

ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

19293

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Διασκευή

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

*Υπό

ΔΗΜ. Β. ΤΟΥΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1970

1987

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Δ ΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Διασκευή

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

‘Υπό

ΔΗΜ. Β. ΤΟΥΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1970

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ μάθημα τῆς Πολιτικῆς Ἀγωγῆς, τὸ δόποιον διδάσκεται εἰς τὰ σχολεῖα τῶν προηγμένων χωρῶν ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 19ου αἰώνος, ἐνετάχθη παρ' ἡμῖν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως τὸ 1931. Διὰ διαφόρους ὅμως λόγονς οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐδιδάχθη συστηματικῶς εἰς τὴν χώραν μας.

Συμφώνως πρὸς τὸ ἵσχυον σήμερον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα σκοπὸς τοῦ μαθήματος τούτου εἶναι νὰ εἰσαχθοῦν οἱ μαθηταὶ – βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων φρονηματιστικῶν μαθημάτων – εἰς τὴν σύγχρονον ὁργάνωσιν τοῦ κοινωνικοῦ, τοῦ ἔθνικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων, νὰ συνειδητοποιήσουν τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντά των ὡς μελῶν τῆς πολιτικῆς κοινότητος τοῦ ἐλληνικοῦ Ἐθνους καὶ νὰ καταστοῦν ίκανοὶ ὅπως ἐνταχθοῦν εἰς τὸν κόλπον τῆς κοινότητος ὡς δημιουργικὰ καὶ χρήσιμα μέλη αὐτῆς διὰ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν διατήρησιν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς πολιτικῆς κοινότητος τοῦ Ἐθνους.

Τὴν ἀνάγκην τῆς παροχῆς εἰς τὸν πολίτας εἰδικῶν γνώσεων ἀναφερομένων εἰς τὰ κοινὰ – δηλαδὴ τὴν ἀνάγκην «Πολιτικῆς Ἀγωγῆς» – τὴν είχον ὑπόγραμμίσει ἥδη οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ὁ Πλάτων θεωρεῖ τὴν πολιτικὴν παιδείαν ὡς τὴν ἀποκορύφωσιν κάθε παιδαγωγικῆς προσπαθείας. Γενικὸς καὶ ὑψηστος σκοπὸς τῆς παιδείας εἶναι, κατ' αὐτὸν, ἀπὸ πολίτην γενέσθαι τέλειον, ἀρχειν τε καὶ ἀρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης – δηλαδὴ, νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος τέλειος, ὁλοκληρωμένος πολίτης, γνωρίζων νὰ ἀρχῇ καὶ νὰ ἀρχεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δικαίου.

‘Ο Ἄριστοτέλης, ἀφ' ἐτέρου, θέτει ὡς προϋπόθεσιν τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἴσορροπίας, «τὸ παιδεύεσθαι πρὸς τὰς πολιτείας» – δηλαδὴ τὴν πρόσαρμογήν τῆς ἐκπαίδευσεως εἰς τὴν μορφὴν τῆς πολιτείας. Ἡ Εκεῖνο, γράφει, τὸ δόποιον κατ' ἐξοχὴν συμβάλλει εἰς τὴν σταθερότητα τῶν καθεστώτων, εἶναι ή πρόσαρμογή τῆς ἀγωγῆς πρὸς τὴν μορφὴν τῆς πολιτείας. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς, ἐν τούτοις, παραμελεῖται γενικῶς κατὰ

τὰς ἡμέρας μας. Οἱ καλύτεροι νόμοι, οἱ ἐγκεκριμένοι ὑφ' ὅλων τῶν πολιτῶν, δὲν ὠφελοῦν ὅταν οἱ πολῖται δὲν ἔχουν ἀσκηθῆ διὰ τῆς συνηθείας καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως δημοκρατικῶς, ἀν οἱ νόμοι εἰναι δημοκρατικοί, ἢ διλιγαρχικῶς ἀν οἱ νόμοι εἰναι διλιγαρχικοί».

Αἱ ἀπόφεις ὅμως αὐταὶ κατέστησαν κοινὴ συνείδησις μόνον κατὰ τοὺς νεωτάτους χρόνους. "Ετσι ἥρχισεν εἰς ὅλας τὰς χώρας νὰ καταβάλλεται συστηματικὴ προσπάθεια. διαπαιδαγωγήσεως – διὰ τῆς δλῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ εἰδικοῦ μαθήματος τῆς Πολιτικῆς Ἀγωγῆς – δσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἀτόμων εἰς τρόπον ὥστε νὰ αἰσθάνωνται, νὰ σκέπτωνται, νὰ βούλωνται καὶ νὰ ἐνεργοῦν ὡς καλοὶ πολῖται, ἐμφρούμενοι ἀπὸ τὸ αἰσθῆμα τοῦ πολιτικοῦ χρέους καὶ τὴν ἐπίγρωσιν τῆς πολιτικῆς εὐθύνης.

Εἰς ὅλας τὰς ἐλευθέρας χώρας σήμερον ἡ πολιτικὴ ἀγωγὴ ἀποτελεῖ τὸν κεντρικὸν σκοπὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως, βασικὴ δὲ ἀποστολὴ τῆς θεωρεῖται ἡ παροχὴ εἰς τὸν πολίτην τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἐμπειρίας ἐκείνης, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ νὰ κατανοήσῃ τὸν δημοκρατικὸν τρόπον διακυβερνήσεως καὶ νὰ πιστεύσῃ εἰς αὐτόν, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ καλλιέργεια τῶν ἀτομικῶν ἴκανοτήτων, αἱ ὁποῖαι θὰ τὸν βοηθήσουν νὰ ἐνεργῇ ἐντὸς τοῦ κράτους ὡς νοῆμον ἀτομον καὶ νὰ συμβάλῃ εἰς τὸ γενικὸν καλόν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς διοκληρωτικὰς χώρας, ἡ ἀγωγὴ τῶν ἀτόμων, ὥστε νὰ γίνονται ὅργανα καὶ φορεῖς τοῦ διοκληρωτισμοῦ, εἶναι ἡ μόνιμος φροντὶς τοῦ καθεστῶτος.

Κάθε ἀτομον δικαιοῦται καὶ διφείλει νὰ γνωρίζῃ τὰ δικαιώματά του ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς πολίτου : ποῖα εἶναι αὐτά, πόσοι ἀγῶνες ἔχονται στην πολιτείαν των καὶ πῶς τοῦ τὰ διασφαλίζει ἡ πολιτεία διὰ τοῦ Συντάγματος. Ἐπίσης, δικαιοῦται καὶ διφείλει νὰ γνωρίζῃ τὰ καθήκοντά του, ὡς συνέπειαν καὶ ἀπόδοσιαν τῶν δικαιωμάτων του : τὸν σεβασμὸν τῶν νόμων, τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ πατρίου ἐδάφους, τὴν καταβολὴν τῶν φόρων, τὴν ἄγρυπνον προάσπισιν τῶν δικαιωμάτων του καὶ τῶν κατακτήσεών του ἔναντι πάσης, διποθενδήποτε προερχομένης, ἐπιβούλησ.

"Ωσαύτως, πρέπει νὰ γνωρίζῃ σαφῶς πῶς λειτουργεῖ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, τί εἶναι ἡ νομοθετική, ἡ ἐκτελεστική καὶ ἡ δικαστικὴ ἔξουσία, πῶς διασφαλίζεται ἡ παράλληλος λειτουργία των κατὰ τρόπον εὖρυμον, πῶς εἶναι ὁργανωμένη ἡ διοίκησις, ἡ δικαιοσύνη, ἡ δημοσία οἰκονομία, ἡ ἐθνικὴ ἄμυνα, ἡ ἐκπαίδευσις καὶ νὰ ἔχῃ, μὲ μίαν λέξιν,

ζωντανὴν εἰκόνα τοῦ πολυπλόκου ἀντοῦ μηχανισμοῦ, ὁ ὅποῖς λέγεται κράτος, ἐνσαρκώνται ἀπὸ ἄτομα καὶ διέπεται ἀπὸ ιδέας. Τέλος, πρέπει νὰ γνωρίζῃ ποῖοι εἶναι οἱ κίνδυνοι, οἱ ὅποιοι ἀπειλοῦν τὴν δημοκρατίαν, ποῖοι εἶναι οἱ φορεῖς τῶν κινδύνων αὐτῶν καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας κινεοῦνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰ ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα.

Τὸ παρὸν βιβλίον συντεταγμένον, συμφώνως πρὸς τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, διὰ τὸν μαθητὰς τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ Γυμνασίου, ἀποτελεῖ διασκευὴν καὶ προσαρμογὴν εἰς τὰς διδακτικὰς ἀνάγκας τῆς «Πολιτικῆς Ἀγωγῆς» τοῦ Θεοφ. Παπακωνσταντίνου, ἡ ὅποια ἔξεδόθη τὸν Μάρτιον—Ιούνιον τοῦ 1970.

Δ.Β.Τ.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ

I. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΒΙΩΣΙΣ

Από τὰ πρῶτα βήματά του ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ἀνθρώπινον δν ἔζησε καθ' ὅμαδας. Αὐτὴ εἶναι σήμερον ἡ ἄποψις τῆς ἐπιστήμης, ἡ ὅποια δικαιώνει τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ὡς «ζῶου φύσει πολιτεύοῦ», δηλαδὴ «κοινωνικοῦ», τὸν δοθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους (384-322 π.Χ.) πρὸ 23 αἰώνων. Ἡ ὅμαδικὴ συμβίωσις εἶναι διὰ τὸν ἀνθρώπινον τόσον οὐσιώδης, ὥστε ἡ ὑπαρξία του εἶναι ἀδιανόητος χωρὶς αὐτήν. Τὸ ἄπομον, ἔξω τῆς ἀνθρωπίνης ὁμάδος, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀναπτύξῃ τὰ χαρακτηριστικὰ ἔκεινα, τὰ ὅποια καλοῦμεν ἀνθρώπινα. «Τὸ ἄπομον μεμονωμένον δὲν εἶναι αὔταρκες — λέγει ὁ Ἀριστοτέλης· καὶ ἔκεινος ὁ ὅποιος δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἐν κοινωνίᾳ ἢ δὲν ἔχει ἀνάγκην αὐτῆς λόγω αὐταρκείας, εἶναι ἡ θηρίον ἢ θεός». Ἡ καθ' ὅμαδας ζωὴ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸ ἀνθρώπινον δν τόσον, ὥστε δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ κοινωνικὴ ὁμάδας, ἡ κοινωνία, προηγεῖται τοῦ ἀτόμου μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον δν, μὲ τὰς ἰδιότητάς του, εἶναι προϊὸν τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως.

Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ, ἀλλωστε, δὲν περιορίζεται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἀρχίζει μὲν αὐτούς. Τὴν συναντῶμεν, καὶ μάλιστα ὑπὸ μορφὴν ἀξιολόγως ὡργανωμένην, καὶ μεταξὺ διαφόρων κατηγοριῶν ζώων (ἐντόμων, πτηνῶν, θηλαστικῶν) καὶ παρουσιάζουσαν ἀρκετάς ὁμοιότητας μὲ τὴν ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ καὶ θεμελιώδεις διαφοράς. Οὕτω, μολονότι τὰ ζῶα ἔχουν ἀναπτύξει μέσα συνεννοήσεως, δὲν δύναται νὰ λε-

χθῆ δτι διαθέτουν ὄμιλίαν· καὶ μολονότι ἔχουν τὴν ἴκανότητα μαθήσεως, αἱ δυνατότητές των εἶναι ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς λίαν περιωρισμέναι. Τοῦτο ἰσχύει δι’ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ζῶα. Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ των στηρίζεται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐπὶ τῶν ἐνστίκτων ἢ τῆς ἀντανακλαστικῆς συμπεριφορᾶς, ἢ ὅποιᾳ πρακτικῶς οὐδεμίᾳ παρουσιάζει διαφοράν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν.

Οἱ ἀνθρώποι, ἀντιθέτως, δὲν ἔχουν ὡς ὁδηγὸν τῆς κοινωνικῆς των ζωῆς καὶ δράσεως ἐνστικτώδεις τρόπους συμπεριφορᾶς, ἀλλὰ προσαρμόζουν ἔαυτοὺς εἰς νέας καὶ συνεχῶς μεταβαλλομένας συνθήκας ζωῆς διὰ ν’ ἀνακαλύπτουν τρόπους ἐπιλύσεως τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἀνακύπτουν. Ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία παρουσιάζει, ὡς ἐκ τούτου, μεγάλην ποικιλίαν μορφῶν, μολονότι αἱ θεμελιώδεις ἀνάγκαι τῶν ἀνθρωπίνων δύναται νὰ λεχθῇ δτι εἶναι αἱ αὐταί. Οὕτω, ὅλα τὰ ἀνθρώπινα δύντα ἔχουν ἀνάγκην προστασίας ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, οἱ τύποι ὅμως τῶν («κατοικιῶν»), τὰς ὅποιας κατασκευάζουν, ποικίλουν εἰς μέγαν βαθμόν. Ἡ αὐτὴ ποικιλία παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν ἴκανονοποίησιν τῶν ἀλλων ἀναγκῶν των, τόσον τῶν ὑλικῶν, ὃσον καὶ τῶν μὴ ὑλικῶν. Ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία, ἐπίσης, δὲν καλύπτει τὰς ἀνάγκας της κατὰ τὸν ἕδιον πάντοτε τρόπον ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἐνίστε, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν ἐποχήν μας, αἱ μεταβολαὶ συντελοῦνται μὲ ταχύτατον ρυθμὸν καὶ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς. Ὁ ἀνθρώπος, εἰς οἵανδήποτε περίοδον τῆς ἴστορίας του, δὲν μένει ἴκανονοποιημένος μὲ τὴν ἀπλῆν ὑπαρξίαν καὶ συντήρησίν του. Ἀναζητεῖ πάντοτε βελτίωσιν τῆς τύχης του καὶ προσπαθεῖ ν’ ἀνεύρῃ νέους, καλυτέρους, τρόπους ἴκανονοποιήσεως τῶν σταθερῶν αὐξανομένων ἀναγκῶν του.

‘Ο δρος κοινωνία α χρησιμοποιεῖται ὑπὸ διπλῆν ἔννοιαν: εὔρυτέραν καὶ στενοτέραν. Ὑπὸ τὴν εὔρυτέραν ἔννοιαν περιλαμβάνει τὸ ἀνθρώπινον γένος ὡς σύνολον. Ὑπὸ τὴν στενοτέραν, ἢ ὅποια καὶ χρησιμοποιεῖται συχνότερον, ὑποδηλοὶ ἀνθρωπίνας ὄμάδας, τῶν ὅποιων τὸ μέγεθος κυμαίνεται ἀπὸ ὀλίγων ἀθροισμάτων οἰκογενειῶν, ποὺ ἀπαρτίζουν μίαν πρωτόγονον φυλήν, μέχρι τῶν συγγρόνων ἐθνῶν, τινὰ ἐκ τῶν ὅποιων ἀποτελοῦνται ἐξ ἔκατοντάδων ἔκατονμυρίων ψυχῶν. Γενικῶς ἡ κοινωνία δύναται νὰ ὀρισθῇ ὡς «όμάδας ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνδέονται διὰ κοινῶν παραδόσεων, ἐθίμων καὶ τρόπων ζωῆς ἢ δι’ ἐνὸς κοινοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν συνείδησιν δτι ἀνήκουν εἰς τὴν ὄμάδα αὐτήν».

2. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

‘Η καθ’ ὁμάδας συμβίωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι ἡ συμβίωσις μετὰ τῶν δόμοίων του, ἐδημιούργησεν αὐτομάτως τὴν ἀνάγκην καὶ ἡ σύνων ρυθμιζόντων τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Τοὺς κανόνας αὐτοὺς τὸ ἄτομον ὀφείλει νὰ ἔχει μάθη καὶ νὰ τοὺς τηρῇ. ‘Ο ἀνθρωπὸς, δηλαδή, διὰ τῆς ὁμαδικῆς συμβιώσεως του ἐδημιούργησε «τεχνητῶς» ἐν περιβάλλον, ἐντὸς τοῦ ὅποιου γεννᾶται τὸ ἄτομον καὶ εἰς τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ προσαρμοσθῇ. ‘Η λειτουργία τῆς προσαρμογῆς, ἡ ὁποία ἀρχίζει μὲ τὴν γέννησιν καὶ συνεχίζεται ἐπὶ σημαντικὸν διάστημα τῆς ζωῆς ἕνδεις ἀτόμου, καλεῖται «κοινωνικό πρότυπο»).

Εἰς τοὺς ρυθμιστικοὺς κανόνας πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα στοιχεῖα : ἡ συσσωρευμένη γνῶσις καὶ αἱ διάφοροι τεχνικαὶ τοῦ πράττειν, ὅπως καὶ τὰ δημιουργήματα, τόσον τὰ ὑλικά, ὅσον καὶ τὰ μὴ ὑλικά, τὰ ὄποια ἔχουν πραγματοποιηθῆ καὶ ἀποθησαυρισθῆ ὑπὸ τῆς ὁμάδος. Πάντα ταῦτα, ὁμοῦ λαμβανόμενα, ἀπαρτίζουν τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον ἢ αὐτὸν ὅποιον ὄνομάζεται συνήθως πολιτισμός, μὲ τὴν εὑρυτέραν ἔννοιαν τοῦ ὄρου. Πολιτισμὸς εἶναι τὸ «ὅργανικὸν ἐκεῖνο σύνολον, τὸ ὄποιον περιλαμβάνει τὴν γνῶσιν, τὰς δοξασίας, τὴν τέχνην, τὰ ἥψη, τὸ δίκαιον, τὰ ἔθιμα καὶ κάθε ἐπίδοσιν καὶ συνήθειαν, τὴν ὄποιαν ἔχει ἀποκτήσει ὁ ἀνθρωπὸς ὡς μέλος τῆς κοινωνίας». Κατ’ ἄλλον δρισμόν, εἶναι ἡ «συσσωρευτικὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου». Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρωπὸς, ἀντιθέτως πρὸς τὰ ζῷα, ἐπιδιώκει μονίμως νὰ βελτιώνῃ τὴν μοιράν του καὶ εἶναι ἡ ναγκακασμένος νὰ προσαρμόζῃ τὸν ἔαυτόν του εἰς τὰς μεταβαλλομένας συνθήκας διὰ τῆς ἐπινοήσεως νέων τρόπων καλύψεως τῶν ἀναγκῶν του, ὁ πολιτισμὸς δύναται νὰ δρισθῇ ὡς «τὸ σύνολον τῶν προσπαθειῶν τοῦ ἀνθρώπου ὅπως προσαρμόσῃ τὸν ἔαυτόν του εἰς τὸ περιβάλλον του καὶ βελτιώσῃ τοὺς τρόπους τῆς ζωῆς του».

‘Ἐκ τῶν βραχέων αὐτῶν ὁρισμῶν προκύπτει ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὄποιον ὑποδηλοῦν διὰ τοῦ ὄρου «πολιτισμὸς» οἱ ἀνθρωπολόγοι καὶ οἱ κοινωνιολόγοι, διαφέρει ἀπὸ τὴν κοινῶς ἀποδιδομένην εἰς αὐτὸν ἔννοιαν, δηλαδὴ τὴν πνευματικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν. Οἱ πολλοὶ συνήθως ὁμιλοῦν περὶ πολιτισμοῦ ὡς συνωνύμου πρὸς τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν καλλιέργειαν, ἐνῷ διὰ τὸν κοινωνικὸν ἐρευνητὴν δὲν ὑπάρχει ἄτομον ἢ ὁμάς στερουμένη πολιτισμοῦ, διότι δι’ αὐτὸν ὁ πολιτισμὸς περιλαμβά-

νει τὸ συσταρευμένον δργανικὸν σύνολον τρόπων σκέψεως καὶ δράσεως, τὸ ὄπειον παρουσιάζεται μεταξὺ ἀνθρωπίνων διμάδων, τὰ δὲ ἀτομα μετέχουν κατ' ἀνάγκην τοῦ πολιτισμοῦ τῆς διμάδος των.

Ο πολιτισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ὅψεις : τὴν ὑλικὴν καὶ τὴν μὴ ὑλικήν. Τὴν ὑλικὴν ἀπαρτίζουν τὰ συγκεκριμένα ἀντικείμενα : κατοικίαι, εἰδὴ ἐπενδύσεως, σκεύη, ἔργα λεῖα, ἐπινοήματα (ὅπως δὲ ἄξιαν καὶ διαμάδος) καὶ αἱ ὑλικαὶ ἀποκρυσταλλώσεις ἵδεων, ὅπως τὰ βιβλία, οἱ πίνακες, τὰ ἀγάλματα. Τὴν μὴ ὑλικὴν ἀπαρτίζουν : αἱ ἴδεαι, αἱ ἀντιλήψεις καὶ αἱ μέθοδοι, τὰς ὄποιας προϋποθέτουν τὰ ὑλικὰ ἀντικείμενα, ὅπως καὶ οἱ τρόποι σκέψεως καὶ δράσεως, αἱ ἄξιαι καὶ αἱ συναισθηματικαὶ ἀντιδράσεις, καὶ γενικῶς τὰ ἀφηρημένα δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἡ γλῶσσα, ἡ λογοτεχνία, ἡ ἐπιστήμη, τὸ δίκαιον καὶ ἡ θρησκεία.

3. ΗΘΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟΝ, ΚΡΑΤΟΣ

Ἡ κοινωνικὴ συμβίωσις εἶναι πλήρης ἀντιθέσεων καὶ διαφορῶν μεταξὺ τῶν ἀτόμων, αἱ ὄποιαι πρέπει νὰ παραμερισθοῦν διὰ νὰ ἔξαστασι θῆ ἡ εἰρηνικὴ διαβίωσίς των καὶ νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς «πόλεμον πάντων κατὰ πάντων». Τί δομαὶ ἀποτελεῖ ἐγγύησιν διὰ τὴν ἔξαστασιν ἀνεκτῆς τάξεως εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ; Τρεῖς εἶναι οἱ παράγοντες ἐναρμονίσεως τῆς κοινωνικῆς συμβίωσεως : ἡ ἡθική, τὸ δίκαιον καὶ τὸ κράτος.

α. — *Ἡ ἡθικὴ*. Οἱ ἀγροὶ ἀνθρώποι ἀντιλαμβάνονται μὲν ἰδιαιτέρων εὐαισθησίαν τί ἐπιτρέπεται καὶ τί δὲν ἐπιτρέπεται, τί εἶναι καλὸν καὶ τί εἶναι κακόν. Μία ἐσωτερικὴ φωνὴ τοὺς λέγει : «Οφείλεις νὰ πράττῃς τὸ καλὸν καὶ νὰ ἀποφεύγῃς τὸ κακόν !». Οἱ περισσότεροι ἀνθρώποι ὑποτάσσονται προθύμως εἰς αὐτὴν τὴν ἐντολήν, χωρὶς νὰ κατατρίβωνται μὲ σκέψεις ἐπ' αὐτῆς. Διὰ τὴν ἀληθινὴν μητέρα εἶναι αὐτονόητον δτι χάριν τῶν παιδιῶν της θὰ κοπιάσῃ καὶ θὰ κουρασθῇ. Ο πραγματικὸς ἀγρότης εἶναι ἀφωτιωμένος εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ χωραριοῦ του χωρὶς νὰ διερωτᾶται ἐὰν μὲ αὐτὸν ἐπιτελεῖ ἡθικὴν πρᾶξιν. Τὸ καλὸν παιδὶ καὶ διαδέχεται μαθητῆς ἐκτελοῦν προθύμως δτι, τι ζητεῖται ἀπὸ αὐτούς διὰ τὴν ἀρμονικὴν συμβίωσιν ἐντὸς τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ σχολείου. Καθ' ἑκάστην μᾶς παρουσιάζεται ἡ εὐκαιρία νὰ κάμνωμεν

τὸν καλὸν χάριν αὐτοῦ τούτου τοῦ καλοῦ. Ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος συμπεριφέρεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀκολουθεῖ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἡθικοῦ νόμου, διστις τὸν ἐνθαρρύνει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸν κατακρίνει δὲ τὰς ὑποπέση εἰς παράπτωμα. Διὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὰς ἐντολὰς αὐτὰς παλαιέις συχνὰ μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ ἐνίστε ὑποβάλλεται εἰς θυσίας.

Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀρνηθῶμεν τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἡθικοῦ νόμου ἢ νὰ τὸν παρουσιάσωμεν ὡς ἔφεύεστιν τῶν ἡθικολόγων. Ἀκόμα καὶ εἰς τοὺς πλέον πρωτογόνους λαοὺς ὑπάρχει τὸ αἰσθημα τοῦ ἡθικοῦ νόμου, δῆπος καὶ ἡ πεποίθησις περὶ ὑπάρξεως ἐνὸς ἀνωτάτου ὄντος. Ὁ ἡθικὸς νόμος συναντᾶται εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ εἰς ὅλους τοὺς λαούς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὸν πυρθῆνα τοῦ ἡθικοῦ νόμου ἀπετέλουν αἱ Δέκα Ἔντολαι, αἱ ὅποιαι καθώριζον τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην κοινότητα. Ὁ χριστιανικὸς ἡθικὸς νόμος τῆς Καινῆς Διαθήκης συνεπλήρωσε τὸν ἡθικὸν νόμον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἵδιως διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ "Ορους" Ομιλίας. Εἰς αὐτὴν αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων συνοψίζονται διὰ τῆς ἐντολῆς: «Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς».

"Οπου ὑπάρχει συμπαγῆς κοινότης ἀνθρώπων, εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὁμαλὴν ἔξελιξιν τῆς κοινῆς ζωῆς τῆς καὶ τῆς ἐργασίας τῆς νὰ συμβάλλῃ ὁ καθεὶς εἰς αὐτὴν διὰ τῆς στάσεώς του καὶ διὰ τοῦ φρονήματός του. Τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ τὸ ἀρχὶσῃ ὁ καθεὶς πρῶτα ἀπὸ τὸν ἔαυτόν του. Χωρὶς τάξιν, συνείδησιν καθήκοντος, αὐτοκυριαρχίαν, φιλειρηνικὴν διάθεσιν, αἰσθημα δικαιοσύνης, ἀνεκτικότητα, ἀλληλοισοήθειαν κλπ. εἶναι δύσκολον νὰ ὑπάρχῃ ἀρμονικὴ κοινωνικὴ συμβίωσις.

Πάντοτε ὅμως ὑπῆρχον καὶ θὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι πιστεύουν ὅτι ἡμποροῦν νὰ θέτουν τὸν ἔαυτόν των ὑπεράνω τοῦ ἡθικοῦ νόμου, ν' ἀπολαύσουν τὴν ζωήν των κατὰ τὸν ἴδικόν των τρόπον καὶ νὰ κάμμονυν ὅτι τοὺς ἀρέσει καὶ ὅτι τοὺς συμφέρει — ἔως ἐκεῖ ὅπου δὲν τοὺς φθάνει ἡ ἀρπάγη τοῦ νόμου. Πληρώνουν, ἐν τούτοις, καὶ αὐτοὶ τὴν κακὴν αὐτὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας των. Ἀντὶ ἀγάπης καὶ ἐμπιστοσύνης προκαλοῦν τὴν ἀντιπάθειαν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν συναθρώπων των. Εἰς τὸ τέλος ἐπαναστατεῖ ἐναντίον των καὶ ἡ ἴδια ἡ λογικὴ των. Ἡ συνείδησις των (ὁ ζωτανώτερος μάρτυς τοῦ ἀγαθοῦ), τὴν ὅποιαν δὲν ἡμποροῦν νὰ φονεύσουν, δὲν τοὺς ἀφήνει ἡσύχους.

Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὰ ἥθη μὲ τὴν ἥθη καὶ τὴν. Τὰ ἥθη εἶναι οἱ ἄγραφοι κανόνες, οἱ ὁποῖοι ρυθμίζουν τὴν ἔξωτερικήν διαγωγῆν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῇ βάσει ὡρισμένων ἀξιωμάτων: αὐτὸς γίνεται, ἐκεῦνο δὲν γίνεται. Ἀναφέρονται, ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν ἀξιοπρεπῆ συμπεριφορὰν καὶ εἰς τοὺς κανόνας διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς προσωπικῆς ἔξωτερικῆς ζωῆς καὶ τῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡ κοινὴ γνώμη ἀπαιτεῖ τὴν τήρησιν καλῶν ἥθων. Ἡ προσβολὴ των δύναται νὰ ἔχῃ δυσαρέστους συνεπείας διὰ τὸ ἀπομόνων ὑπὸ ὡρισμένας συνθήκας. Διὰ τοῦτο οἱ κανόνες οἱ σχετικοὶ μὲ τὰ ἥθη ἔχουν δεσμευτικὴν καὶ ρυθμιστικὴν δύναμιν καὶ ἐφ' ὅσον τὰ ἥθη μιᾶς κοινωνίας εἶναι καλά, ἀποτελοῦν, ως ἐλέχθη, τὴν «Ὑπηρεσίαν Ἀσφαλείας τῆς Ἡθικῆς».

β. — Τὸ Δίκαιον. «Ὑπάρχουν πάντοτε ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ὑστεροῦν ἀπὸ ἀπόψεως ἥθικῆς ἀντιλήψεως καὶ διαγωγῆς. Ἡ μέθη π.χ. εἶναι ἐλάττωμα, ἔξι αἰτίας τοῦ ὁποίου ὁ μέθυσος ὑποσκάπτει τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του καὶ διασπαθίζει τὴν περιουσίαν του. Ἐπαφίεται ὅμως εἰς τὴν ἴδιαν του κρίσιν καὶ εἰς τὴν συνείδησίν του νὰ διορθωθῇ ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο. «Οταν ὅμως ὁ μέθυσος, ως οἰκογενειάρχης, ἀδιαφορῇ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς οἰκογένειας του ἢ ὡς θρυβοποιὸς ὑβρίζῃ καὶ ἐνοχλῇ τοὺς ἄλλους, εἶναι δυνατὸν νὰ περιμένῃ κανεὶς μέχρις ὅτου ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως τοῦ ὑποδείζῃ τὸν ὀρθὸν δρόμον; Εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸν ἀδικηθέντα νὰ εῦρῃ μάνος τὸ δίκαιον του, δηλαδὴ ν' αὐτοδικήσῃ; » Ασφαλῶς δχι, διότι τότε οὐδεμίᾳ θὰ ὑπῆρχε διασφάλισις ὁμαλῆς, λογικῆς καὶ εἰρηνικῆς συμβιώσεως. Ἐπιβάλλεται, ως ἐκ τούτου, νὰ δρισθῇ ἐκ τῶν προτέρων καὶ σαφῶς καὶ ἀπὸ θέσεως εὐρισκομένης ὑπεράνω ὅλων, τί εἶναι ὀρθὸν καὶ τί δὲν εἶναι, τί πρέπει νὰ πράττῃ τις εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν καὶ τί εἰς τὴν ἄλλην καὶ ποῦται εἶναι αἱ συνέπειαι, τὰς δόποιας ἔχει νὰ ἀναμένῃ, ἐὰν δὲν τηρήσῃ τοὺς ὑποχρεωτικοὺς αὐτοὺς κανόνας. Οἱ τοιοῦτοι κανόνες ἀποτελοῦν τὸ Δίκαιον.

Μία ἀπὸ τὰς θεμελιώδεις ἀποστολὰς τοῦ δικαίου εἶναι νὰ ρυθμίζῃ εἰρηνικῶς καὶ λογικῶς τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις, αἵτινες δημιουργοῦνται ἐκ τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως. Οὕτω, τὸ δίκαιον ἔξασφαλίζει τὴν ἐντὸς τῆς κοινωνίας προστασίαν τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἀπαίτησιν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτελέσῃ τὸν ζωτικὸν προορισμόν του ἀνεμποδίστως, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἥθικου νόμου καὶ τῆς εὐθύνης του ἔναντι τῶν συνανθρώπων του.

Αναλόγως τῆς προελεύσεώς του διακρίνομεν τὸ δίκαιον εἰς ἡ θιμικὸν καὶ νομικόν. Πολὺ μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἀπὸ αἰώνων τὸ ὑπὸ τῶν ἐντεταλμένων δργάνων τῆς κρατικῆς ἔξουσίας «νομοθετηθὲν» δίκαιον (τὸ νομικὸν ἢ γραπτὸν δίκαιον). Τὸ ἐθιμικὸν καὶ τὸ νομικὸν δίκαιον ὅμοῦ ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενον θετικὸν δίκαιον. Τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον ἐδημιουργήθη εἰς παλαιοτέρους χρόνους, πρὸ τῆς ὑπάρξεως γραπτῶν κανόνων δικαίου. Ως βάσις του ἐχρησίμευσαν αἱ ἀπὸ μακροῦ καθιερωθεῖσαι παρὰ τῷ λαῷ ἀντιλήψεις περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου, αἱ ὅποιαι ἔγιναν ἀποδεκταὶ ὑπὸ ὅλων καὶ ἡσαν μονίμως ἐν ἴσχυΐ. Εἶναι δύμας δυνατὸν καὶ κατὰ τὴν ἐποχήν μας νὰ δημιουργηθῇ καὶ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἐθιμικὸν δίκαιον.

Εἶναι μόνιμος ἡ ἀνάγκη νὰ νομοθετοῦνται συνεχῶς σταθεροὶ κανόνες δικαίου καὶ αἱ σχετικαὶ ἀφορμαὶ εἶναι πολυάριθμοι. Ἐν μέρει συνδέονται πρὸς τὸ γεγονός ὅτι αἱ ἴσχυουσαι νομικαὶ διατάξεις παλαιοῦνται σὺν τῷ χρόνῳ καὶ πρέπει νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ ἄλλας, βελτιωμένας καὶ προσηρμοσμένας πρὸς τὰς σημερινὰς περὶ δικαίου ἀντιλήψεις καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς.

Δὲν δύναται νὰ εἶναι δίκαιον διτοῦ ἀντίκειται πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ πρὸς τὸν ἡθικὸν νόμον. Κάθε ἀνθρωπὸς ἔχει ἀπαραγγραπτα δικαιώματα, τὰ ὅποια βασίζονται ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ νόμου, δστις ἵσταται ὑπεράνω τῆς κρατικῆς ἔξουσίας. Ἐπίσης, δὲν δύναται νὰ εἶναι δίκαιον διτοῦ ἔχει ἐπιβληθῆ ἐπὶ ἐνὸς ἀτόμου ἢ μᾶς κοινότητος μόνον διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἔξουσίας, ἐφ' ὃσον ἀντίκειται τοῦτο εἰς τὴν γενικὴν περὶ δικαίου ἀντιληψιν, ὅπως συνέβαινε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀπολύτου μοναρχίας. Ἡ ἔξουσία δὲν ἵσταται ὑπεράνω τοῦ δικαίου, ἀλλ' ὅφελει νὰ διαφυλάττῃ τὸ δίκαιον ἐν πνεύματι δικαιοσύνης. Εἰδικοὶ νόμοι, διὰ τῶν ὅποιων καταργεῖται ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ἴσοτητος τῶν πολιτῶν ἔναντι τοῦ νόμου ἢ θεσπιζεται ἡ καταδίωξις ἢ ἐκτέλεσις ἢ φυσικὴ ἔξόντωσις πολιτικῶν ἀντιπάλων ἀνευ τῆς προσαγωγῆς των εἰς τακτικὸν δικαστήριον, ἡ ἀπαλλοτρίωσις ἰδιοκτησίας ἀνευ καταβολῆς ἀποζημιώσεως κλπ. ἀποτελοῦν αὐθαιρέτους μεθόδους, ἀντιτέτους πρὸς πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου καὶ δικαιοσύνης. "Οταν παρόμοια μέτρα περιβληθοῦν τὸν μανδύαν τῆς νομιμότητος, ἐμφανιζόμενα ὡς νόμοι, εἶναι ἀπόρροια βιαίως ἐπιβληθέντος ἔξαναγκα- σμοῦ ἐπὶ τοῦ λαοῦ — δηλαδὴ ἀποτελοῦν ἀδικίαν ὑπὸ μορφὴν νόμου.

γ. — *Tὸ Κράτος*. Ἀπὸ τοῦ δικαίου μέχρι τοῦ κράτους ἡ ἀπόστα-

σις είναι μικρά. Από τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς ἴστορίας τῆς ἀνθρωπότητος ἀνεγνωρίζετο ὅτι χωρὶς ἔννομον τάξιν δὲν θὰ ξήτο δυνατὴ ἡ εἰρηνικὴ καὶ ἐπωφελῆς συμβίωσις τῶν ἀνθρώπων. Ή δυολογία αὐτὴ ὁδηγεῖ κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν παράγωγον δύμολογίαν ὅτι πᾶν δὲν εἶναι δίκαιον πρέπει καὶ τὰ ἐφαρμόζεται καὶ μάλιστα ἐν ἀνάγκῃ διὰ τοῦ καταναγκασμοῦ. Ηρόδος τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπαιτεῖται ἡ ὑπαρξίας βουλήσεως εὑρίσκομένης ὑπεράνω τῶν ἄλλων καὶ δυνάμεως ἐπιβολῆς μιᾶς ἐξουσίας ἔχουσης ἴσχυν ἔναντι τῶν ἀνθρώπων. Ή ἐξουσία αὐτὴ εἶναι τὸ Κράτος.

Κάθε κοινωνία διὰ νὰ ὑπάρχῃ ἔχει ἀνάγκην εἰρήνης καὶ τάξεως. Πρέπει νὰ δεσπόζῃ κάποιο συναίσθημα ἐνόπιο τοῦ μελῶν της, νὰ συμμορφοῦνται ταῦτα πρὸς τοὺς τεθειμένους, οἵουσδήποτε, κανόνας, νὰ ὑποτάσσουν κάπως τὰς ἐγωϊστικὰς παρορμήσεις των εἰς τὸ καλὸν καὶ συμφέρον τῆς δύμαδος ὡς συνόλου. Διότι, ὥπως παρατηρεῖ ὁ Ἀριστοτέλης «πᾶσα κοινωνία ἀγαθοῦ τυνος ἔνεκεν συνέστηκε». Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ ἀτόμου μόνου, ἀνάγκην ὥπως παρεμβαίνῃ ἡ κοινωνία καὶ ἀξιοῖ ἀπὸ τὰ μέλη της νὰ συμπεριφέρωνται κατὰ τὸν θεωρούμενον ἀναγκαῖον καὶ ἐπιθυμητὸν τρόπον. Ή κοινωνία, δηλαδή, εἶναι ἡναγκασμένη ν' ἀσκῇ ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ἀτόμων - μελῶν της. Οἱ κοινωνιολόγοι ἀποκαλοῦν τὴν διαδικασίαν αὐτὴν κοινωνικὸν ἔλεγχον καὶ ἔννοιον διὰ τοῦ ὅρου τὸ σύστημα τῶν μέσων (θεσμῶν κλπ.), διὰ τῶν δροίων ἡ κοινωνία ἐπιτυγχάνει τὴν συμμόρφωσιν τῶν μελῶν της πρὸς τὸν καθιερωμένους ἑκάστοτε κανόνας συμπεριφορᾶς. Ἐκ τῶν μέσων τούτων τὸ βασικώτερον καὶ ἰσχυρότερον εἶναι τὸ κράτος (ἡ πολιτεία), διὰ τοῦ δροίου συνέχεται καὶ αὐτοδιατηρεῖται τὸ σύνολον μιᾶς δεδομένης κοινωνίας.

Η δυματικὴ συμβίωσις τοῦ ἀνθρώπου στηρίζεται ἐπὶ τριῶν θεμελιωδῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι δὲν ἔχει διάφορος ἀδυνατεῖ νὰ ζήσῃ μόνος. Τὸ δεύτερον, ὅτι κάθε ἀνθρώπος εἶναι διάφορος ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλον. Καὶ τὸ τρίτον, ὅτι δὲν ἔχει δύλειον νὰ κάμνῃ δὲν τοῦ ἀρέσει καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησίν του εἰς τοὺς δύμοίους του. Ή κοινωνία καλύπτει τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου διὰ συνεργασίαν, ἐνῷ τὸ κράτος λύει τὰ προβλήματα, τὰ δροῖα δημιουργοῦν αἱ συγκρούσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν ἀνθρώπον. Ή κοινωνία εἶναι ἐνστικτῶδες καὶ φυσικὸν φαινόμενον, ἐνῷ τὸ κράτος εἶναι δημιούργημα βουλήσεως καὶ λόγου. Μία δεδομένη κοινωνία καὶ ἓν δεδομένον κράτος

δυνατὸν νὰ καταλαμβάνουν τὴν αὐτὴν γεωγραφικὴν περιοχὴν καὶ νὰ περιλαμβάνουν τὰ αὐτὰ ἀπομακρύνονται. Ή καταγγαρώντων δημως, οἱ σκοποί των καὶ ἡ λειτουργία των εἶναι διάφοροι.

‘Η κοινωνιολογία καὶ ἡ ἀνθρωπολογία συμφωνοῦν ἐπὶ τοῦ ὅτι ἡ πρώτη κοινωνικὴ ἑνότης ὑπῆρξεν ἡ «οἰκογένεια», τῆς ὁποίας ἡγεῖτο ἔνας ἐκ τῶν γονέων, ὅτι ἡ ἐπομένη καὶ εὑρυτέρα ἑνότης ἦτο ἡ πατριαρχικὴ (ἀθροισμα συγγενῶν οἰκογενεῖῶν), τελοῦσα ὑπὸ ἔνα ἀρχηγὸν ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν συμβουλίου καὶ ὅτι ἡ ἀκόμη εὐρυτέρα ἑνότης ἦτο τὸ «φῦλον» (ἀθροισμα οἰκογενεῖῶν συνδεομένων διὰ κοινῶν προγόνων, διὰ φιλίας καὶ διὰ τῆς συνειδήσεως τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὅποια εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχεισαν παρακειμένων ἐκ τῆς συνεργασίας ὑπὸ κοινὴν ἡγεσίαν).

Δὲν εἶναι ἐπιστημονικῶς παρακειμένων νὰ δεχθῶμεν ὅτι σημαντικοὺς δεσμοὺς συνοχῆς μεταξὺ τῶν ἀρχεγόνων κοινωνικῶν ἑνοτήτων ἀπετέλουν ἡ ἀντίληψις ὑπάρχειν προγόνων, ἡ κοινὴ γλῶσσα, ἡ κοινὴ θρησκεία, ἡ συναίσθησις κοινῶν στρατιωτικῶν καὶ οἰκονομικῶν συμφερόντων καὶ ἡ γεωγραφικὴ γειτονία. Ἐγειρόμενος παραδεκτὸν ὅτι αἱ προϊστορικαὶ θρησκεῖαι περιελάμβανον τόσον τὴν λατρείαν τῶν προγόνων, ὅσον καὶ τὴν λατρείαν τῆς φύσεως καὶ ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ διεξήγοντο ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας ἡ τοῦ «φύλου» μέχρις ὅτου διεμορφώθη εἰδικὴ ιερατικὴ τάξις διὰ νὰ «ιερουργῆ» καὶ νὰ ἔπικαλῃται ὑπερφυσικὴν δικαιώσιν τῶν ἔθιμων καὶ τῶν πράξεων τοῦ «φύλου». Κοιναὶ ἀνάγκαι εἰς περιόδους πολέμου ἐτόνων τὴν συνεργασίαν ὑπὸ ἔνιαίαν ἡγεσίαν. Αἱ οἰκονομικαὶ ἀνάγκαι, ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ κυνηγετικὸν καὶ ἀλιευτικὸν στάδιον τῆς κοινωνίας, ἐπέβαλλον τὴν ὑπαρχεῖν ἀρχηγῶν διὰ νὰ δργανώνουν τὰ σχέδια ἐνεργείας καὶ νὰ ἐπιβλέπουν τὴν διανομὴν τῆς λείας. Κατὰ τὰ ποιμενικὰ στάδια αἱ οἰκονομικαὶ ἀνάγκαι ἐπέβαλλον τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων ἰδιοκτησίας καὶ μεγαλυτέρων κατανομὴν τῆς ἐργασίας, κατὰ δὲ τὰ χειροτεχνικὰ καὶ ἐμπορικὰ στάδια, τὴν σύναψιν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν. Ή γεωγραφικὴ γειτονία, τέλος, πρέπει νὰ ἐπερκάλεσεν ἐδαφικὰς διεκδικήσεις ἐκ μέρους ἀτόμων καὶ «φύλων» καὶ νὰ ὀδήγησεν εἰς τὴν χρῆσιν τῆς βίας πρὸς ὑπαγωγὴν ἄλλων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των.

Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου οἱ ἀρχικοὶ συγγενικοὶ δεσμοὶ κατέστησαν περιπλοκώτεροι διὰ τῆς διαιρέσεως τῆς κοινωνίας εἰς τάξεις: εὐγενεῖς, ἐλευθέρους καὶ δούλους: οἱ ἀπλοὶ θρησκευτικοὶ δεσμοὶ περιεπλάκησαν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐπεβλήθη ἐνίστε ἐκ τῶν ἀνω μία ἐπίση-

μος κρατική θρησκεία ἐπὶ διαφόρων διυσταμένων ὄμαδων· καὶ οἱ δεσμοὶ στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς συμπράξεως κατέστησαν ἵσχυρότεροι καὶ ἀπέκτησαν μεγαλυτέραν συνεκτικὴν δύναμιν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί σημαίνει ὁ ὅρος «κοινωνία»;
2. Δύναται νὰ νοηθῇ τὸ ἀτομὸν ἔξω τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως;
3. Τί φρονεῖ ὁ Ἀριστοτέλης διὰ τὸ ἔκτος κοινωνίας ἀτομον;
4. Τὰ ζῶα ἔχουν κοινωνικήν ζωὴν;
5. Ποῖαι αἱ ὄμοιότητες καὶ ποῖαι αἱ διαφοραὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ζώων;
6. Τί καλεῖται πολιτισμός;
7. Ποῖαι εἰναι αἱ δύο δύεις τοῦ πολιτισμοῦ;
8. Τί καλεῖται «κοινωνικοποίησις»;
9. Τί σημαίνει ὁ ὅρος πολιτισμὸς διὰ τὴν κοινωνιολογίαν καὶ ἀνθρωπολογίαν καὶ τί ὑπὸ τὴν συνήθη χρῆσιν;
10. Ποῖοι εἰναι οἱ παράγοντες ἐναρμονίσεως τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως;
11. Τί καλεῖται ἡθική;
12. Ποία ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἡθικῆς καὶ ἡθῶν;
13. Ὑπάρχει ἡθικὸς νόμος;
14. Τί εἰναι δίκαιον;
15. Ποία ἡ ἀποστολὴ τοῦ δικαίου ἐν τῇ κοινωνίᾳ;
16. Τί καλεῖται θετικὸν δίκαιον καὶ εἰς τί διαιρεῖται;
17. Τί εἰναι κράτος;
18. Τί καλεῖται «κοινωνικὸς ἔλεγχος»;
19. Ποῖα τὰ θεμελιώδη ἀνθρώπινα χαρακτηριστικά, ἐπὶ τῶν δποιῶν στηρίζεται ἡ ὄμαδικὴ συμβίωσις;
20. Πῶς ἐξειλίχθη ἡ κοινωνικὴ συμβίωσις;
21. Ποῖαι ἀνάγκαι ἐδημιούργησαν τὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

Δύναται νὰ λεχθῇ μετὰ ἐπιστημονικῆς βεβαιότητος ὅτι νόμοι καὶ κυβερνητικὴ διάρθρωσις ὑπῆρχον εἰς τὰς ἀνθρωπίνας κοινωνίας πολὺ προτοῦ ἐμφανισθῇ ἡ γραπτὴ καταγραφὴ τῶν γεγονότων καὶ ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς πολὺ ἐνωρὶς ἔξεχώρησε μέγα μέρος τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας του εἰς τὴν βούλησιν τῆς κοινωνίας. Στηριζόμενοι εἰς τὰ δεδομένα τῆς κοινωνιολογίας καὶ τῆς ἀνθρωπολογίας ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ σπέρματα τῶν συγγρόνων πολιτιστικῶν, οἰκονομικῶν, γεωγραφικῶν καὶ στρατιωτικῶν δεσμῶν καὶ ἀνταγωνισμῶν εἶναι πολὺ παλαιά, ὅσον καὶ ἀν αὐτοὶ οἱ δεσμοὶ καὶ οἱ ἀνταγωνισμοὶ ὑπέστησαν ἀλλοιώσεις ἐν τῇ διαδρομῇ τῆς γραπτῆς ιστορίας.

1. ΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΙ

Οι ἀνθρωποι, ἔπειτα ἀπὸ τὰ πρῶτα νομαδικὰ στάδια τῆς ζωῆς των, συνεκεντρώθησαν εἰς τὰς περιοχὰς ἔκεινας τῆς γῆς, τὰς ὄποιας ἡ φύσις εἶχεν εύνοήσει μὲν θερμὸν κλῖμα, γονίμους γαίας, ἀφθονίαν ὕδατος καὶ ἔκτεταμένας πεδιάδας. Αἱ φυσικαὶ αὐταὶ συνθῆκαι τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ συσσωρεύσουν πλοῦτον καὶ νὰ ἀναπτύξουν καὶ ἐπεκτείνουν τὰς γαίας των. Τοιαῦται ἦσαν αἱ γεωγραφικαὶ συνθῆκαι εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Νείλου, τοῦ Τίγρητος καὶ τοῦ Εύφρατου, τοῦ Γάγγη, τοῦ Γιαγκτόσ καὶ τοῦ Κιτρίνου ποταμοῦ, ὅπου ἐνεφανίσθησαν αἱ αὐτοκρατορίαι τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους — προϊστορικοὺς καὶ πρωτοϊστορικοὺς — χρόνους. Αἱ ἀνατολικαὶ αὐταὶ αὐτοκρατορίαι ἀποτελοῦν τὰ πρῶτα συγκεκροτημένα κράτη, ἀλλ᾽ ὅχι καὶ παράδειγμα ἀνεκτῆς, ἔστω, διακυβερνήσεως. Ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῆς θεοποιήσεως σχεδὸν καὶ τοῦ φόβου τοῦ ἡγεμόνος, ὁ δὲ λαὸς τὰς ἔβλεπε (διὰ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ἡγεμό-

νος) ὡς μηχανισμούς ἐπιβολῆς καὶ εἰσπράξεως φόρων καὶ τὸν ἔαυτόν του ὡς δοῦλον. Οὐδεμίᾳ ἀπὸ τὰς αὐτοκρατορίας αὐτὰς εἴχε πραγματικὴν συνοχήν, διότι ὅλαι ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοῦ δε σποτισμοῦ. Υπὸ τοιούτους δρουσ ήτο ἀδύνατος ἡ πολιτικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἐνότης καὶ τελικῶς αἱ αὐτοκρατορίαι αὐταὶ ἀπεσυνετέθησαν. Εἰς τὰς ἀνατολικὰς αὐτοκρατορίας ἡ θάλασσα ἐθεωρεῖτο ἐμπόδιον καὶ ὅχι μέσον ἐμπορικῆς καὶ πολιτιστικῆς δραστηριότητος. Τὰ πολιτιστικὰ κέντρα των εὐρίσκοντο εἰς τὰς κοιλάδας των, διότι ἡσαν κυρίως ἀγροτικὰ κράτη καὶ ὡς τοιαῦτα ηὔξησαν τὴν παραγωγὴν τῶν γαιῶν των διὰ χρησιμοποιήσεως τῶν πρώτων γνωστῶν συστημάτων ἀρδεύσεως.

2. ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ - ΠΟΛΕΙΣ

‘Η νησιωτικὴ διαμόρφωσις τοῦ χώρου τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ ἡ πληθὺς τῶν κόλπων καὶ τῶν κλειστῶν κοιλάδων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἐλλάδος ηὔνοήσαν τὴν ἀνάπτυξιν ἐνταῦθα ναυτικῶν κρατῶν, ἔκαστον ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελεῖτο ἀπὸ μίαν πόλιν καὶ ὀδήγησαν εἰς τὸν ἀποκισμὸν περιοχῶν, μὲ τὰς ὁποίας ταῦτα εἴχον ἐμπορικὰς συναλλαγάς. ’Αφ’ ἑτέρου, οἱ παρεμβαλλόμενοι εἰς τὴν περιοχὴν φυσικοὶ φραγμοὶ ἐδυσχέραινον ἡ καθίστων ἀσύμφορον τὴν συνένωσιν τῶν κρατῶν - πόλεων. ’Η μορφὴ τῆς πολιτικῆς ἔξελίξεως, ἡ ὁποίᾳ ἐσημειώθη εἰς τὰ ἐλληνικὰ κράτη - πόλεις ἐποίκιλλε κατὰ γεωγραφικὰς περιοχὰς καὶ κατὰ χρονικὰς περιόδους. Γενικῶς ὅμως ἡ μικρὰ ἔκτασις τοῦ «κράτους», μὲ τὴν ἔντονον καὶ μεταβαλλομένην ζωήν, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς δημοκρατικῆς διακυβερνήσεως, ποὺ ἀπετέλεσαν τὸ θεμέλιον ἐνὸς λαμπροῦ καὶ ἀνυπερβλήτου πολιτισμοῦ, τοῦ κλασικοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, δ’ ὅποιος ἀπέθεσε τὴν σφραγίδα του ἐπὶ τῆς ἔξελίξεως διολογήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ δημοκρατία ἐλειτούργει ἵκανοποιητικῶς μόνον εἰς κράτη μὲ μικρὰν ἔκτασιν καὶ μικρὸν πληθυσμὸν καὶ ὅτι δ’ ὑπόλοιπος γνωστὸς κόσμος ἦτο ἀπροστοίμαστος δ’ αὐτήν. ’Η ἔλλειψις ἐνότητος ἦτο τὸ κύριον μειονέκτημα τοῦ πόλιτικοῦ συστήματος τῶν ἐλληνικῶν κρατῶν - πόλεων, τὸ ὅποιον καὶ συνέβαλεν εἰς τὴν κατάκτησίν των ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος κατὰ τὸν 4ον π.Χ. αἰώνα καὶ βραδύτερον εἰς τὴν ὑπαγωγὴν των ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Ρώμης.

3. Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

‘Η ἀρχὴ τῶν Ἰταλικῶν κρατῶν - πόλεων ὑπῆρξεν δμοία πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐλληνικῶν, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰ μικρὰ κράτη - πόλεις ἐνεφανίσθησαν ὡς κέντρα ἀγροτικῶν κοινοτήτων. Τελικῶς τὰ Ἰταλικὰ κράτη - πόλεις ἦνώθησαν (συχνὰ διὰ τῆς βίας) μὲ τὴν Ρώμην ἐπὶ κεφαλῆς. Δεδομένου ὅτι εἰς τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον ὑπῆρχον ὀλιγώτεροι, παρὰ εἰς τὴν ἐλληνικὴν, γεωγραφικοὶ φραγμοί, ἡ ἐνοποίησις ἐπετεύχθη ἐνχερέστερον. Πρὸς τοῦτο ἡ Ρώμη ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπεκτάσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων εἰς ἐπιλέκτους κατοίκους τῶν κατακτωμένων περιοχῶν. ‘Η περαιτέρω κατακτητικὴ καὶ ἐπεκτατικὴ σταδιοδρομία τῆς Ρώμης κατέστησε τὸ «σύνταγμά» της, ὡς κράτους - πόλεως, ἀκατάλληλον διὰ μίαν παγκόσμιον ἀύτοκρατορίαν. ‘Ως ἐκ τούτου διεμόρφωσεν ἡ τότε κοιμοκράτειρα ἔνα ἄλλον τύπον κράτους: ἐν αὐτοκρατορικὸν σύστημα, τὸ ὅποιον ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς δυνάμεως (τῆς συγκεντρωμένης εἰς χεῖρας τῆς ἀριστοκρατίας), ἐπὶ τῆς συγκεντρωτικῆς δργανώσεως καὶ ἐπὶ τῆς δμοιομορφίας τοῦ δικαίου. Μὲ τὰς καινοτομίας αὐτὰς ἡ λατρεία τοῦ αὐτοκράτορος ἀπέβη «πατριωτικὸν» καθῆκον. ‘Η ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία συνέβαλε σημαντικῶς εἰς τὴν διαμόρφωσην πλείστων νεωτέρων συστημάτων δικαίου, εἰς τὴν δργάνωσην τῆς ἀποικιακῆς διοικήσεως καὶ εἰς τὴν ἐμφάνισην τῶν ιδεῶν περὶ παγκοσμίου ἐνότητος. ‘Η ἐπιδρασίς της διαφαίνεται καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον δργάνωσην. Τὸ αὐτοκρατορικὸν δμως σύστημα εἶχε καὶ συμφύτους ἀδυναμίας. Δὲν προσέφερε χῶρον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας. ‘Η τοπικὴ αὐτοδιοίκησις ἐχώλαινεν ἀκόμη καὶ εἰς τὴν πόλιν τῆς Ρώμης καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ προϊοῦσα ἐκφύλισις τοῦ ρωμαϊκοῦ πατριωτισμοῦ καὶ ἡ τελικὴ κατάρρευσης τῆς αὐτοκρατορίας. Τὰ τευτονικὰ φῦλα, τὰ ὅποια εἶχον κατακτηθῆ, εἰσέβαλον εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν κατὰ τὸν 5ον μ.Χ. αἰῶνα, διένειμαν τὰς γαίας μεταξύ των καὶ ἐνεκανίσασαν τὸ φεουδαλικὸν σύστημα.

‘Η ἐπιδρομὴ τῶν τευτονικῶν φύλων κατέλυσε τὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τὴν Δύσιν. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν δμως ἐξηκολούθησεν αὕτη νὰ ὑπάρχῃ ἐπὶ μίαν ἀκόμη χιλιετίαν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα ἐξειλίχθη εἰς νέαν αὐτοκρατορίαν, τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, μὲ ἔντο-

νον έλληνικὸν καὶ χριστιανικὸν χαρακτῆρα, ἡ ὅποια ἀνέπτυξεν ἀξιόλογον πολιτισμόν, μέχρις ὅτου κατελύθη ὑπὸ τῶν ὁθωμανικῶν τουρκικῶν φυλῶν, ποὺ προωθοῦντο πρὸς δυσμάς ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας καὶ ποὺ ἵδρυσαν ἰδικήν των αὐτοκρατορίαν.

4. Ο ΦΕΟΥΔΑΛΙΚΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝ

Διάφορος ὑπῆρξεν ἡ ἔξέλιξις εἰς τὸ δυτικὸν ἥμισυ τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Ἰδρύθησαν ἐκεῖ πολλὰ φεουδαλικὰ «βασίλεια», τὰ ὅποια εἶναι ἀμφίβολον ἂν δύνανται νὰ ὀνομασθοῦν «κράτη» μὲ τὴν σημειωνὴν ἔννοιαν τοῦ ὄρου. Κάθε «βασίλειον» ἦτο διηρημένον εἰς τμῆματα ἐλεγχόμενα ἀπὸ δούκας, κόμητας καὶ ἄλλα μέλη τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν, τὰ ὅποια ἀφοῦ ὠρκίζοντο πίστιν εἰς ἕνα τιτλοῦχον βασιλέα, ἐπροτίμων νὰ ἐνεργοῦν αὐτονόμως. Ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἤλεγχε τὴν γῆν — ἡτις ἀπέκτησε μεγάλην σημασίαν μετὰ τὴν παρακμὴν τοῦ ρωμαϊκοῦ ἐμπορίου — εἶχε καὶ τὴν πολιτικὴν δύναμιν. Αἱ τευτονικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ ἀτομικισμοῦ, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τοπικῆς αὐτονομίας συνεκρούοντο πρὸς τὸ ρωμαϊκὸν σύστημα, τὸ ὅποιον ἐβασίζετο ἐπὶ τῆς συγκεντρωτικῆς ἔξουσίας. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς συγκρούσεως αὐτῆς ὑπῆρξαν : σύγχυσις, ἀντιθέσεις καὶ ἔλειψις τόσον ἐνότητος, δύσον καὶ ἐλευθερίας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Εὐρώπην (ἡ Καθολικὴ) υἱοθέτησε μίαν τροποποιημένην μορφὴν ἡμεριαλισμοῦ, ἐνίσχυσε καὶ ἐσταθεροποίησε τὴν ἔξουσίαν τῆς καὶ διηγύρυνε τὸν χῶρον τοῦ ἐλέγχου τῆς. Ἀπὸ τοῦ 14ου διαίρετον ἡ ἐπιρροή τῆς ἡρχισε νὰ μειοῦται. Ἡ Ἀναγέννησις, μὲ τὴν ἀντίδρασίν της κατὰ πάσης αὐθεντίας καὶ μὲ τὴν τροπὴν τοῦ ἐνδιαφέροντός της πρὸς τὴν κλασσικὴν πολιτιστικὴν κληρονομίαν, ἡ πλώθη ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τὴν ἐπακοιλούθησαν περίοδον τῆς Μεταρρυθμίσεως, σημαντικὸν τμῆμα τῆς Εὐρώπης ἤκολούθησε τὴν Διαμαρτύρησιν (Προτεσταντισμόν). Ἐν τῷ μεταξύ, αἱ σταυροφορίαι ἀνεζωγόνησαν τὸ ἐμπόριον, τὸ ὅποιον μὲ τὴν σειράν του ηὔξησε τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν τῶν πόλεων. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν διεμορφώθησαν πολλοὶ παράγοντες, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὅποιών ἀνεπτυχθησαν τὰ ἔθνικὰ αἰσθήματα : ἡ αὔξησις τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιοτεχνικῶν τάξεων (αἱ ὅποιαι διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς τὸ φεουδαλικὸν σύστημα), ἡ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων, ἡ κάμψις τῆς δυνάμεως

τῆς Ἐκκλησίας, ή ἐπίδρασις τῶν δὲλλων παλαιοτέρων πολιτισμῶν καὶ ἡ συνεπείᾳ ταύτης ἐμφάνισις νέων πολιτισμῶν καὶ νέων κοινῶν συμφερόντων. Πάντα ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὴν βαθμιαίαν διαμόρφωσιν νέας πολιτικῆς ζωῆς.

5. ΝΕΩΤΕΡΑ ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΙ

Ἐθνικοὶ πολιτιστικοὶ δεσμοί, ἐνισχυόμενοι ὑπὸ φυσικῶν συνόρων, ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν συνενώσεως πλειόνων φεουδαλικῶν ἐδαφῶν εἰς εὐρυτέρας πολιτικὰς ἐνότητας, δηλαδὴ εἰς ἐθνικὰ καὶ ἐθνικῶν ἀποκατάστασιν καὶ τὴν κατοχύρωσιν τῆς τάξεως ἐντὸς τῶν ἔθνικῶν κρατῶν, ἐδημιουργήθη νέα κοινωνικὴ διάρθρωσις καὶ μετεβλήθη πολιτικῶς ὁ χαρακτήρας κοινωνίας. Ἐκτὸς τούτου δύμως, ὅπως συνέβη καὶ εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς, ή ἀνανέωσις τῆς δυνάμεως τῶν ἔθνων ἐγένηνται σεν εἰς πολλὰ ἐξ αὐτῶν τὴν φιλοδοξίαν προσκτήσεως περισσοτέρων ἐδαφῶν.

Οἱ μεγάλοι ἔχθροι τῆς συγκεντρωτικῆς ἔξουσίας ἦσαν οἱ φεουδαλικοὶ ἄρχοντες, ἐναντίον τῶν ὅποιων συνηγόθησαν οἱ βασιλεῖς καὶ ὁ λαός. Ἡ ἐμφάνισις τῶν ἔθνικῶν κρατῶν, ὡργανωμένων ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν πολιτιστικῶν δεσμῶν, κατέστρεψε τὴν δύναμιν τῶν τοπικῶν ἀρχόντων. Τὰ ἔθνικὰ κράτη ἀνεδύθησαν ἀπὸ τὸ φεουδαλικὸν χάος ὡς ἀ πόλιν τοι μοναρχίαι μὲν ἔθνικοὺς στρατοὺς καὶ ἔθνικὰ φορολογικὰ συστήματα, τὰ ὅποια ἀντικατέστησαν τὰ φεουδαλικὰ «δοσίματα». Τοιαῦτα κράτη ἦσαν ἡ Γαλλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἐλβετία, ἡ Ρωσία καὶ βραδύτερον ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἰταλία.

Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ηὔξηθη μεγάλως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἔργατῶν καὶ πολλοὶ δουλοπάροικοι κατέστησαν ἐλεύθεροι κολλῆγοι, ἐκ τῶν ὅποιων προῆλθε σύν τῷ χρόνῳ μία νέα τάξις μικρῶν γαιοκτημόνων. Αἱ μᾶζαι τοῦ λαοῦ, βελτιώνουσαι συνέχῶς τὴν ὑλικήν των θέσιν καὶ τὴν παλέυσιν των, ἔζητον πρόσθετα πολιτικὰ δικαιώματα καὶ προνόμια. Εἴς τινας χώρας, ὅπως εἰς τὴν Ἀγγλίαν, συνεκλήθησαν ἀντιπροσωπευτικαὶ συνελεύσεις, αἱ ὅποιαι κατέστησαν δυνατὴν τὴν βαθμιαίαν μετάβασιν ἐκ τῆς ἀπολύτου μοναρχίας τοῦ ἔθνικοῦ κράτους πρὸς μίαν περιωρισμένην μοναρχίαν ἡ δημοκρατίαν. Ἐνῷ συνετελοῦντο αἱ συνταγματικαὶ αὐταὶ μεταβολαὶ διεμορφώνοντο

νέαι ἀντιλήψεις περὶ περιορισμοῦ τῆς κυβερνητικῆς ἔξουσίας καὶ ἐνισχύσεως τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων. Τὸ νεώτερον δημοκρατικὸν ἐθνικὸν κράτος ἀποτελεῖ τὴν πλέον προκεχωρημένην μορφὴν κρατικῆς ἔξελίζεως, διότι διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως μὲ τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσώπευσιν καθιστᾶται δυνατὴν τὴν ἀρμονίαν μεταξὺ ἐλευθερίας καὶ κυριαρχίας, ἡ ὁποία ἔξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα, τόσον τοῦ ἀτέμου, δύον καὶ τῆς κοινωνίας.

Παρὰ τὴν ἔμφασιν, τὴν ὅποιαν αἱ χῶραι τῆς νεωτέρας Εὐρώπης προσέδωσαν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα καὶ εἰς τὰ φυσικὰ σύνορα, ἐνεφανίσθη μεταξὺ αὐτῶν ἀρκετὰ ἐνωρίς ἔντονος τάσις δημιουργίας ὑπερποντίων αὐτοκρατοριῶν (ὶ μπεριαλισμός). Μεγάλα τμήματα τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας διεξεδικήθησαν ἀπὸ ταύτην ἡ ἐκείνην τὴν εὐρωπαϊκὴν δύναμιν καὶ ὁ μεταξύ των ἀνταγωνισμὸς διὰ τὰς ἀποικιακὰς αὐτὰς περιοχὰς ὑπῆρξεν ἐν ἐν τῶν σημαντικωτέρων αἰτίαν πολεμικῶν συγκρούσεων. Ἡ καθυπόταξις ζένων λαῶν ἀπὸ τὰς μεγάλας δυνάμεις (ἀποικιοκρατία) θεωρεῖται ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς βιομηχανίας εἰς τὰς ἀποικιακὰς χώρας, ἀνεπτύχθη εἰς αὐτὰς καὶ ἔντονον ἀπελευθερωτικὸν κίνημα αὐτοδιαθέσεως, ἀποτέλεσμα τοῦ ὅποιουν ὑπῆρξεν ἡ πλήρης σχεδὸν ἔξαλειψις τῆς ἀποικιοκρατίας, τῆς ὅποιας ἐνσαρκώτριαι ἦσαν — μέχρι καὶ τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου — αἱ μεγάλαι δυτικαὶ δυνάμεις.

Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως ἐνεφανίσθη νέας μορφῆς ἀποικιοκρατία: ἡ κομμουνιστική. Ἀπὸ τοῦ 1939 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1969 αἱ δυτικαὶ δυνάμεις καὶ συγκεκριμένως ἡ Μ. Βρεταννία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἔδωσαν ἀνεξαρτησίαν εἰς 44 ἀποικιακὰ ἡ ἔξηρτημένα ἐδάφη τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, συνολικῆς ἔκτάσεως 28.000.000 τ. χλμ. μὲ συνολικὸν πληθυσμὸν 900.000.000 κατοίκων. (Μόνη ἡ Μ. Βρεταννία παρεχώρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν, φιλικῶς ἡ κατόπιν ἀγῶνος, εἰς 550.000.000 ἀνθρώπων, πραγματοποιήσασα τὴν μεγαλυτέρων «ἀποχώρησιν» τῆς ἴστορίας). Κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον αἱ δύο κυριαρχοῦσαι εἰς τὸν κομμουνιστικὸν κόσμον δυνάμεις, ἡ Σοβιετικὴ "Ενωσις καὶ ἡ Λαϊκὴ Κίνα, ἐπέβαλον τὸν ἔλεγχόν των εἰς ζένα ἐδάφη ἔκτάσεως 2.590.000 τ. χλμ. μὲ συνολικὸν πληθυσμὸν 145.000.000 κατοίκων, εἴτε δι' ἀπροκαλύπτου καὶ βιαίας προσαρτήσεως, εἴτε διὰ τοῦ συστήματος τῶν δορυφόρων.

λαπλάσιος ἐκείνου, δ ὅποῖς παραμένει ἀκόμη ὑπὸ τυπικὴν κυριαρχίαν καὶ ἀποτελεῖται, κατὰ τὸ μέγιστον μέρος, ἀπὸ ἔθνη ἀνεπτυγμένα καὶ μὲ μακρὰν ἴστορίαν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῦ ἐνεφανίσθησαν τὰ πρῶτα συγκεκριτμένα κράτη;
2. Ποῖος ἦτο διαρκεῖτερ τῶν πρώτων κρατῶν;
3. Τί συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ακαστικοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ;
4. Ποῖον ἦτο τὸ κύριον μειονέκτημα τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῶν ἐλληνικῶν κρατῶν - πόλεων;
5. Πῶς ἐδημιουργήθη ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία;
6. Τί ἐκληροδότησεν ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία εἰς τὸν νεώτερον κόσμον;
7. Ποῦ διελέται ἡ κατάρρευσις τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας;
8. Ποῖος ἦτο διαρκεῖτερ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας;
9. Τί ἦτο διαρκεῖτερ τῆς φεουδαλισμός;
10. Ποῖος διαρκεῖτερ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ φεουδαλισμοῦ;
11. Ποῖα τὰ βασικὰ χαρακτηριστικά τῆς Ἀναγεννήσεως;
12. Ποῖοι οἱ πράγματα που σημειώθησαν τοῦ ἔθνους αἰσθηματος;
13. Πῶς ἐδημιουργήθησαν τὰ ἔθνη καὶ κράτη;
14. Ποία οἱ πρώτη μορφὴ τῶν ἔθνων κρατῶν;
15. Ποία ἡ ἐξελικτικὴ πορεία ἀπὸ τῆς ἀπολύτου μοναρχίας εἰς τὸ νεώτερον δημοκρατικὸν κράτος;
16. Τί είναι ιμπεριαλισμός καὶ τί ἀποικιοκρατία;
17. Ποία ἡ νέα μορφὴ τῆς ἀποικιοκρατίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. ΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Διὰ ποίους σκοπούς ὑπάρχει τὸ κράτος; Τὸ ἐρώτημα ἔχει διατυπωθῆ πλειστάκις εἰς κάθε ἐποχήν, ἀφ' ὅτου ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν της ἡ πολιτικὴ κοινωνία καὶ εἶναι κατέριον ἐρώτημα. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην τὸ κράτος, δημιουργηθὲν λόγῳ τῶν βασικῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς, ὑπάρχει χάριν τοῦ «εὖ ζῆν». Συμφώνως πρὸς τὰς συγχρόνους ἀντιλήψεις, οἱ θεμελειώδεις σκοποὶ τοῦ κράτους, οἱ ὄποιοι ἀποτελοῦν καὶ τὴν δικαίωσιν τῆς ὑπάρξεως του, εἶναι οἱ ἔξης:

α. — Διασφάλισις τῆς τάξεως. Πρωταρχικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ κατοχύρωσις τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης ἔξωτερικῆς ἀπειλῆς καὶ ἡ διασφάλισις τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης, τῆς κυριαρχίας τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου. Ἡ ὑπαρξίας κράτους δὲν δικαιολογεῖται ὅταν τοῦτο δὲν κατορθώνῃ νὰ ἐκπληροῦ ἐπιτυχῶς τὸν πρωταρχικὸν αὐτὸν σκοπὸν του. Ἡ πραγματοποίησις ὅλων τῶν ἄλλων ἐπιδιώξεών του ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν, τὴν ὄποιαν ἔχει σημειώσει ἐν κράτος εἰς τὴν ἐντὸς τῶν δρίων του πλήρη διασφάλισιν τῆς τάξεως, κατὰ τρόπον ἐναρμονίζομενον πρὸς τὰς ἐλευθερίας τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ὁμάδων μιᾶς δεδομένης κοινωνίας.

β. — Προαγωγὴ τῆς ἀτομικῆς εὐημερίας. "Ολαὶ σχεδὸν αἱ νεώτεραι πολιτικαὶ θεωρίαι ἀναγνωρίζουν τὴν σημασίαν τοῦ ἀτόμου, ἀκολουθοῦσαι τὰ διδάγματα τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος. Κατ' ἀρχήν, ἔχει γίνει ἀποδεκτὸν ὅτι ἡ ὑπαρξίας τοῦ κράτους δημιουργεῖ τὴν προϋπόθεσιν, ὅπο τὴν ὄποιαν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀτομικὴ πρόοδος. Τὸ κατὰ πόσον ὅμως τὸ ἀτομον δύναται ν' ἀναπτυχθῇ καλύτερον μέσω ἀποφάσεων, αἱ ὄποιαι «λαμβάνονται δι' αὐτὸν» ἢ μέσω ἀποφάσεων, αἱ ὄποιαι «λαμβάνονται ὑπὸ αὐτοῦ», ἀποτελεῖ τὴν θεμελιώδη διαφορὰν μεταξὺ τῆς δημοκρατικῆς καὶ τῆς ὁλοκληρωτικῆς θεω-

ρίας. Εις τὰ δημοκρατικὰ κράτη ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχὴ ὅτι «πᾶν ὅ, τι ἀφορᾷ δῆλους, πρέπει νὰ ἔγκρινεται ἀπὸ δῆλους», ἐνῷ εἰς τὰ δῆλοκληρωτικὰ κράτη «πᾶν ὅ, τι δὲν εἶναι υποχρεωτικόν, εἶναι ἀπηγορευμένον». Ἡ δημοκρατικὴ θεωρία ἀναγνωρίζει τὴν σύμφυτον ἀξίαν τοῦ ἀτόμου καὶ ἐπιδιώκει νὰ ἔξασταλίσῃ τοὺς πλέον εὔνοικοὺς δρους, ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας ὡς συνόλου, ὑπὸ τοὺς ὄποιους τοῦτο θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν τελείωσιν τῆς προσωπικότητός του. Μεταξὺ τῶν δρων τούτων συγκαταλέγεται ἡ προστασία τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ συμμετοχὴ εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας.

γ. — *Προαγωγὴ τῆς γενικῆς εὐημερίας*. Τρίτος θεμελιώδης σκοπὸς τοῦ κράτους εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν ίκανοτήτων τοῦ συνόλου, δηλαδὴ ἡ φροντὶς ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφερόντων τῆς κοινωνίας καὶ ὁ συντονισμὸς τῶν ἐνεργειῶν διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἐπιδιώξεων, τὰς ὄποιας δὲν θὰ ἥδυναντο νὰ φέρουν εἰς πέρας ἀτομα ἢ ὄμάδες. Τοῦτο συνεπάγεται τὸν ἐναρμονισμὸν τῶν συμφερόντων μεταξὺ ὄμάδων καὶ ἀτόμων ἢ ὄμάδων καὶ τῆς κοινωνίας ὡς συνόλου.

δ. — *Προαγωγὴ τῆς ἡθικότητος*. Μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας καὶ ἀνθεκτικωτέρας πολιτικὰς θεωρίας διακηρύσσει ὅτι θεμελιώδης ἀποστολὴ τοῦ κράτους εἶναι ἡ προαγωγὴ τῆς ἡθικότητος τῶν πολιτῶν. «Πολιτεία — λέγει ὁ Πλάτων — τροφὴ ἀνθρώπων ἐστί, καλὴ μὲν ἀγαθῶν, ἡ δὲ ἐναντία κακῶν». Ἐφαρμογὴν τῆς θεωρίας αὐτῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀπετέλεσαν αἱ ἀπόπειραι ὅπως ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς πολίτας εἰς τύπος ἡθικότητος, εἰς καθδιξ διαγωγῆς ἢ μία θρησκεία. Ἀποτελεῖ κάποιαν ἀντινομίαν ἡ χρησιμοποίησις τοῦ καταναγκασμοῦ (βίας) διὰ τὴν κατοχύρωσιν τῆς ἡθικῆς, διότι ἡ βία γεννᾷ φυσικὴν ἀντίδρασιν εἰς τὴν βίαν καὶ διότι ἡ ἡθικὴ ἐνέργεια ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ἑκουσίαν συμπεριφοράν. Τὸ κράτος, ἐν τούτοις, δὲν δύναται νὰ τηρῇ οὐδετερότητα ἐπὶ τοιούτων θεμάτων. Ὁφείλει νὰ τιμωρῇ τὴν ἀνήθικον καὶ ἔγκληματικὴν διαγωγὴν ἀτόμων ἢ ὄμάδων διὰ τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν καλὴν διαγωγὴν διὰ διαφόρων ἀνταμοιβῶν.

2. ΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τὸ κράτος ἐκδηλοῦται καὶ ἐκπληροῦ τὴν ἀποστολὴν του δι' ὀρισμένων ἐνεργειῶν του, αἱ ὄποιαι καλοῦνται λειτουργίαι καὶ δύνανται

νὰ διαιρεθοῦν εἰς τρεῖς κατηγορίας : τὰς θεμελιώδεις λειτουργίας, δηλαδὴ ἔκεινας, αἱτίνες εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ὑπάρξιν τοῦ κράτους· τὰς ὑπηρεσιακὰς λειτουργίας, δηλαδὴ ἔκεινας, τὰς ὅποιας δύναται νὰ ἀσκῇ η νὰ μὴ ἀσκῇ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐπιθυμῶν μιᾶς δεδομένης κοινωνίας· καὶ τὰς ἐπιχειρηματικὰς λειτουργίας, δηλαδὴ ἔκεινας, διὰ τῶν ὅποιων τὸ κράτος «πωλεῖ» ὑπηρεσίας καὶ ἀγαθό.

α. — Θεμελιώδεις λειτουργίαι. Τὸ κράτος ὁφείλει ν' ἀσκῇ τὰς λειτουργίας ἔκεινας, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἔξουσίας του καὶ τὴν διασφάλισιν τῆς ὑπάρξεως του. Θεμελιώδεις λειτουργίαι εἶναι : ἡ διατήρησις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ἄμυναν κατὰ ξένης εἰσβολῆς η ἐσωτερικῆς ἀνταρσίας· ἡ διατήρησις τῶν ἀστυνομικῶν δυνάμεων, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὴν δίωξιν τῶν ἐγκληματιῶν· ἡ διατήρησις δικαστηρίων διὰ τὸν κολασμὸν τῶν ὀδικημάτων, τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν καὶ τὴν ρύθμισιν τῶν διαφορῶν διὰ νομικῶν μέσων· ἡ διατήρησις ἐξωτερικῆς ὑπηρεσίας διὰ τὸν χειρισμὸν τῶν σχέσεων μὲ τὰ ἄλλα κράτη· ἡ διατήρησις συστήματος εἰσπράξεως τῶν φόρων διὰ τὴν ἀσκησιν τῶν ἄλλων λειτουργιῶν.

β. — Υπηρεσιακὰ λειτουργίαι. Εἰς τὰς ὑπηρεσιακὰς λειτουργίας περιλαμβάνονται πλεῖσται ἐνέργειαι ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς γενικῆς εὐημερίας η ἄλλων σκοπῶν τοῦ κράτους. Εἶναι ἐνίστε δυσχερὲς νὰ χαράξῃ τις τὰ ἀκριβῆ δρια μεταξὺ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν καὶ τῶν θεμελιωδῶν. Οὕτω, ἐπὶ παραδείγματι, η στρῶσις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ η διάνοιξις δημοσίων ὁδῶν φαίνονται, ἐκ πρώτης ὅψεως, ὡς ὑπηρεσιακαὶ λειτουργίαι, ἐνῷ συνήθως καὶ στρατηγικοὶ λόγοι ὑπαγορεύουν τὴν κατασκευὴν τοιούτων ἔργων διὰ σκοπούς ἐθνικῆς ἀμύνης. Αἱ ὑπηρεσιακαὶ λειτουργίαι περιλαμβάνουν πολλὰς ἐνεργείας, αἱ ὅποιαι ἴσως νὰ μὴ ὑπῆρχον ἐὰν δὲν τὰς ἐπωαμζετο τὸ κράτος. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγονται : ἡ μέριμνα διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀνικάνους πρὸς ἔργασίαν· ἡ κατασκευὴ ὁδῶν, διωρύγων, λιμένων, γεφυρῶν, προβλήτων κλπ.. ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν δημοσίαν ὑγείαν· ἡ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὀφελείας· ἡ θέσπισις βασικῶν κανόνων διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἄλλων ἐπιχειρήσεων· καὶ η διάδοσις τῶν εἰδήσεων.

γ. — Ἐπιχειρηματικὰ λειτουργίαι. Αἱ ἐπιχειρηματικὰ λειτουργίαι περιλαμβάνουν ἐνεργείας, αἱ ὅποιαι δύνανται ν' ἀναληφθοῦν ἐπὶ σκοπῷ

κέρδους ἐκ μέρους ἀτόμων ἢ ιδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἂν τὸ κράτος δὲν ἐπιθυμῇ τὴν ἀσκησίν των. Ἐνίστε τὸ κράτος ἀναλαμβάνει τὰς λειτουργίας αὐτὰς διότι τὸ ιδιωτικὸν κεφάλαιον δεικνύει πλήρη ἀπροθυμίαν ἢ ἀνεπαρκῆ διάθεσιν ἐπενδύσεως. Ἀλλοτε, δπως συμβαίνει μὲ τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν, τὸ κράτος ἐπιθυμεῖ νὰ ἔκτεινῃ τὴν δραστηριότητά του ἐφ' ὅλοκλήρου τοῦ ἐδάφους καὶ πρὸς σημεῖα, τὰ ὄποια δὲν θὰ ἀφηναν κανὲν κέρδος εἰς τὴν ιδιωτικὴν ἐπιχείρησιν. Ἀλλοι λόγοι ἀναλήψεως ἐπιχειρηματικῶν λειτουργιῶν ὑπὸ τοῦ κράτους εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια ἢ τὰ ὑπερβολικὰ βάρη τῶν ιδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Αἱ ἐπιχειρηματικὲς λειτουργίαι περιλαμβάνουν: τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλισιν· τὴν προστασίαν τῶν ἀνέργων· τὴν προστασίαν τῶν τραπεζιτικῶν καταθέσεων· τὴν διατήρησιν γραφείων ἔξευρέσεως ἐργασίας κλπ. Εἰς τὰς περισσότερας χώρας οἱ σιδηρόδρομοι, αἱ τηλεπικοινωνίαι καὶ οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ ἀνήκουν εἰς τὸ κράτος. Αἱ λειτουργίαι αὐταὶ χαρακτηρίζονται ἐνίστε καὶ κοινωνικαὶ ἢ κοινωφελεῖς ἢ δημοσίας ὥφελας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖοι εἶναι οἱ θεμελιώδεις σκοποὶ τοῦ κράτους; 2. Ποία ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς δημοκρατικῆς καὶ τῆς ὅλοκληρωτικῆς θεωρίας περὶ κράτους; 3. Δύναται ἡ προαγωγὴ τῆς ἡθικότητος ν' ἀσκῆται διὰ καταναγκασμοῦ;	4. Ποῖαι εἶναι αἱ κατηγορίαι λειτουργιῶν τοῦ κράτους; 5. Ποῖαι εἶναι αἱ θεμελιώδεις λειτουργίαι τοῦ κράτους; 6. Ποῖαι εἶναι αἱ ὑπηρεσιακαὶ λειτουργίαι τοῦ κράτους; 7. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπιχειρηματικαὶ λειτουργίαι τοῦ κράτους;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV

ΚΡΑΤΟΣ, ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΣ

Πάρα πολλοὶ δρισμοὶ τοῦ κράτους ἔχουν διατυπωθῆ μέχρι τοῦδε, τοῦτο δὲ ὁφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν σκοπιάν (ἱστορικήν, φιλοσοφικήν, νομικήν), ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔξετάζει ἔκαστος τὸν θεσμὸν τοῦ κράτους καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν δυσχέρειαν τῆς διατυπώσεως ἐνὸς δρισμοῦ δυναμένου νὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ εἴδη κρατῶν.

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

"Ενας ἀπὸ τοὺς εὐστοχωτέρους δρισμοὺς τοῦ κράτους εἶναι ὁ ἔξῆς : «*Kράτος (ἢ πολιτεία ἢ ἐπικράτεια)* εἶναι ἐν πολιτικῶς ὡργανωμένον τμῆμα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας (λαός), τὸ ὅποῖον κατέχει μονίμως καθηρισμένον ἔδαφος καὶ διαβιοῦ ὑπὸ κυβέρνησιν ἐλευθέρων ἔξωτερικοῦ ἐλέγχου καὶ ἴκανην νὰ ἔξασφαλίζῃ συνήθη ὑπακοὴν ἐκ μέρους τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ζοῦν ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας τῆς»". Αλλοι δρισμοὶ ὑπογραμμίζουν τὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ κράτους, ἀναφέροντες εἰδικῶς ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἴκανότητα ὅπως χρησιμοποιῇ τὴν δύναμιν διὰ νὰ ἐπιτυγχάνῃ διὰ καταναγκασμοῦ τὴν ἔσωτερικήν ὑπακοὴν καὶ ν' ἀποκρούῃ ἔξωτερικήν ἐπέμβασιν. Μερικοὶ (περιγραφικοὶ μᾶλλον) ἔχουν περιλάβει ἀπαρίθμησιν τῶν λειτουργιῶν του, αἱ ὅποιαι εἶναι : ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, ἡ διμβλυνσις τῶν συγκρούσεων, ἡ προστασία τοῦ λαοῦ ἀπὸ ἐσωτερικήν καὶ ἔξωτερικήν βίαν καὶ ἡ προαγωγὴ τῆς εὐημερίας τοῦ συνόλου. Όσονδήποτε ὅμως γενικοὶ ἢ λεπτομερεῖς καὶ ἀν εἶναι οἱ δρισμοὶ τοῦ συγχρόνου κράτους, ἔχει γίνει κοινῶς δεκτὸν ὅτι τοῦτο συγκεντρώνει πέντε οὖσιάδη στοιχεῖα : πληθυσμόν, χώραν, ἔξουσίαν, κυριαρχίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν.

a. — *Πληθυσμός*. Τὸ πρῶτον στοιχεῖον τοῦ συγχρόνου κράτους εἶναι

ό λαός του, ούποιος βεβαίως άπό άριθμητικῆς άπόψεως πρέπει νὰ εἶναι τούλαχιστον τόσος, ώστε ή σχέσις μεταξύ κυβερνῶντος καὶ κυβερνώμενου νὰ εἶναι ἀνωτέρας κλίμακος ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς μίαν οἰκογένειαν ἢ μίαν ἀπλῆν φυλετικὴν ὅμαδα. Ό η πληθυσμὸς ἐνὸς συγχρόνου κράτους περιλαμβάνει συνήθως δύο κατηγορίας ἀτόμων: τοὺς πολίτας ή ψηφιστὰς, οἱ ὄποιοι ἀπολαμβάνουν πλήρων πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ὀφείλουν πλήρη ὑπακοὴν καὶ τοὺς ἀλλοδαπούς (ἥτοι ὑπηκόους ἄλλων κρατῶν), οἱ ὄποιοι διαμένουν ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τοῦ δεδομένου κράτους, τυγχάνουν τῆς προστασίας του ὡς ἀτομα καὶ ὑπόκεινται εἰς ὧρισμένας ὑποχρεώσεις.

β. — *Χώρα*. Τὸ δεύτερον στοιχεῖον τοῦ συγχρόνου κράτους εἶναι ὅτι τοῦτο ὑφίσταται ἐπὶ καθωρισμένου τμήματος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, σαφῶς διακεκριμένου ἀπὸ τὰ τμήματα τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τοῦ πληθυσμοῦ ἄλλων κρατῶν. Ό γενικὸς ὄρος «*χώρα*» (τὸν ὄποιον μερικὸν συγγραφεῖς ἔχουν ἀντικαταστῆσει διὰ τῆς φράσεως «*φυσικὴ βάσις τοῦ κράτους*») περιλαμβάνει ὅχι μόνον τὴν γῆν (τὸ ἐδαφός), ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα ὑπὲρ τὴν γῆν καὶ τὰ ὕδατα τὰ περιβάλλοντα τὰς ἀκτάς της εἰς ἀπόστασιν τριῶν τούλαχιστον μιλίων (*χωρικὰ ὕδατα*) καὶ τὰς λίμνας καὶ τὰ ὄρη καὶ ὅλα τὰ ἄλλα χαρακτηριστικά, τὰ περιεχόμενα εἰς τὸ τοπογραφικὸν περιβάλλον τῆς γῆς, τοὺς φυσικοὺς πόρους της καὶ τὸ κλῖμα.

γ. — *Ἐξουσία*. Τὸ τρίτον στοιχεῖον τοῦ συγχρόνου κράτους εἶναι ἡ ἔξουσία, δηλαδὴ ὁ μηχανισμός, ούποιος ἀπαιτεῖται διὰ νὰ τηρῇ τὴν τάξιν τὸ κράτος, νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας, αἱ ὄποιαι τοῦ ζητοῦνται καὶ νὰ ἐκπληροῦ τὰς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις του. Τὴν κρατικὴν ἔξουσίαν συνθέτουν: ἡ νομοθετική, ἡ ἐκτελεστική καὶ ἡ δικαστικὴ ἔξουσία, ὡς καὶ ἡ διοίκησις, αἱ ὄποιαι ἔξασφαλίζουν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν τοῦ κράτους. Ή κρατικὴ ἔξουσία δύναται νὰ ὑπόκειται εἰς μεταβολάς, τόσον ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφήν, ἐνῷ τὰ κράτη ἔχουν συνεχῆ ὑπαρξία.

δ. — *Κυριαρχία*. Τὸ τέταρτον στοιχεῖον τοῦ συγχρόνου κράτους εἶναι ἡ κυριαρχία, δηλαδὴ ἡ ἀνωτάτη ἔξουσία ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς χώρας καὶ τοῦ μηχανισμοῦ διακυβερνήσεως ἐντὸς τῶν ὅρίων τοῦ κράτους. Πρόκειται περὶ τῆς ἴκανότητος ἀσκήσεως καταναγκασμοῦ ἐσωτερικῶς.

ε. — Ἐνεξαρτησία. Τὸ πέμπτον στοιχεῖον τοῦ συγχρόνου κράτους εἶναι ἡ ἀνεξαρτησία, δηλαδὴ ὁ μὴ ἔλεγχος τῆς ἀσκήσεως τῆς κυριαρχίας του ἐκ μέρους ἄλλων κρατῶν. Πρόκειται περὶ ἐλευθερίας ἀπὸ ἔξωτερικὸν καταναγκασμόν.

2. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΑΙ ΕΝΩΣΕΙΣ

Εἰς ώρισμένα σύγχρονα κράτη, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν ὁμοσπονδιακὰς ἑνώσεις (Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, Ἐλβετία, Καναδᾶς, Δυτικὴ Γερμανία, Αὐστραλία κλπ.), ἡ ἀσκησις τῆς πολιτικῆς ἔξουσίας διαμοιράζεται μεταξὺ μιᾶς κεντρικῆς κυβερνήσεως καὶ ὁμοσπονδῶν ἑνοτήτων (αἴτινες καλοῦνται ἀντιστοίχως : «πολιτεῖαι», «καντόνια», «ἐπαρχίαι», «χώραι» καὶ «πολιτεῖαι»). Εἰς τὰς ὁμοσπονδιακὰς αὐτὰς ἑνώσεις ἡ κρατικὴ ἔξουσία ἀνήκει εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ὡς σύνολον, διότι αὐτὴ μόνη συγκεντρώνει τὰ θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς κυριαρχίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας. Αἱ ὁμόσπονδοι ἑνότητες δὲν εἶναι κράτη, διότι (ἄν καὶ ἔχουν πληθυσμὸν καὶ χώραν καὶ ἔξουσίαν θεσπίσεως καὶ ἐπιβολῆς νόμων) δὲν δύνανται ν' ἀγνοήσουν τοὺς ὁμοσπονδιακούς θεσμούς, ν' ἀκυρώσουν τοὺς νόμους τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως ἢ νὰ κειρισθοῦν τὰς ἔξωτερικὰς ὑποθέσεις.

3. ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΣ

Εἰς τὸν τύπον καὶ εἰς τινὰ πολιτικὰ συγγράμματα ἀκόμη χρησιμοποιεῖται πολλάκις ὡς συνώνυμος τοῦ κράτους ὁ δρός ἐθνος. Ἡ τοιαύτη ὅμως χρῆσις δὲν εἶναι ἐπιστημονικῶς δόκιμος, διότι τὸ κράτος ἐκφράζει κυρίως πολιτικὴν ἑνότητα, ἐνῷ τὸ ἔθνος ὑποδήλον πολιτιστικὴν ἑνότητα καὶ ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν τύπων κοινωνικῆς συνδέσεως.

‘Η πολιτικὴ ἑνότης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς δεσμούς, οἱ ὅποιοι συνέχουν ἔνα δόλοκληρον πληθυσμόν (πολλάκις διαφοροποιημένον οἰκονομικῶς, ἀλλὰ καὶ πολιτιστικῶς), διστις διαμένει εἰς τὴν αὐτὴν χώραν, ἔχει τὴν ίδιαν κυβέρνησιν καὶ ἀπολαμβάνει ἀπὸ κοινοῦ κρατικῆς κυριαρχίας καὶ ἀνεξαρτησίας. ‘Η πολιτιστικὴ ἑνότης, ἀφ' ἑτέρου, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς δεσμούς τοὺς ὑπάρχοντας ἐντὸς μιᾶς πληθυσμικῆς ὅμαδος. ’Εὰν

οι δεσμοί οὗτοι περιλαμβάνουν : συνείδησιν κοινῆς φυλῆς, κοινὴν γλῶσσαν, κοινὴν θρησκείαν, κοινὰ ἥθη καὶ κοινὰς ἴστορικὰς ἐμπειρίας καὶ παραδόσεις, τότε ἡ πληθυσμικὴ αὐτὴ ὁμάς ἀποτελεῖ ἔθνος. Τὸ ἔθνος, δηλαδή, δύναται νὰ ὅρισθῇ ὡς «εὐρεῖα ὁμάς ἀνθρώπων συνδεομένων διὰ κοινῆς γλώσσης, κοινῶν παραδόσεων, κοινοῦ πολιτισμοῦ καὶ κοινῶν πόθων καὶ ἔχοντων ὑποκειμενικὸν αἰσθημα ἐνότητος ἢ συνείδησιν κοινῆς καταγγῆς». (Αὐτὸν περίπου τὸν ὅρισμὸν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους δίδει ὁ Ἡρόδοτος τονίζων : «πὸ ἐλληνικὸν ἐστι ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματα κοινὰ καὶ θυσίαι ἥθεά τε ὁμότροπα»).

Μία οὕτως ἡνωμένη πολιτιστικῶς ὁμάς δύναται ν' ἀποτελῇ τὴν ὄλοτήτηα ἢ τὴν πλειονότητα τοῦ πλήθυσμοῦ ἐνὸς δεδομένου κράτους : ἢ νὰ εἴναι μειονότης ἐντὸς αὐτοῦ· ἢ νὰ εἴναι διεσπαρμένη μὲ ποικίλουσαν πυκνότητα εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς κράτη. «Ἐν κράτος, ἀφ' ἑτέρου, δύναται νὰ εἴναι ἢ πολυεθνικὸν (Σοβιετική "Ἐνωσις, Γιουγκοσλαβία) ἢ μονοεθνικόν (Γαλλία, Ἰταλία, Ἰσπανία, Ἐλλὰς κλπ.). Μονοεθνικὸν κράτος ἀποτελεῖ ἔνας λαὸς ἡνωμένος διὰ κοινῆς γλώσσης, κοινῶν παραδόσεων, κοινοῦ πολιτισμοῦ καὶ κοινῶν πόθων, ἔχων συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς του ὑπάρξεως, νομικῶς ἐλεύθερος ἐξωτερικοῦ ἐλέγχου καὶ μονίμως κατέχων ὀρισμένην χώραν, ἐντὸς τῆς ὅποιας λειτουργεῖ κυρίαρχος κρατικὴ ἔξουσία.

Τὸ ἔθνος θεωρούμενον μὲ τὸ σύνολον τῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν στοιχείων του, ποὺ καθορίζουν τὴν ὑπαρξίν του καὶ μὲ τὴν συνέχειαν τῶν παραδόσεών του καὶ τῶν πόθων του, ἀποτελεῖ μίαν συλλογικήν, ζωντανήν καὶ διαρκῆ προσωπικότητα, ἡ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ὡς τοιοῦτον ἀποβαίνει ἀντικείμενον προσηλώσεως, ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως ἐκ μέρους τοῦ ἀτόμου. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν συναισθηματικὴν πλευρὰν τῆς ἔννοιας τοῦ ἔθνους ἐκφράζει σήμερον ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος, ἡ ὅποια διεμορφώθη βαθμαίως μὲ τὴν διαδρομὴν τοῦ χρόνου.

'Αρχικῶς ὁ ὅρος πατρὶς ἐσήμαινε τὸν τόπον, τὸν ὅποῖον ἀπέκτησαν καὶ ὑπερήσπισαν οἱ πρόγονοι μας, εἰς τὸν ὅποῖον ἔζησαν καὶ ἐπάφησαν καὶ εἰς τὸν ὅποῖον καὶ ἡμεῖς ἐγεννήθημεν καὶ ζῶμεν. Σύν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτὴν τῆς πατρίδος - γῆς περιελήφθησαν μετὰ τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων καὶ αἱ πρὸς αὐτὰ συνδεόμεναι ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ παρελθόντος : οἱ κοινοὶ ἀγῶνες κατὰ τῶν ζένων, αἱ κοιναὶ προσπάθειαι διὰ τὴν γενικὴν πρόδοσον, ὅλαι αἱ ἔθνικαι παραδόσεις. Πρὸς

αὐτὰς συνεδέθησαν αἱ κοιναὶ ἴδεαι περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος καὶ οἱ κοινοὶ φύσοι καὶ ἐλπίδες. Οὕτω πατρῷ ἡ σύνδεσμος γενικωτάτην ἔννοιαν εἶναι δχι μόνον ὁ τόπος, εἰς τὸν ὅποῖον ἐγεννήθημεν ἡμεῖς καὶ ἐτάφησαν οἱ πρόγονοι μας, ἀλλὰ καὶ ἡ κοινὴ μήτηρ ὅλων τῶν δμοσθνῶν. Εἶναι δὲ βαθὺς συναισθηματικὸς δεσμὸς ὁ συνδέων πάντας τοὺς ἔχοντας συνείδησιν κοινῆς καταγωγῆς, κοινῶν ἐπιτευγμάτων, κοινῶν παθημάτων, κοινῶν προσπαθειῶν διὰ τὸ παρόν καὶ κοινῶν ἐλπίδων διὰ τὸ μέλλον. Ἡ τοιαύτη συναισθηματικὴ στάσις ἔναντι τῆς ἐννοίας τοῦ ἔθνους καὶ τῆς πατρίδος δύνομάζεται φιλοπατρία.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί εἶναι κράτος ;
2. Ποῖα τὰ στοιχεῖα τοῦ κράτους ;
3. Ποῖος καλεῖται πολίτης ἢ ὑπήκοος ἐνὸς κράτους ;
4. Ποῖος εἶναι ἀλλοδαπός ;
5. Τί εἶναι ἡ χώρα ὡς στοιχεῖον τοῦ κράτους ;
6. Τί καλοῦμεν χωρικὰ ὕδατα ;
7. Ἡ κρατικὴ ἔξουσία ἀπὸ ποίας ἐπὶ μέρους ἔξουσίας ἀπαρτίζεται ;
8. Τί εἶναι κυριαρχία ;
9. Τί εἶναι ἀνεξαρτησία ;
10. Ποῖα καλοῦνται δμοσπονδιακὰ κράτη ;
11. Αἱ ἐπὶ μέρους δμόσπονδοι ἐνότητες εἶναι κυρίαρχα κράτη ;
12. Τί εἶναι ἔθνος ;
13. Τί διαφέρει τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸ κράτος ;
14. Ποῖα ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἔθνους καὶ λαοῦ ;
15. Ποῖα κράτη καλοῦνται μονοεθνικά καὶ ποῖα πολυεθνικά ;
16. Ποία ἡ ἐννοία τῆς πατρίδος ;
17. Τί εἶναι φιλοπατρία ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟΝ

ΜΟΡΦΑΙ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν τῇ πράξει εἶναι ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ κανεὶς τὴν ἔννοιαν τοῦ κράτους, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὸν τρόπον τῆς διακυβερνήσεως, δηλαδὴ τὸ πολιτεῖται τὸν τρόπον τῆς διακυβερνήσεως, δηλαδὴ τὸν ταξινόμησιν τῶν κρατῶν ἀναλόγως διαφόρων κριτηρίων. Ἡ παλαιοτέρα εἶναι τοῦ Ἀριστοτέλους, ἡ ὅποια ἔχει γίνει βάσει τοῦ τρόπου μὲ τὸν δόπον διαμορφοῦται καὶ ἐκφράζεται ἡ βούλησις τοῦ κράτους καὶ βάσει τοῦ σκοποῦ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην «ὅσαι μὲν πολιτεῖται (κράτη) τὸ κοινῇ συμφέρον σκοποῦσιν, αὗται μὲν δρθαὶ τυγχάνουσιν οὖσαι κατὰ τὸ ἀπλῶς δίκαιον, ὅσαι δὲ τὸ σφέτερον μόνον τῶν ἀρχόντων, ἡμαρτημέναι καὶ πᾶσαι παρεκβάσεις τῶν δρθῶν πολιτειῶν δεσποτικαὶ γάρ, ἡ δὲ πόλις κοινωνία τῶν ἐλευθέρων».

Ορθαὶ κατ' Ἀριστοτέλην μορφαὶ δργανώσεως τοῦ κράτους εἶναι : ἡ βασιλεία (μοναρχία), εἰς τὴν ὅποιαν τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν διαχειρίζεται εἰς μέν, ἀλλ’ ὑπερβάλλων τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀρετήν, τὴν ἰσχὺν καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ καὶ κυβερνῶν πρὸς τὸ «κοινὸν συμφέρον». ἡ ἀριστοκρατία, εἰς τὴν ὅποιαν τὴν ἐξουσίαν ἀσκοῦν ὀλίγοι μέν, ἀλλ’ «ἀριστοί» καὶ «ἀρετῆ διαφέροντες», πρὸς τὸ συμφέρον ὅλων· καὶ ἡ πολιτεΐα (δημοκρατία), εἰς τὴν ὅποιαν φορεῖς τῆς ἐξουσίας εἶναι οἱ πολλοί, ἀλλὰ κατ' ἀρετὴν ἴσοι καὶ ὅμοιοι, οἱ ὅποιοι κυβερνοῦν ἐπίσης πρὸς τὸ συμφέρον ὅλων.

«Παρεκβάσεις» καὶ ἐκτροπὰς τῶν τριῶν τούτων δρθῶν καὶ ὑγιῶν μορφῶν κράτους ἀποτελοῦν, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ἡ τυραννίς, ἡ ὀλιγαρχία καὶ ἡ δχλοκρατία. Ἡ τυραννίς εἶναι παραφθορὰ τῆς βασιλείας. Εἰς αὐτὴν ἔν πρόσωπον, σφετερισθὲν καθ' οίονδήποτε τρόπον τὴν ἐξουσίαν, κυβερνᾶ μὲ μοναδικὸν κριτήριον τὸ ἴδικόν του συμφέρον. («Τυραννίς ἐστὶ μοναρχία πρὸς τὸ συμφέρον τὸ τοῦ μοναρχοῦντος»). Ἡ δλιγαρχία εἶναι παραφθορὰ τῆς ἀριστοκρατίας. Εἰς αὐτὴν μία

έλαχίστη μειονοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ πλούτου κυρίως, κυβερνᾷ διὰ τὴν ἔξυπηρέτησιν τῶν ιδικῶν της συμφερόντων. («Ολιγαρχία ἐστὶ μοναρχία πρὸς τὸ συμφέρον τῶν εὐπόρων»). Ἡ δὲ λογικὴ τῆς ἑλευθερίας καὶ τῆς ισότητος, ἔχει καταλυθῆ κάθε ἔννοια πειθαρχίας, ιεραρχίας καὶ λειογισμένης δργανώσεως τῆς ζωῆς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ συνόλου.

1. MONARXIA

‘Ο δρός μοναρχία σημαίνει τὴν ἑξουσίαν τοῦ ἑνός. Ἀναφέρεται εἰς τὴν μορφὴν διακυβερνήσεως, κατὰ τὴν ὅποιαν δὲ ἀρχηγὸς εἶναι κληρονομικὸς βασιλεὺς ἢ αὐτοκράτωρ. Ἐν τῇ πράξει κάθε πολίτευμα, εἰς τὸ ὅποιον ἡ ὑπερτάτη ἑξουσία εὑρίσκεται εἰς χειραρχίαν ἑνὸς μόνον προσώπου εἶναι μοναρχία, ἀνεξαρτήτως τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὅποιον τὸ πρόσωπον τοῦτο ἀπέκτησε τὴν ἑξουσίαν του. Τὸ γεγονός δὲτι μία χώρα ἔχει κληρονομικὸν βασιλέα, δὲν σημαίνει δὲτι κυβερνᾶται μοναρχικῶς, δταν ἡ ἑξουσία ἀσκῆται εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἄλλων προσώπων καὶ δχι ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

α. — ‘Απόλυτος μοναρχία. Ἡ ἀπόλυτη μοναρχία, εἰς τὴν ὅποιαν ἡ θέλησις τοῦ μονάρχου εἶναι νόμος, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ οὐδεὶς περιορισμὸς εἰς τὴν μορφὴν ἢ εἰς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ἐκφράζεται ἡ θέλησις αὐτῆς, ἀπετέλει τὸ ἐπικρατοῦν πολίτευμα εἰς τὴν ‘Ανατολὴν καὶ τὴν Ρώμην τῆς παρακμῆς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ νεωτέρου κράτους εἰς τὴν Γαλλίαν πρὸ τῆς ‘Επαναστάσεως καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν, τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Πρωσίαν (μέ τινας περιορισμούς) μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. ‘Απόλυτος μοναρχία ἦτο καὶ τὸ πολίτευμα τῆς ‘Ελλάδος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ ‘Οθωνος (1833-1843). ‘Ο Λουδοβίκος ΙΔ’ τῆς Γαλλίας ἑξέφρασε τὸν τρόπον αὐτὸν διακυβερνήσεως μὲ τὸ περιώνυμον ἀξίωμα του : «Τὸ κράτος εἴμαι ἐγώ».

β. — Συνταγματικὴ μοναρχία. “Οταν ἡ ἑξουσία τοῦ ἡγεμόνος περιορίζεται ὑπὸ ὡρισμένων θεμελιώδων κανόνων, ὑπὸ μορφὴν γραπτοῦ ἢ ἀγράφου Συντάγματος, τότε τὸ πολίτευμα δονομάζεται περιτταῖς μερένη ἢ συνταγματικὴ μοναρχία. Εἰς τὴν περίπτωσιν

αὐτὴν ὁ μονάρχης εἶναι μὲν θεωρητικῶς ὁ κάτοχος ὅλων τῶν ἔξουσιῶν τοῦ κράτους, τὰς ὁποίας καὶ συγκεντρώνει εἰς χεῖράς του, παραχωρεῖ δόμως ὀρισμένας ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν λαὸν διὰ συμφωνίας (συνθήκης), ἡ δοπία λέγεται Σύνταγμα. Τὸ Σύνταγμα τῆς περιωρισμένης μοναρχίας συντάσσεται μὲ τὴν συνεργασίαν τοῦ μονάρχου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ μόνον διὰ τῆς συνεργασίας των ἡμπορεῖ νὰ μεταρρυθμισθῇ. Ο συνταγματικὸς μονάρχης συμπράττει εἰς τὴν ψήφισμαν τῶν νόμων καὶ εἰς τὸν διορισμὸν τῶν ὑπαλλήλων, οἱ δὲ ὑπουργοὶ διορίζονται ὑπ’ αὐτοῦ καὶ μόνον. Τοιοῦτον ἦτο τὸ πολίτευμα καὶ τῆς Ἐλλάδος ἀπὸ τοῦ 1844 μέχρι τοῦ 1862, ὅπότε ἐξώσθη ὁ "Οθων.

Ἡ μοναρχία εἶναι πιθανῶς ἡ παλαιοτέρα μορφὴ κρατικῆς ὄργανωσεως. Συχνὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν πίστιν περὶ θείας καταγωγῆς τοῦ μονάρχου (ὅπως εἰς τὴν προπολεμικὴν Ἰαπωνίαν) ἢ περὶ θείων δικαιωμάτων τοῦ μοναρχικοῦ οἴκου («ἐλέω Θεοῦ»). Οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς ἰσχυρίζονται ὅτι παρουσιάζει τὰ ἔξῆς πλεονεκτήματα : 'Ἡ ὀργάνωσίς της εἶναι ἀπλῆ. Δύναται νὰ ἐνεργῇ ταχέως καὶ δραστηρίως. Ἡμπορεῖ ν' ἀκολουθῇ σταθερὰν καὶ συνεχῆ πολιτικήν. Ἔξασφαλίζει τὴν ἴσχυν καὶ τὴν ἐνότητα εἰς τὴν διοίκησιν. Ἀποσοβεῖ τὰς φατριαστικὰς ἔριδας μεταξὺ τῶν κομμάτων. Ὁ μονάρχης, ἰστάμενος ὑπεράνω ὅλων τῶν κομμάτων καὶ τῶν τάξεων, δύναται νὰ κυβερνᾷ ἀμερολήπτως πρὸς τὸ καλὸν ὅλων (ἀγαθοποιὸς δεσποτισμός).

Ἡ πρακτικωτέρα ἀντίρρησις κατὰ τοῦ «ἀγαθοποιοῦ» αὐτοῦ δεσποτισμοῦ εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς ἐξασφαλίσεως ἐνδὸς τοιούτου («ἀγαθοποιοῦ») μονάρχου. Καὶ ἡ ἴστορικὴ πεῖρα δεικνύει ὅτι πρόκειται περὶ μᾶλλον σπανίου εἰδούς. "Επειτα, ἂν ὁ μονάρχης εἶναι ἡ πηγὴ κάθε νόμου, τί τὸν ἐμποδίζει νὰ παραβῇ καὶ τὸν ἰδιόν του ἀκόμη νόμον ὅταν τοῦτο τὸν συμφέρῃ ; Ἀκόμη δόμως σημαντικωτέρα εἶναι ἡ ἀντίρρησις ὅτι ὑπὸ μοναρχικὸν πολίτευμα δὲν ἀναπτύσσεται εἰς τὸν λαὸν τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν διαχείρισμαν τῶν κοινῶν, διὰ τὴν προσήλωσιν εἰς τὸ καθεστώς καὶ διὰ τὴν κοινωνικὴν ἐνότητα, ποὺ ἀποτελοῦν μέρος τῶν σκοπῶν τοῦ κράτους.

2. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Δημοκρατία εἶναι τὸ πολιτικὸν καθεστώς, τὸ ὅποιον ἔχει ὡς βάσιν τὴν πολιτικὴν ἰσότητα καὶ ὅπου ἡ πλειονότης τῶν πολιτῶν μετέ-

χει ἐμμέσως ή ἀμέσως τῆς ἔξουσίας. Ἐπόλυτος δημοκρατία πιθανώτατα οὐδαμοῦ τοῦ κόσμου ὑπῆρξε ποτέ. Ἡ συμμετοχὴ τῶν πολιτῶν περιορίζεται πάντοτε ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ συχνὰ ὑπὸ τοῦ φύλου, δεδομένου ὅτι αἱ γυναικες προσφάτως μόλις ἔλαβον τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου εἰς πλείστας χώρας. Ἐπίσης, ἐνιακοῦ οἱ ἀναλφάβητοι δὲν ἔχουν δικαίωμα ψήφου, ὅπως καὶ ὁρισμέναι ἄλλαι κατηγορίαι πολιτῶν (ἡλίθιοι, κατάδικοι δι' ἀτιμωτικὰ ἐγκλήματα κλπ.). Δημοκρατία, συνεπῶς, δὲν σημαίνει συμμετοχὴν ὅλων τῶν πολιτῶν εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν. Ἀναλόγως τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὅποιον συμμετέχουν οἱ πολῖται, ἡ δημοκρατία δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς ἄμεσον πολιτῶν δημοκρατίαν καὶ ἡ αὐτοτέλεια της δημοκρατίας.

α. — *"Αμεσος ἡ καθαρὰ δημοκρατία. Αἱ γνωστότεραι ἀμεσοί δημοκρατίαι ὑπῆρξαν: αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆναι, ὅπου οἱ γηγενεῖς ἐλεύθεροι πολῖται μετεῖχον ὅλοι τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ τῶν δικαστηρίων καὶ ὅπου οἱ περισσότεροι ἔξ αὐτῶν ἐλάμβανον συγχρήσιμης δημόσιας ἀξιώματα εἴτε δι' ἐκλογῆς, εἴτε διὰ κληρώσεως· καὶ ἡ Νέα Ἀγγλία, ὅπου οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως εἰς γενικὴν συνέλευσιν συνεζήτουν τὰ τοπικὰ προβλήματα καὶ ἐψήφιζον δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ἡ διὰ βοῆς. Ἐπίσης, μορφὴ ἀμέσου δημοκρατίας εἶναι ἡ ἐτησία συνέλευσις τῶν πολιτῶν τῆς Ἐλβετίας, κατὰ τὴν ὅποιαν οὖτοι φημίζουν τοὺς φόρους, συζητοῦν τὰ προβλήματα τοῦ διαιρεύσαντος ἔτους, θεσπίζουν νέους νόμους καὶ ἀποφασίζουν ἀκόμη καὶ περὶ συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων.*

‘Η ἀμεσος δημοκρατία εἶναι πραγματοποιήσιμος εἰς τὰς μικρὰς μόνον κοινωνίας, ἀποβάνει δὲ πρακτικῶς ἀνέφικτος εἰς μίαν πολυάνθρωπον κοινωνίαν ἡ εἰς μίαν κοινωνίαν, τὴν ὅποιαν ἀπασχολοῦν πολύπλοκα προβλήματα. Οἱ λόγοι αὐτοὶ ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας.

β. — *"Αντιπροσωπευτικὴ δημοκρατία. Η ἀντιπροσωπευτικὴ δημοκρατία ἡ δημοκρατία δύναται νὰ ὀρισθῇ ὡς ἡ μορφὴ ἐκείνη διαικυβερνήσεως, εἰς τὴν ὅποιαν ἡ πλειονότης τῶν πολιτῶν μετέχει εἰς τὴν ἐκλογὴν ἀντιπροσώπων, οἵτινες ἐφεζῆς ἀσκοῦν ἐν ὄνόματι τοῦ λαοῦ τὸ νομοθετικὸν ἔργον. Εἰς τὴν ἀντιπροσωπευτικὴν δημοκρατίαν τὴν ὑπερτάτην ἔξουσίαν ἔξακολουθεῖ νὰ κατέχῃ τὸ ἐκλογικὸν σῶμα (ό λαός) καὶ μόνον ἡ ἀσκησίς τῆς γίνεται ὑπὸ αἱρετῶν ἀντιπροσώπων. Βασικὸν αἰτημα τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας εἶναι ἡ ὅσον τὸ δυνατόν*

εὐρυτέρα συμμετοχὴ τῶν πολιτῶν εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ τοῦ ἐκλέγεσθαι. Εἰς αὐτὴν δὲ λαδὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναθέτη διὰ τοῦ Συντάγματος (τὸ δόποιον καταρτίζει μόνος του μὲ θηνοσυνελεύσεις) ἔξουσίας καὶ εἰς ἄλλα πρόσωπα, δῆπας δὲ Βασιλεὺς ή δὲ Πρόεδρος, ή Βουλή, οἱ δικασταί, ἀλλ' εἶναι ἐλεύθερος καὶ νά τὰς ἀφαιρέσῃ μεταβάλλων μόνος του τὸ Σύνταγμα.

"Ολαι αι δημοκρατιαι έχουν ένα ἀνώτατον ἄρχοντα, ο δόποιος φροντίζει διὰ τὴν διοίκησιν τῆς χώρας, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, ἄρχει τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν χώραν εἰς τὰς σχέσεις της μὲ τὰ ἄλλα κράτη. Ἀναλόγως τοῦ ἀν ὁ ἀνώτατος αὐτὸς ἄρχων, δηλαδὴ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας, εἶναι κληρονομικὸς ἢ αἱρετός, ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ δημοκρατία διαιρεῖται εἰς βασιλευομένην ημένην καὶ εἰς προεδρικήν ἢ ἀβασιλευτον δημοκρατίαν.

Βασιλεύομένη δημοκρατία είναι έκεινη, εἰς τὴν δόποιαν ὁ ἀνώτατος ἄρχων είναι βασιλεὺς, δηλαδὴ πρόσωπον ἐκ γενετῆς προωρισμένον ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας κατ' ἐντολὴν τοῦ λαοῦ, ἥτις ἐκφράζεται διὰ τοῦ Συντάγματος. Εἰς τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν ὁ βασιλεὺς ἔχει μὲν τυπικῶς τὴν ἔξουσίαν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀσκεῖ οὐσιαστικῶς ὁ Ἰδιος, διότι κάθε πρᾶξις του πρέπει νὰ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον ὑπουργόν, ὁ δόποιος μὲ τὴν ὑπογραφήν του ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνην διὰ τὰς πράξεις τοῦ βασιλέως. Δι' αὐτὸ λέγεται ὅτι εἰς τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν «ὁ βασιλεὺς βασιλεύει, ἀλλὰ δὲν κυβερνᾷ». Βασιλεύομεναι δημοκρατίαι είναι ή 'Ελλάς (ἀπὸ τοῦ 1864), ή 'Αγγλία, ή 'Ολλανδία, ή Δανία, ή Σουηδία, ή Νορβηγία κλπ.

Προεδρική ή ἡ ἀβασίλευτος δημοκρατία είναι ἔκεινη, εἰς τὴν ὅποιαν ὁ ἀνώτατος ἄρχων είναι αἱρετός — ὅχι κληρονομικός — ἐκλεγόμενος ἀπὸ τὸν λαόν, εἴτε ἀπ' εὐθείας (ὅπως εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τοῦ 1962), εἴτε ἐμμέσως ὑπὸ ἐκλεκτόρων (ὅπως εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας) ἡ τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν σωμάτων (ὅπως εἰς τὴν Ἰταλίαν). Ὁ αἱρετός ἄρχων ὀνομάζεται πρόεδρος τῆς δημοκρατίας. Προεδρικαὶ δημοκρατίαι είναι σήμερον τὰ περισσότερα ἐκ τῶν κρατῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Η Ἑλλάς ἦτο προεδρικὴ δημοκρατία ἀπὸ τοῦ 1924 μέχρι τοῦ 1935.

γ.—Θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς δημοκρατίας. Ἡ δημοκρατία ἀπο-

τελεῖ τὴν πολιτικὴν ἐνσάρκωσιν τῆς ἰδέας τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν πολιτικὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος. Οἱ δημοκρατικοὶ θεσμοὶ, ὑπὸ τὴν νεωτέραν μορφήν των, τὴν ἀντιπροσωπευτικήν, ἥρχισαν ν' ἀναπτύσσονται βαθμιαίως εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ 14ου αἰώνος καὶ ἐντεῦθεν. 'Η Πουριτανικὴ 'Ἐπανάστασις εἰς τὴν Ἀγγλίαν (17ος αἰών) καὶ ἔνα αἰώνα κατόπιν ἡ 'Αμερικανικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ 'Ἐπανάστασις ἔθεσαν τὰ θεμέλια τῆς νεωτέρας δημοκρατίας. 'Η ἐπιβολή τῆς συνδέεται πανταχοῦ μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ μὲ τὴν ἀνοδὸν τῶν μεσαίων τάξεων τῶν πόλεων. Διαρκοῦντος τοῦ 19ου αἰώνος ἡ δημοκρατία ἐπεβλήθη κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἡττον εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας.

Τὸ δημοκρατικὸν σύστημα ἀρχῶν ἔχει ὡς ἐπίκεντρόν του τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀξίον πρόπειαν τοῦ ἀτόμου. Κάθε ἀτομον ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς προσωπικότητός του. Τὸ δεύτερον θεμελιώδες αἴτημα τῆς δημοκρατίας εἶναι ἡ ἀσφάτηση. 'Η δημοκρατία δὲν ἀρνεῖται τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφοράς, θεωρεῖ δόμως περισσότερον σημαντικὰς τὰς δομούστητας. 'Η προσωπικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐλευθέρως ἀσκησις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ὑπὸ παντὸς ἀτόμου ἀποτελοῦν τὴν οὐσίαν τῆς δημοκρατίας. Διὰ τοῦτο οὐδὲν δικτατορικὸν σύστημα, ἔστω καὶ ἀνέπικαλεῖται ἀρχὰς ἴσσοτητος ἡ ἀνθρωπιστικούς σκοπούς, δύναται νὰ εἶναι δημοκρατικόν.

"Ολαι αἱ δημοκρατικαὶ χῶραι ἐγγύωνται τὰς ἀλευθερίας τοῦ πολιτικοῦ λίτου. Αἱ θεμελιώδεις ἐλευθερίαι εἶναι : ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια, ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἀτόμου ἀπὸ αὐθαίρετον ποινικὴν καταδίωξιν καὶ φυλάκισιν, ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀναφέρεσθαι εἰς τὰς ἀρχὰς, ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι (τὸ δικαίωμα, δηλαδή, τοῦ ἰδρύειν κόμματα, σωματεῖα καὶ ἄλλας ἐνώσεις), ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἡ ἐλευθερία τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ ἐλευθερία τῆς ἰδιοκτησίας, ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας.

Τὸ σημαντικότερον πολιτικὸν δικαίωμα, τὸ ἀπορρέον ἀπὸ τὰς ἀνωτέρα ἐλευθερίας, εἶναι τὸ δικαίωμα κάθε πολίτου νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας. "Ολη ἡ ἔξουσία στηρίζεται ἐπὶ τοῦ λαοῦ (δόγμα τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας), ἔκφράζεται δὲ ὑπὸ αὐτοῦ διὰ τῶν ἐκλογῶν. 'Η δημοκρατία στηρίζεται ἐπὶ αἱρετῆς κυβερνήσεως. Αἱ ἐκλογαὶ πρέπει νὰ διεξάγονται μὲ λογικὴν συχνότητα καὶ κανονικό-

τητα. Κάθε πολίτης πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου καὶ αἱ ἐκλογαὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθεραι καὶ ἀνόθευτοι. Οἱ ὑποψήφιοι δὲν πρέπει νὰ περιορίζωνται εἰς ἑκείνους ποὺ ἀρέσουν εἰς τὴν κυβέρνησιν. Ἡ ψηφοφορία πρέπει νὰ εἶναι μυστικὴ διὰ νὰ ἔξασφαλίζεται ὁ ψηφοφόρος ἀπὸ κάθε ἐκφοβισμόν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ νομοθετεῖν τὸ ἔχει μόνον ἡ συνέλευσις τῶν αἱρετῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ (Βουλὴ, Ἐθνοσυνέλευσις, Κογκρέσον αλπ.) ἐκτὸς ὅσάκις ἐπιφυλάσσεται εἰς τὸν λαὸν ἀποφανόμενον ἐν δημοψηφίσματι. Ἡ Βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀποφασίζῃ περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, τῆς φορολογίας, τῶν δαπανῶν καὶ τὸ γενικὸν δικαίωμα τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐρεύνης. Τὰ μέλη τῆς ἀπολαμβάνουν ὥρισμένων προνομίων, εἰδικῶς δὲ τῆς ἀσυλίας (δὲν διώκονται, οὔτε συλλαλαμβάνονται), ἐκτὸς ἀνὴρ Βουλὴ ἀποφασίσῃ τὴν ἄρσιν τῆς ἀσυλίας αὐτῆς κατόπιν αἰτήσεως τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς. Δὲν διώκονται δι' ὅτι λέγουν ἡ πράττουν ὑπὸ τὴν ἰδιότητά των ὡς ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, οὔτε παρεμποδίζονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν ἀσκησιν τῶν δικαιωμάτων των.

Ἡ διάκρισις τῶν ἔξουσιων εἰς νομοθετικήν, ἐκτελεστικήν καὶ δικαστικήν, θεωρεῖται βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς δημοκρατίας. Ἡ ἔξαρτησις τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας ἀπὸ τὴν νομοθετικήν, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, καὶ συνεπῶς ἐν ὑστάτῃ ἀναλύσει ἀπὸ τὸν ἔλιον τὸν λαὸν, εἶναι ἐπίσης οὖσιάδης, διότι ἔξασφαλίζεται οὕτως ἡ ἐκτέλεσις τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας καὶ ἀποκλείεται ἡ αὐθαιρεσία ἐκ μέρους τῶν κατεχόντων ὑψηλὰς θέσεις. Ἡ ὑπαρξία ἐπίσης Συντάγματος (τοῦ βασικοῦ νόμου, ὁ δποῖος ἀποτελεῖ τὸ κριτήριον τοῦ κύρους καὶ τῆς ἴσχύος παντὸς ἄλλου νόμου) εἶναι θεμελιώδης προϋπόθεσις τῆς δημοκρατίας.

Ἡ δημοκρατία ἀξιοῖ τὴν ὑπαρξίαν πολλῶν (τούλαχιστον δύο) πολιτικῶν κομμάτων. Τὰ μονοκομματικὰ κράτη (ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια ἐπιτρέπεται ἡ ὑπαρξία ἐνὸς μόνον κόμματος), δὲν εἶναι δημοκρατικά, ἔστω καὶ ἀνὴρ χρησιμοποιοῦν ἐπιδεικτικῶς τὴν δημοκρατικὴν τεχνικήν : ἐκλογάς, κοινοβουλευτικάς ψηφοφορίας, δημοψηφίσματα. Ἡ ὑπαρξία μιᾶς νομίμου καὶ ἀνεγνωρισμένης ἀντιπολιτεύσεως ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν καὶ ἐγγύησιν τῆς δημοκρατίας. Τὸ κυβερνῶν κόμμα ἢ ὁ κυβερνῶν συνασπισμὸς κομμάτων, πρέπει νὰ εἶναι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἔτοιμος δπως ἀποσυρθῇ τῆς ἔξουσίας ὑπὲρ τῆς ἀντιπολιτεύσεως,

ἄν ή ἀντιπολίτευσις καταστῇ ἵκανή ν' ἀναλάβῃ τὴν διακυβέρνησιν δι'
ἀποκτήσεως τῆς πλειονόψηφίας. 'Η διαμόρφωσις μᾶς ἐλευθέρας καὶ
ἀβιάστου κοινῆς γνώμης εἶναι ζωτικὴ ἀνάγκη διὰ τὴν λειτουρ-
γίαν τῆς δημοκρατίας καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πληροφορήσεως
καὶ τῆς συζητήσεως καὶ ἀνάλογον ἐπίπεδον μορφώσεως. Γενικῶς ή δη-
μοκρατία στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πλειονόψηφίας. Σέβεται ὅμως
καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς μειονοψηφίας. 'Η ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας, μοιονότι
φαινομενικῶς περισσότερον δημοκρατική, ἀποκρύεται ἀπὸ τοὺς περισ-
σοτέρους θεωρητικοὺς τῆς δημοκρατίας, διότι ἐν τῇ πράξει θὰ ὠδή-
γει εἰς δικτατορίαν μειονοψηφιῶν ἢ ἀτόμων, ποὺ μὲ τὸ «βέτο» των (ἀρνη-
σικυρία) θὰ ἡδύναντο νὰ παρεμποδίσουν τὴν λῆψιν κάθε ἀποφάσεως.

Πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπό δψιν μας ὅτι ή δημοκρατία δὲν
εἶναι μόνον ὑπόθεσις θεσμῶν, ὁσονδήποτε σημαντικῶν καὶ ὄρθων. 'Η
δημοκρατία ἀπαιτεῖ συνεχῆ προσπάθειαν. Προϋποθέτει ὡρισμένην στά-
σιν ἐκ μέρους κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων καὶ ἀποφασιστικότητα
διὰ τὴν τήρησιν ὡρισμένων κανόνων στηρίζομένων εἰς τὴν ἐλευθερίαν
καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀτόμου. 'Αποτελοῦσα κατάκτησιν τοῦ ἀνθρω-
πίνου γένους ἀπαιτεῖ συνεχῆ ἀγῶνα διὰ τὴν διατήρησίν της.

3. ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

'Η πολιτικὴ ἔξέλιξις τοῦ κόσμου, εἰδικῶς εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐφαί-
νετο διεπομένη ἀπὸ τὴν ἀνοδὸν τῆς δημοκρατίας μέχρι τοῦ Πρώτου
Παγκοσμίου Πολέμου καὶ διάγον κατόπιν. Αἱφνιδίως ὅμως κατὰ τὴν
ἐποχὴν αὐτὴν ἔξαπελύθη ἐν ἴσχυρότατον ἐναντίον τῆς δημοκρατίας κί-
νημα, τὸ δικτατορικό κίνημα. Τὸ ἀντιδημοκρατικὸν κῦμα
ήρχισε μὲ τὸν μπολιστικό λόγο της μάχης τοῦ (κομμουνισμοῦ) εἰς τὴν Ρωσίαν,
δὸς ποιῶς ἐχαρακτήρισε τὴν δημοκρατίαν ὡς ἀπλοῦν προσωπεῖον κυ-
ριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξεως καὶ ἐκήρυξε τὴν ἀνάγκην ἐπιβολῆς μιᾶς
ἀνηλεοῦς δικτατορίας διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς κοινωνίας ἐπὶ «σοσια-
λιστικῆς» βάσεως. 'Αμέσως κατόπιν ἐνεφανίσθησαν, ὡς ἀντίπαλοι τοῦ
μπολιστικισμοῦ, ἀλλὰ λυσσώδεις καὶ αὐτοὶ ἐχθροὶ τῆς δημοκρατίας, ὁ
φασισμός, χιτλερισμός) εἰς τὴν Ιταλίαν καὶ δὲ θρηνοσοσιαλισμός (να-
τισμός, χιτλερισμός) εἰς τὴν Γερμανίαν.

Εἶναι πολλὰ τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν τριῶν αὐτῶν ὀλοκλη-

ρωτικῶν συστημάτων — μπολσεβικισμοῦ, φασισμοῦ καὶ ἔθνικοσοσιαλισμοῦ. Τὸ πρῶτον κοινὸν χαρακτηριστικόν των εἶναι ἡ θεοποίησις τοῦ οὐρανοῦ. Εἰς τὰς δημοκρατίας τὸ κράτος ἀποτελεῖ τὴν ἔκφρασιν τῆς βουλήσεως τοῦ συνόλου καὶ ἔχει ὡς ἀποστολήν του τὴν ἥθικήν καὶ ὑλικήν τελείωσιν τοῦ ἀτόμου. Εἰς τὸν μπολσεβικισμόν, τὸν φασισμὸν καὶ τὸν ἔθνικοσοσιαλισμὸν τὸ κράτος εἶναι αὐτόνομος δύναμις, ποὺ ἔχει τάξει εἰς τὸν ἔκυρτόν της μαστικοπαθεῖς σκοπούς καὶ ποὺ γρηγοριμοποιεῖ συνεχῶς τὰ ἀτομα ὡς πρώτην ὄλην διὰ τὸ ἐργαστήριον τῆς ἴστορίας. Ποτὲ ἄλλοτε ἡ περιφρόνησις πρὸς τὸν ἀνθρωπὸν δὲν ὑψώθη μέχρι τοιούτου βαθμοῦ εἰς «ἰδεολογίαν», δοσὸν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ποὺ ἐνεφανίσθησαν τὰ ὄλοκληρωτικὰ συστήματα.

Τὸ δεύτερον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι ὁ μονοκοματισμός. Ἡ ὑπερατομικὴ βούλησις τοῦ κράτους - τέρατος εἰς τὰ τρία αὐτὰ συστήματα ἐνσαρκώντεαι ἀπὸ τὸ κόμμα, τὸ ἔνα καὶ μόνον κόμμα (μπολσεβικιόν, φασιστικόν, ἔθνικοσοσιαλιστικόν), τὸ δύοτον συγκεντρώνει ἐλάχιστον τμῆμα τοῦ συνόλου τοῦ λαοῦ, εἶναι ὀργανωμένον μὲ στρατιωτική πειθαρχίαν καὶ ἵεραρχίαν, κρατεῖ εἰς χεῖράς του ὅλα τὰ νήματα τῆς ἔξουσίας καὶ ἀρνεῖται εἰς οἰανδήποτε ἄλλην πολιτικὴν κινησιν τὴν νομιμότητα καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄτομον τὸ δικαίωμα τῆς κριτικῆς.

Τὸ τρίτον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ παντοδυναμία τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας (Γκεπεοῦ κλπ., "Οβρα, Γκεσταπό"), διὰ τῆς ὁποίας ἡ μικρὰ ἄρχουσα μειονοψηφία — τὸ Κόμμα — ἐπιβάλλει τὴν Θέλησίν της ἐφ' ὄλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ. Διὰ τὴν πανίσχυρον αὐτήν μαστικήν ἀστυνομίαν, ἡ ὁποία ἀσκεῖ χαλυβδίνην τρομοκρατίαν, δὲν ὑπάρχει οὔτε ἴδιωτικὴ ζωὴ τῶν ἀτόμων, οὔτε συνταγματικὴ ἐγγύησις τῆς ἐλευθερίας των, οὔτε οἰοσδήποτε νομικὸς φραγμὸς εἰς τὴν δρᾶστιν της. Χειρίζεται ἀνεξελέγκτως τὴν τύχην παντὸς πολίτου, ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου μέχρι τῆς κορυφῆς.

Τὸ τέταρτον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι καὶ τὰ τρία συστήματα θέλουν νὰ ἐμφανίζωνται ὡς φορεῖς ὄλοκλήρου κομμού οὐρανοῦ, τὴν ὄποιαν παρουσιάζουν ὡς δικαίωσιν καὶ ὡς ἐσχάτον σκοπὸν των. Ἡ κοσμοκρατορία τῆς ἐκλεκτῆς τάξεως — τοῦ προλεταριάτου — εἶναι ἡ κοσμοθεωρία τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Ἡ κοσμοκρατορία τῶν Ἰταλῶν — κληρονόμων τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας — ἦτο ἡ κοσμοθεωρία τοῦ φασισμοῦ. Ἡ κοσμοκρατορία τῆς ἐκλεκτῆς φυλῆς — τῆς ἀρίας — ἦτο ἡ

κοσμοθεωρία τους έθνικοσοσιαλισμού. Και ή έλαφροτέρα παρέκκλισις άπό τὸ αὐστηρῶς καθωρισμένον σύστημα ίδεων, που ἀποτελεῖ τὴν κοσμοθεωρίαν, ισοδυναμεῖ καὶ διὰ τὰ τρία συστήματα μὲ αἵρεσιν, δηλαδὴ μὲ ἐσχάτην προδοσίαν τιμωρουμένην διὰ θανάτου.

Τὸ πέμπτον κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῶν ὄλοκληρωτικῶν συστημάτων εἶναι ἡ ἀντίθεσί των πρὸς τὸν χριστιανισμόν, οὐ μόνον. Ο μπολσεβικισμὸς ἀρνεῖται κάθε θρησκείαν, ὡς «ὅπιον τοῦ λαοῦ», καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν ὑποκαταστήσῃ διὰ τοῦ ὑλισμοῦ. Ο ἔθνικοσοσιαλισμὸς προσεπάθησε ν' ἀναστήσῃ τὴν εἰδωλολατρείαν τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν, ἀπορρίψας τὸν χριστιανισμὸν ὡς θρησκείαν τῶν Ἐβραίων καὶ τῶν δειλῶν. Καὶ οἱ δύο, ἐν ὑστάτῃ ἀναλύσει, ἐπεδίωξαν νὰ καταλάβουν τὴν θέσιν τῆς θρησκείας εἰς τὴν ψυχὴν τῶν λαῶν.

«Ἐκτὸν κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῶν ὄλοκληρωτικῶν συστημάτων εἶναι ἡ ἡρῷα λατρεία, ἡ συστηματική, δηλαδή, καλλιέργεια τῆς πίστεως ἐπὶ τὸ ἀλάθητον, τὸ ὑπεράνθρωπον καὶ τὸ τέλειον τοῦ ἀρχηγοῦ (ἄλλως: πρὸς ὁμολατὴν τὸν τρόπον). Οἱ ὄμνοι ποὺ ἐγράφησαν καὶ οἱ θρῦλοι ποὺ διεδόθησαν ὑπὸ τῆς κρατικῆς προπαγάνδας διὰ τὸν Στάλιν, τὸν Μουσσολίνι καὶ τὸν Χίτλερ, ἀποτελοῦν τὰ δουλικώτερα κείμενα καὶ τὰ παιδαριωδέστερα παραμύθια τῆς ιστορίας τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ τελευταῖον θεμελιώδες χαρακτηριστικόν, ποὺ ἔμφανίζεται κοινὸν εἰς τὰ τρία συστήματα εἶναι ὁ νεοϊμπεριαλισμός των. Ἐπιβληθέντες ὁ μπολσεβικισμός, ὁ φασισμὸς καὶ ὁ ἔθνικοσοσιαλισμὸς εἰς. ἔθνη, ποὺ είχον χάσει τὸ λεωφορεῖον τοῦ ἴμπεριαλισμοῦ κατά τὸν 18ον καὶ τὸν 19ον αἰώνα, ὅπότε ἡ ἐπέκτασις ἐγίνετο εἰς βάρος καθυστερημένων λαῶν πέραν τῶν θαλασσῶν, συνέλαβον τὸ ὄνειρον τῆς κοσμοκρατορίας διὰ τῆς καταβροχθίσεως ἐλευθέρων καὶ ἀνεξαρτήτων λαῶν μὲ ιστορίαν, παραδόσεις καὶ ἔθνικὸν πολιτισμόν.

1. Ποῖαι αἱ δρθαὶ μορφαὶ πολιτευμάτων κατ' Ἀριστοτέλην;
2. Ποῖαι αἱ παρεκβάσεις τῶν δρθῶν πολιτευμάτων κατ' Ἀριστοτέλην;
3. Τί διαφέρει ἡ τυραννίς τῆς μοναρχίας;
4. Τί διαφέρει ἡ ἀριστοκρατία τῆς δηλιγαρχίας;
5. Τί εἶναι ὀχλοκρατία καὶ τί διαφέρει αὐτῇ τῆς δημοκρατίας;
6. Τί εἶναι μοναρχία;
7. Πόσων εἰδῶν μοναρχίας ἔχομεν;
8. Τί εἶναι ἀπόλυτος μοναρχία καὶ εἰς ποῖα κράτη ἔσχυσε;
9. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε ποτε ἀπόλυτος μοναρχία;
10. Τί καλεῖται συνταγματική μοναρχία;
11. Πότε ἡ Ἑλλὰς εἶχε πολίτευμα συνταγματικῆς μοναρχίας;
12. Ποῖα ἐπιχειρήματα ἐπικαλοῦνται οἱ ἀπολογηταὶ τῆς μοναρχίας;
13. Ποῖα τὰ μειονεκτήματα τῆς μοναρχίας;
14. Τί εἶναι δημοκρατία;
15. Ὅπάρχει ἀπόλυτος δημοκρατία;
16. Τί εἶναι καθαρὰ ἡ ἄμεσος δημοκρατία;
17. Ποῦ δύναται νῦν ἐφαρμοσθῆναι ἡ ἄμεσος δημοκρατία καὶ ποῦ ἔτυχεν ἐφαρμογῆς;
18. Τί εἶναι ἀντιπροσωπευτικὴ δημοκρατία καὶ ποῖοι λόγοι ἐδημιούργησαν αὐτήν;
19. Ποῖον εἶναι τὸ βασικὸν αἴτημα τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας;
20. Ποῖα τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνωτάτου ὅρχοντος εἰς τὴν δημοκρατίαν;
21. Τί εἶναι βασιλευομένη δημοκρατία καὶ ποῖα κράτη σήμερον ἔχουν τοιούτον πολίτευμα;
22. Τί εἶναι προεδρικὴ δημοκρατία καὶ τί διαφέρει τῆς βασιλευομένης;
23. Ποῖαι εἶναι αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς δημοκρατίας;
24. Ποῦ καὶ πῶς ἐτέθησαν τὰ θεμέλια τῆς νεωτέρας δημοκρατίας;
25. Ποῖαι εἶναι αἱ θεμελιώδεις ἐλευθερίαι;
26. Ποῖον τὸ σημαντικώτερον πολιτικὸν δικαίωμα τοῦ πολίτου;
27. Ποῖος εἶναι ὁ κυρίαρχος εἰς τὰς δημοκρατίας;
28. Τί εἶναι βουλὴ καὶ ποῖα τὰ δικαιώματα αὐτῆς;
29. Ποῖον τὸ βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς δημοκρατίας;
30. Ποία ἡ ἀρχὴ τῆς δημοκρατίας;
31. Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ ὄλοκληρωτικὰ συστήματα;
32. Ποῖα τὰ κοινὰ χαρακτηριστικά τῶν δλοκληρωτικῶν συστημάτων;
33. Ποία ἡ κοσμοθεωρία τῶν ὄλοκληρωτικῶν συστημάτων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

ΘΕΩΡΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ύπάρχουν πολλαὶ καὶ ποικίλαι θεωρίαι περὶ τῶν λειτουργιῶν τοῦ κράτους κλημακούμεναι ἀπὸ τοῦ ἀναρχίας μέχρι τοῦ καθαρισμοῦ, δὲ ὅποῖς ἀρνεῖται τὴν ἀνάγκην ὑπάρχεως οἰασδήποτε ἔξουσίας μέχρι τοῦ καθαρισμοῦ, δὲ ὅποῖς κηρύσσει τὴν ἀνάγκην ὅπως τὸ κράτος κατέχῃ ὅλα τὰ μέσα παραγωγῆς καὶ διανομῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐπὶ πλέον ρυθμίζῃ καταθλιπτικῶς πλείστας λεπτομερείας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἀκόμη ζωῆς τῶν ἀτόμων. Αἱ κυριώτεραι ἐκ τῶν θεωριῶν αὐτῶν, αἱ ὅποιαι συνδέονται, ἀμέσως ἡ ἐμμέσως, πρὸς τὴν οἰκονομικὴν δργάνωσιν τῆς κοινωνίας εἶναι αἱ ἔξης :

1. ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

Ορμώμενοι γενικῶς ἐκ τῶν συμπερασμάτων, τὰ ὅποια συνάγουν ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὴν ἔμφυτον ἀγαθότητα καὶ λογικότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οἱ ἀναρχικοὶ ἀρνοῦνται ἀπολύτως τὴν ἀνάγκην ὑπάρχεως κράτους. Φρονοῦν δὲ ὁ νόμος καὶ ἡ τάξις πρέπει νὰ τηρῶνται ἀνευ καταναγκασμοῦ. Οἱ ἀναρχικοὶ θέλουν ν' ἀντικαταστήσουν τὴν καταναγκαστικὴν διακυβέρνησιν δι' ἔθελοντικῶν ἐνώσεων, αἱ ὅποιαι θ' ἀσκοῦν τὰς ὀλίγας ἐκείνας λειτουργίας τοῦ κράτους, ποὺ θεωροῦνται ἀναγκαῖαι. Οἱ διπαδοὶ τῆς θεωρίας αὐτῆς κηρύσσουν τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας διὰ τῆς συλλογικῆς.

Ὑπάρχει διαφορὰ γνωμῶν μεταξὺ τῶν θεωρητικῶν τοῦ ἀναρχισμοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀκριβῆ φύσιν τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς δργάνωσεως, ἡ ὅποια θὰ ἐγκαθιδρυθῇ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ κράτους, ὅπως ὑπάρχει καὶ ἀσυμφωνία ὡς πρὸς τὰ μέσα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ κράτους. Τινές, ὡς ὁ Μπακοῦνι (1814-

1876) είς τὴν Ρωσίαν, ὑπεστήριξαν τὴν ἀποψίν τῆς μηδενιστικῆς θίας, ζλλοι δόμως φρονοῦν δτι οἱ ἐπιδιωκόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀναρχισμοῦ σκοποὶ εἰναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθοῦν καλύτερον διὰ μεθόδων εἰρηνικῆς συνεργασίας. Γενικῶς δόμως δὲν ὑπάρχει μορφὴ ἀναρχισμοῦ ἐπιδιώκοντος τὴν ἀναρχίαν μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς διαλύσεως τῆς ἐσωτερικῆς κοινωνικῆς τάξεως.

Οἱ ἀναρχισμὸς ἀποτελεῖ οὐτοπίαν. Διότι αἱ ἐθελοντικαὶ ἐνώσεις, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἀναρχικοὶ ἐπιθυμοῦν ν' ἀντικαταστήσουν τὸ κράτος, δὲν θὰ εἰναι ἵκαναι νὰ παρεμποδίσουν τὰ «ἀρχικὰ» ἀτομα ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιβάλουν τὴν βούλησίν των ἐπὶ τῶν ἀσθενεστέρων καὶ διποσδήποτε θ' ἀποκτήσουν, θᾶττον ἡ βράδιον, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κράτους. Οἱ ἀναρχικοὶ, πάντως, συνέβαλον ούσιωδῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πολιτικῆς σκέψεως διὰ τῆς κριτικῆς τῶν σφαλμάτων τοῦ κράτους, τὴν δόμοιαν ἤσκησαν.

2. ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Σοσιαλιστικαὶ δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν αἱ θεωρίαι ἐκεῖναι, αἱ δόμοιαι ὑποστηρίζουν τὸν οἰκονομικὸν κολλεκτιβισμὸν (συλλογικότητα). Αἱ βάσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ εἰναι : συλλογικὸς (κρατικὸς) ἔλεγχος τούλαχιστον τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς· καὶ εὑρεῖα ἐπέκτασις τῆς κρατικῆς δραστηριότητος. Εἰς μίαν σοσιαλιστικὴν κοινωνίαν ἡ ὀργανωμένη «κοινότης» θὰ κατέχῃ καὶ θὰ διαχειρίζεται τὴν γῆν, τὸ κεφάλαιον καὶ τὸν παραγωγικὸν μηχανισμὸν (μέσα παραγωγῆς) καὶ ἡ δραστηριότης τῆς θὰ περιλαμβάνῃ τὴν διανομὴν τῶν προϊόντων τῆς παραγωγῆς καὶ πᾶν δτι εἰναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς γενικῆς εὐημερίας.

Οἱ θιασῶται τοῦ σοσιαλισμοῦ ὑποστηρίζουν δτι οὗτος θὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀδικίας καὶ τὰς σπατάλας τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος. Αἱ οἰκονομικαὶ ἀνάγκαι τῆς κοινωνίας, ὑποκείμεναι εἰς λογικὴν ρύθμισιν, θὰ ἐκτιμῶνται μὲ μεγαλυτέρων ἀκρίβειαν. Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ζητήσεως θὰ ὑπάρχῃ λεπτομερὲς πρόγραμμα. Θὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν σπατάλην, τὴν λαφυραγωγίαν, τὸν ἐπιζήμιον ἀνταγωνισμόν, τὴν ἀπαράγωγον διαφήμισιν καὶ θὰ περιορισθοῦν αἱ μεγάλαι ἀνισότητες πλούτου καὶ εὐκαριῶν.

Οἱ σοσιαλισταὶ δὲν συμφωνοῦν ἐπὶ τῆς μεθόδου κατανομῆς τοῦ

εισοδήματος είς τὸ «ἰδεῶδες» κράτος των. Τινὲς φρονοῦν ὅτι ἡ ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν θὰ εἰναι τόση, ὥστε δὲν θὰ ὑπάρχῃ πρακτικῶς πρόβλημα κατανομῆς. "Αλλοι διακηρύσσουν τὴν ἀρχήν: «ἀπὸ ἔκαστον, ἀναλόγως τῆς ἵκανότητός του· εἰς ἔκαστον, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν του». Καὶ ἄλλοι ὑποδεικνύουν σύστημα μισθῶν ἵσων ἢ διαφορισμένων, ἀναλόγως τῆς ἀσχολίας ἔκαστου ἀτόμου.

"Η ἴστορικη πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι οἱ σοσιαλισταὶ ὑπερβάλλουν τὴν ἵκανότητα τοῦ κράτους ὅπως λειτουργῇ κατὰ τρόπον ἀπολύτως ἄρτιον καὶ ἀποτελεσματικόν. Τὸ σοσιαλιστικὸν καθεστώς ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν γενικὴν χειροτέρευσιν, τὴν ὑπεκφυγὴν ἐκ τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν δημιουργίαν μεγάλων δυνατοτήτων προσωπικῆς ἰσχύος καὶ ἐπιρροῆς. Οἱ κρατικοὶ διαχειρίσταται ἐνεργοῦν ὡς μανδαρῖνοι τῆς γραφειουκρατίας. "Η δημοκρατία δεινοπαθεῖ, διότι ὁ πωσδήποτε ὁ ἐκτεταμένος κρατικὸς παρεμβατισμὸς περιορίζει τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν. 'Ο σοσιαλισμὸς δὲν δύναται νὰ δημιουργήσῃ κίνητρα διὰ τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔργαζονται ἀποτελεσματικῶς ἐὰν δὲν προσδοκοῦν κέρδος.

3. ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ

Τόσον ὁ κομμουνισμός, δσον καὶ ὁ σοσιαλισμὸς προῆλθον ἀπὸ τὰς θεωρίας τοῦ Καρόλου Μάρξ (1818 - 1883) καὶ τοῦ Φρειδερίκου "Ἐνγκελς" (1820 - 1895). Μία ἀπὸ τὰς κυρίας διαφορὰς μεταξὺ τῶν δύο ἔγκειται εἰς τὰ χρησμοποιηθῆσμενα μέσα: οἱ σοσιαλισταὶ ἀποκρούουν τὴν ἐπαναστατικὴν βίαν καὶ ἐπιδιώκουν τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιδιώξεων των δι' εἰρηνικῆς δημοκρατικῆς διαδικασίας· οἱ κομμουνισταὶ στηρίζονται κυρίως ἐπὶ τῶν σημείων ἐκείνων τῆς μαρξικῆς θεωρίας, εἰς τὰ ὅποια κηρύσσεται ἡ ἀνάγκη καταλυτικῆς ἐπαναστάσεως. Κατὰ τοὺς σοσιαλιστὰς καὶ μετὰ τὸν εἰρηνικὸν σοσιαλιστικὸν μετασχηματισμὸν τῆς κοινωνίας πρέπει νὰ διατηρηθῇ ἡ δημοκρατία, ἐνῷ κατὰ τοὺς κομμουνιστάς, τὴν ταξικὴν ἐπανάστασιν τοῦ προλεταριάτου πρέπει νὰ τὴν διαδεχθῇ μία συγκεντρωτικὴ καταναγκαστικὴ ἔξουσία, ἡ ὅποια θὰ κάμη ἀνήλεῃ χρῆσιν τῆς βίας διὰ νὰ ἔξοντωσῃ κάθε ἀντιπολίτευσιν, ἔως ὅτου ἔξαρχαντοσθῶν ὅλαι αἱ τάξεις. Τότε θὰ ἐπακολουθήσῃ μία μεταβατικὴ περίοδος, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὅποιας τὸ κράτος θὰ «μαρχανθῇ»,

διότι θὰ ἔχῃ ἐκλείψει κάθε λόγος ὑπάρξεως του, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ὑπάρχουν κοινωνικαὶ τάξεις. 'Ο μαρξικὸς κομμουνισμὸς συνεπληρώθη εἰς τὴν θεωρίαν καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ρωσικοῦ κομμουνιστικοῦ κυνήματος (τοῦ μπολσεβικοῦ συμμόσου) Λένιν (1870 - 1924) καὶ Στάλιν (1879 - 1953), εἰς τρόπον ὥστε ἀποτελεῖ μίαν νέαν θεωρητικὴν σύνθεσιν καὶ ἐνα νέον τύπον κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ κρατικῆς ὀργανώσεως. Εἰς τὴν τρέχουσαν χρῆσιν οἱ ὅροι μπολσεβικοῦ συμμόσου δημιουργήθησαν καὶ κομμουνιστικῶν ἀποτελεῖ τὴν τελευταίαν καὶ ὑψίστην φάσιν τῆς ἐπιδιωκομένης ὑπὸ τοῦ μπολσεβικισμοῦ ὀργανώσεως τῆς κοινωνίας.

Κατὰ τὸν μπολσεβικοῦ συμμόσον, τὸ ἀστικὸν καθεστώς ἔξεπλήρωσε τὴν ιστορικὴν ἀποστολήν του καὶ πρέπει νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς ἐνα νέον καθεστώς, τὸ ὄποιον θὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς κοινοκτημοσύνης τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, θὰ καταργήσῃ τὰς διαφόρους τάξεις καὶ θὰ ἔξασφαλίσῃ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν ίσοτηταν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. 'Η μεταβολὴ αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὴν νὰ γίνη δι' ἔξελίξεως καὶ βαθμιαίων μεταρρυθμίσεων, δηλαδὴ δι' εἰρηνικῶν μέσων. Πρέπει νὰ γίνη διὰ βιαίας καταστροφῆς καὶ παναστροφῆς, τῆς ὑποίκας φορεύεται θὰ εἶναι ἡ ἐργατικὴ τάξις μὲ τὴν συμμαχίαν τῶν πτωχῶν καὶ τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, θιύνων νοῦς δὲ τὸ κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξεως, δηλαδὴ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα. 'Η ἐργατικὴ τάξις ἔχει — κατὰ τὸν μπολσεβικισμὸν — ίστορικὴν ἀποστολὴν ν' ἀνατρέψῃ τὸ ἀστικὸν καθεστώς, νὰ καταργήσῃ τὰς τάξεις καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἐνα νέον πολιτισμόν. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀναμένῃ πότε θ' ἀποτελέσῃ τὴν πλειονψηφίαν τῆς χώρας διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν ἔξουσίαν, οὔτε νὰ ὀρρωθήσῃ πρὸ τῶν βιαιοτήτων, ποὺ θὰ χρειασθοῦν διὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος. 'Υπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ὀφείλει νὰ καταστρέψῃ ὀλόκληρον τὸν κρατικὸν μηχανισμὸν τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, νὰ ἐπιβάλῃ μίαν σκληρὰν δικτατορίαν (τὴν *(μητροπολιτικήν)* διὰ τὴν συντριβὴν τῶν προνομιούχων τάξεων καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ νέον τύπον διακυβερνήσεως διὰ τῶν *(σοβιέτων)*, δηλαδὴ τῶν ἐργατικῶν συμβουλίων (σοβιέτων).

4. ΦΑΣΙΣΜΟΣ

'Ο φασισμὸς εἶναι μία θεωρία συγχροτηθεῖσα ἐσπευσμένως μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἔξουσίας ὑπὸ τοῦ Μουσσολίνι (1883 - 1945) εἰς τὴν

Ιταλίαν τὸ 1922 μὲ δάνεια μὴ ἀφωμοιωμένα ἐκ τοῦ ίδεαλισμοῦ, τοῦ ἔθνικισμοῦ, τοῦ σοσιαλισμοῦ, τοῦ συντεχνιασμοῦ, τοῦ μπολσεβικισμοῦ κλπ. Ὁ θεμελιώδης ἀντίληψις τοῦ φασισμοῦ ἔγκειται εἰς τὸ διτί τὸ κράτος ἔχει ζωήν, ἐνότητα καὶ βούλησιν ίδικήν του, χωριστήν ἀπὸ τὰς βουλήσεις τῶν ἀτόμων, τὰ δόποια τὸ συνθέτουν, ἀνωτέραν ἀπὸ αὐτάς καὶ δχι κατ' ἀνάγκην τὴν ίδιαν πρὸς αὐτάς. Ὁ ρόλος τοῦ λαοῦ εἶναι ὑπακοή καὶ ὑποταγὴ εἰς τὴν πειθαρχίαν, μὲ τὴν δόποιαν ὑποτίθεται διτί ἐκπληροῦ τὴν ἡθικήν καὶ πολιτιστικήν ἀποστολήν του. Ὁ κρατικὴ ἔξουσία δικαιοῦται νὰ ἐλέγγῃ πᾶσαν μορφὴν ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἐργασία καὶ κεφάλαιον ὁφείλουν νὰ συνεργάζωνται ὑπὸ κρατικὸν καταναγκασμὸν ἐν ἀνάγκῃ. Ὁ ιταλικὸς φασισμὸς ἀπετέλεσε τὸ πρότυπον, τὸ δόποιον ἡκολούθησαν μὲ οὐσιώδεις παραλλαγὰς καὶ ἄλλαι χῶραι, ὅπως ἡ Γερμανία (νατισμὸς ἢ θνικοσιαλισμός), ἡ Ισπανία (φαλαγγισμὸς) καὶ ἡ Ιαπωνία.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί εἶναι ἀναρχισμὸς καὶ ποίαν κοινωνικὴν δργάνωσιν προτείνει;
2. Είναι δυνατὸν νὰ ἀντικατασταθῇ τὸ κράτος ὑπὸ ἐθελοντικῶν ἐνόσεων;
3. Τί εἶναι σοσιαλισμὸς καὶ ποίαν κοινωνικὴν δργάνωσιν προτείνει;
4. Ποῖα τὰ μειονεκτήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ;
5. Τί εἶναι κομμουνισμός;
6. Ποία ἡ διαφορὰ μεταξὺ σοσιαλισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ;
7. Ποῖα τὰ μέσα ἐπικρατήσεως τοῦ κομμουνισμοῦ;
8. Ποίαν μορφὴν διακυβερνήσεως ἐπιβάλλει ὁ κομμουνισμός;
9. Τί εἶναι ὁ φασισμός, πῶς καὶ ποῦ ἐδημιουργήθη;
10. Τί πιστεύει ὁ φασισμὸς διὰ τὸ κράτος;
11. Ποίος ὁ ρόλος τοῦ λαοῦ κατὰ τὸν φασισμόν;
12. Εἰς ποίας χώρας ἐφηρμόσθη ὁ φασισμός;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΤΟΜΟΝ

Η ἀσκησις τῆς κρατικῆς ἔξουσίας ἐπηρεάζει τὴν ζωήν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν εὐημερίαν παντὸς ἀτόμου. Τὸ θεμελιώδες πρόβλημα κάθε κοινωνίας εἶναι ή ἐναρμόνισις τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου μὲ τὸν ἀναγκαῖον καταναγκασμόν, δ ὅποιος πρέπει νὰ τοῦ ἐπιβληθῇ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ὡς συνόλου. Σχεδὸν ἔξισον θεμελιώδης εἶναι καὶ ή ἀνάγκη προστασίας τῶν ἀτόμων ἀπὸ τὴν δίψαν ἔξουσίας τῶν κυβερνητῶν των. Πῶς ἔχουν λυθῆ τὰ προβλήματα αὐτὰ καὶ ποία εἶναι σήμερον ἡ πραγματικὴ θέσις τοῦ ἀτόμου ἐντὸς μιᾶς ἐλευθέρας πολιτικῆς κοινωνίας;

1. Η ΙΔΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

Ἡ σχέσις τοῦ ἀτόμου πρὸς τὸ κράτος ποικίλλει ἀναλόγως τῆς νομικῆς θέσεως τοῦ ἀτόμου ἐντὸς τοῦ κράτους. Δύναται τοῦτο νὰ εἶναι πολὺ τῆς τοῦ δεδομένου κράτους μὲ τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν (δηλαδὴ νὰ ἔχῃ τὴν ἵθη τοῦ νειρά τοῦ) η καὶ μὲ τὴν πληρεστέραν ἔννοιαν (δηλαδὴ νὰ ἔχῃ ἐκτὸς τῆς ιθαγενείας καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ (δηλαδὴ νὰ ἔχῃ ἐκτὸς τῆς ιθαγενείας καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι), ὅποτε ἀποτελεῖ τὸν λαὸν τοῦ κράτους. («Ὥ ἔξουσία κοινωνεῖν ὀρχῆς βουλευτικῆς η κριτικῆς, πολιτην λέγομεν εἶναι ταύτης τῆς πόλεως» — τονίζει ὁ Ἀριστοτέλης). Δύναται δῆμος νὰ εὑρίσκεται καὶ εἰς κατάστασιν κάποιας μειώσεως. Δοῦλοι, δουλοπάροικοι, κατακτημένοι λαοὶ κλπ. διετέλεσαν ἐν τῇ ἴστορικῇ διαδρομῇ ὑπὸ διαφόρους βαθμούς ὑποτελείας. Οἱ δοῦλοι ἀνῆκον ὡς «ἀντικείμενα» εἰς τοὺς κυρίους των· οἱ δουλοπάροικοι ἦσαν δεμένοι μὲ τὴν γῆν, τὴν ὅποιαν ἐκαλλιέργουν, δὲν ἦδύναντο ν' ἀπομακρυνθοῦν ἔξι αὐτῆς καὶ μετεβιβάζοντο μὲ αὐτήν· οἱ κάτοικοι τῶν κατακτωμένων η προσαρτωμένων περιοχῶν εἶχον ἐλάχιστα δικαιώματα. Σήμερον οἱ ἀλλοδαποί (ξένης ιθαγενείας

κάτοικοι μιᾶς χώρας) διφείλουν νὰ πληρώνουν φόρους καὶ νὰ ἔκπληρούν τὰς ὑποχρεώσεις τὰς καθοριζομένας ὑπὸ τῶν νόμων τῆς χώρας, εἰς τὴν ὅποιαν διαιμένουν καὶ ἀπολαμβάνουν τῆς προστασίας της καὶ πλείστων ἀτομικῶν δικαιωμάτων, δὲν ἔχουν δύως ὅλα τὰ προνόμια τῶν πολιτῶν (δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι) καὶ δύνανται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ν' ἀπελαθοῦν ἀπὸ τὸ κράτος, τὸ ὅποιον τοὺς φιλοξενεῖ.

‘Η ἐπικρατοῦσα σύγχρονος τάσις εἶναι ἡ ἐκ μέρους κάθε κράτους παραχώρησις τοῦ δικαιώματος τοῦ πολίτου (ἱθαγενείας) εἰς ὅλα τὰ διτομα τὰ συγκροτοῦντα τὸν πληθυσμόν του. Ο πολίτης διφείλει ὑπακοὴν εἰς τὸ κράτος, δηλαδὴ διφείλει νὰ εἶναι πιστὸς εἰς αὐτό, νὰ ἔκπληροι τὰς στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις του καὶ νὰ ἔκτελῃ νομιμοφρόνως ὅλα τὰ ἄλλα καθήκοντα, τὰ ὅποια τὸ κράτος ἐπιβάλλει εἰς τὰ μέλη του. “Οταν ταξιδεύῃ ἢ διαιμένη εἰς τὸ ἔξωτερικὸν δύναται νὰ ζητῇ τὴν προστασίαν τοῦ κράτους του ἐὰν ὑφίσταται καταπίεσιν ἢ ταπεινώσεις. Ἐντὸς τοῦ κράτους του ἀπολαμβάνει ἄλλοτε μεγαλυτέρας καὶ ἄλλοτε μικροτέρας ἀπὸ τοὺς ἄλλοδαποὺς ἐλευθερίας ἔναντι τῶν νομικῶν περιορισμῶν. Μόνον ὁ πολίτης δικαιοῦται νὰ καταλαμβάνῃ δημοσίας θέσεις καὶ νὰ ψηφίζῃ. ‘Ἐπίσης, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ νομοθεσία ἔκάστου κράτους εὐνοεῖ ἰδιαιτέρως τοὺς πολίτας του ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα ἐργασίας, τὴν ἀσκησιν ἐπαγγελμάτων καὶ τὴν παραχώρησιν οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων προνομίων.

‘Η ἡθαγένεια (ἢ ἰδιότης τοῦ πολίτου) ἀποκτᾶται : ἐκ γεννήσεως, ἐκ πολιτογραφήσεως, ἐκ προσαρτήσεως ἐδάφους καὶ ἐκ γάμου (ἄλλοδαπή λ.χ. νυμφευομένη ἄνδρα ἐλληνικῆς ἴθαγενείας ἀποκτᾶ) καὶ αὐτὴ τὴν ἐλληνικὴν ἴθαγένειαν καὶ τὴν διατηρεῖ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου ἢ τὴν διάζευξίν των) — ἀπόλλυται δέ : διὰ πολιτογραφήσεως εἰς τὴν ἄλλοδαπήν, δι' ἀποδοχῆς δημοσίας ὑπηρεσίας εἰς ξένον κράτος ἄνευ ἐγκρίσεως, διὰ παραιτήσεως καὶ διὰ γάμου (Ἐλληνὶς λ.χ. νυμφευομένη ἄλλοδαπόν ἀποκτᾶ τὴν ἴθαγένειαν τοῦ συζύγου της).

2. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΙ

‘Τπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀφ' ἐνὸς τῆς ἐλληνικῆς κληρονομίας, πρὸς τὴν ὅποιαν ἐστράφη ἐκ γέου ἢ προσοχὴ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ χριστιανισμοῦ, εἰς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν τοῦ ὅποιου

έδόθη μεγαλυτέρα σημασία μετά τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ Μεσαίωνος, ἥρχισαν νὰ διατυπώνωνται ἐπίμονοι ἀξιώσεις διὰ τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν νομικὴν κατοχύρωσιν δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν «φύσει» δεδομένων εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἀντίληψις ὅτι ὑπάρχει «φυσικὸν δίκαιον» καὶ ὅτι τοῦτο δύναται τις νὰ τὸ ἀνακαλύψῃ διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἡσκησε σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκέψεως. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀντίληψιν αὐτήν: ἡ δίκαιοσύνη εἶναι συστατικὸν στοιχεῖον τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅχι-ἀπλοῦν προϊὸν τῶν ἐπιθυμιῶν του· ὁ «φυσικὸς νόμος» εἶναι ὁ νόμος τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὡστε πᾶν τὸ παράλογον ἢ αὐθαίρετον δὲν δύναται νὰ εἶναι δίκαιον· ὁ φυσικὸς νόμος εἶναι παγκόσμιος νόμος, μὴ περιοριζόμενος εἰς ὧρισμένην ἐποχὴν ἢ εἰς ὧρισμένον χῶρον· οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐκ φύσεως ἵσοι καὶ πρέπει νὰ ἐπικρατῇ ἡ γνώμη τῆς πλειονότητος, μολονότι ὅχι πάντοτε ἀλάνθαστος, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν μόνον πρακτικὸν τρόπον διὰ νὰ ἀποφασίζεται τί εἶναι δίκαιον καὶ τί ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ὁλότητος.

Ἡ ἴσχυόυσα σήμερον ἀρχὴ εἶναι ὅτι κάθε πολίτης πρέπει νὰ δύναται νὰ πράττῃ ὅ, τι ἐπιθυμεῖ, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι τὸ δίκαιωμά του αὐτὸ δὲν ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸ ἀντίστοιχον δίκαιωμα τῶν ἄλλων πολιτῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι γενικῶς ἡ ἐλευθερία ἐκάστου τελειώνει ἐκεῖ ὅπου ἀρχίζει ἡ ἐλευθερία τοῦ ἄλλου καὶ ὅτι ἔχει δύο ὅψεις: θετικὴν καὶ ἀρνητικήν. Ἡ προστασία τῆς ἐλευθερίας ὅλων ἀποτελεῖ μίαν ἐκ τῶν θεμελιωδῶν λειτουργιῶν τοῦ κράτους, τὸ ὅποῖον ὑπάρχει διὰ νὰ θέτῃ ὧρισμένους περιορισμούς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἐκάστου, πρὸς προστασίαν τῆς ἐλευθερίας ὅλων· τί εἶναι ὅμως ἐλευθερία; Ὁρος οὗτος χρησιμοποιεῖται μὲν διαφόρους σημασίας, συνήθως δὲ ὑπόδηλος τὴν ικανότητα ἐκάστου νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνεργῇ ὅπως τοῦ ἀρέσει, χωρὶς ξένην ἐπέμβασιν. Ὁρθότερον θὰ ἦτο νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ ἐλευθερία ἔξασφαλίζει εἰς ἔκαστον τὸ δίκαιωμα νὰ ἐνεργῇ χωρὶς νὰ ὑποκειται εἰς ἀδέμιτον ἐπέμβασιν τρίτου καὶ μέχρι τοῦ σημείου ποὺ δὲν ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸ αὐτὸ δίκαιωμα τῶν ἄλλων.

Πέραν τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας, ἡ ὅποια εἶναι συνώνυμος πρὸς τὴν ἔθνικὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσιν ὑπάρξεως κυριάρχου κράτους, διακρίνομεν δύο εἴδη ἐλευθεριῶν: τὰς πολιτικὰς καὶ τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας.

Αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι βασίζονται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότεροι πολῖται πρέπει νὰ μετέχουν εἰς τὴν

ἄσκησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ὅτι οἱ νόμοι τοῦ κράτους πρέπει ν' ἀντιπροσωπεύουν τὴν βούλησιν τῆς πλειονοψηφίας τῶν κατοίκων του. Φυσικὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθοῦν ἵσα πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἵση κυβερνητικὴ ἔξουσία εἰς δλους. Αἱ κυβερνητικαὶ ὑπηρεσίαι πρέπει νὰ κατανέμωνται ἀναλόγως τῆς ἴκανότητος ἐκάστου καὶ τὸ ἐκλογικὸν σῶμα (τὸ σύνολον τῶν ἐκλογέων) δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ δόλοκληρον τὸν πληθυσμόν. Εἶναι προφανὲς ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθοῦν πολιτικὰ δικαιώματα εἰς ἄνα παιδί. Τὸ πρόβλημα τοῦ κράτους ἐν τῇ παραχώρησι πολιτικῶν δικαιωμάτων συνίσταται εἰς τὴν παραχώρησιν τούτων, ὡστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησίς των κατὰ τρόπον συνετὸν πρὸς τὸν συμφέρον τοῦ ἔθνους. Πολιτικὰ δικαιώματα ἔχουν μόνον οἱ πολῖται ἐκάστου κράτους, εἶναι δὲ ταῦτα τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι, τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ εἶναι κανεὶς ἔνορκος, δημόσιος ὑπάλληλος ἢ ἐκδότης ἐφημερίδος καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐγκρίνῃ τοὺς φόρους διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του.

Αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι (ἢ ἀτομικὰ δικαιώματα ατα) εἶναι τὰ νόμιμα δικαιώματα τῶν ἀτόμων, τὰ ὅποια τὸ κράτος προστατεύει ἔναντι πάσης ἐπεμβάσεως. Παρέχονται σχεδὸν εἰς κάθε πρόσωπον, τὸ ὅποιον εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς χώρας, εἴτε εἶναι πολίτης τοῦ κράτους, εἴτε ξένος ὑπήκοος. Τὰ δικαιώματα ταῦτα, θεμελιώδη εἰς δλα τὰ δημοκρατικὰ κράτη, εἶναι ἀδρομερῶς τὸ ἔξης :

α. — Τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς. "Οταν ἡ ζωὴ καθ' ἔκυπήν δὲν εἶναι ἀσφαλής, δικαιώματα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν. 'Ακόμη καὶ εἰς τὰ πλέον πρωτόγονα κράτη ὑπάρχει κάποια πρόβλεψις διὰ τὴν προσωπικὴν ἀσφάλειαν. Τὸ κράτος δύναται ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν μόνον δσάκις κινδυνεύει ἡ ἔθνικὴ ἀσφάλεια συνεπείᾳ πολέμου (καὶ τότε πάλιν διὰ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ πολίτου ὅπως μετάσχη τοῦ πολέμου) ἢ λόγῳ ποινῆς προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ νόμου δι᾽ ἔγκλημα. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης καὶ τῆς χρησιμοποίησεως βίας ὑπὸ παντὸς ἀτόμου διὰ τὴν προστασίαν τῆς ζωῆς του εἶναι γενικῶς ἀνεγνωρισμένον.

β. — Ἡ ἐλευθεροία τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου. Τὰ δημοκρατικὰ κράτη ἐπιτρέπουν τὴν ἐλευθέραν, προφορικὴν ἢ γραπτήν, ἔκφρασιν τῆς γνώμης ἐφ' ὅσον αὔτη δὲν εἶναι ἀσεμνος, στασιαστική, δυσφημιστικὴ ἢ ἔξυθριστική. 'Εν καιρῷ πολέμου ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου δύναται νὰ δρίσταται περιορισμοὺς πρὸς προάσπισιν τῆς ἐνότητος τῆς προσπαθείας καὶ ἀποφυγὴν παροχῆς ἐμμέσου ἢ ἀμέσου βοηθείας εἰς τὸν ἔχθρον.

γ. — ‘*H θρησκευτικὴ ἐλευθερία*. Τόσον εἰς τὰ κράτη, τὰ δύοϊα ἀναγνωρίζουν ἐπίσημον θρησκείαν, δύον καὶ εἰς ἑκεῖνα εἰς τὰ δύοϊα ἔχει χωρισθῆ ἡ ’Εκκλησία ἀπὸ τὸ κράτος, ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα τοῦ ν’ ἀκολουθῆ κανεὶς οἰουδήποτε θρησκευτικὸν δόγμα ἢ καὶ νὰ εἶναι ἀθρησκος. ’*H ἐλευθερία ὅμως αὐτὴ δὲν σημαίνει ὅτι τὸ ἄτομον δύναται ν’ ἀρνηθῆ ὑπακοήν εἰς τοὺς νόμους, οἱ δύοϊοι ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς προσωπικὰς δοξασίας του περὶ δρθοῦ ἢ ἐσφαλμένου, οὔτε ἐπιτρέπει εἰς μίαν θρησκευτικὴν αἴρεσιν νὰ ἐπιδίδεται εἰς λατρευτικὰς πράξεις ἀντιβανούσας πρὸς τὰ χρηστὰ ἥθη.*

δ. — ’*H προσωπικὴ ἐλευθερία*. Κάθε ἄτομον πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ὅπως ρυθμίζῃ τὰ τῆς ζωῆς του, ἐκλέγη τὸ ἐπάγγελμά του, ἀναπτύσσῃ τὴν δρᾶσιν τῆς προτιμήσεώς του καὶ κινήται ὅπου ἐπιθυμεῖ, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐπεμβαίνῃ εἰς ὅμοιον δικαίωμα τῶν ἄλλων. ’*H προσωπικὴ ἐλευθερία εἶναι ἀπαραβίαστος. Οὐδεὶς καταδιώκεται, φυλακίζεται ἢ ἄλλως περιορίζεται, παρὰ μόνον ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος δρίζει. Οὐδὲν δργανὸν τῆς κρατικῆς ἔξουσίας δύναται νὰ περιορίσῃ αὐθαιρέτως τὴν σωματικὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου, παρὰ μόνον συμφώνως πρὸς τὸν νόμον καὶ μάλιστα ὑπὸ ὕρισμένας ἐγγυήσεις, διὰ νὰ προλαμβάνεται ἐνδεχομένη αὐθαιρεσία.*

ε. — ’*H ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι*. Τὸ κράτος ἀναγνωρίζει εἰς τοὺς πολίτας τὸ δικαίωμα νὰ ἰδρύουν ἑνώσεις διὰ διαφόρους σκοπούς (θρησκευτικούς, ἐπαγγελματικούς, κοινωνικούς, φιλανθρωπικούς, ἐκπαιδευτικούς, καλλιτεχνικούς, ἐπιστημονικούς κλπ.). Αἱ ἑνώσεις αὐταὶ πρέπει νὰ ἔχουν νομίμους ἐπιδιώξεις καὶ ὑπόκεινται εἰς ἔλεγχον, δὲν δύνανται ὅμως νὰ διαλυθοῦν αὐθαιρέτως, εἰμὶ μόνον διὰ παράβασιν τῶν νόμων καὶ ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων. ’*Επίσης, οἱ πολῖται ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ συγκροτοῦν εἰρηνικῶς πολιτικὰς συγκεντρώσεις ἢ ἄλλας συναθροίσεις.*

στ. — ’*H ἐλευθερία τοῦ συνάπτειν συμφωνίας*. Τὸ κράτος ἐπιτρέπει — καὶ προστατεύει — ὅλας τὰς ἴδιωτικὰς συμφωνίας, αἱ δύοϊα δὲν ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν καὶ πρὸς τὰ χρηστὰ ἥθη. Τὰ πηγάζοντα ἐκ τῶν συμφωνιῶν δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις ἀποτελοῦν ἀντικείμενον ειδικῶν νόμων, οἱ δύοϊοι τὰ ρυθμίζουν λεπτομερῶς.

ζ. — *Tὸ δικαίωμα τῆς ἴδιοκτησίας*. Τὸ κράτος προστατεύει τὴν ἀτομικὴν ἴδιοκτησίαν ἐναντίον τῆς κλοπῆς, τῆς φθορᾶς, τῆς ἀπάτης

κλπ. Ἐπεμβαίνει δημος εἰς αὐτὴν διὰ τῆς φορολογίας, διὰ τῶν ἐπιτάξεων ἐν καιρῷ πολέμου, διὰ τῶν ἀπαλλοτριώσεων ἐκ λόγων κοινῆς ὀφελείας κλπ.

η. — Τὸ δικαίωμα τῆς ισότητος ἔχει τῶν νόμων. "Ολοι οἱ πολῖται εἰναι ἵσοι ἔναντι τῶν νόμων καὶ ἔναντι τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας, ἕκαστος δὲ ἀν γίνη παραβάτης δικάζεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, τὸν ὃποῖον προκαταβολικῶς ἔχει καθορίσει ὁ νόμος καὶ τιμωρεῖται μὲ προκαθωρισμένας ποινάς. Οὐδεμία πρᾶξις τιμωρεῖται ἀν δὲν προβλέπεται ὑπὸ νόμου καὶ οὐδεὶς στερεῖται ἀκων τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου δριζομένου δι' αὐτὸν δικαστοῦ.

θ. — Ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας. Κάθε πολίτης δικαιοῦται νὰ ἰδρύσῃ ἐπικερδῆ ἐπιχείρησιν, ν' ἀκολουθήσῃ ἐν οἰονδήποτε ἐπάγγελμα, νὰ μισθώσῃ τὴν ἴκανότητά του πρὸς ἐργασίαν. "Οταν αἱ οἰκονομικαὶ συνθῆκαι παρεμποδίζουν τὴν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τούτου εἰς μέγαν ἀριθμὸν πολιτῶν, καθῆκον τοῦ κράτους εἰναι νὰ ἐπεμβαίνῃ διὰ νὰ ἔξασφαλίσῃ εἰς αὐτοὺς ἀπασχόλησιν καὶ νὰ τοὺς προστατεύσῃ ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀνεργίας. Ἐπίσης, τὸ κράτος δύναται νὰ κανονίζῃ τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας, τὰς ἡμέρας ἀναπαύσεως, τοὺς δρους ὑγιεινῆς εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας, τὰ μέτρα ἀσφαλείας διὰ τὴν πρόληψιν ἀτυχημάτων κλπ.

3. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

α.—Εἰς τὰ δικαιώματα αὐτὰ ἀντιστοιχοῦν, ἐν πρώτοις, ὀρισμένα συσχετικὰ καθήκοντα. Οὕτω τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου εἶναι ταυτοχρόνως καὶ καθῆκον. Ἡ ἀποχή, ὅταν μαρτυρῇ πολιτικὴν ἀδιαφορίαν, ἀποτελεῖ σφάλμα, εἰς ὀρισμένας δὲ χώρας τιμωρεῖται διὰ νόμου. Ὁ πολίτης δ φ εἰλει ὅχι μόνον νὰ ψηφίζῃ ἀλλὰ καὶ νὰ πράττῃ τοῦτο ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰ γενικὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους.

β.—Ἡ ὑπακοή εἰς τὸν νόμον εἶναι θεμελιώδες καθῆκον τοῦ πολίτου. Ὁ πολίτης ὀφείλει νὰ ἔχῃ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι ὁ νόμος δὲν εἶναι προϊὸν αὐθαιρέτου, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον, βουλήσεως τοῦ νομοθέτου, ἀλλ' ἀποτέλεσμα τῶν ἀπαιτήσεων τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ τῆς συλλογικῆς σκέψεως. Δεδομένου ὅτι τοῦτο ἀληθεύει κυρίως εἰς τὰς δημοκρατίας, εἰς αὐτὰς τὸ καθῆκον τῆς ὑπακοῆς εἰς τοὺς νόμους εἶναι ἐπιτακτικώτερον.

γ.—Τέλος, ὁ πολίτης ἔχει τὸ καθῆκον νὰ μετέχῃ τῶν ἀναγκαίων

βαρῶν διὰ τὴν προσφορὰν «πηγεσίας» εἰς τὴν κοινωνίαν.
 Ἡ «προσωπική» αὐτὴ ὑπηρεσία ἐνοεῖτο μέχρι πρότινος ὑπὸ τὴν μορφὴν
 τῆς «στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας». Δύναται ὅμως νὰ προσλάβῃ καὶ ἄλλας
 μορφάς, μεταξὺ τῶν ὅποιων κυριώτεραι εἶναι : τὸ καθῆκον τοῦ πολίτου
 ν' ἀποδέχεται δημόσια λειτουργήματα (αἱρετὴ ἢ
 ἀλλα), εἰς τὰ ὅποια δύναται νὰ κληθῇ καὶ διὰ τὰ ὅποια εἶναι ίκανός· τὸ
 φροδολογικὸν καθῆκον, δηλαδὴ τὸ καθῆκον ὅπως συμβάλ-
 λη χρηματικῶς εἰς τὴν διατήρησιν τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, αἱ ὅποιαι
 εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους κ.ἄ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιὸν εἶναι τὸ θεμελιώδες πρό-
 βλημα κάθε κοινωνίας ;
2. Ποιὸς εἶναι πολίτης ἐνὸς κρά-
 τους ;
3. Ποιὰ ἡ θέσις τοῦ ἀλλοδαποῦ σή-
 μερον ;
4. Πῶς ἀποκτᾷ ἀτομόν τι τὴν ιθα-
 γένειαν ἐνὸς κράτους ;
5. Πῶς ἀπόλλυται ἡ ιθαγένεια ἀτό-
 μου τινός ;
6. Ποιαὶ καλοῦνται πολιτικαὶ ἐλευ-
 θερίαι ἢ πολιτικὰ δικαιώματα ;
7. Ἐχει δλόκληρος δ πληθυσμὸς
 ἐνὸς κράτους πολιτικὰ δικαιώ-
 ματα ;
8. Ποιαὶ καλοῦνται ἀτομικαὶ ἐλευ-
 θερίαι ἢ ἀτομικὰ δικαιώματα ;
9. Εἰς ποίους παρέχονται ἀτομικὰ
 δικαιώματα ;
10. Ποιὰ εἶναι τὰ θεμελιώδη ἀτομι-
 κὰ δικαιώματα ;
11. Τί σημαίνει δικαίωμα ζωῆς ;
12. Τί εἶναι ἐλευθερία τοῦ λόγου καὶ
 τοῦ τύπου ;
13. Τί εἶναι θρησκευτικὴ ἐλευθερία ;
14. Τί εἶναι προσωπικὴ ἐλευθερία ;
15. Τί σημαίνει ἐλευθερία τοῦ συν-
 εταιρίζεσθαι ;
16. Τί σημαίνει ἐλευθερία τοῦ συνά-
 πτειν συμφωνίας ;
17. Τί σημαίνει δικαίωμα ιδιοκτη-
 σίας ;
18. Τί σημαίνει ισότης τῶν πολι-
 τῶν ἔχαντι τῶν νόμων ;
19. Τί σημαίνει ἐλευθερία τῆς ἐργα-
 σίας ;
20. Ποια τὰ συσχετικὰ καθήκοντα
 τοῦ πολίτου ;
21. Τί σημαίνει καθῆκον ὑπακοῆς
 εἰς τοὺς νόμους ;
22. Εἰς τί συνίσταται τὸ καθῆκον τῆς
 προσφορᾶς πρὸς τὸ σύνολον ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VIII

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ

Οι ἄνθρωποι κατέχονται ἀπὸ τὴν θεμιτὴν ἐπιθυμίαν νὰ μειώσουν εἰς τὸ ἐλάχιστον τὰς ἀβεβαιότητας τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Πρὸς τοῦτο ἔκπονοῦν ἐν εἴδος θεμελιώδους νόμου ἡ συστήματος ἀρχῶν, ποὺ ρυθμίζει τὰς ἐννόμους σχέσεις τῆς κρατικῆς ἔξουσίας πρὸς τοὺς ὑπηκόους της καὶ ποὺ ἀποκαλεῖται γενικῶς *Σύνταγμα*. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ σύγχρονα Συντάγματα εἶναι περίτεχνα κείμενα, εἰς τὰ ὅποια μετὰ μεγάλης προσοχῆς ρυθμίζονται ἡ ὀργάνωσις τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, αἱ δικαιοδοσίαι της, οἱ περιορισμοὶ ἐν τῇ ἐνασκήσει της καὶ αἱ σχέσεις της πρὸς τὰ ἄτομα. Εἶναι ἀδιανόητον σήμερον νὰ ὑπάρχῃ κράτος χωρὶς γραπτὸν ἢ ἄγραφον Σύνταγμα, τὸ ὅποιον νὰ καθορίζῃ τὰς σχέσεις μεταξὺ κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων. Ἐννοεῖται ὅτι ὑπάρχουν μεγάλαι διαφοραὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων Συνταγμάτων.

Τὰ Συντάγματα διαιροῦνται εἰς γραπτὰ καὶ εἰς ἄγραφα. Τὰ γραπτὰ ἀποτελοῦνται συνήθως ἀπὸ ἐν μοναδικὸν κείμενον, εἰς τὸ ὅποιον περιγράφεται ἡ ὅλη διάρθρωσις τῆς κρατικῆς ἔξουσίας καὶ δρίζονται λογικῶς ταξινομημένοι οἱ βασικοὶ κανόνες ἀσκήσεώς της. Τὰ ἄγραφα συγκροτοῦνται ἀπὸ ἔθιμα ἐνισχυμένα δι' ἱστορικῶν «προ-ηγουμένων». Ἡ διαιρέσις δύμως αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπόλυτος. Μερικὰ γραπτὰ Συντάγματα δὲν περιλαμβάνουν ὅλας τὰς θεμελιώδεις διατάξεις, ἀλλ᾽ ἀφήνουν χῶρον καὶ διὰ τὰ ἔθιμα. «Οπως καὶ μερικὰ ἄγραφα Συντάγματα περιλαμβάνουν πολλὰ γραπτὰ στοιχεῖα ὑπὸ μορφὴν νόμων, διακηρύξεων κλπ.

1. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ

Τὰ σύγχρονα κράτη ἔχουν ἀποκτήσει τὰ Συντάγματά των :

a. — Διὰ (παραχωρήσεως). Τὸ σύγχρονον κράτος ἀνεδύθη ἀπὸ

τὸ χάρος τοῦ Μεσαίωνος ὡς μοναρχίᾳ. Σὺν τῷ χρόνῳ, δὲ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον οἱ μονάρχαι ἡναγκάσθησαν, πιεζόμενοι συνήθως, νὰ παραχωρήσουν εἰς τοὺς ὑπηκόους των ἐν Σύνταγμα, διὰ τοῦ ὅποιου ἀνελάμβανον ν' ἀσκοῦν τὴν ἔξουσίαν των συμφώνων πρὸς ὥρισμένους κανόνας, μέσω ὥρισμένων ὀργάνων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ὥρισμένης διαδικασίας. Ἡ τήρησις τῶν Συνταγμάτων τούτων ἔξηρτάτο ἐν τῇ πράξει ἀπὸ τὴν καλὴν θέλησιν τῶν μοναρχῶν, οἱ ὅποιοι τὰ παρεχώρουν. Εἴς τινας περιπτώσεις, πάντως, τὰ ἐκ παραχωρήσεως Συντάγματα ἀπετέλεσαν τὴν ἀφετηρίαν πραγματικῆς δημοκρατικῆς ἔξελίξεως.

β. — Δι' «έκπονήσεως». Συνήθως, ἔπειτα ἀπὸ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς νέου κράτους, ἔκπονεῖται κατόπιν μελέτης τὸ Σύνταγμά του. Οὕτω ἡ Συντακτικὴ Συνέλευσις, ἡ ὅποια συνῆλθεν εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν τὸ 1787 ἔξεπόνησεν ἐν νέον Σύνταγμα διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, τὸ 1918 - 1919, ἔξεπονήθησαν Συντάγματα διὰ τὰ νέα κράτη τῆς Εὐρώπης, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς αὐστροουγγρικῆς αὐτοκρατορίας.

γ. — Δι' ἐπαναστάσεως. Αἱ ἐσωτερικαὶ πολιτικοκοινωνικαὶ καὶ αἱ ἀπελευθερωτικαὶ ἐπαναστάσεις (αἱ ὅποιαι ἐκρήγνυνται ὁσάκις ὁ λαὸς ἢ δυναμικὴ μερὶς αὐτοῦ δὲν εἶναι ἴκανοποιημένη ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν μορφὴν διακυβερνήσεως καὶ δὲν διαβέτει νομίμους μεθόδους ἀλλαγῆς τῆς ἢ διεκδικεῖ τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν του) ὅταν ἐπιτυγχάνουν, «δημιουργοῦν δίκαιον». Εἴς τοιαύτας περιπτώσεις ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις συντάσσει ἐν Σύνταγμα, τὸ ὅποιον θέτει ὑπὸ τὴν λαϊκὴν ἔγκρισιν ἀπ' εὐθείας διὰ δημοψήφισματος ἢ συγκαλεῖ συντακτικὴν ἐθνοσυνέλευσιν. Παράδειγμα τοιούτου Συντάγματος εἶναι τὸ Σύνταγμα τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789. Ἐπίσης, τὸ «Προσωρινὸν» Σύνταγμα τῆς Ἐλλάδος, τὸ ὅποιον ἐψήφισε τὸ 1822 ἢ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐθνικὴ συνέλευσις, προτοῦ ἡ χώρα καταστῇ ἀνεγνωρισμένον ἀνεξάρτητον κράτος, καὶ τὸ Σύνταγμα τῆς 15ης Νοεμβρίου 1968, τὸ ὅποιον ἔξεπονήθη ὑπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Απριλίου 1967 καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ διὰ δημοψήφισματος.

δ. — Δι' ἔξελίξεως. Ἐπίσης, βραδεῖται ἔξελικτικαὶ μεταβολαὶ ἄγουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἐνὸς Συντάγματος. Ἡ ἔξουσία βαθμιαίως μεταβιβάζεται ἐν τῇ πράξει ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐνὸς ἀπολύτου μονάρχου εἰς πρό-

σωπα ἀντιπροσωπεύοντα τὸν λαόν. Παράδειγμα τοιαύτης ἔξελίξεως, ἡ ὅποια ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 13ου αἰῶνος, ὑπῆρξεν ἡ Μεγάλη Βρεταννία. Τὸ Σύνταγμα αὐτῆς, ἀποτελούμενον ἀπὸ σειρὰν διασπάρτων γραπτῶν κειμένων καὶ θεμελιωδῶν ἐθίμων, κατατάσσεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν «ἀγράφων» Συνταγμάτων.

2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΘΕ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Διὰ νὰ ἔκπληρώσῃ τὴν ἀποστολήν του τὸ Σύνταγμα, νὰ μειώσῃ, δηλαδὴ, εἰς τὸ ἐλάχιστον τὰς ἀβεβαιότητας τῆς πολιτικῆς ζωῆς, πρέπει νὰ ὄριζῃ μετὰ πάσης δυνατῆς σαρηνείας πῶς θὰ ἐκλέγωνται οἱ ἐκπρόσωποι τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, ποῖοι κρατικοὶ λειτουργοὶ θὰ ἀσκοῦν ὡρισμένας ἔξουσίας, ποία εἶναι ἡ ἔκτασις τῆς δικαιοδοσίας της καὶ ποῖα δικαιώματα δύναται νομίμως νὰ διεκδικήσῃ ὁ λαός ἔναντι τῶν πράξεων τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἐκτελεστικῆς, τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς δικαστικῆς ἔξουσίας.

Τὸ γραπτὸν Σύνταγμα πρέπει νὰ εἶναι συγκεκριμένον καὶ κατανοητόν. Πρέπει νὰ καλύπτῃ δόλοκληρον τὸ πεδίον τοῦ κράτους καὶ νὰ προβλέψῃ διὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ συνόλου τῆς πολιτικῆς ἔξουσίας. Δὲν πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ πάρα πολλὰς λεπτομερείας, διότι αἱ λεπτομερεῖαι καὶ διατάξεις τὸ καθιστοῦν δυσπροσάρμοστον πρὸς τὰς συνεχῶς μεταβαλλομένας συνθήκας τῆς πραγματικότητος. Πρέπει νὰ μὴ λησμονῆται ὅτι τὸ Σύνταγμα πρόκειται νὰ ἐφαρμόζεται ἐκ μέρους ὡρισμένων ἀνθρώπων ἐνῷ θὰ κυβερνοῦν ἄλλους ἀνθρώπους καὶ ὅτι, συνεπῶς, αἱ διατάξεις του πρέπει ν' ἀξιοποιοῦν τὴν πεῖραν τοῦ ἔθνους, διὰ τὸ ὅποιον ἔχει ἐκπονηθῆ τὸ Σύνταγμα.

Τὸ Σύνταγμα πρέπει νὰ διαλαμβάνῃ λεπτομερῆ ἀπαρίθμησιν τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν, νὰ προβαίνῃ εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν σαφέστερον διαχωρισμὸν τῶν ἔξουσιῶν ἢ λειτουργιῶν τοῦ κράτους (δηλαδὴ τῆς ἐκτελεστικῆς, τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς δικαστικῆς) καὶ νὰ καθορίζῃ σαφῶς τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος καὶ τὴν διαδικασίαν ἀναθεωρήσεως (τροποποιήσεως) τῶν μὴ θεμελιωδῶν διατάξεών του.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί είναι Σύνταγμα;
2. Πόσων ειδῶν Συντάγματα ἔχο-
μεν;
3. Διὰ ποίων τρόπων ἀποκτοῦν τὰ
κράτη τὰ Συντάγματά των;
4. Πώς ἀποκτᾶται τὸ Σύνταγμα
διὰ πέραχωρήσεως;
5. Πῶς ἀποκτᾶται τὸ Σύνταγμα δι'
ἐκπονήσεως;
6. Πῶς ἀποκτᾶται τὸ Σύνταγμα δι'
ἐποναστάσεως;
7. Πῶς δημιουργεῖται τὸ Σύντα-
γμα δι' ἐξελίξεως;
8. Τί πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ κάθε
Σύνταγμα;

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

ΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

‘Η μόνη δυνατή βάσις μιᾶς ύγιοις κοινωνίας είναι ή ἐλεύθερη κοινωνία πραγματοποιεῖ τὴν ώργανωμένην ὑπαρξίαν της, ἀποκαλεῖται συνήθως δημοκρατία δύναται νὰ ὅρισθῃ ὡς ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ συγκρότησις μιᾶς κοινωνίας βασιζομένης ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας. Περιγραφικῶς ἡ δημοκρατία δύναται νὰ ὅρισθῃ ὡς τὸ πολιτικὸν σύστημα, ὑπὸ τὸ δόπιον ὑπάρχει καθολικὴ ψηφοφορία, διεξάγονται κατὰ περιόδους τίμαι εἰλογαλί, λειτουργοῦν διάφορα πολιτικὰ κόμματα, ἐπικρατεῖ ἐλευθερία τοῦ λόγου καὶ ἀπονέμεται τὸ δίκαιον ὑπὸ ἀνεξαρτήτου δικαστικοῦ σώματος. Ἡ δημοκρατία ἀποτελεῖ ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ἡ δημοκρατικὴ κοινωνία είναι κοινωνία ἐλευθέρων, ἵσων, ἐνεργῶν καὶ λογικευομένων πολιτῶν, ὅπου ἔκαστος ἐκλέγει τὸν ἰδικόν του τρόπον ζωῆς διὰ τὸν ἔαυτόν του καὶ δέχεται ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἐκλέγουν τὸν ἰδικόν των. Τοῦτο σημαίνει : Πρῶτον, ὅτι εἰς μίαν δημοκρατίαν δὲν είναι ἀναγκαῖα, οὔτε ἐπιθυμητὴ ἡ δομοιομορφία ἀντιλήψεων καὶ ἐνεργειῶν καὶ ὅτι ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα τῆς διαφωνίας ἀκόμη καὶ ἐπὶ ζωτικῶν ζητημάτων. Κατὰ τὴν δημοκρατικὴν ἀντιλήψιν ἡ ἀλήθεια ἀνακύπτει ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν τῶν ἀπόψεων καὶ κάθε πολίτης είναι δυνατὸν νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀνακάλυψίν της, διὰ τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ παρεμποδίζεται εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς γνώμης του. Δεύτερον, ὅτι τίποτε τὸ «ἀπόλυτον» δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν πολιτικὴν θεωρίαν ἡ πρακτική, ἀλλὰ ὅλα είναι σχετικά. Τὸ κράτος δὲν είναι φορεὺς ἀληθειῶν

έξ αποκαλύψεως, ούτε ίσχύει τὸ ἀλάθητον εἰς τὴν πολιτικήν. Αἱ δημοκρατικαὶ κοινωνίαι δὲν πιστεύουν εἰς τὸ «κράτος καθ' ἑαυτό», ὡς μίαν μαστικὴν δυντότητα, χωριστὴν ἀπὸ τὰ μέλη του. Ἡ μόνη πραγματικότης εἶναι ὁ πολίτης ἄτομον. Τρίτον, ὅτι τὰ πολιτικὰ δικαιώματα πρέπει νὰ εἶναι τὰ αὐτὰ δὲν διλους, ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς ἢ περιουσιακῆς καταστάσεως ἢ καὶ μορφώσεως ἀκόμη. Ἡ δημοκρατία στηρίζεται ἐπὶ τῆς ισότητος, ὡς μονίμου ἐπιδιώξεως. Καὶ τέταρτον, ὅτι ἡ δημοκρατία δὲν νοεῖται χωρὶς τὴν πίστιν εἰς τὰς μεθόδους τῆς εἰρηνικῆς πειθοῦς, εἰς τὴν ίκανότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ λογικεύεται καὶ εἰς τὴν δυνατότητά του ὅπως ἀντιλαμβάνεται τὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα.

1. Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

Αἱ ἀρχαὶ τῆς δημοκρατικῆς θεωρίας ὑπάρχουν ἐν σπέρματι εἰς τὰς παναρχαίας διακηρύξεις περὶ τῆς φυσικῆς ισότητος ὅλων τῶν ἀνθρώπων, αἱ δόποιαι ἀνευρίσκονται εἰς ὅλας τὰς μεγάλας θρησκείας τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰ δόποια περιῆλθον εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀρχαίότητα. Ἐχειάσθη ὅμως νὰ παρέλθουν πολλοὶ αἰῶνες ἔως ὅτου αἱ διακηρύξεις αὐταὶ δοκιμασθοῦν ὡς βάσις πολιτικῆς δργανώσεως. Τὰ ἑληνικὰ κράτη - πόλεις ἥσαν βεβαίως δημοκρατικὰ μὲ τὴν συμμετοχὴν ὅλων τῶν πολιτῶν ὅχι μόνον εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ὁμηρος μάλιστα τὴν πίστιν των εἰς τὴν ισότητα μέχρι τοῦ σημείου νὰ πληροῦν πλείστας θέσεις διὰ κλήρου, βάσει τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶναι γενικῶς ἔξ ἴσου καλοί. Ἐφέρμοζον ὅμως τὰς ἀρχὰς αὐτὰς εἰς περιωρισμένον μόνον ἀριθμὸν πολιτῶν καὶ ἀπέκλειον τούς ζένους (ἄλλων πόλεων πολίτας) καὶ τοὺς δούλους.

Ἡ ἔλευσις τοῦ χριστιανισμοῦ δὲν ἐπέφερεν ἄμεσον μεταβολήν. Ἡ διακηρυσσομένη ὑπ' αὐτοῦ ισότης ἦτο «ψυχικοῦ» καὶ ὅχι πολιτικοῦ, οἰκονομικοῦ ἢ νομικοῦ χαρακτῆρος. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα ὅμως ἀνεπτύχθη ἡ ἔννοια τοῦ «συμβολαίου», βάσει τῆς δόποιας δ λαδες ἀπηλλάσσετο, τοῦ καθήκοντος τῆς ὑπακοῆς ἀν δ ἡγεμῶν ἢ δ ἀρχων γενικῶς δὲν ἐτήρει ἀπὸ τῆς πλευρᾶς του τὰς ὑποτιθεμένας ὑποχρεώσεις του καὶ βάσει τῆς δόποιας ἢ ἔξουσίας ὑπῆρχε χάριν τῶν κυβερνωμένων. Ὁ Μεσαίων, ὡσαύτως, ἐπενόησε τὴν ἀντιπροσώπευσιν, διὰ τῆς δόποιας ἐλύθη τὸ πρόβλημα τῆς δημοκρατικῆς διακυβερνήσεως πολυπληθῶν κοινωνιῶν, δὲν ἥδυνήθη

δύμας νὰ συλλάβῃ τὴν ἔννοιαν τῆς Θρησκευτικῆς διαφωνίας, ή ὅποια ἔχει ζωτικὴν σημασίαν διὰ κάθε μορφὴν πολιτικῆς ἐλευθερίας.

’Απὸ τὸν Μεσαίωνα προέρχεται ἐν ἀπὸ τὰ θεμελιωδέστερα πολιτικὰ κείμενα, ή «Magna Carta Libertatum» (Μέγας Χάρτης τῶν Ἐλευθεριῶν), τὸν ὁποῖον ὑπεχρεώθη ὑπὸ τῶν εὐγενῶν νὰ ὑπογράψῃ τὸν ’Ιούνιον τοῦ 1215 ὁ «έλέφ Θεοῦ» βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ’Ιωάννης. ’Ο Μέγας Χάρτης καθιέρωσε δύο βαρυσημάντους ἀρχάς : Πρῶτον, ὅτι ἡ ἔξουσία ἐνὸς ἡγεμόνος εἶναι περιωρισμένη· καὶ δεύτερον, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα εἶναι σημαντικώτερα ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν βασιλέων.

’Η δημοκρατία, ὡς ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνθρώπου νὰ διαφωνῇ πρὸς κάθε αὐθεντίαν, ἀνεδύθη εἰς τὴν Δύσιν ἀπὸ τὴν Θρησκευτικὴν Μεταρρύθμισιν (ἄν καὶ ἐλάχιστοι ἐκ τῶν μεταρρύθμιστῶν ἦνε-χθησαν τὴν διαφωνίαν πρὸς ὅσα οἱ ἴδιοι ὑπεστήριζον). ’Η Μεταρρύθμισις ἔχει μόνον ὑπερήσπισε τὸ δικαίωμα τῆς συνειδήσεως ἐκάστου ὅπως μὴ ἀκολουθῇ τὸ ἐπιβεβλημένον δόγμα, ἀλλὰ καὶ διεκήρυξεν, ἔστω καὶ σπασμωδικῶς, τὴν ἀρχὴν ὅτι ἀπόλυτος ὄμοιομορφία εἶναι ὅχι μόνον ἀνέφικτος, ἀλλὰ καὶ περιττὴ καὶ ἀνεπιθύμητος ἀκόμη.

’Η χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ ἀντιλήψεις αὐταὶ ἀπέκτησαν ἐνώπιοτερον ἔντονον πολιτικὸν περιεχόμενον, ὑπῆρξεν ἡ ’Αγγλία. ’Εκεῖ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι τοῦ 17ου αἰῶνος δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὸ πρόβλημα τῆς Θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ εἴχον ὡς ἀντικείμενον καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως ὅπως ἐπέμβαλνη εἰς τὴν ἀτομικὴν ἴδιοκτησίαν διὰ φορολογίας μὴ ἐγκεκριμένης ὑπὸ τοῦ «παρλαμέντου». ’Η ἐλευθερία, δηλαδή, τῆς συνειδήσεως συνεδέθη στενῶς μὲ τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ κάθε αὐθαίρετον ἐπέμβασιν εἰς τὴν ἴδιοκτησίαν. Τόσον εἰς τὸν τομέα τῆς Θρησκείας, ὅσον καὶ εἰς τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς πολιτικῆς θεωρίας, τὸ κεντρικὸν πρόβλημα ἦτο ἡ σχέσις τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ κοινὸν δίκαιον καὶ τὰ ἀντίστοιχα δικαιώματα τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ μονάρχου. ’Η «Ἀπόφασις τῶν Δικαιωμάτων» (Bill of Rights), ἡ θεσπισθεῖσα τὸ 1689, διεκήρυξε τὴν θεωρίαν τοῦ «συμβολαίου», τὴν ὑποταγὴν τοῦ βασιλέως εἰς τὸν νόμον καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ λαοῦ ν' ἀλλάσσῃ ἡγεμόνα, ὅταν δὲν τὸν ἐμπιστεύεται πλέον. Δέκα ἔτη προηγουμένως, τὸ 1679, εἶχε θεσπισθῆ ὁ περίφημος νόμος «Habeas corpus» (Habeas corpus Act), ὁ ὁποῖος ἐπροστάτευε τοὺς κατηγορουμένους ἀπὸ κάθε αὐθαιρεσίαν τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας.

Κατὰ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα — τὸν 18ον — διεμόρφωθησαν τρεῖς δε-

σπόζουσαι όρχαλι : πρώτον, ή γαγγλική, συμφώνως πρὸς τὴν ὄποιαν ἡ ἐλευθερία θεμελιοῦται καλύτερον ἐπὶ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ· δεύτερον, ή ἀμερικανική, συμφώνως πρὸς τὴν ὄποιαν κάθε λαδὸς ἔχει δικαίωμα νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς κυβερνήτας του (Διακήρουξις Ἀνεξαρτησίας τοῦ 1776)· καὶ τρίτον, ή γαλλική, συμφώνως πρὸς τὴν ὄποιαν τὰ προνόμια εἰναι τέκνον τῆς ἀπολυταρχίας (Διακήρουξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ 1789). Τὸ πρόβλημα τῶρα συνίστατο εἰς τὴν ἔξεύρεσιν τῶν καταλληλοτέρων θεσμῶν διὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν βασικῶν τούτων ἀρχῶν, ἔκαστη δὲ ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων χωρῶν ἔστρεψε τὴν προσοχὴν τῆς, τόσον πρακτικῶς, δόσον καὶ θεωρητικῶς, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν, ἡ ὄποια ἰδιαιτέρως τὴν ἐνδιέφερεν.

Ἡ ἀμερικανικὴ «Διακήρουξις Ἀνεξαρτησίας» ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπαρίθμησιν τῶν τυραννικῶν ἐνεργειῶν τῆς Μ. Βρεταννίας εἰς βάρος τῶν Ἀμερικανῶν, δικαιοιογεῖ τὴν ἀντίστασιν εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτὰς βάσει τῶν θεωριῶν τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ «συμβολαίου» καὶ διακηρύσσει διτὶ αἱ ἔως τότε βρεταννικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Ἀμερικὴν «εἰναι καὶ πρέπει δικαιωματικῶς νὰ εἰναι Ἐλεύθεραι καὶ Ἀνεξάρτηται Πολιτεῖαι καὶ διτὶ πᾶσα πολιτικὴ σύνδεσις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ κράτους τῆς Μεγάλης Βρεταννίας εἰναι καὶ πρέπει νὰ εἰναι πλήρως λελυμένη». Αἱ διατυπούμεναι εἰς τὴν Διακήρουξιν ἀντιλήψεις περὶ φυσικῆς ἐλευθερίας, ἀναπαλλοτριώτων δικαιωμάτων καὶ αὐτοκυβερνήσεως ἥσκησαν θεμελιώδη ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀμερικανικῆς καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς σκέψεως.

Ἡ γαλλικὴ «Διακήρουξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου» περιλαμβάνει τέσσαρας θεμελιώδεις ἀρχάς : Πρῶτον, οἱ ἀνθρωποι γεννῶνται καὶ παραμένουν ἐλεύθεροι καὶ ἵσοι κατὰ τὰ δικαιώματα· δεύτερον, οἱ ἀνθρωποι δύνανται νὰ πράττουν πᾶν δ̄, τι δὲν βλάπτει τὸν ἄλλον καὶ, συνεπῶς, νὰ σκέπτωνται, νὰ διμιοῦν, νὰ γράφουν καὶ νὰ διατυπώνουν τὰ διανοήματά των διὰ τοῦ τύπου ἐλευθέρως· τρίτον, οἱ πολιτεῖαι οἱ ἀπαρτίζοντες τὸ ἔθνος ἔχουν τὸ κυρίαρχον δικαίωμα νὰ τὸ διευθύνουν· καὶ τέταρτον, τὸ κυρίαρχον ἔθνος ὁφείλει πάντοτε νὰ ἔχῃ ὅπ' ὅψιν ἀφ' ἐνὸς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀτόμου καὶ ἀφ' ἐτέρου τὸ κοινὸν ἀγαθόν.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ κοινοβουλευτικὴ μεταρρύθμισις καὶ τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα ἐκφράσεως καὶ συμμετοχῆς ἐθεμελίωσαν τὴν πίστιν εἰς τὸν νόμον ὃς προστάτην τῶν πολιτῶν. Οἱ Ἀμερικανοί, δρμώμενοι ἀπὸ τὴν ἰδίαν κληρονομίαν τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν (τὴν

πολιτικήν καὶ τὴν θρησκευτικήν), ἀνέπτυξαν βάθεϊαν προσήλωσιν εἰς τὴν ἴστοτητα καὶ τὴν ἀτομικήν πρωτοβουλίαν καὶ ἔξεπόνησαν ἐν σύστημα διακυβερνήσεως, εἰς τὸ δόποιον εἶναι ἐμφανῆς ἡ λαϊκὴ κυριαρχία. Εἰς τὴν Γαλλίαν — καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην — ἡ δημοκρατία ἡκολούθησε διάφορον δρόμον. Ἐνδιεφέρθη κυρίως διὰ τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος (ἀβασίλευτος δημοκρατία κατὰ μοναρχίας), διὰ τὴν δόποιαν ἔγιναν τρεῖς Ἐπαναστάσεις καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν φαίνεται νὰ ἔθεσε μᾶλλον εἰς δευτέραν μοιῆταν τὴν πλευράν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου ἔναντι τοῦ κράτους.

2. ΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἐκ τῆς βραχείας ταύτης ἐπισκοπήσεως συνάγεται ὅτι αἱ βάσεις τῆς δημοκρατικῆς φιλοσοφίας εἶναι ποικιλαί, ἀλλὰ σαφεῖς. Τὸ θεμέλιόν της ἀποτελεῖ ἡ ἀντίληψις ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἔξι ἴσου τέκνα τοῦ Δημιουργοῦ καὶ συνεπῶς ἴσοι εἰς τὰς ἀνάγκας των καὶ τὰ δικαιώματά των. Ἐκαστος πρέπει νὰ λογίζεται ὡς εἰς καὶ μόνον ὡς εἰς, καὶ ὅχι περισσότερον· ἔχει κάτι νὰ προσφέρῃ καὶ πρέπει, συνεπῶς, νὰ τοῦ παρέχεται ἡ εὐκαιρία ὅπως τὸ προσφέρῃ. Ἔπειται ἐκ τούτου ὅτι ἡ κυβέρνησις ὑπάρχει διὰ τὰ πρόσωπα καὶ ὅχι τὰ πρόσωπα διὰ τὴν κυβέρνησιν. Τὸ κράτος ὑπάρχει μόνον διὰ νὰ προσφέρῃ εἰς τὰ ἀτομα τὰς δυνατότητας ὅπως διάγουν καλὴν ζωήν, τί δὲ εἶναι «καλὸν» διὰ τὰ ἀτομα θὰ τὸ κρίνουν αὐτὰ καὶ ὅχι τὸ κράτος. Καὶ τέλος, ἡ ἔξουσία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προέρχεται οὔτε ἐκ τῶν ἀνω, οὔτε ἐκ τῶν ἔξω. Μοναδικὴ πηγή της εἶναι ὁ λαὸς καὶ μοναδικὴ δικαιώσις της ἡ ἐκ τοῦ λαοῦ προέλευσίς της.

Ἡ δημοκρατία εἶναι αἰσιόδοξον σύστημα διακυβερνήσεως, διότι στηρίζεται ἐπὶ τῆς πίστεως ὅτι ὁ κοινὸς ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ ρυθμίζῃ τὰς τύχας του. Τοῦτο σημαίνει ὅχι ὅτι πᾶς τις δύναται νὰ χαράσσῃ καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ πολιτικήν, ἀλλὰ ὅτι δύναται νὰ ἐκλέγῃ μὲ σχετικὴν ἐπιτυχίαν μεταξὺ διαφόρων πολιτικῶν καὶ διαφόρων ἀρχῶν· ὅχι ὅτι πᾶς τις δύναται νὰ κυβερνᾷ, ἀλλ’ ὅτι δύναται νὰ ἐκλέγῃ τοὺς κυβερνήτας του· ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίζῃ κατὰ γενικὸν τρόπον τί εἴδους κράτος ζητεῖ καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ πείσῃ τοὺς δόμοίους του ὅπως ἐργασθοῦν μετ’ αὐτοῦ διὰ τὴν πραγματοποίησίν του.

Ποιᾶ ὅμως εἶναι τὰ βασικὰ χαρακτηριστικά ἐνὸς δημοκρατικοῦ

κράτους, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν εἰδοποιὸν διαφοράν του ἀπὸ ἐν μὴ δημοκρατικὸν κράτος;

Τὸ πρῶτον εἶναι δὲ σεβασμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀξιοποίησίς του καὶ ἡ προστασία του. Τὸ ἄτομον πρέπει νὰ θεωρῆται ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, νὰ βοηθῆται ὅπως ἀναπτύξῃ τὰς ίκανότητάς του καὶ νὰ προστατεύεται ἀπὸ κάθε ἐπιβολήν, ἡ ὅποια θὰ τοῦ στερήσῃ τὴν ίδιότητα τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρωπίνου ὄντος καὶ θὰ τὸ καταστήσῃ δργανὸν ἄλλου.

Τὸ δεύτερον εἶναι δὲ τὸ δημοκρατικὸν κράτος κάθε πολίτης ἔχει τὰ αὐτὰ πολιτικὰ δικαιώματα μὲν κάθε ἄλλον πολίτην. Ψηφίζει καὶ δύναται νὰ ἐκλεγῇ διὰ τὰ διάφορα ἀξιώματα, ὅπως δῆλοι οἱ ἄλλοι πολῖται. Τὸ παλαιὸν ἀξιώματα: «ένας ἀνθρωπὸς, μία ψῆφος» εἶναι ἡ μόνη βάσις διὰ μίαν δημοκρατίαν.

Τὸ τρίτον εἶναι δὲ τὸ πολίτης, ἐκτὸς τοῦ δὲ τῷ ψηφίζει, εἶναι ἐλεύθερος (χωρὶς νὰ φοβῆται τὴν ἀστυνομίαν, ἐφ' ὃσον δὲν παραβαίνει τὸν νόμον): νὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης, προφορικῶς ἢ γραπτῶς, εἰς δημοσίας συγκεντρώσεις ἢ διὰ τοῦ τύπου· νὰ ίδρυῃ ἀνεμποδίστως κόμματα, ἐνώσεις ἢ ὅμιλδας· νὰ ἐπαινῇ ἢ νὰ κατηγορῇ τοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς ἡγέτας τῆς χώρας του· νὰ ἐπικρίνῃ τὴν ἀκολουθουμένην ὑπὸ τῆς κυβερνήσεώς του πολιτικήν· νὰ ὑποδεικνύῃ ἄλλας λύσεις — διότι ἡ δημοκρατικὴ πολιτικὴ ζωὴ βασίζεται ἐπὶ τῆς πλήρους ἐλευθερίας τῆς συζήτησεως, διὰ τῆς ὅποιας διαμορφοῦται ἡ κοινὴ γνώμη, ἥτις εἶναι ἡ ὑπερτάτη πηγὴ τῆς ἔξουσίας.

Βεβαίως δὲ πολίτης ἐνὸς δημοκρατικοῦ κράτους δὲν δύναται νὰ διεκδικήσῃ παντογνωσίαν ἢ νὰ ισχυρισθῇ διτὶ κατανοεῖ τὰς τεχνικὰς πλευρὰς ὅλων τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια συνδέονται μὲ τὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν. Δύο τινὰ μόνον δύναται νὰ ισχυρισθῇ: Πρῶτον, διτὶ ἔχει τὴν ίκανότητα ν' ἀντιλαμβάνεται τὰ γενικὰ ζητήματα, τὰς οὖσιώδεις ἀρχάς, ἐπὶ τῶν ὅποιών στηρίζονται αἱ διάφοροι πολιτικαὶ καὶ τὰ διάφορα προγράμματα καὶ νὰ ἐκλέγῃ μεταξὺ αὐτῶν· καὶ δεύτερον, διτὶ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του δταν ἢ σπουδὴ καὶ ἡ πεῖρα τὸν ἔχη καταστῆσει ίκανὸν νὰ διαμορφώσῃ ἀνεξάρτητον κρίσιν.

Η θεμελίωσις τῆς κοινωνίας ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς ἐλευθερίας συνεπάγεται τὴν ἀναγνώρισιν τῆς τριπλῆς ἀρχῆς: διτὶ ὑπάρχουν διαφοράι: διτὶ αἱ διαφοραὶ αὐταὶ δὲν εἶναι βαθεῖαι· καὶ διτὶ οὐδέποτε λύονται ἢ ρυθμίζονται διὰ βιαίων μεθόδων.

‘Η δημοκρατία ἀναγνωρίζει καὶ ἀποδέχεται τὰς διαφοράς. Δὲν πιστεύει εἰς τὴν δύναμιν της φύσης, ἐν ἑκατόντα περισσοτέρων της εἶναι διάφοροι στοιχεῖοι της μηχανισμού διὰ τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσίν των. Γνωρίζει διάφορους τόσους γνῶμας, διάφοροι καὶ ἀνθρώποι: καὶ δὲν ἔπιδιώκει τὴν κατάπνιξίν των ή τὸν ἔλεγχόν των. Αἱ διαφοραὶ δύναμες αὐταὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι τόσον βαθεῖαι, ὥστε νὰ καθιστοῦν ἀδύνατον κάθε συμβίωσιν μεταξύ ἑκείνων, οἱ διόποιοι διίστανται.’ Ασυμφιλίωτοι μειονότητες, κόμματα ή τάξεις ἀποτελοῦν μόνιμον κίνδυνον. Κάθε δημοκρατικὸν σύστημα· ἀπαρτεῖται εὑρεῖται συμφωνίαν ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν καὶ μεθόδων. ‘Οποιος δὲν πιστεύει εἰς τὴν δημοκρατίαν ὁφείλει νὰ μένῃ ἔξω τῆς πολιτικῆς ή’ ἀποδέχεται τὸν γενικὸν τρόπον δημοκρατικῆς ζωῆς καὶ νὰ μὴ συνωμοτῇ διὰ τὴν ἀνατροπήν του. ‘Η συζήτησις συνεπάγεται ἀλλαγὴν καὶ ἡ δημοκρατικὴ κοινωνία εἶναι κατ’ ἀνάγκην μεταβαλλομένη κοινωνία. Οὐδεμία, ἀλλωστε, κοινωνία δύναται νὰ εἶναι στατική.’ Η ἀλλαγὴ δύναμις πρέπει νὰ εἶναι συνειδητή, νὰ κατευθύνεται, δηλαδή, διὰ τὸ δυνατὸν περισσότερον ἀπὸ συνειδητὰς βουλήσεις καὶ διὰ τὸ δυνατὸν διιγώτερον ἀπὸ ἀλόγους δυνάμεις, νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα ἀποφάσεων, εἰς τὰς διόποιας κάθε πολίτης θὰ ἔχῃ συμβάλει ἀναλόγως τῶν ἵκανοτήτων του. Αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ πρέπει νὰ εἶναι ἀποφάσεις τῆς πλειονοψηφίας, διότι ἡ δημοκρατία εἰς τὴν καθημερινήν πρακτικήν της εἶναι ἡ ἀποδοχὴ τῆς κυριαρχίας τῆς πλειονοψηφίας ἐκ μέρους τῆς μειονοψηφίας. ‘Ο κανὼν τῆς πλειοψηφίας εἶναι η φύσης εἶναι θεμελιώδης κανὼν τῆς δημοκρατίας.

Ἐννοεῖται διότι ὁ πολίτης ἔνδεις δημοκρατικοῦ κράτους ὁφείλει νὰ ἔχῃ ὅπερ ὅψιν του διὰ τὴν δημοκρατίαν ἔχει μεγάλας ἀπαιτήσεις ἀπὸ ἑκείνους, οἱ διόποιοι ἀπολαμβάνουν τῶν ἀγαθῶν τῆς. ‘Απαιτεῖται αὐτούλεγχον, πειθαρχίαν, ἀφοίσιωσιν εἰς τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν, ἵκανότητα ποταξίωσης εἰς αὐτὴν τῶν ἴδιωτικῶν συμφερόντων καὶ ἐπιθυμιῶν. Στηρίζεται ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἀμοιβαινοτήτος καὶ ἀξιοῦ ὅπως ἔκαστος λαμβάνῃ ὅπερ ὅψιν καὶ τοὺς ἀλλους. Απαιτεῖται, ἐπίσης, χρόνον διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς συλλογικήν δρᾶσιν καὶ διὰ τὴν μελέτην τῶν προβλημάτων, τὰ διόποια ἀνακύπτουν. Η δημοκρατία εἶναι συμμετοχή, δηλαδή ἀπὸ κοινοῦ μετ’ ἄλλων πρᾶξις καὶ ἀνάληψις ὅφερε τὴν εύθυνῶν, αἱ διόποια τοῦ ἀναλογοῦν.

‘Ο δημοκρατικὸς τύπος πολίτου ἔχει ὅπερ ὅψιν του διὰ τὰ δικαιώματα, τὰ διόποια τοῦ διασφαλίζει ἡ δημοκρατία δὲν ἀποτελοῦν ἀποκλει-

στικήν ίδιοκτησίαν του, ἀλλ' ἀνήκουν καὶ εἰς ἐκατομμύρια ἄλλων πολιτῶν. "Οτι, συνεπῶς, δόφείλει νὰ σέβεται καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων, ὅπως ἐπιθυμεῖ νὰ σέβωνται καὶ τὰ ἴδια του. Τοῦτο, ἄλλωστε, ἀποτελεῖ ἐπιταγήν, εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων, ὅχι μόνον τοῦ ἡθικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ποινικοῦ νόμου. 'Ο «χρυσοῦς κανών» τῆς συμπεριφορᾶς τῶν μελῶν μιᾶς πολιτισμένης κοινωνίας ἔχει τεθῆ μὲ τὸ πανάρχαιον ἀξίωμα: «ὅ μισεῖς μηδενὶ ποιήσης», εἰς τὸ ὄποιον ὁ ἴδρυτης τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἔδωσε θετικὴν διατύπωσιν: «πάντα — εἶπεν — ὅσα ἀν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἀνθρώποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἔστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται».

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί είναι δημοκρατία;
2. Ποῦ είναι περιγραφικῶς τὰ στοιχεῖα τῆς δημοκρατίας;
3. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες δημοκρατικὴν κοινωνίαν;
4. Ποῦ εὑρίσκομεν τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς δημοκρατικῆς θεωρίας;
5. Ποίαν ἔκτασιν εἶχεν ἡ Ιστός τῶν πολιτῶν εἰς τὰ ἐλληνικὰ κράτη-πόλεις;
6. Ποίαν ἔννοιαν εἶχεν ἡ διακηρυσσομένη ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ Ιστός;
7. Ποίαν ὑπῆρξεν ἡ προσφορὰ τοῦ Μεσσαίωνος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς δημοκρατίας;
8. Τί διαλαμβάνει ἡ «Magna Carta Libertatum»;
9. Ποίαν μορφὴν ὑπεδύθη ὁ ἀγών διὰ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν Ἀγ-
- γλίαν, τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰώνα;
10. Ποῖος δ σκοπὸς τοῦ κράτους εἰς τὴν δημοκρατίαν;
11. Πόθεν προέρχεται ἡ ἔξουσία καὶ πολὺ ἡ πηγή της εἰς τὴν δημοκρατίαν;
12. Πῶς τὸ ἄτομον ρυθμίζει τὰς τύχας του εἰς τὴν δημοκρατίαν;
13. Ποῖα τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους;
14. Πῶς ἀξιοποιεῖται ἡ ἐλευθερία τῆς συζητήσεως εἰς τὴν δημοκρατίαν;
15. Τί ἀπαιτεῖ ἡ δημοκρατία ἀπὸ τὰς ὄμαδας καὶ τί ἀπὸ τὰ ἄτομα;
16. Ποῖος πρέπει νὰ είναι ὁ χρυσοῦς κανὼν τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἀνθρώπων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς δημοκρατίας, αἱ ὅποιαι ἀπορρέουν ἐκ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐκ τῆς πίστεως ὅτι ἡ ἀξιοπρέπεια ὅλων τῶν ἀνθρώπων πρέπει ἔξι ἵσου νὰ τυγχάνῃ σεβασμοῦ, εἰναι μόνιμοι, γενικαὶ καὶ δεσμευτικαῖ. "Οπου δὲν τηροῦνται, δημοκρατία δὲν ὑπάρχει, δύον καὶ ἀν τὸ κράτος, τὸ ὅποιον τὰς ἀγνοεῖ ἢ τὰς φαλκιδεύει, ἴσχυρίζεται ὅτι εἰναι «δημοκρατικὸν» ἢ «λαϊκὸν» ἢ «προοδευτικὸν» κράτος.

Διὰ νὰ τεθοῦν ὅμως εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν καὶ νὰ κατοχυρωθοῦν αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ ἀπαιτοῦνται ὠρισμένοι θεσμοὶ ἐνσαρκώσεώς των, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ ποικίλουν — καὶ ποικίλουν — τοπικῶς καὶ χρονικῶς καὶ οἱ ὅποιοι βασικῶς ἀποστολὴν ἔχουν νὰ περιορίζουν τὴν ἐπιβολὴν τῆς κρατικῆς ἔξουσίας καὶ τῆς συγκεκριμένης κυβερνήσεως, ἢ ὅποια τὴν ἐνσωματώνει. Οἱ σπουδαιότεροι ἐκ τῶν θεσμῶν τούτων εἰναι οἱ ἔξι ὅτι :

1. ΛΑΪΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΙΣ

'Η ὑπαρξίας ἐνὸς σώματος ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ (Βουλῆς, 'Εθνοσυνελεύσεως, Κοινοβουλίου κλπ.), οἱ ὅποιοι ἐκλέγονται ὑπὸ ὅλων τῶν ἐνηλίκων πολιτῶν δι' ἶσης, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας. 'Η ὑπαρξίας ἐνὸς τοιούτου σώματος, τὸ ὅποιον ἔχει συνεχεῖς δυνατότητας κριτικῆς, χρησιμεύει ὡς μέσον διὰ τοῦ ὅποιου πραγματοποιεῖται ἡ ἀρχὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ καὶ ἐλέγχεται ἡ κυβέρνησις. Χωρὶς μίαν αἱρετὴν συνέλευσιν, δύον τὸ δυνατὸν εὑρυτέρας βάσεως, δὲν ὑπάρχει δυνατότης νὰ ἐκφράζωνται αἱ ἀπόψεις ὅλων τῶν τμημάτων τῆς κοινῆς γνώμης καὶ οἱ πολῖται θὰ στεροῦνται κάθε διασφαλίσεως.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ

‘Η διάκρισις τῶν ἐξουσιῶν τοῦ κράτους: τῆς ἐκτελεστικῆς, τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς δικαιοστικῆς. ‘Η ἐκτελεστικὴ (ἢ καθαυτὸς «κυβέρνησις») ἐκπονεῖ τὰ προγράμματά της, ὑποβάλλει τὰς προτάσεις της («νομοσχέδια») εἰς τὴν νομοθετικήν, προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ψήφισίν των ὑπ’ αὐτῆς, ἐποπτεύει ἐνίστε τὴν ἐφαρμογήν των καὶ ἐνσαρκώνει τὸν μηχανισμὸν ἐπιβολῆς. ‘Η νομοθετικὴ (κοινοβούλιον) κρίνει τὰς προτάσεις, ἐκφράζει τὰς ἀπόψεις τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ λαοῦ περὶ τῆς δξίας των, τὰς τροποποιεῖ, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐγκρίνῃ ἢ ἀπορρίπτῃ αὐτὰς καὶ ἐλέγχει τὴν κυβέρνησιν. ‘Η δικαιοστικὴ (δικαστήρια) εἶναι ἀνεξάρτητος τόσον ἀπὸ τὴν ἐκτελεστικήν, ὃσον καὶ ἀπὸ τὴν νομοθετικήν, ἔχει δὲ ὡς ἀποστολὴν νὰ ἐρμηνεύῃ ἀνεμποδίστως τὸν νόμον, νὰ κρίνῃ τὴν συνταγματικότητα καὶ τὴν νομιμότητα τῶν νόμων καὶ τῶν πράξεων διοικήσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

‘Η ἀρχὴ τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν διετυπώθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὰ «Πολιτικά» του καὶ ἐπανελήφθη ὑπὸ τοῦ Γάλλου φιλοσόφου Καρόλου Μοντεσκιέ (1689 - 1755) εἰς τὸ ἔργον του: «Τὸ πνεῦμα τῶν νόμων», ὑπὸ τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «Οταν εἰς τὸ αὐτὸν πρόσωπον ἢ εἰς τὸ αὐτὸν διοικητικὸν σῶμα συνυπάρχῃ ἢ νομοθετικὴ μετὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, δὲν ὑπάρχει ἵχνος ἐλευθερίας, διότι ὑπάρχει φόβος ὁ αὐτὸς μονάρχης ἢ ἡ αὐτὴ γερουσία νὰ θέτῃ νόμους τυραννικούς διὰ νὰ τοὺς ἐκτελῇ τυραννικῶς. Δὲν ὑπάρχει, ἐπίσης, ἵχνος ἐλευθερίας ἐὰν ἡ δικαιοστικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὴν νομοθετικὴν καὶ ἀπὸ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν... Τὰ πάντα θὰ ἔχανοντο ἂν ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἢ τὸ αὐτὸν σῶμα ἥσκει τὰς τρεῖς αὐτὰς ἐξουσίας».

3. KOMMATIKH ZΩH

‘Η ὑπαρξίας πολιτικῶν κομμάτων: Τὸ κόμμα, τὸ ὅποῖον συγκεντρώνει τὴν πλειονοψήριαν σχηματίζει τὴν κυβέρνησιν, τὸ δὲ κόμμα ἢ τὰ κόμματα τῆς μειονοψήριας ἐλέγχουν τὴν κυβέρνησιν ἢ τὸ νομοθετικὸν σῶμα ὡς ἀνεγνωρισμένη καὶ ὀργανωμένη ἀντιπολίτευσις. Τὰ πολιτικὰ κόμματα ἐκφράζουν τὰς διαφόρους ἀντιτιθεμένας τάσεις τῆς

κοινῆς γνώμης, ύποβάλλουν τὴν κυβέρνησιν εἰς συνεχῆ κριτικήν καὶ ἀποτελοῦν ἐκτὸς τῆς ἔξουσίας τὴν διάδοχον κατάστασιν διὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν τὸ κυβερνῶν κόμμα θὰ χάσῃ τὴν λαϊκήν ύποστήριξιν.

4. ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ

‘Η διασφάλισις τῶν θεμελιωδῶν ἐλευθεριῶν τοῦ πολίτου διὰ κατοχύρωσεώς των ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ προστασίας των ὑπὸ τῶν δικαστηρίων. ‘Ο πολίτης πρέπει νὰ ἔχῃ διησφαλισμένην τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου του, τῆς συνειδήσεώς του, τοῦ προσώπου του καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι. ‘Ο τύπος πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερος. Χωρὶς τὰς ἐλευθερίας αὐτὰς εἶναι ἀδύνατος ἡ ἀσκησις ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου τῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, αἱ μειονοψήφιαι στραγγαλίζονται καὶ οἱ διαφωνοῦντες δὲν ἔχουν καμμίαν ἀσφάλειαν εἰς τὴν κοινωνίαν. ’Επίσης, χωρὶς τὰς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου, τοῦ λόγου καὶ τοῦ συνέρχεσθαι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ πραγματικὴ ἀντιπροσώπευσις, διότι ὁ λαὸς δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα ἡ τὴν ἀσφάλειαν νὰ ἐκφράζῃ καὶ νὰ διαδίδῃ τὰς γνώμας του.

5. ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

‘Ο σεβασμὸς τοῦ κανόνος τοῦ νόμου. ‘Ο νόμος, ἀφ' ἦς στιγμῆς ψηφισθῆ, πρέπει νὰ τηρῆται ἀπαραβάτως. Πάντες, περιλαμβανομένης καὶ τῆς κυβερνήσεως, ὀφείλουν νὰ ὑπακούουν εἰς αὐτόν. Μία δημοκρατικὴ κυβέρνησις δὲν ἥμπορετ νὰ ἰσταται ὑπεράνω τῶν νόμων, νὰ εἶναι δηλαδὴ παντοδύναμος, ἔστω καὶ ἀν ἔχῃ ἐκλεγῆ δημοκρατιῶς. Φύλακες τοῦ νόμου εἶναι τὰ ἀνεξάρτητα δικαστήρια καὶ κάθε παραβάτης του — συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κυβερνήσεως — ὑπόκειται εἰς ποινήν. Χωρὶς τὸν σεβασμὸν τοῦ κανόνος τοῦ νόμου ἡ κυβέρνησις θὰ δύναται νὰ προβαίνῃ εἰς αὐθαιρέτους ἐνεργείας, νὰ καταδυναστεύῃ τὸν λαόν, νὰ καταπιέζῃ τὰς μειονοψήφιας καὶ νὰ ἔξοντώνη τὰ ἄτομα. ‘Η δημοκρατία εἶναι κράτος δικαίου. ‘Ελεύθεροι ἔόντες (οἱ “Ελληνες”) — λέγει ὁ ‘Ηρόδοτος — οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσιν· ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης νόμος».

Αύτοί είναι οι βασικοί θεσμοί, όπου τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει δημοκρατία. Δὲν ἐφαρμόζονται ὅμως ὁμοιομόρφως ὑπὸ ὅλων τῶν δημοκρατικῶν δικαιοβερνωμένων λαῶν. "Εκαστον ἔθνος δύναται νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἰδικόν του τρόπον ἐφαρμογῆς καὶ ν' ἀναζητῇ τὴν εἰδικήν μορφήν, ἡ ὁποία τοῦ ἀρμόζει. 'Η ἀντιπροσωπευτικὴ συνέλευσις δύναται νὰ ἐκλέγεται ἀμέσως ἡ ἐμμέσως. Τὸ νομοθετικὸν ἔργον δύναται ν' ἀσκῆται ἀπὸ ἐν ἡ ἀπὸ δύο σώματα (Βουλὴν καὶ Γερουσίαν) καὶ ἡ δικαιοδοσία των δύναται νὰ ὑπόκειται εἰς πολλὰς παραλλαγάς. 'Τύποις, διάφοροι τρόποι διακρίσεως (διαχωρισμοῦ) μεταξὺ τῆς ἐκτελεστικῆς, τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς δικαστικῆς ἔξουσίας. 'Αλλοῦ ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία είναι ἴσχυρά, ἀλλοῦ ἀσθενεστέρα. Εἰς τίνας χώρας ἡ νομοθετικὴ δύναται νὰ προτείνῃ ἀφ' ἑαυτῆς νόμους, εἰς ἄλλας ὅχι. 'Ενιαχοῦ ἡ δικαστικὴ ἔξουσία δικαιοῦται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ κρίνῃ κατὰ πόσον οἱ νόμοι είναι «νόμιμοι», δηλαδὴ σύμφωνοι πρὸς τὸ Σύνταγμα (ὅπως εἰς τὰς 'Ηνωμ. Πολιτείας), ἐνῷ ἀλλαχοῦ (ὅπως εἰς τὴν M. Βρεταννίαν, δῆν ὑπάρχει «γραπτὸν» Σύνταγμα) τὸ Κοινοβούλιον είναι κυρίαρχον καὶ ἡ δικαστικὴ ἔξουσία δύναται νὰ κρίνῃ μόνον κατὰ πόσον ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία ἐνήργησε συμφώνως πρὸς τὸν νόμον. 'Επίσης, δυνατὸν νὰ λειτουργοῦν δύο μόνον κύρια κόμματα (δικομματικὸν σύστημα) ἡ τρία καὶ περισσότερα (πολυκομματικὸν σύστημα). Τέλος, διάφοροι τρόποι δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν διασφάλισιν τῶν θεμελιώδων ἐλευθεριῶν τοῦ πολίτου καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ κανόνος τοῦ νόμου.

Γενικῶς τὰ σύγχρονα δημοκρατικὰ συστήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὑποστῆ σημαντικὴν ἔξελιξιν δύνανται νὰ διαιρεθοῦν εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας: εἰς τὰ κοινοβούλευτικὰ καὶ εἰς τὰ προεδρικά. 'Η κυρία διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι εἰς τὴν κοινοβουλευτικὴν μορφὴν ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία (κυβέρνησις) προέρχεται ἐκ τῆς νομοθετικῆς (Βουλῆς), ἐνῷ εἰς τὴν προεδρικὴν μορφὴν αἱ δύο ἔξουσίαι είναι χωρισμέναι.

'Τὸ ποινικὸν λευτερικὸν σύστημα ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία (ἡ κυβέρνησις) δὲν ἐκλέγεται ἀπὸ εὐθείας ὡς τοιαύτη. Καθίσταται ἡ κυβερνῶσα ὁμάς, δότι περιλαμβάνει τοὺς ἡγέτας τοῦ δεσπόζοντος κόμματος ἡ τοῦ συνασπισμοῦ κομμάτων, ποὺ συγκεντρώνει τὴν πλειονψηφίαν. Παραμένει κυβέρνησις μόνον καθ' ὃ χρονικὸν διάστημα δύναται νὰ διαθέτῃ τὴν πλειονψηφίαν τοῦ νομοθετικοῦ σώματος πρὸς ὑποστήριξιν τῆς πολιτικῆς της καὶ τῶν προγραμμάτων της. "Οταν

χάση τὴν ὑποστήριξιν αὐτὴν ἀνατρέπεται ἐντὸς τοῦ ίδιου νομοθετικοῦ σώματος.

‘Τὸ πρόσεδρος ἐκλέγεται ἀπὸ εὑθείας ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τὸ νομοθετικὸν σῶμα ἐκλέγεται εἰς χωριστὰς ἐκλογάς. Οἱ πρόεδροι καὶ οἱ συνεργάται τοῦ δὲν διαθέτουν ἔδρας εἰς τὸ νομοθετικὸν σῶμα καὶ δυνατὸν νὰ μὴ ἔχουν τὴν ὑποστήριξιν τῆς πλειονόψηφίας, δὲν δύνανται δῆμος ν' ἀνατραποῦν ὑπὸ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος. Οἱ πρόεδροι παραμένει κατὰ κανόνα εἰς τὴν ἔξουσίαν μέχρις ὅτου ἐκπνεύσῃ ἡ προκαθωρισμένη χρονικὴ περίοδος, διὰ τὴν ὅποιαν ἔξελέγη. Εἶναι, συνεπῶς, σταθερωτέρα ἡ θέσις του ἀπὸ τὴν θέσιν ἐνὸς κοινοβουλευτικοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἔχει δῆμος πολὺ μικροτέραν ἀπὸ αὐτὸν δυνατότητα ψηφίσεως τῶν νόμων, τοὺς ὅποιους προτείνει.

Τόσον ἡ κοινοβουλευτικὴ δημοκρατικὴ μορφὴ (ἥ ὅποια ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν), δύσον καὶ ἡ προεδρικὴ δημοκρατικὴ μορφὴ (ἥ ὅποια καθιερώθη εἰς τὰς Ἕνωμ. Πολιτείας) ἐνέπνευσαν πολλοὺς μιμητάς : ἡ κοινοβουλευτικὴ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Κοινοπολιτείαν καὶ ἡ προεδρικὴ εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικήν. Κατὰ τὴν μίμησιν, ἔγιναν δύο τοις διαφοράς εἰναι εὐνόητον, πολλαὶ προσαρμογαὶ εἰς τὰς σύνθηκας ἐκάστης χώρας καὶ εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ της.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖοι εἰναι οἱ βασικοὶ θεσμοὶ κατοχυρώσεως τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν ;
2. Τί εἰναι λαϊκὴ ἀντιπροσώπευσις;
3. Τί εἰναι ἡ ἀρχὴ τῆς διακρίσεως τῶν ἔξουσιῶν ;
4. Τί εἰναι πολιτικὰ κόμματα καὶ τί ἐκφράζουν ;
5. Τί σημαίνει διασφάλισις τῶν ἐ-
- λευθεριῶν τοῦ πολίτου ;
6. Τί σημαίνει κυριαρχία τοῦ νόμου ;
7. Τί εἰναι κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν σύστημα ;
8. Τί εἰναι προεδρικὸν δημοκρατικὸν σύστημα ;
9. Ποῖαι αἱ δημοιότητες καὶ ποῖαι αἱ διαφοραὶ μεταξὺ κοινοβουλευτικοῦ καὶ προεδρικοῦ συστήματος ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

ΨΗΦΟΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ

Εις τὰ δημοκρατικὰ κράτη οἱ πολῖται ὡς «ἐκλογικὸν σῶμα» ἀσκοῦν γενικὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τοῦ ἔργου τῆς κυβερνήσεως ἐκλέγοντες κατὰ περιόδους τοὺς κυριωτέρους ἐνσαρκωτὰς τῆς κρατικῆς ἔξουσίας. Οὕτω δὲ λαὸς διὰ τῆς ψήφου του δρίζει ἀπ' εὐθείας ἡ ἐμμέσως ποῖοι θὰ τὸν κυβερνήσουν καὶ ποίαν γενικὴν πολιτικὴν θ' ἀκολουθήσουν. Ἡ ψῆφος εἶναι ἐν προνόμιον ἡ δικαίωμα, τὸ ὅποιον παραχωρεῖται ὑπὸ τοῦ κράτους εἰς τὰ συγκεντροῦντα ὀρισμένας προϋποθέσεις μέλη τῆς πολιτικῆς κοινωνίας καὶ τὸ ὅποιον παρέχει εἰς αὐτὰ τὴν δυνατότητα νὰ μετέχουν τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχόντων καὶ τῆς λήψεως ἀποφάσεωγ ἐπὶ θεμάτων ὑποβαλλομένων εἰς αὐτά.

1. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ

Τοπάρχουν πολλαὶ θεωρίαι περὶ τῆς φύσεως τῆς ψήφου, αἱ ὅποιαι ἥσκησαν σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς νομοθεσίας, διὰ τῆς ὅποίας ρυθμίζεται εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἡ παραχώρησις τοῦ δικαιώματος τούτου. Αἱ κυριώτεραι ἐκ τῶν ἐν λόγῳ θεωριῶν εἶναι αἱ ἔξης: Ἡ θεωρία ἡ δεσπόσασα τῆς πολιτικῆς ὄργανώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ, τοῦ ρωμαϊκοῦ καὶ τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, καθ' ἣν ἡ ψῆφος ἀποτελεῖ ἰδιότητα τοῦ πολίτου καὶ τὸ ἀναγκαῖον καὶ φυσικὸν ἐπακολούθημα τῆς συμμετοχῆς του ὡς μέλους μᾶς πόλεως ἢ μᾶς φυλῆς. Ἡ κατὰ τοὺς φεουδαλικούς χρόνους ἐπικρατήσασα θεωρία, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ ψῆφος ἐθεωρεῖτο ὡς προνόμιον συνδεδεμένον πρὸς ὀρισμένην κοινωνικὴν θέσιν (ἴγγειον ἰδιοκτησίαν ἡ συμμετοχὴν εἰς μίαν συντεχνίαν). Ἡ θεωρία τοῦ «φυσικοῦ δικαιοίου», κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ ψῆφος στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς φυσικῆς ἴσοτητος τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ ἵσου ἐνδιαφέροντός των διὰ τὰ κοινά. Ἡ ήθικὴ θεωρία, καθ' ἣν ἡ συμμετοχὴ (ἔμμεσος ἢ ἀμεσος) εἰς

τὴν διακυβέρνησιν ἔχει οὐσιώδη σημασίαν διὰ τὴν παροχὴν εἰς τὸ ἄτομον τῆς δυνατότητος πλήρους ἀναπτύξεως του ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ, ἡ σήμερον ἐπικρατοῦσα νομικὴ θεωρία, καθ' ἣν ἡ ψῆφος ἀποτελεῖ πολιτικὸν προνόμιον παραχωρούμενον διὰ νόμου, τὸ δὲ «ἐκλογικὸν σῶμα» εἶναι δργανὸν διακυβερνήσεως, τοῦ δποίου ἡ σύνθεσις καὶ ἡ ἐξουσία καθορίζονται ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ κράτους.

Ἡ προϋπόθεσις κατοχῆς ἰδιοκτησίας διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου διετηρήθη ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ τὴν Ἀμερικανικὴν (1776) καὶ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν (1789). Οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς προϋποθέσεως αὐτῆς προέβαλλον τὸ ἐπιχείρημα ὅτι οἱ κάτοχοι ἰδιοκτησίας διαδραματίζουν σημαντικὸν μέρος εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἔχουν τὸ ἀπαραίτητον αἰσθημα εὐθύνης διὰ ν' ἀσκοῦν ὡς ἀρμόδοιει τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου. Ὡς διαμαρτυρία κατὰ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἀνεπτύχθη ἡ θεωρία τοῦ φυσικοῦ δικαίου καὶ ἡ ἡθικὴ θεωρία, αἱ δποῖαι προέβαλλον τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἐκεῖνοι, οἱ δποῖοι καταβάλλουν φόρους ἡ προσφέρουν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν διαδραματίζουν ἐξ ἵσου μὲ τοὺς κατόχους ἰδιοκτησίας σημαντικὸν μέρος εἰς μίαν πολιτικὴν κοινωνίαν. Ἐπὶ πλέον ὑπεστηρίχθη ὅτι ἀνὴρ ψῆφος ἀποτελῇ δημοσίαν παραχώρησιν θάλασσαν τὸ κριτήριόν της νὰ εἶναι μᾶλλον ἡ μόρφωσις παρὰ ἡ ἰδιοκτησία. Ἡ παλαιὰ ὅμως κατάστασις ὑπεχώρησε βαθμιαίως καὶ κατόπιν πείσμονος ἀντιστάσεως.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ προϋπόθεσις τῆς ἰδιοκτησίας ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς προϋποθέσεως τῆς καταβολῆς φόρων τὸ 1814 καὶ αὕτη μὲ τὴν σειράν της ὑπὸ τῆς ἀπλῆς προϋποθέσεως τοῦ ἀρρενος φύλου τὸ 1848. Εἰς τὰς Ἕνωμ. Πολιτείας ὅπου ἡ ψῆφος ἐρρυθμίζετο ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρους πολιτειῶν, ἡ κοιλουθήθη τὸ ἰδιον γενικὸν σχῆμα. Εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν αἱ προϋποθέσεις ἰδιοκτησίας ἐχαλαρώθησαν μὲ τοὺς μεταρρυθμιστικοὺς νόμους τοῦ 1867 καὶ 1884 καὶ τελικῶς κατηργήθησαν τὸ 1918. Εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης, ὅπου παρεχωρήθη τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, ἡ νομιθεσία συνήθως ἔθεσε τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἰδιοκτησίας ἡ ἔθεσπιστη τὴν πολλαπλῆν ψήφον δι' ὥρισμένας κατηγορίας ἡ τούλαχιστον ἔδωκε μεγαλύτερον εἰδικὸν βάρος εἰς τὴν ψῆφον τῶν κατόχων ἰδιοκτησίας. Λήγοντος τοῦ 19ου αἰῶνος τὸ δικαίωμα ψήφου εἶχον εἰς ἀρκετὰς χώρας τοῦ δυτικοῦ κόσμου δῆλοι οἱ ἐνήλικοι ἀρρενες. Εἰς τὴν Ἑλλάδα οὐδεμία περιοριστικὴ προϋπόθεσις ἵσχυσεν εὐθὺς ὡς ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Αι γυναικες είχον τὸ δικαίωμα ψήφου εἰς διάγρας σχετικῶς χώρας μέχρι καὶ τῶν μέσων ἀκόμη τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Υπεστηρίζετο ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῆς γυναικὸς εἰς τὰ κοινὰ θὰ κατέστρεψε τὰς ἰδιότητάς των ὡς συζύγων καὶ μητέρων· ὅτι κατὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου θὰ ἐπηρεάζοντο μᾶλλον ἀπὸ τὰ συναισθήματά των παρὰ ἀπὸ τὴν λογικήν· ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν γυναικῶν διὰ τὰ κοινὰ εἶναι φύσει ἀσθενές καὶ ὅτι θὰ διετηρεῖτο μόνον ἔως ὅτου παρήρχετο ἡ μόδα· καὶ ὅτι αἱ γυναικες ἀν τυχὸν ἔκαμνον χρῆσιν τῆς ψήφου θὰ ἐψήφιζον ὅπως οἱ σύζυγοι ἢ οἱ πατέρες των. Τὰ ἐπιχειρήματα ὅμως ταῦτα δὲν δύνανται ν' ἀνθέξουν πρὸ τῆς πραγματικότητος τῆς γενικεύσεως τῆς παιδείας, τῆς οἰκονομικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἀναμφισβήτητων καὶ πολυτίμων ὑπηρεσιῶν, τὰς ὄποιας προσέφεραν αὗται εἰς τὸ ἔθνος κατὰ τὰς πολεμικὰς δοκιμασίας του. Τὸ 1918 ἡ Μ. Βρεταννία παρεχώρησε τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου εἰς τὰς γυναικας τὰς ὑπερβάσας τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ μετὰ δεκαετίαν εἰς ὅλας τὰς ἐνήλικους γυναικας. Αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι διὰ συνταγματικῆς συμπληρωματικῆς διατάξεως ψηφισθείσης τὸ 1920 κατήργησαν κάθε διάκρισιν φύλου εἰς τὴν παροχὴν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου. Μετὰ τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία καὶ πλεῖσται ἀλλαι χώραι κατέστησαν τὴν ψῆφον καθολικήν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ γυναικες ἔχουν πλήρη πολιτικὰ δικαιώματα ἀπὸ τοῦ 1952.

Διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἔγιναν ἐπαναστάσεις καὶ πολλοὶ ἀνθρώποι ἐθυσίασαν τὴν ζωήν των. Υπῆρξεν ἐποχή, κατὰ τὴν ὄποιαν ἡ ψῆφος ἐθεωρήθη τὸ ὑπέρτατον ἀγαθὸν καὶ τὸ ὑπέρτατον ὅπλον διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ὅλα τὰ δεινά του. «Ἡ ψῆφος — εἴπε κάποτε εἰς τὴν γαλλικὴν Βουλὴν ὁ ποιητὴς πολιτικὸς Βίκτωρ Ούνγκω (1802 - 1885) — εὐρῆκε τὸν ἐγκαταλελειμμένον καὶ ἀπηλπισμένον ἀνθρώποπον καὶ τοῦ εἴπε νὰ ἐλπίζῃ· τὸν παθιασμένον καὶ τοῦ εἴπε νὰ σκέπτεται· τὸν πτωχὸν καὶ παραπεταμένον καὶ τὸν ἔστεψεν ὡς πολίτην. Ὁποία θαυμασία αὕξησις τῆς ἀξίας διὰ τὸ ἀπομον καὶ συνεπῶς τῆς ἡθικότητος! Ὁποία ικανοποίησις καὶ συνεπῶς ὄποια εἰρήνευσις!!».

Σήμερον αἱ κυριώτεραι προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἀσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἶναι ἡ ἡλικία, ἡ ιθαγένεια, ἡ διαμονὴ καὶ ἐνιαχοῦ ἡ ἐγγραμματωσύνη. Συνήθως ὡς ἔτος τῆς πολιτικῆς ἐνηλικιώσεως θεωρεῖται τὸ 21ον. «Ολα τὰ κράτη ἀναγνωρίζουν τὸ δι-

καίωμα τῆς ψήφου μόνον εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν ιδιότητα τοῦ πολίτου (ιθαγένεια) καὶ ὅχι εἰς τοὺς διαμένοντας ἐν τῇ χώρᾳ ἀλλοδαπούς. Ὡς ἁσκησις τοῦ δικαιώματος γίνεται εἰς ἓν καθαρισμένον μέρος τῆς ἐπικρατείας, ὅπου ἔχει δηλώσει μόνιμον διαμονὴν ὁ πολίτης καὶ ὅπου εἶναι ἐγγεγραμμένος. Ὡς προϋπόθεσις τῆς ἐγγραμματωσύνης, ἡ ὅποια ἴσχυει ἐνιακοῦ, δικαιολογεῖται μὲ τὸ ὅχι ἀβάσιμον ἐπιχείρημα ὅτι ἐν ἄτομον, τὸ ὅποιον δὲν γνωρίζει ἀνάγνωσιν εὑρίσκεται ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν κοινῶν ἢ νὰ διακρίνῃ τὸ ψηφοδέλτιον τῆς προτιμήσεώς του. Ἐπίσης, ἀπαιτοῦνται καὶ ὠρισμέναι πνευματικαὶ καὶ ἡθικαὶ προϋποθέσεις (ψυχικὴ ὑγεία, μὴ στέρησις τοῦ δικαιώματος διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ συνεπείᾳ ὑποδικίας διὰ ἐγκλήματα κλπ.).

2. ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΚΛΟΓΩΝ

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἐδόθη μεγάλη ἔμφασις ἐπὶ τῆς ἴσοτητος τῆς ψήφου καὶ μικροτέρα ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ψήφου. Ὡς ὑπαρξίες δύμας τῆς δημοκρατίας ἔξαρτᾶται ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν ἴσοτητα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν δυνατότητα τοῦ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσοτητος συγκεκριτημένου «ἐκλογικοῦ σώματος» διπολέγη ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως τοὺς κυβερνήτας του καὶ διπολές τοὺς ἀντικαθιστῷ κατὰ τὰ τακτὰ διαστήματα, ἐὰν ἐπιθυμῇ. Ἐὰν τὸ ἐκλογικὸν σῶμα δὲν εἶναι ἐλεύθερον νὰ κάμη πραγματικὴν ἐκ λογικὴν μεταξὺ πλειόνων κομμάτων καὶ τῶν ὑποψήφιών των, ἡ ψῆφος ἀποτελεῖ παρωδίαν. Δὲν ὑπάρχει οὐσιαστικῶς ἴσοτης καὶ ἐλευθερία δταν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ρυθμίζεται διὰ καταναγκασμοῦ ἢ νοθείας.

Ἐκ λογικὴν εἶναι ἡ ἐκδήλωσις προτιμήσεως μεταξὺ ὑποψήφιών διὰ δημόσιον λειτουργημα ἐκ μέρους προσώπων ἔχοντων τὸ δικαίωμα ψήφου. Ἐχει γίνει γενικῶς παραδεκτὸν ὅτι αἱ ἐκλογαὶ πρέπει νὰ διεξάγωνται ἡμέραν Κυριακὴν ἢ ἡμέραν γενικῆς ἀργίας καὶ ὅτι οἱ τόποι ψηφοφορίας (ἐκλογικὰ τμήματα) πρέπει νὰ εὑρίσκωνται ὅχι μακρὰν τῆς κατοικίας τῶν ψηφοφόρων. Οἱ νόμοι τῶν διαφόρων χωρῶν παρουσιάζουν διαφοράς ὡς πρὸς τὸ ἐκλογικὸν σύστημα, τὴν ἔκτασιν τῆς ἀμέσου συμμετοχῆς τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος εἰς τὴν ἐκλογήν, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀντιπροσώπων, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ ἐκλεγοῦν, τὴν μαστικό-

τητα τῆς ψηφιοφορίας, τὴν συχνότητα τῶν ἐκλογῶν καὶ τὴν διαδικασίαν διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν.

Τὰ κύρια ἐν χρήσει ἐκλογικὰ συστήματα εἰναι δύο : τὸ πλειονοψικόν, κατὰ τὸ ὄποιον τὸ κόμμα ή ὁ ὑποψήφιος, ὁ ὄποιος συγκεντρώνει τὰς περισσότερας ψήφους εἰς μίαν περιφέρειαν (πολυεδρικήν ή μονοεδρικήν), ἐκλέγεται καὶ ὅταν ἀκόμη οἱ ἄλλοι ὑποψήφιοι ἔχουν συγκεντρώσει ὅλοι ὅμοιοι μεγαλύτερον ποσοστόν· καὶ τὸ ἀναλογικόν ικανόν, κατὰ τὸ ὄποιον αἱ ἔδραι εἰς τὸ νομοθετικὸν ἢ τὰ ἄλλα αἱρετὰ σώματα κατανέμονται μεταξὺ τῶν κομμάτων κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ συνόλου τῶν ψήφων, τὰς ὄποιας συνεκέντρωσεν ἔκαστον. Παραλλαγὴ τῶν δύο τούτων συστημάτων (ἐκάτερον τῶν ὄποιων παρουσιάζει καὶ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα) ἔχουν ἐπινοηθῆ πολλαῖ. Ἐκ τῶν 134 περίου κρατῶν, τὰ ὄποια ὑπάρχουν σήμερον εἰς τὴν ὑφήλιον, τὰ 73 χρησιμοποιοῦν τὸ πλειονοψηφικὸν σύστημα, τὰ 27 τὸ ἀναλογικὸν καὶ τὰ λοιπὰ διάφορα μικτὰ συστήματα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Εἰς τί συνίσταται τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ;
2. Ποιαὶ αἱ περὶ ψήφου θεωρίαι ;
3. Ποια στάδια διηγήθησαν μέχρι καθολικεύσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ;
4. Ἀπὸ πότε καὶ πῶς ἐχορηγήθη τὸ δικαίωμα ψήφου εἰς τὰς γυναικας ;
5. Ποιαὶ αἱ κυριώτεραι προϋποθέσεις χορηγήσεως ψήφου εἰς τοὺς πολίτας ;
6. Τι ἄλλο, πέραν τῆς Ισότητος τῆς ψήφου, ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν τῆς δημοκρατίας ;
7. Τι εἰναι ἐκλογαί, πῶς διεξάγονται καὶ πότε ;
8. Τι εἰναι πλειονοψηφικὸν ἐκλογικὸν σύστημα ;
9. Τι εἰναι ἀναλογικὸν ἐκλογικὸν σύστημα ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Τὸ «έκλογικὸν σῶμα» (δηλαδὴ τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς μιᾶς χώρας δικαιουμένων ψήφου πολιτῶν) εἶναι καθ' ἑαυτὸν ἀσύνδετος μᾶζα, ἡ ὅποια ἀδυνατεῖ ν' ἀποκρυσταλλώσῃ μόνη τῆς γενικὰς ἀπόψεις περὶ τῶν πρακτικῶν μεθόδων ἔξυπηρετήσεως τῶν διυσταμένων συμφερόντων τῆς καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ συνόλου. "Εχει ἀνάγκην, διὰ ν' ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἑκάστοτε ἀκολουθητέας πολιτικῆς, νὰ τοῦ προβληθοῦν διάφοροι λύσεις, μεταξὺ τῶν δοποίων νὰ ἐχλέξῃ. Τὰς λύσεις αὐτὰς τὰς προτείνουν τὰ πολιτικὰ κόμματα αὐτὰς τὰς συνδεδεμένων συνήθως πρὸς τὸ πρόσωπον ὁρισμένων πολιτικῶν ἀρχηγῶν, οἱ δοποίοι ὑπόσχονται νὰ τὰ ἐφαρμόσουν ἐὰν τοὺς δοθῇ ἡ ἔξουσία ὑπὸ τοῦ κυριάρχου λαοῦ. Τὰ προγράμματα ταῦτα ἀποτελοῦν ἐπιλογὴν ἐκ μέρους ἑκάστου κόμματος τῶν κυριωτέρων προβλημάτων τῆς στιγμῆς, καὶ τῶν προκρινομένων λύσεων.

1. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Τὰ κόμματα δύνανται νὰ δρισθοῦν ὡς ἐνώσεις ψηφοφόρων κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥπτον μονίμως ὀργανωμένων μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἀσκησιν τῆς ἔξουσίας καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πολιτικῆς των, εἶναι δὲ ἀναγκαῖος θεσμὸς τῆς συγχρόνου δημοκρατίας. Χωρὶς αὐτὰ τὸ ἔκλογικὸν σῶμα θὰ ἦτο ἡ ἀνίσχυρον ἡ καταστροφικόν, διότι θὰ ἐτρέπετο πρὸς κατευθύνσεις, αἱ δοποῖαι θὰ συνέτριψον τὴν πολιτικὴν μηχανήν. Δὲν ἀποτελεῖ ὑπερβολὴν τὸ λεγθὲν ὅτι τὰ πολιτικὰ κόμματα τὰ ἀποδεχόμενα εἰλικρινῶς τὰς ἀρχὰς τῆς δημοκρατίας εἶναι ἐπιτελεῖα καὶ στρατὸι ταυτοχρόνως, ποὺ προλαμβάνουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι τὰ κόμματα ἔξασφαλίζουν τὴν εἰρηνικὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἐνσαρκωτῶν τῆς ἔξουσίας συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς

πλειονοψηφίας καὶ χωρὶς τὸν πειρασμὸν τῆς βίας καὶ ὅτι προσφέρουν μὲ τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν ὑπηρεσίας, ἃνευ τῶν ὁποίων θὰ ᾄδηνατον νὰ ὑπάρχῃ δημοκρατία. Οἱ βασικοὶ κανόνες τοῦ κομματικοῦ συστήματος εἰναι τρεῖς: Πρῶτος, ἡ συμφωνία περὶ συμμορφώσεως εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς πλειονοψηφίας· δεύτερος, ἡ μὴ χρησιμοποίησις τῆς βίας ἐκ μέρους τῆς μειονοψηφίας· καὶ τρίτος, ἡ ἐλευθερία τῆς προπαγάνδης πρὸς ἐλευθέραν κοινὴν γνώμην.

Τὰ κόμματα δργανώνουν τὸ ἐκλογικὸν σῶμα εἰς τρόπον ὥστε τοῦτο νὰ δύναται νὰ λειτουργῇ ἀποτελεσματικῶς. 'Ορίζουν τοὺς ὑποψηφίους διὰ τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ σώματα. 'Οργανώνουν περιοδείας καὶ συζητήσεις διὰ νὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος εἰς τὰ θέματα τῆς προεκλογικῆς ἐκστρατείας. "Οταν εὑρίσκωνται εἰς τὴν ἔξουσίαν λαμβάνουν ὑπ' ὅψιν τὴν κοινὴν γνώμην, διότι γνωρίζουν ὅτι ἀν προκαλέσουν τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς ὡς κυβέρνησις διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ χάσουν τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς. "Οταν εὑρίσκωνται ἐκτὸς τῆς ἔξουσίας ἐλέγχουν τὴν κυβέρνησιν (καὶ τὸ κόμμα τῆς) διὰ τὰ ἐνδεχόμενα σφάλματά της καὶ ὑποδεικνύουν τὰς ίδικάς των λύσεις μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ ψηφοφόροι θὰ τὰ ἐμπιστευθοῦν εἰς τὸ μέλλον. 'Η μορφὴ καὶ ἡ ἕκτασις τῆς δργανώσεως καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν κομμάτων ἔχειται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸ Σύνταγμα ἐκάστου κράτους.

Εἰναι σχετικῶς πρόσφατος ἡ ἔννοια τοῦ κόμματος, ὅπως τὴν ἀντιλαμβανόμεθα σήμερον, χρονολογούμενη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅπότε ἤρχισε νὰ διαμορφοῦται δριστικῶς τὸ κοινοβουλευτικὸν καθεστώς διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας. "Εως τότε ὑπῆρχον λέσχαι, ἑταιρεῖαι, σύλλογοι, ὅμαδες μὲ πολιτικὸν χαρακτῆρα ὅλαι. Πολιτικὰ κόμματα ὅμως, ὑπὸ τὴν σύγχρονον ἔννοιαν, δὲν ὑπῆρχον. Αὐτὰ προῆλθον ἀπὸ τὰς λαϊκὰς ἐκλογικὰς ἐπιτροπάς, τὰς ἐργατικὰς ἐνώσεις, τοὺς ἀγροτικοὺς συνεταιρισμούς, τοὺς φοιτητικούς συνδέσμους καὶ ἀπὸ διαφόρους ἄλλους δργανισμούς καὶ θεσμούς καὶ ἑταιρείας, ὅπως ὁ τεκτονισμός, ἡ 'Εκκλησία, τὰ οἰκονομικὰ συγκροτήματα κλπ.

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας δύνανται νὰ διαιρεθοῦν τὰ σημερινὰ πολιτικὰ κόμματα. Τὴν πρώτην ἀποτελοῦν τὰ λεγόμενα ἀστικὰ κόμ-

ματα, τὰ δόποῖα ἐσχηματίσθησαν διαρκοῦντος τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ τὰ δόποῖα ἐπιζύουν μὲν τὴν σημαίαν τοῦ συντηρητισμοῦ ἢ τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Τὰ κόμματα αὐτὰ ἔχουν ἀποκεντρωτικήν δργάνωσιν. Ἐπιζητοῦν δχι νὰ πλαισιώσουν τὰς μάζας, ἀλλὰ νὰ συνενώσουν ἀτομα καὶ στελέχη. Ἡ ζωή των εἶναι προσηγνωτολισμένη πρὸς τὰς ἐκλογάς καὶ τοὺς κοινοβουλευτικούς συνδυασμούς. Ἀσχολοῦνται μὲ τὰ πρακτικά πολιτικά προβλήματα καὶ ἀποφεύγουν τοὺς δογματισμούς. Ἀκολουθοῦνται ἀπὸ τοὺς διπάδούς των ἐκ παραδόσεως καὶ συνηθείας ἢ διὰ λόγους συμφέροντος.

Τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀποτελοῦν τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα. Αὐτὰ ἐπιδιώκουν νὰ στηρίζωνται εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας, ἔχουν μόνιμον καὶ συνήθως ἴσχυράν γραφειοκρατίαν, ἐπιμελοῦνται τῆς πολιτικῆς μαρφώσεως τῶν μελῶν των καὶ λειτουργοῦν κατὰ τρόπον περίπλοκον (μὲ συνέδρια, συνδιασκέψεις, συμβούλια, γραμματείας, ὀλομελείας κλπ.). Τὰ διάφορα ἀξιώματα εἰς τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα εἶναι αἱρετὰ θεωρητικῶς, λόγω τοῦ σχηματισμοῦ ὅμως κλικῶν καὶ ἀνταγωνισμῶν, ἡ διοίκησίς των στηρίζεται συνήθως εἰς μίαν γραφειοκρατικήν ὀλιγαρχίαν.

Τὴν τρίτην κατηγορίαν ἀποτελοῦν τὰ ὀλοκληρωτικὰ κόμματα (κομμουνιστικόν, φασιστικόν, χιτλερικόν). Ἔχουν ἄκρως συγκεντρωτικὸν μηχανισμόν, αὐστηράν πειθαρχίαν καὶ στρατιωτικήν ἱεραρχίαν. Ἀντικειμενικὸς τῶν εἶναι ἡ κατάκτησις τῆς ἔξουσίας διὰ παντὸς μέσου καὶ ἡ ἐπ' ἄπειρον διατήρησίς της. Διὰ τὰ κόμματα αὐτά, ἐν ὅσῳ εὑρίσκονται ἐκτὸς τῆς ἔξουσίας, οἱ κοινοβουλευτικοὶ ἀγῶνες ἔχουν δευτερεύουσαν σημασίαν. Ἐκεῖνο, ποὺ προέχει εἶναι ἡ δργάνωσις ἐνὸς μηχανισμοῦ βιαίας καταλήψεως τῆς ἀρχῆς καὶ μονίμου διασφαλίσεώς της διὰ τοῦ καταναγκασμοῦ.

Τὰ σύγχρονα ὡργανωμένα πολιτικὰ κόμματα διαθέτουν διάφρωσιν καὶ μηχανισμόν, μὲ τὸν δόποῖον κινοῦνται καὶ κινοῦν τὰ μέλη των καὶ τοὺς διπάδούς των. Ἡ ἔννοια τοῦ μέλους ὅμως δὲν ἔχει εἰς δλα τὸ ἕδιον περιεχόμενον. Ἀλλο σημαίνει «μέλος» τοῦ κόμματος εἰς ἐν ἀστικὸν κόμμα, ἀλλο εἰς ἐν κομμουνιστικόν, ἀλλο εἰς ἐν σοσιαλιστικόν. Ὑπάρχουν καὶ κόμματα, ποὺ δὲν ἔχουν καθόλου μέλη, ἀλλὰ μόνον ἐπαγγελματίας τῆς ἐκλογικῆς μηχανῆς διπάδούς, ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὰς προκριματικὰς ἐκλογάς, καὶ τὸ ἀνώνυμον πλῆθος.

Απὸ τὴν ἀποψιν τῆς ἐσωτερικῆς διαρθρώσεως των καὶ τοῦ σκο-

ποῦ, τὸν ὁποῖον τάσσουν, τὰ κόμματα διακρίνονται εἰς δύο εἰδῆ : εἰς κόμματα στελεχῶν καὶ εἰς κόμματα μαζῶν.

Τὰ κόμματα στελεχῶν ἀποβλέπουν εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν καλυτέρων στοιχείων διὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος. 'Επιδιώκουν τὴν ποιότητα καὶ ὅχι τὴν ποσότητα. 'Αναζητοῦν «προσωπικότητας», ποὺ νὰ ἔχουν κύρος ή πεῖραν τῆς ἐκλογικῆς τεχνικῆς η τοπικὴν ἐπιρροὴν η χρήματα διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ταμείου τοῦ κόμματος.

Τὰ κόμματα μαζῶν προσπαθοῦν νὰ ἔχουν δύον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρων καὶ μονιμωτέρων ἐπαφὴν μὲ τὰς λαϊκὰς μάζας διὰ νὰ ἐπιλέγουν μεταξὺ αὐτῶν τὰ ίκανώτερα στοιχεῖα, νὰ σχηματίσουν ἀπὸ αὐτὰ ἔνα ἡγετικὸν μηχανισμόν, νὰ τὰ μορφώσουν πολιτικῶς καὶ νὰ εἰσπράττουν δύον τὸ δυνατόν περισσοτέρας συνδρομάς. Τοιαῦτα κατ' ἔξοχὴν κόμματα εἶναι τὰ σοσιαλιστικά, τὰ δύονα ἰδρύθησαν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰώνος καὶ τὰ δύονα ἀρχικῶς ἐφιλοδόξησαν νὰ ἐκπροσωπήσουν τὰ συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξεως μόνον, βραδύτερον δὲ υἱοθέτησαν καὶ συνθήματα εύρυτέρας ἀπηχήσεως.

'Η ἐμφάνισις τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπὸ τῆς δευτέρας δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνος ἐπροκάλεσε δύο οὐσιώδεις μεταβολάς: 'Αφ'ένδος ἐσχηματίσθησαν καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν παράταξιν κόμματα ποὺ συνεδύαζον τὰς δύον ἰδιότητας, ξαν δηλαδὴ ταυτοχρόνως κόμματα στελεχῶν καὶ κόμματα μαζῶν (καὶ τοιαῦτα ὑπῆρχαν τὸ φασιστικὸν εἰς τὴν 'Ιταλίαν καὶ τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸν εἰς τὴν Γερμανίαν) καὶ ἐφ' ἑτέρου διεμορφώθη νέος μικτὸς τύπος «ἐργατικοῦ» κόμματος, τὸ κομμουνιστικόν, τὸ δύον θέλει νὰ εἶναι ταυτοχρόνως κόμμα στελεχῶν καὶ μαζῶν. Τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα ἔχουν αὐστηρῶς συγκεντρωτικὴν διάρθρωσιν καὶ στρατιωτικὴν πειθαρχίαν, στηρίζονται δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς συνωμοτικότητος καὶ διαθέτουν στελέχη ἐπαγγελματικῶς ἐκπαιδευμένα εἰς ὅλας τὰς μορφὰς ἐπαναστατικῆς δράσεως.

3. KOMMATIKA SYSTHMATA

Οἱ τύποι κομματικῶν συστημάτων, τὰ δύονα ἐπικρατοῦν σήμερον εἰς τὰ δημοκρατικὰ κράτη εἶναι δύο : δικομματισμὸς (ἢ ὑπαρξίας, δηλαδή, δύο μειόνων κομμάτων ἵσης περίπου καὶ ἐλαφρῶς διαφέρούσσης ἐκάστοτε δυνάμεως) καὶ διολυκομματισμός (ἢ ὑπαρ-

ξις πλειόνων κομμάτων μὲν ἵσην περίπου δύναμιν). Ὁ δικομματισμὸς καὶ ὁ πολυκομματισμὸς ἀποτελοῦν τὸ γνώρισμα τῆς δημοκρατίας. Ἡ ἐπικράτησις εἰς τὴν χώραν τοῦ ἑνὸς ἡ τοῦ ἄλλου ἐκ τῶν δύο τούτων συστημάτων ἔξαρτᾶται ἀπὸ πολλούς καὶ πολυπλόκους παράγοντας : ἀπὸ τὴν παράδοσιν, ἀπὸ τὴν ἴστορίαν, ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν συγκρότησιν, ἀπὸ τὴν θρησκευτικότητα τοῦ δεδομένου ἔθνους, ἀπὸ τὴν σύνθεσίν του, ἀπὸ τοὺς ἀνταγωνισμοὺς τῶν τυχὸν ὑπαρχουσῶν μειονοτήτων, ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ, ἀπὸ τὸ ἴσχυον ἐκλογικὸν σύστημα καὶ τὴν μονιμότητα ἡ μεταβλητότητά του κλπ. Δικομματικὸν πρακτικῶς σύστημα ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν καὶ τὰς Ἕνωμ. Πολιτείας. Πολυκομματικόν, εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἄλλας χώρας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Ἡ ὑπαρξὶς δύο ἀντιθέτων τάσεων σημαίνει τὴν ὑπαρξὶν δύο ἀντιθέτων λύσεων ἐπὶ ἑνὸς προβλήματος τοῦ οἰκονομικοῦ, κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ, θρησκευτικοῦ κλπ. βίου τοῦ ἔθνους. Υπάρχουν ὅμως πάντοτε δυνατότητες προβολῆς καὶ ἐνδιαμέσων λύσεων, αἱ ὅποιαι παρέσχουν τὴν βάσιν ἐμφανίσεως τοῦ κέντρου μεταξὺ τῶν ἄκρων. Διὰ τοῦτο καὶ ἐνεφανίσθησαν κόμματα τοῦ «κέντρου», τὰ ὅποια δὲν ἔχουν ἔδιον δόγμα, ἀλλὰ ἐπιδιώκουν νὰ πράγματοποιήσουν μίαν σύνθεσιν ἀπὸ δύο ἀντιθέτα πολιτικὰ προγράμματα. Τὸ «κέντρον» εἶναι τὸ γεωμετρικὸν σημεῖον, εἰς τὸ ὅποῖον συναντῶνται οἱ μετριοπαθεῖς δύο ἀντιθέτων τάσεων.

Πολυκομματισμὸς ἐπικρατεῖ ἐκεῖ ὅπου λειτουργοῦν περισσότερα τῶν τριῶν κομμάτων. Οἱ παράγοντες, οἱ ὅποιοι καθορίζουν τὴν ὑπαρξὶν πολλῶν κομμάτων, εἰναι κυρίως αἱ ἐσωτερικαὶ ἀντιθέσεις αἱ ὑφιστάμεναι ἐντὸς μιᾶς δεδομένης χώρας. Καὶ αἱ ἀντιθέσεις αὐταὶ εἰναι : κοινωνικαί, πολιτικαί, οἰκονομικαί, θρησκευτικαί, ἐθνολογικαὶ καὶ ἴστορικαί. Πέραν αὐτῶν ὅμως δικριώτερος συντελεστὴς τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν κομμάτων εἶναι τὸ ἐκλογικὸν σύστημα. Τὸ ἀναλογικὸν εύνοεῖ τὸν πολυκομματισμόν. Τὸν πολυκομματισμὸν ὅμως τὸν εύνοεῖ καὶ ὁ ἀνεπτυγμένος ἀτομικισμὸς τῶν πολιτῶν, ἡ ἐμφυτος κλίσις των πρὸς τὴν κατάτμησην τῆς δράσεως καὶ τῶν ἐκδηλώσεων της καὶ ἡ προτίμησις πρὸς τὸν προσωπικὸν παράγοντα. Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν πρόσθετον συντελεστὴν κομματικῆς διασπορᾶς. Ἐννοεῖται ὅτι διαφοράς κατακερματισμὸς τῶν πολιτικῶν δυνάμεων εἰς μίαν χώραν ἀποτελεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-

στον, νοσηρὸν σύμπτωμα καὶ μαρτυρεῖ κρίσιν τῆς ἡγέτιδος τάξεως.

Διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς δυνάμεως τῶν κομμάτων ἵσχυουν τρία κριτήρια : 'Ο ἀριθμὸς τῶν ὁπαδῶν' ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλογέων (ἐκλογικὴ ἀκτινοβολία)· καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτικῶν ἑδρῶν. 'Ο ἀριθμὸς τῶν ὁπαδῶν δὲν ἀποτελεῖ μέτρον γενικοῦ ὑπολογισμοῦ, διότι τὰ μὲν κόμματα στελεχῶν δὲν τηροῦν μητρῶν μελῶν, τὰ δὲ κόμματα μαζῶν ἔχουν ποικίλους τρόπους ὑπολογισμοῦ των. 'Ο ἀριθμὸς τῶν ἐκλογέων, ἀντιθέτως, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτικῶν ἑδρῶν, ἀποτελοῦν κοινὰ μέτρα. Μὲ τὸν πρῶτον κρίνεται ἡ δύναμις ἐνὸς κόμματος εἰς τὴν κοινὴν γνώμην (ἡ ἀκτινοβολία του). Μὲ τὸν δεύτερον, ἡ «κυβερνητικὴ» δυναμικότης του. Διὰ ν' ἀναλύσωμεν τὴν ἔξελιξιν τῆς κοινῆς γνώμης ἔναντι τῶν κομμάτων βασιζόμεθα ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλογέων. Διὰ νὰ καθορίσωμεν τὸν ρόλον των καὶ τὴν βαρύτητά των ἐντὸς τοῦ κράτους, ἔξετάζομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν των. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὰ κόμματα διαιροῦνται : εἰς κόμματα τῆς πλειονοψηφίας (έκεῖνα, ποὺ ἡμιποροῦν νὰ σχηματίσουν μόνα των κυβέρνησιν, διότι διαθέτουν τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἑδρῶν εἰς τὴν Βουλήν), εἰς μεγάλα κόμματα καὶ εἰς μικρὰ κόμματα, τὰ ὅποια συχνὰ διαδραματίζουν ρόλον ἄκρως δυσανάλογον πρός τὴν ἀριθμητικήν των σημασίαν.

Τὰ πολιτικὰ κόμματα ἐγεννήθησαν ἴστορικῶς ὅταν αἱ λαϊκαὶ μᾶζαι ἀνῆλθον καὶ εἰσῆλθον οὐσιαστικῶς εἰς τὴν πολιτικὴν ζωήν. 'Εσχημάτισαν τὰ ἀναγκαῖα πλαίσια διὰ ν' ἀναπτυχθοῦν τὰ πολιτικὰ στελέχη τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ ἡ ἀνάπτυξίς των συνεταυτίσθη μὲ τὴν πρόδοσον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δημοκρατίας. Παρουσιάζουν πολλὰ μειονεκτήματα, ποὺ ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον στοιχεῖον κάθε ἀνθρωπίνου θεσμοῦ. Προσέφεραν δύμας καὶ προσφέρουν ὑπηρεσίας εἰς τὰ ἔθνη καὶ τὰς κοινωνίας. 'Ἐν καθεστώς μὲ πολιτικὰ κόμματα, ἔστω καὶ κακῶς λειτουργοῦντα, ἔχει ὄπωσδήποτε στοιχεῖα δημοκρατικότητος. 'Ἐνῷ ἔν καθεστώς χωρὶς κόμματα — καὶ τοιοῦτον εἶναι τὸ καθεστώς, εἰς τὸ ὅποιον ὑπάρχει ἐν μόνον κόμμα, τὸ βιαίως καὶ μονίμως κυβερνῶν — εἶναι ξένον καὶ ἔχθρικὸν πρός τὴν δημοκρατίαν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιά είναι βασικώς ή άποστολή τῶν πολιτικῶν κομμάτων;
2. Ποιοί οἱ βασικοὶ κανόνες τοῦ κόμματος;
3. Πόθεν προήλθον τὰ κόμματα καὶ πῶς ἔλαβον τὴν σημερινήν των μορφήν;
4. Πόσαι κατηγορίαι κομμάτων υπάρχουν σήμερον;
5. Πῶς είναι συγκεκροτημένα τὰ διοικητικά κόμματα;
6. Τί είναι κόμμα στελεχῶν καὶ τί κόμμα μαζῶν;
7. Τί είναι δικομματισμός καὶ τί πολυκομματισμός;
8. Ποῖα τὰ κριτήρια διὰ τὸν ύπολογισμὸν τῆς δυνάμεως τῶν κομμάτων;
9. Ὑπάρχει σχέσις κομματικοῦ καὶ ἐκλογικοῦ συστήματος καὶ ποιά;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ

‘Η δημοκρατία ώς κρατική μηχανή είναι πολύπλοκος, μὲ πολλοὺς μοχλοὺς καὶ πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι τοὺς θέτουν εἰς κίνησιν. Τὸ γεγονός τοῦτο, ὅπως καὶ αἱ ἴσχυραι συνταγματικαὶ δεσμεύσεις καὶ οἱ ἔλεγχοι καθιστοῦν τὴν δημοκρατίαν, συμφώνως πρὸς τὰς ἀπόψεις πεπειραμένων πολιτειολόγων, «τὸ δυσχερέστερον τῶν πολιτευμάτων». Ταυτοχρόνως δύμας ἡ δημοκρατία ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι, ὑπὸ δμαλάς συνθήκας λειτουργίας της, είναι ἀδύνατον νὰ μετατραπῇ εἰς παντοδυναμίαν ἡ κρατική ἔξουσία. Ἐπὶ πλέον, ἀπὸ δλας τὰς μορφὰς κυριαρχίας μόνον εἰς τὴν δημοκρατίαν ἡ κρατική ἔξουσία είναι ἡ διῃγώτερον ἀφόρητος διὰ τοὺς πολίτας.

‘Ἐν ἀκόμη προσὸν τῆς δημοκρατίας είναι ὅτι ἐπιδιώκει καὶ προτιμᾶ τὴν ἔξομάλυνσιν τῶν ἀντιθέσεων, δὲν ἀποφεύγει δύμας τὸν ἀγῶνα, οὔτε τὸν καταπνήγει διὰ τῆς βίας. Εἰς τὸν δημόσιον βίον ἐμφαίζονται συχνὰ ἀντίθέτοι ἀπόψεις, αἱ ὅποιαι συγκρούονται μεταξύ των. Ἡ δημοκρατία ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν αὐτῶν τῶν ἀπόψεων. Ὁ πολίτης ὀφείλει νὰ σχηματίσῃ γνώμην διὰ τῆς ἐλευθέρας, πνευματικῶς ἐντίμου, ἐκθέσεως τῶν ἀντιθέτων ἀπόψεων καὶ ἔχει παραλλήλως τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφράζῃ ἐλευθέρως τὰς ἀπόψεις αὐτάς. Αἱ δικτατορίαι, ἀντιθέτως, δὲν ἀνέχονται τὴν ἐλευθερίαν τῆς γνώμης.

‘Ἄλλα καὶ ἡ δημοκρατία ἔργον ἀνθρώπων είναι καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν δύναται νὰ είναι τελεία. Σχεδὸν καθημερινῶς διαβάζομεν ἡ ἀκούομεν σφροδροτάτας ἐπικρίσεις κατ’ αὐτῆς ἡ σχέδια βελτιώσεως της ἐκ μέρους ἐπαίδυντων ἡ· ἀδαῶν, ἀρμοδίων ἡ ἀναρμοδίων, δημοκόπων καὶ κακοβούλων, πολιτικῶν μὲ ἐπίγνωσιν τῆς εὐθύνης των καὶ πληρωμένων ἐκπροσώπων οἰκονομικῶν συμφερόντων. Οὐδαμοῦ δύμας καὶ οὐδέποτε ὑπῆρξε πολίτευμα, εἰς τὸ ὅποιον ἡ πραγματικότης ν’ ἀνταπεκρίθη ἡ ν’ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ ἰδεῶδες καὶ οὐδαμοῦ καὶ οὐδέποτε ὑπῆρξαν καταστατικοὶ χάρται ἡ νόμοι ἐκπονηθέντες ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ

ίκανοποιούντες ἀπολύτως ὅλους. Πᾶσα τακτοποίησις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ὑπόκειται εἰς ἀνθρωπίνας ἀτελείας καὶ εἰς ἀνθρωπίνας παραλείψεις. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ παραιτηθῇ τις τῆς προσπαθείας ὅπως διορθώσῃ ὅσα δὲν ἔχουν καλῶς ή ὅπως διαφυλάξῃ ὅσα κινδυνεύουν.

Καθῆκον παντὸς πολίτου εἰς μίαν δημοκρατίαν εἶναι νὰ συμβάλλῃ δι’ ὅλων τῶν δυνάμεών του καὶ ἐν πλήρει συνειδήσει εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὁ καθείς, βεβαίως, μὲ τὸν ἴδιον του τρόπου καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἀρμοδιότητός του. Εἰς τὴν δημοκρατίαν ἡ τύχη τοῦ λαοῦ εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο, ἄλλωστε, ἡ δημοκρατία εἶναι τὸ ἀπαίτητικότερον πολίτευμα.

‘Ως «κυριαρχία τοῦ λαοῦ διὰ τὸν λαόν» ἡ δημοκρατία πρέπει νὰ γίνηται ζωντανή καὶ ν’ ἀποκτήσῃ περιεχόμενον μέσω τῶν ἀνθρώπων, οἱ δόποιοι τὴν αἰσθάνονται καὶ τὴν ἔκτιμοιν ὡς ἀξίαν. Κάθε πολίτης ὀφείλει, μετατρέπων τὴν γνωστὴν φράσιν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ': «Τὸ κράτος εἴμαι ἐγώ», νὰ λέγῃ : «Καὶ ἐγὼ εἴμαι τὸ κράτος!». Πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμος ὡς ἐλεύθερος καὶ ὑπεύθυνος πολίτης νὰ ὑπεραμυνθῇ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλεύθερίας. ‘Η δημοκρατία εἶναι ἡ μορφὴ ἐκείνη τῆς διαμορφώσεως πολιτικῆς βουλήσεως, εἰς τὴν ὅποιαν ἔκαστος πρέπει νὰ ἔχῃ συνείδησιν διὰ λογαριασμὸν τοῦ συνόλου.

Οἱ Ἀμερικανοί, οἱ Ἀγγλοί, οἱ Ἐλβετοί πιστεύουν εἰς τὴν δημοκρατίαν των καὶ ὑπερηφανεύονται δι’ αὐτήν. ‘Υπὸ τὸ δημοκρατικὸν καθεστώς των, ἐὰν τὸ ἔξετάσωμεν ἐν τῷ συνδρόμῳ του, δὲν ἀπεκόμισαν ἀπογοητευτικὴν πεῖραν. Τούναντίον. Καὶ ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ τοῦ πολιτεύματός των δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν μακροχρόνιον καὶ ἀδιάσπαστον δημοκρατικὴν παράδοσιν. ‘Οφείλεται πρὸ παντὸς εἰς τὸν λεγόμενον δημοκρατικὸν τρόπον τοῦ ζωῆς, δηλαδὴ τὴν στάσιν τῶν ἀνθρώπων ἔναντι τῶν ζητημάτων τῆς καθημερινῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Χαρακτηριστικὰ τοῦ δημοκρατικοῦ τρόπου ζωῆς εἰς τὰς χώρας αὐτάς εἶναι : τὸ ὅτι ὅλοι λαμβάνουν ὑπ’ ὅψιν τὸν πλησίον των· ἡ ἀπὸ μακροῦ χρόνου κτηθείσα ἐκ τοῦ ἀθλητισμοῦ συνήθεια τοῦ «έντιμου παιγνιδιοῦ» ποὺ συντελεῖ ὥστε νὰ ἡμπορῇ κανεὶς νὰ διατηρῇ τὴν ἀξιοπρέπειάν του ἀκόμη καὶ ὅταν χάνῃ· ἡ ἀνεκτικότης ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου· ἡ μὲ αὐτὴν συνδεομένη πειθαρχία, χάρις εἰς τὴν ὅποιαν ἀκούει τις μὲ ἡρεμίαν τὸν ἀντίπαλόν του· ἡ φιλικὴ ἀνοχὴ καὶ συναδελφικότης· ἡ ἀπλότης εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ προϊσταμένων καὶ ὑφισταμένων· ἡ

εύθαρσής είλικρίνεια έκάστου πολίτου κατά τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἀπόφεως του, ἡ δοπία δὲν συνεπάγεται ἀπώλειαν τῆς εὐπρεπείας τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὰ ζητήματα τῆς ἡμέρας αλπ.

‘Ο δημοκρατικὸς τρόπος ζωῆς προϋποθέτει τὰ ἔξῆς :

1. Νὰ ἐκδηλώνῃ ὁ πολίτης ἐνδιαφέρον διὰ τὸ κράτος ὡς διαχειριστὴν τῶν δημοσίων ὑποθέσεων, αἱ δόποιαι ἀφοροῦν ὅλους τοὺς πολίτας. “Εκαστος πολίτης διφείλει νὰ τελῇ ἐν ἐπιφυλακῇ, διότι ἡ πόλις καὶ τὸ κράτος εἰναι ἰδικὴ του ὑπόθεσις.

2. Νὰ λαμβάνῃ θέσιν ἔναντι τῶν πολιτικῶν ζητημάτων, ἐν πάσῃ ψυχραιμίᾳ μετὰ τὴν ἔξέτασίν των. “Οποιος ἀγνοεῖ τὰ ζητήματα αὐτὰ ἢ τὰ γνωρίζει μόνον ἐν μέρει εἰναι προτιμώτερον νὰ ἀπέχῃ.

3. Νὰ εἰναι ἀνεκτικός, νὰ σταθμίζῃ ψυχραίμως τὴν γνώμην τῶν ἄλλων καὶ νὰ τὴν λαμβάνῃ σοβαρῶς ὑπ’ ὅψιν. Δὲν ὑπάρχει μόνον φῶς ἢ μόνον σκότος. Θορυβώδεις σκηναὶ καὶ προσωπικαὶ ἀντεγκλήσεις ἀποδεικνύουν ἔλλειψιν εὐπρεπείας καὶ δὲν βοηθοῦν νὰ μεταπεισθῇ ὁ ἀντίπαλος.

4. Νὰ μὴ ὑποστηρίζῃ ἀποκλειστικῶς προσωπικὰ ἢ ταξικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ νὰ ἐκτιμᾷ καὶ τὰ δίκαια ζωτικὰ συμφέροντα τῶν ἄλλων.

5. Νὰ ἀναγνωρίζῃ μὲ παρρησίαν καὶ ἐλευθέρως ὅτι ἡ διαχείρισις τῶν σοβαρῶν δημοσίων συμφερόντων δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ ἀνατεθῇ εἰς οἰονδήποτε, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι διακρίνονται διὰ τὰς γνώσεις των καὶ τὰς ίκανότητάς των καὶ εἰναι γνωστοὶ ὡς «προσωπικότητες». Εἰναι σημαντικώτατον δι’ ἐν κράτος νὰ διαθέτῃ ἐπιτελεῖον ἐπιλέκτων.

6. Νὰ ἀποδέχεται τὰς εὐθύνας του καὶ νὰ καθιστᾶ τὸν ἔαυτόν του συνυπεύθυνον, ἔστω καὶ ἀν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὸ νὰ δίδῃ τὴν ψῆφον του κατὰ τὰς ἐκλογάς.

7. Νὰ δίδῃ εἰς τὸ κράτος ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸ κράτος (φόρους αλπ.).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖα τὰ πλεονεκτήματα τῆς δημοκρατίας ;
2. ‘Υπάρχουν τέλεια πολιτεύματα ;
3. Ποϊον τὸ καθῆκον τοῦ πολίτου εἰς τὴν δημοκρατίαν ;
4. Τί σημαίνει «κυριαρχία τοῦ λαοῦ
5. διὰ τὸν λαόν» ;
6. Τί σημαίνει «δημοκρατικὸς τρόπος ζωῆς» ;
7. Ποϊαί αἱ προϋποθέσεις «τοῦ δημοκρατικοῦ τρόπου ζωῆς» δι’ ἔκαστον πολίτην ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

Ο ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

"Αρνησιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν, ἐπὶ τῶν ὅποίων στηρίζεται ἡ δημοκρατία, ἀποτελεῖ ὁ δλοκληρωτισμός. Ἡ μορφὴ αὐτῆς διακυβερνήσεως ἀπεκλήθη οὕτω διότι τὸ βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς εἶναι ὅτι τὸ κράτος ἐνσαρκοῦται ὑπὸ ἐνὸς κόμματος, τὸ ὅποῖον ἀσκεῖ μονίμως ἀπόλυτον καὶ δλοκληρωτικὴν ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν πολιτῶν. Ὁ δλοκληρωτισμὸς ὑπὸ τὴν σύγχρονον μορφὴν ἐνεφανίσθη μετὰ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ρωσίαν (1917) ὡς μπολσεβικισμός (κομμουνισμός), εἰς τὴν Ἰταλίαν (1922) ὡς φασισμός καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν (1933) ὡς ἐθνικοσοσιαλιστικός δλοκληρωτισμός, ἐνῷ ὁ κομμουνιστικὸς ἔξηπλώθη διὰ τοῦ σοβιετικοῦ στρατοῦ ἡ αὐτοδυνάμως καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας.

1. ΑΠΟΔΥΤΑΡΧΙΣΜΟΣ, ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ, ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

Βασικῶς ὁ δλοκληρωτισμὸς δὲν εἶναι κάτι τὸ νέον, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἀπλῶς νέαν μορφὴν χρησιμοποιήσεως παλαιῶν μεθόδων. Τὰ δλοκληρωτικὰ καθεστῶτα εἶναι συγχρονισμένη ἀναβίωσις τοῦ παλαιοῦ ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος τῆς ἔξουσίας ἐντὸς μιᾶς δεδομένης «κοινότητος» διὰ νὰ κηρύσσῃ πόλεμον, νὰ συνάπτῃ εἰρήνην, ν' ἀποφασίζῃ περὶ τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν, νὰ ἐπιβάλῃ φόρους, νὰ παραχωρῇ καὶ νὰ ἀφαιρῇ ιδιοκτησίαν, νὰ καθορίζῃ τί εἶναι ἔγκλημα, νὰ κολάζῃ τὴν ἀνυπακοήν, νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ τῆς οἰκογενείας, νὰ ρυθμίζῃ τὰς προσωπικὰς συνήθειας, νὰ ἐλέγχῃ τὴν σκέψιν κλπ.

‘Ο απολυταρχισμός ύπό ταύτην ή ἐκείνην τὴν μορφὴν είναι ὁ παλαιότερος τύπος ἀσκήσεως ἔξουσίας (διακυβερνήσεως), εἴτε ἀναχθῆ κανεὶς εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ πατρὸς ὡς ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενειακῆς ὅμαδος, εἴτε ἐνθυμηθῆ τὴν ἔξουσίαν τοῦ στρατιωτικοῦ κατακτητοῦ. Ἐναντίον τῶν διαφόρων αὐτῶν μορφῶν ἀπολυταρχισμοῦ ή δημοκρατίας διεξεδίκησεν ὀλίγον κατ’ ὀλίγον τὰ δικαιώματά της καὶ ἐλάχισται είναι σήμερον αἱ ἐπιζήσασαι τῆς ἐπιθέσεως. Οἱ παλαιοὶ ἀπολυταρχισμοί, στηριζόμενοι συνήθως ἐπὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος καὶ τῶν «ἐκ Θεοῦ» δικαιωμάτων ἔξηφανίσθησαν ὅλοι σχεδὸν ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου. Οἱ νέοι δὲν ἔχουν πλέον θρησκευτικὴν κληρονομικὴν βάσιν καὶ δικαιολογοῦν ἔκατον ἐπικαλούμενοι ἄλλην ἀρχήν, παλαιὸν ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως, ἀλλ’ «ἐκσυγχρονισμένην»: τὴν ἀρχὴν τῆς δικτατορίας.

Τί είναι ὅμως δικτατορία; ‘Ο ἐπικρατέστερος ὄρισμός της είναι ὁ ἔξης: ή διακυβέρνησις ὑπὸ ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὄποιος ἀρχικῶς δὲν κατέλαβε τὴν ἔξουσίαν κληρονομικῷ δικαίῳ, ἀλλὰ εἴτε διὰ τῆς βίας, εἴτε διὰ συγκαταθέσεως καὶ συνηθέστερον διὰ συνδυασμοῦ ἀμφοτέρων καὶ ὁ ὄποιος διαθέτων ἔξουσίαν τὴν ἀσκεῖ αὐθαιρέτως διὰ διαταγῶν μᾶλλον παρὰ διὰ νόμων. Τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς δικτατορίας είναι ὅτι δὲν λογοδοτεῖ εἰς κανένα καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀντικειμενικὸς περιορισμός τῆς χρονικῆς διαρκείας της. ‘Ο ὄρος ἐλήφθη ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ρώμην ὃπου (ἐπὶ ἐλευθέρας πολιτείας) παρεχωροῦντο ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις, ἀπεριόριστοι ἔξουσίαι εἰς ἐν ἀπομον.

Κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Μεσσίωνα χρόνους διάφοροι ἥγεται ὑψώθησαν, συνεπείᾳ εἰδικῶν συνθηκῶν, μέχρι τῆς ἀπολύτου ἔξουσίας (ὁ Γουλιέλμος τῆς Ὀράγγης, ὁ Κρόμβελλ, ὁ Δαντών, ὁ Ροβεσπιέρος) καὶ ὀνομάσθησαν «δικτάτορες» ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. ‘Αλλ’ ὁ πρῶτος πραγματικός δικτάτωρ τῶν νεωτέρων χρόνων, ὁ ἀνθρωπος ὁ ὄποιος ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς νεωτέρας δικτατορίας, ὑπῆρξεν ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης (1769 - 1821). Ανῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐν μέσῳ κρίσεως, ἀλλὰ κατέστησε τὴν ἔξουσίαν του μόνιμον καὶ ἔθεσε τὴν βάσιν ἐνὸς νέου τύπου αὐθεντίας: τῆς ἀπολυταρχίας τῆς στηριζόμενης ἐπὶ μείγματος κοινῆς συγκαταθέσεως καὶ ἀπροσχηματίστου βίας. Τοῦτο τὴν σημερινὴν ὅμως μορφὴν της ἡ δικτατορία ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Ρωσσίαν μὲ τὸν Λένιν τὸ 1917.

‘Η ιστορικὴ πεῖρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ δικτατορία οὐδέποτε ἐπικρατεῖ εἰς μίαν χώραν μὲ δημοκρατικὰς παραδόσεις καὶ μὲ ίσχυρὰν

συνείδησιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀτομικῆς πολιτικῆς εὐθύνης. "Οπου ἔξηφανίσθη ἡ δημοκρατία, ητο φυτὸν χωρὶς βαθείας φίλας καὶ ξένον διὰ τὸ ἔδαφος. Εἰς κάθε περίπτωσιν ἡ δικτατορία ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν. Στρατιωτικὴ ήταν, οἰκονομικὴ κρίσις, κατάρρευσις παλαιῶν παραδόσεων, ἔλλειψις ἄλλης καλυτέρας λύσεως, ἀνικανότης τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, φθορὰ τῶν θεσμῶν, -ὅταν συμπέσουν μὲ τὴν ὑπαρξίν ἐνὸς ἀτόμου ἢ δύμαδος ἀτόμων μὲ συγκεκριμένον πρόγραμμα, σκψὲς σχέδιον δράσεως καὶ ἀποφασιστικὴν νοοτροπίαν, ὁδηγοῦν εἰς τὴν δικτατορίαν.

2. Ο ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

"Ολαι σχεδὸν αὐταὶ αἱ προϋποθέσεις ὑπῆρχον εἰς τὴν Ρωσσίαν τοῦ 1917 : 'Ο πόλεμος εἶχε προσλάβει δυσάρεστον τροπὴν διὰ τὰ ρωσικὰ ὅπλα. 'Ο στρατὸς ήτο κουρασμένος. 'Ο λαὸς ὑπέφερε ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν καὶ τὴν μείωσιν τῆς παραγγῆς λόγῳ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Τὸ τσαρικὸν καθεστὼς εἶχεν ἀπὸ μακροῦ χάσει καὶ τὴν αἴγλην του καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά του. Καὶ ἐπὶ πλέον, ὑπῆρχε καὶ ἔδρα ἀπὸ δεκαπενταετίας εἰς τὴν ἀχανῆ χώραν ἐν συνωμοτικὸν καὶ δραστήριον κόμμα, τὸ Κομμουνιστικόν (Μπολσεβικικόν), ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὄποιου εὑρίσκετο ἔνας ίδιοφυῆς δργανωτὴς καὶ πολιτικός : ὁ Βλαδίμηρος "Ιλιτς Οὐλιάνωφ, ὁ ὄποιος ἔμεινε γνωστὸς εἰς τὴν ἴστορίαν μὲ τὸ ψευδώνυμον Λένιν (1870 – 1924).

Δὲν ἀνέτρεψε τὸ κόμμα αὐτὸ τὸν ἀντιπαθῆ καὶ χρεωκοπημένον τσαρισμόν, παρὰ τὴν εὐρύτατα καλλιεργημένην ἐντύπωσιν ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν, οἱ δόποιοι δμιλοῦν περὶ τῆς «ἐνδόξου δικτωβριανῆς ἐπαναστάσεως» των. 'Η ἴστορικὴ ἀλήθεια εἶναι ὅτι δ. Λένιν καὶ τὸ κόμμα τὸν 'Οκτώβριον (ν. ἡ. 7 Νοεμβρίου) τοῦ 1917 ἀνέτρεψαν τὴν πρώτην δημοκρατικὴν κυβέρνησιν τῆς ρωσσικῆς ἴστορίας, ἡ δόποια προϊηθεν ἀπὸ μίαν γνησίων λατίκην ἐξέγερσιν ἐπισυμβᾶσαν τὸν Φεβρουάριον (ν. ἡ. Μάρτιον) τοῦ ίδιου ἔτους. 'Αντὶ «ἐπαναστάσεως» οἱ μπολσεβῖκοι ἀποτελοῦντες μίαν ἐλαχίστην, ἀλλὰ δυναμικὴν μειονοψηφίαν (25.000 μέλη τοῦ κόμματος ἐπὶ πληθυσμοῦ τότε 150 ἑκατομμυρίων) ἔκαμαν ἐν ἀντεπαναστατικὸν πραξικόπημα κατὰ τῆς ἐγκαθιδρυμένης ἡδη ἐν Ρωσσίᾳ δημοκρατίας.

Τὸ καθεστώς, τὸ ὁποῖον ἐγκαθίδρυσεν ἡ φεβρουαριανὴ ἐπανάστασις τοῦ 1917 ὑπὸ τὸν σοσιαλιστὴν ἥγέτην Ἀλέξανδρον Κερένσκυ, ἣτο τόσον δημοκρατικὸν καὶ τόσον σύμφωνον πρὸς τοὺς πόθους τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, ὥστε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1917 ὁ ἥγέτης τῶν μπολσεβίκων, ὁ Λένιν, ἡναγκάζετο νὰ ὀμοιογήσῃ ὅτι ἡ Ρωσία ἦτο «ἡ πλέον ἐλευθέρα χώρα τοῦ κόσμου». Πράγματι δέ, ἡ φεβρουαριανὴ ἐπανάστασις εἶχε καταργήσει ὅλας τὰς ἔθνικὰς, θρησκευτικὰς καὶ ταξικὰς διακρίσεις, εἶχε καθιερώσει διὰ νόμου τὸ ὀξίωμα ὅτι «οὐδεὶς στερεῖται τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ δικαιστοῦ», εἶχεν ἐξασφαλίσει ἐγγυήσεις περὶ τῆς ἀμεροληψίας τῶν δικαστηρίων, εἶχε παράσχει ἴστρητα δικαιωμάτων εἰς τὰς γυναικας, εἶχε διακηρύξει τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, εἶχεν ἀποκαταστήσει ὅλας τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας καὶ εἶχε καταργήσει τὰ καταπιεστικὰ εἰς βάρος τῶν ἄγροτῶν μέτρα.

Ἡ συσταθεῖσα μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ τσάρου καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν Ρωσίαν Προσωρινὴ Κυβέρνησις τοῦ Ἀ. Κερένσκου προεκήρυξε γενικὰς ἐκλογὰς Συντακτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως διὰ τὸν Νοέμβριον 1917 μὲ μυστικὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν. Τὴν ἀνάγκην διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν εἶχεν ἀναγνωρίσει καὶ τὸ Κομμουνιστικὸν (Μπολσεβικὸν) Κόμμα μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ κατώρθωνε, δημοκοποῦν, νὰ παρασύρῃ τὸν ρωσικὸν λαὸν πρὸς τὰς ἀπόψεις του. Ἡ ἐλπίς του αὗτη ἐνισχύθη, διπολικὴς ἦτο φυσικόν, μετὰ τὴν πραξικοπηματικὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τοῦτο δὲν παρημπόδισε τὴν διεξαγωγὴν των. Τὸ ἀποτέλεσμα δύμας τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας (25 Νοεμβρίου 1917) ὑπῆρξε συντριπτικὸν διὰ τοὺς μπολσεβίκους. Ἔπι 36.000.000 ψηφισάντων οἱ μπολσεβῖκοι ἔλαβον μόνον 9.000.000 (ἥτοι τὰ 25%) καὶ ἐπὶ συνόλου 707 ἐδρῶν μόνον 175 (ἥτοι τὰ 24,75%).

Οὕτω ἡ Πανρωσικὴ Συντακτικὴ Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ ὁποία ἀνεδείχθη ἐκ τῶν πρώτων ἐλευθέρων καὶ δημοκρατικῶν ἐκλογῶν καὶ ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ συνέληθη τὴν 18ην Ἰανουαρίου 1918 ἥτο ἀντικομμουνιστική. Οἱ κομμουνισταί, οἱ ὁποίοι προτοῦ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν εἶχον ὡς κεντρικὸν σύνθημά των τὰς ἐκλογάς, ἔσπευσαν νὰ συλλάβουν τοὺς ἥγέτας τῶν ἄλλων πολιτικῶν κομμάτων καὶ ἔθεσαν ἐκτὸς νόμου μερικὰ ἔξ αὐτῶν. Παρὰ τὴν τρομοκρατίαν δύμας αὐτὴν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις συνῆλθε καὶ ἐνῷ ἔνοπλοι δρᾶται μπολσεβίκων περιεφέροντο εἰς τοὺς διαδρόμους, ἔλαβεν ἀπόφασιν περὶ δημοκρατικῆς μορφῆς διακυβερνήσεως, ἀρνηθεῖσα ψῆφον ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ

Λένιν. Αύτη ήτοντας και ή τελευταία πρᾶξις τῆς δημοκρατικῆς Βουλῆς τῆς Ρωσίας, διότι ἀπὸ τῆς ἐπομένης οἱ μπολσεβίνοι ἀπηγόρευσαν διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων νέαν σύγκλησίν της καὶ ἔξαπέλυσαν κατὰ παντὸς ἀντιφρονοῦντος τὴν τρομοκρατίαν των, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ ἔκτοτε βασικὸν καὶ μόνιμον γνώρισμα τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ καθεστῶτος, ποὺ ἐγκαθίδρυσαν.

3. ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ

Τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ οἰκονομικὸν καθεστώς τὸ ἐγκαθιδρυθὲν εἰς τὴν Ρωσίαν ὑπὸ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἀριθμεῖ σήμερον βίον ὑπερβαίνοντα τὸν ἥμισυν αἰῶνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο διῆλθεν ἀπὸ διαφόρους φάσεις, ἀλλὰ ὁ ὀλοκληρωτικὸς χαρακτήρας του δὲν μετεβλήθη: ‘Ἡ κρατικὴ ἔξουσία ἐνσαρκοῦται καὶ μονοπωλεῖται ὑπὸ μιᾶς ὀργανωμένης μειονοψήφιας (δηλαδὴ τῆς ἑκάστοτε ἡγεσίας τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος)’ ὁ λαὸς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δυνατότητα νὰ μεταβάλῃ τὴν κυβέρνησίν του ἢ νὰ διαφωνήσῃ πρὸς αὐτήν· καὶ τὸ κράτος ὑπάρχει ὡς αὐτοσκοπὸς διὰ νὰ ὑπηρετῆται ἀπὸ τὰ ἄτομα καὶ νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς των καὶ ὅχι διὰ νὰ τὰ ὑπηρετῇ. Πρόκειται, δηλαδὴ, περὶ ἐνὸς καθεστῶτος μονοκομιατικοῦ, δικτατορικοῦ καὶ ἀπολυταρχικοῦ, τὸ δόποιον ὅμως αὐτοτιτλοφορεῖται «σοσιαλιστικὸν» καὶ «δημοκρατικόν».

Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, τὸ δόποιον μονοπωλεῖ τὴν ἔξουσίαν μὴ ἐπιτρέπον τὴν λειτουργίαν ἄλλου κόμματος (ἔστω καὶ τῶν ἰδίων βασικῶν ἀρχῶν), ἀριθμεῖ περὶ τὰ 13 ἑκατομμύρια μελῶν ἐπὶ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ἐκ 237 ἑκατομμυρίων (κατ’ ἐπίσημον ἑκτίμησιν τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1968), ἥτοι περιλαμβάνει τὰ 5% τοῦ λαοῦ. (Ἐκ τούτων τὰ 37% εἰναι ἐργάται, τὰ 16% ἀγρόται καὶ τὰ 47% ὑπάλληλοι, διανοούμενοι κλπ.). Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ 13 ἑκατομμύρια μελῶν ὑπόκεινται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ «μηχανισμοῦ» τοῦ Κόμματος, ὁ δόποιος ἀποτελεῖ μίαν ἐπιτελικὴν ἐπαγγελματικὴν δργάνωσιν, ἀριθμεῖ 240.000 ἄτομα (τὸ 1 χιλιοστὸν περίπου τοῦ λαοῦ) καὶ στηρίζει τὴν παντοδύναμον προσωποπαγῆ ἡγεσίαν. Οὕτω, ὁ κομμουνιστικὸς ὀλοκληρωτισμὸς ἔχει θεμελιωθῆ ἐπὶ τριπλῆς δικτατορίας: τοῦ κόμματος ἐπὶ τῆς μάζης τοῦ λαοῦ· τοῦ «μηχανισμοῦ» (έσωτερης διμάδος) ἐπὶ

τοῦ ὑπολοίπου τοῦ κόμματος· καὶ τοῦ ἡγέτου ἐπὶ τοῦ «μηχανισμοῦ» τοῦ κόμματος καὶ τοῦ ἔθνους. Ἡ ἔννοια τῆς εὐθύνης τῆς κυβερνήσεως ἔναντι τοῦ λαοῦ δὲν ὑπάρχει ὑπὸ τὸν ὄλοκληρωτισμὸν.

‘Ο κύριος ἐնσαρκωτὴς τῆς κρατικῆς δυνάμεως εἰς τὴν Σοβιετικὴν "Ἐνωσιν εἶναι τὸ ἐνδεκαμελὲς Πολιτικὸν Γραφεῖον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος, τὸ ὅποιον ἀσκεῖ τὴν ὑπερτάτην καὶ ἀνεξέλεγκτον ἔξουσίαν του διὰ τριῶν ὀργάνων: διὰ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος (καὶ συγκεκριμένως τῆς δεκαμελοῦς Γραμματείας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς του, τῆς ὅποιας τρία μέλη μετέχουν καὶ τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου) διὰ τοῦ μικροῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, (τοῦ ὅποιου τρία μέλη μετέχουν καὶ τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου) καὶ διὰ τῆς πανισχύρου Μυστικῆς Ἀστυνομίας, τῆς ὅποιας πληροφοριοδόται καὶ πράκτορες ὑπάρχουν εἰς κάθε τομέα τῆς σοβιετικῆς ζωῆς, μηδὲ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἔξαιρουμένου.

Κατὰ τὸ σοβιετικὸν Σύνταγμα τοῦ 1936 τὸ «ἀνώτατον ὄργανον τῆς κρατικῆς ἔξουσίας εἰς τὴν Σοβιετικὴν "Ἐνωσιν εἶναι τὸ Ανώτατον Σοβιετικόν», τὸ ὅποιον εἶναι «αἱρετόν», ἀντιστοιχεῖ τυπικῶς πρὸς τὰ κοινοβούλια τῶν δημοκρατιῶν καὶ ἀποτελεῖ συνεπῶς τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν. Τὸ σῶμα ὅμως τοῦτο συνέρχεται ἀπαξὴ ἢ δὶς τοῦ ἔτους καὶ ἡ ἀποστολὴ του εἶναι νὰ ἐγκρίνῃ ἐν μιᾷ συνεδριάσει τὸν προϋπολογισμὸν καὶ τὰ ἀθρόως ἐκδιδόμενα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως (δηλαδὴ τοῦ Κόμματος) διατάγματα. Ὁ κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος εἶναι ἀγνωστος.

Τὸ πότε σοβιετικὸν καθεστώς ἡ ὄλοκληρωτικὴ ἔξουσία κατέχεται μονίμως παρὰ τῆς ωργανωμένης εἰς τὸ μονοκρατορικὸν κόμμα μειονόψηφίας. Ὕπαρξις ἄλλου κόμματος (ἀντιτιθεμένου πρὸς τὸ σύστημα ἡ ἀπλῶς πρὸς τὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεως) δὲν ἐπιτρέπεται. Δυνατότης εἰρηνικῆς ἀλλαγῆς τῶν προσώπων ἢ τῶν μεθόδων διακυβερνήσεως δὲν προσφέρεται εἰς τὸν λαόν. Ἡ διαφωνία ἴσοδυναμεῖ μὲ προδοσίαν καὶ διώκεται ἀπηνῶς ὡς προδοσία. Ἡ ἀντικατάστασις τῶν ἡγετῶν γίνεται ἢ διὰ φυσικοῦ θανάτου των ἢ διὰ τῆς ὑποχθονίου πάλης ἐντὸς τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ μονοπολιακοῦ κόμματος ἢ διὰ δικαστικῆς διολοφονίας των ὡς «προδοτῶν» — μεθόδου, τὴν ὅποιαν ἔχρησιμοποίησεν ἔξαντλητικῶς ἐπὶ διλόκληρον εἰκοσιπενταετίαν δὲ Ιωσήφ Στάλιν, διάδοχος τοῦ Λένιν καὶ προκάτοχος τοῦ Νικήτα Χρουστσόφ, ὅστις παρεμερίσθη τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1964 ὑπὸ τοῦ Λεωνίδα Μπρέζνεφ (πρώ-

του γραμματέως τοῦ Κόμματος) καὶ τοῦ 'Αλεξέϊ Κοστύγκιν (πρωθυπουργοῦ). Ἡ διάκρισις τῶν ἔξουσιῶν εἶναι ἀνύπαρκτος.

Αἱ διεξαγόμεναι εἰς τὴν Σοβιετικὴν "Ἐνωσιν ἐκ λογαὶ ἔχουν τὴν ἔξωτερην μορφὴν ψηφοφορίας («καθολικῆς, ἶσης, ἀμέσου καὶ μυστικῆς» κατὰ τὸ 134 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος), ἀλλὰ ἐκλογαὶ δὲν εἶναι. Διότι οἱ ψηφοφόροι δὲν ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ ἐκδηλώσουν τὴν προτίμησιν των (δηλαδὴ νὰ «έκλεξουν») μεταξὺ διαφόρων συνδυασμῶν καὶ προγραμμάτων. Ὑπάρχει εἰς μοναδικὸς συνδυασμὸς κατὰ περιφέρειαν, δὲ δόποῖς καταρτίζεται ὑπὸ τοῦ Κόμματος. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀναδείξεως τῶν ὑποψήφιων τὸ ἔχει μόνον ὁ κομματικὸς μηχανισμὸς καὶ αἱ δεσποτικόμεναι ὑπὸ αὐτοῦ ὅργανώσεις. Πρόκειται, συνεπῶς, περὶ διορισμοῦ καὶ ὅχι ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων. Ἡ ἐκβασις τῶν ἐκλογῶν εἶναι προκαθωρισμένη καὶ οὐδὲν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον, τὸ δὲ ποσοστὸν τῶν ψηφιζόντων τὸν μοναδικὸν εἰς κάθε περιφέρειαν συνδυασμὸν κυμαίνεται περὶ τὸ 99,50%. Αἱ ἐκλογαὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας, αἱ δόποιαι τελοῦν ὑπὸ τὸν κομμουνιστικὸν ὀλοκληρωτισμόν, ἀποτελοῦν καθαρὰν παρωδίαν.

Ἐν τῇ πράξει ὅλαι αἱ ἐλευθερίαι, τῶν ὁποίων ἀπολαμβάνουν τὰ ἀτομικά ὑπὸ τὰ δημοκρατικὰ καθεστῶτα, ἔχουν μονίμως ἀνασταλῆ ὑπὸ τὸν κομμουνιστικὸν ὀλοκληρωτισμόν. Οἱ πολῖται εἰς τὰ κομμουνιστικὰ κράτη δικαιοῦνται (καὶ ὅφειλουν) νὰ ἐκφράζουν μόνον τὰς ὑπὸ τοῦ Κόμματος ὑποστηριζομένας γνώμας. Ἡ σιωπὴ ἐκλαμβάνεται ως ἀποδοκιμασία καὶ ἐπισύρει δυσμένειαν. Ἡ διαφωνία πρὸς τὴν ἀκολουθουμένην πολιτικὴν καὶ ἡ κρίτη της ἀπαγορεύεται. Ἐπιτρέπεται μόνον ἡ κριτικὴ τῶν μεθόδων ἐφαρμογῆς μιᾶς δεδομένης πολιτικῆς, ἡ ὁποία ὑποτίθεται δτὶ πάντοτε εἶναι ὅρθη. Οἱ πολίτης ὅφείλει νὰ ἔχῃ τὴν ἐπίσημον κοσμοθεωρίαν, νὰ ἀκολουθῇ (ὡς καλλιτέχνης ἢ ἐπιστήμων) τὴν ἐκάστοτε κομματικὴν γραμμήν περὶ καλλιτεχνικῆς δημιουργίας (λογοτεχνικῆς, ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, μουσικῆς) καὶ περὶ ἐπιστημονικῶν θεωριῶν.

Ο τύπος εἶναι κρατικός, οὐδεὶς δὲ δικαιοῦται, οὔτε δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἐντύπως διτιθήποτε (Βιβλίον, ἐφημερίδα, περιοδικόν, προκήρυξιν). Πάντα τὰ ἔντυπα ἀποτελοῦν ἐκδόσεις τοῦ κράτους, τὸ δόποιον μονοπωλεῖ τὰ τεχνικὰ μέσα, τὸ δὲ περιεχόμενόν των ἐλέγχεται αὐστηρῶς ὑπὸ τοῦ Κόμματος. Αἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουν μόνον ἐπισήμους ἀνακοινώσεις, ἀσκοῦσαι σχολαστικὴν λογοκρισίαν (ἀποσιώπησιν, πε-

ρικοπήν καὶ διαστροφὴν) ἐπὶ τῶν ἔξωτερικῶν εἰδήσεων, αὐστηροτέραν τῆς ἀσκουμένης ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν ἐν καιρῷ πολέμου. "Ολα τὰ μέσα πληροφορήσεως τῶν πολιτῶν εὑρίσκονται εἰς χεῖρας τοῦ Κόμματος. Ἡ ἀκρόασις ξένων φαδιοφωνικῶν σταθμῶν θεωρεῖται ώς ἔχθρική ἐνέργεια κατὰ τοῦ καθεστῶτος.

"Ο δικαστικὸς μηχανισμὸς ἀποβλέπει εἰς τὴν πλήρη καθυπόταξιν τοῦ ἀτόμου. Οὐδεμία ὑπάρχει δικαστικὴ ἐγγύησις διὰ τὸν πολίτην. Δύναται νὰ συλληφθῇ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου μυστικῆς ἀστυνομίας, νὰ στερηθῇ τῆς ἐλευθερίας του ἐπὶ ἀπειρότερον χρόνον ἄνευ δίκης καὶ νὰ καταδικασθῇ εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν κατόπιν δίκης κεκλεισμένων τῶν θυρῶν. Πᾶσα κατηγορία διατυπουμένη ὑπὸ τῆς κατηγορούσης ἀρχῆς θεωρεῖται αὐταπόδεικτος καὶ συνεπῶς δικαστηρούμενος βαρύνεται μὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητός του. Ἡ θανατικὴ ποινὴ ἔχει θεσπισθῇ καὶ ἐπιβάλλεται ἀθρόως δι' ἀδικήματα, τὰ διποῖα εἰς τὰς δημοκρατικὰς χώρας τιμωροῦνται μὲ συνήθεις ποινὰς φυλακίσεως.

Δὲν ὁ πάραχει πρακτικῶς ἐλευθερογράφος γαστρίας ὑπὸ τὸν κομμουνιστικὸν ὄλοκληρωτισμόν. Οἱ ἐργάται τελοῦν οὐσιαστικῶς εἰς κατάστασιν μονίμου ἐπιστρατεύσεως. Δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα διαπραγματεύσεως μὲ τὸν ἐργοδότην – δηλαδὴ τὸ κράτος – διότι τὸ καθεστώς ίσχυρίζεται διὰ αὐτοὺς εἶναι οἱ ἐργοδόται (ἐν δύναμι τοῦ θεωρητικοῦ «πλάσματος», καθ' ὃ τὸ κράτος εἶναι «ἐργατικόν»). Δικαίωμα ν' ἀπεργήσουν διὰ νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἢ νὰ διεκδικήσουν ὑψηλότερον ἡμερομίσθιον ἢ καλυτέρους ὅρους ἐργασίας δὲν ἔχουν. Ἡ ἀπεργία τιμωρεῖται ώς ἐσχάτη προδοσία. Ὁ ἐργάτης ὀφείλει νὰ ἐργάζεται εἰς διαταχθῆ, δύσον διαταχθῆ καὶ διαταχθῆ. Τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα ἀποτελοῦν κρατικὴν ὅργανωσιν ἐλεγχομένην πλήρως ὑπὸ τοῦ Κόμματος, τὸ διποῖον ἐπιλέγει καὶ ἐπιβάλλει τὰ στελέχη των, βασικὴ δὲ ἀποστολή των εἶναι νὰ ἔξασφαλίζουν διαρκῆ αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος τῶν ἐργατῶν. Ἀνάλογος εἶναι ἡ θέσις καὶ τῶν ἀγροτῶν (οἱ διποῖοι εἶχουν καταστῆδουλοπάροις εἰργάται γῆς).

4. ΑΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

"Ο κομμουνιστικὸς ὄλοκληρωτισμὸς — ὅπως καὶ ὁ φασιστικὸς καὶ ὁ ἔθνικοσοσιαλιστικὸς — θεωρεῖ καὶ χρησιμοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ώς

πρώτην ψήλην (καὶ ὅχι ὡς αὐτοσκοπὸν) διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ τε-
ρατώδους κράτους, τὸ ὄποῖον ἐνσάρκωντει μία δυναμικὴ μειονοψήφια. Τὸ
κράτος αὐτὸ δι’ ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν του μέσων ἐπιδιώκει νὰ
ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς πολίτας τὴν παθητικὴν καὶ δμοιόμορφον ἀποδοχὴν
πάσης ἀποφάσεως τῶν φορέων τῆς ἔξουσίας, οἱ ὄποιοι οὐδεμίαν ἔχουν
εύθυνην ἔναντι τοῦ λαοῦ. Δὲν ἀνέχεται τὴν συζήτησιν, τὸν διάλογον,
τὰς διαφοράς, τὴν ποικιλίαν, τὴν σύγκρουσιν τῶν ἴδεῶν. Ἐποτελεῖ
ἄρνησιν τῶν πολυτιμωτέρων κατακτήσεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁπισθο-
δρόμησιν πρὸς τὰς σκοτεινοτέρας ἐποχὰς τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς
ἀπολυταρχίας ἐν δύναματι τῆς «προόδου».

Ο κομμουνιστικὸς ὄλοκληρωτισμὸς εἶναι μόνιμος καὶ σοβαρὰ
ἀπειλὴ διὰ τὴν δημοκρατίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς του ἀπα-
σχολεῖ εὐλόγως ὅλας τὰς ἐλευθέρας χώρας καὶ ὅλους τοὺς ἐλευθέρους
ἀνθρώπους. Τὰ ἐρωτήματα, τὰ ὄποια ἀνακύπτουν ἐκ τοῦ προβλήματος,
ποὺ θέτει ἡ ἴστορία εἰς τὰς δημοκρατίας εἶναι : Πρέπει ἡ δημοκρατία
ν’ ἀνέχεται ἀποπείρας ἀντικαταστάσεώς της ὑπὸ δεσποτισμοῦ ; Πρέπει
ἡ ἀνοχὴ νὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς ἔκεινους, οἱ ὄποιοι διακηρύσσουν καὶ
ἔφαρμόζουν τὴν μισαλλοδοξίαν ; Πρέπει ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου νὰ
ἐκτείνεται καὶ εἰς ἔκεινους, οἱ ὄποιοι θεωροῦν αἴσχος τὸν ἐλευθερὸν
τύπον ; Καί, πέραν ὅλων, πρέπει ἐν ἔθνοις νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ὑπαρξίαν
ἐντὸς τῶν κόλπων του ἰσχυρῶν ὄμάδων, αἱ ὄποιαι ἐπιδιώκουν τὴν ὑπα-
γωγήν του εἰς ξένην κυριαρχίαν, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ Κομμουνιστικὰ
Κόμματα καὶ τὰ ὑποκατάστατα αὐτῶν, τὰ ὄποια δροῦν εἰς τὰς ἐλευ-
θέρας χώρας ; Ἡ γενικὴ ἀπάντησις εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα εἶναι ὅτι
«ὅσον μεγαλύτερος εἶναι ὁ κλιδύνος ἐκ τῶν ἀνατρεπτικῶν τούτων ὄμά-
δων, τόσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ δικαιολογία ἐπεμβάσεως εἰς τὰς δρα-
στηριότητάς των». Ἡ δημοκρατία, ἀποτελοῦσα κατάκτησιν τοῦ ἀνθρω-
πίνου γένους, ἔχει δικαίωμα καὶ καθῆκον ν’ ἀμύνεται δι’ ὅλων τῶν μέ-
σων κατὰ τῶν ἐχθρῶν της, οἱ ὄποιοι χρησιμοποιοῦν τὰς ἐλευθερίας διὰ
νὰ καταλύσουν διὰ παντὸς τὴν ἐλευθερίαν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί είναι όλοκληρωτισμός καὶ πότε ἐνεφανίσθη ὑπὸ τὴν σύγχρονον αὐτοῦ μορφήν;
2. Ποὺς συστήματος διακυβερνήσεως ἀποτελεῖ ἀνάβιωσιν ὁ όλοκληρωτισμός;
3. Τί είναι δικτατορία;
4. Ποῦς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὁ πρῶτος δικτάτωρ τῶν νεωτέρων χρόνων;
5. Ποῖα αἴτια ὀδηγοῦν μίαν χώραν εἰς δικτατορικήν διακυβέρνησιν;
6. Πῶς ἐπεβλήθη ὁ κομμουνιστικὸς όλοκληρωτισμός ἐν Ρωσίᾳ;
7. Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἀνέτρεψε τὸ 1917 εἰς τὴν Ρωσίαν τὸν τσαρισμὸν ἢ τὴν δημοκρατίαν;
8. Ποία ἡτο ἡ πρώτη καὶ τελευταία δημοκρατικὴ βουλὴ τῆς Ρωσίας καὶ ποὺς ἡ μοναδικὴ πρᾶξις τῆς;
9. Ποῦς ὁ χαρακτήρ καὶ ποῖα τὰ βασικὰ γνωρίσματά τοῦ κομμουνισμοῦ;
10. Ποία ἡ διάρθρωσις καὶ ἡ λειτουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος;
11. Ποῦς ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσίας καὶ πόσα μέλη ἔχει τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα;
12. Ποῦς είναι ὁ κύριος ἐνσαρκωτής τῆς κρατικῆς δυνάμεως εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
13. Ποῖον τὸ ἀνώτατον ὅργανον τῆς κρατικῆς ἔξουσίας εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
14. Πόσα κόμματα ὑπάρχουν εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν καὶ πῶς ἐναλλάσσονται εἰς τὴν ἔξουσίαν;
15. Πῶς γίνεται ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἡγετῶν εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
16. Γίνονται ἐκλογαὶ εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν καὶ κατὰ ποῖον τρόπον;
17. Ὑπάρχουν ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
18. Δύνανται οἱ σοβιετικοὶ πολῖται νὰ ἔχουν ἀτομικὴν κοσμοθεωρίαν;
19. Πῶς λειτουργεῖ ὁ τύπος εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
20. Πῶς ἀπονέμεται ἡ δικαιοσύνη εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
21. Ὑπάρχει ἐλευθερία τῆς ἐργασίας εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
22. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀπεργία καὶ ὁ συνδικαλισμὸς εἰς τὴν Σοβιετικήν "Ενωσιν";
23. Πῶς χρησιμοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ὁ κομμουνισμός;
24. Ποῖαι αἱ ὑποχρεώσεις τῆς δημοκρατίας ἔναντι τῆς κομμουνιστικῆς ἀπειλῆς;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

Η ΣΥΝΟΔΟΙΠΟΡΙΑ

‘Ο κομμουνισμὸς οὕτε ἀναμένει, οὕτε κατορθώνει νὰ καταστῇ ἀριθμητικῶς αὐτοδύναμος διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ κατάληψιν τῆς ἔξουσίας. ’Αναζητεῖ ἑκάστοτε σ υ μ μ ἄ χ ο ν σ καὶ ὑπηρέτας. Κατὰ τὰς περιόδους ἐπαναστατικῆς κρίσεως καὶ δυναμικῆς ἀναμετρήσεως, ἀν δὲν ἔχῃ ἐπιτύχει τὴν πρόσκτησιν ὡς συμμάχων διαφόρων κοινωνικῶν στρωμάτων, ξένων βασικῶς πρὸς τὰς ἐπιδιώξεις του (ἀγροτῶν, μικροαστῶν κλπ.), προσπαθεῖ νὰ ἔξασφαλίσῃ τούλαχιστον τὴν οὐδετεροποίησίν των διὰ καταλλήλων συνθημάτων. ’Ἐν τῷ μεταξύ, μόνιμος ἐπιδίωξίς του εἶναι· ἡ διὰ παντὸς μέσου ἔξασφάλισις μεμονωμένων σ υ ν ε ρ γ α τ ὥ ν ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς κοινωνίας, ἐν μέσῳ τῆς ὅποιας ἀναπτύσσει τὴν δρᾶστιν του. Οἱ συνεργάται αὐτοὶ — οἱ «σ υ ν ο δ ο ι π ό ρ ο ι» — προσφέρουν, ἐνσυνειδήτως ἡ ἀσυνειδήτως, ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὸν κομμουνισμὸν καὶ εἶναι ἀθλιον μεταπολεμικὸν φαινόμενον — παγκόσμιον καὶ ἐλληνικόν. ’Ο συνοδοιπόρος ἔχει περάσει συνήθως τὴν πρώτην νεότητα, ἀπολαμβάνει μὲ πολλὴν βουλιμίαν τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ ὑποστῇ καμμίαν θυσίαν ὑπὲρ τῶν «ἰδεῶν» του καὶ πάντοτε σχεδὸν βαρύνεται μὲ ἔνα παρελθόν, τὸ ὅποῖον προτιμᾶξι νὰ μὴ τοῦ τὸ ὑπενθυμίζουν. ’Η σ υ ν ο δ ο ι π ό ρ ί α εἶναι μία στάσις μᾶλλον μόνιμος καὶ εἰς τὴν ‘Ελλάδα εἰδικῶς ἤρχισε ν’ ἀνθῆ ἀφ’ ὅτου αἱ ἴστορικαι συγκυρίαι καὶ ἡ ἔλλειψις ὀργανώσεως τῶν ἀστικῶν δημοκρατικῶν κομμάτων κατέστησαν τὸ Κ.Κ.Ε. μὲ τοὺς κατευθυνομένους ὀπαδούς του (εἴτε ἀπ’ εὐθείας, εἴτε μέσω τῶν «θυγατέρων» ὀργανώσεων του) παράγοντα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, ὑπολογίσιμον ἀπό, ὅλων τῶν εἰδῶν καὶ ποιοτήτων, τοὺς καιροσκόπους.

Τέσσαρα εἶναι τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς στάσεως τοῦ συνοδοιπόρου:

1. ’Η ἴδιότυπος «προοδευτικότητης» του. ’Ο συνοδοιπόρος λαμβάνει ὡς δεδομένον καὶ αὐταπόδεικτον ἀξιώματα τὸ ὅτι, τάχα, ὁ κομμουνισμὸς ἀποτελεῖ ἐν ἀνώτερον στάδιον ἔξελίξεως τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ

όποιον πρέπει ν' ἀτενίζῃ κανεὶς μὲ «κατανόησιν». Δι' αὐτὸν καὶ τάσσεται ἐκ τῶν προτέρων ὑπὲρ πάσης ἀπόψεως ὑποστηριζομένης ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἐνῷ εἶναι πολὺ αὐστηρὸς ἔναντι τῶν δυτικῶν δημοκρατιῶν, τὰς ὅποιας βλέπει φορτωμένας μὲ ὄλας τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου. Εἰς τὸ τέλος διαδίδοι πόρος καταλήγει νὰ ταυτίζῃ, διὰ τῆς στάσεώς του, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δημοκρατίαν, τὴν χειραφέτησιν, τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πρόσδοτον μὲ τὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα καὶ ν' ἀντιμετωπίζῃ τὴν πατρίδα του καὶ τὰς δυτικὰς δημοκρατίας ἐν γένει, περίπου ὡς ὄλοκληρωτικὰ καθεστῶτα.

2. Ἡ ἀρνησις τοῦ δικαιώματος ἀμύνης εἰς τὰς δημοκρατίας. Ἡ καρδία τοῦ συνοδοιπόρου αἰμάσσει ἀνά εἰς τὰς δυτικὰς δημοκρατίας οἱ κατηγορούμενοι ἐπὶ κατασκοπείᾳ κομμουνιστῶν δικάζωνται ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς δικαιοσύνης ἀν κρατοῦνται εἰς τὰς φυλακὰς κομμουνιστῶν κατάδικοι βαρυνόμενοι μὲ ἐγκλήματα τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου (τὰ ὅποια αὐτὸς θεωρεῖ «πολιτικά» καὶ ἀμνηστευτά)· ἀν δὲν προσλαμβάνωνται εἰς τὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας ὅσοι ἐμφοροῦνται ἀπὸ κομμουνιστικὰς ἀρχὰς ἀν ἡ πολιτεία — ἡ ἐλληνικὴ ἐν προκειμένῳ — διατηρῇ, ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς αἰματηροτάτας κομμουνιστικὰς ἐπαναστάσεις, φακέλους κομμουνιστῶν ἀν τὸ Κ.Κ. εἶναι ἐκτὸς νόμου κλπ. Διὰ τὸν συνοδοιπόρον νοθεύει τὴν δημοκρατίαν ἡ νόμιμος ἄμυνά της ἔναντι τῆς κομμουνιστικῆς ἐπιβουλῆς, ποὺ θὰ καταργήσῃ ἀνεπανορθώτως τὴν δημοκρατίαν, ἀν ἐπιτύχη.

3. Ἡ σιγὴ διὰ τὰ ἐγκλήματα τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὁ συνοδοιπόρος εἶναι ἔτοιμος, ἐν ὃνδιματι τῆς «προοδευτικότητος» καὶ τῆς δημοκρατίας, νὰ ὑπογράψῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν οἰανδήποτε διαμαρτυρίαν ἢ διακήρυξιν, τὴν ὅποιαν θὰ τοῦ προσκομίσουν οἱ κομμουνισταί, νὰ προσέλθῃ ὡς μάρτυς ὑπερασπίσεως των εἰς τὰ δικαστήρια, νὰ δυσφημήσῃ, ἔλαφρῷ τῇ καρδίᾳ, τὴν χώραν του εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Οὐδέποτε ὅμως θὰ δεχθῇ νὰ ὑπογράψῃ διαμαρτυρίαν διὰ τὸ ὄργιον τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας εἰς τὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα, διὰ τὴν φυσικὴν ἔξοντωσιν δλων τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων των, διὰ τὰς φοβερὰς καὶ σκηνοθετημένας ὁμαδικὰς δίκας, διὰ τὰ ἀπέραντα στρατόπεδα καταναγκαστικῆς ἐργασίας, διὰ τὴν κατάργησην πάσης ἀτομικῆς καὶ πολιτικῆς ἐλευθερίας, διὰ τὸν ἔξανδρα ποδισμὸν τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν, διὰ τὴν κωμαδίαν τῶν «έκλογῶν» ὑπὸ μονοκομματικὸν καθεστώτος, διὰ τὰ φρικτὰ καὶ ὡμολογημένα πλέον βασανιστήρια, εἰς τὰ ὅποια ὑποβάλλει τοὺς

συλλαχμβανομένους ή μυστική ἀστυνομία, διὰ τὴν κατασκοπείαν, ποὺ διεξάγουν εἰς κάθε χώραν οἱ κομμουνισταί, διὰ τὴν κτηνώδη συντριβὴν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος δόλοκλήρων λαῶν, ὅπως ὁ ἀνατολικογερμανικός, ὁ ούγγρικός καὶ ὁ τσεχοσλοβακικός, διὰ τὸν βάναυσον στραγγαλισμὸν τῆς παραμικρᾶς ἐκδηλώσεως πνευματικῆς ἀνεξαρτησίας ἐκ μέρους τῶν διανοούμενων εἰς τὰς κομμουνιστικὰς χώρας καπ.

4. Ἡ ἀποφυγὴ συζητήσεως διὰ τὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα. "Αν ὑπενθυμίσῃ κανεὶς εἰς τὸν συνοδοιπόρον τὰ συμβαίνοντα εἰς τὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα, θὰ λάβῃ τὴν ἔξης ἀπάντησιν : «Δὲν γνωρίζω τὶ συμβαίνει ἐκεῖ. Ἐκεῖνο, ποὺ μ' ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ τόπος μου καὶ τὸ δημοκρατικὸν καθεστώς μας, τὸ ὄποιον δὲν πρέπει νὰ νοθεύεται μὲν ἀνελευθερα μέτρα, οὔτε νὰ χωρίζῃ τοὺς πολίτας εἰς δύο κατηγορίας». 'Ο συνοδοιπόρος ὑποκρίνεται μᾶλλον ἀδιαφορίαν καὶ ἄγνοιαν δι' ὅτι ἀφορᾷ τὸν κομμουνισμόν, εἰς τὸν ὄποιον δύμας συγχωρεῖ τὰ πάντα, ἐνῷ δὲν συγχωρεῖ τίποτε εἰς τὴν δημοκρατίαν — ἐν ὀνόματι της...

Οἱ συνοδοιπόροι εἰς τὴν μεγίστην πλειονότητά των δὲν ἀγωνίζονται δι' ἴδεας, ἀλλὰ διὰ συμφέροντα. Αἱ «ἰδέαι» ἀποτελοῦν πρόσχημα. Βασικῶς ἐκεῖνο, ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρει εἶναι νὰ ἔξασφαλίσουν τὸ ἀνώτατον δριον ὡφελείας, χωρὶς νὰ διατρέξουν κανένα ἀπὸ τοὺς κινδύνους, ποὺ διατρέχουν οἱ κομμουνισταί. Οἱ «Ἐλλήνες συνοδοιπόροι» ἡμποροῦν νὰ διαιρεθοῦν εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας : εἰς τοὺς «μονίμους» καὶ εἰς τοὺς «ἐφέδρους». Μόνιμοι εἶναι οἱ κατ' ἔξακολούθησιν ὑπηρετοῦντες τὸν κομμουνισμὸν καὶ τελοῦντες εἰς ἀμεσον ἢ ἔμμεσον, ἀλλὰ συνεχῆ ἔξαρτησιν ἀπὸ αὐτόν, διότι δὲν ἔχουν ἴδιαν πολιτικὴν ἢ ἀλληγορικήν διότητα. "Εφεδροὶ εἶναι οἱ κατὰ περιόδους ἐρωτοτροποῦντες πρὸς τὸν κομμουνισμόν, συνήθως παροδικῶς, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τρυγήσουν συμπληρωματικῶς ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ ἢ διὰ νὰ διαφοροποιηθοῦν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, υἱοθετοῦντες ἑτοίμους ἀπόψεις ἢ λόγῳ ἀπλῆς ὡφελείας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί εἶναι οἱ συνοδοιπόροι ;	4. 'Ταράχουν συνοδοιπόροι εἰς τὴν Ἑλλάδα ;
2. Ποία ἡ σχέσις τῶν συνοδοιπόρων μὲ τὸν κομμουνισμόν ;	5. Εἰς ποίας κατηγορίας δύνανται νὰ διαιρεθοῦν οἱ συνοδοιπόροι ;
3. Ποία τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς στάσεως τοῦ συνοδοιπόρου ;	

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΕΛΛΑΣ 1821 - 1967

1. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Μόλις ήρχισεν δύναμη τῆς 'Ανεξαρτησίας' Αγώνων τοῦ ἐλληνικοῦ "Εθνους, ἀμέσως ἀντεμετωπίσθη ἡ ἀνάγκη δημιουργίας κρατικῆς δργανώσεως, ἡ ὅποια ἀφ' ἔνδος θὰ ἔξησφάλιζε τὴν ἐνιαίαν κατεύθυνσιν τῆς ἀναληφθείσης ὑπερανθρώπου προσπαθείας καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ παρουσίαζε τοὺς ἐπαναστάτας εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον ὑπὸ μορφὴν διάφορον τῆς τῶν ἀπλῶν στασιαστῶν.

Εἰς πρώτην φάσιν ἡ προσπάθεια αὕτη ἔξεδηλώθη ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς δημιουργίας τοπικῶν δργανισμῶν. Τοιοῦτοι δργανισμοὶ ὑπῆρξαν διαδοχικῶς: ἡ συγκροτηθεῖσα τὴν 25ην Μαρτίου 1821 εἰς Καλαμάταν *Μεσσηνιακή Γερουσία* ὑπὸ τοῦ Πετρόμπετη Μαυρομιχάλη, ἡ διὰ τῆς Πράξεως τῆς Συνελεύσεως τῆς Μονῆς τῶν Καλτεζῶν τῆς 26ης Μαΐου 1821 ίδρυθεῖσα *Πελοποννησιακὴ Γερουσία*, (ἥτις διώρισε καὶ τὴν πρώτην ἐπαναστατικὴν κυβέρνησιν τῆς Πελοποννήσου ἐξ 7 μελῶν), δὲ *'Οργανισμὸς τῆς Γερουσίας τῆς Δυτικῆς Χερσονήσου Ελλαδος τῆς 9ης Νοεμβρίου 1821* (ψηφισθεὶς ὑπὸ Συνελεύσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῆς περιοχῆς εἰς Μεσολόγγιον), ἡ *Noμικὴ Διάταξις τῆς Ανατολικῆς Χερσονήσου Ελλαδος* (ἐγκριθεῖσα ὑπὸ ἑτέρας Συνελεύσεως εἰς "Αμφισσαν") τῆς 15ης Νοεμβρίου 1821, τέλος δὲ ὁ εἰς *'Επιδαυρον* ὑπογραφεὶς τὴν 27ην Δεκεμβρίου 1821 *'Οργανισμὸς τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας*. 'Αλλ' αἱ τοπικαὶ αὐταὶ δργανώ-

σεις δὲν ήτο δυνατὸν νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὸν κύριον ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, τῆς ἑνιαίας δηλαδὴ κρατικῆς ὁργανώσεως τῶν σκληρῶς μαχομένων διὰ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ δθωμανικοῦ ζυγοῦ καὶ τὴν ἔξασφάλισν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἑλλήνων. Ἀπαραίτητος ήτο ἡ δημιουργία κεντρικῆς κρατικῆς ὁργανώσεως.

Ἐθνικαὶ Συνελεύσεις. — Ἡ δημιουργία κεντρικῆς κρατικῆς ὁργανώσεως ἐπετεύχθη τὸ πρῶτον διὰ τῆς συνελθούσης τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου 1821 εἰς τὸ χωρίον Πιάδα (παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐπίδαυρον) Α' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῷ ἔλληνι ναυτικῷ, ἀπαρτισθείσης ἐκ 59 ἐν δλῳ ἀντιπροσώπων τῆς Στερεάς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων. Ἡ συνέλευσις αὕτη ἐνέκρινε, τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1822, τὸ ἀποκληθὲν «Πρόσωριν Πολίτευμα τῆς Ἐλλάδος», ὡς καὶ ἐπίσημον διακήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους, εἰς τὴν ὄποιαν (ἀποτελούσαν προοίμιον τοῦ Συντάγματος) διεκρήρυσσοντο τὰ ἔξης: «Ἐν δύναματι τῆς Ἄγιας καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἐθνος, τὸ ὑπὸ τὴν φρικώδη Οθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύτατον καὶ ἀπαραδειγμάτιστον ζυγὸν τῆς τυραννίας, καὶ ἀποστεῖσαν αὐτὸν μὲν μεγάλας θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ τῶν νομίμων Παραστατῶν του εἰς Ἐθνικὴν συνηγμένων Συνέλευσιν, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν». Τὸ Προσωρινὸν τοῦτο Πολίτευμα ἐδημιούργει δύο σώματα, ἀμφότερα αἱρετὰ καὶ πολυμελῆ, διὰ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν, τὸ Βούλευτικὸν (δηλαδὴ τὴν Βουλῆν) καὶ τὸ Ἐκτελεστικὸν (ἀντίστοιχον πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Κράτους καὶ ἀπαρτιζόμενον ἐκ πέντε μελῶν). Τὰ σώματα ταῦτα ἐκηρύσσοντο ἀπολύτως ἰσοδύναμα πρὸς ἄλληλα διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν νόμων, τὰ δὲ μέλη των ἔξελέγοντο δι’ ἐν μόνον ἔτος. Ἡ ἀπόλυτος ὅμως ἰσοδύναμια τῶν δύο σωμάτων, τὸ βραχυχρόνιον τῆς θητείας των καὶ τὸ πολυμελές τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ἀπετέλουν σοβαρώτατα μειονεκτήματα τοῦ Προσωρινοῦ Πολιτεύματος, λόγω τῶν ὄποιων ἐδυσχεραίνετο μεγάλως ἡ ἐνότης κατευθύνσεως τοῦ Ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ ἀσκησις τῆς διοικήσεως.

Τὰ μειονεκτήματα ταῦτα ἀπετέλεσαν τὴν αἵτίαν διὰ τὴν μετὰ 15 περίπου μῆνας ἀναθεώρησιν τοῦ Προσωρινοῦ Πολιτεύματος ὑπὸ τῆς συνελθούσης, τὴν 29ην Μαρτίου 1823, εἰς "Αστρος τῆς Κυνουρίας Β' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως". Αὕτη κατήρτισε τὸν ἀποκληθέντα «Νόμον τῆς Ἐπιδαύρου», διὰ τοῦ ὄποιου ὅμως ἥρθη μό-

νον ἐν τῶν μειονεκτημάτων τοῦ Προσωρινοῦ Πολιτεύματος, δηλαδὴ ἡ ἀπόλυτος ἴσοδυναμία Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ ὡς πρὸς τὴν κατάρτισιν τῶν νόμων. Συγκεκριμένως, τὸ δικαίωμα ἀπολύτου ἀρνητικούριας τοῦ Ἐκτελεστικοῦ μετετράπη εἰς ἀναβλητικὸν δικαίωμα. Τὰ ἄλλα ὅμως μειονεκτήματα δὲν ἔθεραπεύθησαν. Ἐπὶ πλέον, ἡ Β' Ἐθνικὴ Συνέλευσις προσέθεσεν εἰς ταῦτα καὶ νέον, διότι διὰ μυστικοῦ Ψηφίσματός της ὥρισεν ὅτι ὁ διορισμὸς δλων τῶν ἐπάρχων θὰ ἐπραγματοποιεῖτο διὰ κοινῆς ἀποφάσεως Ἐκτελεστικοῦ καὶ Βουλευτικοῦ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον συνετέλεσεν εἰς τὴν δημιουργίαν νέων ἀφορμῶν προστριβῶν μεταξὺ τῶν δύο σωμάτων καὶ πραγματικοῦ καθεστώτος ἀναρχίας.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1825 συνεκλήθη νέα Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἡ Γ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἀλλ' αὕτη μόλις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1827 κατέστη δυνατὸν νὰ ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας της, ἀρχικῶς μὲν εἰς Ἑρμιόνην, βραδύτερον δὲ εἰς Τροιζῆνα. Ἡ Συνέλευσις αὕτη ἐνέκρινε Ψήφισμα, διὰ τοῦ ὅποιου ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία ἀνετίθετο εἰς ἐν καὶ μόνον πρόσωπον, τὸν Κυβερνήτην, ἐπὶ ἑπταετεῖ θητείᾳ, ἐκλεγέντος διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦτο τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια (1776 - 1831), ἐν συνεχείᾳ δὲ κατήρτισε τὸ ἀρτιώτερον τῶν Συνταγμάτων τῆς περιόδου τοῦ ὑπέρ Ανεξαρτησίας Ἀγῶνος, τὸ «Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἐλλάδας» διά της Κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας ἔχοντας ὅτι δὲν ἦτο ἐνδεδειγμένη, ὑπὸ τὰς κρατούσας τότε συνθήκας, ἡ ἐφαρμογή του, μὲ τὴν συγκατάθεσιν δὲ τῆς Βουλῆς ἀνέστειλε τὴν ἴσχυν του καὶ συνεκέντρωσεν εἰς χεῖράς του πᾶσαν ἔξουσίαν δημιουργήσας παρ' αὐτῷ συμβουλευτικὸν σώμα ἐξ 27 μελῶν, εἰς τὸ ὅποιον ἐδόθη ἀρχικῶς τὸ ὄνομα «Πατελλήνιον», βραδύτερον δὲ «Γεροσία».

Μετὰ ἐν καὶ ἥμισυ ἔτος, τὸ θέρος τοῦ 1829, ὁ Καποδίστριας συνέκαλεσε νέαν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν εἰς Ἀργος, τὴν Δ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν εἰς τὴν Αργονησίαν, διὰ νὰ ἐγκρίνῃ νέον Σύνταγμα. Ἀλλὰ τὸ συντακτικὸν ἐργον αὐτῆς δὲν ἐσημείωσε πρόδον, οὕτω δὲ οὐδὲν σχέδιον Συνταγματος είχε καταρτισθῆ, δταν μετὰ δύο καὶ πλέον ἔτη, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1831, ἐδολοφονεῖτο εἰς τὸ Ναύπλιον ὁ Καποδίστριας. Τὴν δολοφονίαν τοῦ Κυβερνήτου ἐπηκοιλούθησε κατάστασις πλήρους ἀναρχίας.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην συνεκλήθησαν δύο νέαι Ἐθνικαὶ Συνεύσεις. 'Η πρώτη ἔξι αὐτῶν, ἡ *E' Eθνικὴ Συνέλευσις*, ἐνέκρινε, τὴν 15ην Μαρτίου 1832, τὸ ἀποκληθὲν *Ἡγεμονικὸν Σύνταγμα μαζανόν*, τὸ δόποιον διὰ πρώτην φορὰν προέβλεπε τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας εἰς αληρονομικὸν ἡγεμόνα καὶ τὴν ὑπαρξίαν δύο Βουλῶν, ἥτοι Βουλῆς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ Γερουσίας, τῆς ὁποίας τὰ μέλη διωρίζοντο ὡς ἴσοβια ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος. 'Η δευτέρα, ἡ δόποια ἔλαβε τὸ δόνομα *κατὰ τὰ συνέχειαν Δ'* *Eθνικὴ τῶν Ελλήνων Συνέλευσις* — διότι ἔθεωρε ἔαυτὴν ὡς συνεχίζουσαν τὸ ἔργον τῆς συγκληθείσης τὸ 1829 ὑπὸ τοῦ Καποδίστρια — ἐπελήφθη καὶ αὐτὴ τῆς καταρτίσεως νέου Συντάγματος, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον της, διότι τὴν 10ην Αὐγούστου 1832 διελύθη βιαίως, ἀφοῦ προηγουμένως, τὴν 29ην Ιουλίου 1832, οἱ ἀντιπρέσβεις τῶν τριῶν Προστατίδων Δυνάμεων (*Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας*) ελέχον διαμηνύσει εἰς αὐτὴν ὅτι δὲν ἥτο ἐπιτετραμμένον νὰ καταρτισθῇ Σύνταγμα χωρὶς τὴν συνεργασίαν τοῦ ἥδη ἐκλεγέντος ὑπὸ αὐτῶν ὡς Βασιλέως τῆς Ἐλλάδος βασιλόπαιδος τῆς Βαυαρίας *Οθωνος*.

2. ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Η διοίκησις τῆς Ἐλλάδος ἐπὶ *Οθωνος ἡσκήθη* ἐν σημαντικῷ μέτρῳ διὰ Βαυαρῶν, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν μὴ τήρησιν τῆς δοθείσης πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ *Οθωνος* ὑποσχέσεως περὶ παραχωρήσεως Συντάγματος, ὡδήγησεν εἰς τὴν *Ἐπανάστασιν τῆς Ζης Σεπτεμβρίου 1843*, τῆς δόποιας ἡγέτης ἥτο ὁ συνταγματάρχης Δ. Καλλέργης. 'Ο *Οθων*, πρὸ τοῦ κινδύνου ἐκθρονίσεως τοῦ, ὑπεχώρησε καὶ συνεκάλεσεν *Ἐθνικὴ Συνέλευσιν*, ἡ δόποια συνῆλθεν ἐν *Αθήναις* τὴν 8ην Νοεμβρίου 1843. 'Η Συνέλευσις αὕτη — ἡ δόποια ἀπεκλήθη *ἢ τῆς Γ' Σεπτεμβρίου ἐν Αθήναις Εθνικὴ τῶν Ελλήνων Συνέλευσις* — κατήρτισε Σύνταγμα, τὸ δόποιον ἐκυρώθη καὶ ἐξεδόθη τὴν 18ην Μαρτίου 1844 ὑπὸ τοῦ *Οθωνος*. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Βασιλεὺς ἔδωσεν ἐνώπιον τῆς *Ἐθνικῆς Συνελεύσεως* τὸν περὶ τηρήσεως τοῦ Συντάγματος δρον.

Σύνταγμα τοῦ 1844. — Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844 ἐνεπνέετο κυρίως ἐκ τοῦ βελγικοῦ Συντάγματος τοῦ 1831 — τὸ δόποιον ἀπετέλεσε τὸ ὑπόδειγμα τῶν περισσοτέρων εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων μέχρι τοῦ

Α' Παγκοσμίου Πολέμου — χωρὶς ὅμως νὰ υἱοθετῇ καὶ τὴν βασικῆς σημασίας διάταξίν του περὶ λαϊκῆς κυριαρχίας. Ἡ μορφὴ πολιτεύματος, τὴν δόποιαν καθιέρωνεν, ἥτο ἡ τῆς περιῳδοῦ σμένη ταγματικής ματρικῆς μεταξύ της και τῶν τριῶν ἔξουσιῶν, νομοθετικῆς, ἐκτελεστικῆς καὶ δικαστικῆς, ἐκ τῶν δόποιων ἡ τελευταία ἐχαρακτηρίζετο ὡς πηγάδουσα ἐξ αὐτοῦ. Οἱ Ὑπουργοὶ διωρίζοντο καὶ ἐπάνοντο ἐλευθέρως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, δὲ δόποιος ἐκύρωνεν ἐπίσης τοὺς νόμους τοὺς φηριζούμενους ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας. Καὶ ἡμὲν Βουλὴ ἐξελέγετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τὰ μέλη ὅμως τῆς Γερουσίας, 27 κατ' ἐλάχιστον δριον, διωρίζοντο ἰσοβίως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Ὁ "Οθων, ἀναγκασθεὶς κατόπιν τῆς ἐπαναστάσεως νὰ παραχωρήσῃ τὸ Σύνταγμα, οὐδεμίαν διάθεσιν εἶχε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διατάξεις του, τὰς δόποιας κατέβαλλε συνεχῶς πᾶσαν προσπάθειαν νὰ «περιγράψῃ», διὰ παντοειδῶν ἐπεμβάσεων εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ δι' ἄλλων μεθόδων. Ἡ τοιαύτη πολιτεία του εἶχεν ὡς συνέπειαν νέαν ἐπανάστασιν, μετὰ 19 ἔτη, κατ' ἀκολουθίαν τῆς δόποιας δριού μόνον ἥλλαξεν ἡ δυναστεία, ἀλλὰ καὶ μετεβλήθη ἡ μορφὴ τοῦ πολιτεύματος ἀπὸ συνταγματικῆς μοναρχίας εἰς βασιλευόμενην δημοκρατίαν.

Σύνταγμα τοῦ 1864. — Ἡ 'Επανάστασις ἐξερράγη εἰς 'Αθήνας τὴν νύκτα τῆς 10ης πρὸς τὴν 11ην 'Οκτωβρίου 1862, ἐνῷ ὁ "Οθων μετὰ τῆς Ἀμαλίας εὑρίσκοντο εἰς περιοδείαν εἰς τὰς ἐπαρχίας. Διὰ τοῦ ἐκδοθέντος τότε ὑπὸ τῶν ἡγετῶν τῆς ἐπαναστάσεως «Ψηφίσματος τοῦ 'Εθνους», ὁ "Οθων καὶ ἡ δυναστεία του ἐκηρύχθησαν ἔκπτωτοι τοῦ 'Ελληνικοῦ Θρόνου, συνεπήθη Προσωρινὴ Κυβέρνησις καὶ προεκηρύχθησαν ἔκλογοι 'Εθνικῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως (πρὸς σύνταξιν τῆς Πολιτείας καὶ ἔκλογὴν 'Ηγεμόνος'). Ἡ Συνέλευσις (ἀποκληθεῖσα ἡνὶ ἐν 'Α θήναις Β' τῷν 'Ελλήνων Συνέλευσις) συνῆλθε τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1862, ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλόπατος τῆς Ἀγγλίας 'Αλφρέδος — ὁ δόποιος εἶχεν, ἐν τῷ μεταξύ, διὰ δημοψηφίσματος ἔκλεγη Βασιλεὺς τῶν 'Ελλήνων — δὲν ἀπεδέχθη τὸν προσφερόμενον Θρόνον, ἐξέλεξεν ὡς Βασιλέα τὸν ὑποδειχθέντα ὑπὸ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων πρίγκηπα τῆς Δανίας Γεώργιον Χριστιανὸν Γουλιέλμον, ὑπὸ τὸ δνομα 'Γεώργιος Α', Βασιλεὺς τῶν 'Ελλήνων'. Ὁ Γεώργιος ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του τὴν 19ην 'Οκτωβρίου 1863, ἀφοῦ προηγουμένως ἡ 'Εθνικὴ Συνέλευσις, διὰ Ψηφίσματός της τῆς 9ης 'Οκτωβρίου

1863, διεκόρυξεν ότι ό Βασιλεύς δὲν θὰ είχε δικαίωμα κυρώσεως του ύπο κατάρτισιν Συντάγματος, άλλα μόνον τῶν νόμων. 'Ετιθετο οὕτω, κατὰ τρόπον πανηγυρικόν, ή ἀρχὴ ότι τὸ νέον Σύνταγμα θὰ προήρχετο ἐκ τοῦ λαοῦ, θὰ ξῆτο Σύνταγμα βασιλευομένης δημοκρατίας, ἐνῷ τὸ προηγούμενον Σύνταγμα τοῦ 1844 προήρχετο ἐκ τοῦ μονάρχου καὶ καθιέρου τὸ πολίτευμα τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας.

Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864, τὸ όποιον κατήρτισεν ἡ ἐν 'Αθήναις Β' τῶν Ἐλλήνων Συνέλευσις, διεκόρυσσε πανηγυρικῶς τὴν ἀρχὴν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας («ἄπασαι αἱ ἔξουσιαι πηγάδουσιν ἐκ τοῦ Ἐθνους, ἐνεργοῦνται δὲ καθ' ὃν τρόπον δρίζει τὸ Σύνταγμα», ὥριζε τὸ ἅρθρο. 21 αὐτοῦ), καθιέρων δὲ καὶ τὴν αὐθολικότητα τῆς φύσι- φρον, ἐνῷ διὰ τὸν Βασιλέα προέβλεπεν ότι δὲν είχεν ἄλλας ἔξουσίας πέραν ἑκείνων, τὰς όποιας τοῦ ἀνέθετον ρητῶς τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν συνάδοντες νόμοι. 'Η νομοθετικὴ ἔξουσία ἀνετίθετο εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Βασιλέα (ὅ δόποῖς είχεν ἀρμοδιότητα, τόσον προτάσεως, δόσον καὶ κυρώσεως τῶν νόμων), ἡ ἐκτελεστικὴ εἰς τὸν Βασιλέα, ὅ δόποῖς τὴν ἤσκει διὰ τῶν ὑπευθύνων Ὑπουργῶν, τέλος δὲ ἡ δικαστικὴ εἰς ἀνεξάρτητα δικαστήρια. 'Εξάρτησιν τῶν Κυβερνήσεων ἐκ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς δὲν προέβλεπε τὸ Σύνταγμα, αὕτη ὅμως καθιερώθη εἰς τὴν πρᾶξιν μετὰ παρέλευσιν ἔνδεκα ἑτῶν, διὰ τοῦ περιφήμου Λόγου τοῦ Θρόνου τοῦ 1875 (τοῦ δόποιου εἰσηγητῆς ὑπῆρξεν ὁ τότε Πρωθυπουργὸς Χαρ. Τρικούπης). Διὰ τούτου ὁ Βασιλεὺς ἀνήγγειλεν ότι θὰ ἀπήτει ἐφεξῆς ὡς ἀπαραίτητον προσὸν τῶν παρ' αὐτοῦ καλουμένων εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας ὅπως ἀπολαύσουν τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς.

Σύνταγμα τοῦ 1911. — Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 προέβλεπεν ἐξαιρετικῶς περίπλοκον διαδικασίαν διὰ τὴν ἀναθεώρησιν αὐτοῦ, ὡς ἐκ τῆς δόποιας αὕτη ἀπέβαινεν ἀνέφικτος εἰς τὴν πρᾶξιν. Οὕτω, μεταβολὴ καὶ ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ Συντάγματος ἐπραγματοποιήθη μόνον μετὰ τὴν στρατιωτικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1909, διὰ τῆς Β' Διπλῆς 'Αναθεώρητης ἀπέβασιν τοῦ 1911 καὶ χωρὶς νὰ τηρηθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ συνταγματικοῦ κειμένου προβλεπομένη διαδικασία ἀναθεώρησεως. Διὰ τῶν γενομένων τροποποιήσεων τοῦ Συντάγματος ἐπεδιώχθησαν ἡ καταπολέμησις τῆς κωλυσιεργίας εἰς τὴν Βουλήν, ἡ ἀρτιωτέρα κατόχυρωσις τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστῶν, ἡ ἀπλοποίησις τῆς

διαδικασίας της άναθεωρήσεως και ή άποτελεσματικωτέρα προστασία τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων.

Σύντομος ὅμως ὑπῆρξεν ή περίοδος ὁμαλῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911. Διότι, ἔξι ἀφορμῆς τῆς συμμετοχῆς ή μὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον, ἔξεδηλώθη τὸ 1915 δξεῖα συνταγματικὴ κρίσις ἔχουσα ως ἀντικείμενον τὴν ἔκτασιν τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ Βασιλέως τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν διορισμὸν καὶ τὴν παῦσιν τῶν Κυβερνήσεων καὶ τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς. Κατ' ἀκολουθίαν ταύτης, ή Ἐλλὰς εὑρέθη ἐπὶ τῷ διάστημα (1916 - 1917) ὑπὸ δύο Κυβερνήσεις, μίαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἑτέραν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, μέχρις ὅτου, κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1917, ἐπεκράτησε, μὲ τὴν συνδρομὴν τῶν Συμμάχων τῆς Ἀντάντης ή εἰς Θεσσαλονίκην προσωρινὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον. Πράγματι, τὴν 30ην Μαΐου 1917 ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀνεγόρησεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀφήνων τὸν Θρόνον εἰς τὸν δευτερότοκον υἱόν του Ἀλέξανδρον, τὴν δὲ 14ην Ιουνίου ἐσχηματίζετο νέα Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Ἐλ. Βενιζέλον, τερματίζομένου οὕτω τοῦ προσωρινοῦ διχασμοῦ τοῦ Κράτους.

Ἡ νέα Κυβέρνησις ἔλαβε διάφορα ἔκτακτα μέτρα κατὰ παρέκκλισιν ἀπὸ τοῦ Συντάγματος, μετὰ δὲ τὴν νικηφόρον διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς συμμάχους τῆς ἔκβασιν τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ὑπέβαλεν εἰς τὴν Βουλὴν (Αὔγουστος 1920) πρότασιν περὶ ἀναθεωρήσεως ὥρισμένων ἀρθρῶν τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911, ἵδιως δὲ ἐκείνων τῶν ὅποιων ή ἀκριβής ἔννοια εἶχεν ἀποτελέσει ἀντικείμενον ἀμφισβητήσεων καὶ εἶχεν ὅδηγήσει εἰς τὴν συνταγματικὴν κρίσιν τοῦ 1915. Μετὰ τὴν συνοπτικὴν ἔγκρισιν τῆς προτάσεως ταύτης, ή Βουλὴ διελύθη καὶ προεκηρύχθησαν ἐκλογαὶ Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς διὰ τὴν 25ην Οκτωβρίου 1920, αἱ ὅποιαι διεξήχθησαν τελικῶς μίαν ἐβδομάδα βραδύτερον (1η Νοεμβρίου) λόγω τοῦ ἐπισυμβάντος ἐν τῷ μεταξὺ θανάτου τοῦ Βασιλέως Ἀλεξάνδρου. Αἱ ἐκλογαὶ αὗται ἀπέβησαν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως Βενιζέλου, κατόπιν δὲ διεξαχθέντος δημοψηφίσματος ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνῷ ή Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ ἀνεκρήνουσσετο «Ι» ἐν «Α θήναις Συντακτικὴ Συνέλευσις» διὰ νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου ριζικῆς ἀναμορφώσεως τοῦ Συντάγματος. Τὸ ἔργον ὅμως τοῦτο προωθήθη μὲ ἔξαιρετικῶς βραδὺν ρυθμόν, ἐλάχιστα δὲ ἀρθρα τοῦ νέου Συντάγματος εἶχον ψηφισθῆ, ὅταν ἐπῆλθεν (Αὔγουστος 1922) ή Μικρασιατικὴ καταστροφή.

‘Η ἐκραγεῖσα τὴν 11ην Σεπτεμβρίου 1922 καὶ ἐπικρατήσασα ἀμέσως στρατιωτικὴ ἐπανάστασις ἡ οἵᾳσε τὴν παρακίτησιν τοῦ Βασιλέως ὑπὲρ τοῦ Διαδόχου Γεωργίου καὶ τὴν ἄμεσον διάλυσιν τῆς Γ' Συντακτικῆς Συνελεύσεως. Τὰ αἰτήματα ταῦτα ἴκανοποιήθησαν, μετὰ ἐν ἔτος δὲ ἡ Ἐπανάστασις προέβη εἰς τὴν προκήρυξιν ἐκλογῶν Συντακτικῆς Συνελεύσεως. Αὗται διεξήχθησαν τὴν 16ην Δεκεμβρίου 1923, δύο δὲ ἡμέρας βραδύτερον ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἐξηγκαζετο νὰ ἀπέλθῃ οἰκογενειακᾶς ἐξ Ἑλλάδος (ἀνατεθείσης τῆς Ἀντιβασιλείας εἰς τὸν ναύαρχον Π. Κουντουριώτην), μέχρις ὅτου ρυθμισθῇ τὸ θέμα τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος ὑπὸ τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως. ‘Η ἀναχώρησις αὐτῇ ἐσήμαινεν οὐσιαστικῶς τὴν κατάλυσιν τοῦ πολιτεύματος τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας, ἡ ὅποια ὠλοκληρώθη τυπικῶς διὰ τοῦ ἀπὸ 25ης Μαρτίου 1924 Ψηφίσματος τῆς τῆς Δ' Συντακτικῆς Συνελεύσεως. Διὰ τούτου ἐκηρύσσετο ἔκπτωτος ἡ δυναστεία καὶ ἡ Ἑλλάς ἀνεκηρύσσετο εἰς δημοκρατίαν κοινοβουλευτικῆς μορφῆς, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἀποφάσεως ταύτης διὰ δημοψήφισματος ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

‘Η Δ' Συντακτικὴ Συνέλευσις ἐπελήφθη μετὰ ταῦτα, μὲν βραδὺν ὄμως ρυθμόν, τοῦ ἔργου τῆς καταρτίσεως νέου Συντάγματος, εἰχε δὲ ψήφισει μόνον 36 ἀρθρα αὐτοῦ, διατὰ τὴν 25ην Ιουνίου 1925 ἐξερράγη στρατιωτικὸν κίνημα ὑπὸ τὸν Θ. Πάγκαλον. Οὗτος ἐσχημάτισε Κυβέρνησιν καὶ ἔτυχε φέρουν ἐμπιστοσύνης τῆς Συνελεύσεως, συγχρόνως δὲ ἐπέτυχε τὴν ἔγκρισιν παρ' αὐτῆς Ψηφίσματος, διὰ τοῦ ὅποιου συνεκροτεῖτο τριακονταμελῆς ἐπιτροπὴ ἐκ βουλευτῶν πρὸς ψήφισιν τοῦ νέου Συντάγματος. Τὸ Σύνταγμα τοῦτο θὰ ὑπεβάλλετο ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Συνέλευσιν — ἡ ὅποια θὰ συνήρχετο ἐκ νέου τὴν 15ην Οκτωβρίου — πρὸς δριστικὴν κύρωσιν. ‘Η τριακονταμελῆς ἐπιτροπὴ εἰργάσθη συντόνως καὶ ὑπέβαλε τὴν 11ην Σεπτεμβρίου τὸ Σύνταγμα πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὅποια ὄμως τὸ μετέβαλε κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ ὑπὸ τὴν νέαν αὐτὴν μορφὴν τὸ ἐδημοσίευσε τὴν 29ην Σεπτεμβρίου 1925, διαλύσασα συγχρόνως τὴν Συνέλευσιν. ‘Ἐκτοτε, ὁ Θ. Πάγκαλος ἐκυβέρνησε δικτατορικῶς, μέχρι τῆς ἀνατροπῆς του, τὴν 22αν Αὔγουστου 1926, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Κονδύλη. Οὗτος ἐσχημάτισεν ὑπηρεσιακὴν Κυβέρνησιν, ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν του μορφὴν τὸ Σύνταγμα τῆς τριακονταμελοῦς Ἐπιτροπῆς καὶ προεκήρυξεν ἐκλογὰς διὰ τὴν ἀνάδειξιν Βουλῆς, ἡ ὅποια θὰ ἡδύνατο, ἐντὸς ὥρισμένης προθεσμίας,

νὰ ἐπιφέρῃ ὅσας μεταβολὰς ἔθεωρει ἀναγκαίας εἰς τὸ Σύνταγμα.

Σύνταγμα τοῦ 1927. — 'Η Βουλή, ἡ ὁποία συνῆλθε τὴν 26ην Νοεμβρίου 1926, ἐπανεσυζήτησε τὸ Σύνταγμα καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς διατάξεις, ἐψήφισε δὲ τοῦτο εἰς τὸ σύνολον τὴν 2ον Ἰουνίου 1927. Τὴν ἑπομένην, 3ην Ἰουνίου, τὸ νέον Σύνταγμα ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927, ἐπηρεασθὲν εἰς περιωρισμένην μόνον κλίμακα ἀπὸ τὰς σημειώθεισας μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον ἔξελίξεις ὡς πρὸς τὴν δραγάνωσιν τῆς ἀσκήσεως τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, καθώριζε ρητῶς τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος ὡς δημοκρατίαν καὶ προσέθετεν ὅτι «Ἄπασαι αἱ ἔξουσίαι πηγάζουν ἀπὸ τὸ "Εθνος, ὑπάρχουν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀσκοῦνται καθ' ὃν τρόπον ὄριζει τὸ Σύνταγμα». 'Η νομοθετικὴ ἔξουσία ἀνετίθετο εἰς δύο Βουλᾶς (Βουλὴν καὶ Γερουσίαν), ἀμφοτέρας αἵρετάς, ἐνῷ ἡ ἐκτελεστικὴ ἀνετίθετο εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας — ἀσκοῦντα αὐτὴν διὰ τῶν Ὑπουργῶν — δὲ δύοις ἔξελέγετο διὰ μίαν πενταετίαν ἀπὸ τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Γερουσίαν συνερχομένας εἰς κοινὴν συνεδρίασιν.

Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 διετηρήθη ἐν ἴσχυΐ ἐπὶ μίαν περίου δικτα-ετίαν. Διότι, μετὰ τὸ ἀποτυχὸν στρατιωτικὸν κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου 1935, ἡ τότε Κυβέρνησις, μεταβαλλομένη ἀπὸ νομίμου εἰς ἐπαναστατικήν, προέβη εἰς τὴν ἔκδοσιν σειρᾶς Συντακτικῶν Πράξεων, διὰ τῆς κυριωτέρας ἐκ τῶν δύοιων κατηγορεῖτο ἡ Γερουσία, διελύετο ἡ Βουλὴ καὶ ἔξιγγέλλετο ἡ διενέργεια ἐκλογῶν πρὸς ἀνάδειξιν 'Εθνοσυνελεύσεως, ἡ ὁποία θὰ ἐψήφιζε τὸ νέον Σύνταγμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Αἱ ἐκλογαὶ διεξήχθησαν τὴν 9ην Ἰουνίου 1935, χωρὶς νὰ συμμετάσχουν εἰς αὐτὰς τὰ κεκηρυγμένα ὑπὲρ τῆς ἀβασιλεύου δημοκρατίας κόμματα, ἡ δὲ ἔξι αὐτῶν προελθοῦσα *E'* 'E θνικὴ Συνέλευσις συνῆλθε τὴν 1ην Ιουλίου 1935 καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐγκρίνῃ Ψήφισμα, συμφώνως πρὸς τὸ δύοιον διαδότ θὰ ἐκαλεῖτο μέχρι τῆς 15ης Νοεμβρίου εἰς δημοφανῆ φράσην την οποίαν διεπειρεῖτο τὸ πολίτευμα τῆς ἀβασιλεύου δημοκρατίας ἡ θὰ ἐπανεφέρετο ἐκεῖνο τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας. Πράγματι δὲ ἡ Κυβέρνησις καθώρισεν ἐν συνεχείᾳ τὴν 3ην Νοεμβρίου 1935 ὡς ἡμερομηνίαν διεξαγωγῆς τοῦ δημοψήφισματος.

'Αλλὰ τὴν 10ην Οκτωβρίου 1935 στρατιωτικοὶ παράγοντες ἔξηνάγκασαν εἰς παραίτησιν τὴν Κυβέρνησιν Τσαλδάρη, σχηματισθείσης αὐθημερὸν νέας κυβερνήσεως ὑπὸ τὸ στρατηγὸν Κονδύλην. 'Η Κυβέρ-

νησις αύτη ένεφανίσθη άμέσως ένωπιον της Συνελεύσεως καὶ ἐπέτυχε τὴν ἔγκρισιν Ψηφίσματος, διὰ τοῦ ὅποίου κατηργεῖτο τὸ πολίτευμα τῆς ἀβασιλεύτου δημοκρατίας, ἐπανεφέρετο ἐν ἴσχυί τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911 καὶ ὠρίζετο ὅτι διὰ τοῦ δημοψήφισματος τῆς 3ης Νοεμβρίου θὰ ἐκαλεῖτο ὁ λαὸς ὅπως ἔγκρινη τὴν ἐπελθούσαν μεταβολήν.

Μετὰ τὸ δημοψήφισμα καὶ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β' εἰς τὴν Ἑλλάδα (25 Νοεμβρίου 1935) ἐσχηματίσθη ὑπηρεσιακὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Δεμερτζῆν, διελύθη δὲ ἡ Ε' Ἐθνικὴ Συνέλευσις καὶ, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπανόδου εἰς ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον, προεκηρύχθησαν ἐκλογαὶ Ἀναπληρωτὴς Βούλης, προκειμένου νὰ προβῇ αὕτη εἰς τροποποίησιν τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911. Εἰς τὰς ἐκλογὰς ταύτας μετέσχον ὅλα τὰ κόμματα, ἐπειδὴ ὅμως οὐδεμίᾳ τῶν ἀντιπάλων παρατάξεων διέθετε τὴν ἀπόλυτον πλειονοψήφιαν εἰς τὴν Βουλήν, μὲ συνέπειαν νὰ παρουσιάζεται ὡς ρυθμιστὴς τῆς καταστάσεως τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα (διαθέτον 15 μόλις βουλευτὰς ἐπὶ συνόλου 300), δὲν κατέστη δυνατὸς ὁ σχηματισμὸς Κυβερνήσεως ἐκ τοῦ Κοινοβουλίου καὶ παρέμεινεν εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ Κυβέρνησις Δεμερτζῆ. "Οταν δὲ τὸν Ἀπρίλιον 1936 ἀπεβίωσεν ὁ Πρωθυπουργός, ἀνέλαβε τὴν ἡγεσίαν τῆς Κυβερνήσεως ὁ μέχρι τότε Ἀντιπρόεδρος αὐτῆς Ιω. Μετοξέας καὶ ἔτυχε ψήφου ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς, ἡ ὅποια μετ' ὀλίγον διέκοψε τὰς ἔργασίας τῆς διὰ τὸ φθινόπωρον χωρὶς νὰ ἔχῃ ἔως τότε ἀσχοληθῆ μὲ τὴν ἀναθέωρησιν τοῦ Συντάγματος.

Ἡ Γ' ὅμως Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ δὲν ἐπρόκειτο νὰ συνέληθῃ ἐκ νέου. Τὴν 4ην Αὔγουστου 1936 αὕτη διελύθη, ἐνῷ συγχρόνως ἐκηρύσσετο ὁ στρατιωτικὸς νόμος εἰς τὴν χώραν, ἔκτοτε δὲ ἡ Ἑλλὰς ἐκυβερνήθη ὑπὸ καθεστώς αὐταρχικόν, τὸ ὅποῖον διετηρήθη καὶ μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μετά, ἔξ αλλου, τὴν ἐμπλοκὴν καὶ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ τὴν κατάληψίν της τελικῶς ὑπὸ τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων τὸν Ἀπρίλιον 1941, ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῆς Κυβερνήσεως κατέφυγον εἰς τὸ ἔξωτερικόν, ὅπου βραδύτερον ἐξεδόθησαν δύο Συντακτικαὶ Πράξεις. Διὰ τῆς πρώτης ἔξ αὐτῶν καθωρίζετο ὁ τρόπος ἀσκήσεως τῆς κρατικῆς ἔξουσίας «μέχρις ἀπελευθερώσεως τῆς ὑπὸ τοῦ ἔχθρου κατεχομένης Πατρίδος καὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ λειτουργίας ἐλευθέρου Συνταγματικοῦ Πολιτεύματος», διὰ δὲ τῆς δευτέρας ἐκηρύσσετο ἄκυρον τὸ Β. Διάταγμα τῆς 4ης Αὔγουστου 1936, διὰ τοῦ ὅποίου εἶχον ἀνασταλῆ πλεῖσται τῶν εἰς τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα

άναφερομένων διατάξεων του Συντάγματος του 1911. 'Εν τῷ μεταξύ, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλειτούργουν αἱ λεγόμεναι «κατοχικαὶ κυβερνήσεις», αἱ δόποιαι ἡγητούσιαν τῶν ἐξουσίαν τῶν ἀρχῶν κατοχῆς καὶ ἐτέλουν ὑπὸ τὸν ἀπόλυτον ἔλεγχόν των.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἔθεωρήθη ἵσχυον τὸ Σύνταγμα του 1911, ὃς εἶχε τροποποιηθῆ δι' ὡρισμένων Συντακτικῶν Πράξεων του 1935, ἐκ παραλλήλου ὅμως αἱ διαδεχθεῖσαι ἀλλήλας, μέχρι τῶν ἔκλογῶν τῆς 31ης Μαρτίου 1946, Κυβερνήσεις ἡσκησαν καὶ συντακτικὴν ἐξουσίαν, ἐκδόσασαι 115 ἐν δλφ Συντακτικὰς Πράξεις.

'Η ἐκ τῶν ἔκλογῶν τῆς 31ης Μαρτίου 1946 προελθοῦσα «Δ' Ἀναθεωρητικὴ τελικὴ ἁπάντη» ἀπεφάσισε τὴν διεξαγωγὴν δη μοψῃ φίσματος διὰ τὴν ἐπάνοδον ἢ μὴ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β' εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνεκρότησε δὲ καὶ ἐπιτροπὴν ἐκ μελῶν τῆς (τὴν ἀποκληθεῖσαν Ἐπιτροπὴν τοῦ Β' Ψηφίσματος) διὰ τὴν κατάρτισιν σχεδίου Συντάγματος. 'Η Ἐπιτροπὴ αὕτη εἰργάσθη ἐπὶ δύο σχέδιον ἔτη, κατήρτισε δὲ σχέδιον Συντάγματος ἐξ 145 ἄρθρων, τὸ δόποιον κατετέθη εἰς τὴν Βουλὴν τὴν 15ην Ιουνίου 1948. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐβασίζετο κυρίως εἰς τὰ Συντάγματα του 1911 καὶ τοῦ 1927, περιεῖχεν ὅμως καὶ ἀρκετὰς πρωτοτύπους διατάξεις, κυριωτέρα τῶν δόποιων ἡ προβλέπουσα τὴν ἀσκησιν τῶν νομοθετικῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς Βουλῆς ἐν δλομελείᾳ καὶ εἰς τμήματα.

'Αλλ' ἡ Βουλὴ δὲν ἔφανη διατεθειμένη νὰ ἐγκρίνῃ τὸ σχέδιον τοῦτο, τὸ δόποιον τελικῶς δὲν ἔλαβεν ὑπὲρ δψιν οὔτε ὡς βάσιν συζητήσεως. Μετὰ ἓν δὲ περίου τοῦτο καὶ ὅταν ἐπλησίαζε πλέον τὸ τέρμα τοῦ τετραετοῦ βίου τῆς, συνεκρότησε νέαν ἐπιτροπὴν (τὴν γνωστὴν ὡς 'Ἐπιτροπὴν τοῦ ΕΗ' Ψηφίσματος) διὰ νὰ ἀναθεωρήσῃ τὸ Σύνταγμα του 1911 (22 Ιουλίου 1949). 'Η Ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐργασθεῖσα συντόνως, ὑπέβαλε τὸ σχέδιόν της τὴν 23ην Δεκεμβρίου 1949 εἰς τὴν Βουλήν, ἡ δόποια διέκοψε τὴν ἰδίαν ἡμέραν τὰς ἐργασίας, λόγῳ τῶν ἑορτῶν, μέχρι 9ης Ιανουαρίου 1950. Τὴν παραμονὴν ὅμως τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἐργασιῶν τῆς, ἡ Βουλὴ διελύθη καὶ προεκηρύχθησαν ἔκλογοι, χωρὶς νὰ γίνη οἰαδήποτε πρόβλεψις εἰς τὸ σχετικὸν Βασιλικὸν Διάταγμα ἢ νέα Βουλὴ θὰ συνέχιζεν ἡ ὅχι τὸ ἀναθεωρητικὸν ἔργον τῆς διαλυθείσης.

'Η ἐκ τῶν διεξαχθεισῶν τὴν 5ην Μαρτίου 1950 ἔκλογῶν προελθοῦσα Βουλὴ ἀπέφυγε νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ συνταγματικὸν ἔργον — παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἔξεδηλώθησαν ὡρισμέναι ἀπόπειραι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην — ἐπειδὴ ὅμως καθίστατο δλονὲν περισσότερον ἐπιτακτικὴ

ή ἀνάγκη ὅπως ἀρθῇ ή ὑφισταμένη ἀβεβαιότης ώς πρὸς τὸ συνταγματικὸν καθεστώς, ἀπεφασίσθη τελικῶς, κατόπιν συμφωνίας τῶν κυριωτέρων κομμάτων, ὅπως διαλυθῇ ἡ Βουλὴ καὶ προκηρυχθοῦν ἐκλογαί. Κατὰ τὴν συμφωνίαν ταύτην προεβλέπετο ὅτι ή νέα Βουλὴ θὰ ἥτο δυνατὸν δι’ ἀποφάσεως τῆς, λαμβανομένης ἐντὸς τοῦ πρώτου διμήνου τῆς πρώτης αὐτῆς συνόδου, νὰ ἐπικυρώσῃ ἢ νὰ ἀπορρίψῃ εἰς τὸ σύνολόν του τὸ σχέδιον Συντάγματος, τὸ ὁποῖον εἶχε καταρτίσει ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΞΗ' Ψηφίσματος.

Σύνταγμα τοῦ 1952. — Αἱ ἐκλογαὶ διεξήχθησαν τὴν 9ην Σεπτεμβρίου 1951, τὴν δὲ 7ην Νοεμβρίου ἡ Κυβέρνησις ὑπέβαλεν εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς ἔγκρισιν τὸ ὑφιστάμενον σχέδιον Συντάγματος. Κατὰ τὴν αὐτὴν ὥμως συνεδρίαν ἡ ἀξιωματικὴ ἀντιπολίτευσις (Ἐλληνικὸς Συναγερμὸς) ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἀνεγνώριζεν εἰς τὴν Βουλὴν τοιαύτην ἀρμοδιότητα, ἀπεκχώρησε δὲν ἐν τέλει τῆς συνεδριάσεως τῆς 21ης Δεκεμβρίου 1951 πρὸ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐπὶ τοῦ Συντάγματος ψηφοφορίας. Οὕτω, τὸ Σύνταγμα ἐνεκρίθη τελικῶς ὑπὸ 132 μόνον βουλευτῶν ἐπὶ συνόλου 258, ἥτοι διὰ πλειονόψηφίας μόλις ὑπερβαίνοντος τὴν ἀπόλυτον, ἐδημοσιεύθη δὲ τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1952.

Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952, τὸ ὁποῖον καθώριζε ρητῶς ώς μορφὴν τοῦ πολιτεύματος τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν, ἐβασίζετο κυρίως εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911 καὶ ἔν τινι μέτρῳ εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927, ἐλαχίστας δὲ νέας διατάξεις περιεῖχε καὶ εἶχεν ἀγνοήσει δῆλας τὰς συγχρόνους ἔξελίξεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἀσκήσεως τῆς κρατικῆς ἔξουσίας. Παρὰ ταῦτα, διετηρήθη ἐν ἴσχυi ἐπὶ 15 καὶ πλέον ἔτη, μέχρι τῆς Ἑθνικῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Απριλίου 1967.

3. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει σήμερον (1970) συνολικήν ἐπιφάνειαν 131.944 τ. χλμ. συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν ἐμβαθυμέτρησιν, γενομένην τὸ 1963. Ἐκ τούτων, τὰ 106.777,76 καταλαμβάνει τὸ ἡπειρωτικὸν τμῆμα τῆς καὶ τὰ 25.166,24 τὸ νησιωτικόν. Τὰ ἡπειρωτικὰ σύνορά της ἔχουν μῆκος 1.170,20 χλμ., ἔξι δῶν τὰ 967,20 χλμ. πρὸς τὰ κομμουνιστικὰ κράτη Ἀλβανίαν, Γιουγκοσλαβίαν καὶ Βουλγαρίαν. Τὸ συνολικὸν μῆκος

τῶν ἀκτῶν της ἀνέρχεται εἰς 15.020,9 χλμ. Διοικητικῶς ὑποδιαιρεῖται εἰς : 52 νομούς, 147 ἐπαρχίας, 256 δήμους, 5.812 κοινότητας καὶ 11.619 οἰκισμούς.

Ο πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀνέρχεται, καθ' ὑπολογισμὸν (ἀρχομένου τοῦ 1970) εἰς 8.870.000. "Οταν τὸ 1821 τὸ ἑλληνικὸν "Εθνος ἔλαβε τὰ ὅπλα διὰ ν' ἀποτινάξῃ τὸν δῆθωμανικὸν ζυγόν, ὁ πληθυσμὸς του ἔφθανε τὰς 938.765. Κατὰ τὴν πρώτην ἀπογραφήν, ἡ ὅποια διενεργήθη τὸ 1828 ἐπὶ τοῦ ἀπελευθερωθέντος χώρου, ὅστις εἶχεν ἐπιφάνειαν 47.516 τ. χλμ. εὐρέθησαν κατοικοῦντες εἰς αὐτὸν 753.400, ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ ἄγονος ὑπὲρ τῆς 'Ανεξαρτησίας ἐστοιχιεῖν 185.365 ψυχάς.

"Εκτοτε ἐσήμειωθησαν αἱ ἔξης ἐδαφικαὶ καὶ πληθυσμικαὶ ἔξελίξεις : Τὸ 1870 (μετὰ τὴν γενομένην τὸ 1864 προσάρτησιν τῶν Ιονίων νήσων) ἐπιφάνεια 50.211 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸς 1.457.894. Τὸ 1889 (μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ "Αρτῆς τὸ 1881) ἐπιφάνεια 63.606 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸς 2.187.208. Τὸ 1907 (μετὰ τὴν παραχώρησιν μικρᾶς λαορίδος ἐδάφους τῆς Θεσσαλίας τὸ 1897) ἐπιφάνεια 63.211 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸς 2.631.952. Τὸ 1920 (μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἡπείρου, τῆς Κρήτης, τῶν Νήσων Αίγαλου τὸ 1913-1914 καὶ τῆς Θράκης, "Ιμβρου καὶ Τενέδου τὸ 1919 - 1920) ἐπιφάνεια 150.176 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸς 5.531.474. Τὸ 1928 (μετὰ τὴν παραχώρησιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τῆς "Ιμβρου καὶ τῆς Τενέδου βάσει τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης τοῦ 1923) ἐπιφάνεια 129.281 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸς 6.204.684. Τὸ 1940, κατὰ τὴν γενομένην τὴν 16ην Ὁκτωβρίου ἀπογραφήν, ἡ Ἑλλὰς εἶχε πληθυσμὸν 7.344.860. Τὸ 1951 (μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Δωδεκανήσου τὸ 1947) ἐπιφάνεια 131.944 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸς 7.632.801.

Δεδομένου ὅτι κατὰ τὰ ἀμέσως πρὸ τοῦ πολέμου ἔτη ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ηὕξανεν ἐτησίως κατὰ 95 - 100.000 ψυχῶν, θὰ ἔπρεπεν οὗτος μετὰ τὴν προσάρτησιν καὶ τῆς Δωδεκανήσου νὰ φθάσῃ κανονικῶς τὸ 1951 τὰ 8.580.000 περίπου. Τὸ διαπιστούμενον ἔλλειμμα τῶν 950.000 περίπου ψυχῶν ὀφείλεται εἰς τρεῖς λόγους : εἰς τὰς ἀπωλείας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου 1940 - 1941, τῆς Ιταλικῆς, γερμανικῆς καὶ βουλγαρικῆς κατοχῆς 1941 - 1944, τῆς δεκεμβριανῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1944 καὶ τοῦ συμμοριτοπολέμου τοῦ 1946 - 1949· εἰς τοὺς ἐκ πείνης ἀθρόους θανάτους ίδια κατὰ τὸ δύο πρῶτα ἔτη τῆς κατοχῆς· καὶ εἰς τὴν μεγάλην πτῶσιν τῆς γεννητικότητος κατὰ τὴν δεκαετίαν

1940 - 1949. Η γενομένη την 19ην Μαρτίου 1961 (τελευταία) απογραφή έδωσε πληθυσμόν 8.388.553.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποίαν μορφήν προσέλαβεν ή κρατική δργάνωσις άμα την ένάρξει τοῦ 'Αγῶνος ;
2. Πότε συνῆλθεν ή Α' 'Εθνική Συνέλευσις καὶ ποίας ἀποφάσεις ἔλαβε ;
3. Ποῖα τὰ μειονεκτήματα τοῦ Προσωρινοῦ Πολιτεύματος ;
4. Πότε συνῆλθεν ή Β' 'Εθνική Συνέλευσις καὶ ποίας ἀποφάσεις ἔλαβε ;
5. Τι προέβλεπε τὸ «Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς 'Ελλάδος» καὶ ὑπὸ ποίου κατηρτίσθη ;
6. Ποῖος ὥρισθη Κυβερνήτης καὶ πῶς ἡσκήσει τὴν ἔξουσίαν ;
7. Πότε συνεκλήθησαν αἱ Δ', Ε' καὶ ή «κατὰ συνέχειαν Δ」 'Εθνικαὶ Συνέλευσις ;
8. Πῶς κατηρτίσθη τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844 καὶ τί πολίτευμα καθιέρων ;
9. Πῶς κατηρτίσθη τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 καὶ τί πολίτευμα καθιέρων ;
10. Ποίαν ἀρχὴν διεκήρυξε τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 ;
11. Πότε καθιερώθη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς ;
12. Πῶς κατηρτίσθη τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911 καὶ τί ἐπεδιώχθη διὰ

- τῶν τροποποιήσεων, αἱ όποιαι ἐπηνέγθησαν εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 ;
13. Ποια ἡ αιτία τῆς συνταγματικῆς κρίσεως τοῦ 1915 καὶ ποιῶν τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ;
14. Ποῖον πολίτευμα ἐψήρισεν ἡ Δ' Συντακτική Συνέλευσις ;
15. Τί διελάμβανε τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 ;
16. Πότε καὶ πῶς ἐπανεφέρθη ἡ βασιλεία εἰς τὴν 'Ελλάδα ;
17. Πότε ἐκηρύχθη ἡ δικτατορία τοῦ 'Ιωάννου. Μεταξῇ ;
18. Πῶς ἡσκεῖτο ἡ κρατικὴ ἔξουσία κατὰ τὴν κατοχήν ;
19. Μὲ ποῖον Σύνταγμα ἐκυβερνήθη ἡ 'Ελλὰς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ;
20. Πῶς ἐψήφισθη τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952, ποια ἡ προϊστορία του, καὶ ποῖα τὰ μειονεκτήματά του ;
21. Ποίας ἡ συνολικὴ ἐπιφάνεια τῆς 'Ελλάδος ;
22. Ποῖος δὲ πληθυσμὸς τῆς 'Ελλάδος τὸ 1821, τὸ 1828 καὶ τὸ 1970 ;
23. Ποῖον τὸ Ἑλλειμμα πληθυσμοῦ λόγῳ δοκιμασιῶν τῆς δεκαετίας 1940 - 1950 ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 21^{ΗΣ} ΑΠΡΙΛΙΟΥ

1. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Τὴν 21ην Ἀπριλίου τοῦ 1967 αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος ἀνέλαβον τὰς εὐθύνας διακυβερνήσεως τῆς χώρας κατόπιν ἀναιμάκτου 'Επαναστάσεως, ἡ ὁποίᾳ ἐπεκράτησεν ἀμέσως καὶ ἔγινε δεκτὴ μετ' ἀνακούφισεως ὑπὸ τοῦ λαοῦ. "Ηνοιγεν οὕτω, ἐν νέον κεφάλαιον εἰς τὴν ἴστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ" Ἐθνους καὶ ὁ Στρατὸς δι' ἔκτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους καθίστατο συντελεστὴς ἀποφασιστικῆς μεταβολῆς εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Αἱ προηγούμεναι ἐπεμβάσεις τοῦ εἰχον πραγματοποιηθῆ τὸ 1843, τὸ 1862, τὸ 1909, τὸ 1922, καὶ τὸ 1935.

'Η Ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου ἀπετέλεσεν ἐκτροπὴν ἐκ τῆς συνταγματικῆς τάξεως, ἀλλ᾽ ὑπῆρξε προτὸν ἴστορικῆς ἀναγκαιότητος, προσδιορισθεῖσα ἀφ' ἐνδὸς ἀπὸ τὴν παγκόσμιον κατάστασιν, τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῆς ὁποίας εἶναι : ἡ πάλη μεταξὺ δημοκρατίας καὶ διλοκήρωτισμοῦ, ὁ ταχὺς ρυθμὸς μεταβολῆς καὶ προόδου, ἡ κρίσις καὶ ἀμφισβήτησις ὅλων τῶν θεσμῶν καὶ ἡ ιδεολογικὴ σύγχυσις καὶ ἀμηχανία, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν κατάστασιν, τὰ βασικὰ γνωρίσματα νία, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίας καὶ ἀκεραιότητος, ἡ ἀνάγκη ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν τῆς χώρας, ἡ ἀνάγκη ἀνακτήσεως τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἀπωλέσθη εἰς τὸν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, λόγῳ τοῦ καταστροφικοῦ συμμοριτοπολέμου, τοῦ δργαναθέντος ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ καὶ ἡ ἀνάγκη ἥθικῆς ἔξυγιάνσεως τῆς δημοσίας ζωῆς τῆς χώρας.

'Η κατάστασις, ἡ ὁποίᾳ ἐπεκράτει εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς Ἐπαναστάσεως παρουσίαζε τὰ ἔξης βασικὰ χαρακτηριστικά :

1. Είχον ύποστηή προϊούσσαν καταλυτικήν φθοράν ὅλοι οἱ θεμελιώδεις θεσμοὶ τῆς χώρας κατὰ τὴν τελευταίαν ἰδίᾳ πενταετίαν : ὁ Κοινοβουλευτισμός, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ διοίκου περιεβάλλοντο μὲ περιφρόνησιν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, λόγῳ τῆς χαμηλῆς στάθμης τῶν περισσοτέρων ἡ Βασιλεία, λόγῳ τῆς ἐμπλοκῆς της εἰς τοὺς ὅλους ἀρχῶν πολιτικοὺς ἀνταγωνισμούς· τὸ σύστημα τῆς Ἀντιπροσωπεύσεως, λόγῳ τῆς καταπτώσεως τῶν πολιτικῶν ἥθῶν, τῆς ἔξαγορᾶς τῶν ψήφων, τῆς συνεργασίας πολλῶν ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτευτῶν τῶν ἀστικῶν κομμάτων μὲ τοὺς κομμουνιστάς· ὁ Συνδικαλισμός, λόγῳ τῆς διαφθορᾶς τῆς ἡγεσίας του· ἡ Διοίκησις, λόγῳ τῶν κομματικῶν ἐπεμβάσεων, αἱ ὄποιαι ὑπέθαλπον φαυλότητας καὶ καταχρήσεις· ὁ Τύπος, τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ὄποιου δέσυρε τὰ πάντα, διεστρέβλωντε τὰ γεγονότα, ἔξεβίαζε τὰ κόμματα καὶ τὰς κυβερνήσεις καὶ παρεπλάνει συστηματικῶς τὴν κοινὴν γνώμην. Ἀκόμη καὶ ἡ Δικαιοσύνη καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶχον μείνει ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τὸ γενικὸν κλῆμα τῆς φθορᾶς καὶ τῆς παρακμῆς. Τὸ καθεστώς, τὸ ὄποιον κατέλυσεν ἡ Ἐπανάστασις, ἀπετέλει θλιβεράν παραδίαιν δημοκρατίας, ἡ ὄποια, θὰ προεκάλει ἀγανάκτησιν εἰς κάθε πολίτην προηγμένης χώρας.

2. Εἶχε σημειωθῆ ἐπικίνδυνος διάβρωσις τῆς ἔθνικῆς ζωῆς ἐκ μέρους τοῦ κομμουνισμοῦ ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς Ε.Δ.Α. διειλομένη εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ ἔθνικὴν ἀμβλύτητα τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν δυσφορίαν τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἐκ τῆς ἐπικρατούσης καταστάσεως καὶ τὴν εἰσροήν πεπειραμένων καὶ ἐκπαιδευμένων κομμουνιστικῶν στελεχῶν, τὰ ὄποια ἐπανεπατρίσθησαν ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ παραπετάσματος μὲ τὴν ἄδειαν τῶν προεπαναστατικῶν κυβερνήσεων.

Οἱ κομμουνισμός, ἔξαχθεὶς ὑπὸ τῶν ἀστικῶν κομμάτων ἐκ τῆς ἡθικῆς ἀπομονώσεως, εἰς τὴν ὄποιαν εὐρέθη μετὰ τὴν στρατιωτικὴν συντριβὴν του τὸ 1949, εἶχε κατορθώσει: νὰ δημιουργήσῃ «λαϊκὸν μέτωπον βάσεως», εἰς τὰς τάξεις τοῦ ὄποιου εἶχε προσχωρήσει σημαντικὸν ποσοστὸν ἔθνικόφρονος στοιχείου· νὰ ἐπιτύχῃ ἔλεγχον ἐπὶ σημαντικοῦ τμήματος τῶν ὁργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, τῶν ἐργατικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν σωματείων καὶ τῆς νεολαίας· νὰ ἐγκαταστήσῃ πράκτοράς του εἰς καιρίας θέσεις τῆς κρατικῆς μηχανῆς, τῶν διαφόρων ὁργανισμῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας· νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ παρανόμου μηχανισμοῦ του· νὰ συγκεντρώσῃ ὄπλισμὸν (κατὰς τὰς ἐπισήμους ἀπορρήτους ἐκθέσεις τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν)

εἰς ἄγνωστον ποσότητα· νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δργάνωσίν του εἰς τὴν ὑπαιθρὸν· νὰ συγκροτήσῃ «μαχητικὰς ὁμάδας κρούσεων» ἀποτελούσας τοὺς πυρῆνας ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ καὶ «ὁμάδας λαϊκῶν τιμωρῶν» κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς δολοφονικῆς Ο.Π.Λ.Α., ἡ ὅποια εἶχε δράσει διαρκούσης τῆς κατοχῆς. Ἐπίσης, ὁ κομμουνισμὸς εἶχεν ἐπιτύχει νὰ διεισδύσῃ καὶ εἰς ἐνόπλους δυνάμεις εἰς ἔκτασιν μεγαλυτέραν τῆς συνήθους, ὅπου παρουσιάζετο περισσότερον ἐνεργὸς μὲ πράξεις δολιοφθορᾶς, φανερᾶς ἐκδηλώσεως κομμουνιστικῶν πεποιθήσεων ἐκ μέρους διπλιτῶν καὶ μὲ ἐπιθετικὰς ἐνεργείας, ἕργων καὶ λόγων, εἰς βάρος στρατιωτικῶν ἐκ μέρους ἰδιωτῶν κομμουνιστῶν.

Ἡ τοιαύτη διάβρωσίς τῆς ἔθνικῆς ζωῆς ἐκ μέρους τοῦ κομμουνισμοῦ ἐδημιούργει εἰς αὐτόν, συνεπικουρούμενον ὑπὸ τῶν συνοδοιπόρων, τὴν δυνατότητα: νὰ παραλύσῃ τὴν ζωὴν τῆς χώρας δι' ἐκτεταμένου κύματος ἀπεργιῶν· νὰ προβῇ εἰς πράξεις βίας καὶ στασιαστικὰς ἐνεργείας· νὰ καταλύσῃ τὴν κρατικὴν ἔξουσίαν ἵδιᾳ εἰς περιοχὰς ὅπου δὲν ὑπῆρχον στρατιωτικαὶ μονάδες ἢ ὑπῆρχον ἀλλὰ μικρᾶς δυνάμεως· νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ στρατοῦ πρὸς καταστολὴν στασιαστικῶν ἐνεργειῶν διὰ πράξεων δολιοφθορᾶς εἰς στρατιωτικὰ μέσα, δολοφονίας ἀξιωματικῶν, κάψιμεως τοῦ ἥμικου καὶ τῆς ἀγωνιστικότητος τῶν τμημάτων μὲ τὴν ρῦψιν καταλλήλων συνθημάτων ὑπὸ τῶν ὡργανωμένων διπλιτῶν· νὰ προβῇ εἰς δολιοφθορᾶς ἐγκαταστάσεων κοινῆς ὀφελείας (ἱδιᾳ τηλεπικοινωνιῶν καὶ παροχῆς ρεύματος)· καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὰς ἀνωτέρω δυνατότητας δι' εἰσδύσεως κομμουνιστοσυμμοριτῶν ἐκ τῶν διμόρων κρατῶν.

3. Εἶχεν ὑποστῆ χρονίαν διατάραξιν ἡ ἐσωτερικὴ γαλήνη τῆς χώρας διὰ τῶν συνεχῶν ἀπεργιῶν, «πτορειῶν», διαδηλώσεων καὶ ταραχῶν, τὰς ὅποιας ὡργάνωνον οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τῶν συνοδοιποριακῶν στοιχείων τῶν πολιτικῶν δργάνωσεων τοῦ Κέντρου. Αἱ μεγάλαι λαϊκαὶ μᾶζαι κατείχοντο ἀπὸ αἰσθημα ἀνασφαλείας καὶ ἀβεβαιότητος· οἱ ἐπιχειρηματίαι ὑφίσταντο ἐκβιαστικὴν τρομοκράτησιν ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὅποιοι τοὺς ἔξηνάγκαζον νὰ καταβάλλουν ἐκτάκτους ἢ μονίμους εἰσφοράς· καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας εἶχεν ὑποστῆ παραλυτικὴν ὑφεσιν ὀφειλομένην ἀφ' ἐνδὸς εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀρθῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ ἀφ' ἔτέρου εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἔκρυθμον κατάστασιν.

4. Εἶχε καταστῆ κοινὴ συνείδησις ὅτι ἡ χώρα εὑρίσκετο εἰς περίο-

δον πολιτικοῦ χάους, τὸ δόποῖον ἔφθασεν εἰς ἐπικίνδυνον σημεῖον μετὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1965 καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχεν οὔτε πολιτικὸν κόμμα, οὔτε προσωπικότης διὰ νὰ ἔξαγάγῃ τὸ "Ἐθνος ἐκ τοῦ ἀδιεξόδου, εἰς τὸ δόποῖον εἶχε περιαχθῆ λόγῳ σειρᾶς μοιραίων σφαλμάτων καὶ προδήλου ἀνεπαρκείας τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας.

5. Τέλος, ἡ Ἑλλὰς εἶχε φθάσει εἰς τὸ χεῖλος ἐμφυλίου πολέμου μεταξὺ τῆς Δεξιᾶς καὶ τῆς συνοδοιπορούσης πρὸς τὸν κομμουνισμὸν Κεντροαριστερᾶς, ὁ δόποῖος θὰ ἔξερρηγνύετο ἀφεύκτως μετὰ τὰς ἐκλογάς, αἵτινες ἐπρόκειτο νὰ διεξαχθοῦν τὴ 28ην Μαΐου 1967. Αἱ συνέπειαι τοῦ ἐμφυλίου αὐτοῦ πολέμου θὰ ἦσαν καταστρεπτικαὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, τόσον ἀπὸ ὄλικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως. Ἐξ αὐτοῦ θὰ ἔξηρχετο τελικῶς νικητὴς ὁ κομμουνισμός, ὃχι διότι διέθετεν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν, ἀλλὰ διότι ἡτο ἡ μόνη μετὰ τὸν Στρατὸν ὡργανωμένη δύναμις.

Ἡ Ἐπανάστασις τῆς 21ης Απριλίου, ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου, εἶναι φαινόμενον : α) ἐθνικόν, διότι ἀπεσόβησε τὸν κίνδυνον ἀπωλείας τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας μας, τὸν δόποῖον ἐνεσάρχωνεν ὁ κομμουνισμός· β) πολιτικόν, διότι ἀνέστειλε τὴν προϊούσσαν ἐκφύλισιν τῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, εἰς τὴν δόποιαν ὀδήγησαν οἱ ἐπαγγελματίαι τῆς πολιτικῆς· καὶ γ) κοινωνικόν, διότι ἀνταπεκρίθη εἰς τὸ αἰτημα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, τὸ δόποῖον παρέμενεν ἀνικανοποίητον ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου.

Οἱ σκοποί, τοὺς δόποίους ἔταξεν ἡ Ἐπανάστασις — πέραν τῆς κατοχυρώσεως τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς διασφαλίσεως τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης — εἶναι οἱ ἔξης : Ἐξυγίανσις τῆς δημοσίας ζωῆς. Ταχεῖα οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις πρὸς ὅφελος ὅλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων. Ἀμβλυνσις τῶν κοινωνικῶν διαφορῶν. Ἀπαλλαγὴ τῶν ἀσθενεστέρων ἀπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης. Ἀνύψωσις τῆς μορφωτικῆς στάθμης τοῦ λαοῦ διὰ καθολικεύσεως τῆς παιδείας πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς. Παροχὴ ἴσων εὐκαιριῶν εἰς δόλους. Ἐκσυγχρονισμὸς τῆς κρατικῆς μηχανῆς. Συμφιλίωσις Κράτους καὶ πολιτῶν. Συγχρότησις ἐλευθέρας πολιτείας μὲν ὡργανωμένην τὴν αὐτοάμυνά της κατὰ πάσης ἐπιβουλῆς. Ὁ κεντρικὸς σκοπὸς τῆς Ἐπαναστάσεως εἶναι ἡ ἔξαγωγὴ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν κατάστασιν καθυστερήσεως, εἰς τὴν δόποιαν εὑρίσκετο καὶ ἡ δργάνωσίς της εἰς κράτος σύγχρονον, δημοκρατικὸν καὶ ἴσχυρόν.

2. Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ 1952

Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952 ἀπετέλει, ἥδη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του, κείμενον παρωχημένης ἐποχῆς καὶ τελείως ἀσυγχρόνιστον. Ὅτο, κατὰ βάσιν, ταυτόσημον ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενόν του πρὸς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911, εἶχε δὲ περιλάβει ὀλίγας μόνον διατάξεις εἰλημμένας ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 καὶ ἀκόμη ὀλιγωτέρας νέας. Εἶχεν ἀγνοήσει ἐκ συστήματος τὰς συγχρόνους ἀντιλήψεις, τόσον ὡς πρὸς τὴν ὁργάνωσιν τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, ὃσον καὶ ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μεταξὺ Κράτους καὶ ἀτόμων. ‘Ως ἐκ τούτου — καὶ ἀσχέτως τῶν ἀντιρήσεων, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐγερθῆ ὡς πρὸς τὸ κῦρος τῆς διαδικασίας τῆς καταρτίσεώς του — δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς λειτουργίας τῆς κρατικῆς μηχανῆς. Παρουσίαζεν, ἐπὶ πλέον, κενὰ καὶ ἀντιφάσεις δυσχεραινούσας τὸ ἔργον τοῦ ἐφαρμοστοῦ τῶν διατάξεών του καὶ παρεχεριμούσας γόνιμον ἔδαφος διὰ τὴν ὑποστήριξιν ἐρμηνειῶν ἐκ διαιμέτρου καυχερινώντων καὶ συχνὰ αὐθιαρέτων, κατὰ τὰ συμφέροντα τῶν ἑκάστοτε κυβερνώντων ἢ ἀντιπολιτευομένων. Αἱ συνεχῶς ἀνακύπτουσαι περὶ τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς συνταγματικῆς διατάξεως ἀμφισβήτησεις, αἱ ὁποῖαι προσελάμβανον ἐνίστε ἔξαιρετικὴν δξύτητα, καθίστων κατ' ἀνάγκην δυσχερῆ τὴν ὁμαλήν ἔξέλιξιν τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς χώρας.

Τὸ τοιαύτας συνθήκας, φυσικὸν ἦτο νὰ ὑποστηρίζεται, εἰς ὅλον μεγαλυτέραν κλίμακα, ἢ ἀποψίς ὅτι τὸ συνταγματικὸν κείμενον εἶχεν ἀνάγκην ριζικῆς ἀναμορφώσεως. Παρὰ δόμως τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀποψίς αὕτη εὑρισκεν ἀπήχησιν καὶ μεταξὺ τῶν πολιτικῶν κύκλων, ἡ διαδικασία τῆς ἀναθεωρήσεως δὲν ἐτίθετο εἰς κίνησιν. Καὶ ὅταν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1963, ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν πρότασις ἀναθεωρήσεως, αὕτη δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ προωθηθῇ οὐσιαστικῶς, λόγῳ τῶν κρατουσῶν τότε πολιτικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς καθημερινῶς ἐντεινομένης δξύτητος τῶν κομματικῶν παθῶν.

Τὴν πραγματικὴν ταύτην κατάστασιν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀγνοήσῃ ἡ ‘Εθνικὴ ’Επανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, δύο δὲ μόλις ἑβδομάδας μετὰ τὴν ἀναίμακτον ἐπιχράτησιν τῆς, ἔξήγγειλεν ἐπισήμως τὴν πρόθεσίν της διὰ τὴν κατάρτισιν νέου Συντάγματος. Διὰ τῆς Α’ Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 5/6ης Μαΐου 1967, ἀφοῦ διεκηρύχθη εἰς τὸ προσόμιον αὐτῆς ἡ ἀνάγκη δπως διαμορφωθοῦν αἱ διατάξεις τοῦ Συντάγματος πρὸς τὸν σκοπὸν προστασίας τοῦ κρατοῦντος πολιτειακοῦ

καὶ κοινωνικοῦ καθεστῶτος «κατὰ πάντων τῶν ἐπιβουλευομένων αὐτό», ἀνετέθη, μέχρι ψηφίσεως τοῦ νέου Συντάγματος, εἰς τὸ 'Υπουργικὸν Συμβούλιον ἡ συντακτικὴ ἔξουσία ἀσκουμένη ὑπὸ τὴν μορφὴν Συντακτικῶν Πράξεων, ὡρίσθη δὲ ὅτι τὸ 'Υπουργικὸν Συμβούλιον θὰ κατήρτιζε τῷ νέον Σύνταγμα, τὸ ὄποιον θὰ ὑπεβάλλετο εἰς τὸν λαὸν πρὸς κύρωσιν διὰ δημοψηφίσματος.¹ Εκ παραλλήλου, συνεκροτεῖτο καὶ εἰκοσαμελῆς ἐπιτροπὴ ἐκ νομικῶν πρὸς μελέτην τῶν ἐπενεκτέων εἰς τὸ Σύνταγμα τροποποιήσεων.

Μετά τινας μῆνας, τὴν 13ην Δεκεμβρίου 1967, ἔξεδηλώθη πραξικόπημα ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Βασιλέως ἐναντίον τῆς 'Εθνικῆς 'Επαναστάσεως, τὸ ὄποιον ἀπέτυχεν ἐν τῇ γενέσει του. 'Ο Βασιλεὺς, μετὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, ἀνεχώρησεν ἀμέσως εἰς τὸ ἔξωτερικόν, τὴν ἑσπέραν δὲ τῆς ιδίας ἡμέρας ἡ 'Επαναστατικὴ 'Επιτροπή (ἀπαρτιζομένη ἐκ τοῦ συνταγματάρχου Γ. Παπαδόπουλου, τοῦ ταξιάρχου Στ. Παττακοῦ καὶ τοῦ συνταγματάρχου Ν. Μακαρέζου), ἀπηγόρυθμες Προκήρυξιν πρὸς τὸν Λαόν. Δι' αὐτῆς, ἀφοῦ ἔξετιθεντο τὰ σημειωθέντα ἔκτακτα γεγονότα καὶ ἡ ἀδικαιολόγητος ἀποχὴ «ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τῶν βασιλικῶν καθηκόντων τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν συνταγματικὴν τάξιν ἔχόντων δικαίωμα ἐνασκήσεως τῆς βασιλικῆς ἔξουσίας», ὡρίζετο ὡς 'Αντιβασιλεὺς ὁ ἀντιστράτηγος Γ. Ζωτάκης «ἴνα ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως ἀσκήσῃ τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν». 'Αμέσως κατέπιν ὡρίσθη ἐνώπιον τοῦ 'Αντιβασιλέως νέα Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν ἡγέτην τῆς 'Επαναστάσεως συνταγματάρχην Γεώργιον Παπαδόπουλον, εἰς αὐτὴν δὲ μετέσχον ὅλα τὰ μέλη τῆς προηγουμένης, ἔξαιρέσει τοῦ μέχρι τότε Πρωθυπουργοῦ Κ. Κόλλια (ὅ διοῖος εἶχεν ἀκολουθήσει τὸν Βασιλέα εἰς τὸ ἔξωτερικόν) καὶ τοῦ 'Αντιπροέδρου ἀντιστρατήγου Γ. Σπαντιδάκην.

'Εν τῷ μεταξύ, ἡ εἰκοσαμελῆς ἐκ νομικῶν 'Επιτροπή, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπιτίμου Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς 'Επικρατείας Χ. Μητρέλια, προέβαινεν εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν προσχεδίου νέου Συνταγματος, τὸ ὄποιον καὶ παρέδωσεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν 23ην Δεκεμβρίου 1967. Τὸ προσχέδιον τούτο, ἀποτελούμενον ἐξ 125 χρθρῶν, ἀν καὶ ἡκολούθει κατὰ βάσιν — ίδιας ὡς πρὸς τὴν διάρθρωσιν τῆς 1952, εἰσῆγε πολλάκις καινοτομίας ὡς πρὸς τὴν διάρθρωσιν τῆς ἀσκήσεως τῆς κρατικῆς ἔξουσίας.

'Η 'Εθνικὴ 'Επαναστατικὴ Κυβέρνησις, ἀφοῦ ἐμελέτησε τὸ προ-

σχέδιον, έδωσε τοῦτο εἰς τὴν δημοσιότητα τὴν 15ην Μαρτίου 1968 καὶ ἐκάλεσε τοὺς πολίτας εἰς δημοσίαν συζήτησιν ὅχι μόνον ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων. Ἐν συνεχείᾳ, ἐπιτροπαὶ ἐξ Ὑπουργῶν ἀνεμόρφωσαν τὸ προσχέδιον, τὴν δὲ 29ην Ιουνίου 1968 ἤρχισεν ἡ ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἔξονυχιστικὴ συζήτησις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιερώθησαν μακρόταται συνεδριάσεις. Τὴν 10ην Ιουλίου τὸ κυβερνητικὸν σχέδιον, ἀποτελούμενον ἐξ 138 ἄρθρων, ἐψηφίσθη εἰς τὸ σύνολον, τὴν δὲ ἐπομένην ἑδόθη εἰς τὴν δημοσιότητα ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὃ ὁποῖος ἐδήλωσεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ διεξήγητο τὴν 29ην Σεπτεμβρίου, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὅτι τὸ δημοσιεύθεν σχέδιον δὲν ἥτο καὶ τὸ τελικόν, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐπεφέροντο ἐνδεχομένως εἰς αὐτὸν ὠρισμέναι βελτιώσεις μετὰ νέων δημοσίων συζήτησιν.

Ἡ δευτέρα αὕτη δημοσία συζήτησις παρετάθη μέχρι τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου 1968, τὴν δὲ 14ην Σεπτεμβρίου τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἐνέκρινεν εἰς τὸ σύνολον, μετὰ νέας μακροτάτας συνεδριάσεις, τὸ τελικὸν κείμενον τοῦ Συντάγματος. Τὸ κείμενον τοῦτο, ἀποτελούμενον ἐπίσης ἐξ 138 ἄρθρων, διέφερεν εἰς πολλὰ σημεῖα τοῦ προηγουμένου κυβερνητικοῦ σχεδίου. Εἶναι δὲ ἴδιαιτέρως χαρακτηριστικὸν ὅτι μόνον 30 ἐκ τῶν ἄρθρων τοῦ προηγουμένου σχεδίου διετηρήθησαν τελείως ἀμετάβλητα, ἐνῷ τὰ υπόλοιπα 108 ὑπεβλήθησαν εἰς μεταβολάς, ἀλλας μὲν καθαρῶς γλωσσικάς ἢ ἐπουσιώδεις, ἄλλας δὲ οὐσιαστικάς.

Τὸ Δημοψήφισμα διεξήχθη, ὅπως εἶχε προαγγελθῆ, τὴν 29ην Σεπτεμβρίου 1968, κατ' αὐτὸν δὲ τὸ νέον Σύνταγμα ἐνεκρίθη διὰ συντριπτικῆς πλειονοψήφιας (92,108 % τῶν ψηφισάντων). Τὴν 15ην Νοεμβρίου 1968, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπικύρωσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ δημοψήφισματος, ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐτέθη ἀμέσως ἐν ἰσχύι, ἐξαιρέσει ὠρισμένων διατάξεων, διὰ τὰς ὁποίας τὸ ἄρθρον 138 αὐτοῦ ὠριζεν ὅτι θὰ ἐπίθεντο βραδύτερον εἰς ἐφαρμογὴν διὰ Πράξεων τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν διατάξεων τούτων, αἱ τῶν ἄρθρων 10 (περὶ προσωπικῆς ἐλευθερίας), 13 § 1 (περὶ τοῦ ἀσύλου τῆς κατοικίας), 14 (περὶ ἐλευθεροτυπίας, καταργηθείσης τῆς προληπτικῆς λογοκρισίας), 18 (περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι) καὶ 19 (περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ συνταιρίζεσθαι) ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν δυνάμει Πράξεων τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως.

3. ΒΑΣΙΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968 ὑπῆρξε προϊὸν ἐπαναστάσεως, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὅλα τὰ ἀπὸ τοῦ 1844 ἐλληνικὰ Συντάγματα, τὰ ὅποια κατηρτίσθησαν κατόπιν ἐπαναστάσεως ἢ πραξικοπήματος. Ἡ διαδικασία ὅμως τῆς καταρτίσεώς του ὑπῆρξε διάφορος ἐκείνης τῶν προηγουμένων Συνταγμάτων. Διότι κατηρτίσθη εἰς τὴν τελικὴν φάσιν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, μετὰ προηγηθεῖσαν ὅμως ἐλευθέρων δημοσίων συζήτησιν ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἐνεκρίθη δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ δημοψηφίσματος. Ἡ διαδικασία αὕτη, δημοκρατικὴ ὡς πρὸς ἀμφότερα τὰ σκέλη τῆς, ἡκολουθήθη διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑπῆρξε δὲ ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν κατηρτίσθη καὶ τὸ ἴσχυον Σύνταγμα τῆς Γαλλίας τοῦ 1958.

’Απὸ ἀπόψεως περιεχομένου, ἐπίσης, τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968 διαφέρει ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Διότι ἔχει καθιερώσει πλείστας καινοτομίας ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωσην τῆς ἀσκήσεως τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἀτόμων. ’Εδημιούργησε νέους θεσμούς, ἀγνώστους κατὰ τὸ παρελθόν, χαρακτηρίζεται δὲ ἀπὸ ἔντονον προσπάθειαν σαφοῦς καθορισμοῦ τῶν δρίων τῶν ἀρμοδιοτήτων καὶ τῶν σχέσεων πρὸς ἄλληλα τῶν σπουδαιοτέρων ὀργάνων τοῦ Κράτους, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποφεύγωνται αἱ γνωσταὶ ἐκ τοῦ παρελθόντος ἀμφισβητήσεις, αἱ ὅποιαι παρενέβαλλον συνεχῶς προσκόμματα εἰς τὴν ὁμαλὴν ἔξέλιξιν τοῦ δημοσίου βίου. Εἶναι Σύνταγμα ἀπολύτως συγχρονισμένον, ἀλλὰ καὶ προσηρμοσμένον πρὸς τὰ δεδομένα τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος, ὥστε νὰ ἔξασφαλίζεται ἡ λειτουργία τῆς κρατικῆς μηχανῆς κατὰ τρόπον ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας.

A. — Αἱ κυριώτεραι τῶν καινοτομιῶν, τὰς ὁποίας εἰσήγαγε τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968, ὡς πρὸς τὴν ἀσκησιν τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, εἶναι αἱ ἀκόλουθοι :

a. Ἡ δημιουργία τοῦ θεσμοῦ τοῦ Συνταγματικοῦ Αικαστηρίου (ἄρθρα 89 καὶ 106), ὡς ἀνωτάτου δικαστικοῦ ὀργάνου, μὲ πολλὰς ἀρμοδιότητας, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιοτάτη εἶναι ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν κρίσιν περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ Βασιλέως, τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ὥστε τὰ θέματα ταῦτα νὰ μὴ ἀντιμετωπίζωνται κατὰ τρόπον ἀνεύθυνον.

β. 'Η δημιουργία τοῦ θεσμοῦ τοῦ *Συμβούλιον τοῦ Ἑθνοῦ* (ἀρθρ. 54), τὸ ὁποῖον γνωμοδοτεῖ πρὸς τὸν Βασιλέα διὰ τὴν ἀσκησιν ὡρισμένων ἀρμοδιοτήτων του, συγχρόνως δὲ καλεῖται νὰ ἐγκρίνῃ τὴν θέσιν εἰς ἐφαρμογήν, εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις, τοῦ νόμου περὶ καταστάσεως πολιορκίας (συνεπαγομένου τὴν ἀναστολὴν ὡρισμένων συνταγματικῶν διατάξεων σχετικῶν μὲ τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας) κατὰ τὸ ἄρθρο. 25.

γ. 'Η δημιουργία τοῦ θεσμοῦ τοῦ *Επιτρόπου τῆς Βουλῆς* (ἄρθρ. 127) πρὸς ὑποβοήθησιν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Ombudsman τῶν σκανδιναվικῶν χωρῶν.

δ. 'Η λεπτομερειακὴ ρύθμισις τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ *Βασιλέως* πρὸς διορισμὸν καὶ παῦσιν τῶν Κυβερνήσεων (ἄρθρ. 43).

ε. 'Η λῆψις εἰδικῆς προνοίας διὰ τὴν ἔξασφάλισιν μεγαλυτέρας σταθερότητος τῶν *Κυβερνήσεων* (ἄρθρ. 93).

στ. 'Η καθιέρωσις ἀπολύτου ἀσυμβιβάστον μεταξὺ βουλευτικοῦ καὶ ὑπουργικοῦ ἀξιώματος, ἔξαιρέσει τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν Ἀντιπροέδρων τῆς Κυβερνήσεως (ἄρθρα 61 καὶ 88).

ζ. 'Η διαλεσίς τῆς *Βουλῆς* εἰς τμήματα (ἄρθρα 71 καὶ 72) καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ θεσμοῦ τῶν νόμων - πλαισίων (ἄρθρ. 48) πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου.

η. 'Η ἀναγνώρισις εἰς ἐκτάκτους περιπτώσεις ἔξαιρετικῶς ἐπειγούσης καὶ ἀπροβλέπτου ἀνάγκης, νομοθετικῆς ἀρμοδιότητος εἰς τὸν Βασιλέα ἀπό κοινοῦ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως (ἄρθρ. 48).

θ. 'Η συνταγματικὴ ἀναγνώρισις τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ της ρύθμισις τῆς καθόλου λειτουργίας των (ἄρθρ. 58), προβλεπομένης καὶ τῆς δυνατότητος διαλύσεως αὐτῶν, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἐν Δυτικῇ Γερμανίᾳ ισχυόντων, δι' ἀποφάσεως τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου.

ι.. 'Η μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βούλευτῶν εἰς 150 κατ' ἀνώτατον δριον, ἡ αὔξησις τῆς διαρκείας τῆς βουλευτικῆς περιόδου εἰς πέντε ἔτη, ὁ καθορισμὸς εὑρυτάτων ἐκλογικῶν περιφερειῶν διὰ νὰ καταπολεμηθῇ ἡ μικροκομματικὴ τοπικὴ συναλλαγή, ὁ καθορισμὸς ἐλαχίστου ὀρίου ποσοστοῦ ψήφων

διὰ τὴν ἐκπροσώπησιν 'κόμματος ἢ συνασπισμοῦ κομμάτων εἰς τὴν Βουλήν (ῶστε νὰ ἀποφεύγεται ὁ κατακερματισμὸς τῶν πολιτικῶν δυνάμεων), ἢ πρόβλεψις περὶ τῆς ἐκλογῆς ὡρισμένου ἀριθμοῦ βούλευτῶν τῷ ἔξι ὀλοκλήρῳ τῆς.¹ Επικρατεῖας κατ' ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τῶν κομμάτων, τέλος δὲ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐκλογῆς τοῦ αὐτοῦ προσώπου ως βούλευτοῦ διὰ τετάρτην κατὰ συνέχειαν βουλευτικὴν περίοδον, ὥστε νὰ εὐχεραίνεται ἡ διανέωσις τῶν στελεχῶν τῶν κομμάτων.

ια. 'Η ἀπαγόρευσις τῆς ἀναδρομικῆς ἐπιβολῆς φόρον ἢ οἰουδήποτε ἄλλου οἰκονομικοῦ βάρους χάριν τῆς προστασίας τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν συναλλαγῶν (ἀρθρ. 82).

ιβ. 'Η ρητὴ ἀνάθεσις εἰς τὰ δικαστήρια τῆς ἀρμοδιότητος ὅπως ἐλέγχουν τὴν συνταγματικότητα τῶν νόμων τόσον κατὰ τὸ περιεχόμενον, ὅσον καὶ τὰ τρόπου τῆς καταρτίσεως αὐτῶν (ἀρθρ. 118).

ιγ. 'Η καθιέρωσις τῆς δυνατότητος ἀναγνωρίσεως ἀρμοδιοτήτων εἰς ὅργανα διεθνῶν ὅργανισμῶν, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐξυπηρετεῖ τὴν παγκόσμιον εἰρήνην καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς συνεργασίας μετ' ἄλλων κρατῶν, ὑπὸ τῶν ὅρων τῆς ἐγκρίσεως τῆς σχετικῆς διεθνοῦς συνθήκης ὑπὸ τῆς Βουλῆς δὲ ηγεμόνης πλειονοψιφίας (ἀρθρ. 53).

Β. — Εἰς τὸν τομέα τῶν σχέσεων τοῦ Κράτους πρὸς τὰ ἀτομα, αἱ κυριώτεραι καινοτομίαι, τὰς ὅποιας εἰσήγαγε τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968, εἶναι αἱ ἀκόλουθοι :

α. 'Η ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀτόμου πρὸς ἐλευθέραν ἀναπτυξιν τῆς προσωπικότητος τον ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλει δικαιώματα τῶν ἄλλων καὶ δὲν παραβιάζει τὸ Σύνταγμα ἢ τὸν ἥθικὸν νόμον (ἀρθρ. 9).

β. 'Η ἀρτιωτέρα προστασία τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ ποντικού συγχρόνως τῆς ἀρχῆς ὅτι ὁ τύπος ἐπιτελεῖ δημοσίαν ἀποστολήν, ἢ ὅποια συνεπάγεται δικαιώματα καὶ καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ εὐθύνην διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν δημοσιευμάτων (ἀρθρ. 10).

γ. 'Η ἀρτιωτέρα ρύθμισις τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ποντικού, διακηρυσσομένης συγχρόνως τῆς ἀρχῆς ὅτι ὁ τύπος ἐπιτελεῖ δημοσίαν ἀποστολήν, ἢ ὅποια συνεπάγεται δικαιώματα καὶ καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ εὐθύνην διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν δημοσιευμάτων (ἀρθρ. 14).

δ. 'Η πλέον ὀρθολογικὴ ἢ κατὰ τὸ παρελθόν ρύθμισις διαφόρων

Οεμάτων σχετικῶν πρὸς τὴν ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτρίωσιν (ἀρθρ. 21).

ε. Ἡ καθιέρωσις τῆς δυνατότητος στερήσεως, δι’ ἀποφάσεως τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου, ὡρισμένων ἀτομικῶν δικαιωμάτων ἐν περιπτώσει καταχρηστικῆς ἀσκήσεως αὐτῶν (ἀρθρ. 24), κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν εἰς Δυτικὴν Γερμανίαν ἴσχυόντων.

στ. Ἡ καθιέρωσις διατάξεων κοινωνικοῦ περιεχομένου, ἀναφερομένων εἰς τὴν προστασίαν τοῦ γάμου, τῆς οἰκογενείας, τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν ἀνηλίκων, τὴν προστασίαν τῶν πολυτέκνων καὶ τῶν θυμάτων πολέμου, τὴν ἔξαστην ἀπασχολήσεως καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ἐργαζομένων, τὴν γείαν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν τοῦ πληθυσμοῦ, τέλος δὲ τὴν βελτίωσιν τῶν δρων διαβιώσεως τοῦ λαοῦ διὰ τῆς ἀναπτυξεως τῆς οἰκονομίας (ἀρθρα 26-28).

4. Η ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968 προσδιορίζει ρητῶς τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος ὡς *Βασιλευομένη Δημοκρατίαν*, ἀπαγορεύει δὲ τὴν διαθεσιαρχίαν τοῦ συνταγματικοῦ κειμένου μεταβολὴν τῆς μορφῆς ταύτης τοῦ πολιτεύματος (ἀρθρα 2 § 1 καὶ 137 § 1). Πέραν ὅμως τούτου, διακρηγότει πανηγυρικῶς τὴν ἀρχὴν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ἐπὶ τῆς ὄποιας θεμελιοῦται ἡ ἔννοια τῆς δημοκρατίας διὰ τοῦ ἀρθρ. 2 § 2, τὸ δόποιον ὁρίζει ὅτι «ἄπασαι αἱ ἔξουσιαι πηγάζουν ἐκ τοῦ Λαοῦ, ὑπάρχουν ὑπὲρ τοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ "Εθνους καὶ ἀσκοῦνται καθ' ὅν τρόπον ὁρίζει τὸ Σύνταγμα». Ανάλογος διάταξις ἀπήντα καὶ εἰς τὰ Συντάγματα τοῦ 1864, τοῦ 1911 καὶ τοῦ 1952, ἥτο δόμως κάπως διάφορος κατὰ τὸ περιεχόμενον, δεδομένου ὅτι τὰ Συντάγματα ἐκεῖνα ὥριζον ὅτι «ἄπασαι αἱ ἔξουσιαι πηγάζουν ἐκ τοῦ "Εθνους, ἐνεργοῦνται δὲ καθ' ὅν τρόπον ὁρίζει τὸ Σύνταγμα». Τὸ ἴσχυον Σύνταγμα ἀφ' ἑνὸς ἀντικατέστησε τὸν ὅρον «ἔθνος» διὰ τοῦ ὀρθοτέρου καὶ ἀνταποκρινομένου εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ὅρου «λαός» καὶ ἀφ' ἑτέρου προσέθεσεν ὅτι αἱ ἔξουσιαι «ὑπάρχουν ὑπὲρ τοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ "Εθνους». Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης φράσεως ὑποδεικνύεται σαφῶς εἰς τὰ δργανα τοῦ Κράτους ὅτι πρέπει νὰ ἔχουν πάντοτε

ώς άδηγόν, κατά τὴν ἀσκησιν τῶν ἔξουσιῶν των, τὰ συμφέροντα τόσου τοῦ λαοῦ, δύσον καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ "Εθνους γενικώτερον.

Πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένη ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικότητος τοῦ ἐκλογικοῦ καθηγαματικοῦ ματού, τὴν δύοιν τοῦ ἐπίσης καθιερώνει τὸ ἴσχυον Σύνταγμα, διὰ τοῦ ἄρθρου 56. Κατ' αὐτό, τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα ἀναγνωρίζεται εἰς ὅλους τοὺς πολίτας, τοὺς ἔχοντας συμπληρώσει τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς καθολικότητος προσδίδεται οὐσιαστικὸν περιεχόμενον εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς δημοκρατίας, ἀφοῦ ὅλοι οἱ ὥριμοι καὶ ἕναντι πρὸς ἐνέργειαν πολίται, ἀνευ ποιοτικῶν διακρίσεων, διαβέτουν τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα.

5. Η ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ

Τὸ ἴσχυον Σύνταγμα μίοθετεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς διακρίσεως τῶν ἐξ οντωτῶν στῶν σύστημα ἐκεῖνο δργανώσεως τῆς ἀσκήσεως τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, κατὰ τὸ δύοιν ὑφίστανται εἰς τὸ Κράτος τρεῖς χωρισταὶ ὅμαδες δργάνων, ἡ μία τῶν δύοιν εἶναι ἀρμοδία διὰ τὴν θέσπισιν τῶν κανόνων τοῦ δικαίου (νομοθετικὰ δργανα), ἡ δευτέρα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἡ ἐκτέλεσιν τῶν νόμων (διοικητικὰ ἡ ἐκτελεστικὰ δργανα) καὶ ἡ τρίτη διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης (δικαστικὰ δργανα). Τὴν ὑπαρξιν τριῶν ὅμαδων κρατικῶν δργάνων διέκρινε πρῶτος ὁ Ἀριστοτέλης (384 - 322 π.Χ.) παρατηρήσας ὅτι «ἔστι δὴ τρία μόρια τῶν πολιτειῶν πασῶν... ἐν μέν τι τὸ βουλευόμενον περὶ τῶν κοινῶν, δεύτερον δὲ τὸ περὶ τὰς ἀρχάς..., τρίτον δέ τι τὸ δικάζον».

Η ἀρχὴ τῆς διακρίσεως τῶν ἔξουσιῶν διατυποῦται εἰς τὸ ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος, κατὰ τὸ δύοιν ἡ νομοθετικὴ ἔξουσία ἀνατίθεται εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Βασιλέα, ἡ ἐκτελεστικὴ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Κυβέρνησιν, τέλος δὲ ἡ δικαστικὴ εἰς τὰ δικαστήρια, τῶν δύοιν αἱ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως. Υπάρχουν, συνεπῶς, τρεῖς ἰδιαίτεραι ὅμαδες δργάνων διὰ τὴν ἀσκησιν μᾶς ἐκάστης ἐκ τῶν τριῶν κατευθύνσεων, πρὸς τὰς δύοις ἀκδηλοῦται ἡ κρατικὴ ἔξουσία, ἥτοι τῆς νομοθεσίας, τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.

‘Αλλὰ τὰ διάφορα κρατικὰ ὅργανα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνεργοῦν εἰς τελείαν ἀπομόνωσιν τὰ μὲν ἀπὸ τὰ δέ, διότι τοῦτο θὰ ἀπέληγεν εἰς δύδυναμίαν ὅμαλῆς λειτουργίας τῆς κρατικῆς μηχανῆς. ‘Η συνεργασία μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατικῶν ὅργανων εἶναι ἀπαραίτητος, δι’ αὐτὸ δὲ καὶ ἡ διάκρισις τῶν ἔξουσιῶν δὲν καθιεροῦται ὑπὸ ἀπόλυτον μορφήν. ’Αντιθέτως, τὸ Σύνταγμα ὅργανώνει τὴν συστηματικὴν συνεργασίαν καὶ ἀλληλεπίδρασιν τῶν διαφόρων κρατικῶν ὅργανων, ἐπὶ πλέον δὲ καθιερώνει καὶ τὴν λεγομένην «διασταύρωσην».

‘Αναθέτει δηλ. εἰς ὀρισμένα κρατικὰ ὅργανα ἀρμοδιότητας, αἱ δποῖαι, ἀν ἐφηρμόζετο ἀπολύτως ἡ διάκρισις τῶν ἔξουσιῶν, δὲν θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ ἀνατεθοῦν εἰς αὐτά. Οὕτω λ.χ. ἀναθέτει εἰς τὴν Βουλήν, κύριον νομοθετικὸν ὅργανον, ἀρμοδιότητας διοικητικὰς ἡ καὶ δικαστικάς, εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Κυβέρνησιν, κύρια ἐκτελεστικὰ ὅργανα, ἀρμοδιότητας νομοθετικάς ἡ δικαστικάς, τέλος δὲ καὶ εἰς τὰ δικαστήρια ἀρμοδιότητας διοικητικάς, ἀκόμη δὲ καὶ νομοθετικάς, ὅπως συμβαίνει ὅταν τὸ Σύνταγματικὸν Δικαστήριον χαρακτηρίζει ὡς ἀντισυνταγματικὸν νόμον τινὰ μὲ συνέπειαν τὴν ἀκύρωσίν του.

‘Η διάκρισις, πάντως, τῶν ἔξουσιῶν παρουσιάζεται εἰς τὸ ἰσχὺον Σύνταγμα αὐστηροτέρᾳ ἢ εἰς τὰ προηγούμενα. Τοῦτο προκύπτει ἀπὸ ὀρισμένας διατάξεις, εἰδικῶτερον δὲ ἐκείνας, αἱ δποῖαι δημιουργοῦν ἀσυμβίβαστον μεταξὺ τοῦ βουλευτικοῦ καὶ τοῦ ὑπουργικοῦ ἀξιώματος ἡ αἱ δποῖαι ἀπαγορεύουν τὴν ὑποβολὴν εἰς τὴν Βουλὴν ἐρωτήσεως ἢ ἐπερωτήσεως ἡ τὴν συζήτησιν εἰς αὐτὴν περὶ ἐκκρεμοῦς ἐνώπιον δικαστηρίου δίκης.

6. Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Τὸν συνδετικὸν κρίκον μεταξὺ τῶν τριῶν ἔξουσιῶν ἀποτελεῖ ὁ Βασιλεὺς, διότι εἶναι, κατὰ τὸ ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος, κύριον ὅργανον τόσον τῆς νομοθετικῆς, ὃσον καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας, ἐπὶ πλέον δὲ ἀρμόδιος διὰ τὸν διορισμόν, συμφώνως ὅμως πρὸς τὸν νόμον, τῶν δικαστῶν, τῶν δποίων αἱ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται ἐν δύναμει του. Τὴν τοιαύτην θέσιν τοῦ Βασιλέως ἐντὸς τοῦ πολιτεύματος ὑπογραμμίζει καὶ τὸ ἄρθρο 30 § 1 τοῦ Συντάγματος, τὸ δποῖον τὸν χαρακτηρίζει «σύμβολον τῆς ἐνότητος τοῦ "Εθνους"» καὶ «Ἀγώτατον "Ἄρχοντα τοῦ Κράτους"».

‘Ο Βασιλεὺς κηρύσσεται, διὰ τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ Συντάγματος,

ἀνεύθυνος καὶ ἀπαραβίαστος, λόγῳ δὲ ἀκριβῶς τοῦ ἀνευθύνου τοι πρέπει, διὰ τοῦ ἄρθρ. 42, ὅτι οἰαδήποτε πρᾶξίς του διὰ νὰ ἔχῃ ἵσχυν πρέπει νὰ προσποιογράφεται ἀπὸ τὸ ἀρμόδιον μέλος τῆς Κυβερνήσεως, εἰς ὡρισμένας δὲ περιπτώσεις ἀπὸ τὸ 'Υπουργικὸν Συμβούλιον. 'Η ἀρχὴ τοῦ ἀνεύθυνον τοῦ Βασιλέως καθιερώθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, σιοθετήθη δέ, παρὰ τὴν ἐκ τῆς μοναρχίας «έλεω Θεοῦ» καταγγγήν της, ἀπὸ τὰ σύγχρονα δημοκρατικὰ πολιτεύματα, διότι διευκολύνει τὴν διατήρησίν του μακράν τῶν πολιτικῶν διαμαχῶν καὶ ἐνισχύει τὴν θέσιν τῆς ἐκ τοῦ λαοῦ προερχομένης ὑπευθύνου Κυβερνήσεως. 'Η ἀρχὴ, ὡς ἐκ τούτου, τοῦ ἀνευθύνου δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι ὁ Βασιλεὺς δύναται νὰ ἐνεργῇ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ δεσμεύεται ἀπὸ τὸ ὑφιστάμενον δίκαιον, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πυραμίδος τοῦ ὄποιού εἶναι τὸ Σύνταγμα. Πρᾶξις τοῦ Βασιλέως ἀντίθετος πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους εἶναι ἀνίσχυρος νομικῶς, μόνον δὲ εὐθύνη δὲν φέρει δι' αὐτὴν ὁ Βασιλεὺς, ἐπειδὴ τὴν εὐθύνην τὴν φέρουν τὰ μέλη ἢ μέλος τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ Βασιλέως ἔχει τὴν ἔννοιαν ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἀρχὴν ἢ ἔξουσίαν ἐντὸς τοῦ Κράτους δίδει λόγιον διὰ τὰς πρᾶξεις του, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἀπολαύει ίδιαιτέρας προστασίας διὰ τῶν ποινικῶν νόμων, διὰ πᾶσαν προσβολὴν ἀπευθυνομένην κατὰ τοῦ προσώπου του.

'Ο Βασιλεὺς ἔχει, κατὰ τὸ Σύνταγμα, διαφόρους ἀρμόδιοτητας, αἱ ὄποιαι κατατάσπονται εἰς κατηγορίας. Αἱ κατηγορίαι αὗται εἶναι αἱ ἔξι:

α. *Νομοθετικαὶ ἀρμοδιότητες*. Αὗται συνίστανται εἰς τὴν κύρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψήφιζομένων νόμων, εἰς τὴν παροχὴν ἀμνηστίας ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων, εἰς τὴν θέσιν ἐν ἵσχυτι τοῦ νόμου (περὶ καταστάσεως πολιορκίας) καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν, κατὰ τὸ ἄρθρ. 48 τοῦ Συντάγματος, διαφόρων διαταγμάτων, τὰ ὄποια περιέχουν κανόνας δικαίου.

β. *Διοικητικαὶ ἀρμοδιότητες*. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὕτην ἐντάσσονται ὁ διορισμὸς καὶ ἡ παῦσις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἡ ἀπονομὴ βαθμῶν κατὰ νόμον εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, ἡ κήρυξις πολέμου, ἡ ἔκδοσις καὶ δημοσίευσις τῶν νόμων, ἡ ἔκδοσις διοικητικῶν διαταγμάτων καὶ ἡ ἀπονομὴ παρασήμων.

γ. *Δικαστικαὶ ἀρμοδιότητες*. Αὗται εἶναι ὁ διορισμὸς τῶν δικαστῶν καὶ ἡ ἀπονομὴ χάριτος εἰς καταδικασθέντας.

δ. Ρυθμιστικαὶ ἀρμοδιότητες. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνήκουν ἀρμοδιότητες ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ρύθμισιν τοῦ βίου τῆς Βουλῆς καὶ τὸν σηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως, εἰδικώτερον δὲ ἡ σύγκλησις ἐκάστοτε τῆς Βουλῆς εἰς σύνοδον καὶ ἡ κήρυξις τῆς ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν συνόδων αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἡ ἀναστολὴ τῶν ἔργασιῶν τακτικῆς βουλευτικῆς συνόδου, ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς καὶ ὁ διορισμὸς καὶ ἡ παραδοσιαὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως.

ε. Ἀρμοδιότητες διεθνοῦς παραστάσεως. Αὗται εἶναι ἡ ἐκπροσώπησις τοῦ Κράτους εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ ἡ συνομολόγησις διεθνῶν συνθηκῶν.

Πέραν τῶν ἀρμοδιοτήτων τούτων, οὐδεμίαν ἄλλην δύναται νὰ ἀσκήσῃ ὁ Βασιλεὺς, διότι τοῦτο ἀπαγορεύεται ρητῶς ἐκ τοῦ Συντάγματος, τὸ ἄρθρον 55 τοῦ ὅποιου δρίζει ὅτι «ὁ βασιλεὺς δὲν ἔχει ἄλλας ἀρμοδιότητας εἰμὴ ὅσας ἀπονέμει εἰς αὐτὸν ρητῶς τὸ Σύνταγμα».

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί συνέβη τὴν 21ην Ἀπριλίου 1967; 2. Πότε ἄλλοτε αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις ἐπενέβησαν εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας; 3. Ποία ἦτο ἡ κατάστασις τῆς Ἐλλάδος κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς Ἐπαναστάσεως; 4. Ποῖοι εἶναι οἱ σκοποὶ τῆς Ἐπαναστάσεως; 5. Ἀπὸ πότε εἶχε διαπιστωθῆ ἡ ἀνάγκη ἀναμορφώσεως τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952; 6. Ποία διαδικασία ἡκαλουθήθη διὰ τὴν ἐκπόνησιν καὶ τὴν ψήφισιν τοῦ νέου Συντάγματος; 7. Ἀπὸ πότε ισχύει τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968; 8. Ποῖαι εἶναι αἱ κυριώτεραι καινοτομίαι τοῦ νέου Συντάγματος, ὡς πρὸς τὴν ἀσκησιν τῆς	κρατικῆς ἔξουσίας; 9. Ποῖαι εἶναι αἱ κυριώτεραι καινοτομίαι τοῦ νέου Συντάγματος εἰς τὰς σχέσεις Κράτους καὶ Πολιτῶν; 10. Ποῖαι εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ πολιτεύματος κατὰ τὸ νέον Σύνταγμα; 11. Ποῖαι ἀρχαὶ διακηρύσσονται εἰς τὸ νέον Σύνταγμα; 12. Τί καλοῦμεν «διάκρισιν τῶν ἔξουσιῶν»; 13. Τί καλοῦμεν «διασταύρωσιν τῶν λειτουργιῶν»; 14. Ποία ἡ θέσις τοῦ Βασιλέως κατὰ τὸ Σύνταγμα; 15. Τί καλοῦμεν «ἀνεύθυνον» καὶ τί «ἀπαραβίλαστον» τοῦ Βασιλέως; 16. Ποῖαι αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Βασιλέως κατὰ τὸ Σύνταγμα;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

1. Η ΒΟΥΛΗ

‘Η νομοθετική ἔξουσία ἀσκεῖται (ἀρθρ. 3 § 1 τοῦ Συντάγματος) ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς. ‘Η τοιαύτη σύμπραξις τῶν δύο ὅργάνων εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν νόμων ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ψηφίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς κυρώσεώς των ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. ‘Η ἀρμοδιότης ὅμως τοῦ Βασιλέως ὅπως κυρώνη τοὺς νόμους καθιεροῦται ὅχι ὡς ἀπόλυτος, ἀλλ’ ὡς ἀναβλητική. Συγκεκριμένως, ἀν δὲ Βασιλεὺς δὲν κυρώσῃ τὸν νόμον ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ψηφίσεώς του ὑπὸ τῆς Βουλῆς, τὸ σχέδιον παραπέμπεται ἐκ νέου εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς. “Αν δὲ ἡ τελευταία αὕτη τὸ ψηφίση ἐκ νέου διὰ τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν της, ὁ Βασιλεὺς εἶναι πλέον ὑποχρεωμένος νὰ τὸ κυρώσῃ καὶ νὰ τὸ καταστήσῃ νόμον τοῦ Κράτους.

Τὸ κύριον, συνεπῶς, ὅργανον διὰ τοῦ ὅποίου ἀσκεῖται ἡ νομοθετική ἔξουσία, εἶναι ἡ Βουλή. Αὕτη, συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρ. 57 § 1 τοῦ Συντάγματος, ἀποτελεῖται ἀπὸ 150 κατ’ ἀνώτατον ὅριον βουλευτάς, οἱ ὅποιοι (ἀρθρ. 56) ἀναδεικνύονται ἀπὸ τὸ ἐκλογικὸν σῶμα δι’ ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μαστικῆς ψηφοφορίας.

Βουλευταί. Οἱ βουλευταὶ διακρίνονται, κατὰ τὸ Σύνταγμα, εἰς δύο κατηγορίας. Εἰς ἑκείνους, οἱ ὅποιοι ἀναδεικνύονται κατὰ ἐκλογικὰς περιφερείας καὶ εἰς ἑκείνους, οἱ ὅποιοι ἀναδεικνύονται ἀπὸ ὅλοκληρον τὴν Ἐπικράτειαν. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀποτελοῦν ποσοστὸν τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, καθοριζόμενον διὰ τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου μεταξὺ τοῦ ἐνὸς πέμπτου καὶ τοῦ ἐνὸς ἔκτου. Οὕτω, ἀν δὲ ἐκλογικὸς νόμος καθορίσῃ τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν εἰς 150 (ἥτοι εἰς τὸ ἀνώτατον ἐπιτρεπόμενον κατὰ τὸ Σύνταγμα ὅριον),

οι 25 - 30 έξ αύτων θα άναδεικνύωνται όποι δόλοκληρον τήν 'Επικράτειαν και οι υπόλοιποι 120 - 125 όποι τάς έκλογικάς περιφερείας. Οι άναδεικνυόμενοι όποι δόλοκληρον τήν 'Επικράτειαν βουλευταὶ έκλεγονται ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν καταλόγων υποψηφίων τῶν κομμάτων και κατ' ἀναλογίαν τῆς έκλογικῆς δυνάμεως ἑκάστου κόμματος. Ούτω, ἂν έκλεγονται 30 βουλευταὶ όποι δόλοκληρον τήν 'Επικράτειαν και κατὰ τὰς έκλογάς τὸ Α κόμμα θα ἀναδείξῃ 15 βουλευτὰς τῆς κατηγορίας ταύτης, τὸ Β 9 και τὸ Γ 6, ἀσχέτως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, τοὺς ὅποιους ἔκαστον ἔξ αύτῶν θα ἐπιτύχῃ κατὰ έκλογικάς περιφερείας.

'Ως πρὸς τοὺς ἀναδεικνυομένους κατὰ έκλογικάς περιφερείας βουλευτάς, τὸ Σύνταγμα θέτει δύο περιορισμούς (ἄρθρ. 57 § 3). Κατὰ τὸν πρῶτον, αἱ έκλογικαὶ περιφέρειαι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰναι οὔτε περισσότεραι τῶν δέκα πέντε, ἀλλ' οὔτε και διλγώτεροι τῶν δέκα, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον ἑκάστη περιφέρεια πρέπει νὰ ἔχῃ τόσον πληθυσμόν, ὥστε νὰ ἀναδεικνύῃ πέντε, κατ' ἐλάχιστον ὅριον, βουλευτάς. Καθιεροῦται οὔτω τὸ σύστημα τῶν εὐρυτάτων έκλογικῶν περιφερειῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καταπολεμήσεως τῆς τοπικῆς μικροκομματικῆς συναλλαγῆς. Εἰς ἑκάστην, ἔξ ἄλλου, περιφέρειαν ἡ έκλογή, χάριν τῆς διευκολύνσεως τῶν έκλογέων και τῆς ταχείας διεκπεραιώσεώς της, πραγματοποιεῖται κατ' έκλογικὰ τμήματα, τὰ ὅποια συνήθως δὲν περιλαμβάνουν περισσοτέρους τῶν 800 έκλογέων ἔκαστον.

Τὸ Σύνταγμα λαμβάνει ἐπίσης πρόνοιαν διὰ νὰ ἀποφεύγεται ὁ κατακερματισμὸς τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας εἰς πληθώραν κομμάτων και κομματιδίων. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποβλέπει ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 57 § 6, ἡ ὅποια ὅριζει ὅτι δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ ἐκπροσωπηθῇ εἰς τὴν Βουλὴν κόμμα, τὸ ὅποιον δὲν συνεκέντρωσε (κατὰ τὰ εἰδικώτερον διὰ τοῦ έκλογικοῦ νόμου ὁριζόμενα) τὰ 10% - 16,66% τῶν ψήφων εἰς δόλοκληρον τήν 'Επικράτειαν, οὔτε συνασπισμὸς κομμάτων, ὁ ὅποιος δὲν συνεκέντρωσε τὰ 25% - 33,33% τῶν ψήφων.

Αἱ βουλευτικαὶ έκλογαι διενεργοῦνται ταυτοχρόνως εἰς δόλοκληρον τὴν 'Επικράτειαν, κατὰ τὴν παγίως δὲ ἀκολουθουμένην ἀπὸ τοῦ 1864 πρακτικὴν εἰς μίαν ἡμέραν, ἡ ὅποια εἰναι Κυριακή, ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκλείπει ὁ κίνδυνος ὅπως τὰ ἀποτελέσματα τῆς έκλογῆς εἰς μίαν περιφέρειαν ἐπηρεάσουν τοὺς έκλογεῖς ἄλλων περιφερειῶν.

‘Η Βουλὴ ἐκλέγεται διὰ μίαν πενταετίαν, ὅταν δὲ αὕτη συμπληρωθῇ, θὰ πρέπει νὰ διαλυθῇ καὶ νὰ προκηρυχθοῦν νέαι ἐκλογαὶ ἐντὸς 35 ἡμερῶν (Ἄρθρ. 60). Δὲν ἀποκλείεται δῆμος νὰ τερματισθῇ καὶ ἐνωρίτερον, δηλαδὴ πρὸ τῆς παρόδου τῶν πέντε ἑτῶν, ὁ βίος τῆς Βουλῆς διὰ τῆς διαια λύ σεως αὐτῆς. Διὰ τὴν διάλυσιν ἀπαιτεῖται Βασιλικὸν Διάταγμα, τὸ ὄποιον προσυπογράφεται ἀπὸ τὸ Υπουργικὸν Συμβούλιον, διὰ νὰ εἶναι δὲ ἔχοντος τὸ διάταγμα τοῦτο, πρέπει νὰ ζητηθῇ ἡ γνώμη τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐθνους (Ἄρθρ. 46).

Ἐκλογιμότης. Διὰ νὰ ἐκλεγῇ τις βουλευτής — διὰ νὰ εἶναι ἐκλόγιμος, ὡς λέγεται — πρέπει νὰ συγκεντρώνῃ, κατὰ τὸ ἄρθρ. 61 τοῦ Συντάγματος, πέντε προσόντα. Ταῦτα εἶναι: α) ἡ ἐλληνικὴ ιθαγένεια, β) ἡ ἡλικία τῶν 25 ἑτῶν συμπεπληρωμάνων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς, γ) ἡ κατὰ νόμον ἴκανότης τοῦ ἐκλέγειν, πρᾶγμα τὸ ὄποιον σημαίνει ὅτι δὲν θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ στερηθῆ τοῦ δικαιώματος τῆς φύφου λόγω πνευματικῆς ἀνικανότητος ἢ ηθικῆς ἀναξιότητος, δ) ἡ ἐγγραφὴ εἰς ἐκλογικὸν κατάλογον καὶ ε) τὸ ἀπολυτήριον μέσης ἐκπαιδεύσεως, γενικῆς, ἢ ἐπαγγελματικῆς.

Πέραν δῆμος τῶν προσόντων, τὸ Σύνταγμα δρίζει ὅτι δὲν πρέπει νὰ συντρέχουν καὶ ὡρισμένα κωλύματα, ἡ ὑπαρξίες τῶν ὄποιων ἀποκλείει τὴν ἐκλογιμότητα. Οὔτω, ὅσοι ἀπέκτησαν τὴν ἐλληνικὴν ιθαγένειαν διὰ πολιτογραφήσεως ἢ γάμου εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκλεγοῦν βουλευταὶ μόνον μετὰ τὴν πάροδον δέκα ἑτῶν ἀπὸ τῆς πολιτογραφήσεως ἢ τοῦ γάμου. Δὲν εἶναι ἐπίσης ἐκλόγιμοι ὅσοι δὲν ἔχεπλήρωσαν τὰς στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις των ἢ δὲν ἀπέλλαγησαν νομίμως ἀπὸ τούτων, ὅσοι κατεδικάσθησαν εἰς ποινὰς συνεπαγομένας στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων (καὶ μάλιστα ἐπὶ χρόνον διπλάσιον τοῦ δριζούμενου διὰ τῆς καταδίκαστικῆς ἀποφάσεως), ὡς καὶ ὅσοι κατεδικάσθησαν εἴτε δι’ ὡρισμένα ἀξιόποινα ἀδικήματα ἀτιμωτικοῦ χαρακτῆρος, ρητῶς κατονομαζόμενα εἰς τὸ Σύνταγμα, εἴτε δι’ ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς κόμμα, δργάνωσιν, σωματεῖον ἢ ἔνωσιν προσώπων, τῶν ὄποιων σκοπὸς εἶναι ἡ διάδοσις καὶ ἐφαρμογὴ ἰδεῶν τεινουσῶν εἰς ἀνατροπὴν τοῦ κρατοῦντος πολιτεύματος ἢ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος ἢ εἰς ἀπόσπασιν μέρους τῆς Ἐπικρατείας. Ἐπὶ πλέον, διὰ νὰ καταπολεμηθῇ ὁ βούλευτικὸς τελεχῶν τῶν στελεχῶν τῶν κομμάτων, δρίζεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκλεγῇ τις διὰ τετάρτην κατὰ συνέχειαν φορὰν βουλευτής — ἔξαι-

ρέσει τῶν διατελεσάντων κοινοβουλευτικῶν πρωθυπουργῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων — ὅπως ἐπίσης ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔκλεγῃ βουλευτὴς ὁ διατελέσας ‘Υπουργὸς ἢ ‘Υφυπουργὸς κατὰ τὴν πρὸ τῶν ἐκλογῶν βουλευτικὴν περίσσον (διὰ νὰ ἀποφεύγεται ὁ κίνδυνος νὰ ἔκμεταλλευθῇ τὸ ἀξίωμά του πρὸς ἀπόκτησιν ἐκλογικῆς πελατείας), ὡς καὶ ὁ ἔχων ἀνειλημμένην ὑποχρέωσιν παραμονῆς ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν πρὸς ἐκπνεύση ὁ χρόνος οὗτος.

Κωλύματα. Τὸ Σύνταγμα (ἀρθρ. 62) καθιερώνει καὶ ὡρισμένα σχετικὰ κωλύματα, ἀπαγορεῦον τὴν ἐκλογὴν ὡς βουλευτῶν : α) τῶν ἐμπίσθων δημοσίων ὑπαλλήλων, β) τῶν ὑπαλλήλων δργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου καὶ δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐπιχειρήσεων, ὡς καὶ τῶν διοικητῶν ἢ προέδρων τῶν διοικητικῶν συμβουλίων πάκτων τῶν δργανισμῶν τούτων, γ) τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τῶν σωμάτων ἀσφαλείας, τοῦ λιμενικοῦ σώματος καὶ τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας, δ) τῶν δημάρχων καὶ τῶν προέδρων κοινοτήτων καὶ ε) τῶν συμβολαιογράφων καὶ τῶν φυλάκων ὑποθηκῶν καὶ μεταγραφῶν. Τὰ κωλύματα ταῦτα χαρακτηρίζονται ὡς σχετικά, διότι παύουν ὑφιστάμενα διὰ τῆς πρὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ὑποψήφιων βουλευτῶν παραιτήσεως ἀπὸ τῆς θέσεώς των τῶν ἐμπιπτόντων εἰς τὰς ἀνωτέρω κατηγορίας. Ἡ παραίτησις αὕτη, συμφώνως πρὸς ρήτην διάταξιν τοῦ Συντάγματος, συντελεῖται διὰ μόνης τῆς ἐγγράφου ὑποβολῆς της, χωρὶς νὰ ἀπαιτήται καὶ ἀποδοχὴ της ἀπὸ τὴν ἀρμοδίαν ἀρχήν. Ἡ τελευταία αὕτη πρόνοια ἐλήφθη διὰ νὰ μὴ παρεμποδίζεται ἀπὸ τὴν διοίκησιν, μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι τῆς εἶναι ἀπαραίτητος, ἢ ἀποχώρησις ἐκ τῆς ὑπηρεσίας οἱουδήποτε ἐκ τῶν ἀνωτέρω προσώπων προκειμένου νὰ πολιτευθῇ.

Πάντα τὰ κωλύματα ἐκλογιμότητος καθορίζονται περιοριστικῶς ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι δυνατὸν διὰ νόμου οὔτε προστεθοῦν ἄλλα εἰς αὐτά, ἀλλ’ οὔτε νὰ καταργηθοῦν ὡρισμένα ἐκ τῶν καθορισθέντων.

Ἀσυμβίβαστα. Τὸ Σύνταγμα καθιερώνει καὶ περιπτώσεις ἀσυμβίβαστας στὸ τῶν βουλευτικῶν καθηκόντων πρὸς ἕτερα ἔργα (ἀρθρ. 63). Προβλέπει οὕτως εἰδικώτερον ὅτι διαβούλευτος δὲν δύναται νὰ εἶναι συγχρόνως καὶ διευθυντὴς ἢ ἄλλος ἀντιπρόσωπος ἢ διοικητικὸς σύμβουλος ἢ ἔμμισθος νομικός σύμβουλος ἢ ὑπάλληλος ἐμπορικῶν ἑταίριῶν ἢ ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι εἴτε ἐπιχορηγοῦνται τακτικῶς, δυνάμει εἰδι-

κοῦ νόμου, ἀπὸ τὸ Κράτος ἢ ἀπολαύουν εἰδικῶν προνομίων, δηλαδὴ προνομίων μὴ παρεχομένων εἰς πᾶσαν δμοειδῆ ἐπιχείρησιν. Προβλέπει, ἐπίσης, ὅτι οἱ βουλευταὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔνοικιάζουν ἀγροτικὰ κτήματα τοῦ Δημοσίου ἢ νὰ ἀναλαμβάνουν προμηθείας τοῦ Κράτους καὶ ἄλλων δραγανισμῶν, οἱ δόποιοι ἔχουν δημόσιον χαρακτῆρα ἢ νὰ ἀναλαμβάνουν ἐργολαβίας ἐκτελέσεως δημοσίων, δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἔργων ἢ νὰ ἔνοικιάζουν δημοσίους ἢ δημοτικοὺς φόρους ἢ νὰ δέχωνται παραχωρήσεις ἐπὶ δημοσίων κτημάτων. Τέλος, δρίζει ὅτι οἱ δικηγόροι, οἱ δόποιοι ἐκλέγονται βουλευταί, μόνον ἐνώπιον τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων δικαιοῦνται νὰ ἀσκοῦν τὸ λειτούργημά των, τόσον διὰ νὰ διαφυλαχθῇ τὸ κῦρός των, δύσην καὶ διὰ νὰ μὴ δημιουργοῦνται ἐντυπώσεις ὅτι διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως βουλευτοῦ ὡς δικηγόρου ἐπιδιώκεται νὰ ἐπηρεασθῇ ἢ κρίσις τοῦ δικαστηρίου.

Οἱ κατέχων ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα θέσιν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακηρυχθῇ ὑποψήφιος καὶ νὰ ἐκλεγῇ βουλευτής χωρὶς νὰ χρειάζεται νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν ταύτην. Μετὰ δμως τὴν ἐκλογήν του καὶ ἐντὸς προθεσμίας ὀκτὼ ἡμερῶν, ἀφ' ἣς ἢ ἐκλογὴ καταστῇ δριστική, ὑποχρεοῦται νὰ προβῇ εἰς δήλωσιν ἐπιλογῆς μεταξὺ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ἀσυμβίβαστου θέσεως ἢ ἰδιότητος. "Αν παραλείψῃ νὰ προβῇ εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιλογήν, ἐκπίπτει αὐτοδικαίως τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τάς περιπτώσεις μὴ ἐκλογιμότητος, αἱ τοῦ ἀσυμβιβάστου δὲν καθορίζονται περιοριστικῶς ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Πράγματι τὸ ἀρθρον 63 § 3 δρίζει ὅτι διὰ νόμου εἶναι δυνατὸν νὰ καθιερωθοῦν καὶ ἄλλα ἔργα ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, πέραν τῶν ρητῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπομένων.

Η κρίσις περὶ τῆς ὑπόρεξεως ἢ μὴ τῶν προσόντων τοῦ ἐκλογίμου καὶ περὶ τῆς συνδρομῆς κωλύματός τινος ἢ ἀσυμβιβάστου ἀνατίθεται, κατὰ τὸ Σύνταγμα, εἰς τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔξασφαλίζεται ἡ ἀμερόληπτος καὶ ἀπηλλαγμένη πολιτικῶν ἐπηρεασμῶν δικαστικὴ κρίσις ἐπὶ πάντων τῶν ἀνωτέρω θεμάτων. Τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον εἶναι ἐπίσης ὁρμόδιον νὰ κρίνῃ ἀν βουλευτής τις ἔξεπεσε τοῦ ἀξιώματός του ἐκ τῶν ὑστέρων, εἴτε διότι ἀπώλεσέ τι τῶν προσόντων τοῦ ἐκλογίμου (λ.χ. τὴν ἐλληνικὴν ιθαγένειαν), εἴτε διότι ἀπεδέχθη θέσιν ἢ ἀξίωμα ἢ ἀνέλαβεν ἔργον συνεπαγόμενον τὴν μὴ ἐκλογιμότητα ἢ τὸ ἀσυμβίβαστον.

Ασυλίαι. Τὰ μέλη τῆς Βουλῆς, χάριν τῆς καλυτέρας λασκήσεως τῶν καθηκόντων των, ἀπολαύσουν δρισμένων ἀ συ λι ὥ ν. Οὕτω, κατὰ τὸ ἄρθρ. 67 τοῦ Συντάγματος, ὁ βουλευτὴς δὲν φέρει εὐθύνην διὰ γνώμην ἢ ψῆφον, τὴν δόποιαν ἔδωσε κατὰ τὴν ἀσκησιν τῶν καθηκόντων του. Εὐθύνεται ὅμως καὶ διώκεται ποινικῶς ἂν κατὰ τὴν ἀσκησιν τῶν καθηκόντων του διαπράξῃ ἐξύβρισιν, δυσφήμησιν ἢ συκοφαντικὴν δυσφήμησιν προσώπου τινὸς ἢ ἀρχῆς. Ἡ ἔξαριθμειας αὔτη ἐθεσπίσθη εἰς τὸ ίσχυον Σύνταγμα ἐν ὅψει τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος, ὅτε εἶχε διαπιστωθῆ ὅτι οἱ βουλευταὶ ἔκαμπνον κατάχρησιν τοῦ ἀνευθύνου κατὰ τρόπον προσβάλλοντα τὸ δημόσιον αἴσθημα. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 68, ἐξ ἄλλου, ἀπαγορεύεται ἡ δίωξις, σύλληψίς ἢ φυλάκισις βουλευτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βουλευτικῆς συνόδου (δηλαδὴ ὅταν ἐργάζεται ἡ Βουλή), χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ σώματος. Ἡ ἄδεια ὅμως αὔτη δὲν ἀπαιτεῖται ὀσάκις ὁ βουλευτὴς καταληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ διαπράττων κακούργημα ἢ ἂν διαπράξῃ τὰ λξιόποινα λδικήματα τῆς ἐξύβρισεως, τῆς δυσφημήσεως καὶ τῆς συκοφαντικῆς δυσφημήσεως. Ἐξ ἄλλου, ὅρίζεται ὅτι ὀσάκις ἀπαιτεῖται ἄδεια τῆς Βουλῆς, αὔτη τεκμαίρεται ὅτι παρεσχέθη ἀνὴρ Βουλὴ δὲν ἀποφανθῇ ἐντὸς 45 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς διαβιβάσεως εἰς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς τῆς σχετικῆς αἰτήσεως τοῦ εἰσαγγελέως. Ἡ τελευταία αὔτη διάταξις ἐτέθη εἰς τὸ ίσχυον Σύνταγμα, διότι κατὰ τὸ παρελθόν ἡ Βουλὴ νίθιθέται συχνότατα παρελκυστικὴν τακτικὴν καὶ ἀπέφευγε νὰ ἀποφασίῃ ἐπὶ τῶν αἰτήσεων τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς περὶ διώξεως μελῶν της.

Οἱ βουλευταὶ λαμβάνουν, κατὰ τὸ ἄρθρ. 70 τοῦ Συντάγματος, ἀποζημίωσιν, τῆς δόποιας τὸ ὑψός καθορίζεται διὰ νόμου ψηφίζομένου ὑπὸ τῆς 'Ολομελείας τῆς Βουλῆς. Ἔπειδὴ δὲ κατὰ τὸ παρελθόν οἱ βουλευταὶ ἀπήλαυνον πληθώρας ἀτελιῶν καὶ ἀπαλλαγῶν, διὰ τῶν δόποιων ἐδημιουργεῖτο ἀνεπίτρεπτον προνομιακὸν καθεστώς, τὸ ίσχυον Σύνταγμα ἀπηγόρευσε ρητῶς τὴν εἰς αὐτοὺς χορήγησιν οἰασδήποτε ἀτελείας, ἀπαλλαγῆς, εὐεργετήματος ἢ ἄλλης παροχῆς.

Σύνοδοι. Ἡ Βουλὴ δὲν ἐργάζεται συνεχῶς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πενταετοῦ περιόδου αὐτῆς, ἀλλὰ κατὰ γρονικὰ διαστήματα, τὰ δόποια καλούνται σύνοδοι τῆς Βουλῆς. Αἱ σύνοδοι εἶναι τριῶν εἰδῶν, τακτικαί, ἔκτακτοι καὶ εἰδίκατ. Τακτικὴ σύνοδος πραγματοποιεῖται μίαν φορὰν κατ' ἔτος, ἀρχίζει δὲ τὴν 15ην Σεπτεμβρίου καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαρκέσῃ διλιγότερον τῶν τριῶν μηνῶν, δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ λήξῃ,

ἔστω καὶ ἀν παρῆλθε τὸ τρίμηνον, ἀν δὲν ἔχῃ ἐγκριθῇ ὁ προϋπολογισμός. "Εκτακτος σύνοδος συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὅποτε δήποτε, ἡ δὲ διάρκειά της δὲν εἶναι ὠρισμένη. Αἱ ἐργασίαι της τερματίζονται διὰ Β. Διατάγματος, ὅταν κρίνουν τοῦτο σκόπιμον ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις. Τέλος, ἡ Βουλὴ συνέρχεται εἰς εἰδικὴν σύνοδον διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ὠρισμένων εἰδικῶν θεμάτων, τὰ δόποια προβλέπει τὸ Σύνταγμα, κατὰ δὲ τὴν τοιαύτην σύνοδον ἡ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ ἀσχοληθῇ μὲ οἰονδήποτε ἄλλο ἔργον, πλὴν ἔκεινου διὰ τὸ δόποιον συνεκλήθη.

"Η ἐσωτερικὴ ὀργάνωσις τῆς Βουλῆς διέπεται ἀπὸ τὸν *Κανονισμὸν* τὴν αὐτῆς, τὸν δόποιον ψηφίζει μόνη της καὶ χωρὶς οἰανδήποτε σύμπραξιν τοῦ Βασιλέως. 'Ο Κανονισμὸς δημοσιεύεται διὰ τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως» κατόπιν ἐνστολῆς τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, οίοσδήποτε δὲ βουλευτὴς δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον ἀν φρονῆ διὰ διάταξις τις τοῦ Κανονισμοῦ εἶναι ἀντισυνταγματική.

"Ολομέλεια — Τμήματα. Χάριν τῆς ταχυτέρας προωθήσεως τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου της — ἡ δόποια ἀποτελεῖ τι τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχήν, λόγῳ τῆς τεραστίας ἐπεκτάσεως τοῦ κύκλου τῆς κρατικῆς δραστηριότητος — ἡ Βουλὴ ἀσκεῖ τοῦτο εἰς 'Ολομέλειαν καὶ εἰς Τμήματα. Τὰ *Τμῆματα* αὶ τα εἶναι δύο, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἡ νομοθετικὴ ἀρμοδιότης κατανέμεται κατὰ ὑπουργεῖα, ἐνῷ δι' ὠρισμένα νομοθετήματα, τὰ σπουδαιότερα τῶν δόποιων κατονομάζονται ρητῶς εἰς τὸ Σύνταγμα, ἀρμοδίᾳ πρὸς συζήτησιν καὶ ψήφισιν αὐτῶν εἶναι μόνον ἡ 'Ολομέλεια τῆς Βουλῆς. 'Εξ ἄλλου, τὸ Σύνταγμα προβλέπει τὴν ὑπαρξίαν καὶ εἰδικοῦ *Τμῆματος*, τὸ δόποιον λειτουργεῖ μόνον κατὰ τὴν περίοδον τῶν διαικοπῶν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, δηλαδὴ κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν συνόδων διάστημα καὶ εἶναι ἀρμόδιον μόνον διὰ τὴν ψήφισιν νόμων τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Τμημάτων καὶ ὅχι τῆς 'Ολομελείας τῆς Βουλῆς.

2. TO NOMOΘΕΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

Οἱ νόμοι, διὰ τῶν δόποιων κυρίως θεσπίζονται, μεταβάλλονται ἡ καταργοῦνται οἱ κανόνες τοῦ διαικαίου, ψηφίζονται ὑπὸ τῆς 'Ολομελείας ἡ Τμήματος τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν διαιδικασίαν, τὴν δόποιαν χαράσσει τὸ

Σύνταγμα. Ή διαδικασία αύτή ἀκολουθεῖ ὡρισμένα στάδια, οἵτοι : α) τῆς νομοθετικῆς πρωτοβουλίας καὶ β) τῆς ἐπεξεργασίας, συζητήσεως καὶ ψηφίσεως, ταῦτα δὲ ἐπακολουθεῖ τὸ στάδιον τῆς κυρώσεως τοῦ νόμου ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

Τὴν νομοθετικὴν πρωτοβουλίαν, οἵτοι τὴν ἀρμοδιότητα πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὴν Βουλὴν προτάσεων ἡ σχεδίων νόμων, ἀσκοῦν κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ μέλη τῆς Βουλῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ τὰ μὲν μέλη τῆς Βουλῆς ὑποβάλλουν προτάσεις νόμων, τὰ δὲ μέλη τῆς Κυβερνήσεως σχέδια νόμων. Πέραν αὐτῶν, οὐδεὶς ἄλλος δικαιοῦται νὰ ὑποβάλῃ προτάσεις ἡ σχέδια νόμων εἰς τὴν Βουλήν.

Τόσον τὰ σχέδια, ὅσον καὶ αἱ προτάσεις νόμων πρέπει, πρὸς ὑποβληθοῦν εἰς τὴν Βουλήν, νὰ παραπεμφθοῦν εἰς εἰδικὴν ἐπιτροπὴν νομοτεχνικῆς ἐπεξεργασίας, ἡ ὁποίᾳ δὲν ἀποτελεῖται ἐκ βουλευτῶν, ἀλλ' ἐκ νομικῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν *Κεντροκομικὸν Νομοτεχνικὸν Ινστιτούτον* (ΕΠΙΤΡΟΠΗ Ο.Ν.Ι.Κ.Η.) συνεστήθη διὰ τοῦ Α.Ν. 551/1968. Μετά, ἔξ ἄλλου, τὴν ὑποβολήν των εἰς τὴν Βουλήν παραπέμπονται πρὸς νεωτέραν ἐπεξεργασίαν εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ βουλευτῶν καὶ κατόπιν φέρονται πρὸς συζήτησιν καὶ ψήφισιν ἐνώπιον τῆς Ὀλομελείας ἢ Τμήματος τῆς Βουλῆς.

Διαδικασία. Ή διαδικασία διὰ τὴν συζήτησιν καὶ τὴν ψήφισιν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν καὶ τὰ Τμήματα τῆς Βουλῆς καθορίζεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Οὕτω, δρίζεται ὅτι ἡ Ὀλομέλεια δὲν δύναται νὰ συζητήσῃ ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι παρόντες 50 τούλαχιστον βουλευταί, τὸ δὲ Τμῆμα ἀν δὲν εἶναι παρόντες τούλαχιστον 25. Ἔξ ἄλλου, διὰ τὴν ψήφισιν τῶν νόμων εἰς τὸ σύνολον αὐτῶν ἐπιβάλλεται διονυμαστικὴ ψηφοφορία καὶ δρίζεται ὅτι ἀπαιτεῖται ἀπόλυτος πλειονοψηφία τῶν παρόντων, ἡ ὁποίᾳ δύμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι μικροτέρα τῶν 40 βουλευτῶν διὰ τὴν Ὀλομέλειαν καὶ τῶν 20 διὰ τὸ Τμῆμα.

Οἱ νόμοι, εἴτε ψηφίζονται ἀπὸ τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς, εἴτε ἀπὸ Τμῆμα αὐτῆς, ἔχουν τὴν αὐτὴν τυπικὴν δύναμιν, τὴν αὐτὴν ἀξίαν. Ἐν τούτοις, νόμος ὁ ὄποιος, συμφώνως πρὸς τὸ Σύνταγμα, ἐπρεπε νὰ ψηφισθῇ καὶ ἐψηφίσθῃ ἀπὸ τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τροποποιηθῇ ἢ νὰ καταργηθῇ δι' ἑτέρου νόμου, ὁ ὄποιος ψηφίζεται ἀπὸ Τμῆμα τῆς Βουλῆς. Οὕτω π.χ. ὁ νόμος περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν, ὁ ὄποιος, κατὰ τὸ Σύνταγμα, πρέπει νὰ ψηφίζεται ἀπὸ τὴν

‘Ολομέλειαν τῆς Βουλῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τροποποιηθῇ δι’ ἄλλου νόμου, ὁ ὄποιος ψηφίζεται ἀπὸ Τμῆμα τῆς Βουλῆς.

Ἐπειδή, τὸ νομοθετικὸν ἔργον τὸ βαρύνον κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν τὴν Βουλήν, δὲν εἶναι δυνατὸν λόγω τοῦ ὅγκου του νὰ πραγματοποιηθῇ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην ταχύτητα διὰ τῆς ψηφίσεως τῶν σχετικῶν νόμων ἀπὸ τὴν ‘Ολομέλειαν ἢ Τμῆμα, τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968 ἐδημιουργησε καὶ ἀλλασσει ταῖς αὐταῖς διατάξεις θεσπίσεως κανόνων δικαίου. Αἱ διαδικασίαι αὗται προβλέπονται ἀπὸ τὸ ἔρθρο. 48 καὶ ἔξαστα φαίνουν τὴν ταχέστην νομοθετικὴν παρέμβασιν τοῦ Κράτους πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν παρουσιαζομένων ζητημάτων, εἶναι δὲ αἱ ἔξης :

α) ‘Η ἔκδοσις ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Διατάγματος, διὰ τῶν ὄποιών ρυθμίζονται αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐφαρμογῆς νόμου τινὸς (ἔρθρ. 48 § 1). Διὰ τῶν Βασιλικῶν τούτων Διατάγματων, τὰ ὄποια ἐκδίδονται μὲ τὴν προσυπογραφὴν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, θεσπίζονται δευτερευούσης σημασίας κανόνες δικαίου, σχετικοὶ μὲ τὴν ἐφαρμογὴν ὡρισμένου νόμου, εἶναι δὲ τὰ διατάγματα ταῦτα διάφορα ἀπὸ τὰ καθαρῶς διοικητικὰ Βασιλικὰ Διατάγματα (ώς π.χ. τὸ Β.Δ. περὶ διορισμοῦ τινος ὡς δημοσίου ὑπαλλήλου).

β) ‘Η ἔκδοσις ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, κατόπιν προτάσεως τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, κανονιστικῶν Βασιλικῶν Διατάγματος, τὰ ὄποια περιέχουν κυρίους κανόνας δικαίου (ἔρθρ. 48 § 2). Τὰ Διατάγματα ταῦτα ἐκδίδονται κατόπιν ἔξουσιοδοτήσεως, τὴν ὄποιαν παρέχει νόμος καὶ ἐντὸς τῶν διὰ τοῦ νόμου τούτου χαρασσομένων δρίων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ἔξουσιοδοτικὸς νόμος καθορίζει εἰδικῶς τὸ θέμα, τὸ ὄποιον θὰ ρυθμισθῇ διὰ Βασ. Διατάγματος.

γ) ‘Η ἔκδοσις ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, κατόπιν προτάσεως πάντοτε τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, Βασιλικῶν Διατάγματος νομοθετικῶν κατευθύνσεων χαρασσομένων ὑπὸ ἔξουσιοδοτικοῦ νόμου (ἔρθρ. 48 § 3). Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ἔξουσιοδοτικὸς νόμος — ὁ ὄποιος χαρακτηρίζεται ὡς «νόμος-πλαισίον», ἐπειδὴ θέτει τὰ γενικὰ πλαίσια, ἐντὸς τῶν ὄποιων πρέπει νὰ γίνῃ χρῆσις τῆς δι’ αὐτοῦ παρεχομένης ἔξουσιοδοτήσεως — ἀφ’ ἐνὸς μὲν πρέπει νὰ ψηφίζεται ὑπὸ τῆς ‘Ολομελείας τῆς Βουλῆς, ἀφ’ ἑτέρου δὲ νὰ τάσσῃ καὶ χρονικὸν ὄριον ἐντὸς τοῦ ὄποιου πρέπει νὰ γίνῃ χρῆσις τῆς ἔξουσιοδοτήσεως. Διὰ τῶν νόμων —

πλαισίων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν σπουδαίαν καινοτομίαν τοῦ ἴσχυοντος Συντάγματος, διευκολύνεται ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νομοθετικοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀποφεύγεται συγχρόνως ἡ ὑπερβολικὴ ἀπασχόλησις τῆς Βουλῆς μὲν νομοθετήματα, τὰ ὁποῖα πολλάκις ἔχουν τεχνικὸν καθαρῶς χαρακτῆρα.

δ) Ἡ ἔκδοσις ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, κατόπιν προτάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Νομοθετικῶν Διατάξεων πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων περιπτώσεων ἔξαιρετικῶς ἐπειγούσης καὶ ἀπροβλέπτου ἀνάγκης (ἀρθρ. 48 § 5). Τὰ Νομοθετικὰ ταῦτα Διατάγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφέρωνται εἰς οἰονδήποτε θέμα, ἔκδίδονται μόνον ἀφοῦ συμφωνήσῃ τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον ὅτι συντρέχει περίπτωσις ἐπειγούσης ρυθμίσεως, πρέπει δὲ νὰ ὑποβάλλωνται ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας πρὸς κύρωσιν διὰ νόμου εἰς τὴν Βουλὴν. "Αν ἡ προθεσμία καταθέσεως παρέλθῃ ἀπρακτος ἢ ἐν παρέλθῃ ἀπρακτος ἡ προθεσμία, ἡ ὁποία τάσσεται εἰς τὴν Βουλὴν διὰ νὰ ἀποφασίσῃ, τὰ ἐκδοθέντα νομοθετικὰ διατάγματα παύουν νὰ ἴσχύουν ἐφεξῆς. 'Αποτελοῦν οὕτω προσωρινούς νόμους.

'Ιδιαιτέραν κατηγορίαν Νομοθετικῶν Διαταγμάτων ἀποτελοῦν τὰ ἀκδιδόμενα ἀπὸ τῆς 15ης Νοεμβρίου 1968 — ἡμερομηνίας δημοσιεύσεως τοῦ Συντάγματος — ὑπὸ τοῦ ἀσκοῦντος τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Διὰ τῶν νομοθετικῶν τούτων διαταγμάτων ἀσκεῖται ἡ νομοθετικὴ ἔξουσία μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀναδείξεως τῆς πρώτης μετὰ τὴν Σύνταγμα Βουλῆς, ταῦτα δέ, κατὰ τὸ ἀρθρ. 136 τοῦ Συντάγματος, δὲν ἔχουν ἀνάγκην κυρώσεως ὑπὸ τῆς Βουλῆς. 'Απὸ τῆς 'Εθνικῆς 'Επαναστάσεως, ἔξι ἔτη, τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 μέχρι τῆς 15ης Νοεμβρίου 1968 ἡ νομοθετικὴ ἔξουσία ἡσκεῖτο ὑπὸ τὴν μορφὴν 'Α ν α γ κ α σ τ τ ι κ ὥ ν Ν ό μ ω ν, ἀκδιδομένων ὑπὸ τοῦ ἀσκοῦντος τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν τῇ προτάσει τῆς Κυβερνήσεως, συμφώνως πρὸς τὴν Α' Συντακτικὴν Πρᾶξιν τῆς 5/θης Μαΐου 1967.

Οἱ νόμοι ἀρχίζουν νὰ ἴσχύουν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως των εἰς τὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἐφ' ὅσον ὅμως δὲν ὑπάρχει διάφορος διάταξις εἰς αὐτούς, ἡ οὐσιαστικὴ ἐφαρμογὴ των ἀρχίζει μετὰ πάροδον δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως διὰ νὰ δοθῇ ὁ καιρός, τόσον εἰς τὰ δργανα τοῦ Κράτους, δσον καὶ εἰς τοὺς πολίτας νὰ λάβουν γνῶσιν τοῦ περιεχομένου των. Συνηθέστατα ὅμως ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων προβλέπεται νὰ ἀρχίζῃ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως των, ἐνῷ ὑπάρχουν

καὶ περιπτώσεις (ἰδίως ὅταν πρόκειται περὶ κωδίκων) νὰ δρίζεται ἡμερομηνίᾳ ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς μετὰ πάροδον μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως.

Κατ’ ἀρχὴν οἱ νόμοι ἵσχουσιν μόνον διὰ τὸ μέλλον καὶ δὲν ἔχουν ἀναδρομική νόμοις ὁ νόμος νὰ περιέχῃ διάταξιν προβλέπουσαν τὴν ἀναδρομικὴν ἵσχυν του, ἐκτὸς ἂν ἀναφέρεται εἰς ὥρισμένα θέματα, διὰ τὰ ὄποια τὸ Σύνταγμα ἀποκλείει τὴν ἀναδρομικὴν ἐφαρμογήν. Οὕτω, κατὰ τὸ ἔρθρο. 11, ἀποκλείεται ἡ ἀναδρομικὴ ἐφαρμογὴ νόμων, διὰ τῶν ὄποιων εἴτε χαρακτηρίζεται διὰ πρώτην φορὰν πρᾶξις τις ἢ παράλειψις ὡς ἀξιόποινος, εἴτε θεσπίζεται βαρυτέρα ποινὴ τῆς προβλεπομένης κατὰ τὸ παρελθόν δι’ ἀξιόποινόν τινα πρᾶξιν, ἐνῷ κατὰ τὸ ἔρθρο. 82 ἀποκλείεται ἡ ἀναδρομικὴ ἐφαρμογὴ νόμων, διὰ τῶν ὄποιων ἐπιβάλλονται φόροι ἢ ἄλλα οἰκονομικὰ βάρη.

Οἱ νόμοι, διὰ νὰ ἐφαρμόζωνται, πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὸ Σύνταγμα. Ὁ ἔλεγχος τῆς συνταγματικότητος αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὰ δικαστήρια, τὰ ὄποια, συμφώνως πρὸς τὸ ἔρθρο. 118, ὑποχρεοῦνται νὰ μὴ ἐφαρμόζουν τοὺς νόμους, οἱ ὄποιοι εἴτε εἶναι ἀντίθετοι, ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενόν των, πρὸς τὸ Σύνταγμα, εἴτε κατηρτισθῆσαν κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων του. Ἡ ὑποχρέωσις αὐτὴ ὑφίσταται δι’ ὅλα τὰ δικαστήρια, ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου, ὃ δὲ χαρακτηρίζεται διατάξεως τινος νόμου ἢ καὶ νόμου δικαιολόγου ὡς ἀντισυνταγματικοῦ δὲν συνεπάγεται ἀκύρωσιν, ἀλλὰ μόνον τὴν μὴ ἐφαρμογὴν εἰς τὴν συγκεκριμένην ὑπόθεσιν, τῆς ὄποιας ἐπελήφθη τὸ δικαστήριον. Πέραν ὅμως τούτου, τὸ ἵσχυον Σύνταγμα ἐδημιουργήσει καὶ τὸ Συνταγματικόν τούτου, τὸ ὄποιον, εἰς ὥρισμένας περιπτώσεις, ἔχει τὴν ἀρμοδιότητα νὰ ἀκυρώνῃ ἀντισυνταγματικούς νόμους, διπότε οὗτοι παύουν πλέον νὰ ἵσχουν.

3. ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

‘Η Βουλὴ δὲν ἀσχολεῖται μόνον μὲν νομοθετικὸν ἔργον. ’Εξ ἵσου σπουδαῖον εἶναι καὶ τὸ ἔλεγκτικὸν ἔργον τῆς, δηλαδὴ ἡ ἀσκησις τοῦ λεγοιμένου κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως. ’Ακριβῶς δὲ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου τούτου ὡδηγήσει τὸν συνταγματικὸν νομοθέτην εἰς τὸ νὰ τὸ ἀναθέσῃ εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς

καὶ ὅχι εἰς Τμῆμα αὐτῆς, διὰ τοῦ ἁρθρ. 73 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὄποῖον ὅριζει ὅτι «ἡ Βουλὴ συνεδριάζει ἀπαξ τούλαχιστον τῆς ἐβδομάδος ἐν Ολομελείᾳ πρὸς ἀσκησιν κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου».

Διάφορα εἶναι τὰ μέσα διὰ τῶν ὄποιων ἀσκεῖται ὁ κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος. Ἐκ τῶν μέσων δὲ τούτων, ἄλλα μὲν τὸ Σύνταγμα περιορίζεται ἀπλῶς νὰ ἀναφέρῃ, ἐνῷ ἄλλων ρυθμίζει κατὰ βάσιν καὶ τὸν τρόπον ἀσκήσεώς των. Εἰδικότερον τὰ μέσα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

α) Αἱ ἀναφοραὶ. Αὗται συνίστανται εἰς τὴν διατύπωσιν εὐχῆς ἢ συστάσεως πρὸς λῆψιν μέτρου τινὸς καὶ ὑποβάλλονται, κατὰ τὸ ἁρθρ. 76 τοῦ Συντάγματος, παρὰ παντὸς πολίτου, εἴτε ἀπ' εὐθέιας εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς, εἴτε διὰ βουλευτοῦ. Τὰς ἀναφορὰς ἡ Βουλὴ δικαιοῦται νὰ παραπέμψῃ εἰς τὸν ἀρμόδιον Υπουργὸν ἢ Υφυπουργόν, ὃ ὄποιος καὶ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ δώσῃ διασαφήσεις ἐπ' αὐτῶν ἢν τοῦ ζητηθοῦν ἀπὸ τὴν Βουλήν.

β) Αἱ ἐρωτήσεις. Αὗται μνημονεύονται ἀπλῶς εἰς δύο ἁρθρα τοῦ Συντάγματος (67 § 3 καὶ 95 § 3), ὑποβάλλονται δὲ ἐγγράφως μόνον παρὰ βουλευτοῦ διὰ τοῦ Προεδροῦ τῆς Βουλῆς. Δι’ αὐτῶν ζητοῦνται πληροφορίαι ἀν περιστατικόν τι ἀληθεύῃ, ἢν ἡ Κυβέρνησις γνωρίζῃ τι περὶ τῆς ἀκριβείας εἰδήσεως ἢ ἢν πρόκειται νὰ λάβῃ ἀπόφασιν ἐπὶ τινος θέματος ἢ νὰ καταθέσῃ ἔγγραφα χρήσιμα εἰς τὴν Βουλήν.

γ) Αἱ ἐπερωτήσεις. Καὶ αὐταὶ ἀναφέρονται ἀπλῶς εἰς τὰ ἁρθρα 67 § 3 καὶ 95 § 3 τοῦ Συντάγματος, ὑποβάλλονται δὲ ἐπίσης ἔγγράφως μόνον ὑπὸ βουλευτῶν εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς. Σκοπός των εἶναι ἡ ἀσκησις ἐλέγχου ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τῆς ἐρεύνης τῶν αἰτίων ἢ τοῦ σκοποῦ κυβερνητικῆς πράξεως ἢ παραλείψεως, ἐπ’ αὐτῶν δὲ διεξάγεται ἐνώπιον τῆς Βουλῆς προφορικὴ συζήτησις μεταξὺ ἐπερωτῶντος καὶ ἐπερωτωμένου μέλους τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ ἡ γενίκευσις τῆς συζήτησεως ἐπὶ ώρισμένης ἐπερωτήσεως, ὅπότε μετέχουν εἰς αὐτὴν καὶ ἄλλοι βουλευταὶ ἢ Υπουργοί.

δ) Αἱ ἑξεταστικαὶ ἐπιτροπαί. Περὶ αὐτῶν προβλέπει εἰδικῶς τὸ ἁρθρ. 77 § 2 τοῦ Συντάγματος καὶ ὅριζει ὅτι συγκροτοῦνται κατ’ ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τῶν κομμάτων ἐν τῇ Βουλῇ. Σκοπὸς τῆς συστάσεως ἑξεταστικῆς ἐπιτροπῆς εἶναι ἡ διεξαγωγὴ ἐρεύνης διὰ τὴν διαπίστωσιν παραλείψεων ἢ παρανόμων ἐνεργειῶν τῆς Κυβερνήσεως ἢ ἄλλων κρατικῶν δργάνων ἢ, ἀκόμη, καὶ ἡ μελέτη εἰδικοῦ τινος θέματος. Κατὰ

τὸ παρελθὸν ἡ συγκρότησις ἔξεταστικῶν ἐπιτροπῶν ἐπραγματοποιεῖτο μόνον κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Βουλῆς, ἡ ὅποια σπανιώτατα ἐλαμβάνετο, δεδομένου ὅτι αἱ Κυβερνήσεις ἔθεώρουν ὡς ἔχθρικὴν πρὸς αὐτὰς ἐνέργειαν τὴν σύστασιν των. "Ηδη δημοσίη συγκρότησίς των προβλέπεται ὡς ὑποχρεωτικὴ ἀν ζητηθῆ ἀπὸ τὰ δύο πέμπτα τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς, οὕτω δὲ ἡ συγκρότησις τοιαύτης ἐπιτροπῆς δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς μαρτυροῦσα δυσπιστίαν τῆς Βουλῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. 'Εξ ἀλλού, διὰ λόγους προστασίας ὑψίστων συμφερόντων τοῦ Κράτους, τὸ Σύνταγμα προβλέπει (Ἄρθρ. 77 § 3) ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνιστῶνται ἔξεταστικαὶ ἐπιτροπαὶ διὰ θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἔξωτερικὴν πολιτικὴν ἢ τὴν ἔθνυκὴν ἄκμαν.

ε) 'Η πρότασις δυσπιστίας. Αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ἐντονώτερον μέσον κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου, ἐφ' ὅσον δὲ ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς συνεπάγεται τὴν ἀνατροπὴν τῆς Κυβερνήσεως. Λόγῳ ἀκριβῶς τῆς συνεπείας ταύτης, ἀποτελεῖ ἀντικείμενον εἰδικῆς ρυθμίσεως ὑπὸ τοῦ Συντάγματος, τὸ ὅποιον θέτει σειρὰν κανόνων ἐν σχέσει μὲ αὐτὴν διὰ τοῦ ἀρθρ. 93. Οὕτω, διὰ νὰ ὑποβληθῇ ἐγκύρως πρότασις δυσπιστίας (καὶ νὰ εἶναι, συνεπῶς, δυνατὸν νὰ συζητηθῇ) πρέπει νὰ εἶναι ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τὸ ἐκτὸν τούλαχιστον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν (ἥτοι ἀπὸ 25 βουλευτὰς ἢν δ συνολικὸς ἀριθμὸς των ἀνέρχεται εἰς 150) καὶ νὰ καθορίζῃ σαφῶς τὰ θέματα, ἐπὶ τῶν διοίων θὰ διεξαχθῇ ἡ συζήτησις. 'Η συζήτησις αὕτη ἀρχίζει μετὰ τὴν πάροδον δύο ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς προτάσεως, ἐκτὸς ἢν ἡ Κυβέρνησις ζητήσῃ τὴν ἄκμεσον ἔναρξιν της, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ περισσότερον τῶν τριῶν ἡμερῶν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς συζήτησεως διεξάγεται ἀμέσως ἡ ψηφοφορία ἐπ' αὐτῆς, ἡ Κυβέρνησις δημοσίευται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀναβολὴν τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐπὶ 48 ὥρας. 'Εξ ἀλλού, ἡ πρότασις δυσπιστίας, τότε μόνον ἐπιφέρει τὴν ἀνατροπὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἢν ψήφισον ὑπὲρ αὐτῆς τὸ ἡμίσυο πλέον ἔνδος τοῦ συνόλου τῶν βουλευτῶν (ἥτοι 76 ἢν δ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ἀνέρχεται εἰς 150). Τέλος, διὰ νὰ ἔξασφαλίζεται περισσότερον ἡ σταθερότης τῶν Κυβερνήσεων καὶ διὰ νὰ μὴ ὑποβάλλωνται ἀνά συχνὰ διαστήματα προτάσεις δυσπιστίας — αἱ διοίων μοιραίως, διὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν συζήτησεως, προκαλοῦν δυσχερείας εἰς τὴν προώθησιν τόσον τοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Βουλῆς — τὸ Σύνταγμα προβλέπει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑποβληθῇ τοιαύτη πρότασις ἢν δὲν ἔχῃ παρέλθει διάστημα

τούλαχιστον ἐνδεκάτους, εἴτε ἀπὸ τῆς ἀπορρίψεως ὑπὸ τῆς Βουλῆς τοι-
αύτης προτάσεως, εἴτε ἀπὸ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς Βουλῆς προτάσεως
ἐμπιστοσύνης, τὴν ὅποιαν εἴχε θέσει ἡ Κυβέρνησις. Ἐλλα' ἀπὸ τὸν κα-
νόνα τοῦτον καθιεροῦται μία ἔξαλρεσις: Πρότασις δυσπιστίας εἶναι
δυνατὸν νὰ ὑποβληθῇ χωρὶς κανένα χρονικὸν περιορισμὸν ἐφ' ὅσον φέρει
τὰς ὑπογραφὰς τοῦ ἡμίσεος πλέον ἐνδεκάτου συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν βου-
λευτῶν, διότι εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὑπάρχει πλέον τεκμήριον ὅτι ἡ
Κυβέρνησις ἀπώλεσε τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Βουλῆς.

'Η καταγήφισις τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τὴν Βουλὴν δημιουργεῖ
δι' αὐτὴν νομικὴν ὑποχρέωσιν ὥπως παραπτηθῇ. Δύναται δῆμος ἡ Κυ-
βέρνησις νὰ εἰσηγηθῇ εἰς τὸν Βασιλέα τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς
καὶ τὴν διεξαγωγὴν νέων ἐκλογῶν, ὅπότε ἂν ἡ εἰσήγησις της γίνῃ δεκτὴ
καὶ διατελεῖ ἡ Βουλὴ (ἀφοῦ προηγουμένως ὁ Βασιλεὺς ἀκούσῃ τὴν γνώ-
μην τοῦ Συμβουλίου τοῦ "Εθνους") παραμένει εἰς τὴν ἀρχήν. "Αν, ἔξ'
ἄλλου, τοιαύτη εἰσήγησις δὲν γίνῃ δεκτὴ καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν παρα-
τηται, ὁ Βασιλεὺς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ προβῇ εἰς τὴν παῦσιν αὐτῆς,
ἀφοῦ ἀκούσῃ προηγουμένως τὴν γνώμην τοῦ Συμβουλίου τοῦ "Εθνους".

'Ο ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος ὑποβοηθεῖ-
ται ἀπὸ τὸν 'Επίτροπον τῆς Βουλῆς, τὸν θεσμὸν τοῦ ὅποιου
εἰσήγαγε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ Ισχὺον Σύνταγμα. 'Ο
'Επίτροπος ἔκλεγεται, κατὰ τὸ ἄρθρ. 127, εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης βου-
λευτικῆς περιόδου, διὰ πλειονοψήφιας τῶν δύο τρίτων τοῦ δόλου ἀρι-
θμοῦ τῶν βουλευτῶν, πρέπει δὲ νὰ εἶναι νομομαθῆς ἀνεγνωρισμένου κύ-
ρους καὶ νὰ μὴ εἶναι μέλος τῆς Βουλῆς. 'Ο 'Επίτροπος, ἔξ άλλου, δὲν
ἐνεργεῖ αὐτοβούλως, ἀλλὰ μόνον κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Προέδρου τῆς
Βουλῆς, ἡ ὅποια τοῦ δίδεται δι' ὠρισμένον θέμα μετ' αἰτησιν τοῦ Πρω-
θυπουργοῦ ἢ ἀρχηγοῦ ἀρμάτων ἀνεγνωρισμένου κατὰ τὸν Κανονισμὸν
τῆς Βουλῆς.

Τὸ ἔλεγκτικὸν ἔργον τῆς Βουλῆς διοκληροῦται διὰ τῶν διατά-
ξεων τοῦ ἄρθρ. 94 τοῦ Συντάγματος, συμφώνως πρὸς τὰς ὅποιας εἶναι
αὕτη μόνη ἀρμοδία διὰ τὴν ἀσκησιν ποινικῆς διώξεως κατὰ τῶν ὑπευ-
θύνων. 'Υπουργῶν ἐνώπιον τοῦ Εἰδικοῦ Δικαστηρίου. Καὶ
εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς ποινικῆς ταύτης διώξεως παρεμβάλλεται δι' Ἐπί-
τροπος τῆς Βουλῆς, δεδομένου ὅτι τὸ ἄρθρ. 94 § 3 δρίζει ὅτι ἡ Βουλὴ
λαμβάνει ἀπόφασιν περὶ διώξεως μέλους Κυβερνήσεως μετὰ τὴν διε-
νέργειαν ἔξετάσεως καὶ ὑποβολὴν πορίσματος ὑπὸ τοῦ 'Επιτρόπου.

4. Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Όλιγον μετά τὴν ἀφίξιν τοῦ "Οθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοῦ Β.Δ. τῆς 1/13ης Φεβρουαρίου 1833, ἐδημιουργήθη ἡ Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἐπίσημον δργανὸν διὰ τὴν καταχώρισιν ὅλων τῶν νόμων καὶ τῶν διαταγμάτων, ὡς καὶ ὅλων τῶν διατάξεων καὶ διακηρύξεων τῶν νόμουργειών, αἱ ὅποιαι εἶχον ἀνάγκην δημοσιέτητος. Ἀργότερον, διὰ διαφόρων νομοθετημάτων, ἐπεβλήθη ἡ εἰς αὐτὴν ὑποχρεωτικὴ δημοσίευσις καὶ ἄλλων πράξεων, ἥδη δὲ ἡ Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως ἐκδίδεται εἰς δύτῳ διάφορα Τεύχη (ἥτοι τὰ Τεύχη Α, Β, Γ καὶ Δ, τὸ Παράρτημα, τὸ τεῦχος Πράξεων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, τὸ Δελτίον Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν καὶ Ἐταιρειῶν Περιωρισμένης Εὐθύνης καὶ τὸ Δελτίον Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἰδιοκτησίας).

Εἰς τὸ Α' Τεῦχος καταχωρίζονται αἱ σπουδαιότεραι κρατικαὶ πράξεις, ἥτοι οἱ Νόμοι, τὰ κανονιστικὰ Βασιλικὰ Διατάγματα, ὡρισμένα ἀτομικὰ Βασιλικὰ Διατάγματα, ὡς εἶναι τὸ περὶ διορισμοῦ Ἀντιβασιλέως κατὰ τὰ ἄρθρα 40 καὶ 41 § 1 τοῦ Συντάγματος, καὶ τὰ περὶ διορισμοῦ καὶ παύσεως ἢ ἀποδοχῆς τῆς παρατίσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, οἱ Βασιλικοὶ λόγοι, τὰ Διαγγέλματα, αἱ Βασιλικαὶ ἀνακοινώσεις, αἱ Πράξεις τοῦ νόμουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τὰ σχετικὰ μὲ συμβάσεις μετά ζένων Κρατῶν ἔγγραφα.

Εἰς τὸ Β' Τεῦχος καταχωρίζονται αἱ νόμουργικαὶ ἀποφάσεις καὶ αἱ τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐν γένει ἀποφάσεις, αἱ ἐπέχουσαι κανονιστικὸν χαρακτῆρα, οἱ κανονισμοὶ διαφόρων νόμηρειών μετὰ τῶν ἐγκριτικῶν αὐτῶν ἀποφάσεων, αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, αἱ νόμουργικαὶ ἀδειαὶ εἰσαγωγῶν ἐμπορευμάτων καὶ μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν.

Εἰς τὸ Γ' Τεῦχος καταχωρίζονται ἐν περιλήψει πάντα τὰ κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν δημοσιεύμενα Βασιλικὰ Διατάγματα τὰ ἀφορῶντα νόμηρειακὰς μεταβολὰς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (ἥτοι διορισμούς, ἀπολύσεις, μεταθέσεις, προαγωγάς κλπ.), ἀπονομὴν παρασήμων, ἀπονομὴν βασιλικῆς χάριτος εἰς καταδίκους, ὡς καὶ αἱ πράξεις τῶν νόμουργῶν καὶ λοιπῶν δημοσίων ἀρχῶν αἱ ἀφορῶσαι ὡσαύτως διορισμούς, ἀπολύσεις, μεταθέσεις, προαγωγάς, αὐξήσεις μισθῶν, ἀπονομὴν ἐπιμισθίων κλπ.

Εἰς τὸ Δ' Τεῦχος καταχωρίζονται Βασιλικὰ Διατάγματα μετα-

τροπής ρυμοτομικῶν σχεδίων καὶ Βασιλικὰ Διατάγματα ἢ ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις κηρύσσουσαι ἀπαλλοτρίωσιν.

Εἰς τὸ Παράρτημα καταχωρίζονται αἱ διακηρύξεις δημοπρασιῶν, προσκλήσεις εἰς διαγωνισμούς, τὸ διατακτικὸν τῶν ἀκυρωτικῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὡρισμέναι πράξεις τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ὑπουργικαὶ πράξεις ἐγκριτικαὶ τῶν καταστατικῶν συνεταιρισμῶν, οἱ γενικοὶ ἴσολογισμοὶ τοῦ Κράτους, προϋπολογισμοὶ διαφόρων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου καὶ τελικοὶ τινες πίνακες γενικῆς βαθμολογίας ἐπιτυχόντων εἰς διαγωνισμούς πρὸς πρόσληψιν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Τὰ πρωτότυπα τῶν νόμων φυλάσσονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, ἀφοῦ πρὸ τῆς δημοσιεύσεώς των, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης τὰ σφραγίσῃ διὰ τῆς Μεγάλης τοῦ Κράτους Σφραγίδος καὶ ὑπογράψῃ τὴν σφραγίσιν.

"Ολαι αἱ κρατικαὶ πράξεις, διὰ τὰς ὄποιας οἱ νόμοι προβλέπουν ὅτι πρέπει νὰ δημοσιεύωνται διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἀποκτοῦνται ἵσχυν μόνον διὰ τῆς τοιαύτης δημοσιεύσεως, διὰ τῆς ὄποιας καὶ γίνονται ἐπισήμως γνωσταὶ τόσον εἰς τὰ δργανα τοῦ Κράτους, ὅσον καὶ εἰς τοὺς πολίτας. Συνεπῶς, πρὸ τῆς δημοσιεύσεως δὲν ἔχουν ἵσχυν καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀξιώσῃ ἢ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐφαρμογήν των.

1. Ύπό ποιούς ἀσκεῖται ἡ νομοθετικὴ ἔξουσία;
2. Πόσα εἶναι τὰ μέλη τῆς Βουλῆς καὶ πῶς ἀναδεικνύονται;
3. Ποῖαι αἱ κατηγορίαι βουλευτῶν καὶ πῶς ἐκλέγεται ἑκάστη;
4. Πῶς διὰ τοῦ Συντάγματος ἀποφεύγεται ὁ κατακερματισμὸς τῶν πολιτικῶν δυνάμεων;
5. Πῶς διενεργοῦνται αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ;
6. Διὰ πόσα ἔτη ἐκλέγεται ἡ Βουλὴ;
7. Τί ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ἐκλεγῇ τις βουλευτής;
8. Ποῖαι τὰ κωλύματα ἐκλογῆς τινὸς ὡς βουλευτοῦ;
9. Εἰς ποίας περιπτώσεις ὑπάρχει ἀσυμβίβαστον τῶν βουλευτικῶν καθηκόντων πρὸς ἔτερα ἔργα;
10. Ποῖος ἀποφαντεῖται διὰ τὴν ὑπαρξίαν ἢ μὴ τῶν προσόντων καὶ τὴν συνδρομὴν κωλύματος ἢ ἀσυμβίβαστου διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα;
11. Ποῖαι εἶναι αἱ βουλευτικαὶ ἀσυλίαι;
12. Τί καλεῖται σύνοδος τῆς Βουλῆς καὶ πόσων εἰδῶν συνόδους ἔχομεν;
13. Τί εἶναι Ὀλομέλεια καὶ τί Τμῆματα τῆς Βουλῆς;
14. Τί εἶναι νόμος καὶ ποία ἡ διαδικασία ψηφίσεως τῶν νόμων;
15. Ποῖος ἔχει τὴν νομοθετικὴν πρωτοβουλίαν καὶ πῶς ἀσκεῖται αὕτη;
16. Θεσπίζονται κανόνες δικαίου καὶ ὑπὸ ἄλλων ὅργάνων ἐκτὸς τῆς Βουλῆς;
17. Ποῖαι αἱ κατηγορίαι τῶν Βασιλικῶν διαταγμάτων;
18. Πῶς ἀσκεῖται σῆμερον ἡ νομοθετικὴ ἔξουσία;
19. Ἀπὸ πότε ἀρχεῖται ἡ Ἰσχὺς τῶν νόμων;
20. Δύνανται νὰ ἔχουν ἀναδρομικὴν ἴσχυν οἱ νόμοι;
21. Εἰς ποῖον ἀνήκει ὁ ἔλεγχος τῆς συνταγματικότητος τῶν νόμων;
22. Τί εἶναι «κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος» καὶ πῶς ἀσκεῖται οὗτος;
23. Τί εἶναι «πρότασις δυσπιστίας»;
24. Πότε ὑποχρεοῦνται νὰ παρατηθῇ ἡ Κυβέρνησις;
25. Τί εἶναι ὁ Ἐπίτροπος τῆς Βουλῆς καὶ ποία ἡ ἀποστολή του;
26. Τί εἶναι ἡ Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς πόσα τεύχη ἐκδίδεται;
27. Τί δημοσιεύεται εἰς ἔκαστον τεῦχος τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως;
28. Ποῦ φυλάσσονται τὰ πρωτότυπα τῶν νόμων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV

Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

1. Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

‘Η ἐκτελεστικὴ ἔξουσία ἀσκεῖται (ἀρθρ. 3 § 2 τοῦ Συντάγματος) ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τὸ Σύνταγμα χαρακτηρίζει ὡς κύρια ὅργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν Βασιλέα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Κυβέρνησιν, ἐνῷ τὰ παλαιότερα Συντάγματα ἀνέθετον τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσίαν εἰς τὸν Βασιλέα καὶ προέβλεπον ὅτι ἡσκει ταύτην διὰ τῶν παρ' αὐτοῦ διοριζομένων ὑπευθύνων Ὑπουργῶν. Ή νέα διατύπωσις δικαιολογεῖται ἐκ τῆς καιρίας σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχει ἀποκτήσει εἰς τὰ σύγχρονα δημοκρατικὰ πολιτεύματα — ἵδιας δὲ τὰ καθιεροῦντα, ὡς ἡ Ἐλλάς, τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα — ἡ *K v β ἐρ νη σις*. Αὕτη, πράγματι, δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐκτελεστικὸν ὅργανον τῶν ἐντολῶν καὶ ἐπιθυμιῶν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους, ἀλλ’ ἔχει ἔξελιχθῇ εἰς τὸ κύριον ὅργανον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀσκεῖται ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία. Τοῦτο διφέρειται δημιούργημα τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔλκει τὴν ἔξουσίαν τῆς ἐκ τοῦ λαοῦ — ἀφοῦ διὰ νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν πρέπει νὰ στηρίζεται εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς πλειονοψίας τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλεγομένης Βουλῆς — ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι ὅργανον ὑπεύθυνον, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βασιλέα, ὃ ὁποῖος εἶναι ἀνεύθυνος καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκδώσῃ οἰανδήποτε κρατικὴν πρᾶξιν χωρὶς τὴν προσυπογραφὴν τοῦ ἀρμοδίου ἡ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν. Οὔτω, ἡ Κυβέρνησις ἀπολαύει εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν ἀνεξαρτησίας ἔναντι τοῦ Βασιλέως, ἐξ αὐτῆς δὲ προέρχεται πᾶσα πρωτοβουλία ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀσκησιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας, ὥστε νὰ καθίσταται πράγματι ὁ κύριος φορεὺς τῆς ἔξουσίας ταύτης.

Εἰς τὴν Κυβέρνησιν, τὴν συγκρότησιν, τὰς ἀρμοδιότητας καὶ τὴν

ένθινην αὐτῆς τὸ Σύνταγμα ἀφιερώνει ἰδιαίτερον τμῆμα ἀποτελούμενον ἀπὸ ὀκτὼ ἄρθρα (87 - 94). Πέραν ὅμως τοῦ τμήματος τούτου, ἡ Κυβέρνησις ἀναφέρεται καὶ εἰς ἄρκετά ἄλλα ἄρθρα τοῦ Συντάγματος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀσκήσιν ὀρισμένων ἀρμοδιοτήτων τῆς.

Τὴν Κυβέρνησιν, κατὰ τὸ ἄρθρον 87 § 1 τοῦ Συντάγματος, «ἀποτελεῖ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ τῶν Ὑπουργῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ». Ταυτίζεται, συνεπῶς, ἡ Κυβέρνησις πρὸς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ ὅποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς Ὑπουργούς καὶ προεδρεύεται ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργόν, προβλέπεται δὲ ὅτι πέραν τῶν Ὑπουργῶν εἶναι δυνατὸν νὰ διορισθοῦν καὶ δύο, τὸ πολὺ, 'Α ν τι π ρ ο ε δ ρ ο ι τ ᾥ ης Κυβερνήσεως, οἱ ὅποιοι εἴτε διευθύνουν Ὑπουργεῖον, εἴτε δὲν προτίστανται Ὑπουργείου, ὑπότε καὶ χαρακτηρίζονται ὡς ἀνεψιούς χαρτοφυλακίου. Οἱ Ἀντιπρόεδροι ἀναπληρώνουν τὸν Πρωθυπουργόν, ὅταν ἀπουσιάζῃ ἢ κωλύεται καὶ τὸν ἐπικουροῦν εἰς τὸ ἔργον του, ἀν δὲ δὲν ὑπάρχῃ Ἀντιπρόεδρος καὶ δ Πρωθυπουργὸς ἀπουσιάζῃ ἢ κωλύεται, ἀναπληρώνεται προσωρινῶς εἰς τὴν ἀσκησιν τῶν καθηκόντων του ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτοῦ ὄριζομένου Ὑπουργοῦ. Τὸ Σύνταγμα προβλέπει, ἐπίσης, τὸν θεσμὸν τῶν 'Υφυπουργῶν καὶ δρίζει ὅτι οὗτοι καλοῦνται κατὰ περίπτωσιν νὰ μετέχουν τῶν συνεδριάσεων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅταν ἡ εἰς αὐτὰς παρουσία των νομίμεσίαν, εἰδικώτερον δὲ τὰ N.Δ. 1/1968 καὶ 585/1970.

'Η συγκρότησις καὶ ἡ λειτουργία εἰδικώτερον τῆς Κυβερνήσεως ρυθμίζεται ἀπὸ τὰ N.Δ. 1/1968 καὶ 585/1970 «περὶ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργείων». 'Η Κυβέρνησις εἶναι ἡ κινητήριος δύναμις τοῦ ὅλου κρατικοῦ μηχανισμοῦ, αἱ δὲ ἀρμοδιότητες αὐτῆς, πολλαὶ καὶ ποικίλαι, καθορίζονται τόσον ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, δύον καὶ ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν, εἰδικώτερον δὲ τὰ N.Δ. 1/1968 καὶ 585/1970.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα, ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀρμοδίᾳ ὅπως διατυπώνη προτάσεις εἰς τὸν Βασιλέα πρὸς ἕκδοσιν Βασ. Διαταγμάτων : διὰ τὴν θέσιν ἐν ἴσχυΐ τοῦ νόμου περὶ καταστάσεως πολιορκίας (ἄρθρ. 25), διὰ τὴν ἀνάθεσιν τῆς βασιλικῆς ἔξουσίας εἰς τὸν ἐνήλικον Διάδοχον ἐπὶ ἀποδημίας τοῦ Βασιλέως (ἄρθρ. 40), διὰ τὸν διορισμὸν Ἀντιβασιλέως ἢ Τοποτηρητοῦ (ἄρθρ. 41), διὰ τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς καὶ τὴν προκήρυξιν νέων ἐκλογῶν (ἄρθρα 46 καὶ 60), διὰ τὴν ἕκδοσιν νομοθετικῶν διαταγμάτων πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων περιπτώσεων ἐξαιρετικῶς ἐπειγούσης καὶ ἀπροβλέπτου ἀνάγκης (ἄρθρ. 48 § 5), διὰ τὴν ἀπονο-

μὴν ἀμνηστίας ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων (ἀρθρ. 52), διὰ τὴν κήρυξιν πολέμου (ἀρθρ. 53), διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ Συμβουλίου τοῦ "Εθνους πρὸς ἔξετασιν ὀρισμένων θεμάτων" (ἀρθρ. 54), διὰ τὴν παράτασιν ἐπὶ τετράμηνον τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ λήξαντος ἢ λήγοντος οἰκονομικοῦ ἔτους (ἀρθρ. 83), διὰ τὸν διορισμὸν μελῶν τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου, Προέδρου καὶ Ἀντιπροέδρων αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν του (ἀρθρ. 98), διὰ τὴν προσαγωγὴν εἰς τὰς θέσεις Προέδρων καὶ Ἀντιπροέδρων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἀρθρα 99, 100 καὶ 101), ὡς ἐπίσης εἶναι ἀρμοδία ὅπως ἀσκῆ προσωρινῶς τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν μέχρις ἀφίξεως τοῦ ἀπονοτάζοντος νέου Βασιλέως (ἀρθρ. 38), ὅπως ἀποφασίσῃ τὴν σύγκλησιν τῆς Βουλῆς πρὸς διαπίστωσιν τῆς ἀνάγκης συστάσεως Ἀντιβασιλείας ὅταν ὁ Βασιλεὺς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀσκῇ τὰ καθήκοντά του (ἀρθρ. 41), ὅπως διοικῇ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις (ἀρθρα 49 καὶ 129) καὶ ὅπως προσφεύγῃ εἰς τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον προκειμένου τοῦτο νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀρμοδιοτήτων αὐτῆς τῆς ιδίας, τοῦ Βασιλέως ἢ τῆς Βουλῆς (ἀρθρ. 106).

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν, ἐξ ἄλλου, ἡ Κυβέρνησις χαράσσει τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν καθορίζει καὶ ἐκφράζει ὁ Πρωθυπουργός, ἀποφασίζει ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων ἀλλαγῶν τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος καὶ ἐπὶ παντὸς θέματος φερομένου ἐνώπιον αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἢ τοῦ Κυβερνητικοῦ Πολιτικοῦ Συμβουλίου καὶ λαμβάνει ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν μεγαλυτέρας σημασίας σχεδίων νόμων, τῶν καταρτιζόμενων ὑπὸ τῶν μελῶν της, ὡς καὶ περὶ τοῦ κανονισμοῦ λειτουργίας τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Κυβερνητικοῦ Πολιτικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν.

'Εντὸς τῶν κόλπων τῆς Κυβερνήσεως ὑπάρχει καὶ λειτουργεῖ κατὰ τὰ Ν.Δ. 1/1968 καὶ 585/1970 *Kνβ ερ η τικ δη Πολιτικόν Συμβούλιον* ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, διστις προεδρεύει τούτου τοῦ Ἀντιπροέδρου ἢ τῶν Ἀντιπροέδρων τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Ἐξωτερικῶν, Εθνικῆς Αμύνης, Εσωτερικῶν, Οἰκονομικῶν, Εθνικῆς Παιδείας, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ Εμπορίου. Πέραν τούτου προβλέπεται ἡ ὑπαρξίας Ἐπιτροπῆς Συντονισμοῦ Οἰκονομικῆς Πολιτι-

τικῆς (ή ὅποια προεδρεύεται ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν Συντονισμοῦ) καὶ τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἀσκησιν περιωρισμένου ὑπηρεσιακοῦ χαρακτῆρος ἀρμοδιοτήτων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ Κυβερνητικοῦ Πολιτικοῦ Συμβουλίου, ὡς καὶ ἡ δυνατότης συστάσεως ἄλλων εἰδικῶν ἐπιτροπῶν ἐξ Ὑπουργῶν, Ὑφυπουργῶν ἢ καὶ ἄλλων προσώπων διὰ τὴν μελέτην καὶ εἰσήγησιν ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων.

2. Ο ΠΡΩΤΥΠΟΥΡΓΟΣ

Εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς, ιδίως δὲ πρὸ τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ὁ Πρωθυπουργὸς ἔθεωρεντο ἀπλῶς πρόεδρος ἐνὸς συλλογικοῦ ὅργανου, τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, «πρῶτος μεταξὺ ἵσων». Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου ὁ Πρωθυπουργὸς ἀπέκτησεν ἔξαιρετικὴν σπουδαιότητα καὶ ἔξειλίχθη εἰς ιδιαίτερον κρατικὸν ὅργανον, ὥστε σήμερον νὰ θεωρῆται τὸ κυριώτερον ὅργανον ἀσκήσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας καὶ ὁ κατευθύνων τὴν λειτουργίαν τοῦ ὄλου κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

Τὸ ἴσχυον Σύνταγμα ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς συγχρόνους αὐτὰς ἀντιλήψεις καὶ ὑπογραμμίζει ιδιαιτέρως τὴν θέσιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Διότι δὲν ἀναθέτει ἀπλῶς εἰς αὐτὸν τὴν προεδρίαν τῆς Κυβερνήσεως (Ἄρθρ. 87 § 1), ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνάγκην εἰς ιδιαίτερον κρατικὸν ὅργανον, τὸ δόποιον, κατὰ τὸ Ἄρθρ. 89 § 1, «καθορίζει καὶ ἐκφράζει τὴν γενικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἔξασφαλίζει τὴν ἐνότητα αὐτῆς καὶ κατευθύνει τὰς ἐνεργείας τῆς πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς πολιτικῆς τῆς, εὐθύνεται δέ, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Βασιλέως». Ἐπὶ πλέον, κατὰ τὸ Σύνταγμα (Ἄρθρ. 89 § 2), ὁ Πρωθυπουργὸς «εἴποτεύει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ὑπὸ τῶν κρατικῶν καὶ δημοσίου ἐν γένει ἐνδιαφέροντος ὑπηρεσιῶν καὶ τὴν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους καὶ τῶν πολιτῶν λειτουργίαν αὐτῶν». Τὴν προέχουσαν, τέλος, θέσιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ ὑπογραμμίζουν καὶ δρισμέναι ἄλλαι συνταγματικαὶ διατάξεις, ὡς ἡ τοῦ Ἄρθρ. 43 § 1, κατὰ τὴν δόποιαν διορίζεται ιδιαιτέρως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ προτείνει εἰς αὐτὸν τὸν διορισμὸν καὶ τὴν παῦσιν τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἢ αἱ τῶν Ἄρθρων 43 §§ 2 καὶ 3 καὶ 93 § 3, συμφώνως πρὸς τὰς δόποιας ὁ Βασι-

λεύς δὲν δύναται νὰ διορίσῃ τὸν Πρωθυπουργὸν κατὰ βούλησιν, ἀλλὰ πρέπει, πλὴν ὀρισμένων ἔξαιρέσεων, νὰ ἀναθέσῃ τὴν ἐντολὴν σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ διαθέτοντος τὴν ἀπόλυτον πλειονοψφίαν εἰς τὴν Βουλὴν κόμματος ἢ εἰς τὸν ὑποδεικνύμενον διὰ τὸ ἀξιωματοῦτον ὑπὸ τῆς πλειονοψφίας τῆς Βουλῆς.

Τὴν προέχουσαν θέσιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ ὑπογραμμίζει καὶ ἡ νομοθεσία, τὸ δὲ Ν.Δ. 1/1968 ἀναθέτει εἰς αὐτὸν εἰδικάς καὶ σπουδαίας ἀρμοδιότητας, μεταξὺ τῶν ὅποιων πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἀναφερθοῦν αἱ ἔξης :

α) 'Η διατύπωσις καὶ ἔκθεσις πρὸς τὸν λαὸν καὶ τὴν Βουλὴν τῶν κατευθυντηρίων ἀρχῶν καὶ βάσεων τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος.

β) 'Η κατάθεσις εἰς τὴν Βουλὴν, κατὰ Δεκέμβριον ἐκάστου ἔτους, τοῦ σχεδίου τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

γ) 'Η παρακολούθησις καὶ ἐπιβλεψίς τῆς πραγματώσεως τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως παρ' ἐκάστου 'Υπουργοῦ.

δ) 'Ο συντονισμὸς τῶν ἐνεργειῶν τῶν 'Υπουργῶν καὶ τῶν Συμβουλίων καὶ Ἐπιτροπῶν ποὺ λειτουργοῦν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Κυβερνήσεως.

ε) 'Η ἀρσις τῶν μεταξὺ τῶν 'Υπουργῶν διαφωνιῶν.

στ) 'Η ἀπόφασις ἐπὶ τῆς καταρτίσεως πάσης συμβάσεως (εἴτε διεθνοῦς, εἴτε ἴδιωτικοῦ δικαίου), ἐφ' ὃσον ἢ σύμβασις αὕτη πρέπει νὰ κυρωθῇ διὰ νόμου.

3. ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΙ

Τὸ ἵσχυον Σύνταγμα, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα, καθορίζει, διὰ τοῦ ἀρθρ. 87 § 4, τὸν ἀριθμὸν τῶν 'Υπουργῶν εἰς 20 κατ' ἀνώτατον ὅριον. 'Ο περιορισμὸς οὗτος ἐκρίθη ἀναγκαῖος, διότι κατὰ τὸ παρελθόν δὲν ἦτο σπάνιον τὸ φαινόμενον νὰ αὐξάνεται ὑπερμέτρως ὁ ἀριθμὸς τῶν 'Υπουργῶν μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν ἴκανοποίησιν προσωπικῶν φιλοδοξιῶν τῶν στελεχῶν τῶν κομμάτων. Οὕτω σήμερον, τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως δὲν δύνανται νὰ ὑπερβοῦν συνολικῶς τὰ 23 (Πρωθυπουργός, 2 'Αντιπρόεδροι τῆς Κυβερνήσεως καὶ 20 'Υπουργοί), ἐνῷ δὲν ὑπάρχει συνταγματικὸς περιορισμὸς ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν 'Υφυπουργῶν, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι ἴσοτιμα μέλη τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καλοῦνται νὰ μετέχουν συνεδριάσεων τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου μόνον διὰ τὴν ἡ παρουσία των εἰς αὐτὰς κρίνεται ἀναγκαία ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

"Εκαστος 'Υπουργός διευθύνει ἐν ὑπουργεῖον — χωρὶς νὰ ἀποκλείεται νὰ διευθύνῃ καὶ περισσότερα τοῦ ἑνὸς — ἢτοι προΐσταται ὡραγνωμένου συνόλου ὑπηρεσιῶν τῆς διοικήσεως. Πέραν ὅμως τῶν διευθυνόντων ὑπουργεῖον 'Υπουργῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν καὶ 'Υπουργὸι ἄνευ χαρτοφυλακίου — προβλεπόμενοι ὑπὸ τοῦ ἔρθρου. 91 τοῦ Συντάγματος — οἱ ὄποιοι φέρουν μὲν τὸν τίτλον τοῦ 'Υπουργοῦ καὶ μετέχουν τῆς συλλογικῆς εὐθύνης τῆς Κυβερνήσεως, δὲν προΐστανται ὅμως ὑπουργείου.

Διὰ τῶν Ν.Δ. 1/1968, καὶ 585/1970 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπουργείων ὥρισθη εἰς 18, εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἔξης : α) Προεδρίας Κυβερνήσεως, β) Συντονισμοῦ, γ) Ἐξωτερικῶν, δ) Εθνικῆς Ἀμύνης, ε) Δικαιοσύνης, στ) Ἐσωτερικῶν, ζ) Οἰκονομικῶν, η) Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, θ) Κοινωνικῶν 'Υπηρεσιῶν, ι) Ἐμπορίου, ια) Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, ιβ) Γεωργίας, ιγ) Βιομηχανίας, ιδ) Ἐργασίας, ιε) Δημοσίων "Ἐργων, ιστ) Δημοσίας Τάξεως, ιζ) Συγκοινωνιῶν καὶ ιη) Βορείου 'Ελλάδος. Αἱ εἰδικώτεραι, ἔξι ἄλλου, ἀρμοδιότητες ἑνὸς ἐκάστου τῶν 'Υπουργείων καθορίζονται ἀναλυτικῶς διὰ νόμων, νομοθετικῶν διαταγμάτων καὶ βασιλικῶν διαταγμάτων, ἀναφερομένων ἰδιαίτερως εἰς ἐκαστον ἔξι κατῶν καὶ ωμοτάξιον τῶν 'Οργάνωσίν των ὡς συνόλων συγκεκριτημένων ὑπηρεσιῶν.

Πέραν τῶν ὡς ἄνω 18 ὑπουργείων, τὸ Ν.Δ. 1/1968 ὀρίζει δύτες ὑπάρχουν καὶ δύο θέσεις 'Α ν α π λ ή ο ω τ ἄ ν ' Υ π ο ο ν ρ γ ἄ ν, μία διὰ τὸ 'Υπουργεῖον Προεδρίας Κυβερνήσεως καὶ μία διὰ τὸ 'Υπουργεῖον Συντονισμοῦ. Δύνανται ὅμως, ἐπὶ πλέον, νὰ διορισθοῦν καὶ 'Υπουργοὶ ἄνευ χαρτοφυλακίου τόσοι, ὅσα εἶναι τὰ διευθυνόμενα ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἢ τῶν 'Αντιπροέδρων τῆς Κυβερνήσεως 'Υπουργεῖα, ἐντὸς πάντοτε τοῦ πλαισίου τῶν 20 'Υπουργῶν, τοὺς ὄποιους ἐπιτρέπει κατ' ἀνώτατον δριον νὰ ὑπάρχουν τὸ Σύνταγμα.

'Ως πρὸς τοὺς 'Υ φ υ π ο ο ρ γ ο ύ ξ, τὸ Σύνταγμα δὲν περιορίζει τὸν ἀριθμόν των, ἀλλ᾽ ὅριζει ἀπλῶς ὅτι οὗτοι ἐπικουροῦν τὸν 'Υπουργὸν παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τοῦ ὄποιου ἔχουν διορισθῆ καὶ ἀσκοῦν τὰς ἀρμοδιότητας ἐκείνας, τὰς ὄποιας τοὺς ἀναβέτει δι' ἀποφάσεως του (ἔρθρο. 91). Οὕτω, δὲν ὑπάρχουν, οὔτε ἐκ τοῦ Συντάγματος, οὔτε ἐκ τοῦ νόμου ἰδιαίτεραι ἀρμοδιότητες τῶν 'Ψυπουργῶν, ἀλλ᾽ ὁ 'Υπουργός, παρὰ τῷ ὄποιῳ διορίζεται 'Ψυπουργός, ἐκδίδει ἐκάστοτε ἀπόφασιν, διὰ τῆς ὄποιας καθορίζει ποίας ἐκ τῶν ἀρμοδιοτήτων του ἐκχωρεῖ εἰς

τὸν Ὑφυπουργόν. Ἡ τοιαύτη δὲ ἀπόφασις εἶναι δυνατὸν νὰ τροποποιηθῇ ἢ ἀκόμη καὶ νὰ ἀνακληθῇ καθ' οἰανδήποτε στιγμὴν παρὰ τοῦ ἐκδόσαντος αὐτὴν Ὑπουργοῦ.

Τὰ Ν.Δ. 1/1968 καὶ 585/1970 ἔχουν συστήσει ἔνδεκα ἐν ὅλῳ θέσεις Ὑφυπουργῶν, ἤτοι τρεῖς παρὰ τῷ Προθυπουργῷ, δύο θέσεις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Προεδρίας Κυβερνήσεως καὶ ἀνὰ μίαν εἰς τὰ Ὑπουργεῖα Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Ἐμπορίου καὶ Γεωργίας. Προβλέπει, ἐπίσης, δωδεκάτην θέσιν μονίμου Ὑφυπουργοῦ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης, εἰς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ διορίζεται ὁ ἑκάστοτε Ἀρχηγὸς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων διατηρῶν παραπλεύρως τὴν ἴδιαν τητά του ταύτην καὶ τὰς ἔξι αὐτῶν ἀρμοδιότητας, ὡς καὶ δεκάτην τρίτην θέσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, ἐφ' ὅσον ὅμως εἰς τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο δὲν ἔχει τυχὸν διορισθῆ μόνιμος Ὑφυπουργός, ἤτοι Ὑφυπουργός, ὁ ὄποιος δὲν εἶναι πολιτικὸν πρόσωπον, ἀλλὰ προέρχεται ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου. Τέλος, προβλέπεται ὅτι εἶναι δυνατὸν διὰ Β.Δ. ἐκδιδομένου τῇ προτάσει τοῦ Πρωθυπουργοῦ, νὰ συνιστῶνται καὶ ἀλλοι θέσεις Ὑφυπουργῶν, αἱ ὄποιαι εἶναι δυνατὸν νὰ καταργηθοῦν κατὰ τὴν ἴδιαν διαδικασίαν, δηλαδὴ διὰ Β.Δ. ἐκδιδομένου τῇ προτάσει τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖοι ἀσκοῦν τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσίαν;
2. Τί εἶναι Κυβέρνησις;
3. Πόθεν ἡ Κυβέρνησις ἔλκει τὴν ἔξουσίαν της;
4. Ἀπὸ ποιόνς ἀπαρτίζεται ἡ Κυβέρνησις;
5. Ποῖαι εἶναι αἱ ἀρμοδιότητες τῆς Κυβερνήσεως;
6. Ποῖα συμβούλια καὶ ἐπιτροπαὶ ὑπάρχουν καὶ λειτουργοῦν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Κυβερνήσεως;
7. Τί εἶναι Πρωθυπουργὸς καὶ ποῖα
- ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ Κυβερνήσει;
8. Ποῖαι αἱ εἰδικαὶ ἀρμοδιότητες τοῦ Πρωθυπουργοῦ;
9. Ποῖα τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργοῦ;
10. Τί εἶναι Ὑπουργὸς ἀνευ χαρτοφυλακίου;
11. Ποῖα τὰ καθήκοντα τῶν Ὑφυπουργῶν;
12. Πόσα καὶ ποῖα εἶναι σήμερον τὰ Ὑπουργεῖα;
13. Πόσαι καὶ ποῖαι εἶναι αἱ θέσεις Ὑφυπουργῶν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V

Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

1. ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ

‘Η δικαστική ἔξουσία ἀσκεῖται (ἄρθρ. 3 § 3 τοῦ Συντάγματος) ὑπὸ τῶν Δικαστηρίων, αἱ δὲ δικαστικαὶ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται ἐν ὅνοματι τοῦ Βασιλέως. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τὸ Σύνταγμα χαρακτηρίζει ὡς κύρια δργανα ἀσκήσεως τῆς δικαστικῆς ἔξουσίας τὰ δικαστήρια, περαιτέρω δὲ ἀφιερώνει τὸ τέταρτον τμῆμα τοῦ Τρίτου Μέρους αὐτοῦ (ἄρθρα 95 - 119) εἰς τὴν δργάνωσιν τῶν δικαστηρίων, τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν καὶ τοὺς διέποντας τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης κανόνας.

Τὰ Δικαστήρια ἔχουν ὡς ἀποστολὴν τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, δηλαδὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν λύσιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν, δύον καὶ μεταξὺ τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἰδιωτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀσκησιν τῆς ἔξουσίας τοῦ Κράτους πρὸς κολασμὸν τῶν τελούντων ἀξιοποίους πράξεις. Εἰς ὡρισμένας δύμας περιπτώσεις τὰ δικαστήρια περιβάλλονται καὶ διοικητικάς ἀρμοδιότητας (ὡς λ.χ. ἡ ἀνακήρυξις τῶν ὑποψήφιων καὶ τῶν ἐπιτυχόντων βουλευτῶν) λόγῳ τῶν μεγαλυτέρων ἐγγυήσεων ἀνεξαρτησίας, τὰς ὅποιας ἔξασφαλίζουν ἐν σχέσει πρὸς τὰ διοικητικὰ δργανα, ἐπὶ πλέον δὲ τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον ἔχει καὶ νομοθετικὴν ἀρμοδιότητα, δεδομένου ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀκυρώσῃ ἀντισυνταγματικούς νόμους. Ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὅποιας δικαστικαὶ ἀρμοδιότητες ἀνατίθενται εἰς δργανα νομοθετικὰ ἡ διοικητικά, αἱ περιπτώσεις δύμας αὐταὶ εἶναι τόσον περιωρισμέναι, ὡστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς διακρίσεως τῶν ἔξουσιῶν ἐφαρμόζεται πολὺ αὐστηρότερον ὡς πρὸς τὴν δικαστικὴν ἔξουσίαν παρὰ ὡς πρὸς τὰς ἄλλας δύο, ἥτοι τὴν νομοθετικὴν καὶ τὴν ἐκτελεστικήν.

2. ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΑΥΤΟΥ

Τὰ δικαστήρια, ἀπονέμοντα τὴν δικαιοσύνην, ἐφαρμόζουν τὸ ἔκάστοτε ἵσχον δίκαιον. *Δίκαιον* δὲ εἶναι σύνολον κανόνων, οἱ ὅποιοι διέπουν ὑποχρεωτικῶς τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὰς σχέσεις τῶν εἰς κράτη ὡργανωμένων κοινωνιῶν καὶ τῶν μελῶν των πρὸς τὸ Κράτος καὶ πρὸς ἄλληλα.

Ἄρχαιοι τάχη εἶναι ἡ διάκρισις τοῦ δικαίου εἰς δύο βασικοὺς κλάδους, τὸ δημόσιον καὶ τὸ ἴδιωτικόν. Καὶ δὴ μόσιον μὲν δίκαιον καλεῖται τὸ ρυθμίζον τὴν δργάνωσιν τοῦ Κράτους, τὰς σχέσεις τῶν κρατῶν πρὸς ἄλληλα καὶ τὰς σχέσεις τῶν ἀτόμων πρὸς τὸ Κράτος, ἢ διώτικόν δὲ τὸ ρυθμίζον τὰς σχέσεις τῶν ἀτόμων πρὸς ἄλληλα.

Τὸ δημόσιον δίκαιον ὑποδιακρίνεται περαιτέρω εἰς δημόσιον διεθνὲς δίκαιον καὶ ἐσωτερικὸν δημόσιον δίκαιον. Τὸ δὴ μόσιον διεθνὲς δίκαιον ἀναφέρεται εἰς τὰς πρὸς ἄλληλα σχέσεις τῶν κρατῶν, ἐνῷ τὸ ἐσωτερικὸν δημόσιον δίκαιον εἰς τὴν δργάνωσιν τοῦ Κράτους καὶ τὰς σχέσεις τῶν ἀτόμων πρὸς τὸ Κράτος. Τοῦ ἐσωτερικοῦ δημόσιου δικαίου ὑπάρχουν πολλοὶ κλάδοι, εἰδικώτερον δὲ τὸ συνταγματικὸν δίκαιον, τὸ διοικητικόν, τὸ ποινικόν, τὸ δικονομικόν, καὶ τὸ ἐκκλησιαστικόν. Τὸ συνταγματικὸν δικαίου δίποτελεῖ τὸν σπουδαιότερον κλάδον τοῦ ἐσωτερικοῦ δημόσιου δικαίου, αὐτὸν τοῦτον τὸν κορμόν του, διότι περιλαμβάνει τοὺς βασικωτέρους κανόνας, οἱ ὅποιοι ρυθμίζουν τὴν δργάνωσιν ἐνὸς κράτους καὶ τὴν ἀσκησιν τῆς ἔξουσίας του, ὡς καὶ τὴν θέσιν καὶ τὰ δρια τῆς κρατικῆς ἔξουσίας ἔναντι τῶν ἀτόμων.

Τὸ ἴδιωτικὸν δίκαιον ὑποδιακρίνεται καὶ αὐτὸν εἰς τέσσαρας βασικούς κλάδους, τὸ ἀστικόν δίκαιον, τὸ ἐμπορικόν δίκαιον, τὸ ἴδιωτικόν διεθνὲς δίκαιον, καὶ τὸ ἐργατικόν δίκαιον.

Οἱ κανόνες τοῦ δικαίου περιλαμβάνονται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθιμα. Οἱ νόμοι εἰναι γραπτοὶ κανόνες δικαίου, τοὺς ὅποιους θέτει τὸ Κράτος διὰ τῶν ἀρμοδίων πρὸς τοῦτο δργάνων του, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τυπικῶν νόμων, ψηφιζομένων ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ κυρουμένων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, εἴτε ὑπὸ ἄλλας μορφάς, ὡς εἶναι τὰ νομοθετικὰ διατάξιμα καὶ τὰ κανονιστικὰ Βασιλικὰ Διατάξιμα. Τὰ ἔθιμα, ἐξ ἄλλου,

είναι άγραφοι κανόνες δικαίου, οι οποίοι τίθενται άπό τὴν κοινωνίαν διὰ μακρᾶς καὶ δύμοιο μόρφου ἀσκήσεως, πραγματοποιούμενης μὲ τὴν συνείδησιν ὅτι ἀποτελοῦν κανόνας δικαίου. Οἱ κανόνες αὐτοὶ, οἱ οποῖοι περιλαμβάνονται εἰς τὰ ἔθιμα, ίσχυον δικαίου, διότι τοὺς δέχεται τὸ Κράτος, ἀναγνωρίζον ὅτι ἡ ὑπαρξία τῶν καὶ ἡ ἐφαρμογή τῶν πληροῦ πραγματικὰς ἀνάγκας τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Μεταξύ τῶν διαφόρων κανόνων τοῦ δικαίου τὴν ἀνωτάτην ιεραρχικῶς θέσιν κατέχει τὸ Σύνταγμα, πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ὄποιου πρέπει νὰ είναι σύμφωνος πᾶς κανὸν δικαίου διὰ νὰ ίσχυῃ καὶ νὰ είναι δύνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ. Ὁ ἔλεγχος τῆς πρὸς τὸ Σύνταγμα συμφωνίας τῶν ἄλλων κανόνων δικαίου ἀντίθεται εἰς τὰ δικαστήρια, τὰ ὄποια, κατὰ τὸ ἄρθρο 118 τοῦ Συντάγματος, ὑποχρεοῦνται νὰ μὴ ἐφαρμόζουν τὰς διατάξεις ἐκείνας τῶν νόμων, τῶν νομοθετικῶν διαταγμάτων ἢ τῶν κανονιστικῶν πράξεων, αἱ ὄποιαι εἴτε είναι ἀντίθεται πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ Συντάγματος, εἴτε κατηρτίσθησαν κατὰ διαδικασίαν μὴ σύμφωνον πρὸς τὰς σχετικὰς συνταγματικὰς διατάξεις. Ἐπὶ πλέον, τὸ Σύνταγματικὸν Δικαστήριον ἔχει τὸ δικαίωμα, εἰς ώρισμένας περιπτώσεις ὅχι ἀπλῶς νὰ μὴ ἐφαρμόσῃ (ὅπως τὰ ἄλλα δικαστήρια) τὴν ἀντισυνταγματικὴν διάταξιν, ὀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἀκυρώσῃ, δηλαδὴ νὰ τὴν ἐξαφανίσῃ.

3. ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Τὰ δικαστήρια διακρίνονται εἰς τέσσαρας βασικὰς κατηγορίας: Τὰ τακτικὰ ἢ γενικῆς ἀρμοδιότητος, τὰ εἰδικά, τὰ ἐξαιρετικὰ καὶ τὰ ἔκτακτα. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, τῶν εἰδικῶν δικαστηρίων, ἀνήκει καὶ τὸ Σύνταγματικὸν Δικαστήριον, ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο παρουσιάζει ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Συντάγματος καὶ εὑρίσκεται εἰς τὴν κορυφὴν τῆς πυραμίδος τῶν δικαστικῶν ὄργανων, πρέπει νὰ προηγηθῇ ἡ εἰς αὐτὸν ἀναφερομένη ἀνάπτυξις.

Α. Τὸ Σύνταγματικὸν Δικαστήριον. Τοῦτο ἐδημιουργήθη τὸ πρῶτον παρ' ἥμιν διὰ τοῦ ίσχυοντος Συντάγματος, κατὰ τὸ ἄρθρον 88 αὐτοῦ, ἀπαρτίζεται ἐξ 11 μελών, τῶν ὄποιων ὁ ἀριθμὸς δύναται νὰ αὐξηθῇ μέχρις 15 διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς ὀλομελείας τοῦ ἰδίου τοῦ Σύνταγματικοῦ Δικαστηρίου. Τὰ μέλη του προέρχονται ἐκ δύο κατη-

γοριῶν, ἦποι ἀφ' ἐνδός μὲν δικαστῶν, καθηγητῶν νομικῶν μαθημάτων
 Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ διακεκριμένων νομοικαθῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ δημοσίων ἀνδρῶν καὶ ἀνωτάτων δημοσίων λειτουργῶν, μὲ τὸν περιορισμὸν
 ὅτι ἡ πλειονοψήφια τῶν μελῶν του πρέπει νὰ προέρχεται ἐκ τῆς πρώτης κατηγορίας. Τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον ἀποφαίνεται περὶ τῆς
 ἐνοίας καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀρμοδιοτήτων τοῦ
 Βασιλέως, τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Κυβερνήσεως κατόπιν αἰτήσεως τῆς Κυ-
 βερνήσεως, τοῦ Προεδροῦ τῆς Βουλῆς ἢ ἀρχηγοῦ ἀνεγνωρισμένου κόμι-
 ματος, ἐκδικάζει προσφυγὰς κατὰ νομοθετικῶν ἢ διοικητικῶν πράξεων
 προπαρασκευῆς ἢ διενεργείας βουλευτικῶν ἐκλογῶν, ὡς καὶ ἐνστάσεις
 κατὰ τοῦ κύρους ἐκλογῶν, ἀποφασίζει περὶ τῆς συνταγματικότητος
 νόμου, νομοθετικοῦ διατάγματος ἢ διατάξεως αὐτῶν εἰς περίπτωσιν
 ἐκδόσεως ἀντιθέτων ἀποφάσεων μεταξὺ τῶν Ἀνωτάτων Δικαστηρίων
 (Συμβουλίου Ἐπικράτειας, Ἀρείου Πάγου καὶ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου),
 ἀπαγγέλλει στέρησιν ὡρισμένων ἀτομικῶν δικαιωμάτων κατὰ τῶν προ-
 βανόντων εἰς καταχρηστικὴν ἀσκησιν αὐτῶν, ἐκδικάζει αἰτήσεις ἐπὶ
 ὡρισμένων περιπτώσεων στερήσεως χρήσεως καὶ καρπώσεως τῆς ἰδιο-
 κτησίας, ἐκδικάζει ἀμφισβητήσεις περὶ ἐκπτώσεως βουλευτῶν ἀπὸ τοῦ
 ἀξιώματός των λόγῳ ἀσυμβιβάστου ἢ ἀπωλείας τῶν προσόντων τοῦ
 ἐκλογίμου, ἀποφασίζει περὶ διαλύσεως πολιτικῶν κομμάτων, ἔγκρι-
 νει τὰ καταστατικά των καὶ ἐποπτεύει τὴν ἐν γένει λειτουργίαν των,
 δημοσιεύει τοὺς καταλόγους τῶν διάλογορον τὴν Ἐπικράτειαν ἐκλε-
 γομένων βουλευτῶν (κατὰ τὸ ἀρθρ. 57 § 4 τοῦ Συντάγματος) καὶ κρί-
 νει περὶ τοῦ ἀν συντρέχη ὁ δρός τῆς ἐξαιρετικῶς ἐπειγούσης καὶ ἀπρο-
 βλέπου ἀνάγκης διὰ τὴν ἐκδοσιν νομοθετικοῦ διατάγματος (κατὰ τὸ
 ἀρθρ. 48 § 5 τοῦ Συντάγματος).

B. Τὰ τακτικὰ δικαστήρια. Τακτικὰ ἡ γενικῆς δικαιοδοσίας δικα-
 στήρια εἰναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἰναι ἀρμόδια πρὸς ἀπονομὴν τῆς δικαιο-
 σύνης ἐπὶ παντὸς θέματος, ἐκτὸς τῶν ἀνατεθειμένων, κατὰ τὸ Σύνταγμα
 καὶ τοὺς νόμους, εἰς ἰδιαίτερα δικαστήρια. Τὰ τακτικὰ δικαστήρια, τὰ
 ὅποια συγκροτοῦνται ἐκ τακτικῶν δικαστῶν (οἵτινες ἔχουν ὡς μοναδι-
 κὴν ἀποστολὴν τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀπολαύουν ὡρισμέ-
 νων ἐκ τοῦ Συντάγματος ἔγγυήσεων, ἔξασφαλιζουσῶν τὸ ἀμερόληπτον
 τῆς κρίσεώς του), ὑποδιακρίνονται εἰς πολιτικά, ποινικὰ καὶ διοικητικά.
 Τὰ πολιτικὰ δικαστήρια εἰναι τὰ εἰρηνοδικεῖα, τὰ
 πρωτοδικεῖα (μονομελῆ καὶ πολυμελῆ), τὰ ἐφετεῖα καὶ ὁ

"Αρειος Πάγος, έκδικάζουν δέ, κατὰ τὸ ἄρθρ. 110 τοῦ Συντάγματος, ὅλας τὰς διαφορὰς ἢ ύποθέσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Τὰ ποινικὰ δικαστήρια εἰναι τὰ πταισματοδικεῖα, πλημμελή καὶ πολυμελῆ), τὰ ἐφετεῖα, τὰ μικτὰ κακούργιοι δικεῖα (μονομελή καὶ πολυμελῆ), τὰ ἀποῦτα συμμετέχουν καὶ ἀπλοὶ πολίται) καὶ δὲ "Αρειος Πάγος, ἀπονέμουν δὲ τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην καὶ έκδικάζουν ὅλας τὰς ποινικὰς ύποθέσεις.

Δι' εἰδικῶν νόμων συνιστῶνται διοικητικὰ δικαστήρια πρὸς τὰς πρὸς αὐτὰς πρόσων εἴτε ὅλων τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων εἴτε ὁρισμένων κατηγοριῶν ἔξι αὐτῶν. Διοικητικὰ ὅμως δικαστήρια γενικῆς δικαιοδοσίας δὲν ἔχουν συσταθῆ μέχρι τοῦτο, ύπάρχουν δὲ μόνον τακτικὰ διοικητικὰ φροντιστήρια δικαστήρια, πρωτοβάθμια καὶ δευτεροβάθμια, ὡς καὶ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, ὡς ἀνώτατον διοικητικὸν δικαστήριον. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι συγχρόνως καὶ εἰδικὸν δικαστήριον, δεδομένου ὅτι ἐκδικάζει καὶ αἰτήσεις ἀκυρώσεως κατὰ πράξεων διοικητικῶν ἀρχῶν διὰ παράβασιν τοῦ νόμου ἢ ύπέρβασιν ἔξουσίας.

Γ. Τὰ εἰδικὰ δικαστήρια. Ταῦτα προβλέπονται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα διὰ τὴν ἐκδίκασιν ὁρισμένων μόνον ύποθέσεων, εἶναι δὲ εἰδικώτερον τὸ Εἰδικὸν Δικαστήριον, ἐνώπιον τοῦ δικάζονται οἱ υπὸ τῆς Βουλῆς διωκόμενοι. "Πουργοὶ δὲ" ἀξιόποινα ἀδικήματα τελεσθέντα παρ' αὐτῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀσκησιν τῶν καθηκόντων των, τὸ Δικαστήριον Συγκρούσεως Καθηκόντων, τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον (τὸ δόποιον ἔχει καὶ διοικητικὰς ἀρμοδιότητας), διάφορα εἰδικὰ διοικητικὰ δικαστήρια (ὡς τὰ δικαστήρια σημάτων καὶ ἄλλα), τὰ δικαστήρια ἀνηλίκων, τὰ τακτικὰ στρατοδικεῖα, ναυτοδικεῖα καὶ ἀεροδικεῖα, τέλος δὲ τὸ δικαστήριον ἀγωγῶν καὶ δικαστήριας.

Δ. Τὰ ἔξαιρετικὰ δικαστήρια. Ταῦτα συνιστῶνται, ὅταν τίθεται εἰς ἐφαρμογήν, κατὰ τὸ ἄρθρ. 25 τοῦ Συντάγματος, δὲ νόμος περὶ καταστάσεως πολιορκίας, εἶναι δὲ τὰ καλούμενα ἔκτακτα στρατοδικεῖα, ναυτοδικεῖα καὶ ἀεροδικεῖα. Τὰ ἔξαιρετικὰ δικαστήρια ἐκδικάζουν, ὅταν συνιστῶνται, δόλα τὰ κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Κράτους, τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς δημοσίας τάξεως ἀξιόποινα ἀδικήματα, παρ' οἷουδήποτε καὶ ἀν ἐτελέσθησαν.

Ε. Τὰ ἔκτακτα δικαστήρια. Ταῦτα, χαρακτηριζόμενα καὶ ὡς δικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ, εἶναι ἔκεῖνα, τὰ ὅποια συνιστῶνται ἐκ τῶν ὑστέρων πρὸς ἐκδίκασιν ὡρισμένου προσώπου ἢ ὡρισμένης ὑποθέσεως, ἢ δὲ δημιουργία των ἀπαγορεύεται ρητῶς ἀπὸ τὸ ἄρθρο 12 τοῦ Συντάγματος.

4. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Οἱ δικασταὶ ἀπολαύσυν ἐκ τοῦ Συντάγματος ὡρισμένων ἐγγυήσεων, αἱ ὅποιαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἔξασφάλισιν τῆς ἀνεξαρτησίας των, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀπονέμουν τὴν δικαιοσύνην ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ οἰανδήποτε πίεσιν, ὑποθενδήποτε προερχομένην. Αἱ ἐγγυήσεις αὐταὶ εἶναι αἱ ἔξης :

α) Ἡ ἵσοι βιότης καὶ ἡ μονιμότης της τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν. Ἰσοβιότης καὶ μονιμότης διαφέρουν ἀλλήλων. Ὁ μόνιμος ὑπάλληλος δὲν ἀπολύεται (πλὴν ὡρισμένων περιπτώσεων, μεταξὺ τῶν ὅποιων συγκαταλέγεται καὶ ἡ συμπλήρωσις ὡρισμένου χρόνου ὑπηρεσίας ἢ ὡρισμένης ἡλικίας) ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ σχετικὴ ὑπηρεσία καὶ θέσις, ἐνῷ ὁ ἰσόβιος διατηρεῖται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἀν ἀκόμη καταργηθῇ ἢ θέσις του ἢ καὶ ὀλόκληρος ἡ ὑπηρεσία, εἰς τὴν ὅποιαν ἀνήκει, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ ὅριζομένου δι' αὐτὸν ἐκ τοῦ Συντάγματος ὅριου ἡλικίας. Οὕτω, ἡ ἰσοβιότης ἀποτελεῖ διὰ τὸν ὑπάλληλον πολὺ σπουδαιοτέραν ἐγγύησιν ἢ ἡ μονιμότης, οἱ περισσότεροι δὲ ἐκ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ἀπολαύσουν ἰσοβιότητος. Ελδικώτερον ἰσόβιοι εἶναι οἱ τακτικοὶ δικασταὶ ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πρωτοδίκου καὶ ἄνω (πρωτοδίκαι, ἐφέται, ἀρεοπαγῆται, τακτικοὶ δικασταὶ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, πάρεδροι καὶ σύμβουλοι Ἐπικρατείας, πάρεδροι καὶ σύμβουλοι τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, μέλη τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου), μόνιμοι δὲ εἶναι οἱ ἄλλοι δικαστικοὶ λειτουργοί, ὡς οἱ εἰρηνοδίκαι καὶ πταισματοδίκαι, οἱ εἰσηγηταὶ τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ ἀντεισαγγελεῖς, οἱ ἐπίτροποι καὶ ἀντεπίτροποι τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων καὶ ὁ γενικὸς ἐπίτροπος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Ἐξ ἄλλου, καθορίζεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα καὶ τὸ ὅριον ἡλικίας διὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, εἶναι δὲ τοῦτο τὸ 70δν διὰ τὰ μέλη τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοὺς προέδρους καὶ τοὺς εἰσαγγελεῖς ἐφε-

τῶν, τοὺς συμβούλους τῆς Ἐπικρατείας καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τοὺς προέδρους τῶν δευτεροβαθμίων διοικητικῶν δικαστηρίων καὶ τὸν γενικὸν ἐπίτροπον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὸ δέ δὲ δόλους τοὺς ἄλλους δικαστικοὺς λειτουργούντας, ἀσχέτως τοῦ ἣν εἶναι ἴσοβιοι ἢ μόνιμοι.

β) Ἡ ἔξαστρχλιστις τῆς ὑπηρεσίας σταδιοδρόμιας τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν. Αἱ τοποθετήσεις, μεταθέσεις, ἀποσπάσεις καὶ προαγωγαὶ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν δὲν ἐνεργοῦνται ἐλευθέρως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ μετ' ἀπόφασιν, διὰ μὲν τοὺς δικαστικοὺς λειτουργούντας τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου ἀπαρτιζομένου ἐκ μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου, διὰ δὲ τοὺς δικαστικοὺς λειτουργούντας τῶν τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων Ἀνωτάτου Συμβουλίου Διοικητικῆς Δικαιοσύνης ἀπαρτιζομένου ἐκ μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ δικασταὶ δὲν ἔξαρτῶνται, διὰ τὴν ὑπηρεσιακὴν ἔξτριψιν τῶν, ἀπὸ τὴν εὔνοιαν τῶν ἐκάστοτε κυβερνώντων καὶ ἐνισχύεται ἡ ἀνεξαρτησία των. Ἡ ἔξαρτεσιν ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου θεσπίζει τὸ Σύνταγμα προκειμένου περὶ προαγωγῆς εἰς τὰς θέσεις Προέδρων καὶ Ἀντιπροέδρων τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων (Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου, Συμβουλίου Ἐπικρατείας, Ἀρείου Πάγου καὶ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου), ἡ ὅποια ἐνεργεῖται διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος προτάσει τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἡ Κυβέρνησις δὲν ἀπολαύει ἐλευθερίας, δεδομένου ὅτι οἱ προαγόμενοι πρέπει νὰ εἶναι μέλη τῶν οἰκείων δικαστηρίων, μὴ δυνάμενοι νὰ ληφθοῦν ἄλλοθεν.

γ) Εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐγγυήσεις, τὸ ἰσχὺον Σύνταγμα προσέθεσε καὶ μίαν ἄλλην: Ἀπαγορεύει (ἀρθρ. 95 § 3) τὴν εἰς τὴν Βουλὴν διατύπωσιν ἐρωτήσεως, ἐπερωτήσεως ἢ δηλώσεως, ὡς καὶ τὴν ἐνώπιον αὐτῆς διεξαγωγὴν οἰασδήποτε συζητήσεως ἐν σχέσει πρὸς ἐκκρεμῇ δίκην. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ἐνισχύεται ἡ ἀνεξαρτησία τῶν δικαστῶν καὶ ἔναντι τῆς νομοθετικῆς ἔξουσίας, ἡ ὅποια δὲν δύναται νὰ θέσῃ ὑπὸ ἐλεγχον τὸ ἔργον των.

5. Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Τὴν θέσιν τοῦ πολίτου ἔναντι τῆς δικαιοσύνης διαγράφει μὲ ἐνάργειαν τὸ ἀρθρ. 119 τοῦ Συντάγματος. Κατ' αὐτὸν «έκαστος δικαιοῦται εἰς τὴν παροχὴν ἐννόμου προστασίας ὑπὸ δικαστηρίου καὶ δύναται ν'

ἀναπτύξῃ ἐνώπιον τούτου τὰς ἀπόψεις του περὶ τῶν δικαιωμάτων ἢ συμφερόντων του». Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ καινοτομίαν τοῦ ισχύοντος Συντάγματος, κατοχυροῦται συνταγματικῶς ἀφ' ἑνὸς τὸ δικαίωμα παντὸς ἀνθρώπου νὰ ἀξιώσῃ τὴν συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους προστασίαν του ὥπερ τῶν δικαστικῶν ὀργάνων τοῦ Κράτους καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ βασικὸν δικονομικὸν ἀξιώμα, συμφώνως πρὸς τὸ ὅποιον οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νὰ δικασθῇ χωρὶς νὰ ἀκουσθῇ ἀπὸ τὸ δικαστήριον.

Πέραν τούτου, τὸ Σύνταγμα θεσπίζει καὶ ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῶν ἀτόμων, τὰ ὅποια ὑπόκεινται εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν δικαστηρίων. Αἱ ἐγγυήσεις αὗται εἶναι κυρίως δύο, αἱ ἔξης :

α. ‘Η δημοσιότης τῶν συνεδριάσεων τῶν δικαστηρίων, κατὰ τὸ ἄρθρ. 116 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὅποιον ἀποκλείει τὴν δημοσιότητα κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου μόνον, ἀν αὕτη κριθῇ ἐπιβλαβῆς εἰς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, τὸ κοινωνικὸν καθεστώς, τὰς ἐνόπλους δυνάμεις ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν, ὡς καὶ ὅταν προσβάλλεται ἡ δημοσία αἰδώς ἢ συντρέχουν εἰδικοὶ λόγοι πρὸς προστασίαν τῆς ἴδιωτικῆς ἢ οἰκογενειακῆς ζωῆς προσώπου τινός. ’Η καθιέρωσις τῆς δημοσιότητος ἀποτελεῖ σοβαράν ἐγγύησιν ὑπὲρ τῶν ἀτόμων, διότι ἡ ἐκ ταύτης ἀπορρέουσα δυνατότης ἐλέγχου ἐκ μέρους τῆς κοινῆς γνώμης καθιστᾷ προσεκτικώτερον τὸν δικαστὴν καὶ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀποφεύγωνται αὐθαίρετοι κρίσεις του.

β. Τὸ ἡτιολογημένον τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 117 τοῦ Συντάγματος πᾶσα ἀπόφασις πρέπει νὰ εἶναι εἰδικῶς ἡτιολογημένη καὶ νὰ ἀπαγγέλλεται εἰς δημοσίαν συνεδρίασιν. Καὶ ἡ ἐγγύησις αὕτη εἶναι σπουδαιοτάτη, διότι διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς αἵτιολογίας ὑποχρεοῦται ὁ δικαστὴς νὰ ἐκθέσῃ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν σκέψεων, αἱ ὅποιαι τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐλεγχθῇ τὸ δρῦδον ἢ μὴ ταύτης.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια τὰ ὅργανα τῆς δικαστικῆς ἔξουσίας;
2. Ποια ἡ ἀποστολὴ τῶν δικαστηρίων;
3. Τί εἶναι δίκαιοι;
4. Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ βασικοὶ κλάδοι τοῦ δικαίου;
5. Ποια εἶναι αἱ πηγαὶ τοῦ δικαίου;
6. Τί εἶναι ξθιμόν;
7. Ποια εἶναι ἡ θέσις τοῦ Συντάγματος ἐν τῇ λεφαρχίᾳ τῶν κανόνων δικαίου;
8. Ποῖος ἐλέγχει τὴν συνταγματικότητα τῶν νόμων;
9. Ποια τὰ εἰδή τῶν δικαστηρίων;
10. Ποια αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Συνταγματικοῦ δικαστηρίου;
11. Ποῖοι διορίζονται μέλη τοῦ Συνταγματικοῦ δικαστηρίου;
12. Ποια εἶναι τὰ τακτικὰ δικαστήρια;
13. Τί εἶναι τακτικοὶ δικασταί;
14. Ποια εἶναι τὰ πολιτικὰ δικαστήρια;
15. Ποια εἶναι τὰ ποινικὰ δικαστήρια;
16. Ποια εἶναι τὰ διοικητικὰ δικαστήρια;
17. Ποια καλούνται εἰδικὰ δικαστήρια;
18. Ποια εἶναι ἔκτακτα δικαστήρια καὶ πότε συνιστῶνται;
19. Ποια αἱ ἐγγυήσεις τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστηρίων;
20. Τί εἶναι Ισοβιότης τῶν δικαστῶν;
21. Τί εἶναι μονιμότης τῶν δικαστῶν;
22. Ποια ἡ διαφορὰ μεταξὺ Ισοβιότητος καὶ μονιμότητος;
23. Ποια εἶναι ἡ θέσις τοῦ πολίτου ἐναντὶ τῆς δικαιοσύνης;
24. Πῶς προστατεύονται οἱ πολίται ἀπὸ ἐνδεχομένας δικαστικάς αὐθαιρεσίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

1. ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΙΣ

Η διοίκησις τοῦ Κράτους ἀσκεῖται, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Κυβερνήσεως, εἴτε ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν ὅργάνων τοῦ Κράτους, εἴτε ὑπὸ τῶν ὅργάνων διαφόρων αὐτοδιοικουμένων ὅργανισμῶν, οἱ ὅποιοι χαρακτηρίζονται ὡς νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν διμιλοῦμεν περὶ κρατικῆς διοικήσεως, εἰς δὲ τὴν δευτέραν περὶ αὐτοδιοικήσεως.

Ἡ κρατικὴ διοίκησις εἶναι δυνατὸν νὰ ἀσκῆται εἴτε κατὰ τὸ συγκεντρωτικὸν, εἴτε κατὰ τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα. Κατὰ τὸ πρῶτον, μόνον τὰ κεντρικὰ διοικητικὰ ὅργανα εἶναι ἀρμόδια νὰ λαμβάνουν ἀποφάσεις δι' ὀλόκληρον τὴν χώραν, ἀσχέτως τοῦ ἂν πρόκειται περὶ θεμάτων γενικοῦ ἢ τοπικοῦ χαρακτῆρος, αἱ δὲ τοπικαὶ ἢ περιφερειακαὶ ὑπηρεσίαι ἔξαρτωνται ἀπὸ τὰ κεντρικὰ ὅργανα καὶ ἐνεργοῦν συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις των. Κατὰ τὸ δεύτερον, ἡ ἀποφασιστικὴ ἀρμοδιότης πρὸς τὰς οὕθιμισιν θεμάτων ἀναφερομένων εἰς ὁρίσμενην ἐδαφικὴν περιοχὴν ἀνατίθεται εἰς περιφερειακὰ ὅργανα, ἐνῷ τὰ κεντρικὰ ἀσκοῦν μόνον ἔλεγχον καὶ ἐποπτείαν ἐπ' αὐτῶν.

Τὸ ἰσχὺον Σύνταγμα υἱοθετεῖ ρητῶς τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα, διὰ τοῦ ἄρθρ. 120 αὐτοῦ, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς συγχρόνους ἀντιλήψεις. Διότι εἶναι γεγονὸς ὅτι τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα καθιστᾶ δυνατὴν τὴν ταχεῖαν καὶ ἐν γνώσει τῶν τοπικῶν συνθηκῶν ἀντιμετώπισιν πληθώρας προβλημάτων ὑπὸ τῆς κρατικῆς διοικήσεως, ἐνῷ συγχρόνως ἀνταποκρίνεται καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς μας, αἱ δημιουργοῦνται ἐκ τῆς τεραστίας διευρύνσεως τοῦ κύκλου τῆς κρατικῆς δραστηριότητος.

Τὰ κύρια κρατικὰ ὅργανα, διὰ τῶν ὅποιών λειτουργεῖ τὸ ἀποκεν-

τρωτικὸν σύστημα παρ’ ἡμῖν, εἶναι οἱ νομάρχαι, ἔκαστος τῶν διοίκων προϊσταται μιᾶς τῶν διοικητικῶν περιφερειῶν (τῶν νομῶν) εἰς τὰς διοίκους διαιρέεται ἡ χώρα. Τὴν διαιρέσιν τοῦ Κράτους εἰς περιφερείας ἐπιβάλλει αὐτὸς τοῦτο τὸ Σύνταγμα, διότι τὸ δῆμον 120 § 2 αὐτοῦ προβλέπει ὅτι «κατὰ τὸν διὰ νόμου καθορισμὸν τούτων λαμβάνονται ὑπὸ δψὶν αἱ γεωργικοὶ νομοὶ, πληθυσμικαὶ καὶ συγκοινωνιακαὶ συνθήκαι».

‘Ο νομάρχης εἶναι ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως καὶ διοικητὴς τοῦ νομοῦ, βοηθεῖται δὲ εἰς τὸ ἔργον του ὑπὸ εἰδικῆς ὑπηρεσίας ἐκ δημοσίων ὑπαλλήλων, ἀνηκόντων κυρίως εἰς τὸ ‘Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, ὁ προϊστάμενος τῶν διοίκων (διευθυντὴς τῆς νομαρχίας) εἶναι καὶ ἀναπληρωτὴς τοῦ νομάρχου. ‘Ο νομάρχης ἔχει πολλὰς ἀρμοδιότητας, αἱ διοίκησις ἀναφέρονται εἰς τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως εἰς τὸν νομόν, εἰς τὴν ἀσκησιν πειθαρχικῆς ἔξουσίας ἐπὶ διαφόρων τῶν νομὸν ὑπηρετούντων δημοσίων ὑπαλλήλων, ἐκτὸς τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ ‘Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, εἰς τὴν ἀσκησιν ἐποπτείας ἐπὶ τῶν νομικῶν προσώπων καὶ, ἴδιας, εἰς τὴν ἀσκησιν διαφόρων ἀρμοδιοτήτων ‘Ὑπουργῶν. Αἱ ἀποφάσεις ὅμως, τὰς διοίκησις ἐκδίδει εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ὁ νομάρχης, ὑπόκεινται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ ἀρμοδίου ‘Ὑπουργοῦ, ὁ διοίκος καὶ δικαιοῦται νὰ τὰς ἀκυρώσῃ ἢν εἶναι παράνομοι.

Οἱ νομάρχαι ὅμως δὲν εἶναι τὰ μόνα περιφερειακὰ δργανα τοῦ Κράτους, τὰ διοίκησις ἔχουν ἀποφασιστικὰς ἀρμοδιότητας. ‘Ὑπάρχουν καὶ περιφερειακὰ δργανα ‘Ὑπουργείων, τὰ διοίκησις ἔχουν καὶ αὐτὰ τοιαύτας ἀρμοδιότητας, ἀναγομένας ὅμως μόνον εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ ‘Ὑπουργείου, εἰς τὸ διοίκον ἀνήκουν. Οὕτω, ἡ ἀποφασιστικὴ ἀρμοδιότητας των παρουσιάζεται ὡς εἰδικευμένη, ἐνῷ ἡ ἀντίστοιχος ἀρμοδιότητας τῶν νομαρχῶν ἔχει γενικὸν χαρακτῆρα ἐκτεινομένη εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ‘Ὑπουργείων.

2. ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

‘Η διοίκησις τοῦ Κράτους δύναται νὰ ἀσκῆται καὶ διὰ διαφόρων αὐτοδιοικουμένων δργανισμῶν, οἱ διοίκοι ἀποτελοῦν νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Οἱ δργανισμοὶ αὐτοί, οἱ διοίκοι ἀντλοῦν τὴν ἔξουσίαν των ἀπὸ τὸ Κράτος, εἶναι ἀφ’ ἐνδε μὲν οἱ δργανισμοὶ τῆς τοπικῆς

αὐτοδιοικήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκεῖνοι τῆς εἰδικῆς ή καθ' ὑλην αὐτοδιοικήσεως.

Τὴν τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν (ἢ ὅποια ὀργανώθη τὸ πρῶτον παρ’ οὐκεῖν ἐπὶ τῆς Ἀντιβασιλείας τοῦ Ὁθωνος διὰ τοῦ νόμου τῆς 27ης Δεκεμβρίου 1833 «περὶ συστάσεως τῶν δήμων») ἐπιβάλλει ρητῶς τὸ Σύνταγμα διὰ τοῦ ἀρθρ. 121, τὸ ὅποιον ὅριζει ὅτι «τὴν τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν συνιστοῦν οἱ Δῆμοι καὶ αἱ Κοινότητες» (§ 1) καὶ ὅτι «ῃ ἐκλογὴ τῶν δημοτικῶν καὶ τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν ἐνεργεῖται διὰ καθοικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας». Περαιτέρω, τὸ Σύνταγμα καθορίζει τοὺς σκοποὺς τῶν ὀργανισμῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησεως, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ τείνουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν τοπικῶν συμφερόντων καὶ τὴν ἰκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων τῆς οἰκείας περιφερείας (ἀρθρ. 121 § 5) καὶ προβλέπει τὴν ἐπὶ τῶν ὀργανισμῶν τούτων ἀσκησιν ἐποπτείας ὑπὸ τοῦ Κράτους (ἀρθρ. 121 § 6). Κατὰ τὴν νομοθεσίαν, ἔξι ἄλλου, οἱ Δῆμοι καὶ αἱ Κοινότητες διοικοῦν τὰς τοπικὰς ὑποθέσεις.

κας υποεστις.
‘Η διάκρισις τῶν δργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως εἰς Δήμους καὶ Κοινότητας χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1912, ἐνῷ παλαιότερον ὑπῆρχον μόνον Δῆμοι. Καὶ οἱ μοι μὲν εἶναι αἱ πρωτεύουσαι τῶν νομῶν καὶ αἱ πόλεις ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων, Κοινότητες δὲ οἱ αὐτοτελεῖς συνοικισμοί, οἱ ὄποιοι ἔχουν πληθυσμὸν τούλαχιστον 500 κατοίκων. Ἐξ ἀλλού, ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ ὡς πρός τὰ διοικοῦντα δργανα. Η Κοινότης διοικεῖται ἀπὸ τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον, ἐνῷ δὲ Δήμος ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον, τὴν Δημαρχιακὴν ἐπιτροπὴν καὶ τὸν Δήμαρχον.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν, ἡ εἰδικὴ ἡ καθηγητικὴ στοιχείωσις δὲν καθιερώνεται εὐθέως ἀπό τὸ Σύνταγμα, ὥλην αὐτὸν τοῦτο τὴν θεωρεῖ ἔξυπακουομένην. Οὕτω λ.χ. εἰς τὸ ἄρθρ. 17 χαρακτηρίζει τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα ὡς «αὐτοδιοικούμενα νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου», ἐνῷ εἰς ἄλλα ἄρθρα ἀναφέρει εἴτε τὰ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, εἴτε τὰ δήμαρχα αὐτῶν.

Ο ριθμός των δργανισμῶν εἰδικῆς αὐτοδιοικήσεως ήταν όλοτε ἔξαιρετικά περιωρισμένος. Είς τὴν ἐποχὴν μας ὅμως παρουσιάζει συνεχῆ ακαταπαύστου διευρύνσεως τοῦ κύκλου τῆς κρατικῆς δραστηριότητος εἰς τομεῖς, οἱ δύοῖς, κατὰ τὸ παρελθόν, ἀνήκοντες τὴν ιδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ μόνον. Οι δργανισμοὶ εἰδικῆς αὐτο-

διοικήσεως διοικοῦνται ἀπὸ δργανα, τὰ ὅποια συνήθως διορίζονται ἐπὶ θητείᾳ ὑπὸ τῆς κρατικῆς διοικήσεως, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ὡρισμένοι δργανισμοί, οἱ ὅποιοι διοικοῦνται ἀπὸ δργανα αἵρετά, ὡς εἶναι τὰ ὄντατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα. Ἐξ ἀλλου, οἱ δργανισμοὶ εἰδικῆς αὐτοδιοικήσεως ὑπόκεινται — ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐκεῖνοι τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως — ὑπὸ τὴν κρατικὴν ἐποπτείαν, τὴν ὅποιαν ἀσκεῖ ὁ ἀρμόδιος Υπουργός.

‘Ως χαρακτηριστικὰ παραδείγματα δργανισμῶν εἰδικῆς αὐτοδιοικήσεως παρ’ ἡμῖν εἶναι δυνατὸν νὰ μνημονεύθουν ἡ ’Ακαδημία ’Αθηνῶν, τὰ ’Ανώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, τὸ ’Εθνικὸν Θέατρον, τὸ ’Εθνικὸν ’Ιδρυμα Ραδιοφωνίας, οἱ Δικηγορικοὶ Σύλλογοι, ὁ ’Ελληνικὸς ’Οργανισμὸς Τουρισμοῦ, τὰ ’Εμπορικὰ καὶ Βιομηχανικὰ ’Επιμελητήρια, οἱ ’Ιατρικοὶ Σύλλογοι, τὸ ’Ιδρυμα Κοινωνικῶν ’Ασφαλίσεων, τὰ Νοσηλευτικὰ Ἰδρύματα, ὁ ’Οργανισμὸς Βέζμπακος, ὁ ’Οργανισμὸς ’Εκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων, τὰ διάφορα Ταμεῖα ’Ασφαλίσεως κατεύθυντα.

’Ιδιαιτέρων μορφὴν δργανισμῶν εἰδικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀποτελοῦν αἱ δημόσιαι ἐπιχειρήσεις, αἱ ὅποιαι ὅμως δὲν χαρακτηρίζονται ὡς νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου καὶ λειτουργοῦν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας, ἀν καὶ τὰ διοικοῦντα αὐτὰς δργανα διορίζονται ὑπὸ τοῦ Κράτους. Αἱ κυριώτεραι δημόσιαι ἐπιχειρήσεις ἐν ’Ελλάδι εἶναι ὁ ’Οργανισμὸς Τηλεπικοινωνιῶν ’Ελλάδος (OTE) καὶ ἡ Δημοσία ’Επιχείρησις ’Ηλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ), ὑπάρχει ὅμως τάσις ὅπως καὶ ἄλλα νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου μεταβληθοῦν εἰς δημόσιας ἐπιχειρήσεις διὰ νὰ παρουσιάζουν μεγαλυτέραν εὐελιξίαν εἰς τὴν ἐν γένει δραστηριότητά των, ἵδιως δὲ τὴν οἰκονομικήν.

3. ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

’Η κρατικὴ διοίκησις ἀσκεῖται διὰ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 50), διορίζονται κατ’ ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου δριζομένων ἐξαιρέσεων. ’Ο ’Υπαλληλικὸς Κώδιξ, ὁ ὅποιος διέπει τὴν ὅλην κατάστασιν τῶν δημόσιων ὑπαλλήλων, δρίζει ὅτι οἱ κατώτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι διορίζονται ὑπὸ ἄλλων κρατικῶν δργάνων, κατὰ τὰ εἰδικώτερον ἐκάστοτε προβλεπόμενα.

Διὰ νὰ διορισθῇ τις δημόσιος ύπαλληλος πρέπει νὰ εἶναι "Ελλην πολίτης καὶ νὰ συγκεντρώνῃ τὰ προσόντα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὅριζει ὁ νόμος, ἐπὶ πλέον δὲ πρέπει νὰ ὑφίσταται θέσις προβλεπομένη διὰ νόμου, εἰς τὴν ὅποιαν διορίζεται. Τὸ Σύνταγμα, ἐπίσης, ἐπιβάλλει ὅπως διὰ τὸν διορισμὸν τινος ὡς ὑπαλλήλου ἀκολουθῆται διαδικασία ἐπιλογῆς, ὅποια εἶναι κυρίως ἡ διὰ διαγωνισμοῦ δοκιμασία. Κατ' ἔξαρτεσιν ὅμως ἐπιτρέπεται διορισμὸς καὶ ἀνευ διαδικασίας ἐπιλογῆς προκειμένου περὶ ὡρισμένων θέσεων, διὰ τὰς ὅποιας ἀπαιτοῦνται ἰδιαίτερα προσόντα καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο προβλέπεται ἀπὸ εἰδικὴν διάταξιν νόμου.

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι κατατάσσονται, κατὰ τὸν Ὑπαλληλικὸν Κάδικα, εἰς δέκα πέντε ἐν ὅλῳ β α θ μ ο δς: τοὺς α, β, 1ον, 2ον, 3ον, 4ον, 5ον, 6ον, 7ον, 8ον, 9ον, 10ον, 11ον, 12ον καὶ 13ον. Ἀνώτατοι ὑπάλληλοι χαρακτηρίζονται οἱ κατέχοντες τοὺς βαθμοὺς α, β καὶ 1ον, ἀνώτεροι δὲ οἱ κατέχοντες τοὺς βαθμοὺς 2ον, 3ον, 4ον καὶ 5ον. Ἐκ παραλλήλου, διακρίνονται καὶ τέσσαρες κατηγορίαι θέσεων, ἡ Κατηγορία εἰδικῶν θέσεων, ἡ Α' Κατηγορία, ἡ Β' καὶ ἡ Γ'. Θέσεις τῆς Κατηγορίας εἰδικῶν θέσεων, εἰς τὴν ὅποιαν ἀνήκουν οἱ φέροντες βαθμοὺς α καὶ β, εἶναι αἱ τῶν Γενικῶν Γραμματέων Ὑπουργείων, τῶν Νομαρχῶν, τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Συμβούλων, τῶν Πρεσβευτῶν, τῶν Εἰδικῶν Συμβούλων καὶ ἄλλαι. Θέσεις Α' Κατηγορίας (ἡ ὅποια περιλαμβάνει τοὺς βαθμοὺς ἀπὸ τοῦ 9ου μέχρι τοῦ 1ον) εἶναι ἐκεῖναι διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ὅποιων ὡς τυπικὸν προσὸν διορισμοῦ ἀπαιτεῖται πτυχίον ἀνωτάτης ἡ καὶ ἀνωτέρας σχολῆς, ἐνῷ θέσεις Β' Κατηγορίας (βαθμοὶ ἀπὸ τοῦ 11ου μέχρι τοῦ 4ον) εἶναι ἐκεῖναι, διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ὅποιων ἀπαιτεῖται ὡς τυπικὸν προσὸν διορισμοῦ τὸ ἀπολυτήριον σχολείου μέσης ἐκπαιδεύσεως. Τέλος, θέσεις Γ' Κατηγορίας (βαθμοὶ ἀπὸ τοῦ 13ου μέχρι τοῦ 8ου) εἶναι ἐκεῖναι, διὰ τὰς ὅποιας δὲν ἀπαιτοῦνται τὰ ἀνωτέρω τυπικὰ προσόντα, ἤτοι αἱ θέσεις τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ.

Τὸ Σύνταγμα καθιερώνει τὴν μ ο ν ι μ ὥ τ η τ α τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἀπαγορεύει τὴν ἀπόλυτην ἡ τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν ἀνευ εἰδικῆς ἀποφάσεως κατὰ νόμον ὡργανωμένων συμβουλίων, τὰ ὅποια ἀπαρτίζονται κατὰ τὰ δύο τρίτα τούλαχιστον ἀπὸ μονίμους δημοσίους ὑπαλλήλους. Ὁρίζει ἐπίσης ὅτι κατὰ τῶν ἀποφάσεων περὶ ἀπολύσεως ἡ ὑποβιβασμοῦ χωρεῖ προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὅποιας ἡ ἀπόλυτης μονίμου δημοσίου ὑπαλλήλου ἐπέρχεται αὐτοδικαίως καὶ ἀνευ ἀποφά-

σεως συμβουλίου. Τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ καταργήσεως τῆς ὑπηρεσίας ἡ καὶ τῆς θέσεως, τὴν δόποιαν κατέχει δημόσιος ὑπάλληλος, ἐπὶ καταδίκης τοῦ ὑπαλλήλου εἰς ποινὴν συνεπαγομένην ἔκπτωσιν ἀπὸ τοῦ λειτουργήματός του, τέλος δὲ ἐπὶ ἀποχωρήσεως λόγῳ ὅρίου ἥλικίας. Κατὰ τὸ Σύνταγμα οἱ ὑπάλληλοι ἀποχωροῦν ὑποχρεωτικῶς ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν εὐθὺς ὡς συμπληρώσουν 35 ἔτη πραγματικῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ἡ καὶ πρὸ τῶν 35 ἔτῶν ἐφ' ὅσον συνεπλήρωσαν, ἀναλόγως βαθμοῦ, τὸ 62ον ἡ τὸ 65ον ἔτος τῆς ἥλικίας των.

Τὸ Σύνταγμα θεσπίζει ὠρισμένας θεμελιώδεις διὰ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους ὑποχρεώσεις, ὅρίζον ὅτι ὁφείλουν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὰ ἔθνικὰ ἴδεωδη, ὡς καὶ ὅτι ἀντίκεινται ἀπολύτως εἰς τὴν ἴδιοτητά των ἴδεολογία, αἱ δόποια σκοποῦν εἰς τὴν ἀνατροπὴν ἡ τὴν ὑπονόμευσιν τοῦ ὑφισταμένου πολιτειακοῦ ἡ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ἡ συνδέονται πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ προγράμματα κομμάτων διαλυθέντων καὶ τεθέντων ἔκτὸς νόμου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πῶς ἀσκεῖται ἡ διοίκησις τοῦ Κράτους;
2. Ποῖς τὰ συστήματα διοικήσεως;
3. Τί είναι συγκεντρωτικὸν σύστημα;
4. Τί είναι ἀποκεντρωτικὸν σύστημα;
5. Ποία τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἀποκεντρωτικοῦ συστήματος;
6. Διὰ ποιῶν ὄργανων λειτουργεῖ τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα;
7. Ποῖαι αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ νομάρχου;
8. Ποῖα τὰ ἔκτὸς τοῦ νομάρχου περιφερειακὰ ὄργανα μὲν ἀποφασιστικάς ἀρμοδιότητας;
9. Τί είναι ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκησις;
10. Ποῖα τὰ ὄργανα τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησεως;
11. Τί είναι οἱ δῆμοι καὶ τί αἱ κοινότητες;
12. Τί είναι καθ' ὅλην αὐτοδιοίκησις;
13. Τί είναι αἱ δημόσιαι ἐπιχειρήσεις καὶ πῶς λειτουργοῦν;
14. Τί είναι δημόσιος ὑπάλληλος;
15. Ποῖαι αἱ προϋποθέσεις διορισμοῦ τινὸς ὡς δημοσίου ὑπαλλήλου;
16. Ποῖαι αἱ κατηγορίαι καὶ ποῖαι οἱ βαθμοὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων;
17. Τί καλεῖται μονιμότης τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων;
18. Πότε ἀπολύτεται δημόσιος ὑπάλληλος;
19. Ποῖαι αἱ ἐκ τοῦ Συντάγματος ὑποχρεώσεις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

ΕΘΝΙΚΗ AMYNA - ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΙΣ

A. ΕΘΝΙΚΗ AMYNA

‘Η ἄμυνα τοῦ Ἐθνους, ἡτοι «ἡ ὑπεράσπισις τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τοῦ Κράτους, τοῦ κρατοῦντος πολιτεύματος καὶ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ἔναντι πάσης ἐπιβούλησι» εἶναι ἀνατεθειμένη, ὡς κυρίᾳ ἀποστολῇ, εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις, αἱ δύοιαι ἀποτελοῦνται : ἐκ τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς (Στρατοῦ), Θαλάσσης (Ναυτικοῦ) καὶ Ἀέρος (Ἀεροπορίας) — κατὰ τὸ δρῦμ. 129 § 1 τοῦ Συντάγματος.

Ἐκτὸς τούτου αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις : συμβάλλουν εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας διὰ κατασκευῆς ἔργων κοινῆς ὀφελείας· ὑποβούθουν ἡ καὶ ἀναλαμβάνουν ἐν συνόλῳ τὴν διάσωσιν καὶ περίθαλψιν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς περιοχάς, αἵτινες πλήττονται ἐκ σεισμῶν, πλημμυρῶν, πυροκαϊδῶν κλπ. καὶ συμπαρίστανται παντοιοτρόπως εἰς τὸν πληθυσμὸν τῶν μεμακρυσμένων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν, ὑποβοηθοῦνται «ὅς φορεύει, ὑπηρέτης καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς ἐθνικῆς ἰδέας» τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος.

I. ΤΟ ΕΝΟΠΛΟΝ ΕΘΝΟΣ

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὰς Ἀθήνας πᾶς ἐλεύθερος πολίτης, ἔχων ἡλικίαν 18 ἔτῶν καὶ ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ «ληξιαρχικὸν γραμματεῖον» τοῦ δήμου του, ὑπέκειτο εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἡ δὲ ὑποχρέωσις αὕτη ὑφίστατο δι’ αὐτὸν μέχρι τοῦ 60οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του. Οἱ νέοι, οἱ ἔχοντες ἡλικίαν κατωτέρων τῶν 20 ἔτῶν («ἔφηβοι») καὶ οἱ ἄνω τῶν 50 ἐνήλικοι, δὲν ὑπηρέτουν ἔξω τῆς Ἀττικῆς. Ἡ ἀσκησις εἰς τὴν τέχνην τῶν ὅπλων διήρκει ἀπὸ τοῦ 18ου μέχρι τοῦ 20οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας.

’Αναλόγους ὑποχρεώσεις ὑπεῖχον οἱ πολῖται καὶ εἰς τὴν Ρώμην ἐπὶ ἐλευθέρας πολιτείας. ’Ολίγον κατ’ ὀλίγον ὅμως ἡ ὑποχρέωσις τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἡτόνισεν, ἀπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἰδίᾳ χρόνων, ἀντικατοπταθεῖσα ὑπὲρ τοῦ μισθοφορικὸν συστήματος καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν ἐκ τῶν αἰτίων τῆς καταρρεύσεως τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τὸν 5ον μ.Χ. αἰῶνα. Τὸ μισθοφορικὸν σύστημα, μὲ διαφόρους παραλλαγάς, διετηρήθη καθ’ ὅλον τὸν Μεσαίωνα, καταργηθὲν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, διόπτες ἐνεφανίσθη ἡ ἀνεβίωσεν ἡ ἰδέα τοῦ ἐν πλούτῳ Ἐθνούς, δηλαδὴ τῆς συμμετοχῆς ὅλων εἰς τὴν ἄμυναν τῆς χώρας.

2. ΔΙΑΡΘΡΩΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

’Ανωτάτη ἀρχὴ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς χώρας εἶναι κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἀρθρ. 129 § 2) ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὄποια καὶ καθορίζει τὴν ἐν γένει πολιτικὴν τῆς ἔθνους ἀμύνης. Διὰ τὴν λῆψιν ἀποφάσεων ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων εἰς τὴν χάραξιν τῆς πολιτικῆς ἔθνους ἀμύνης, ἡ Κυβέρνησις διαθέτει τὸ Ἀνταρτον Συμβούλιον Ἐθνικῆς Ἀμύνης (Α.Σ.Ε.Α.), τὸ ὄποιον ἐν πολέμῳ ἡ ἐπιστρατεύσει μετονομάζεται εἰς Πολεμικὸν Συμβούλιον.

Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πολιτικῆς ἔθνους ἀμύνης ἡ Κυβέρνησις διαθέτει κυρίως τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ τὰς ὑπ’ αὐτὸν ὑπαγομένας Ἐνόπλους Δυνάμεις. Συμβάλλουν ὅμως εἰς τοῦτο καὶ τὰ λοιπὰ Ὑπουργεῖα, Ὁργανισμοὶ καπ. ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν. Οἱ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης (Υ.Ε.Θ.Α.): προΐσταται τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, εἶναι ὑπεύθυνος ἐναντὶ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν διεύθυνσιν τούτων καὶ ἀσκεῖ τὰς ἀρμοδιότητάς του διὰ τοῦ Ἀρχηγείου Ἐνόπλων Δυνάμεων, λαμβάνων ὑπ’ ὅψιν καὶ τὴν συμβουλευτικὴν γνώμην τοῦ παρὰ τῷ Ἀρχηγείῳ Ἀνταρτον Συμβούλιον Ἐν πλούτῳ τῷ Δυνάμεων (Α.Σ.Ε.Δ.).

Τὸ Ἀρχηγείον Ἐνόπλων Δυνάμεων (Α.Ε.Δ.) εἶναι τὸ ἀνώτατον ἵεραρχικῶς κλιμάκιον τοῦ συνόλου τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τὸ ὅργανον, διὰ τοῦ ὄποιου βοηθεῖται ὁ Υ.Ε.Θ.Α. εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων του. Οἱ Ἀρχηγὸς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἀσκεῖ τὴν διοίκησιν ὅλων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων διὰ τῶν Ἀρχηγῶν Στρατοῦ Ξηρᾶς,

Ναυτικοῦ καὶ Ἀεροπορίας, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ μικτοῦ ἐπιτελέου του,
ἥτοι τοῦ Ἀρχηγείου Ἐνόπλων Δυνάμεων.

3. ΣΤΡΑΤΟΣ, ΝΑΥΤΙΚΟΝ, ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

1. *Στρατὸς Ξηρᾶς*. Ἀποστολὴ τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς εἶναι: 'Ἐν πολέμῳ μὲν, ἡ διεξαγωγὴ τῶν καταλλήλων ἐπιχειρήσεων διὰ τὴν ἔξασφάλισιν τοῦ συνόλου τοῦ ἔθνικοῦ ἐδάφους καὶ ἡ διασφάλισις τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας ὀλοκλήρου τῆς χώρας, ἐν εἰρήνῃ δέ, ἡ πρὸς πόλεμον προπαρασκευὴ διὰ τῆς καταλλήλου ὀργανώσεως, ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐξοπλισμοῦ τῶν μονάδων καὶ διὰ τῆς ἡθικῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ τῆς ἐγκαίρου κινητοποιήσεώς των πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐν πολέμῳ ἀποστολῆς των.

2. *Ναυτικόν*. Ἀποστολὴ τοῦ Ναυτικοῦ εἶναι: 'Ο ἔλεγχος τοῦ ἑλληνικοῦ θαλασσίου χώρου καὶ τῶν ἀκτῶν' ἡ ἔξασφάλισις τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν· ἡ ἀπὸ θαλάσσης ἄμυνα τῶν νήσων καὶ παραλίων τῆς χώρας· καὶ ἡ παροχὴ ὑποστηρίξεως εἰς τὰς λοιπὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις.

3. *Αεροπορίᾳ*. Ἀποστολὴ τῆς Ε.Β.Α. εἶναι ἡ διὰ τῆς ἐναερίου δράσεως ἐξουδετέρωσις τῶν μέσων διεξαγωγῆς πολέμου τοῦ ἀντιπάλου μέχρι κάμψεως τῆς θελήσεώς του πρὸς πόλεμον καὶ ἡ προστασία τῆς φιλίας πολεμικῆς ἰσχύος.

4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΙΣ ΣΤΡΑΤΕΥΣΕΩΣ

'Η στράτευσις (ἢ ὑπηρεσία, δηλαδή, εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις τοῦ "Εθνους") εἶναι δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσις ἀπορρέουσα ἐκ τῆς ἰδιοτητος τοῦ πολίτου. 'Η πρὸς στράτευσιν ὑποχρέωσις διακρίνεται εἰς στρατεύσιμον (θητείᾳ ἢ ἐκγύμνασις) καὶ εἰς ἐφεδρικήν. Πᾶς "Ἐλλην (ἢ λικίας 21 ἑτῶν) καλούμενος ὁφείλει νὰ προσέλθῃ πρὸς καὶ τὰ αἱ ναὶ καὶ ἐκπλήρωσιν τῆς στρατευσίμου ὑποχρεώσεώς του. 'Η διάρκεια τῆς θητείας εἶναι διετής, τῆς δὲ ἐκγυμνάσεως ὀκτάμηνος. 'Η διάρκεια τῆς ἐφεδρικῆς ὑποχρεώσεως εἶναι ἀνάλογος τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν εἰδίκῶν περιστάσεων. 'Ἐν ἐπιστρατεύσει ἢ εἰς τὰς Μονάδας "Εθνοφυλακῆς" καλοῦνται ἀπαντες οἱ ἀρρενες "Ἐλληνες ἀπὸ τοῦ 19ου μέχρι τοῦ 50οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των.

Οι στρατεύσιμοι έκάστης κλάσεως (ή όποιας άνευρίσκεται διὰ προσθήκης τοῦ ἀριθμοῦ 21 εἰς τὸ ἔτος γεννήσεώς των) πρὸ τῆς προσκλήσεώς των πρὸς κατάταξιν ὀφείλουν νὰ παρουσιασθοῦν αὐτοπροσώπως πρῶτον εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου διαμονῆς των διὰ νὰ ἐφοδιασθοῦν διὰ Στρατιωτικοῦ Δελτίου ἐπιλογῆς καὶ κατατάξεως καὶ ἀκολούθως εἰς τὸ ἀρμόδιον Συμβούλιον Ἐπιλογῆς διὰ νὰ ὑποστοῦν ἔξέτασιν τῆς σωματικῆς των ἵκανότητος καὶ ἀρχικὴν ἐπιλογήν. Ἡ πρόσκλησίς των πρὸς κατάταξιν γίνεται ἐντὸς τοῦ ἔτους, κατὰ τὸ διποῖον ἔτους τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Οἱ μὴ προσερχόμενοι ἐντὸς τῶν τασσομένων προθεσμῶν ἢ οὐδόλως προσερχόμενοι κηρύσσονται ἀνταπόκτοι καὶ ὑπέχουν πρόσθετον στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ποινὰς καὶ στερήσεις.

Κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα καλοῦνται ὅμοίως πρὸς κατάταξιν καὶ οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὴν ἐφεδρείαν διὰ μετεκπαίδευσιν, ἐκτέλεσιν ἀσκήσεων ἢ οἰκνδήποτες ἀνάγκην, οἱ δὲ ἐκ τούτων ἀγρύμαστοι δι’ ἐκπαίδευσιν. Οἱ οὐδόλως ἢ ἐκπροθέσμως παρουσιαζόμενοι κηρύσσονται ἐπίσης ἀνυπότακτοι. Ἐξαιροῦνται τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης οἱ διπλῆται οἱ ἔχοντες τέσσερα καὶ ὅταν τα γυήσια τέκνα, ὃς καὶ ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἔχων τρεῖς ἢ περισσοτέρους ἀδελφοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις ὑπὸ οἰκνδήποτες ιδιότητα. Οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὴν ἐφεδρείαν ὀφείλουν, μέχρι συμπληρώσεως τοῦ 40οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, νὰ ὑποβάλουν εἰς τὸ ἀρμόδιον Στρατολογικὸν Γραφεῖον ὑπεύθυνον δήλωσιν περὶ τοῦ τόπου διαμονῆς των κατὰ πᾶσαν ὁριστικὴν ἢ προσωρινὴν (πέραν τοῦ τριμήνου) ἀλλαγὴν τῆς διαμονῆς των.

Ἐξαιροῦνται ἡ ἀπαλλάσσονται τῆς ἐκπληρώσεως τῆς στρατεύσιμου ὑποχρεώσεως των: οἱ ἐνταχθέντες εἰς τὴν Ἀγιοταφιτικὴν Ἀδελφότητα ἢ περιβληθέντες τὸ μοναχικὸν σχῆμα· οἱ κρινόμενοι σωματικῶς ἀκατάληγοι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐν γένει· οἱ ἀποφοιτήσαντες ἢ φοιτῶντες εἰς Θεολογικάς Σχολάς, Ἐκκλησιαστικάς Σχολάς ἢ Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴερωθοῦν, ἔφ’ ὅσον κρίνονται ἀρμοδίως κατάλληλοι· οἱ συμπράττοντες εἰς τὴν λειτουργίαν, κατὰ τὰ ἀντίστοιχα θρησκευτικὰ δόγματα, Ἰσραηλῖται καὶ Μουσουλμάνοι· οἱ δὲ μόνοις ἢ πρεσβύτερος υἱός, ὁ ἔχων πατέρα ἢ ἀδελφὸν φονευθέντα, ἔξχρανισθέντα ἢ θανόντα ἐκ τραυμάτων ἢ κακουχιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπηρεσίας του (ἐν ἐπιστρατεύσει

ἢ πολέμω) εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις ἢ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντίστασιν, ἢ ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν κατοχῆς ἢ τῶν Κομμουνιστῶν.

Τυγχάνουν ἀναβολῆς κατατάξεως: οἱ σπουδασταὶ Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων πρὸς λῆψιν τοῦ πτυχίου των· οἱ ναυτιλόμενοι πρὸς ἀπόκτησιν θαλασσίας ὑπηρεσίας διὰ τὴν λῆψιν διπλώματος πλοιαρίου ἢ μηχανικοῦ γ' τάξεως ἢ ραδιοτηλεγραφητοῦ β' τάξεως· καὶ οἱ ἔχοντες ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα στρατεύσιμον ὑπηρεσίαν εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις. Μεταφέρονται, ἐξ ἄλλου, ἐκ τῶν ὑποχρέων θητείας εἰς τοὺς ὑποχρέους ἐκγυμνάσεως οἱ στρατεύσιμοι οἱ ἔχοντες τοὺς ὑπὸ τοῦ νόμου καθοριζομένους οἰκογενειακούς λόγους.

5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις — στελέχη καὶ ὅπλίτας — παρέχεται συστηματικὴ καὶ πολύμορφος ἐκπαιδευσίς διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐκπληρώσουν ἀποτελεσματικῶς τὴν λύψην ἀποστολὴν τῆς ἀμύνης τῆς Πατρίδος. Δι' αὐτῆς ἀφ' ἐνὸς ἀναπτύσσονται αἱ ψυχικαὶ, ἡθικαὶ, πνευματικαὶ καὶ σωματικαὶ ίκανότητες τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀποκτῷ τοῦτο τὴν στρατιωτικήν, ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνικὴν κατάρτισιν, ἡ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου. Ἀκέραιος χαρακτήρ, ἀπεριόριστος ἀφοσίωσις πρὸς τὴν Πατρίδα, λύψην συναίσθημα τιμῆς καὶ βαθεῖα συνείδησις καθήκοντος εἶναι αἱ θεμελιώδεις ἀρεταί, τὰς ὅποιας καλλιεργεῖ ἡ στρατιωτικὴ ἐκπαιδευσίς.

Στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως τυγχάνει διαδοχικῶς ὀλόκληρον τὸ Ἐθνος. Καὶ εἶναι αὐτὴ μὲ τὴν πολυμορφίαν τῆς χρήσιμος ὅχι μόνον διὰ τὸν εἰδικὸν σκοπόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐν γένει ζωὴν κάθε πολίτου. Διέτι οἱ ἐκάστοτε στρατεύμενοι νέοι κατὰ τὴν περίοδον τῆς θητείας των ἀνδροῦνται, ἀποκτοῦνται συνείδησιν εὐθύνης, σκληραγωγοῦνται, πλουτίζουν τὰς γνώσεις των καὶ μανθάνουν νὰ εἶναι καλοὶ πολῖται. Αἱ Ἐνόπλοι Δυνάμεις ἀποτελοῦν μέγα Σχολεῖον τοῦ Ἐθνους.

Ἡ ἐκπαιδευσίς τῶν ὅπλιτῶν διεξάγεται: Εἰς τὰ διάφορα κατὰ κλάδον Ἐνόπλων Δυνάμεων Κέντρα Ἐκπαιδεύσεως Νεοσυλλέκτων (KEN), ὅπου ἐθίζονται οἱ νέοι εἰς τὴν στρατιωτικὴν ζωὴν καὶ ἀποκτοῦνται ὡρισμένας βασικὰς γνώσεις· εἰς τὰ Κέντρα Ἐκπαιδεύσεως

Είδικοτήτων, όπου οι στρατεύσιμοι άποκτούν είδικάς γνώσεις, τεχνικής ώς έπει τὸ πλεῖστον φύσεως καὶ χρησίμους καὶ διὰ τὸν μετέπειτα βίον των ὡς πολιτῶν· καὶ εἰς τὰς Μονάδας, καθ'όλην τὴν διάρκειαν τῆς θητείας, διὰ νὰ καταστοῦν οἱ ὄπληται καλοὶ μαχηταὶ καὶ χρηστοὶ πολεῖται.

'Η ἐκπαίδευσις τῶν στελεχῶν (ἀξιωματικῶν) τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἀρχίζει εἰς τὰς λεγομένας Παραγωγικὰς Σχολὰς καὶ συνεχίζεται εἰς τὰς Μονάδας καὶ εἰς ἄλλας Σχολὰς ἢ Κέντρα Ἐκπαίδευσεως τοῦ ἑσωτερικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἔξωτερικοῦ καθ' ὅλην τὴν σταδιοδρομίαν των. Αἱ Παραγωγικαὶ Σχολαὶ στελεχῶν (ἀξιωματικῶν) τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων εἰναι : 'Η Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων· ἡ Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων· ἡ Σχολὴ Ἰκάρων· ἡ Στρατιωτικὴ Ἰατρικὴ Σχολὴ· ἡ Σχολὴ Μηχανικῶν Ἀεροπορίας· ἡ Σχολὴ Αξιωματικῶν Σωμάτων (διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν Αξιωματικῶν τοῦ Ὑγειονομικοῦ, τοῦ Δικαστικοῦ, τοῦ Στρατολογικοῦ καὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ)· καὶ ἡ Στρατιωτικὴ Σχολὴ Ἀδελφῶν Νοσοκόμων. Λειτουργοῦν ἐπίσης τρεῖς Παραγωγικαὶ Σχολαὶ ὑπαξιωματικῶν : 'Η Σχολὴ Μονίμων Υπαξιωματικῶν Στρατοῦ· ἡ Σχολὴ Τεχνιτῶν Υπαξιωματικῶν Ἀεροπορίας· καὶ ἡ Σχολὴ Ναυτοπαίδων Πόρου.

'Η φοίτησις εἰς τὰς Παραγωγικὰς Σχολὰς Ἐνόπλων Δυνάμεων — διαφόρου διαρκείας κατὰ Σχολὴν — παρέχεται δωρεὰν καὶ τὰ ἔξοδα διατροφῆς καὶ ἐκπαίδευσεως βαρύνουν τὸ Δημόσιον. Εἰς τὰς Παραγωγικὰς Σχολὰς δύναται νὰ φοιτήσῃ οἰστδήποτε "Ἐλλην" (ἢ "Ἐλληνίς διὰ τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων) ἔχων τὴν ἑλληνικὴν θιαγένειαν. Ἐπίσης, δύνανται νὰ φοιτήσουν "Ἐλληνες τὸ γένος, προερχόμενοι ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ μὴ ἔχοντες τὴν ἑλληνικὴν θιαγένειαν, τὴν ὄποιαν ἀποκτοῦν ἀνευ ἑτέρας διαδικασίας ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσαγωγήν των εἰς μίαν ἐκ τῶν Σχολῶν τούτων.

Διὰ νὰ μετάσχουν τῶν εἰσιτηρίων ἔξετάσεων οἱ ὑποψήφιοι πρέπει νὰ ἔχουν ἀπολυτήριον γυμνασίου ἢ ἄλλης ἴσοτίμου ἀνεγνωρισμένης σχολῆς, νὰ εἰναι ἡλικίας 17 μέχρις 21 ἔτῶν (20 διὰ τὴν Σχολὴν Ναυτικῶν Δοκίμων), ἄγαμοι καὶ ἀνευ ὑποχρεώσεως νυμφεύσεως καὶ νὰ ἔχουν ἀνάστημα ὅχι κατώτερον τοῦ 1,60 μ. Αἱ εἰσιτήριοι ἔξετάσεις περιλαμβάνουν : Ὑγειονομικὴν ἔξέτασιν, ἀθλητικὴν δοκιμασίαν, ψυχοτεχνικὴν δοκιμασίαν (test) καὶ γραπτὴν ἔξέτασιν ἐπὶ ὡρισμένων μαθημάτων.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐκ τῶν Παραγωγικῶν Σχολῶν οἱ ἀξιωματικοὶ φοιτοῦν, βάσει προγραμματισμοῦ καὶ δαπάναις τοῦ Δημοσίου,

εἰς πλείστας Σχολάς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ τοῦ ἔξωτερικοῦ πρὸς πληρεστέραν κατάρτισιν, ἐπιμόρφωσιν ἢ καὶ ἐξειδίκευσιν εἰς ώρισμένους τομεῖς τῆς στρατιωτικῆς δραστηριότητος. Οὕτω διὰ τῆς συστηματικῆς ἐκπαίδευσεως, τῆς ὁποίας τυγχάνει ὁ ἀξιωματικός, καὶ βάσει τῆς ικανότητος καὶ ἀποδόσεώς του δύναται νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων βαθμίδων τῆς ιεραρχίας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

‘Η ἀντιστοιχία βαθμῶν εἰς τοὺς τρεῖς κλάδους τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἔχει ὡς ἔξης :

Σ τραπέζις	Ν αυτικὸν	Α εροπορία
Στρατηγὸς	Ναύαρχος	Πτέραρχος
Ἀντιστράτηγος	Ἀντιναύαρχος	Ἀντιπτέραρχος
Ὑποστράτηγος	Ὑποναύαρχος	Ὑποπτέραρχος
Ταξίαρχος	Ἄρχιπλοιάρχος	Ταξίαρχος
Συνταγματάρχης	Πλοιάρχος	Συμήναρχος
Ἀντισυνταγματάρχης	Ἀντιπλοιάρχος	Ἀντισυμήναρχος
Ταγματάρχης	Πλωτάρχης	Ἐπισμηναγός
Λοχαγὸς	Ὑποπλοιάρχος	Συμηναγός
Ὑπολοχαγὸς	Ἀνθυποπλοιάρχος	Ὑποσμηναγός
Ἀνθυπολοχαγὸς	Σημαιοφόρος	Ἀνθυποσμηναγός
Ἀνθυπασπιστὴς	Ἀνθυπασπιστὴς	Ἀνθυπασπιστὴς
Ἀρχιλοχίας	Ἀρχικελευστὴς	Ἀρχισμηνίας
Ἐπιλοχίας	Ἐπικελευστὴς	Ἐπισμηνίας
Λοχίας	Κελευστὴς	Συμηνίας
Δεκανεὺς	Δίοπος	Ὑποσμηνίας
Στρατιώτης	Ναύτης	Συμηνίτης

6. ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ

‘Η προπαρασκευὴ τῆς στρατεύσεως, ἡ διενέργεια αὐτῆς καὶ ἡ ἐν γένει παρακαλούμθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων ἐκ μέρους ὅλων ὅσοι ὑπέχουν στρατεύσιμον ἢ ἐφεδρικὴν ὑποχρέωσιν ἀνήκουν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Στρατολογικῶν

Γραφείων Στρατού Εηρᾶς, τὸ δόποῖν ἐδρεύει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, φέρει τὸ δικαίωμά της καὶ παρακολουθεῖ ὅλους τοὺς ἐγγεγραμμένους εἰς τὰ μητρῶα ἀρρένων τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων τοῦ νομοῦ. (Διὰ τὸν νομὸν Ἀττικῆς ὑπάρχουν δύο : τὸ Σ.Γ. Ἀθηνῶν καὶ τὸ Σ.Γ. Ἀττικῆς). Οἱ στρατεύσιμοι, οἱ δόποῖν μετὰ τὴν παρασύστασίν των εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπιλογῆς Ὀπλιτῶν ἐπελέγησαν διὰ τὸ Ναυτικὸν παρακολουθοῦνται ὑπὸ τοῦ Ναυτικοῦ Στρατολογικοῦ Γραφείου Πειραιῶς, οἱ δὲ ἐπιλεγέντες διὰ τὴν Ἀεροπορίαν ὑπὸ τοῦ Στρατολογικοῦ Γραφείου Ἀεροπορίας.

Ἐκ τῶν προσερχομένων ὅπως ἐκπληρώσουν τὴν στρατιωτικήν των θητείαν νεοσυλλέκτων, οἱ δόποῖν εἶναι ἀπόφοιτοι σχολείων μέσης ἐκπαιδεύσεως ἢ πτυχιοῦσχοι Ἀνωτάτων Σχολῶν, γίνεται ἐπιλογὴ τῶν καταλληλοτέρων καὶ οὗτοι μετὰ τὴν βασικὴν ἐκπαίδευσίν των εἰσάγονται εἰς Σχολὰς Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν, ἐκ τῶν δόποίν ἀποφοιτοῦν ὡς ἔφεδροι ἀξιωματικοί τῶν διαφόρων Ὀπλῶν καὶ Σωμάτων. Οὕτω χάρις εἰς τὸ σύστημα τοῦτο αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις διαθέτουν διὰ τὴν περίπτωσιν ὑπερτάτης ἀνάγκης στελέχη πολὺ περισσότερα τοῦ σώματος τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν, οἱ δόποῖν εἵζερχονται ἐκ τῶν Παραγωγικῶν Σχολῶν.

B. ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΙΣ

Ἡ τήρησις τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἡ διαχείρισις τῆς ἀσφαλείας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας πραγματοποιεῖται ὑπὸ τεσσάρων Σωμάτων : τοῦ Σώματος Χωροφυλακῆς, τοῦ Σώματος Ἀστυνομίας Πόλεων, τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος καὶ τῆς Ἀγροφυλακῆς.

1. ΣΩΜΑ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

Ἀποστολὴ τῆς Χωροφυλακῆς εἶναι ἡ διαχείρισις τῆς δημοσίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀσφαλείας, ἡ τήρησις τῆς δημοσίας τάξεως, ἡ ἀσκησις τῆς ἀστυνομεύσεως ἐν γένει καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἐκτελέσεως τῶν νομίμων καὶ ἀρμοδίων ἐκδιδούμενων ἀποφάσεων τῶν κρατικῶν ἀρχῶν. Ἡ ἀρμοδιότης τῆς ἐκτείνεται ἐφ' ὅλοκλήρου τῆς χώρας. Περι-

λαχμβάνει τὸ σύνολον τῆς χερσαίας περιοχῆς, τοὺς ἀεροιλιμένας, τὰς λίμνας, τοὺς πλωτοὺς ποταμούς κλπ., πλὴν τῶν πόλεων Ἀθηνῶν, Πειραιῶν, Πατρῶν καὶ Κερκύρας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει ἀρμοδιότητα τὸ Σῶμα τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πόλεις ταύτας τὸ Σῶμα τῆς Χωροφυλακῆς εἶναι ἐπιφορτισμένον μὲ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Βασιλέως, τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ ἄλλων ὑψηλῶν προσώπων, μὲ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Βουλῆς, μὲ τὴν παράστασιν εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ μὲ τὴν μεταγωγὴν τῶν κρατουμένων.

Παραγωγικαὶ Σχολαὶ τοῦ Σώματος Χωροφυλακῆς εἶναι : ἡ Σχολὴ Ἀξιωματικῶν Χωροφυλακῆς, διετοῦς φοιτήσεως καὶ ἡ Σχολὴ Ὁπλιτῶν Χωροφυλακῆς μὲ τρία τμήματα : Δοκίμων Χωροφυλάκων (έξαμήνου φοιτήσεως), Δοκίμων Ὑπενωμοταρχῶν (έννεαμήνου φοιτήσεως)· καὶ Δοκίμων Ἐνωμοταρχῶν (έννεαμήνου φοιτήσεως).

2. ΣΩΜΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΠΟΛΕΩΝ

‘Αποστολὴ τῆς Ἀστυνομίας’ Πόλεων εἶναι ἡ διαφύλαξις τῆς δημοσίας εἰρήνης, ἡσυχίας καὶ τάξεως, ἡ πρόληψις καὶ δίωξις τῶν ἀδικημάτων, ἡ φροντὶς διὰ τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν νόμων, τῶν διατάγμάτων καὶ τῶν ὑπὸ τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐκδιδομένων κανονισμῶν κλπ. ‘Η ἀρμοδιότης αὐτῆς περιορίζεται εἰς τὰς πόλεις Ἀθηνῶν, Πειραιῶν, Πατρῶν καὶ Κερκύρας.

‘Η Ἀστυνομία Πόλεων ἰδρύθη τὸ 1921 κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Μητροπολιτικῆς Ἀστυνομίας τοῦ Λονδίνου, ἔχει καθαρῶς ἀστυνομικὸν χαρακτῆρα καὶ διέπεται ὑπὸ ἴδιων της διατάξεων. Ἐπιτελικὸν ὅργανον τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων, διὰ τοῦ ὅποιου ὁ ‘Ὑπουργός Δημοσίας Τάξεως ἀσκεῖ τὰς ἀρμοδιότητάς του, εἶναι τὸ ‘Αρχηγεῖον Ἀστυνομίας Πόλεων.

Παραγωγικαὶ Σχολαὶ τοῦ Σώματος Ἀστυνομίας Πόλεων εἶναι : ἡ Ἀστυνομικὴ Σχολὴ (ὑπαστυνόμων β' τάξεως, διετοῦς φοιτήσεως), ἡ Σχολὴ Ἀρχιφυλάκων (έννεαμήνου φοιτήσεως), ἡ Σχολὴ Γυναικῶν Ἀστυφυλάκων (έξαμήνου φοιτήσεως) καὶ ἡ Σχολὴ Ἀστυφυλάκων (έξαμήνου φοιτήσεως).

3. ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

‘Αποστολή τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος είναι ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ προστασία τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ Κράτους κατὰ τῶν κινδύνων τοῦ πυρός, τῶν θεομηνιῶν καὶ τῶν πλημμυρῶν, ἡ παροχὴ βοηθείας εἰς τὰς δασικὰς ἀρχὰς ἐπὶ πυρκαϊῶν δασῶν καὶ ἡ λῆψις προληπτικῶν μέτρων κατὰ τοῦ πυρός. Ἡ ἀρμοδιότης του ἐκτείνεται ἐπὶ 37 νομῶν τῆς χώρας, εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν ὅποιων ἔδρευει ἀντίστοιχος πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία.

Τὸ Πυροσβεστικὸν Σῶμα ἰδρύθη τὸ 1930 καὶ περιλαμβάνει: ‘Αρχηγεῖον, τρεῖς διοικήσεις Πυροσβεστικῆς Υπηρεσίας Πόλεων καὶ πυροσβεστικούς σταθμούς α', β' καὶ γ' τάξεως. Διὰ τὴν παραγωγὴν στελεχῶν τοῦ Σώματος ἰδρύθη τὸ 1968 Πυροσβεστικὴ Σχολὴ μὲ τμήματα: ἀνθυποπυραγῶν, ἀρχιπυροσβεστῶν, πυροσβεστῶν καὶ ἐπιμορφώσεως καὶ μετεκπαιδεύσεως ἀξιωματικῶν. Ἡ δύναμις τοῦ Σώματος ἀνέρχεται εἰς 2.011 ἄνδρας, ἀξιωματικούς καὶ κατωτέρους ὅλων τῶν εἰδικοτήτων.

4. ΑΓΡΟΦΥΛΑΚΗ

‘Αποστολὴ τῆς Αγροφυλακῆς είναι ἡ φρούρησις τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων πρὸς πρόληψιν διαπράξεως ἀδικημάτων, ἡ προανάκρισις ἐπὶ ἀδικημάτων ἀγροτικῆς φύσεως, ἡ δίωξις καὶ ἐκδίκασις τῶν ἔξ αὐτῶν εἰς βαθὺ μὲν πταίσματος, ἡ ἀστυνόμευσις τῶν ἀρδευτικῶν ὑδάτων, ἡ παροχὴ συνδρομῆς εἰς τὴν δημοσίαν δύναμιν διὰ τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καὶ ἡ ἔκδοσις ἀγρονομικῶν διατάξεων διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν σχέσεων γεωργῶν καὶ κτηνοτρόφων. Ἡ ἀρμοδιότης τῆς Αγροφυλακῆς ἀπλοῦται ἐφ' ὅλοικήρου τῆς ἀγροτικῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας.

‘Η Αγροφυλακὴ είναι περιφερειακὴ ὑπηρεσία, ἡμιστρατιωτικῶς ὡργανωμένη καὶ ὑπαγομένη εἰς τὸ Υπουργεῖον Δημοσίας Τάξεως. Ἀπαρτίζεται ἐκ τῆς Διευθύνσεως Αγροφυλακῆς, ἐκ 52 Διοικήσεων Αγροφυλακῆς (ὅσοι καὶ οἱ νομοὶ τοῦ κράτους) καὶ 250 Αγρονομείων. Ἡ δύναμις τῆς Αγροφυλακῆς ἀποτελεῖται ἐξ 603 ὑπαλλήλων καὶ 8.170 ἀγροφυλάκων.

ΑΙΜΕΝΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Αποστολὴ τοῦ Λ.Σ., ἐνόπλου σώματος, ὑπαγομένου εἰς τὸ Υ-

πουργεῖον 'Εμπ. Ναυτιλίας καὶ συσταθέντος τὸ 1919, εἶναι ἡ διοίκησις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας καὶ ἡ ἀστυνόμευσις τῶν λιμένων, τῶν ἀκτῶν, τῶν χωρικῶν ὑδάτων καὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων. Παραγωγικὴ Σχολὴ τοῦ Λ.Σ. εἶναι ἡ Σχολὴ Δοκίμων Σηματοφόρων Λιμενικῶν, ἡ δὲ ὄνοματολογία τῶν βαθμοφόρων εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ Π. Ναυτικοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποία εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῶν 'Ενόπλων Δυνάμεων;
2. Τί καλεῖται ἔνοπλον "Ἐθνος";
3. Ποία κατὰ τὸ Σύνταγμα ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων;
4. Τί εἶναι τὸ Συμβούλιον 'Ἐθνικῆς 'Αμύνης;
5. Ποῖαι αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ 'Υπουργοῦ 'Ἐθνικῆς 'Αμύνης καὶ πῶς ἀσκεῖ ταύτας;
6. Τί εἶναι τὸ 'Αρχηγεῖον τῶν 'Ἐνόπλων Δυνάμεων;
7. Ποία ἡ ἀποστολὴ τοῦ Στρατοῦ Εηρᾶς;
8. Ποία ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ναυτικοῦ;
9. Ποία ἡ ἀποστολὴ τῆς 'Αεροπορίας;
10. Τί εἶναι ἡ στράτευσις καὶ εἰς τί διακρίνεται;
11. Ήῶς καὶ πότε γίνεται ἡ στράτευσις;
12. Ποῖοι ἔξαιροῦνται ἡ ἀπαλλάσσονται τῆς στρατεύσεως;
13. Ποίοι τυγχάνουν ἀναβολῆς;
14. Ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς ἐκπαίδευσεως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων;
15. Ποῦ γίνεται ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ὄπλιτῶν;
16. Ποῖαι αἱ Παραγωγικαὶ Σχολαὶ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων;
17. Ποῖοι δικαιοῦνται νὰ μετάσχουν εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἔξετάσεις τῶν Παραγωγικῶν Σχολῶν τῶν 'Ἐνόπλων Δυνάμεων;
18. Τί περιλαμβάνουν αἱ εἰσιτήριοι ἔξετάσεις;
19. Ποῖοι οἱ βαθμοὶ ἔξελίξεως εἰς τὸν Στρατόν;
20. Ποῖοι οἱ βαθμοὶ ἔξελίξεως εἰς τὸ Ναυτικόν;
21. Ποῖοι οἱ βαθμοὶ ἔξελίξεως εἰς τὴν 'Αεροπορίαν;
22. Τί εἶναι τὰ Στρατολογικὰ Γραφεῖα καὶ ποια ἡ ἀποστολὴ τῶν;
23. 'Υπάρχουν ἐκτὸς τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν ἄλλα στελέχη τῶν 'Ἐνόπλων Δυνάμεων, βάσει πολεού κριτηρίου γίνεται ἡ ἐπιλογὴ των καὶ ποῦ ἐκπαιδεύονται;
24. Ποία ἡ ἀποστολὴ τοῦ Σώματος τῆς Χωροφυλακῆς;
25. Ποῖαι αἱ Παραγωγικαὶ Σχολαὶ τοῦ Σώματος Χωροφυλακῆς;
26. Ποία ἡ ἀποστολὴ τῆς 'Αστυνομίας Πόλεων καὶ εἰς ποίας πόλεις ἔχει ἀρμοδιότητας;
27. Ποῖαι αἱ Παραγωγικαὶ Σχολαὶ τοῦ Σώματος 'Αστυνομίας Πόλεων;
28. Ποία ἡ ἀποστολὴ τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος;
29. Ποία ἡ ἀποστολὴ τῆς 'Αγροφυλακῆς;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VIII

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

‘Η λειτουργία τῆς δημοκρατίας στηρίζεται εἰς τὸν λαόν, τὸ σύνολον τῶν πολιτῶν τοῦ Κράτους. Ὑπὸ τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολῖται ἀποτελοῦν δχι μόνον τὸ ἐμψυχον στοιχεῖον τοῦ Κράτους, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἀσκεῖται ἡ ἔξουσία του, ἀλλὰ καὶ τὴν πηγὴν τῆς κρατικῆς ἔξουσίας. Τὴν ἀρχὴν αὐτήν, ὑπογραμμίζει καὶ τὸ ἀρθρον 2 § 2 τοῦ ισχύοντος Συντάγματος, τὸ ὅποιον δρίζει δτι ὅλαι αἱ ἔξουσίαι πηγάζουν ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ὑπάρχουν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ “Εθνους.

1. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

‘Ως πηγὴ τῆς κρατικῆς ἔξουσίας, οἱ πολῖται ἔχουν ἔναντι τοῦ Κράτους καὶ δικαιώματα καὶ καθήκοντα. Ἡ ἀκριβῆς ἀσκησις τῶν δικαιωμάτων των καὶ ἡ πιστὴ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων των ἀποτελοῦν ἀπαραίτητον δρον διὰ τὴν δμαλὴν λειτουργίαν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος.

A. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τὸ Σύνταγμα διασφαλίζει εἰς τοὺς πολῖτας σειρὰν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἔξης :

1. Τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, διὰ τῆς ἀσκήσεως τῶν ὅποιων ὁ πολίτης συμπράττει εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς κρατικῆς ἔξουσίας. Ταῦτα εἶναι τρία, ἥτοι : τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι εἰς τὰς βουλευτικὰς καὶ τὰς δημοτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐκλογάς· τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζεσθαι εἰς δημοσίαν θέσιν· καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ εἶναι τις ἔνορκος εἰς ὡρισμένας ποινικὰς δίκας. Εἰδικώτερον :

α) Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι ἀνήκει εἰς μόνους

τούς "Ελληνας πολίτας, δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ ἀσκηθῇ ὑπὸ ἀλλοδαπῶν. Καὶ ἐκλαγῆς μὲν εἶναι οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ἐκλόγυμοι δέ, ἡτοι ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι, εἶναι οἱ συμπληρώσαντες τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ ἔχοντες τὰ ἄλλα προσόντα, τὰ ὅποια ἀνεφέρθησαν εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν. Κατ' ἀντίθεσιν, ἔξι ἀλλου, πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν οἱ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἀσκήσουν τοῦτο, δὲν εἶναι δῆλο. ὑποχρεωμένοι νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν προβαλλομένην ὑπὸ ἀλλων ὑποψηφιότητά των κατὰ τὰς ἐκλογάς.

β) Τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζεσθαι εἰς δῆμοσίας θέσεις. Καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τοὺς "Ελληνας πολίτας, συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 7 § 4 τοῦ Συντάγματος, δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἀπολύτως καὶ ὁ διορισμὸς ἀλλοδαποῦ εἰς δῆμοσίαν θέσιν. Ἀλλά, διὰ νὰ καταστῇ δυνατὸς ὁ διορισμὸς ἀλλοδαποῦ, ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχῃ εἰδίκιος νόμος καθιερώνων τὴν σχετικὴν ἔξαρεσιν, ἡτοι νόμος προσδιορίζων εἰδικῶς τὴν θέσιν ἢ τὰς θέσεις, εἰς τὰς ὅποιας ἐπιτρέπεται διορισμὸς καὶ ἀλλοδαποῦ.

γ) Τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ εἴναι τις ἔνορκος. Τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ὅπως ἀναδεικνύεται διὰ κλήρου μέλος τῶν μικτῶν ὄρκωτῶν δικαστηρίων, ἡτοι νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς δικαστικῆς ἔξουσίας καὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιούσης. Τὰ μικτὰ ὄρκωτὰ δικαστήρια — ἢ, ἀλλως, μικτὰ κακουργοδικεῖα — εἶναι δικαστήρια συγκροτούμενα ἐκ τακτικῶν δικαστῶν καὶ ἐνόρκων, ἐκδικάζουν δὲ ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ κακουργήματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα, συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 111 τοῦ Συντάγματος.

2. Τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια συνίστανται εἰς τὴν ἀναγνώρισιν εἰς τὸ ἀτομον ἐνὸς κύλου, ἐντὸς τοῦ ὅποιου δύναται νὰ ἀναπτύσσῃ ἐλευθέρως τὴν δραστηριότητά του. Τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων ἀπολαύουν κατ' ἀρχὴν καὶ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν "Ελλάδα ἀλλοδαποῖ, ὑπάρχουν ὅμως ὠρισμένα ἔξι αὐτῶν, τὰ ὅποια τὸ Σύνταγμα προστατεύει μόνον ἐφ' ὅσον ἀσκοῦνται ὑπὸ 'Ελλήνων πολιτῶν, ὅπως εἶναι τὰ δικαιώματα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Πάντως, καὶ τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια τὸ Σύνταγμα ἐκτείνει τὴν προστασίαν του ἐφ' ὅσον ἀσκοῦνται ὑπὸ 'Ελλήνων, δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀσκηθοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὑπὸ ἀλλοδαπῶν, ἐφ' ὅσον

ύπάρξη σχετικός νόμος. Ή προστασία δύμως τῶν ἀλλοδαπῶν θεμελιοῦται εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εἰς μόνον τὸν νόμον, ὁ δποῖος εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ ὥστε νὰ ἀρθῇ ἡ προστασία, ἐνῷ ἡ ἐκ τοῦ Συντάγματος προστασία διὰ τοὺς "Ελληνας αἱρεται μόνον διὰ μεταβολῆς τοῦ Συντάγματος.

3. Τὸ δικαίωμα προστασίας ὑπὸ τοῦ Κράτους ἔναντι τῶν ξένων Κρατῶν. Διὰ τῶν ἀρμοδίων αὐτοῦ ὅργάνων, εἰδικώτερον δὲ διὰ τῶν ὅργάνων τῆς διπλωματικῆς ὑπηρεσίας, τὸ Κράτος ἔξασφαλίζει καὶ προστατεύει τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν του ἔναντι τῶν ξένων Κρατῶν καὶ ἀναλαμβάνει πολλάκις ὡς ἴδικάς του ἀπαιτήσεις τὰς κατὰ τῶν ξένων Κρατῶν ἀξιώσεις των, διότι κατ' ἀρχὴν τὰ ἀτομα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐναγάγουν κράτη ἐνώπιον τῶν διεθνῶν δικαστηρίων.

4. Τὸ δικαίωμα διαμονῆς ἐντὸς τῶν ἐδαφικῶν ὁρίων τοῦ Κράτους. Ἐκ τοῦ δικαιώματος τούτου ἀπορρέουν δύο τινά: ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὸ Κράτος δὲν δύναται νὰ ἐκδώσῃ πολίτην του εἰς ἄλλο Κράτος διὰ νὰ δικασθῇ παρ' αὐτοῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ διὰ δύναται νὰ ἀπελάσῃ τὸν πολίτην του, ητοι νὰ τὸν ἔξαναγκάσῃ νὰ ἔξελθῃ τῶν ἐδαφικῶν ὁρίων τοῦ Κράτους. Τὸ τελευταῖον τοῦτο δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον, ἀν τὸ Κράτος στερήσῃ τῆς ιθαγενείας του τὸν πολίτην του, ὅπότε πλέον ἔξομοιούται μὲ ἀλλοδαπόν. Τούναντίον, τὸ Κράτος δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν ὑποχρεωμένον δπως δέχεται τὴν εἰσόδον ἐντὸς τῆς χώρας του ἀλλοδαπῶν, δύναται δὲ νὰ προβαίνῃ καὶ εἰς τὴν ἀπέλασιν ἀλλοδαπῶν ἢ νὰ τοὺς ἐκδώσῃ εἰς ἄλλο Κράτος διὰ νὰ δικασθοῦν δι' ἐγκληματικὰς πράξεις, τὰς δποῖας ἐτέλεσαν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

B. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

Τὰ καθήκοντα τοῦ "Ελληνος πολίτου — συνέπεια τῶν δικαιωμάτων του, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως — δύνανται νὰ διαιρεθοῦν εἰς τρεῖς κατηγορίας. Προηγοῦνται τὰ καθήκοντα πρὸς τὸ Κράτος — πρὸς τὸ ὄλον σύστημα διακυβερνήσεως καὶ ὅργανώσεως τοῦ "Εθνους. Ἀκολουθοῦν τὰ προσωπικὰ καθήκοντα, τὰ δποῖα ἀναφέρονται ἐμμέσως εἰς τὸ Κράτος καὶ εἰς τοὺς δμοίους μας. Καὶ τελευταῖα ἔρχονται διάφορα ἀλλὰ καθήκοντα, ήτικῆς κυρίως φύσεως, τὰ δποῖα ἀφοροῦν εἰς τὴν ἀτομικὴν τελείωσιν καὶ τὴν γενικὴν ἡμέρωσιν τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως.

1. Καθήκοντα πρός τὸ Κράτος

α.—Πρῶτον καὶ κύριον καθῆκον τοῦ πολίτου πρὸς τὸ Κράτος εἶναι ἡ ὑπεράσπισις τῆς πατριᾶς δηλαδὴ ἡ ἔξασφάλισις εἰς τὸ Κράτος, διὰ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, τῆς δυνατότητος ὅπως ὑπερασπίζῃ ἐπιτυχῶς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἐδαφικὴν ἀκεραιότητα τοῦ "Εθνους καὶ ὅπως προστατεύῃ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν τῶν πολιτῶν του. Τὸ καθῆκον τοῦτο θεσπίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 7 § 6 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὅποιον ὅρίζει διτοι "πᾶς Ἔλλην, δυνάμενος νὰ φέρῃ ὅπλα, ὑποχρεοῦται νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀμυνὴν τῆς Πατρίδος, κατὰ τοὺς ὅρισμοὺς τῶν νόμων".

β.—Δεύτερον εἶναι τὸ καθῆκον τῆς πίστεως, τὸ ὅποιον συνίσταται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ πολίτου νὰ μὴ προβάλῃ εἰς πράξεις ἡ ἐνεργείας, αἱ ὅποιαι ἀποσκοποῦν εἰς τὴν βλάβην τοῦ Κράτους. Ἡ παράβασις τοῦ καθήκοντος τῆς πίστεως συνεπάγεται τὸν ποινικὸν κολασμὸν τοῦ πολίτου, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ τὴν στέρησιν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος (τοῦ ἐκλέγειν καὶ τοῦ ἐκλέγεσθαι) συμφώνως καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 57 § 2 καὶ 61 § 2 τοῦ Συντάγματος. Ἐκ τούτων, τὸ ἄρθρον 57 § 2 ὅρίζει διτοι δὲν δύνανται νὰ ψηφίζουν εἰς τὰς ἐκλογὰς ὅσοι κατεδικάσθησαν εἰς οἰανδήποτε ποινὴν διὰ πράξεις ἡ ἐνεργείας στρεφομένας κατὰ τοῦ κρατοῦντος πολιτειακοῦ ἡ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, τὸ δὲ ἄρθρον 61 § 2 διτοι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐκλεγοῦν βουλευταὶ ὅσοι κατεδικάσθησαν ἐπειδὴ συμμετέσχον ἐνεργῶς εἰς κόμμα, δργάνωσιν ἡ σωματεῖον ἀποβλέπον εἰς τὴν διάδοσιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν ἰδεῶν, αἱ ὅποιαι τείνουν, εἴτε εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ πολιτεύματος ἡ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, εἴτε εἰς τὴν ἀπόσπασιν μέρους τῆς Ἐπικρατείας. Ἐπὶ πλέον, ὅλα τὰ ὅργανα τοῦ Κράτους, συμφώνως πρὸς τὰ ἄρθρα 123 καὶ 130 τοῦ Συντάγματος, διφέλουν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ ἀκολουθοῦν ἰδεολογίας, αἱ ὅποιαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀνατροπὴν ἡ τὴν ὑπόνομευσιν τοῦ ὑφισταμένου πολιτειακοῦ ἡ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, ἡ συνδέονται πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ προγράμματα πολιτικῶν κομμάτων, τὰ ὅποια ἐπέθησαν ἐκτὸς νόμου καὶ διελύθησαν δι' ἀποφάσεως τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου. Διὰ τῶν διατάξεων τούτων προσδίδεται οὐσιαστικὸν περιεχόμενον εἰς τὸ πρωταρχικῆς σημασίας καθῆκον τῆς πίστεως τοῦ πολίτου πρὸς τὸ Κράτος. Τέλος, τὸ καθῆκον τῆς πίστεως

δικαιολογεῖ καὶ τὴν δυνατότητα διὰ τὸ Κράτος νὰ στερῇ τῆς θαγενείας του τοὺς πολίτας ἔκεινους, οἱ δποῖοι παραβαίνουν τὴν θεμελιώδη ταύτην ὑποχρέωσίν των.

γ.—Τρίτον καθῆκον εἰναι ἡ ὑπακοή, ἥτοι ἡ γνῶσις καὶ ἡ τήρησις τῶν νόμων καὶ ἡ συμμόρφωσις πρὸς τὰς κρατικὰς ἐπιταγάς. Τὸ Κράτος διὰ τῆς νομοθετικῆς ἔξουσίας ψηφίζει τοὺς νόμους, ἀλλὰ δὲν ἔξετάζει ἀν οἱ πολίται τοὺς γνωρίζουν δλους, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἥτο, ἀλλωστε, ἀδύνατον, διότι οὕτε οἱ νομομαθεῖς ἰσχυρίζονται ὅτι εἰναι νομικαὶ ἔγκυκλοι ποιεῖσαι. Εἰναι δμως δυνατὸν κάθε πολίτης νὰ ἔχῃ κάποιαν γενικὴν ἴδεαν τῶν βασικῶν νομικῶν κανόνων, οἱ δποῖοι ρυθμίζουν τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀτόμων ἔναντι ἀλλήλων καὶ ἔναντι τοῦ Κράτους. Ἡ δὲ γενικὴ αὐτὴ ἴδεα εὑρύνεται μὲ τὴν πάροδον τῆς ήλικίας. Γενικῶς οἱ πολίται δφείλουν νὰ ἔκτελον τὰς διαταγὰς τῶν κρατικῶν δργάνων, ἀν δὲ φρονοῦν ὅτι μία διαταγὴ δὲν εἰναι νόμιμος, δὲν δικαιοῦνται νὰ ἀντισταθοῦν ἢ νὰ αὐτοδικήσουν, ἀλλὰ δφείλουν νὰ προσφύγουν εἰτε εἰς ἀνώτερα δργανα, εἰτε εἰς τὰ δικαστήρια, συμφώνως καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον 119 τοῦ Συντάγματος, τὸ δποῖον θέτει τὴν ἀρχὴν ὅτι «ἔκαστος δικαιοῦται εἰς τὴν παροχὴν ἔννόμου προστασίας ὑπὸ δικαστηρίου καὶ δύναται ν' ἀναπτύξῃ ἐνώπιον τούτου τὰς ἀπόψεις του περὶ τῶν δικαιωμάτων ἢ συμφερόντων του». Ἡ μὴ συμμόρφωσις τοῦ πολίτου πρὸς τὸ καθῆκον τῆς ὑπακοῆς σημαίνει υἱοθέτησιν τοῦ πολέμου πάντων ἔναντίον πάντων καὶ ἀπολήγει εἰς τὴν ἀρνησιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἔννοίας τοῦ Κράτους καὶ τὴν καθιέρωσιν τῆς ἀναρχίας.

δ.—Τέταρτον καθῆκον εἰναι ἡ παροχὴ εἰς τὸ Κράτος ὑλικῶν εἰσφράσεων, ἴδιως διὰ τῆς καταβολῆς φόρων καὶ τελῶν. Καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο προβλέπεται ἀπὸ τὸ ἰσχὺον Σύνταγμα, τὸ δποῖον δρίζει (ἄρθρ. 7 § 5) ὅτι «οἱ Ἑλληνες πολίται συνεισφέρουν ἀδιακρίτως εἰς τὰ δημόσια βάρη, ἀναλόγως τῶν δυνάμεών των».

ε.—Πέμπτον καθῆκον εἰναι ἡ ἀσκησις τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, κατὰ τὰς ἔκαστοτε διενεργουμένας (βουλευτικὰς καὶ δημοτικὰς) ἐκλογάς. Τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην θεσπίζει τὸ ἄρθρον 57 § 4 τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦτο, διότι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα δὲν ἀποτελεῖ, κατὰ κυριολεξίαν δικαίωμα, ἀλλὰ λειτουργημα, τὸ δποῖον ἀναθέτει τὸ Κράτος εἰς τὸν πολίτην διὰ τὴν ἀρτίαν λειτουργίαν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Ο πολίτης δφείλει νὰ δίδῃ τὴν ψῆφόν του λαμ-

βάνων ὅπερ ὅψιν τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ ἔθνους καὶ τηρῶν πιστῶς τὰς διατάξεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς πολιτικῆς ἡθικῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας.

στ.—Ἐκτὸν καθῆκον εἶναι ἡ παροχὴ βοηθείας εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ εἰς τὴν δίωξιν τῶν παραβατῶν τοῦ νόμου. Ἡ βοήθεια αὐτῇ δύναται νὰ παρασχεθῇ κατὰ τρεῖς τρόπους: Πρῶτον, διὰ τῆς μαρτυρίας. Πᾶς πολίτης ἔχων δύμεσον ἀντίληψιν ἐνδὲ γεγονότος, τὸ δποῖον ἀπασχολεῖ τὴν δικαιοσύνην, διφείλει νὰ καταθέσῃ ἐπ' αὐτοῦ «τὴν ἀλήθειαν, δλην τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον τὴν ἀλήθειαν». Δεύτερον, διὰ τῆς ὑπηρεσίας ὡς ἐν ὁρίῳ. Ἡ διατήρησις τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐνόρκων εἰς περιωπήν ἔχαρτάται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς εὐσυνειδησίας τῶν πολιτῶν, οἵτινες οληροῦνται ὡς ἐνορκοι. Τρίτον, διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἐγκλήματος, εἴτε πρόκειται περὶ συγκρούσεως μὲ κακοποιούσης, εἴτε περὶ παροχῆς πληροφοριῶν, αἱ δποῖαι θὰ ἡδύναντο νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν δραστῶν μιᾶς σοβαρᾶς ἀξιοποίου πράξεως.

ζ.—Ἐβδόμον εἶναι τὸ καθῆκον τῆς στοιχειώδος μορφώσεως τοῦ κύκλου τῶν σπουδῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως. Καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο θεσπίζεται διὰ τοῦ ἴσχυοντος Συντάγματος, τὸ δποῖον δρίζει (Ἄρθρον 17 § 3) ὅτι «ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις εἶναι δι' ὅλους ὑποχρεωτική». Οὕτω πᾶς πολίτης πρέπει νὰ ἀποκτᾷ ὡρισμένας στοιχειώδεις καὶ βασικὰς γνώσεις, αἱ δποῖαι θὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀρτιωτέραν λειτουργίαν τῆς δημοκρατίας. Πρὸς τὸ καθῆκον τοῦτο συνάπτεται στενῶς καὶ τὸ διὰ τοῦ ἄρθρου 26 § 2 τοῦ Συντάγματος δημιουργούμενον, κατὰ τὸ δποῖον «οἱ γονεῖς ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον νῦν ἀνατρέφουν καὶ διαπαιδαγωγοῦν τὰ τέκνα των». Ἐννοεῖται ὅτι τὸ Κράτος προσφέρει εἰς τοὺς πολίτας καὶ περαιτέρω ἐκπαίδευσιν διὰ τῶν μέσων καὶ ἀνωτάτων σχολῶν καὶ παρέχει εἰς ὅλους — ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν καὶ εἶναι προικισμένοι — τὴν δυνατότητα πλήρους μορφώσεως. Διότι αὐτὸς εἶναι τὸ συμφέρον τῆς δημοκρατίας.

η.—Ογδοον καθῆκον ἔναντι τοῦ Κράτους καὶ ἔναντι τοῦ συνόλου εἶναι τὸ καθῆκον τῆς ἀμέσου δηλώσεως εἰς τὰς ἀρμοδίας ὑγειονομικὰς ἀρχὰς κάθε κρούσματος λοιμώδοντος νόσου, δηλαδὴ

νόσου ἐντόνως μεταδοτικῆς, ἡ ὁποία, ἀν δὲν ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα ἀπομονώσεως τοῦ ἀσθενοῦς καὶ προληπτικῆς προστασίας τῶν ὑγιῶν, δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐπιδημίαν δυσκόλως ἀντιμετωπιζομένην καὶ δυναμένην νὰ ἔχῃ πολυάριθμα θύματα. Ἡ ἀπόκρυψις λοιμώδους νόσου εἶναι πρᾶξις τόσον ἡλιθία, δσον καὶ ἡ ἀπόκρυψις μιᾶς πυρκαϊᾶς.

2. Προσωπικά καθήκοντα.

Μίαν δευτέραν κατηγορίαν ἀποτελοῦν ὥρισμένα καθήκοντα προσωπικῆς μᾶλλον καὶ ἴδιωτικῆς φύσεως, τὰ ὅποια ὅμως ὅλα ἐπηρεάζουν τὴν ζωὴν τοῦ συνόλου. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς κοινωνίας, εἰς τὰς ὁποίας οἱ πολῖται ἐκτελοῦν εὐσυνειδήτως τὰ βασικά των ἔναντι τοῦ Κράτους καθήκοντα, παραμένουν πολλὰ ἔναντι τῶν ὁποίων ἐπιδεικνύουν κάποιαν ἀμέλειαν ἢ ἀδιαφορίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι δὲν ἔχουν ὅλοι τὸν ἔδιον χαρακτῆρα καὶ ὅτι ἐμφοροῦνται ἀπὸ μεγάλην πουκιλίαν ἀντιλήψεων ὡς πρὸς τὴν σημασίαν καὶ τὴν βαρύτητα τῶν ὑποχρεώσεών των. Εἰς τὰς ἀληθῶς ἐλευθέρως καὶ δημοκρατικάς χώρας οἱ πολῖται δὲν θεωροῦνται ὡς δύντα, ποὺ πρέπει νὰ δαμασθοῦν διὰ τῆς βίας διὰ νὰ πειθαρχοῦν εἰς ὅλους τοὺς νόμους καὶ τὸν κανονισμούς, τοὺς ὅποιους θεσπίζουν ἐκεῖνοι ποὺ συμβαίνει νὰ ἔχουν τὴν κυβερνητικὴν ἔξουσίαν. Ὁ δημοκρατικὸς πολίτης εἰς πλείστους τομεῖς ἔχει καὶ τὴν τιμητικὴν ἐλευθερίαν τῆς αὐτογενέσεως καὶ αὐτοπειθαρχήσεως.

α.—Τὸ πρῶτον καθῆκον τῆς κατηγορίας αὐτῆς εἶναι ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ συνόλου διὰ τῆς ἀσκήσεως ἐνὸς ἐπαγγέλματος καὶ εἰς τὸ ἄπομον καὶ εἰς τὸ Ἔθνος. Ἡ ἐργασία εἶναι ὅχι μόνον καθῆκον, ἀλλὰ καὶ δικαίωμα καὶ ἀνάγκη. Κάθε πολίτης πρέπει νὰ εἶναι «αὐτάρκης», νὰ ἡμπορῇ, δηλαδή, νὰ συντηρῇ τὸν ἔσωτόν του καὶ νὰ μὴ εἶναι ἀχρηστος ἢ βάρος διὰ τὸ σύνολον. Ἐκπληρῶν τὸ καθῆκόν του αὐτὸς διὰ τῆς ἐπιλογῆς μιᾶς παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως καθίσταται ἀξιος σεβασμοῦ καὶ προσφέρει ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Κράτος, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑπαγορεύσῃ εἰς τοὺς πολίτας του τὸ εἶδος τῆς ὑπηρεσίας, ποὺ θὰ τοῦ προσφέρουν καὶ νὰ τοὺς ἔξαναγκάσῃ εἰς τοῦτο — ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ ὄλοκληρωτικὰ κράτη, τὰ ὅποια μεταβάλουν τοὺς πολίτας εἰς δουλοπαροίκους.

β.—Τὸ δεύτερον καθῆκον εἶναι ἡ πρόληψις ἢ ματαίωσις ἐνὸς ἐγκλήματος, ἔστω καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τοῦ πολίτου.

‘Η ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ἔξαρτᾶται ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα ἑκάστου (τὴν γενναιότητά του, δηλαδὴ, καὶ τὴν ἴκανότητα λήψεως ἀποφάσεων), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ἀντικειμενικὰς συνθήκας τῆς συγκεκριμένης περιπτώσεως, ἀπὸ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν φυσικὴν διάπλασιν τοῦ πολίτου καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους παράγοντας. Παράγωγον τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ εἶναι τὸ καθῆκον τῆς ἀμύνης ἔναντι κακοποιοῦ (ἐντὸς ή ἐκτὸς τῆς οἰκίας) διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως παντὸς μέσου, ὅταν διατρέχῃ κίνδυνον ἡ ζωὴ τοῦ πολίτου.

γ.—Τὸ τρίτον καθῆκον εἶναι ἡ ἐκ πέρισσος ἑκάστου ἐκπλήρωσις τῆς ἀποστολῆς του ως γενέσεις. Οἱ γονεῖς εἶναι σημαντικώτατα πρόσωπα, ἀπὸ κρατικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀπόψεως, διότι μεγαλώνουν καὶ ἀνατρέφουν τὴν μέλλουσαν γενεὰν τῶν πολιτῶν, ἀπὸ τὴν δύναμιν θὰ ἔξαρτηθῇ ἡ εὐημερία καὶ ἡ πρόδος τοῦ ‘Εθνους. Ἡ κοινωνία διὰ νὰ προκύψῃ ἔχει ἀνάγκην πολιτῶν μὲ καλὸν χαρακτῆρα, καλὰς συνηθείας καὶ συνείδησιν εὐθύνης, ἡ δὲ διάπλασις τοιούτων πολιτῶν ἔξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τοὺς γονεῖς.

δ.—Τὸ τέταρτον καθῆκον εἶναι ἡ πρόθυμος καὶ ἐλευθέρα τὴν ορθιστικός. Οδικῆς Κυκλοφορίας, ἀπὸ τὴν δύναμιν ἔξαρτᾶται ἡ ἀσφάλεια δλων ἀνεξαιρέτως τῶν κυκλοφορούντων εἰς τὰς ὁδοὺς πεζῶν ἢ μὲ οἰονδήποτε μεταφορικὸν μέσον. Ἡ ἀλματώδης κατ’ ἔτος ἀνάπτυξις καὶ ἐπέκτασις τῆς κυκλοφορίας καὶ ἡ συνεχής αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ προσδίδουν ζωτικὴν σημασίαν εἰς τὸ καθῆκον αὐτό, τὸ δύνατον κατοχυροῦται μὲ ποινικὰ κυρώσεις, ἀλλὰ προϋποθέτει πάντως ὑψηλὴν συνείδησιν προσωπικῆς εὐθύνης.

ε.—Τὸ πέμπτον καθῆκον εἶναι ἡ ἀποφυγὴ ἐνοχλήσεως τῶν ἄλλων εἴτε γενικῶν, εἴτε εἰς περιωρισμένην κλίμακα. Ἐνοχλεῖ τοὺς ἄλλους ὅποιος διαταράσσει τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, ὅποιος προκαλεῖ ἐπεισόδια εἰς μίαν συγκέντρωσιν, ὅποιος προβαίνει εἰς ταραχῶδεις ἐκδηλώσεις κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἀπεργίας, ὅποιος προκαλεῖ γενικῶν θορύβους, ὅποιος δὲν λαμβάνει ὑπ’ ὅψιν τὴν ἀνάγκην ἡσυχίας τῶν συγκατοίκων του ἢ τῶν γειτόνων του, ὅποιος βρωμίζει τοὺς κοινοχρήστους χώρους (πάρκα, δρόμους, σταθμούς κλπ.), ὅποιος πετᾷ εἰς τὸν δρόμον τοὺς ὀλισθηρούς φλοιοὺς καρπῶν, ποὺ ἡμποροῦν νὰ προκαλέσουν δυστυχήματα κλπ.

3. Ἡθικὰ καθήκοντα

Τύπαρχουν, τέλος, ὡρισμένα καθήκοντα, τὰ ὅποῖα ἀπὸ οὐδένα νόμον καὶ ἀπὸ οὐδεμίαν διάταξιν ὑπαγορεύονται, ἀλλὰ τὰ ὅποῖα, ἂν εἴμεθα συνειδητοὶ πολῖται, τὰ ἐκπληροῦμεν εὐχαρίστως αἰσθανόμενοι μάλιστα ἴκανοποίησιν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν. Τὰ καθήκοντα αὐτὰ εἶναι τὰ λεγόμενα ἡ θικὰ καθήκοντα, εἰς τὰς περισσοτέρας δὲ τῶν περιπτώσεων ταῦτα συνίστανται εἰς τὸ νὰ πράττῃ τις δι, τι γνωρίζει καὶ θεωρεῖ ως καλὸν — νὰ βοηθῇ π.χ. τὸν εὑρισκόμενον εἰς δύσκολον θέσιν ἢ διατρέχοντα κίνδυνον. Τὰ ἡθικὰ καθήκοντα καλύπτουν εὐρύτατον τομέα τῆς ζωῆς καὶ ἔμμεσως ἐπηρεάζουν τὴν πορείαν ὀλοκλήρου τοῦ Ἐθνους. Ἡ μὴ ἐκπλήρωσίς των δὲν ἐπισύρει ποινὰς στερητικάς τῆς ἐλευθερίας ἢ χρηματικάς, ἀλλὰ προκαλεῖ, ἀναλόγως τῆς ἡθικῆς στάθμης τοῦ συνόλου, ἐκπληξεῖς ἢ ἀποδοκιμασίαν μέχρι καὶ κοινωνικοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἀκόμη καὶ οἱ ἄγριοι εἶχουν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνεντίμου διαγωγῆς.

α.—Τὸ πρῶτον κατ' ἔξοχὴν ἡθικὸν καθῆκον εἶναι τὸ καθῆκον τῆς συνέχοσης μορφώσεως: Δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι πρέπει κανεὶς εἰς δληγὸν τοῦ τὴν ζωὴν νὰ μελετᾷ καὶ νὰ δίδῃ ἐξετάσεις. Σημαίνει ἀπλῶς ὅτι δρεῖται νὰ ἐπιδιώκῃ πάντοτε τὴν βελτίωσίν του καὶ τὴν καλλιέργειάν του δι' ὅλων τῶν μέσων, δηλαδὴ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικότητός του. Οἰονδήποτε ἐπάγγελμα καὶ ἀνάσκην κανεὶς δύναται νὰ συνεχίσῃ τὸ καλὸν ἔργον τῆς χρησιμοποιήσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου τοῦ πνεύματός του καὶ τοῦ σώματός του, τῆς ἀποκτήσεως καλῶν συνηθειῶν καὶ τῆς προσκτήσεως γνώσεων.

β.—Τὸ δεύτερον καθῆκον εἶναι ἡ εὐπρόεπης δημοσία συμπεριφορά, τὴν ὅποιαν πλείστοι δὲν προσέχουν. Οἱ ἄλλοι δὲν ἐνδιαφέρονται ἰδιαιτέρως πῶς συμπεριφερόμεθα εἰς τὸ σπίτι μας, ἀλλ᾽ ἀσφαλῶς παρατηροῦν τὶ κάμνομεν, δταν τοῦτο τοὺς ἀφορᾶς προσωπικῶς. Ἐριστικὴ καὶ ἐπιθετικὴ συμπεριφορὰ εἰς τὰ λεωφορεῖα, εἰς τοὺς κινηματογράφους, εἰς τὰ θέατρα, εἰς τὰς συναυλίας καὶ εἰς τοὺς δρόμους ἀποτελεῖ παράβασιν τοῦ καθήκοντος δπως σεβώμεθα τὴν γαλήνην καὶ τὴν ψυχικὴν ἡρεμίαν τοῦ πλησίον μας. Οἱ οὖτω συμπεριφερόμενοι ἀποδεικνύουν δτι ὑστεροῦν εἰς τὸν τομέα τῆς αὐτοκαλλιεργείας τῶν καὶ ὅτι δρεῖται νὰ προσέξουν τὸ μειονέκτημά των τοῦτο.

γ.—Τὸ τρίτον καθῆκον κάθε πολίτου εἶναι ἡ μικρά, ἔστω, ἀποτα-

μίευσις — ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι σήμερον ἡ μεγίστη πλειονότης τῶν ἔργαζομένων τυγχάνει προστασίας ἔναντι τοῦ γήρατος, τῶν ἀτυχημάτων, τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ἀνεργίας.

δ.—Τὸ τέταρτον καθῆκον εἶναι ἡ ἐξόφλησις τῶν χρεῶν. Δὲν εἶναι κανεὶς ἐγκληματίας ἐὰν ὁφείλῃ εἰς κάποιον πεντακοσίας δραχμάς. Οὕτε θὰ εἶναι ἀν τὸ ὁφειλόμενον ποσὸν εἶναι πολὺ μεγαλύτερον. Ἀν δικαστής δὲν καταβάλλῃ κάθε προσπάθειαν διὰ νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του καὶ συνάπτῃ καὶ ἄλλα, θ' ἀρχίσῃ μοιραίως νὰ φθείρεται τὸ δικούμα του καὶ νὰ κλονίζεται ἡ πίστις του.

ε.—Τὸ πέμπτον καθῆκον, τὸ διποῖον χαρακτηρίζει ίδιαιτέρως τὰς πολιτισμένας κοινωνίας, εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν ήλικιον μέντοι τοῦ οὐρανοῦ. Τὰ ἄτομα, τὰ διποῖα ὑπῆρχαν καλοὶ πολῖται εἰς ὅλην των τὴν ζωήν, τὰ διποῖα εἰργάσθησαν ἀποδοτικῶς καὶ ἀπεδείχθησαν ίκανά διποῖα συντηρήσουν ἔσωτά, ὅταν γηράσουν δικαιοῦνται νὰ διεκδικήσουν — πέραν τῆς κρατικῆς προστασίας — καὶ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν βοήθειαν ἐκ μέρους δλων.

στ.—Τὸ ἕκτον καθῆκον εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ κοινωνικά λόγα, τὰ διποῖα καθιστοῦν μίαν περιοχὴν περισσότερον πολιτισμένην, περισσότερον εὐχάριστον καὶ περισσότερον ἀνετον. Τοιαῦτα «ἔργα» εἶναι τὰ ὑδραγωγεῖα, τὰ ἀποχετευτικά, τὰ ἔργα φωτισμοῦ τῶν δρόμων, αἱ δημόσιαι βιβλιοθήκαι, τὰ γήπεδα, τὰ πάρκα, αἱ κολυμβητικαὶ δεξαμεναὶ κλπ., τὰ διποῖα ὁ συνειδητὸς πολίτης τὰ προσέχει ὥστεν ν' ἀποτελοῦν ίδιοκτησίαν του, ἀποφεύγων τὴν πρόκλησιν οἰασδήποτε ζημίας ἢ φθορᾶς εἰς αὐτά.

ζ.—Τὸ ἔβδομον καθῆκον ἡθικῆς φύσεως εἶναι ἡ μετὰ προθυμίας προσφορὰ κοινωνικῶν ἡ περιφέρεια τῶν ἐκ μέρους ἐκείνων τῶν πολιτῶν, οἱ διποῖοι δύνανται καὶ ἔχουν τὴν χρονικὴν ἀνεσιν ν' ἀπασχολοῦνται, ἀνευ ἀμοιβῆς, μὲν ἔργα ὡφέλιμα εἰς μερίδα τοῦ συνόλου ἢ εἰς τὸ σύνολον.

η.—Τὸ δγδον καθῆκον ἡθικῆς φύσεως εἶναι ἡ συνδρομὴ τῆς πολιτείας εἰς τὴν προσπάθειάν της διὰ τὴν προστασίαν τῆς φύσεως καὶ τοῦ περιβάλλοντος (τοῦ βιοπεριβάλλοντος) ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς προόδου τῆς τεχνικῆς καὶ ἡ ἀτομικὴ συμβολὴ εἰς τὴν προστασίαν τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ καθαριότητος καὶ τὴν ἐν γένει προαγωγὴν τῆς τουριστικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Τὰ κόμματα παρουσιάζουν ίδιαιτέρων σπουδαιότητα διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς δημοκρατίας, διότι ὁ ἐκλογικὸς ἀγών διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς διεξάγεται, κατὰ κανόνα, μεταξύ αὐτῶν. "Οταν δὲ λέγωμεν καὶ μα, ἐννοοῦμεν ἔνωσιν πολιτῶν (συνήθως ὡργανωμένην εἰς σωματεῖον), ἡ ὁποία διαθέτει δργάνωσιν γενικῆς φύσεως καὶ ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ καταλάβῃ τὴν ἔξουσίαν διὰ νὰ καταστῇ σκοποὺς τοῦ Κράτους τὰς πολιτικάς της ἐπιδιώξεις.

1.—*Ιστορικὴ ἔξέλιξις.* 'Η ὑπαρξίες κομμάτων εἰναι τόσον παλαιά, δύσον καὶ ὁ πολιτικὸς βίος τῶν λαῶν. 'Η συνεχὴς διεύρυνσις τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ἡ ὁποία ἀπέληξεν εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς καθολικότητος τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κομμάτων καὶ τὴν ἀπόκτησιν παρ' αὐτῶν εὐρείας λαϊκῆς βάσεως. Συνέτεινεν, ἐπίσης, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν εἰς κόμματα ἀρχῶν, μὲ συγκεκριμένα ίδεολογικὰ προγράμματα δυνάμενα νὰ προσελκύσουν τὸν δηγκὸν τῶν ἐκλογέων, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀρτίαν δργάνωσιν τῶν. Τέλος, συνετέλεσεν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀναγνώρισίν των καὶ ρύθμισίν των διὰ τοῦ δικαίου, τὸ δόποιον, κατ' ἀρχάς, τὰ εἰχεν ἀγνοήσει παρὰ τὴν ὑπαρξίν των καὶ παρὰ τὴν ἀδιαμφισβήτητον ἐπιρροήν των ἐπὶ τοῦ δημόσιου βίου.

Εἰς τὴν σύγχρονον 'Ἐλλάδα, κόμματα ἐδημιουργήθησαν ἥδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὑπέρ 'Ανεξαρτησίας 'Αγῶνος. Τὰ κόμματα δύμας ταῦτα μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας, δὲν ὑπῆρχαν κόμματα ἀρχῶν, ἀλλὰ κόμματα προσωπικά. 'Απηρτίζοντο ἀπὸ ἄτομα ἀκολουθοῦντα ὠρισμένον ἀρχηγὸν καὶ ἀγωνιζόμενα διὰ τὴν παρ' αὐτοῦ κατάληψιν τῆς ἀρχῆς. 'Ιδεολογικὰ προγράμματα δὲν ὑφίσταντο, ὥστε νὰ ἐπιδιώκεται ἡ πραγματοποίησίς των διὰ τῆς καταλήψεως τῆς ἔξουσίας. ('Εξαίρεσιν ἀπετέλει τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, τὸ δόποιον ίδρυθη, ὡργανώθη καὶ ἔδρα, ὡς πρακτορεῖον ζένης δυνάμεως). Μοναδικὸς σκοπὸς ἦτο ἡ καταλήψις τῆς ἔξουσίας ὡς ἔξουσίας καὶ ἡ ἀνάληψις τῆς πρωθυπουργίας ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος. Τὰ Συντάγματά μας, ἔξι ἀλλού, ἡγνόσουν τὰ κόμματα, μόνον δὲ εἰς τὸν Κανονισμὸν τῆς Βουλῆς καὶ εἰς τὴν ἐκλογικὴν νομοθεσίαν — ὡς καὶ εἰς ὠρισμένους νόμους — ἀνεφέροντο τὰ κόμματα.

2.—Τὰ κόμματα κατὰ τὸ Σύνταγμα. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968 δχι μόνον ἀναφέρει εἰς πλεῖστα σημεῖα τὰ κόμματα, ἀλλὰ καὶ ἀφιερώνει

εἰς αὐτά (εἰς τὴν δργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν των), ὄλόκληρον, τὸ ἄρθρον 58. Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο δικαίωμα πρὸς ἕδρυσιν πολιτικῶν κομμάτων ἔχουν μόνον πολῖται "Ελληνες κεκτημένοι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα, μόνο δὲ οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω "Ελληνες πολῖται δύνανται νὰ εἰναι καὶ μέλη αὐτοῦ. Τοῦτο εἰναι ἀπολύτως λογικὸν καὶ συνεπές, δεδομένου ὅτι τὰ κόμματα, κατὰ τὸ Σύνταγμα, «διὰ τῆς δράσεώς των ἐκφράζουν τὴν λαϊκὴν θέλησιν». Θὰ ἦτο, συνεπῶς, ἀνακόλουθον νὰ μετέχουν τῶν κομμάτων πρόσωπα, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ συμβάλλουν ἀποφασιστικῶς διὰ τῆς ἐνεργείας των εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς λαϊκῆς θελήσεως, ὅπως εἰναι οἱ μὴ κεκτημένοι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 58 τοῦ Συντάγματος τὰ κόμματα θεωροῦνται ὡς σωματεῖα καὶ πρέπει νὰ ἔχουν καταστατικόν, ὑποβαλλόμενον πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον, δὲν δικαιοῦνται δὲ νὰ μετάσχουν ἐκλογῶν ἀν τὸ καταστατικόν των δὲν ἔχῃ ἐγκριθῆ. Προβλέπει περαιτέρω τὸ Σύνταγμα ὅτι τὰ κόμματα πρέπει νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔθνους συμφέροντος, ὡς καὶ ὅτι ἡ ἐν γένει δργάνωσίς των, τὸ πρόγραμμά των καὶ ἡ δρᾶσίς των πρέπει νὰ διέπωνται ὑπὸ ἔθνικῶν καὶ δημοκρατικῶν ἀρχῶν. Διὰ τῶν διατάξεων τούτων δημιουργοῦνται συγκεκριμέναι ὑποχρεώσεις διὰ τὰ κόμματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον τῶν καταστατικῶν των, τὸ ὅποιον θὰ πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀνωτέρω ύποχρεώσεων, διότι ἀλλως δὲν θὰ εἰναι δυνατὸν νὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου.

Πρὸς διασφάλισιν τῆς δημοκρατικῆς δργανώσεως τῶν κομμάτων, τὸ Σύνταγμα ἐπιβάλλει ὅπως τόσον οἱ ἀρχηγοί των, δσον καὶ αἱ διοικοῦσαι ἐπιτροπαὶ των ἐκλέγονται «ὑπὸ ἀντιπροσωπευτικῶν συνελεύσεων τῶν μελῶν». Αἱ συνελεύσεις αὐταί, διὰ νὰ ἔχουν πράγματι ἀντιπροσωπευτικὸν χαρακτῆρα, θὰ πρέπει νὰ ἀπαρτίζωνται ὅχι μόνον ἀπὸ τὰ κοινοβουλευτικὰ μέλη τοῦ κόμματος (δῆλ. τοὺς βουλευτάς του), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα πρόσωπα, τὰ ὅποια νὰ ἀναδεικνύονται ἀπὸ τὰ εἰς τὰς διαφόρους περιφερείας τοῦ Κράτους μέλη τοῦ κόμματος.

Ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις τῶν κομμάτων πρέπει ἐπίσης νὰ περιβάλλεται, κατὰ τὸ Σύνταγμα, ἀπὸ καθεστώς δημοσιότητος. Πρὸς τοῦτο δρίζεται ὅτι τὰ κόμματα δρείλουν νὰ τηροῦν βιβλία ἐσόδων καὶ δαπανῶν εἰς τὰ ὅποια νὰ καταχωρίζωνται αἱ πάσης φύσεως εἰσφοραὶ πρὸς αὐτά, κατονομαζομένων εἰδικῶς καὶ τῶν εἰσφερόντων προσώπων, ὥστε νὰ ἀποκλείεται ἡ ἐξ ἀδήλων πόρων χρηματοδότησις αὐτῶν. Τὸν Φεβρουά-

ριον, έξι όλου έκάστου έτους τὰ κόμματα ὑποχρεοῦνται νὰ δημοσιεύουν τὸν οἰκονομικὸν ἀπολογισμὸν τοῦ προηγουμένου έτους, ὡστε οἱ πάντες νὰ εἰναι εἰς θέσιν νὰ λαμβάνουν γνῶσιν τῶν στοιχείων τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως των.

‘Η ἐν γένει λειτουργία τῶν κομμάτων τίθεται ὑπὸ τὸν διαρκῆ ἔλεγχον τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστήριου, ἔλεγχον ὃ ὅποιος ἀναφέρεται τόσον εἰς τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν καθόλου δραστηριότητα τῶν κομμάτων, ἥτις πρέπει νὰ ἀσκῆται ἐντὸς τῶν πλαισίων, τὰ ὅποια τάσσουν τὸ Σύνταγμα, οἱ νόμοι καὶ τὸ καταστατικὸν τοῦ κόμματος. ‘Αν τὸ κόμμα παραβῇ τὸ Σύνταγμα ἢ τοὺς νόμους, τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν διάλυσιν του. ’Αλλ’ ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα τὸ Συνταγματικὸν Δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν διάλυσιν κόμματος καὶ νὰ τὸ θέσῃ ἐκτὸς νόμου, ὅταν οἱ σκοποὶ ἢ ἡ δραστηριότης του ἀντιτίθενται ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἢ συγκεκαλυμμένως πρὸς τὸ πολίτευμα ἢ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ἢ ἐκθέτουν εἰς κίνδυνον τὴν ἐδαφικὴν ἀκεραιότητα τοῦ Κράτους ἢ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. ‘Η τελευταία αὐτὴ διάταξις ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τῆς Δυτικῆς Γερμανίας τοῦ 1949 καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν προστασίαν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τοῦ Κράτους ἀπὸ τῶν ἔχθρῶν των. ‘Η διάλυσις, ἔξι όλου, κόμματος δι’ ἀποφάσεως τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστήριου ἔχει ως συνέπειαν ὅτι οἱ βουλευταί του ἐκπίπτουν τοῦ ἀξιώματός των, αἱ δὲ ἔδραι, τὰς ὅποιας κατεύχον εἰς τὴν Βουλήν, παραμένουν κεναὶ μέχρι τέλους τῆς βουλευτικῆς περιόδου, διότι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πληρωθοῦν δι’ ἀναπληρωματικῆς ἐκλογῆς.

3. – Τὸ καθῆκον συμμετοχῆς εἰς κόμματα. ‘Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, κατὰ τὸ ἄρθρον 58 τοῦ Συντάγματος, τὰ κόμματα ἐκφράζουν τὴν λαϊκὴν θέλησιν καὶ ὁφείλουν νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, δημιουργεῖται καθῆκον τῶν πολιτῶν ὅπως δργανοῦνται εἰς πολιτικὰ κόμματα καὶ συμμετέχουν εἰς ταῦτα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς τοιαύτης ἐπιδιώξεως. Τὸ καθῆκον ὅμως τοῦτο εἶναι ἀπλῶς ἡθικὸν καὶ ὅχι νομικόν. Πράγματι, ἀν ἐδεχόμεθα ὅτι οἱ πολῖται ἔχουν νομικὴν ὑποχρέωσιν νὰ συμμετέχουν εἰς κόμματα, τοῦτο θὰ ἥτο ἀντίθετον πρὸς τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 58 § 1 τοῦ Συντάγματος, ἡ ὅποια ὅρίζει ὅτι «Ελληνες πολῖται ἔχοντες τὸ δικαίωμα

τοῦ ἐκλέγειν, δύνανται ἐλευθερίας νὰ ἰδρύουν πολιτικὰ κόμματα καὶ νὰ μετέχουν τούτων).

Οἱ "Ἐλλήνες δῆμοις πολεῖται ἔχουν, ἐκ τοῦ Συντάγματος, καὶ μίαν νομικὴν ὑποχρέωσιν ἐν σχέσει πρὸς τὰ κόμματα. "Οπως προκύπτει ἀπὸ τὰ ἄρθρα 56 καὶ 58, ἔχουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἐπιδιώκουν τὴν ἰδρυσιν κομμάτων, τὰ δποῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ὑφισταμένου πολιτειακοῦ ἢ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ἢ εἰς τὸ νὰ ἐκθέτουν εἰς κίνδυνον τὴν ἐδαφικὴν ἀκεραιότητα τοῦ Κράτους ἢ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν.

Τέλος, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Συντάγματος, τὸ δικαίωμα τῶν Ἐλλήνων πολιτῶν δπως συμμετέχουν εἰς κόμματα δύνανται νὰ ὑποβληθῇ εἰς περιορισμοὺς ἢ ἔχουν τὴν ἰδιότητα τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ τοῦ ὑπαλλήλου ὅργανισμοῦ τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἀλλου νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου, δημοσίας ἐπιχειρήσεως ἢ ἐπιχειρήσεως κοινῆς ὥφελειας. 'Η δυνατότης ἐπιβολῆς τοιούτου περιορισμοῦ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀποψιν ὅτι ἡ δημοσία διοίκησις πρέπει νὰ εἶναι ἀκομμάτιστος, ὡστε νὰ τονοῦται ἡ πρὸς τὰ ὅργανα τῆς ἐμπιστοσύνη τῶν πολιτῶν, δι' αὐτὸν δὲ καὶ δ 'Ὑπαλληλικὸς Κῶδιξ εἰς τὸ ἄρθρον 132 αὐτοῦ χαρακτηρίζει ὡς πειθαρχικὸν ἀδίκημα πᾶσαν πολιτικοῦ χαρακτῆρος ἐνέργειαν τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου, ἡ δποῖα ἀποτέλεῖ ἐκδήλωσιν πολιτικῶν φρονημάτων ἢ ἀσκησιν πολιτικοῦ προσηλυτισμοῦ (προπαγάνδαν).

III. ΨΗΦΟΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ

Τὸ ἀντιπροσωπευτικὸν σύστημα, τὸ δποῖον καθιερώνει τὸ Σύνταγμά μας, θεμελιοῦται ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς, ἡτοι τῆς παρὰ τοῦ λαοῦ ἀναδείξεως ἀντιπροσώπων, οἱ δποῖοι καλοῦνται δπως ψηφίζουν τοὺς νόμους καὶ δπως ἀσκοῦν τὸν κοινοβουλευτικὸν ἔλεγχον ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως. 'Ο ἀναδεικνύων τὰ μέλη τῆς Βουλῆς λαδὸς ἀποκαλεῖται ἐκ λογικὸν σῶμα καὶ ἀπαρτίζεται ἀπὸ τοὺς ἐνεργούς πολίτας, δηλ. τοὺς ἔχοντας τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα ἢ, κατ' ἀλλην ἐκφρασιν, τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου.

1.—*"Η καθολικὴ ψηφοφορία. "Οταν τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἀνήκῃ, κατὰ τὸ δίκαιον, εἰς ὅλους τοὺς ὁρίμους καὶ ἱκανοὺς πρὸς ἐνέργειαν πολίτας, χωρὶς διακρίσεις στηριζομένας εἰς τὸ φῦλον, τὴν θρησκείαν, τὴν μόρφωσιν, τὴν κοινωνικὴν τάξιν, τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν ἢ οἰανδήποτε ἀλλην ἀνάλογον διαφοράν, ἡ ψηφοφορία καλεῖται καθολική.*

‘Επειδὴ δὲ ἡ πνευματικὴ ώριμότης θεωρεῖται κατὰ κανόνα ἀποκτηθεῖσα ἥμα τῇ συμπληρώσει ώρισμένης ἡλικίας (περὶ τὸ 21ον ἔτος), ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικότητος πληροῦται, ὅταν ὁ νομοθέτης ἀναγνωρίζῃ τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἰς πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν ἡλικίαν ταύτην πολίτας.

Τὸ Σύνταγμα ρητῶς καθιερώνει τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν διὰ τοῦ ἄρθρου 56 αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ὅχι μόνον προβλέπει ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῶν βουλευτῶν πραγματοποιεῖται δι’ ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας, ἀλλὰ καὶ προσδιορίζει εἰδικώτερον ὅτι δικαίωμα ψήφου ἔχουν οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των πολίτων. Θεσπίζονται οὕτω δύο μόνον προσόντα διὰ τὸν ἐκλογέα, ἢτοι ἀφ’ ἑνὸς ἡ ἑλληνικὴ θιαγένεια καὶ ἀφ’ ἑτέρου ἡ ἡλικία τῶν 21 ἐτῶν συμπεπληρωμένων. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ προσὸν τῆς θιαγενείας, τὸ Σύνταγμα δὲν κάμνει διάκρισιν ἐν σχέσει μὲ τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκτήθη ἡ θιαγένεια· συνεπῶς, ἔχουν ἔξι ὅσου τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα τόσον ἔκεινοι, οἱ ὁποῖοι ἀπέκτησαν τὴν θιαγένεια διὰ τῆς καταγγῆς (ὅς τέκνα ‘Ελλήνων πολιτῶν) ὅσον καὶ ἔκεινοι, οἱ ὁποῖοι τὴν ἀπέκτησαν διὰ γάμου, διὰ πολιτογραφήσεως ἡ καὶ δι’ ἀθρόας πολιτοποιήσεως (ἡ ὁποία ἐπέρχεται εἰς περίπτωσιν προσκτήσεως νέων ἐδυφῶν). Τοῦτο, ἀλλωστε, ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴν τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθρου 56 πρὸς ἔκεινην τοῦ ἄρθρου 61, τὸ ὁποῖον προβλέπει ὅτι κατ’ ἔξαίρεσιν οἱ ἀποκτήσαντες διὰ γάμου ἡ πολιτογραφήσεως τὴν ἑλληνικὴν θιαγένειαν δὲν δύνανται νὰ ἐκλεγοῦν βουλευταὶ πρὸ τῆς παρόδου δεκαετίας ἀπὸ τοῦ γάμου ἡ τῆς πολιτογραφήσεως. ‘Ως πρὸς τὸ προσόν, ἔξι ἄλλου, τῆς ἡλικίας τῶν 21 ἐτῶν, αὕτη πρέπει νὰ εἶναι συμπεπληρωμένη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς διενργείας τῶν ἐκλογῶν.

Πρὸς τὴν καθιέρωσιν τῆς καθολικότητος τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος δὲν ἀντίκειται ἡ στέρησις ώρισμένων προσώπων τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, εἴτε λόγῳ ἡθικῆς ἀναξιότητος, εἴτε λόγῳ πνευματικῆς ἀνικανότητος. Οὕτω, κατὰ τὸ Σύνταγμα, στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου οἱ καταδικασθέντες εἰς οἰνδήποτε ποινὴν διὰ πράξεις ἡ ἐνεργείας στρεφομένας κατὰ τοῦ κρατοῦντος πολιτειακοῦ ἡ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, ἐνῷ κατὰ τὴν νομοθεσίαν στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου οἱ καταδικασθέντες εἰς ώρισμένας ποινάς, οἱ ὑπόδικοι ἐπὶ κακουργήματι, οἱ παραπεμφθέντες εἰς δίκην ἐπὶ λιποταξίᾳ καὶ οἱ στερηθέντες τῆς ἐλευθερίας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας των ἐφ’ ὅσον ἐτέθησαν διὰ

δικαστικῆς ἀποφάσεως, εἴτε ὑπὸ δικαστικὴν ἀπαγόρευσιν, εἴτε ὑπὸ δικαστικὴν ἀντίληψιν.

Διὰ νὰ δύναται δύμας δὲ ἐκλογεὺς νὰ προσέλθῃ ἐκάστοτε εἰς τὰς κάλπας καὶ νὰ ψηφίσῃ, πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ μίαν διατύπωσιν : νὰ ἐγγραφῇ εἰς τοὺς ἐκ λογικοὺς καταλόγους. Οἱ ἐκλογικοὶ κατάλογοι ἀποβλέπουν εἰς τὸν ἐκ τῶν προτέρων καθορισμὸν τῶν δικαιουμένων νὰ ψηφίσουν, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται οἰαδήποτε πλαστοπροσωπεία ἢ νοθεία, εἶναι δὲ διαρκεῖς, δηλ. ἔτοιμοι ἐκ τῶν προτέρων καὶ δὲν συντάποσσονται ἐπὶ τούτῳ, δισάκις πρόκειται νὰ διενεργηθοῦν ἐκλογαί. Ἡ σύνταξίς των πραγματοποιεῖται κατὰ διαδικασίαν, τὴν διοίκειν δρίζει δὲ νόμος, κατ' ἔτος δὲ ὑποβάλλονται εἰς ἀναθεώρησιν, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, μὲ τὸν σκοπὸν ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐγγραφοῦν εἰς αὐτοὺς οἱ ἐν τῷ μεταξύ ἀποκήσαντες τὰ προσόντα τοῦ ἐκλογέως, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ διαγραφοῦν ἐξ αὐτῶν ὅσοι ἀπώλεσαν τὰ προσόντα ταῦτα προσωριῶς ἢ διαρκῶς.

2.—*Σημασία τῶν ἐκλογῶν*. Μεγίστη εἶναι ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν. Διότι δι' αὐτῶν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι καθιεροῦται ἡ καθοικότης τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, προσδίδεται οὐσιαστικὸν περιεχόμενον εἰς τὴν δημοκρατικὴν ἀρχήν, ἦ, ἄλλως, τὴν ἀρχὴν τῆς λαϊκῆς καὶ της ἀνθρακίας. Διὰ τῶν ἐκλογῶν δὲ λαὸς ὅχι μόνον ἀναδεικνύει τοὺς ἀντιπροσώπους του, οἱ διοίκοι θὰ ἀπαρτίσουν τὴν Βουλὴν καὶ θὰ ἀσχοληθοῦν κυρίως μὲ τὸ νομοθετικὸν ἔργον, ἀλλ' ἀναδεικνύει ἐμμέσως καὶ τὴν Κυβέρνησιν, ἀφοῦ αὕτη πρέπει εἴτε νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ διαθέτοντος τὴν ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν εἰς τὴν Βουλὴν κόμματος, εἴτε νὰ στηρίζεται εἰς συνασπισμὸν κομμάτων διαθέτοντα τὴν ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν εἰς τὴν Βουλὴν, πρέπει δὲ ὅπωσδήποτε νὰ ἀπολαύῃ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς διὰ νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν ἀρχήν.

'Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν ἐκλογῶν διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς δημοκρατίας δικαιολογεῖ καὶ τὸ καθῆκον τῶν πολιτῶν ὅπως συμμετέχουν εἰς ταῦτας. Τὸ δὲ καθῆκον τοῦτο ὑπογραμμίζει ίδιαιτέρως τὸ Σύνταγμα, διὰ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθρ. 56 § 4, ἡ διοίκα καθιστᾶ ὑποχρεωτικὴν τὴν ἁσκησιν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος.

3.—*Ἐκλογικὰ συστήματα*. Αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς διεξάγονται ἐπὶ τῇ βάσει ἐκλογικοῦ τινος συστήματος. Εἶναι δὲ ἐκλογικὸν σύστημα ἡ μέθοδος, διὰ τῆς διοίκας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διοθεισῶν ψήφων εἰς ἑκάστην ἐκλογικὴν περιφέρειαν, κατανέμονται

αἱ εἰς αὐτὴν ἀντιστοιχοῦσαι βουλευτικαὶ ἔδραι καὶ ἐπιλέγονται οἱ ἐκ τῶν ὑποψηφίων καταλαμβάνοντες ταύτας.

Τὸ ἐκλογικὸν σύστημα παρουσιάζει ἴδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος καὶ τῆς δημοκρατίας. Διότι ἐκ τῆς υἱοθετήσεως τούτου ἡ ἔκεινου τοῦ συστήματος ἔξαρτῶνται δύο τινά : ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ συγκρότησις τοῦ Κοινοβουλίου κατὰ τρόπον ἀπηγοῦντα, δσον τὸ δυνατὸν ἀρτιώτερον, τὰ φρονήματα τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ δημιουργία ἐντὸς αὐτοῦ ὁμοιογενοῦς πλειονψηφίας, ἡ ὁποίᾳ νὰ δύναται νὰ στηρίξῃ σταθερὰν Κυβέρνησιν.

"Απειρα εἶναι τὰ ἐκλογικὰ συστήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν κατὰ καιροὺς ἐπινοηθῆ, ἀλλὰ καὶ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὰ διάφορα Κράτη. Κατὰ βάσιν ὅμως τὰ συστήματα ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνταχθοῦν εἰς δύο ὁμάδας, τὰ πλειονοψηφικὰ καὶ τὰ ἀναλογικά.

Τὰ πλειονοψηφικὰ συστήματα εἶναι κατὰ βάσιν δύο, τὸ τῆς ἀπολύτου καὶ τὸ τῆς σχετικῆς πλειονοψηφίας. Κατὰ τὸ πρῶτον, τὸ τῆς ἀ π ο λ ύ τ ο ν, θεωρεῖται ἐπιτυχῶν δύποψηφιος ἢ δ συνδυασμός, δ ὁποῖος συνεκέντρωσε τούλαχιστον τὸ ἥμισυ πλέον μιᾶς τῶν ἐγκύρων ψήφων εἰς τὴν οἰκείαν περιφέρειαν. Κατὰ τὸ δεύτερον σύστημα, τὸ τῆς σ χ ε τ ι κ ἡ σ πλειονοψηφίας, ἐπιτυχῶν θεωρεῖται δύποψηφιος ἢ δ συνδυασμός, δ ὁποῖος συνεκέντρωσε περισσοτέρας ψήφους ἐν συγκρίσει πρὸς ἓνα ἕκαστον κεχωρισμένως ἐκ τῶν ἀντιπάλων του εἰς τὴν οἰκείαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν.

Τὰ πλειονοψηφικὰ συστήματα δὲν εἶναι μόνον τὰ ἀπλούστερα, ἀλλὰ παρουσιάζουν καὶ τὸ βασικὸν πλεονέκτημα διτι συντελοῦν εἰς τὴν δημιουργίαν ἵσχυρῶν πλειονοψηφιῶν εἰς τὸ Κοινοβούλιον, κατ' ἀκολουθίαν δὲ τούτου καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν βιωσίμων Κυβερνήσεων. Εύνοοῦν τὸν περιορισμὸν τοῦ ἐκλογικοῦ ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ δύο κομμάτων, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ἡ κατάτμησις τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας εἰς πληθώραν κομμάτων καὶ κομματιδίων, ἡ ὁποίᾳ ἔχει, συνηθέστατα, δυσαρέστους ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς δημαλῆς ἔξελίξεως τοῦ πολιτικοῦ βίου. Συγχρόνως ὅμως παρουσιάζουν καὶ τὸ βασικὸν μειονέκτημα διτι ἡ ἐφαρμογή των δύναται νὰ διδηγήσῃ εἰς συγκρότησιν τοῦ Κοινοβουλίου κατὰ τρόπον μὴ ἀντικατοπτρίζοντα τὰς πολιτικὰς κατευθύνσεις τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος.

'Η τελευταία αὕτη διαπίστωσις ὑπῆρξεν ἔκεινη, ἡ ὁποίᾳ ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐπινόησιν τῶν ἀναλογικῶν συνστημάτων, διὰ τῶν

ὅποίων ἐπιδιώκεται ὅπως ἐκπροσωποῦνται εἰς τὸ Κοινοβούλιον ὅλαι
αἱ ἀξιόλογοι πολιτικαὶ κατευθύνσεις, ὡστε τὸ Κοινοβούλιον νὰ ἀποτελῇ
τὴν «ἐν μικρῷ εἰκόνα τοῦ λαοῦ». Κατὰ τὰ ἀναλογικὰ συστήματα, ἐπὶ
τῆς βάσει διαφόρων ἀριθμητικῶν συνδυασμῶν (ἐνίστε πολυπλόκων), αἱ
ἔδραι ἑκάστης ἐκλογικῆς περιφερείας κατανέμονται ἀναλόγως τοῦ ἀρι-
θμοῦ τῶν ψήφων, τὰς ὁποίας συνεκέντρωσεν εἰς αὐτὴν ἔκαστος κομμα-
τικὸς συνδυασμός, εἰς τρόπον ὡστε τὸ Κοινοβούλιον νὰ συγκροτῆται
ἐκ μελῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ διάφορα κόμματα καὶ ἀναλογίαν τῆς ἐκλο-
γικῆς δυνάμεως των.

Τὸ ἴσχυον Σύνταγμα δὲν περιέχει διάταξιν ὡς πρὸς τὸ ἐκλογικὸν
σύστημα, κατὰ τὸ ὅποῖον θὰ διενεργοῦνται αἱ ἐκλογαί, ἀλλ’ ἐπαφίεται
δι’ αὐτὸν εἰς τὸν νόμον. ‘Ασχέτως ὅμως συστήματος, τὸ ὅποῖον δύναται
νὰ υἱοθετηθῇ, ὁ νομοθέτης ὑπόκειται, ἐκ τοῦ ἄρθρ. 57 § 6 τοῦ Συντά-
γματος, εἰς ἓνα οὐσιαστικὸν περιορισμόν : κατ’ αὐτὸν δὲν ἐπιτρέπεται
ἡ ἐκπροσώπησις εἰς Βουλὴν κόμματος ἢ συνασπισμοῦ κομμάτων ἀν
δὲν συνεκέντρωσεν ωρισμένον ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐγκύρων
ψηφοδελτίων. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο ἀφήνεται νὰ καθορισθῇ εἰδικώτερον
ἀπὸ τὸν ἐκλογικὸν νόμον, ἐντὸς ὅμως τῶν πλαισίων, τὰ ὅποια θέτει τὸ
Σύνταγμα καὶ τὰ ὅποια καθορίζονται ἀπὸ αὐτὸν εἰς 10% ἔως 16,66%
διὰ τὰ κόμματα καὶ εἰς 25% ἔως 33,33% διὰ τοὺς συνασπισμοὺς
κομμάτων.

Παρὰ ταῦτα τὸ Σύνταγμα ἐπιβάλλει τὴν υἱοθέτησιν ἀναλογικοῦ
συστήματος διὰ τὴν ἀνάδειξιν μιᾶς κατηγορίας βουλευτῶν : τῶν βου-
λευτῶν, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ ἄρθρ. 57 § 4, ἀναδεικνύονται ἀπὸ ὀλόκληρον
τὴν Ἐπικράτειαν καὶ τῶν ὅποίων ὁ ἀριθμὸς δὲν δύναται νὰ εἴναι κατώ-
τερος τοῦ ἐνὸς ἕκτου, οὔτε μεγαλύτερος τοῦ ἐνὸς πέμπτου τοῦ συνολι-
κοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Πράγματι τὸ Σύνταγμα δρίζει διὰ οὗτοι
ἐκλέγονται «κατ’ ἀναλογίαν τῆς ἐκλογικῆς δυνάμεως ἑκάστου κόμμα-
τος».

IV. KOINH GNOMH KAI ENHMEROSIS

“Οταν ὁμιλοῦμεν περὶ κοινῆς γνώμης ἐννοοῦμεν τὴν συνι-
σταμένην τῶν ἀντιλήψεων καὶ ἀπόψεων ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, αἱ ὁποῖαι
διαμορφοῦνται καὶ ἐπικρατοῦν ἑκάστοτε εἰς τὴν κοινωνίαν. Αἱ τοιαῦται
ἀντιλήψεις καὶ ἀπόψεις ἀφ’ ἐνὸς μὲν εἴναι μεταβληταί, ἀφ’ ἑτέρου δὲ

δὲν εἶναι — καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι — κοιναὶ εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας. Εἶναι αἱ ἀπόψεις τῆς πλειονότητος τῶν μελῶν της, διότι εἶναι ἀδύνατον ἀκόμη καὶ νὰ φαντασθῇ κανεὶς ἀνθρωπίνηγε κοινωνίαν, τῆς ὅποιας ὅλα τὰ μέλη συμφωνοῦν ἀπολύτως μεταξὺ των, ἔστω καὶ ἐπὶ ἑνὸς συγκεκριμένου θέματος.

Σπουδαιότατον εἶναι τὸ μέρος, τὸ ὅποῖον διαδραματίζει ἡ κοινὴ γνώμη εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς δημοκρατίας. Διότι, ἀφοῦ ἡ δημοκρατία εἶναι τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον στηρίζεται εἰς τὴν διὰ τῆς φύσου ἐκάστοτε ἐκδηλουμένην κυριαρχίαν τοῦ λαοῦ, αὐτονόητον εἶναι ὅτι αἱ κρατοῦσαι, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς διενεργείας τῶν ἐκλογῶν, ἀντιλήψεις καὶ ἀπόψεις εἰς τὴν κοινωνίαν ἀσκοῦν ἀποφασιστικὴν ἐπιρροὴν εἰς τὴν ἔκβασιν τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος. Ἀλλὰ καὶ πέραν τῶν ἐκλογῶν — αἱ ὅποιαι ἄλλωστε, δὲν διεξάγονται κατὰ βραχέα χρονικὰ διαστήματα — ἡ ἐκάστοτε διαμορφουμένη κοινὴ γνώμη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοῆται ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνως κυβερνῶντας τὸ Κράτος, ίδιως ὅταν πρόκειται περὶ ζωτικῆς σημασίας θεμάτων.

1. *Ἡ σημασία τῆς ἐνημερώσεως τοῦ λαοῦ.* — Ἡ ἐπιρροή, τὴν ὅποιαν ἀσκεῖ ἡ τοιαύτη ἢ τοιαύτη διαμόρφωσις τῆς κοινῆς γνώμης τόσον διὰ τὴν ἔκβασιν τῶν ἐκάστοτε διενεργουμένων ἐκλογῶν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν κυβερνώντων ἀντιμετώπισιν διαφόρων ζητημάτων, ὑπογραμμίζει τὴν ἔξαιρετικὴν σημασίαν, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει ἡ πλήρης καὶ ἀκριβής ἐνημέρωσις τοῦ λαοῦ. Εἶναι, πράγματι, ἐπιβεβλημένον ὅπως ὁ λαὸς κατατοπίζεται ἐπὶ τῶν διαφόρων θεμάτων καὶ προβλημάτων, τὰ ὅποια τὸν ἀπασχολοῦν καὶ τὸν ἐνδιαφέρουν καὶ τῶν ὅποιων ἡ ἀντιμετώπισις, κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον, εἶναι δυνατὸν νὰ κρίνῃ τὸ μέλλον τόσον τῆς κοινωνικῆς ὄλοτητος, ὅσον καὶ τῶν ἀτέμων, τὰ ὅποια τὴν συναπαρτίζουν.

Διὰ νὰ ἔξασφαλισθῇ ὅμως ἡ ὄρθη ἐκάστοτε κρίσις τοῦ λαοῦ, ἐν τῷ μέτρῳ βεβαίως τοῦ ἀνθρωπίνως ἐφικτοῦ, πρέπει ἡ ἐνημέρωσις αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων πρὸς τοῦτο παραγόντων νὰ εἶναι ὅχι μόνον πλήρης, ἀλλὰ καὶ ἀκριβής. Διότι, ἂν δὲν παρέχωνται εἰς τὸν λαὸν σαφῆ καὶ ἀκριβῆ πληροφοριακὰ στοιχεῖα, μοιραίως θὰ δημιουργηθοῦν εἰς αὐτὸν σφαλεραὶ ἢ πεπλανημέναι ἐντυπώσεις, αἱ ὅποιαι δυνατὸν νὰ συντελέσουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης κατὰ τρόπον δυνάμενον νὰ προκαλέσῃ δυσαρέστους ἢ καὶ καταστρεπτικὰς διὰ τὴν κοινωνικὴν ὄλοτητα ἔξελίξεις. Ἡ πλήρης γνῶσις τῆς πραγματικότητος ἀποτελεῖ

στοιχείον βασικής σημασίας διὰ τὴν δρθήν καὶ κατὰ τρόπον ἀνταποκρι-
νόμενον πρὸς τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ συνόλου διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς
γνώμης. Καὶ ἐπιτρέπει, εἰς ὅσην ἔκτασιν εἶναι τοῦτο δυνατόν, τὴν ἐπι-
κράτησιν τῆς δημαρχαγίας εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ πολιτικοῦ βίου.

2. *Παράγοντες διαμορφώσεως τῆς κοινῆς γνώμης*.—Οἱ παράγον-
τες, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ συντελέσουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς
γνώμης πρὸς ταύτην ἡ ἐκείνην τὴν κατεύθυνσιν, συνάπτονται καὶ πρὸς
τὰ ἑκάστοτε ὑπὸ κρίσιν θέματα. Πράγματι, ὡρισμένα ἐκ τούτων συγ-
κινοῦν ἰδιαίτερως τὴν κοινὴν γνώμην καὶ προκαλοῦν τὰς ἀμέσους ἀντι-
δράσεις της, ἐνῷ ἄλλα τὴν ἀπασχολοῦν πολὺ διηγώτερον ἡ, ἐνίστε, τὴν
ἀφήνουν ἀδιάφορον. Ἡ τοιαύτη, ἔξ αλλοῦ, γενικωτέρα τοποθέτησις τῆς
κοινῆς γνώμης, ἔναντι τῶν διαφόρων θεμάτων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς ὅλα
τὰ κράτη. Ποικίλει ἀπὸ κράτους εἰς κράτος, ἀναλόγως τῶν κρατουσῶν
εἰς ἔκαστον ἔξ αὐτῶν εἰδικῶν συνθηκῶν. Οὕτω λ.χ. τὸ φυλετικὸν πρό-
βλημα εἶναι ἔξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν ζωηρότατα τὴν κοινὴν
γνώμην εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας, ἐνῷ τὴν ἀφήνουν ἀδιάφορον εἰς τὴν Ἐλ-
λάδα καὶ εἰς πλειστας τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ὅπου ἄλλα προβλήματα,
πολιτικά, οἰκονομικά καὶ κοινωνικά ἀπορροφοῦν τὸ ἰδιαίτερον ἐνδια-
φέρον της.

Τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ
διάρθρωσις τῆς χώρας ἀποτελοῦν γενικωτέρας σημασίας παράγοντας,
οἱ ὅποιοι συντελοῦν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης. Πέραν
ὅμως τούτων καὶ ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε παρουσιαζομένων θεμάτων
ὑπεισέρχονται καὶ ἄλλοι εἰδικώτεροι παράγοντες. Οὕτω, ὑπάρχουν θέ-
ματα ἐπὶ τῶν ὅποιων σπουδαίων ἐπιφροὴν ἀσκοῦν αἱ ἀπόψεις συνδικαλι-
στικῶν δργανώσεων ἡ ἄλλα διὰ τὰ ὅποια ἐπιφροῦν ἡ τοιαύτη ἡ τοιαύτη
γνώμη προσωπικοτήτων τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου,
ἀκόμη δὲ καὶ αἱ συνθήκαι αἱ ὅποιαι ἐπικρατοῦν, εἰς δεδομένην στιγμήν,
εἰς ὡρισμένον τομέα τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἡ ἐκ τοῦ Συντάγματος προ-
στασία τῆς ἐλεύθερίας τῆς πνευματικῆς κινήσεως ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς
μορφάς ἀποτελεῖ στοιχεῖον, τὸ ὅποιον συντελεῖ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν
τοιούτων γνωμῶν καὶ ἀπόψεων καὶ τὴν ἀνάλογον διαμόρφωσιν τῆς κοι-
νῆς γνώμης.

3. *Τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως*.—Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς
κοινῆς γνώμης χρησιμεύουν ἰδίως τὰ μέσα τῆς μαζικῆς ἐνημερώσεως,
ὅπως ὁ Τύπος, τὸ ραδιόφωνον, ἡ τηλεόρασις, ὁ κινηματογράφος καὶ τὸ

θέατρον. 'Εκ τούτων, ἀρχαιότερα εἶναι ὁ Τύπος καὶ τὸ θέατρον (ιδίως δὲ τὸ δεύτερον, ἀριθμοῦν ζωὴν χιλιετιῶν), ἐνῷ τὰ ἄλλα τρία εἶναι δημιουργήματα τοῦ τρέχοντος αἰώνος, κατὰ τὸν δόποῖον καὶ παρουσίασαν τεραστίαν ἀνάπτυξιν. "Ολα ἀπευθύνονται εἰς τὸ εὐρύτατον κοινόν, εἶναι δὲ ίδιαιτέρως κατάλληλα μέσα διὰ τὴν διάδοσιν ίδεῶν καὶ ἀπόψεων δυναμένων νὰ ἐπηρεάσουν καὶ νὰ διαμορφώσουν τὴν κοινὴν γνώμην.

'Αναμφισβήτητον δῆμος εἶναι δτὶ ὁ Τύπος — τόσον ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν περιοδικῶν, δῆμον καὶ ὑπὸ ἔκεινην τῶν βιβλίων καὶ τῶν φυλλαδίων — ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον μέσον ὃχι μόνον ἐνημερώσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπηρεασμοῦ τῆς κοινῆς γνώμης. Καὶ τοῦτο, διότι τὸ γραπτὸν κείμενον δὲν δημιουργεῖ φευγαλέας μόνον ἐντυπώσεις, ὡς συμβαίνει κατὰ κανόνα μὲ τὰ ἄλλα μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως τοῦ κοινοῦ. 'Ο ἀναγνώστης του ἔχει τὴν εὐχέρειαν νὰ τὸ μελετήσῃ μετὰ προσοχῆς καὶ νὰ προσφύγῃ ἐπανειλημμένως εἰς αὐτὸν διὰ νὰ τὸ διεξέλθῃ ἐκ νέου καὶ διὰ νὰ προσπαθήσῃ ἐνδεχομένως νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὰς ἀπόψεις καὶ τὰς ίδεας, αἱ δόποιαι ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενόν του, ὑποβάλλων αὐτὰς καὶ εἰς κριτικὴν βάσανον. 'Αποτελεῖ οὕτως δὲ Τύπος τὸ πλέον ἀποτελεσματικὸν μέσον διὰ τὴν διάδοσιν ίδεῶν καὶ τὴν διὰ τούτων διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης, δι' αὐτὸν δὲ καὶ εἶναι ἀντικείμενον ίδιαιτέρως συνταγματικῆς προστασίας, εὐρυτέρας τῆς προβλεπομένης διὰ τὰ ἄλλα μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως.

Δὲν πρέπει, ἐξ ἀλλου, νὰ παραβλέπεται δτὶ κυρίως μὲν ὁ Τύπος, εἰς περισσότερον δὲ περιωρισμένην κλίμακα τὰ ἄλλα μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως, εἶναι δυνατόν, κατὰ τὰς περιστάσεις, νὰ ἀσκήσουν εὐεργετικὴν ἢ ὀλεθρίαν ἐπιρροήν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης. 'Ο κίνδυνος τῆς ὀλεθρίας ἐπιρροῆς ἐντείνεται ἐκ τοῦ γεγονότος δτὶ εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως, ίδιᾳ δὲ δὲ ὁ Τύπος, ἔχουν περιέλθει — κατ' ἀκολουθίαν καὶ τῶν σημειωθεισῶν τεχνικῶν ἐξελίξεων — εἰς χεῖρας πανισχύρων οἰκονομικῶν συγκροτημάτων, διὰ τὰ δόποια μοναδικὸν κίνητρον δραστηριότητος ἀποτελεῖ ἡ πραγματοποίησις κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλυτέρων κερδῶν. 'Η ἐπιδίωξις αὗτη παρασύρει τοὺς ἐπιχειρηματίας εἰς τὴν ἑκάστοτε ἀναζήτησιν καὶ παρεμβολὴν πληροφοριῶν καὶ ἀπόψεων, αἱ δόποιαι νὰ εἶναι κατάλληλοι νὰ ἐντυπωσιάσουν τὴν κοινὴν γνώμην, ἔστω καὶ ἀν ἐλάχιστα ἡ οὐδόλως ἀνταποκρίνωνται εἰς τὴν πραγματικότητα. Σχηματίζεται οὕτω συχνότατα ψευδῆς καὶ παραπλανητικὴ ἀτμόσφαιρα, ὁδηγοῦσα τὴν κοινὴν γνώμην εἰς

έσφαλμένας κρίσεις καὶ εἰς συμπεράσματα, τὰ ὅποῖα πᾶν ἄλλο ἢ θεμελιωῦνται ἐπὶ πραγματικῶν δεδομένων. Ἡ ἔλλειψις συναισθήματος κοινωνικῆς εὐθύνης τῶν διαθετόντων τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως δημιουργεῖ δύστατον πρόβλημα εἰς πλείστας χώρας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καὶ θέτει εἰς κίνδυνον αὐτὴν ταύτην τὴν ὁμαλήν λειτουργίαν τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.

4. Ἐλευθεροτυπία καὶ δημοσιογραφία.—Τὸ ἴσχυον Σύνταγμα κατοχυρώνει τὴν ἐλευθεροτυπίαν διὰ τοῦ ἀρθρ. 14 αὐτοῦ, τὸ ὅποῖα ὅρίζει ὅτι «ὁ τύπος εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἐπιτελεῖ δημοσίαν ἀποστολήν, συνεπαγομένην δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις, ὡς καὶ εὐθύνην διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν δημοσιευμάτων του». Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τίθενται τὰ δρθά πλαίσια τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου, ἡ ἀσκησις τῆς ὅποιας ἀποτελεῖ λειτούργημα καὶ πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ὑπογραμμίζεται δὲ ἡ εὐθύνη, τὴν ὅποιαν ὑπέχει ὁ Τύπος ὡς κύριον μέσον ἐνημερώσεως τῆς κοινῆς γνώμης, διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν δημοσιευμάτων του. Ἡ εὐθύνη αὕτη θεμελιώνει τὴν λῆψιν καταστατικῶν μέτρων ἐναντίον τοῦ ἔξερχομένου τῶν δρίων τῆς ἀποστολῆς του Τύπου, ὑπὸ τὴν μορφὴν ἰδίως ποινικῶν κυρώσεων, εἰς ὀρισμένας δὲ περιπτώσεις, ρητῶς κατονομαζομένας εἰς τὸ Σύνταγμα, καὶ ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς κατασχέσεως τοῦ ἐντύπου. Ἐξ ἀντιθέτου, τὸ Σύνταγμα ρητῶς ἀπαγορεύει τόσον τὴν λογοκρισίαν, δύον καὶ πᾶν ἄλλο προληπτικὸν μέτρον, δεδομένου ὅτι ταῦτα δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου. Κατ' ἔξαρτεσιν δύως τὸ Σύνταγμα ἐπιτρέπει τὴν παῦσιν τοῦ ἐντύπου — ἡ ὅποια ἀποτελεῖ προληπτικὸν μέτρον — εἴτε ὡς προσωρινή, εἴτε καὶ ὡς δριστική, ἀπαγγελλομένην δὲ πάντοτε διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ὅταν ἀπαγγελθοῦν κατ' αὐτοῦ ἀλλεπάλληλοι καταδίκαι δι' ὀρισμένα ἀξιόποινα ἀδικήματα, εἰδικώτερον δὲ διὰ τὰ ἀδικήματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια συνεπάγονται κατάσχεσιν, ὡς καὶ δι' ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὅποιων προσβάλλεται ὁ ἰδιωτικὸς ἢ ὁ οἰκογενειακὸς βίος.

Διὰ τοῦ θεσμικοῦ Ν.Δ. 346/1969 «Περὶ Τύπου» ρυθμίζονται, βάσει τοῦ Συντάγματος, ἀπαντα τὰ θέματα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Τύπου, τὴν ἕκδοσιν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, τὸν οἰκονομικὸν ἔλεγχον τῶν ἐπιχειρήσεων Τύπου καὶ τὰ διὰ τοῦ Τύπου διαπραττόμενα ἀδικήματα.

Ἡ ἀπαγόρευσις τῶν προληπτικῶν μέτρων ἴσχυει μόνον διὰ τὸν

Τύπον. Τούναντίον ἐπὶ τῶν ἄλλων μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως ἐπιτρέπονται προληπτικά μέτρα, δεδομένου ὅτι ἡ τελευταία παράγγραφος τοῦ ἄρθρ. 14 τοῦ Συντάγματος ὁρίζει ὅτι αἱ προστατευτικαὶ διὰ τὸν Τύπον διατάξεις δὲν ισχύουν διὰ τὸν κινηματογράφον, τὰ δημόσια θεάματα, τὴν φωνογραφίαν, τὴν ραδιοφωνίαν, τὴν τηλεόρασιν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παρεμφερῆ μέσα μεταδόσεως λόγου ἢ παραστάσεως.

Ἐν ὅψει τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Τύπος ἐπιτελεῖ λειτουργημα, τὸ Σύνταγμα λαμβάνει εἰδικήν πρόνοιαν καὶ διὰ τὰ πρόσωπα τὰ ἀσκοῦντα τὸ λειτουργημα τοῦτο, τοὺς δημοσιογράφους, προβλέπον (ἄρθρ. 14 § 11) ὅτι «νόμος ὁρίζει τὰ προσόντα, τοὺς ὄρους καὶ τοὺς δεοντολογικοὺς κανόνας ἀσκήσεως τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἐπαγγέλματος». Δὲν εἶναι πράγματι, νοητὸν τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀσκοῦν τὸ δημοσιογραφικὸν ἐπάγγελμα, εἴτε ὡς ἐκδόται, εἴτε ὡς συντάκται, νὰ μὴ συγκεντρώνουν ὡρισμένα προσόντα καὶ νὰ μὴ παρέχουν ὡρισμένα ἔχεγγυα ἥθους καὶ ἀκεραιότητος, συγχρόνως δὲ καὶ νὰ μὴ συμμορφοῦνται, κατὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ λειτουργήματος των, πρὸς ὡρισμένους δεοντολογικοὺς κανόνας. Τὴν πρόνοιαν ταύτην ἐπιβάλλει τὸ γεγονός ὅτι ὁ Τύπος ἀσκεῖ σημαντικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπεται νὰ ἀσκοῦν τὸ δημοσιογραφικὸν λειτουργημα πρόσωπα ἀκατάλληλα πρὸς τοῦτο καὶ δυνάμενα νὰ ἀσκήσουν φθοροποιὸν ἐπίδρασιν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην.

5. Πολῖται καὶ Τύπος.—Ἐξ ὅσων ἐλέχθησαν, εὔκολον εἶναι νὰ καταλήξῃ τις εἰς συμπεράσματα ἐν σχέσει πρὸς τὴν στάσιν, τὴν ὅποιαν ἐπιβάλλεται νὰ ἀκολουθοῦν οἱ πολῖται ἔναντι τοῦ Τύπου. Διότι, ἐφ' ὅσον ὁ Τύπος διευθύνεται, κατὰ κανόνα, ἀπὸ μεγάλας οἰκονομικὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὅποιαι θέτουν εἰς πρωταρχικὴν μοῖραν, ἐν παραβολῇ πρὸς τὸ δημόσιον συμφέρον, τὰ ἵδια αὐτῶν συμφέροντα, ὁ πολίτης πρέπει νὰ εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἐπιψυλακτικὸς ἔναντι τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ σπεύδῃ νὰ τὰ νίοθετῆ διὰ ἀνταποκρινόμενα πλήρως πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἀντιθέτως, πρέπει νὰ τὰ ὑποβάλλῃ εἰς προσεκτικὴν βάσανον καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ διαπιστώσῃ κατὰ πόσον ἀνταποκρίνονται ἢ ὅχι πρὸς τὰ πραγματικὰ δεδομένα. «Ἄν δὲν τὸ πράττῃ, διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ παρασυρθῇ εἰς πεπλανημένας ἐντυπώσεις καὶ ἴδεας, διὰ τὰς ὅποιας, ὅταν μετανοήσῃ καὶ συλλάβῃ τὴν ἀλήθειαν, θὰ εἶναι ἵσως πλέον ἀργά. Διότι θὰ ἔχῃ ἐνεργήσει κατὰ τρόπον ἀντίθετον καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κοινωνικῆς ὀλότητος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἵδιον αὐτοῦ πραγματικὸν συμφέρον.

1. Ποῦ στηρίζεται ἡ λειτουργία τῆς δημοκρατίας ;
2. Ποῖος ὁ ἀπαραίτητος δρός λειτουργίας τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ;
3. Ποῖα εἶναι τὰ θεμελιώδη δικαιώματα τοῦ πολίτου ;
4. Ποῖα εἶναι τὰ πολιτικὰ δικαιώματα ;
5. Ποῖαι αἱ κατηγορίαι καθηκόντων τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ;
6. Ποῖα τὰ καθήκοντα πρὸς τὸ Κράτος ;
7. Πῶς ἐκπληροῦται τὸ καθῆκον τῆς ὑπερασπίσεως τῆς Πατρίδος ;
8. Τί εἶναι τὸ καθῆκον τῆς πίστεως πρὸς τὴν Πατρίδα ;
9. Τὶ σημαίνει ὑπακοή εἰς τοὺς νόμους ;
10. Τὶ σημαίνει συνεισφορὰ εἰς τὰ δημόσια βάρη ;
11. Ποία ἡ σημασία τοῦ καθήκοντος ἀσκήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος ;
12. Διὰ ποίου τρόπου ὁ πολίτης συμβάλλει εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιούσης ;
13. Ποίον τὸ καθῆκον τῆς στοιχειώδους μορφώσεως ;
14. Πῶς ὁ πολίτης δύναται νὰ προστατεύσῃ ἐμμέσως τὴν ὑγείαν τοῦ συνόλου ;
15. Ποία τὰ προσωπικὰ καθήκοντα ;
16. Τί εἶναι τὸ καθῆκον ἀσκήσεως ἐνὸς ἐπαγγέλματος ;
17. Τί εἶναι τὸ καθῆκον προλήψεως ἡ ματαιώσεως ἐνὸς ἐγκλήματος καὶ τὶ τὸ καθῆκον ἀμύνης ;
18. Ποία τὰ καθήκοντα τῶν πολιτῶν ὡς γονέων ;
19. Τί ἔχεται ἀπὸ τὴν τήρησιν τοῦ Κάδικος Ὁδικῆς Κυκλοφορίας ;
20. Πότε ἐνοχλοῦμεν τοὺς ἄλλους ;
21. Τί καλοῦμεν ἡθικὸν καθῆκον ;
22. Ποῖα τὰ ἡθικὰ καθῆκοντα ;
23. Τὶ σημαίνει εὐπρεπής δημοσία συμπεριφορά ;
24. Ποῖα εἶναι κοινωφελῆ ἔργα καὶ ποῖον τὸ πρὸς αὐτὰ καθῆκόν μας ;
25. Τί καλεῖται κόμμα ;
26. Τὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κομμάτων ;
27. Ποῖαι αἱ προύποθέσεις ίδρυσεως καὶ λειτουργίας πολιτικῶν κομμάτων ;
28. Ποῖαι αἱ ὑποχρεώσεις τῶν κομμάτων ;
29. Ποίων κομμάτων ἀπαγορεύεται ἡ ίδρυσις ;
30. Γρίσταται περιορισμὸς συμμετοχῆς εἰς κόμματα ;
31. Τί καλεῖται ἐκλογικὸν σῶμα ;
32. Πότε ἡ φηροφορία λέγεται καθολικὴ ;
33. Ποῖα προσόντα πρέπει νὰ έχῃ δὲ ἐκλογεύς ;
34. Ποῖοι στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ;
35. Ποῖος δὲ σκοπὸς συντάξεως ἐκλογικῶν καταλόγων ;
36. Τί εἶναι αἱ ἐκλογαί ;
37. Ποία ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν ;
38. Πῶς διεξάγονται αἱ ἐκλογαί ;
39. Τί εἶναι ἐκλογικὸν σύστημα ;
40. Ποία ἡ σημασία τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος ;
41. Τί εἶναι πλειονοψηφικὸν σύστημα ;
42. Τί εἶναι ἀναλογικὸν σύστημα ;

43. Τί ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐκπροσώπησιν εἰς τὴν Βουλὴν κόμματος ή συνασπισμοῦ κομμάτων ;
44. Τὸ Σύνταγμα εἰς ποίαν περίπτωσιν ἀναφέρει τὸ εἶδος τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος ;
45. Τί καλεῖται κοινὴ γνώμη ;
46. Ποια ἡ σημασία τῆς ἐνημερώσεως τοῦ λαοῦ ;
47. Πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἐνημέρωσις τοῦ λαοῦ ;
48. Ποῖοι οἱ παράγοντες διαμορφώσεως τῆς κοινῆς γνώμης ;
49. Ποῖα τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσεως ;
50. Δύναται δὲ Τύπος νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ διατί ;
51. Διατί σήμερον ὑφίσταται κίνδυνος δλεθρίας ἐπιρροῆς τοῦ Τύπου ;
52. Πῶς κατοχυροῦται ἡ ἐλευθεροτυπία ;
53. Ἐπιτρέπεται ἡ λογοκρισία καὶ δὲ προληπτικὸς ἔλεγχος τοῦ Τύπου ;
54. Πότε καὶ πῶς ἐπιτρέπεται ἡ παύσις ἐνὸς ἐντύπου ;
55. Ποία ἡ πρόνοια τοῦ νόμου διὰ τοὺς δημοσιογράφους ;
56. Ποια πρέπει νὰ είναι ἡ στάσις τοῦ πολίτου ἔναντι τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΧ

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τὸ Κράτος κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔχει ἐπωμισθῆ καθήκοντα ζωτικῆς σημασίας, ἡ ἐκπλήρωσις τῶν δποίων ἀποτελεῖ τὸν λόγον ὑπάρξεως του ὡς ἡθικῆς προσωπικότητος μὲ ἀποστολὴν τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἔθνικῆς ἐλευθερίας, τῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως, τῆς ὑλικῆς εὐημερίας καὶ τῆς πνευματικῆς προόδου τῶν πολιτῶν του. Εἶναι ὑποχρεωμένον νὰ μεριμνῇ διὰ τὴν ἔθνικὴν ἄμυναν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας, ν' ἀντιμετωπίζῃ τὰ προβλήματα τὰ προκύπτοντα ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, νὰ ἴκανοποιῇ τὰς προσδοκίας καλυτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἀρτιωτέρων καὶ πυκνοτέρων δικτύων καὶ ἄλλων κατασκευῶν δημοσίας χρήσεως, νὰ καλύπτῃ τὰς ἀνάγκας ἀποτελεσματικωτέρας προστασίας τῆς ὑγείας τῶν πολιτῶν, νὰ βελτιώνῃ συνεχῶς τὴν λειτουργίαν τῆς κρατικῆς μηχανῆς καὶ νὰ δργανώνῃ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

Ἡ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων αὐτῶν συνεπάγεται τεραστίας δαπάνας, τὸ ὑψὸς τῶν δποίων ἀνέρχεται σταθερῶς εἰς ὅλας τὰς χώρας, διότι ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος διευρύνεται ὁ ρόλος τοῦ Κράτους καὶ διογκούνται αἱ ὑποχρεώσεις του. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι προϊὸν τῆς ἴστορικῆς ἐξελίξεως καὶ ἀποτελεῖ θεμελιώδες γνώρισμα καὶ συνέιται τῆς συντελεσθείσης κατὰ τὸν αἰῶνά μας τεχνικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου. Ἡ ἀντιμετώπισις τῶν δαπανῶν τούτων προϋποθέτει καὶ ἀντίστοιχα ἔσοδα, τὰ ὅποια ἀντλοῦνται ἐκ διαφόρων πηγῶν.

I. Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἡ πολιτικὴ τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν δαπανῶν καὶ τῶν ἐσόδων του ἀποτυποῦται εἰς ἀριθμοὺς διὰ τοῦ προλογισμοῦ, δό δποίος εἶναι ἀδένιαύσιος τυπικὸς νόμος, διὰ τοῦ δποίου προσδιορίζονται αἱ

πηγαὶ καὶ ἡ πιθανὴ ἀπόδοσις τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ καθορίζονται τὰ δρια τῶν ἔξοδων τοῦ Κράτους δι’ ἕκαστον οἰκονομικὸν ἔτος». Ὁ προϋπολογισμός, δηλαδή, εἶναι πρᾶξις λογιστική, νομική καὶ πολιτική. ‘Ως λογιστική πρᾶξις ἔχει τὴν αὐτὴν θεμελιώδη σημασίαν, τὴν ὅποιαν ἔχει καὶ διὰ πᾶσαν ἴδιωτικὴν οἰκονομίαν καὶ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸ Κράτος λόγῳ τῆς ἐκτάσεως τῶν οἰκονομικῶν του, τοῦ εὑρυτάτου κύκλου τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀφορᾶ, τῆς ἐλλείψεως φυσικῆς ἐκπροσωπήσεως καὶ τῆς ροπῆς πρὸς αὕξησιν τῶν δαπανῶν. ‘Ως νομικὴ πρᾶξις, εἶναι ἀπαραίτητος διὰ νὰ ἔχουν νόμιμον χαρακτῆρα αἱ ἐνέργειαι τῶν δργάνων τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας, διότι δι’ αὐτοῦ, ὡς νόμου, παρέχεται εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσίαν ἡ τυπικὴ ἔγκρισις καὶ ἀδεια ὅπως προβῇ εἰς δαπάνας καὶ εἰσπράξεις. ‘Ως πολιτικὴ πρᾶξις, τέλος, ὁ προϋπολογισμὸς πρῶτον, ἀποτελεῖ μέσον πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως, παρέχων ἀκριβῆ εἰκόνα αὐτοῦ καὶ τοῦ μέτρου κατὰ τὸ ὅποιον θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ δεύτερον ἀπαλλάσσει τὴν Κυβέρνησιν ἐκ τῆς εὐθύνης διὰ τὰ παρ’ αὐτῆς πραγματοποιούμενα ἔξοδα καὶ ἔσοδα, ἐφ’ ὅσον ταῦτα περιορίζοται ἐντὸς τῶν ἐν αὐτῷ προβλεφθέντων δρίων καὶ στηρίζονται εἰς κειμένας διατάξεις νόμων.

‘Ο προϋπολογισμὸς εἶναι βραχυχρόνιον — ἐνιαύσιον — πρόγραμμα οἰκονομικῆς δράσεως καὶ δι’ αὐτοῦ ἐπιδιώκεται ἡ δρθιογρικὴ κατανομὴ τῶν διαθεσίμων πόρων ἐνὸς ἔτους πρὸς ἵκανοποίησιν τῶν δημοσίων ἀναγκῶν καὶ πραγματοποίησιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ διατίθενται τὰ ἀναγκαῖα ποσὰ διὰ τὴν δργάνωσιν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης καὶ τῆς ἐννόμου τάξεως, διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν διασφάλισιν τῆς χρηματικῆς τάξεως (ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων πρὸς ἔξασφάλισιν καὶ προστασίαν τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας), διὰ τὴν παραγγήν ὑπηρεσιῶν πρὸς ἵκανοποίησιν συλλογικῶν ἀναγκῶν, τὰς ὅποιας δὲν δύναται νὰ ἵκανοποιήσῃ ἡ ἴδιωτικὴ πρωτοβουλία, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἵκανοποίησιν ἀτομικῶν ἀναγκῶν, αἱ ὅποιαι, λόγῳ τῆς εἰσοδηματικῆς ἀνισότητος, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἵκανοποιηθοῦν ἐπαρκῶς ἄνευ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 82 § 1) «οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται οὐδὲ εἰσπράττεται ἄνευ νόμου», ὅπερ σημαίνει ὅτι εἰς τὸν προϋπολογισμὸν οὐδὲν κονδύλιον ἐσόδων δύναται ν’ ἀναγραφῆ, ἀν δὲν ὑπάρχῃ προηγου-

μένων ειδικός νόμος ἐπιβάλλων τὸν φόρον, ἐξ οὗ θὰ προέλθῃ τὸ ἔσοδον. Διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐγκρίνεται ἡ ἐτησία εἰσπραξίας τῶν φόρων, οἱ ὄποιοι ἔχουν ἐπιβληθῆ διὰ προηγούμενών νόμων, καὶ ἡ ἐτησία δαπάνη διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ὑποχρεώσεων, τὰς ὁποίας ἔχει ἀναλάβει τὸ Κράτος διὰ νόμων ἢ δύναται ν' ἀναλάβῃ.

Ο προϋπολογισμὸς τῶν ἔσοδων καὶ τῶν ἔξόδων τοῦ Κράτους εἰσάγεται εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἕνα τούλαχιστον μῆνα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους καὶ ψηφίζεται ὑπ' αὐτῆς — κατὰ τὸ ἥρθο. 83 § 3 καὶ 1 τοῦ Συντάγματος. 'Η μὴ τήρησις τῆς διατάξεως ταύτης, ἡ ὄποια περιελαμβάνετο καὶ εἰς τὰ Συντάγματα τοῦ 1911 καὶ τοῦ 1952, ἀποτελεῖ συνταγματικὴν ἀταξίαν, ἥτις ὅμως εἶχε καταστῆ μόνιμον καθεστώς πᾶρ' ἡμῖν, διότι ἐπὶ 35 ἔτη οὐδέποτε ἐλληνικὸς προϋπολογισμὸς εἶχε κατατεθῆ ἐντὸς τῶν συνταγματικῶν προθεσμιῶν. 'Απὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου ἡ ἀταξία αὕτη ἔξελπε καὶ οἱ προϋπολογισμοὶ τοῦ 1967, τοῦ 1968, τοῦ 1969 καὶ τοῦ 1970 κατετέθησαν (εἰς τὸ ἀναπληροῦν τὴν Βουλὴν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον) ἐντὸς τῆς προθεσμίας τῆς ὁρίζομένης ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ οὕτως ἡ δημοσιονομικὴ διαχείρισις γίνεται πλέον βάσει ἐκ τῶν προτέρων ἐγκεκριμένου προϋπολογισμοῦ.

II. ΣΚΟΠΟΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τὸ Κράτος διαθέτει τὰ ἔσοδά του δι' ὅλους τοὺς σκοπούς του, ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ὄποίων ἀπαιτεῖ δαπάνην: διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀμυναν καὶ ἀσφάλειαν, διὰ τὴν μισθοδοσίαν τῶν κρατικῶν λειτουργῶν, διὰ τὴν συνταξιοδότησιν τῶν ἀποχωρούντων τῆς ὑπηρεσίας, διὰ τὴν παιδείαν, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν καὶ ὑγείαν, διὰ τὴν γεωργίαν, διὰ τὴν συνταξιοδότησιν καὶ προστασίαν τῶν ἀγροτῶν, διὰ τὴν ἔξυπηρέτησιν τοῦ δημοσίου χρέους κλπ. Διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἔξόδων ἐκφράζεται ἀντικειμενικῶς ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως εἰς μίαν δεδομένην περίοδον, δηλαδὴ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὄποιον αὕτη ἀξιολογεῖ τὰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς χώρας καὶ ἡ στάσις τῆς ἔναντι τῶν γενικωτέρων προβλημάτων, ἀτινα ἀπασχολοῦν τὴν ἀνθρωπότητα.

Τὰ 46% τῶν συνολικῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1970, ἥτοι ποσὸν 24.764 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, διατίθενται διὰ μισθούς, συντάξεις καὶ περίθαλψιν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ κρατικῶν λειτουρ-

γῶν καὶ τῶν συνταξιούχων. Εἰδικώτερον οἱ μὲν ἐν ἐνεργείᾳ κρατικοὶ λειτουργοὶ ἀπορροφοῦν 17.975 ἑκατομμύρια, οἱ δὲ συνταξιούχοι 6.788.

III. ΠΗΓΑΙ ΕΣΟΔΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Κυρία καὶ τακτικὴ πηγὴ ἐσόδων τοῦ Κράτους εἰς ὅλας τὰς χώρας, διὰ τὴν ἀντιμετώπισην τῶν δαπανῶν του, εἶναι οἱ φόροι, δευτερεύουσα ὡρισμένα δικαιώματά του καὶ πρόσοδοι, ἔκτακτος δὲ τὰ δημόσια δάνεια.

A' - ΦΟΡΟΙ - ΑΜΕΣΟΙ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΟΙ

Φόρος εἶναι «ἡ κατὰ νόμον ἀναγκαστική, ἀνευ εἰδικῆς ἀντιπαροχῆς εἰσφορὰ εἰς τὸ Κράτος ἐκ μέρους φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του». Οἱ φόροι εἶναι δύο εἰδῶν : ἀμεσοί καὶ ἔμμεσοι. *Ἄμεσοι φόροι εἶναι οἱ ἀπ' εὐθείας ἐπιβαλλόμενοι ἐπὶ τῶν ὑποχρέων πολιτῶν, βάσει τοῦ εἰσοδήματός των ἢ ἔξ ὅλων προσωποπαγῶν αἰτίων (κληρονομίας, δωρεᾶς κλπ.) καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ μετατεθοῦν εἰς τοὺς ὄμοις ἄλλων, ἐμμεσοί φόροι εἶναι οἱ ἐπιβαλλόμενοι ἐπὶ ὡρισμένων ἀγαθῶν ἢ ὑπηρεσιῶν καὶ ἐπιβαρύνοντες τὰ ἄτομα μόνον ἐνῷ μέτρῳ κάμνουν χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν τούτων ἢ ὑπηρεσιῶν. Οἱ ἔμμεσοι φόροι ἐπιβάλλονται ἐπὶ ἀγαθῶν κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν των εἰς τὴν χώραν (δασμοί), κατὰ τὴν παραγωγὴν των (φόροι καταναλώσεως, ὅπως τοῦ καπνοῦ), κατὰ τὴν μεταβίβασίν των (φόρος μεταβιβάσεως ἀκινήτων, χαρτόσημον τιμολογίαν κλπ.) καὶ ἐπὶ παροχῆς ὑπηρεσιῶν ἢ ἐπὶ οἰασδήποτε συναλλαγῆς ἢ ἐγγράφου.*

Οἱ ἀμεσοί φόροι θεωροῦνται κοινωνικῶς δικαιούτεροι τῶν ἔμμεσων, διότι ἐπιβαρύνουν τοὺς πολίτας ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς των καὶ δὲν πλήγουν τοὺς οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρους, ἐνῷ οἱ ἔμμεσοι (οἱ περισσότεροι, τούλαχιστον, ἔξ αὐτῶν) ἐπιβαρύνουν τὸ σύνολον, διότι προέρχονται ἔξ ἀγαθῶν εὑρείας καταναλώσεως, τὰ ὅποῖα εἶναι ἔξ ἵσου σχεδὸν ἀναγκαῖα εἰς ὅλους. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύγχρονα κράτη προσπαθοῦν ὅπως βελτιώνεται συνεχῶς ἡ σχέσις μεταξὺ ἀμέσων καὶ ἔμμεσων φόρων, δι' αὐξήσεως τῶν ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας ἐσόδων.

Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ ἀμεσοί φορολογία ήτο ἀναλογική,

ό καταβαλλόμενος, δηλαδή, φόρος άντεπροσώπευε σταθερὸν ποσοστὸν τοῦ εἰσοδήματος, τῆς κληρονομίας, τῆς δωρεᾶς κλπ., ἀδιαφόρως τοῦ ὑψους των. Σήμερον δύμας σπανίως ἀπαντῶνται καθαρῶς ἀναλογικοὶ ἄμεσοι φόροι, διότι ἔχει καθιερωθῆ καὶ γενικευθῆ τὸ σύστημα τῆς προστασίας τοῦ δευτερογένετος ποσόν, τόσον ὑψηλότερον δρίζεται τὸ ποσοστὸν τοῦ φόρου (ό λεγόμενος «φορολογικὸς συντελεστής»). Τὸ σύστημα τοῦτο θεωρεῖται κοινωνικῶς δικαιότερον καὶ οἰκονομικῶς λογικώτερον, διότι ἔνας εὔπορος δαπανῶν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων του διλγώτερα διὰ τὰ ἀπαραίτητα καὶ περισσότερα διὰ πολυτελῆ διαβίωσιν ἀπὸ ἕνα μέτριον εἰσοδηματίαν ἢ ἀπὸ ἕνα πτωχόν, διαθέτει περιθώρια νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ Κράτος μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν εἰσοδημάτων του. Βάσει τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, μάλιστα, ἀπαλλάσσονται τελείως τῆς φορολογίας τὰ χαμηλὰ εἰσοδήματα.

1. Ἀμεσοί φόροι

“Αμεσοί φόροι εἶναι οἱ ἔξης :

1. ‘Ο φόρος εἰσοδήματος, ὁ δόποιος διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ κατηγορίας ἀναλυτικῶν φόρων, τὰς ἔξης : α) ’Ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἔξι οἰκοδομῶν· β) ’Ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἔξι ἐκμισθώσεως γαιῶν· γ) ’Ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐκ κινητῶν ἀξιῶν· δ) ’Ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἔξι ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων· ε) ’Ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐκ γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ἐκμεταλλεύσεων· στ) ’Ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ζ) ’Ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἔξι ὑπηρεσιῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων.

Ἐκ τοῦ φορολογητέου εἰσοδήματος ἐκπίπτεται (ἐκτὸς ἄλλων εἰδικῶν ἐκπτώσεων) ποσὸν 15.000 δρχ. κατὰ φορολογούμενον, ποσὸν 9.000 διὰ τὴν σύζυγον καὶ 5.000 δι’ ἔκαστον συνοικοῦν καὶ βαρῦν τὸν φορολογούμενον πρόσωπον, τὰ ἔξοδα ἱατρικῆς καὶ νοσοκομειακῆς περιθάλψεως, αἱ δωρεαὶ εἰς τὸ Δημόσιον κλπ., τὰ ἀσφάλιστρα ζωῆς κλπ. Ο φόρος εἰσοδήματος ὑπολογίζεται βάσει τοῦ προοδευτικοῦ συστήματος.

2. Οἱ φόροι εἰσοδήματος περιλαμβάνουν τῶν δωρεῶν καὶ τῶν κερδῶν ἐκ λαχείων, οἱ δόποιοι ἐπίσης ὑπολογίζονται βάσει τοῦ προοδευτικοῦ συστήματος, ὥστε νὰ φορολογοῦνται βαρύτερον αἱ μεγαλύτεραι περιουσίαι.

‘Η φορολογική συνείδησις. Κάθε πολίτης, έχων ειδόμενα πέραν ένδεικνυτών του δικαιώματος, διφέρει από τον άλλον ότι οι φορολογικούμενοι έδηλωσε τα πραγματικά εισοδήματά του καὶ «βεβαιώνει» τὸν ἀναλογούντα φόρον, διόποιος ἀκολούθως εἰσπράττεται οὐ πότε τοῦ Δημοσίου Ταμείου. ‘Η παράλειψις ὑποβολῆς δηλώσεως φορολογίας εἰσοδήματος ἢ ἡ ὑποβολὴ ἀνακριβοῦς δηλώσεως οὐ πότε τῶν πρόσων τοῦτο ὑποχρέων συνιστᾶ ἀδίκημα φορολογίας, τὸ διόποιον τιμωρεῖται διὰ ποινῆς φυλακίσεως τούλαχιστον ἔνδεικνυτος καὶ χρηματικῆς ποινῆς ἀπό 20.000 μέχρις 1.000.000.

‘Η ὑποβολὴ εἰλικρινοῦς φορολογικῆς δηλώσεως ἀποτελεῖ ἐν τῶν θεμελιωδῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου. Εἰς δὲ τὰς προηγμένας χώρας ἡ προσπάθεια τῆς ἔξαπατήσεως τοῦ Κράτους δι’ ἀποκρύψεως τοῦ εισοδήματος (ἡ προσπάθεια φορολογίας) θεωρεῖται ἀτιμωτικὸν ἀδίκημα καὶ κολάζεται μὲν ἔξοντωτικὴν αὐτηρότητα. “Οσον περισσότερον προηγμένη εἶναι μία χώρα, τόσον περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ φορολογικὴ συνείδησις τῶν πολιτῶν της καὶ τὰ κρούσματα φοροκλοπῆς σπανιώτερα.

2. Έμμεσοι φόροι

Έμμεσοι φόροι εἶναι :

1. Οἱ δασμοί, δηλαδὴ οἱ ἐπὶ τῆς ἀξίας φόροι, οἱ διόποιοι ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων εἰς τὴν χώραν ἐμπορευμάτων καὶ οἱ διόποιοι ἐπιβαρύνουν τὴν τιμὴν πωλήσεώς των. Διὰ τῶν δασμῶν ἐπιδιώκονται ἀφ’ ἔνδεικνυτικοὶ σκοποὶ (πρόσκτησις ἐσόδων οὐ πότε τοῦ Κράτους ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς μὴ παραχωρούμενων εἰς τὴν χώραν εἰδῶν, ὅπως ὁ καφὲς κ.ἄ.) καὶ ἀφ’ ἑτέρου προστατευτικοὶ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς. Εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν σκοπὸς τοῦ δασμοῦ εἶναι νὰ καταστῇσῃ τὸ ξένον ἐμπόρευμα ἀκριβώτερον ἀπὸ τὸ δύμοιδὲς ἐγχώριον, ὥστε νὰ μὴ τὸ συναγωνίζεται ἔξοντωτικῶς. ‘Η Ἑλλάς, ἀπὸ τῆς συνδέσεώς της μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα ἢ Κοινὴν Ἀγορὰν (1962) ὑποχρεούται ὅπως μειώνῃ συνεχῶς τοὺς δασμοὺς ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἐκ τῶν χωρῶν τῆς EOK προ-

όντων, ἀλλὰ μὲ ρυθμὸν βραδύτερον ἔκείνου, μὲ τὸν ὅποῖον μειώνουν αἱ χῶραι αὗται τοὺς δασμοὺς ἐπὶ τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγομένων προϊόντων.

2. Οἱ φόροι εἰπὶ τῆς καταναλώσεως, οἱ ὅποιοι ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῶν παραγομένων καὶ καταναλισκομένων εἰς τὸ ἑσωτερικὸν εἰδῶν καὶ ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν.

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐσόδων ἐξ ἐμμέσων φόρων δύνανται νὰ ὑπαχθοῦν καὶ τὰ ἐξῆς: α) Τὰ ἔσοδα ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν εἰδῶν κρατικοῦ μονοπωλίου β) Τὰ ἔσοδα ἐκ τῶν τελῶν καὶ τοσήν μονοπωλίου, τὸ ὅποῖον ἐπικολλᾶται ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐγγράφων (συμφωνητικῶν, ἀποδείξεων ἐνοικίου, συναλλαγματικῶν, συμβολαίων κλπ.).

Αἱ φορολογικαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ κράτους εἶναι τέσσαρες:

1. Τὰ Τελωνεῖα, τὰ ὅποια βεβαιώνουν τοὺς δασμούς.

2. Αἱ Ἐφορίαι Καπνοῦ, αἱ ὅποιαι βεβαιώνουν τὸν φόρον παραγγῆς καπνοῦ καὶ τὸν φόρον καταναλώσεως καπνοῦ.

3. Τὸ Γενικὸν Χημεῖον τοῦ Κράτους, τὸ ὅποῖον βεβαιώνει τὸν φόρον καταναλώσεως οἰνοπνεύματος καὶ βύνης.

4. Αἱ Οἰκονομικαὶ Ἐφορίαι, αἱ ὅποιαι βεβαιώνουν τοὺς ἀμέσους φόρους (καὶ τινας ἐμμέσους) καὶ ἀποστέλλουν κατόπιν χρηματικοὺς καταλόγους εἰς τὰ Δημόσια Ταμεῖα, ἀτινα ἐνεργοῦν τὴν εἰσπραξιν τῶν φόρων παρὰ τῶν φορολογουμένων.

Β' - ΆΛΛΑΙ ΠΡΟΣΩΔΟΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Πέραν τῶν φόρων (ἀμέσων καὶ ἐμμέσων) ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι πηγαὶ ἐσόδων τοῦ Κράτους, αἱ κυριώτεραι τῶν ὅποιων εἶναι αἱ ἐξῆς:

1. Δικαιώματα τοῦ Κράτους: ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς κέρδη ὡρισμένων ἐπιχειρήσεων μονοπωλιακοῦ χαρακτῆρος, ὅπως ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, τὸ Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, ὁ Ο.Τ.Ε., ἡ Δ.Ε.Η. κλπ. ἐκ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης (δικαστικὰ τέλη καὶ δικαιώματα καὶ χρηματικαὶ ποιναὶ). ἐξ ἀπαλλαγῆς ὑποχρεώσεων (ἐξαγοραὶ στρατιωτικῆς θητείας). ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως ξένων ἐταῖρων. ἐκ τῆς κατοχυρώσεως βιομηχανικῶν σημάτων καὶ διπλωμάτων εὑρεσιτεχνίας. ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ίαματικῶν πηγῶν κ.ά.

2. Πρόσσοδοι ἐκ προσφορᾶς ὑπηρεσιῶν (Ταχυδρομεῖα) καὶ ἐκ τῆς λειτουργίας διαφόρων καταστημάτων, ὅπως τὸ Ἑθνικὸν Τυπογραφεῖον,

τὸ Γενικὸν Χημεῖον τοῦ Κράτους, αἱ Ἀποθῆκαι τῶν Τελωνείων κλπ.

3. Περιουσία τοῦ Κράτους, ὅπως τὰ δημόσια κτήματα, τὰ δάση, οἱ λιμένες, αἱ ίαματικαὶ πηγαὶ, τὰ μεταλλεῖα, τὰ δρυχεῖα, τὰ ἰχθυοτροφεῖα κλπ., τὰ ὁποῖα προσπορίζουν εἰς τὸ Δημόσιον σημαντικὰ εἰσοδήματα.

4. Πρόσοδοι ἐκ τῶν Κρατικῶν Λαχείων (Ἐθνικοῦ, Λαϊκοῦ καὶ Εἰδικοῦ).

Γ' - ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΝΕΙΑ

Αἱ ἔκτακτοι δαπάναι τοῦ Κράτους λόγῳ πολέμου ἢ μεγάλων θεομηνῶν ἢ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων παραγωγικῶν ἔργων δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀντιμετωπισθοῦν διὰ τῶν τακτικῶν ἐσόδων του. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἀναζητοῦνται πόροι ἐξ ἄλλων πηγῶν, ἡ σημαντικωτέρα καὶ συνηθεστέρα τῶν ὁποίων εἶναι τὸ δῆμος οἰκισμὸς τοῦ Κράτους, ἡ χρησιμοποίησις τῶν δημοσίων θησαυρῶν, ἡ ἐπιβολὴ ἔκτακτου φορολογίας, ἡ ἔκδοσις χρήματος ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας). Τὸ σύνολον τῶν ἀνὰ πᾶσαν δεδομένην στιγμὴν ὑποχρεώσεων τοῦ Κράτους ἐκ δημοσίων δανείων ἀποτελεῖ τὸ δῆμος οἰκισμὸς τῆς χώρας.

Κατὰ τῶν δημοσίων δανείων ἔχουν διατυπωθῆ διάφορα ἐπιχειρήματα, τὸ κυριώτερον ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι ὅτι ταῦτα (ἐπειδὴ κατὰ κανόνα εἶναι μακροπρόθεσμα) ἐπιτρέπουν εἰς τὴν παροῦσαν γενεάν ν' ἀπολαμβάνῃ εἰς βάρος τῆς μελλούσης, ἥτις θὰ ἐπιστρέψῃ τὸ δάνειον διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ τοκοχρεωλυσίου. 'Εφ' ὅσον δύμας διὰ τοῦ δανείου δὲν ἀποσκοπεῖται ἡ κάλυψις τακτικῶν δαπανῶν, ἀλλὰ ἡ πραγματοποίησις δαπανῶν κεφαλαίου ἡ ἐπενδύσεως, τὸ ἐπιχειρηματικόν την σημασίαν του. Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν αἱ δαπάναι αὔται, λόγῳ τῶν ὑπερόγκων ποσῶν τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουν, νὰ καλυφθοῦν διὰ τῆς φορολογίας καὶ διότι δὲν εἶναι, ἐπὶ πλέον, δύκαιον, νὰ βαρύνουν ἀποκλειστικῶς τὴν παροῦσαν γενεάν, ἀφοῦ ἐκ τούτων θ' ἀντλήσουν διέληπτον καὶ αἱ μέλλουσαι γενεαὶ τῶν φορολογουμένων. 'Επιβάλλεται, συνεπῶς, ὅχι μόνον ἐκ λόγων δημοσιονομικῶν καὶ οἰκονομικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ λόγων κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ὅπως αἱ δαπάναι ἐπενδύσεως ἡ κεφαλαίου καλύπτωνται διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς δανεισμόν.

Τὰ δάνεια διακρίνονται :

1. Εἰς ἐσωτερικοῦ καὶ εἰς ἔξω τερικοῦ, ἀναλόγως τοῦ ἀν τὸ Κράτος ἀντλῆ δι' αὐτοῦ τὰ κεφαλαια τῶν δοτοίων ἔχει ἀνάγκην, ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

2. Εἰς διηγή δάνεια καὶ εἰς χρεώ λυτικά. Διηγεκῆ καλοῦνται τὰ δάνεια, ὅταν τὸ Κράτος δὲν ὑποχρεοῦται ἐκ τῆς συμβάσεως τοῦ δανείου ν' ἀποσβέσῃ τὸ κεφαλαίον του, ἀλλὰ δύναται νὰ πράττῃ τοῦτο κατὰ προαιρεσιν, ὑποχρεούμενον μόνον νὰ πληρώνῃ κατ' ἔτος τὸν συμπεφωνημένον τόκον. Χρεωλυτικὰ καλοῦνται τὰ δάνεια, ὅταν τὸ Κράτος ὑποχρεοῦται κατ' ἔτος νὰ καταβάλῃ ἐκτὸς τοῦ συμπεφωνημένου τόκου, καὶ τὸ εἰς τὴν σύμβασιν δοτούμενον χρεωλύσιον, ἣτοι μέρος τοῦ κεφαλαίου, εἰς τρόπον ὥστε ἐντὸς τοῦ ὠρισμένου διὰ τῆς συμβάσεως τοῦ δανείου χρόνου, ν' ἀποσβέσῃ τὸ δανεισθὲν ποσόν.

3. Εἰς συνήθη καὶ εἰς ἀναγκαστικά. Εἰς τὰ συνήθη δάνεια τὸ Κράτος ἐνεργεῖ ἄμεσον ἐλεύθεραν προσφυγὴν εἰς τὴν ἀποταμίευσιν, ἣτις ἐγγράφεται εἰς τὸ δάνειον ὡθουμένη ἀπὸ τὸ συμφέρον αὐτῆς. Τὸ Κράτος πολλάκις διὰ νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀποταμίευσιν προσφέρει, πέραν τοῦ τόκου καὶ ὠρισμένα πλεονεκτήματα, ὅπως ἡ ὑπὸ τὸ ἀρτιον τιμὴ, τὰ λαχεῖα (λαχειοφόρα δάνεια), ἡ φορολογικὴ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἐκ τῶν τίτλων τοῦ δανείου προκύπτοντος εἰσοδήματος κλπ. Εἰς τὰ ἀναγκαστικὰ δάνεια τὸ Κράτος ἐπιβάλλει ὑποχρεωτικῶς τὴν σύναψιν καὶ τοὺς ὅρους τοῦ δανείου διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, καταναγκάζον τοὺς πολίτας ὅπως τοῦ δανείουν μέρος τῆς περιουσίας των ἢ τοῦ εἰσοδήματός των. Τὸ ἀναγκαστικὸν δάνειον ἀποτελεῖ οὐσιαστικῶς ἐπιταξιν χρήματος καὶ διὰ τοῦτο ἔχει χαρακτηρισθῆ ὡς ἔκτακτος φόρος.

Τὰ δημόσια δάνεια ἐκδίδονται συνήθως : ἡ διὰ δημοσίας ἐγραφῆς, ὅπότε τὸ Κράτος, στηριζόμενον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πίστιν, προσκαλεῖ ἀπὸ εὐθείας τοὺς πολίτας, ν' ἀγοράσουν ὁμολογίας μέχρις ὠρισμένης ἡμερομηνίας ἀπὸ τῆς κηρύξεως τῆς ἐγγραφῆς (ἄμεσος τρόπος). ἢ κατόπιν διαπραγμάτευσις μεταξύ των πελατῶν των (έμμεσος τρόπος). Ο ἔμμεσος τρόπος, χρησιμοποιηθεὶς κυρίως διὰ τὴν σύναψιν ἐξωτερικῶν δανείων, παρουσιάζει τὸ πλεονέκτημα διὰ τὸ Κράτος δὲν ριψοκινδυνεύει ἀποτυχίαν καλύψεως τοῦ ἐκδιδούμενου δανείου, μειονεκτεῖ

όμως κατά τὸ ὅτι αἱ τράπεζαι ἔξασφαλίζουν δι' ἔσυτὰς ὅρους (τιμὴ ὑπὸ τὸ ἄρτιον, ὑψηλοὶ τόκοι κλπ.), οἱ ὁποῖοι ἀναβιβάζουν τὸ κόστος τοῦ διὰ τοῦ δανείου ἀποκτωμένου χρήματος.

‘Η Ἐθνικὴ Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις ἔξεδωκεν εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1969 τρία (λαχειοφόρα) Ὀμολογιακὰ Δάνεια Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, ὑπερκαλυφθέντα, τὰ ἔξης: α) Λαχειοφόρον Δάνειον Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 6,5% 1967 ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 1.500.000.000 δραχμῶν. β) Λαχειοφόρον Δάνειον Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 6,5% 1968 ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 1.800.000.000 δραχμῶν. γ) Λαχειοφόρον Δάνειον Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 6,5% 1969 ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 2.000.000.000 δραχμῶν. Τὰ δάνεια ταῦτα ἀποφέρουν εἰς τοὺς κομιστὰς τῶν ὁμολογιῶν τόκον 6,5% καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα.

IV. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Αἱ χῶραι τοῦ κόσμου διαιροῦνται ἀδρομερῶς ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς προόδου καὶ εὐημερίας εἰς τρεῖς ὁμάδας: εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας, εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας καὶ εἰς τὰς ὑποαναπτύκτους. Τὸ συνήθως χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν ταξινόμησιν κριτήριον εἰναι τὸ ἐτήσιον καὶ τὸ ἀκεφαλήν ἐθνικὸν εἰσόδημα — δηλαδὴ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημον (=τὸ σύνολον τῆς χρηματικῆς ἀξίας τῶν ἐντὸς ἔνος ἔτους παραχομένων ἀγαθῶν καὶ προσφερομένων ὑπηρεσιῶν), διηρημένον διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων. Τὸ κριτήριον τοῦτο εἰναι τυπικόν, διότι, ὡς γνωστόν, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα δὲν κατανέμεται ἔξι ἴσου μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς κοινωνίας. “Εγειρόμως τὸ προσὸν ὅτι παρέχει τὴν χρήσιμον εἰκόνα ἔνδος μέσου ὅρου. Βάσει τούτου, εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας κατατάσσονται αἱ ἔχουσαι ἐτήσιον κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα ἥνω τῶν 1.500 δολαρίων· εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας αἱ ἔχουσαι εἰσόδημα 500 μέχρι 1.500 δολαρίων καὶ εἰς τὰς ὑποαναπτύκτους αἱ ἔχουσαι εἰσόδημα κάτω τῶν 500 δολαρίων.

‘Η Ἑλλάς ἀνήκει εἰς τὴν ὁμάδα τῶν ἀναπτυσσομένων χωρῶν. Τὸ ἐτήσιον κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς, τὸ ὅποῖον τὸ 1967 ἀνήρχετο εἰς 710 δολαρία, ὑπολογίζεται τώρα εἰς 800 καὶ θά φθάσῃ τὸ 1972 εἰς 1020 δολαρία. ‘Τοπολείπεται, πάντως, κατὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ὅλων σχεδὸν τῶν δυτικῶν χωρῶν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἰναιτε ἀνεξήγητον.

Αριθμοῦσα έλευθερον κρατικὸν βίον 140 μόνον ἔτῶν, ἐξῆλθε καθημαγμένη καὶ κατηρειπωμένη ἀπὸ ἕνα σκληρὸν ἀγῶνα μακροτάτης διαρκείας, χωρὶς νὰ ἔχῃ πραγματοποιήσει τὴν ἔθνικὴν ὀλοκλήρωσίν της. Μεγάλα καὶ συμπαγῆ τμήματα τοῦ ἑλληνικοῦ "Εθνους ἐξηκολούθουν νὰ τελοῦν ὑπὸ ζένον ζυγὸν καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀφ' ἐνὸς συνέβαλεν εἰς τὴν φαλκίδευσιν τῆς οἰκονομικῆς προσπαθείας της καὶ ἀφ' ἔτέρου ἀνήγαγεν εἰς κορυφαῖον στόχον τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τοῦ ὑποδούλου Ελληνισμοῦ, ἡ ὁποία ζήρχεται σύμιστικῶς μὲ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους (1912–1913), ἐνῷ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπροκάλεσε πολλὰς ἀπογοητεύσεις καὶ δοκιμασίας.

Διέρρευσαν ἔκτοτε 58 ἔτη. Άλλα καὶ ταῦτα δὲν ξσω ἔξ οὐκελήρου ἔτη εἰρήνης διὰ τὴν χώραν μας. Τὸ ἐν τρίτον σχεδὸν ἔξ αὐτῶν ὑπῆρξε πλῆρες συγκλονιστικῶν πολεμικῶν περιπετειῶν, αἱ περισσότεραι τῶν ὅποιων τῆς ἐπεβλήθησαν, καλύψασαι αὐτὰ μόνον ὄλοκληρον δεκαετίαν. Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία, Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, Κατοχὴ, Δεκεμβριανὴ Ἐπανάστασις, Συμμοριτοπόλεμος, ἀνέτρεπον καὶ κατέστρεφον ἀλληλοδιαδόχως διτι συνεσώρευεν ὑπομονητικῶς δι μόχθος τῶν κατοίκων τῆς χώρας αὐτῆς, τῆς ὁποίας οἱ φυσικοὶ πόροι δὲν εἶναι τόσον ἀφθονοι, ὅσον ἀλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τὸ ἵδιον χρονικὸν διάστημα, ἀρκετὰ εύρωπαίκα κράτη ἀπήλαυσαν ἀποιλύτου εἰρήνης καὶ ἀλλα διετέλεσαν ἐν πολέμῳ μόνον ἐπὶ δέκα ἔτη συνολικῶς κατ' ἀνώτατον δριον, ἐνῷ τῆς Ελλάδος αἱ πολεμικαὶ δοκιμασίαι ἐκάλυψαν ἐν συνόλῳ εἴκοσι περίπου ἔτη. Τὰ δεδομένα ταῦτα ἀποτελοῦν ἐπαρκῆ καὶ ἀντικειμενικὴν ἐξήγησιν τῆς καθυστερήσεώς της.

Μεταξὺ τῶν βασικῶν καθηκόντων τοῦ Κράτους κατὰ τοὺς νεωτάτους χρόνους συγκαταλέγεται καὶ ἡ δργάνωσις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, ἡ ὁποία προϋποθέτει τὴν ἐκπόνησιν μακροπονόου σχετικῶς προ γράμματος μὲ σκοπὸν τὸν δρθολογικὸν συντονισμὸν τῶν προσπαθειῶν τῶν ἐπὶ μέρους φορέων τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν κινητοποίησιν τῶν διαθεσίμων πόρων πρὸς ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως. Εἰς τὰς ἔλευθερας οἰκονομίας, ὅπως ἡ ἑλληνική, δι προγραμματισμὸς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, σημαίνει ὅχι κατάργησιν ἡ παραμερισμὸν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἀλλὰ πλήρη ἀξιοποίησίν της. Ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ἀλλωστε, ἀπε-

τέλεσεν άνέκαθεν και ἀποτελεῖ τὸ δευτέρον τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τοῦ ἑλληνικοῦ "Εθνους".

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

"Ο προγραμματισμὸς ἀποβλέπει εἰς ἐπίτευξιν δημιουργικῆς συνθέσεως τῆς Ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς κρατικῆς δραστηριότητος, ὡστε εἰς τὸν συντομώτερον δυνατὸν χρόνον νὰ ἔξασφαλισθοῦν διὰ τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ ὑψηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον καὶ εύνοϊκαὶ συνθῆκαι πρὸς συνεχῆ πολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ πενταετοῦς Προγράμματος τοῦ Ιανουαρίου 1968-1972 (Π.Ο.Α.), τὸ ὄποιον ἔξεπόνησε καὶ ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ 1ης Ιανουαρίου 1968 ἡ 'Εθνικὴ Κυβέρνησις.

Οἱ κυριώτεροι στόχοι τοῦ Προγράμματος τούτου εἶναι οἱ ἔξης:

1. Ἐπίτευξις μέσου ἐτησίου ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας μεταξὺ 7,5% καὶ 8,5%, οὕτως ὡστε τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐτήσιον ἔθνικὸν εἰσόδημον νὰ φθάσῃ τὸ 1972 τὰ 1020 δολλάρια.

2. Διατήρησις καὶ ἐνίσχυσις τῆς νομισματικῆς σταθερότητος.

3. Πραγματοποίησις σημαντικῆς βελτιώσεως εἰς τὴν διανομὴν εἰσοδήματος μεταξὺ κοινωνικῶν τάξεων (ταχυτέρα αύξησις τοῦ εἰσοδήματος τῶν γεωργῶν, τῶν μισθοσυντηρήτων κλπ.) καὶ μείωσις τῶν ὑφισταμένων ἀνισοτήτων εἰς τὰς οἰκονομικὰς εὐκαιρίας (κατάρρησης κλειστῶν ἐπαγγελμάτων, προνομίων κλπ.).

4. Ἐπίτευξις σημαντικῆς αύξησεως τῆς παραγωγικότητος τῆς οἰκονομίας διὰ νὰ μειωθῇ τὸ πραγματικὸν κόστος παραγωγῆς, νὰ βελτιωθῇ ἡ ἀνταγωνιστικότης καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ σημαντικὴ πρόοδος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς πλήρους ἐναρμονίσεως τῆς οἰκονομίας πρὸς τὸ καθεστώς τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (Ε.Ο.Κ.).

Κατὰ τὸ Πρόγραμμα, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας βασίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς Ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Τὸ Κράτος τῆς παρέχει πλήρη ἐνθάρρυνσιν διὰ τῆς δημιουργίας εύνοϊκοῦ περιβάλλοντος καὶ διὰ τῆς θετικῆς ὑποστηρίξεώς της μὲ τὴν χορήγησιν καταλλήλων κινήτρων ἢ τὴν ἀρσιν ὑφισταμένων ἀντικινήτρων καὶ δὲν ἀναλαμβάνει ἐπενδύσεις

είς τομεῖς, είς τούς δόποιους ή ίδιωτική πρωτοβουλία είναι ή δύναται νά καταστῇ ἐπαρκής καὶ ἀποτελεσματική. 'Ως γνωστὸν ὅμως, ή ίδιωτικὴ πρωτοβουλία δεικνύει πολλάκις—εἰς ὅλας τὰς χώρας—ἀπροθυμίαν ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων, τὰ δόποια συνεπάγονται μεγάλους κινδύνους ή ἀπαιτοῦν δέσμευσιν μεγάλων κεφαλαίων διὰ μακρὸν χρονικὴν περίοδον. 'Επειδὴ ὅμως ή ἐκτέλεσις πολλῶν ἐκ τῶν ἔργων τούτων είναι ἀναγκαῖα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς βιομηχανικῆς βάσεως τῆς οἰκονομίας ἐντὸς τῶν προθεσμιῶν τῶν συμφωνιῶν συνδέσεως μετὰ τῆς E.O.K., τὸ βάρος τῆς ἀναλαμβάνεται ἐμμέσως ὑπὸ τοῦ Κράτους (διὰ τῆς 'Ελληνικῆς Τραπέζης Βιομηχανικῆς 'Αναπτύξεως, E.T.B.A.) μὲ τὴν συνεργασίαν ἐλληνικῶν καὶ ξένων ίδιωτικῶν φορέων.

Πέραν τούτου ὅμως ὑφίστανται σημαντικὰ περιθώρια ἀναλήψεως ὑγιοῦς καὶ θετικῆς δραστηριότητος ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, διότι εἰς τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τοῦ Δημοσίου ὑπάγεται σήμερον λίαν ὑψηλὸν ποσοστὸν τῶν οἰκονομικῶν πόρων τῆς χώρας (περὶ τὰ 25%). Δύναται, συνεπῶς, τὸ Κράτος διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος καὶ βελτιώσεως τῆς κατανομῆς τῶν πόρων τούτων, νὰ συμβάλῃ εὐθέως εἰς τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ Κράτος φέρει τὴν ἄμεσον εὐθύνην διὰ τὴν ἐπέκτασιν καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν τῆς βασικῆς ὑποδομῆς τῆς οἰκονομίας (ἐνέργεια, μεταφοραί, ἐπικοινωνίαι κλπ.). 'Επίσης, διὰ τὴν ἀναπτυξιν τῆς γεωργίας ἀπαιτεῖται ή ἐκτέλεσις ὑπὸ τοῦ Κράτους εὐρυτάτου προγράμματος ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων καὶ ή διενέργεια σημαντικῶν ἐπενδύσεων εἰς τοὺς τομεῖς τῆς γεωργικῆς ἐρεύνης, τῶν γεωργικῶν ἐφαρμογῶν καὶ τῆς ἐμπορίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Τὸ Κράτος, ὡσαύτως, ἀποτελεῖ τὸν καταλληλότερον φορέα παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν : ἐκπαιδεύσεως, ὑγείας, προνοίας, κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως κλπ.

2. ΠΡΟ·Υ·ΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Τὸ κύριον μέσον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀπαιτουμένων διαρθρωτικῶν μεταβολῶν εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν δυνατοτήτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας ἀποτελοῦν αἱ δη μόσιαι εἰς τὸν δύσιστον. "Ηδη ἀπὸ τῶν πρώτων, μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ἐτῶν ἐκτὸς τοῦ Τακτικοῦ Προσωπικοῦ, τὰ ἔσοδα τοῦ δόποιου προορίζονται νὰ καλύψουν τακτικὰς κυρίως δαπάνας, καταρτίζεται καὶ ίδιαιτερος Προσωπολο-

γι σ μ δ σ 'Ε π ε ν δ ύ σ ε ω ν , (κατατιθέμενος μετά τοῦ Ταχτικοῦ Προϋπολογισμοῦ), τὰ ἔσοδα τοῦ ὅποίου προέρχονται ἐκ δημοσίων δανείων, ἐξωτερικῆς βοηθείας καὶ ἄλλων πηγῶν, αἱ δὲ δαπάναι διατίθενται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν παραχωρικῶν ἔργων. Κατὰ τὴν προεπαναπτατικὴν ὅμως ἐποχὴν εἰς τὸ πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων ἐνετάσσοντο ἐκάστοτε πλεῖστα ἀντιπαραχωρικά καὶ ἀντιοικονομικά ἔργα, ἕνευ ἀξιολογήσεως καὶ βάσει κομματικῶν ἀποκλειστικῶν κριτηρίων καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀπόδοσις ὑπῆρξε περιωρισμένη καὶ ἡ σπατάλη πόρων μεγάλη.

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἔταξεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοὺς ἔξης στόχους εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων : διάθεσις αἰσθητῶς μεγαλυτέρων πιστώσεων· ἔξυγίανσις τοῦ προγράμματος· ὀργανικὴ σύνδεσις τῶν ἐτησίων προγραμμάτων δημοσίων ἐπενδύσεων πρὸς τὸ πενταετές Π.Ο.Α.· ἐντατικὴ προώθησις τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος· καὶ ἀποκέντρωσις τοῦ προγράμματος διὰ τῆς ἐκτελέσεως σημαντικοῦ τμήματος αὐτοῦ ἐπὶ περιφερειακῆς βάσεως.

Πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἐκτέλεσιν τοῦ πενταετοῦ Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως (Π.Ο.Α.) ἐξεπονήθη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως — διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα — καὶ πενταετὲς Πρόγραμμα Δημοσίων 'Επενδύσεων 1968-1972 (Π.Δ.Ε.), τὸ ὅποιον προβλέπει συνολικὸν ὑφος πληρωμῶν διὰ τὴν πενταετίαν 61 δισεκ. δραχμῶν, (énanτι 30 δισεκ. τῆς προηγουμένης πενταετίας 1963-1967), εἶναι συνεπὲς πρὸς τοὺς στόχους καὶ τὰς κατευθύνσεις τοῦ Π.Ο.Α., καὶ θέτει τὰ θεμέλια ὀρθολογικῆς ἐπιλογῆς σειρᾶς ἔργων ἔθνικῆς καὶ περιφερειακῆς κλίμακος. Εἰδικώτερον διὰ τοῦ πενταετοῦ Π.Δ.Ε. προβλέπεται οὐσιώδης αὔξησις τῶν ἐπενδυτικῶν δαπανῶν εἰς τοὺς τομεῖς τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, τῆς ἐκπαίδευσεως, τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν, τῆς γεωργίας καὶ τοῦ τουρισμοῦ.

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις κατὰ τὴν διαρρεύσασαν ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Απριλίου 1967 τριετίαν, ἐπραγματοποίησε τὰ ἔξης εἰς τὸν τομέα τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν :

1. Κατέθεσεν ἐγκαίρως — ἐντὸς τῶν συνταγματικῶν προθεσμιῶν — τοὺς προϋπολογισμοὺς ἑτῶν 1967, 1968, 1969 καὶ 1970, ἐνῷ κατὰ τὴν τελευταίαν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τριακονταπενταετίαν οὐδέποτε εἶχε γίνει ἔγκαιρος κατάθεσις προϋπολογισμοῦ.

2. Παρουσίασεν ίσοσκελισμένους τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν ἑτῶν

1967 μέχρι και 1969 (ώς καὶ τὸν τοῦ 1970) καὶ τοὺς ἐπραγματοποίησεν
ἄνευ ἐλλειμμάτων.

3. Ἐξησφάλισε καὶ ἐνίσχυσε τὴν νομισματικὴν σταθερότητα,
καταστήσασα τὴν δραχμὴν ἐν ἐκ τῶν σκληροτέρων νομισμάτων τοῦ
κόσμου.

4. Ηὕησε τὰς δαπάνας τοῦ Προϋπολογισμοῦ (Τακτικοῦ καὶ Ἐπεν-
δύσεων) διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν πρόνοιαν, τοὺς μισθοὺς καὶ τὰς συν-
τάξεις.

5. Διέγραψε τὰς συσσωρευθείσας εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν
δόφειλάς τῶν ἀγροτῶν, τὰς ὑφισταμένας κατὰ τὴν 31ην Μαρτίου 1968,
αἱ ὁποῖαι ἀνήρχοντο εἰς 7.764 ἑκατομ. δραχμῶν καὶ ἐβάρυνον 644.000
περίπου ἀγροτικὰς οἰκογενείας, δι' ἀναδοχῆς τοῦ βάρους αὐτῶν ὑπὸ τοῦ
κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ.

6. Ἐλαβε σειρὰν μέτρων δικαιοτέρας κατανομῆς τῶν φορολογι-
κῶν βαρῶν διά : μειώσεως τῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος (μείωσις
τῶν συντελεστῶν καὶ αὔξησις τοῦ ἀφορολογήτου ὄρίου), καταργήσεως
διαφόρων φόρων (ὅπως ὁ φόρος αὐτομάτου ὑπερτιμήματος μεταβιβά-
σεως ἀκινήτων), παροχῆς φορολογικῶν διευκολύνσεων (ώς κινήτρων
οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως), διευκολύνσεως καταβολῆς καθυστερουμέ-
νων φόρων, διαγραφῆς μικροοφειλῶν πρὸς τὸ Δημόσιον καὶ μεθοδικῆς
καταπολεμήσεως τῆς φοροδιαφυγῆς.

1. Τί καλεῖται Προϋπολογισμός ;
2. Ποιά ή σημασία του Προϋπολογισμού ;
3. Ποιά ή άποστολή του Προϋπολογισμού ;
4. Πώς καὶ πότε κατατίθεται εἰς τὴν Βουλήν ὁ Προϋπολογισμός ;
5. Διὰ ποίους σκοπούς δαπανᾶ τὰ ἔσοδά του τὸ Κράτος ;
6. Ποῖαι αἱ πηγαὶ ἐσόδων τοῦ Κράτους ;
7. Τί εἶναι ἀμεσοὶ φόροι καὶ τί ἔμμεσοι φόροι ;
8. Τί εἶναι ἀναλογικὴ ἀμεσος φορολογία ;
9. Τί καλεῖται προοδευτικὴ ἀμεσος φορολογία ;
10. Ποῖαι αἱ κατηγορίαι τοῦ φόρου εἰσοδήματος ;
11. Ποῖοι εἶναι οἱ ἀμεσοὶ φόροι ;
12. Τί εἶναι φορολογικὴ δῆλωσις καὶ τί καλεῖται φοροδιαφυγή ;
13. Ποῖοι εἶναι οἱ ἔμμεσοι φόροι ;
14. Ποῖαι αἱ κατηγορίαι ἐσόδων ἐξ ἔμμεσῶν φόρων ;
15. Ποῖαι αἱ φορολογικαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ Κράτους ;
16. Ἐκτὸς τῶν φόρων ὑπάρχουν ἄλλαι πηγαὶ ἐσόδων τοῦ Κράτους καὶ ποῖαι ;
17. Τί εἶναι δημόσιον δάνειον ;
18. Ποῖα τὰ εἰδη τῶν δανείων ;
19. Ποῖα δάνεια λέγονται χρεωλυτικά ;
20. Ποῖα δάνεια λέγονται ἀναγκαστικά ;
21. Διὰ ποίων τρόπων ἐκδίδονται τὰ δημόσια δάνεια ;
22. Ποῖα δάνεια ἔξεδωκεν ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ;
23. Τί εἶναι τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα ;
24. Εἰς ποίας ὁμάδας κατατάσσονται αἱ διάφοροι χῶραι μὲν κριτήριον τὸ κατὰ κεφαλὴν ἔθνικὸν εἰσόδημα ;
25. Ποῖον τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος ;
26. Ποῖος ὁ σκοπὸς τοῦ προγραμματισμοῦ ;
27. Ποῖοι οἱ βασικοὶ στόχοι τοῦ πενταετοῦ Προγράμματος Οικονομικῆς Ἀναπτύξεως 1968 - 1972 ;
28. Τί καλύπτει ὁ Προϋπολογισμὸς Ἐπενδύσεων καὶ πόθεν προέρχονται τὰ ἔσοδα αὐτοῦ ;
29. Τί ἐπραγματοποίησε εἰς τὸν τομέα τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Χ

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

‘Η ‘Ελλάς είναι κράτος χριστιανικόν. «’Επικρατοῦσα θρησκεία», εἰς τὴν ‘Ελλάδα είναι «ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». ‘Η ‘Εκκλησία της (ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησίας) είναι αὐτοκέφαλος, ἀλλ’ ἀπὸ δογματικῆς ἀπόψεως, «ἀναποσπάστως ἡνωμένη μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει Μεγάλης καὶ πάσης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», ἥτοι μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Ἐκκλησιῶν.

Εἰς οὐδεμίαν, ἵσως, ἀλλην χώραν τοῦ κόσμου ἐπικρατεῖ τόση θρησκευτική καὶ δογματική δμοιογένεια τοῦ πληθυσμοῦ, ὅση εἰς τὴν ‘Ελλάδα. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961 ἐπὶ 8.388.000 κατοίκων τὰ 8.177.000 είναι Χριστιανοί καὶ ἐκ τούτων τὰ 8.118.000 Χριστιανοί ‘Ορθόδοξοι. Ἐκ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν δογμάτων, οἱ Καθολικοὶ ἀνέρχονται εἰς 35.000 καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι εἰς 15.000. Υπάρχουν καὶ 9.500 Μονοφυσῖται. ‘Ελληνες πολλοί, Μουσουλμάνοι τὸ θρήσκευμα, ὑπάρχουν 108.000, ‘Εβραῖοι δὲ 5.800. Οἱ ὑπόλοιποι ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἵρεσεις ἢ δὲν ἔδήλωσαν θρήσκευμα. ‘Ητοι, τὰ 97,48% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ‘Ελλάδος είναι Χριστιανοί καὶ τὰ 96,78% Χριστιανοί ‘Ορθόδοξοι.

Α. Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

‘Η ‘Ανατολικὴ ‘Ορθόδοξος ‘Εκκλησία ἀποτελεῖ εὑρεῖαν κοινότητα αὐτοκυβερνωμένων (αὐτοκέφαλων) ‘Εκκλησιῶν, συνδεομένων πρὸς ἀλλήλας διὰ κοινῆς πίστεως (δόγματος), ἀλλὰ τελουσῶν τὰ τῆς λατρείας των εἰς τὴν ἔθνικήν των γλῶσσαν. ‘Ονομάζεται Ἀνατολικής της Χριστιανής, διότι ἔκφραζει τὸ δόγμα τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Χρι-

στιανωσύνης καὶ Ὁρθόδοξος, διότι ἐνσαρκώνει καὶ τηρεῖ τὴν «ἀρθήν δόξαν», δεχομένη δύο πηγὰς τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος: τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ἵσης ἀξίας (ἰσοκύρους) καὶ ἀλληλοσυμπληρουμένας. Ἀποκαλεῖται συχνὰ καὶ Ἐλλῆνας καὶ ή, διότι ἰδρύθη εἰς τὰς ὁμιλούσας τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν χώρας τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Σήμερον εἶναι ἡ Ἑκκλησία ὅχι μόνον τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς διασπορᾶς, ἀλλὰ καὶ πλήθους ἄλλων λαῶν. Οἱ ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀνήρχοντο τὸ 1969 εἰς 142.433.000.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἑκκλησία σύγκειται ἐκ τεσσάρων Πατριαρχείων (ἀποκαλούμενων «πρεσβυγενῶν») καὶ ἑπτά Πατριαρχικῶν ἢ Αὐτοκεφάλων Ἑκκλησιῶν, τῶν ἔξης:

1. *Oἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον* (τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως) πρῶτον τῇ τάξει μεταξὺ τῶν πρεσβυγενῶν, κατὰ τὸν λοτ' κανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (681). Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ ὄποιος φέρει τὸν τίτλον: «Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης», κατέχει δεσπόζουσαν θέσιν μεταξὺ ὅλων τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Ἑκκλησιῶν.

Ἐν τῷ προσώπῳ του συγκεντρώνει τρεῖς διακεκριμένας ἀρμοδιότητας: Πρῶτον ὡς Προκαθήμενος τῆς Ὁρθόδοξου Ἑκκλησίας ἔχει τὴν πρωτοβουλίαν προκλήσεως συζητήσεων ἐπὶ ὅλων τῶν θεμάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ δόγμα, τὴν χριστιανικὴν ἡθικὴν καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν, Ὁρθόδοξων ἢ μὴ Ὁρθόδοξων, Ἑκκλησιῶν· συγκαλεῖ Συνόδους καὶ Οἰκουμενικὰς Συνόδους τῆς Ἑκκλησίας καὶ ἀνακηρύσσει νέας Αὐτοκεφάλους Ἑκκλησίας, ὃπου τοῦτο καθίσταται ἀναγκαῖον. Ἀποτελεῖ τὸ σύμβολον ἐνότητος τῆς Ὁρθόδοξου Ἑκκλησίας καὶ ἀπολαμβάνει μεγάλης αὐθεντίας καὶ γοήτρου μεταξὺ τοῦ χριστεπονύμου πληρώματος τῆς Ὁρθόδοξου Ἑκκλησίας. Δεύτερον, τελεῖ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ «Κλίμακος» τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὑπὸ τὴν ἴδιότητα ταύτην εἶναι ὁ πνευματικὸς καὶ διοικητικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ κλήρου τοῦ Κλίματος τούτου. Τρίτον, ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ἀσκεῖ ἐπισκοπικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς «διοικήσεως» του. Αἱ ἀνωτέρω τρεῖς ἀρμοδιότητες συγκεντροῦνται ἀχωρίστως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου βάσει τῶν ἀποφάσεων τῆς Β'^ο ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῆς Συνόδου (381) καὶ τῆς Δ'^ο ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου (450).

Μετά τὴν Συνθήκην τῆς Λωζάννης (1923) εἰς τὸ Κλῖμα τοῦ Οίκου-μενικοῦ Πατριαρχείου ὑπάγονται : α) Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ μητροπόλεων ἐν Τουρκίᾳ καὶ (τυπικῶς) 33 μητροπόλεων ἐν Ἑλλάδι (τῶν μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν). β) Ἡ Ἐκκλησία Κρήτης, ἐκ 1 Ἀρχιεπισκοπῆς (ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1967) καὶ 7 μητροπόλεων. γ) Αἱ τέσσαρες μητροπόλεις τῆς Δωδεκανήσου. δ) Ἡ Μοναστικὴ Πολιτεία τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἀποτελουμένη ἐξ 20 πατριαρχικῶν καὶ σταυροπηγιακῶν μονῶν, ἐκ τῶν ὅποιων αἱ 17 εἶναι ἔλληνικαὶ, 1 φωσσική, 1 σερβικὴ καὶ 1 βουλγαρική, καὶ ε) Ὁκτὼ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἐπαρχίαι, ἐξ ὧν σημαντικωτέρα ἀπὸ πάσης ἀπόφεως εἶναι ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου, ἰδρυθεῖσα τὸ 1922.

2. *Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας*. Περιλαμβάνει τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀλεξανδρείας καὶ 12 ἑπαρχίας (μητροπόλεις), ἐξ ὧν 3 ἐν Αἴγυπτῳ, 2 ἐν Νοτιοαφρικανικῇ Ἐνώσει καὶ ἀνὰ μίαν ἐν Αιθιοπίᾳ, Σουδάν, Αιτύη, Μπουρουντί, Τανζανίᾳ, Καμερούν καὶ Ροδεσίᾳ. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας φέρει τὸν τίτλον : «Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Μακαριότης, ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς».

3. *Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας*. Περιλαμβάνει τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ 18 ἑπαρχίας (μητροπόλεις) ἐκ τῶν ὅποιων 5 ἐν Συρίᾳ, 6 ἐν Λιβάνῳ, 1 ἐν Τουρκίᾳ, 1 ἐν Ἰράκ καὶ 5 ἐν Βορείῳ Νοτίῳ Ἀμερικῇ. Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας φέρει τὸν τίτλον : «Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Μακαριότης, ὁ Πατριάρχης τῆς Μεγάλης Θεουπόλεως Ἀντιοχείας, Συρίας, Ἀραβίας, Κιλικίας, Ἰβηρίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ πάσης Ἀνατολῆς».

4. *Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων*. Εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Ἀγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος, ἡ ὅποια ἰδρυθεῖσα τὸν 4ον αἰῶνα διὰ νὰ διαφυλάξῃ τὰ ἐν Ἱερουσαλήμ Ιερὰ Προσκυνήματα ἔχει ἀρχηγὸν αὐτῆς τὸν Πατριάρχην καὶ συγκροτεῖται νῦν ἐκ πάντων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ Πατριαρχεῖον : μητροπολίτου, ἀρχιεπισκόπων, ἀρχιμανδριτῶν, ἵερομονάχων, διακόνων, μοναχῶν καὶ δοκίμων. Τόσον ὁ Πατριάρχης, ὅσον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἔσαν πάντοτε Ἑλληνες. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων περιλαμβάνει τὴν Μητρόπολιν Ναζαρὲτ (εἰς τὴν ὅποιαν ὑπήκηθε καὶ ἡ Μητρόπολις Πτολεμαΐδος) καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ μὲ ἔδραν τὴν Ἱεράν Αὐτοκρατορικὴν Μονὴν τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ, ἡ ὅποια ἰδρύθη τὸ 556 μ.Χ., τυγχάνει «αὐτόνομος καὶ ἀνεξάρτητος ἀπὸ

πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς) (δυνάμει παναρχαίων πατριαρχικῶν σιγιλλίων) καὶ περικλείει ἀνεκτιμήτους θησαυρούς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. 'Ο Πατριάρχης Τεροσολύμων φέρει τὸν τίτλον : «'Η Αὔτου Θειοτάτη Μακαριότης, ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀγίας Πόλεως Ιερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, Συρίας, Ἀραβίας, Πέραν τοῦ Ιορδάνου, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἀγίας Σιών».

Πατριαρχικαὶ καὶ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἐλλάδος καὶ αἱ ἔξης :

1. Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας (Πατριαρχεῖον Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας). Τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας ἰδρύθη τὸ 1589, ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ 1593, κατηργήθη τὸ 1721 καὶ ἀνεσυστήθη τὸ 1917.

2. Ἐκκλησία τῆς Σερβίας. Ἀπέκτησεν αὐτονομίαν, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ 1831. Τὸ 1879 ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος καὶ Αὐτοκέφαλος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ 1920 ἀνεγνωρίσθη ὡς Πατριαρχεῖον.

3. Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας. Ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοκέφαλος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ 1885, τὸ δὲ 1925 ἀνεγνωρίσθη ὡς Πατριαρχεῖον.

4. Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας. Ἐκηρύχθη τὸ 1872 «Σχισματικὴ» ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὄποιον τὸ 1945 ἦρε τὸ Σγίσμα, δρίσαν ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας δονομάζεται Αὐτοκέφαλος. Τὸ 1953 ἀνευ συγκαταθέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀνεκήρυξεν ἔαυτὴν εἰς Πατριαρχικήν, ἀναγνωρισθείσης τελικῶς τῆς «Πατριαρχικῆς ἀξίας καὶ περιωπῆς» τῆς τὸ 1961.

5. Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Διὰ τοῦ ή κανόνος τῆς Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (431) ἀνεγνωρίσθη εἰς τοὺς «τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν, τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτας», τὸ «ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον», ὥστε νὰ «ποιῶνται δι' ἔαυτῶν τὰς γειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων Ἐπισκόπων». Προκαθήμενος αὐτῆς εἶναι ἀρχιεπίσκοπος, φέρων τὸν τίτλον : «Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου». Περιλαμβάνει 3 μητροπόλεις.

6. Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας. Ἀνεκηρύχθη αὐτοκέφαλος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ 1924.

(«Οπου ἐπεβλήθη τὸ κομμουνιστικὸν καθεστώς — ἀπὸ τοῦ 1917

ἐν Ρωσσίᾳ καὶ ἀπὸ τοῦ 1944 - 1945 ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ, Ρουμανίᾳ, Βουλγαρίᾳ, Πολωνίᾳ, Τσεχοσλοβακίᾳ, ’Αν. Γερμανίᾳ καὶ ’Αλβανίᾳ — τόσον ἡ χριστιανική, ὅσον καὶ αἱ ἄλλαι θρησκεῖαι κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀθεϊστικοῦ ἔξι λιδεολογίας Κράτους, αἱ δὲ ’Εκκλησίαι τῶν τελοῦν ἐν ἰδιοτύπῳ δουλείᾳ καὶ χρησιμοποιοῦνται, κατὰ μέγα μέρος, διὰ τὰς προπαγανδιστικὰς ἐν τῷ ἔξιτερικῷ καὶ διπλωματικὰς ἐπιδιώξεις τῶν κομμουνιστικῶν κυβερνήσεων).

Β. ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

’Ο Χριστιανισμὸς καὶ ἡ ’Ορθόδοξος περὶ αὐτοῦ ἀντίληψις ὑπῆρξαν ἔργον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς κατ’ ἔξοχήν. Ἡ διάδοσίς του ἐπραγματοποιήθη διὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κυρίως. Ἡ θεμελίωσίς του καὶ ὁ φιλοσοφικὸς ἐμπλουτισμός του ὀφείλονται πολλὰ εἰς τὴν γόνιμον ἑλληνικὴν κληρονομίαν. Ἐλληνικῆς καταγωγῆς ἡ ἑλληνικῆς παιδεύσεως μέτοχοι ἦσαν ὅλοι οἱ μεγάλοι κήρυκες τῶν ἀληθειῶν του — καὶ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας καὶ βραδύτερον. ’Ο Ἐλληνισμὸς εἶναι καὶ ἀπὸ ἴστορικῆς καὶ βιωματικῆς ἀπόψεως ἀρρήκτως συνδεδεμένος μὲ τὴν χριστιανικὴν ’Ορθοδοξίαν καὶ τοῦ γεγονότος τούτου ἔχει βαθεῖαν συνείδησιν ὀλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἀνεξαρτήτως τοῦ βαθμοῦ μαρφώσεως ἐκάστου ἀτόμου.

’Η ’Ελλὰς καὶ ἡ ἐγγὺς ἑλληνιστικὴ ’Ανατολὴ ὑπῆρξαν τὸ κέντρον ἔξιρμήσεως καὶ ἔξαπλώσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, ἐνῷ ἀκόμη διετηρεῖτο ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Μετὰ τὴν ἀποσύνθεσίν της ὑπὸ τὰ πλήγματα τῶν βαρβάρων, ἡ διάδοχός της ἑλληνικὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ἐπὶ ὀλόκληρον χιλιετίαν ὅχι μόνον ὑπερήσπιξεν, ἀλλὰ καὶ διέδιε τὴν πίστιν καὶ τὴν «ὅρθην (περὶ αὐτῆς) δόξαν». Οἱ ἀγῶνες τῆς ἦσαν κρατικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ ταυτοχρόνως. Ἡ μεταλλαγμάτευσίς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν ’Ανατολήν, εἰς τὸν Βορρᾶν καὶ εἰς τὴν ἐγγὺς Δύσιν — καὶ ἡ συνεπείᾳ ταύτης ἡμέρωσις — εἶναι ἔργον τῆς ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ’Ανατολικῆς ’Ορθοδόξου ’Εκκλησίας.

’Ο Χριστιανισμός, διὰ τῆς ’Ανατολικῆς ’Ορθοδόξου ’Εκκλησίας, ἀνταπέδωσεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν τὴν μεγάλην ὀφειλήν του. Συνφάνθη μὲ τὴν ἐθνικήν της ὑπαρξίαν καὶ συνέβαλε τὰ μέγιστα εἰς τὴν πνευ-

ματικήν καὶ ἡθικήν ἐπιβίωσίν της κατὰ τοὺς σκοτεινούς χρόνους τῆς δουλείας. Ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἥτο ἡ μόνη διηρθρωμένη ζωὴ διὰ τοὺς "Ἐλληνας καὶ ἐντὸς τῶν κόλπων της διεφυλάχθη ἀκμαία ἡ ἔθνικὴ συνειδησίς των καὶ διετηρήθη ἡ ἔθνικὴ γλῶσσα. Ὑπῆρξε τεραστία τότε ἡ προσφορὰ τοῦ κλήρου ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, διότι ἐτέλει εἰς ἄκμεσον ἐπαρήγ μὲ τὸν λαόν, ἀπελάμβανε τοῦ σεβασμοῦ του, τὸν ἐνεψύχωνε καὶ τὸν ἐβοήθει. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀνυπαρξίας ἔθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἡ χριστιανικὴ πίστις συνεκέντρωνε καὶ ἐσυμβόλιζεν ὅλας τὰς ἐλπίδας τοῦ Γένους.

Μεγάλας ὑπηρεσίας προσέφερεν ἡ Ἔκκλησία καὶ κατὰ τοὺς δεινούς, ἀλλ᾽ ἐνδόξους χρόνους τῆς Ἐθνεγερσίας. Ἐκπρόσωποί της — βαθμοῦχοι, ἀλλὰ καὶ ἀπλοὶ λευτῖαι, σοφοὶ ἀλλὰ καὶ ταπεινοὶ ἵερωμένοι — μετέσχον τῆς προπαρασκευῆς της, ἡγωνίσθησαν κατὰ τὴν διάρκειάν της ὡς πολέμαρχοι ἡ κοινοὶ ἀγωνισταὶ καὶ ἔδωσαν τὴν ζωὴν των προθύμως ὡς μαχηταὶ ἡ ὡς μάρτυρες τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἡ παράδοσις αὐτὴ ἐσυνεχίσθη καὶ κατὰ τοὺς ἀλυτρωτικούς καὶ τοὺς ἀμυντικούς ἀγῶνας, τοὺς ὄποιους ὑπεχρεώθη νὰ διεξαγάγῃ τὸ ἐλληνικὸν "Ἐθνος" διὰ τὴν ὁλοκλήρωσίν του καὶ τὴν προάσπισιν τῆς ἐλευθερίας του καὶ τῆς ἀκεραιότητός του μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Γ. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

"Αμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἐλλάδος ἐκ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως, ἡ Ἀντιβασιλεία τοῦ "Οθωνος ἀνεκήρυξε τὸ 1833 — μετὰ σύμφωνον γνώμην τῶν ἐν Ναυπλίῳ συνελθόντων ἀρχιερέων τῆς ἐλευθέρας Ἐλλάδος, ἀλλ' ἀνευ προηγουμένης συγκαταθίσεως τοῦ Οίκουμενικοῦ Πατριαρχείου — τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἔκκλησίας τῆς Ἐλλάδος, ὡς συνέπειαν τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας. Παρὰ τὴν προβληθεῖσαν ἀντίδρασιν ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἔκκλησίας τῆς Ἐλλάδος, εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844 περιελήφθη διάταξις περὶ αὐτοκεφάλου, ἐνῷ τὸ Οίκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεγνώρισε τὴν Ἔκκλησίαν τῆς Ἐλλάδος αὐτοκέφαλον μετὰ ἔξαστίαν, ἥτοι τὸ 1850 διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντος «Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου». Βραδύτερον δι' ἀλλων Πατριαρχικῶν Πράξεων, παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Ἔκκλησίαν τῆς Ἐλλάδος : τὸ 1866, μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἐλλάδα προσάρτησιν τῶν Ιονίων νήσων, αἱ ἐν αὐταῖς ἐκκλησιαστικαὶ

έπαρχίαι τὸ 1881 αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας· καὶ τὸ 1928 (ἐπιτροπικῶς) αἱ ἐπαρχίαι τῶν Νέων Χωρῶν, ἥτοι Μακεδονίας, Ἡπείρου, Θράκης καὶ Νήσων, πλὴν τῆς Κρήτης.

‘Η Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος «κεφαλὴ γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν», «τηρεῖ ἀπαρασταλέντως τοὺς περὶ τὸ δόγμα καὶ τὴν λατρείαν ιεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ιερᾶς παραδόσεις», «εἶναι αὐτοκέφαλος, ἀσκεῖ ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα» καὶ συνίσταται «ἐκ πάντων τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς περιφερείαις τῆς χώρας πιστεύοντων καὶ διμολογούντων τὸ ιερὸν τῆς πίστεως Σύμβολον, πρεσβευόντων δὲ πάνθ' ὅσα πρεσβεύει ἡ Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία». Προκαθήμενος αὐτῆς εἶναι Ἀρχιεπίσκοπος, φέρων τὸν τίτλον: «Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος». ‘Η Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει 70 μητροπόλεις.

‘Η Ἐθνικὴ Κυβέρνησις εὗρε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς κατάστασιν ἀποξενώσεως καὶ νάρκης, ἡ ὁποίᾳ ὀφείλετο εἰς πολλοὺς λόγους. Διὰ τοῦτο καὶ ἔταξεν ὡς ἔνα ἐκ τῶν βασικῶν σκοπῶν της τὴν παροχὴν εἰς αὐτὴν πάσης ἡθικῆς καὶ οὐλικῆς βοηθείας, ὥστε νὰ ἔξιψωθῇ τὸ κῦρος τοῦ αἰλήρου, νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ψυχικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος καὶ νὰ καταστῇ αὕτη ἴκανὴ ὅπως ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν μεγάλην πνευματικὴν καὶ ἡθικὴν ἀποστολήν της ἐν μέσῳ τῶν κοσμογονικῶν ζυμώσεων τῆς ἐποχῆς μας. ‘Ο σκοπὸς οὗτος ἐπετεύχθη κατὰ σημαντικὸν μέρος.

‘Η συγκρότησις ἀριστίνδην Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ὁποίᾳ ἔξέλεξε νέον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἡ βελτίωσις τῆς νομοθεσίας περὶ ἐκκλησιαστικῆς δικαιοισύνης, ἡ ἀπομάκρυνσις ὡρισμένων ἀρχιερέων διὰ λόγους ἡθικῆς τάξεως, ἡ πρόκρισις νέων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπληρώθησαν κενάὶ ἡ κενωθεῖσαι ἐν τῷ μεταξὺ μητροπολιτικαὶ ἔδρα, ἡ μισθολογικὴ διαβάθμισις τοῦ ἐφημεριακοῦ αἰλήρου δι' ἐντάξεως του εἰς τὸν κρατικὸν προϋπολογισμὸν (διὰ τῆς ὁποίας κατέστησαν στενότεροι οἱ δεσμοὶ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ ἵκανοποιήθη ἀπὸ δεκατιῶν διατυπούμενον αἴτημα τοῦ αἰλήρου) καὶ ἡ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ψήφισις νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει ἀπαντα τὰ θέματα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὴν δργάνωσίν της καὶ εἰς τὰς σχέσεις της μετὰ τῆς Πολιτείας καὶ παρέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πλήρη ἐλευθερίαν

ὅπως ἀξιοποιήσῃ τὴν περιουσίαν της, ὥστε νὰ καταστῇ αὕτη ἀποδοτικὴ καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὰς ἀπαιτουμένας προσόδους πρὸς ἔξυπηρέτησιν τῶν σοβαρωτάτων πνευματικῶν, ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν σκοπῶν τῆς 'Εκκλησίας — ἀποτελοῦν τὰ κυριώτερα μέτρα, τὰ ὅποια ἐλήφθησαν ὑπὸ τῆς 'Εθνικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς 'Εκκλησίας.

Τὰ τῆς διοικήσεως τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος διέπονται σήμερον κατὰ βάσιν ὑπὸ τοῦ Ν.Δ. 126/1969 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος», διὰ τοῦ ὅποιου αὕτη χαρακτηρίζεται ως νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, ἀπολαῦον τῶν προνομίων τοῦ Κράτους. Κεντρικὰ διοικητικὰ σώματα αὐτῆς εἰναι ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας, ἡ Διαρκῆς 'Ιερὰ Σύνοδος καὶ ἡ Γενική 'Εκκλησιαστικὴ Συνέλευσις. 'Ανωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ εἰναι ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς τῆς 'Ιεραρχίας, ἡ ὅποια ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸν 'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνῶν ὡς Πρόεδρον καὶ ὅλους τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ 'Αρχιερεῖς, ἔχει δὲ πολλὰς ἀρμοδιότητας καὶ ἀπολαύει αὐτονομίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν δτὶ δύναται νὰ λαμβάνῃ ἀποφάσεις ἀναφερομένας εἰς τὴν δργάσωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς 'Εκκλησίας καὶ τῶν 'Οργανισμῶν τῆς. "Οταν ὅμως θεωρῇ δτὶ αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ πρέπει νὰ περιβληθοῦν τὴν ἴσχυν νόμου, τὰς ὑποβάλλει εἰς τὸν 'Υπουργὸν 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, δ ὅποιος ἐφ' ὅσον συμφωνεῖ, προβαίνει εἰς τὴν ἔκδοσιν σχετικοῦ Β. Διατάγματος ἡ εἰσηγεῖται τὴν φήμισιν σχετικοῦ νόμου.

'Η Διαρκῆς 'Ιερὰ Σύνοδος εἰναι τὸ κύριον μόνιμον διοικητικὸν δργανον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἐκπροσωπεῖ τὴν 'Ιερὰν Σύνοδον τῆς 'Ιεραρχίας καὶ συγκροτεῖται ἀπὸ τὸν 'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνῶν ὡς πρόεδρον καὶ τοὺς 'Αρχιερεῖς Προέδρους τῶν δέκα μονίμων συνοδικῶν 'Επιτροπῶν. Αἱ ἀρμοδιότητές της ἀπαριθμοῦνται λεπτομερῶς εἰς τὸν νόμον. Εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς δύναται νὰ παρίσταται δ 'Υπουργὸς 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἐφ' ὅσον συζητοῦνται θέματα διοικητικῆς φύσεως.

Τέλος, ἡ Γενικὴ 'Εκκλησιαστικὴ Συνέλευσις συγκροτεῖται ἀπὸ μόνιμα καὶ αἱρετὰ μέλη (ἥτοι ἀπλοῦς πολίτας ἀναδεικνυομένους διὰ κλήρου) ἔχει δὲ δρισμένας ἀρμοδιότητας, κατὰ τὸ πλεῖστον οἰκονομικῆς φύσεως. Τὸ λαϊκὸν ὅμως στοιχεῖον — καὶ τοῦτο εἰναι ἰδαιτέρως ἀξιοσημείωτον — δὲν συμμετέχει μόνον εἰς τὴν κεντρικὴν διοίκησιν τῆς 'Εκκλησίας (διὰ τῆς ἐκπροσωπήσεως του εἰς τὴν Γενικὴν 'Εκκλησιαστικὴν Συνέλευσιν), ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν συγκρότησιν περιφερειακῶν διοι-

κητικῶν δργάνων, ὡς εἶναι αἱ Ἐπαρχιακαὶ Γενικαὶ Συνελεύσεις, τὰ Μητροπολιτικὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια, αἱ Ἐνοριακαὶ Συνελεύσεις καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν ἐνοριῶν.

Δ. ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Αἱ σχέσεις μεταξὺ Κράτους καὶ Ἐκκλησίας ρυθμίζονται κατὰ βάσιν διὰ τοῦ πρώτου ἀδαφίου τοῦ ἄρθρου 1 § 1 τοῦ Συντάγματος, τὸ οποῖον ὅριζει ὅτι «ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Οἱ χαρακτηρισμὸς τῆς θρησκείας ταύτης ὡς ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ ἑλληνικὰ συνταγματικὰ κείμενα, ἥδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος, ἔχει δὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ θρησκεία, τὴν ὄποιαν πρεσβεύει ἡ μεγίστη πλειονότης τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ἡ ἐπίσημος θρησκεία τοῦ Κράτους. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ἡ θρησκεία αὕτη εὑρίσκεται εἰς ἴδιαζουσαν νομικὴν θέσιν πρὸς τὸ Κράτος καὶ ἀπολαύει εἰδικῶν προνομίων (παρεχομένων τόσον ἐκ τοῦ Συντάγματος, ὃσον καὶ ἐκ τῶν νόμων), τὰ ὄποια δὲν ἐπεκτείνονται καὶ εἰς τὰς ἄλλας θρησκείας.

Τὰ ἐκ τοῦ Συντάγματος εἰδικὰ πρὸς ὁμοιαῖς τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας εἶναι τέσσαρα, ἥτοι : ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ κατ' αὐτῆς προστηλυτισμοῦ καὶ πάσης ἄλλης ἐπεμβάσεως· ἡ τήρησις ἀναλλοιώτου τοῦ κειμένου τῶν Ἀγίων Γραφῶν· ἡ ἀναγνώρισις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς αὐτοδιοικουμένου δργανισμοῦ· καὶ ἡ λῆψις γνωμοδοτήσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ πᾶν σχέδιον ἢ πρότασιν νόμου ἀναφερομένην εἰς τὴν δργάνωσιν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Τὰ ἐκ τοῦ νόμου, ἔξ ἀλλου, προνόμια εἶναι πολλά, μεταξὺ δὲ αὐτῶν πρέπει νὰ μνημονευθοῦν ἴδιαιτέρως : ἡ ὑποχρεωτικὴ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν κατὰ τὸ δόγμα τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰ σχολεῖα Μέσης καὶ Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως· ἡ ἀρμοδιότης τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ὅπως ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἀναφερομένων εἰς θρησκευτικὰ ἀντικείμενα βιβλίων· ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους καταβολὴ τῆς μισθοδοσίας τῶν ἀρχιερέων· ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πάσης φορολογίας ἢ κρατήσεως τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἔκουσίων

είσφορῶν τῶν μελῶν της· ἡ συνδρομὴ τῆς κρατικῆς ἔξουσίας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀποφάσεων τῶν διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς ὃς ἀνυποστάτου τοῦ συναποτομένου ὑπὸ δρθεδόξου γάμου, ἐφ' ὅσον δὲν ἴεροι ογηθῆ ὑπὸ ἴερέως τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὃς ἐπικρατούσης ἐν Ἑλλάδι προκύπτουν καὶ ὡρισμέναι συνέπειαι, εἰδικώτερον δὲ ὅτι: τόσον ὁ Βασιλεὺς, ὅσον καὶ ὁ Διάδοχος ὀφείλουν νὰ πρεσβεύουν τὴν θρησκείαν ταύτην (Ἄρθρ. 31 § 2 τοῦ Συντάγματος); ὅτι ὁ ὄρκος τοῦ Βασιλέως δίδεται κατὰ τὸν τύπον τῆς Ὁρθοδόξου θρησκείας (Ἄρθρ. 30 § 2); ὅτι ὁ Τοποτηρητὴς τοῦ Θρόνου, ὃς καὶ ὁ Ἐπίτροπος καὶ ὁ Συνεπίτροπος τοῦ Βασιλέως πρέπει νὰ πρεσβεύουν τὸ Ἀνατολικὸν Ὁρθοδόξον δόγμα (Ἄρθρα 41 § 1 καὶ 39 § 2); καὶ ὅτι κατὰ τὴν νομοθεσίαν τὸ ἑορτολόγιον τοῦ Κράτους καὶ αἱ ἐπίσημοι τελεταὶ του ρυθμίζονται κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καὶ καθιεροῦται ἡ Κυριακὴ ἀργία.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 § 2 τοῦ Συντάγματος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτοκέντρη καὶ ἀνεξάρτητη, δηλαδὴ διοικητικῶς ἀνεξάρτητος ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ὅμοδοξὸν Ἐκκλησίαν. Τὸ αὐτοκέφαλον καθιερώθη ἥδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὑπέρ Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος, όπότε ὁ κλῆρος τῶν μαχομένων διὰ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ διθωμανικοῦ ζυγοῦ περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος διέκοψε τοὺς δεσμούς του πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον (ἐκ τοῦ ὅποιου ἐξηρτάτο ἔως τότε), διότι τοῦτο ἐτέλει ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ Σουλτάνου. Τὸ αὐτοκέφαλον, ἐξ ἀλλου, ἀνεγνώρισε βραδύτερον, τὸ 1850, καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δι' ἐκδοθέντος πρὸς τοῦτο Συνοδικοῦ Τόμου.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διοικεῖται ὑπὸ Ιερᾶς Συνόδου Ἀρχιερέων (Ἄρθρον 1 § 2), οἱ δὲ λειτουργοί της ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Κράτους (Ἄρθρον 16 § 3). Διὰ τῶν διατάξεων τούτων ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, καθίσταται δργανισμὸς εἰδικῆς αὐτοδιοικήσεως, τὸ δὲ διέπον τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὸ Κράτος σύστημα εἶναι σύστημα κατὰ τὸ ὅποιον ἡ Ἐκκλησία εἶναι διακεκριμένη ὑπὸ τοῦ Κράτους, τελεῖ ὅμως εἰς προνομιούχον θέσιν καὶ ἀπολαύει τῆς ἰδιαιτέρας προστασίας του.

1. Τί προσέφερεν διά της Ελληνισμός εἰς τὸν Χριστιανισμόν;
2. Τί προσέφερεν διά της Χριστιανισμός εἰς τὸν Ελληνισμόν;
3. Ποιά ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος εἰς τὸν Ορθόδοξον Χριστιανισμόν;
4. Ποιᾶ τὰ κυριώτερα μέτρα, τὰ δύοια ἐλήφθησαν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας;
5. Τί είναι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας;
6. Τί είναι ἡ Διαρκής Ἱερὰ Σύνοδος;
7. Πῶς συμμετέχει τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας;
8. Ποιᾶ τὰ ἐκ τοῦ Συντάγματος προνόμια τῆς Ἐκκλησίας;
9. Ποιᾶ τὰ ἐκ τῶν νόμων προνόμια τῆς Ἐκκλησίας;
10. Ποῖαι αἱ εἰδικότεραι συνέπειαι ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ ὡς ἐπικρατούσης τῆς θρησκείας τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας;
11. Τί σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἐλλάδος είναι αὐτοκέφαλος;
12. Πότε ἀνεκριθή ἡ Ἐκκλησία τῆς Ελλάδος ὡς αὐτοκέφαλος;
13. Πόσα καὶ ποῖα είναι τὰ «πρεσβυτερεῖ» Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας;
14. Ποῖαι αἱ διακεκριμέναι ἀρμοδιότητες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου;
15. Ποῖαι ἡ Ἐκκλησίαι ὑπάγονται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως;
16. Ποῖαι αἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας;
17. Ὅποιον καθεστώς τελοῦν αἱ Ἐκκλησίαι εἰς τὰς χώρας, δημοσίευση της θρησκείας τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΧΙ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Ἐκπαίδευσις, ὅπὸ τὴν εὐρεῖαν ἔννοιαν τοῦ ὄρου, εἶναι ἡ διαδικασία, διὰ τῆς ὁποίας μεταδίδεται εἰς τὴν ἑκάστοτε νέαν γενεὰν ἡ ὑλική, πνευματική, ἡθικὴ καὶ πολιτιστικὴ κληρονομία τῆς κοινωνίας. Ἡ ἐκπαίδευσις ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς θεμελιώδεστέρας λειτουργίας τῶν ἀνθρώπινων κοινωνιῶν, διότι ἡ διατήρησίς των ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μεταβιβάσεως τῆς συσσωρευμένης πολιτιστικῆς κληρονομίας εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους. Εἰς τὰς πρωτογόνους κοινωνίας ἡ διαδικασία αὕτη πραγματοποιεῖται συνήθως διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ παιδός μὲ τοὺς γονεῖς, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς συνομηλίκους του, ἡ δὲ μάθησις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς παρατηρήσεως, τῆς μιμήσεως καὶ τῆς ύποβολῆς. Εἰς τὰς πολιτισμένας, χρησιμοποιεῖται ὡργανωμένον σύστημα ἐκπαίδευσεως μὲ σαφῶς καθωρισμένους σκοπούς, τὸ ὅποιον λαμβάνει βεβαίως ὅπ' ὅψιν καὶ ἀξιοποιεῖ τὴν συμβολὴν τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ περιβάλλοντος.

Ἐλδικώτερον ἡ ἐκπαίδευσις ἀποβλέπει εἰς τὴν μετάδοσιν τῆς συσσωρευθείσης πολιτιστικῆς κληρονομίας τοῦ παρελθόντος, τὴν ἀσκησιν. τῶν νέων εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωήν, τὴν ὁμαλὴν προσαρμογήν των εἰς τὸ περιβάλλον καὶ τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς ζωῆς μὲ νέας ἀξίας. Χωρὶς ἐκπαίδευσιν εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταβιβασθῇ ἡ πολιτιστικὴ κληρονομία εἰς τὰς νέας γενεάς, διότι τὰ ἴδεωδη, αἱ ἀξίαι, τὰ ἥθη καὶ ἡ πεῖρα, ποὺ ἀποκτᾶ ὁ ἀνθρώπος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του δὲν μεταδίδονται κληρονομιῶς. Πέραν τούτου ὅμως ἀποστολὴ τῆς ἐκπαίδευσεως εἶναι νὰ καταστήσῃ τοὺς νέους ἵκανον τῆς ζήσουν ὡς χρήσιμα — διὰ τοὺς ἔκπτωτούς των καὶ διὰ τὸ σύνολον — μέλη τῆς πολυπλόκου συγχρόνου κοινωνίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας κάθε ἀτομον διαδραματίζει σημαντικὸν μέρος εἰς τοὺς διαφόρους εἰδικούς θεσμούς, ὅπως εἶναι ἡ Οἰκογένεια, ἡ Κοινότης, τὸ Κράτος, τὸ Σχολεῖον, ἡ Ἐκκλησία, ἡ παραγωγὴ κλπ. Ἐπὶ πλέον, ἡ ἐκπαίδευσις ὀφείλει νὰ καλλιεργῇ εἰς τοὺς νέους ὅλας ἐκείνας

τὰς δημιουργικὰς πνευματικὰς ἵκανότητας, μὲ τὰς ὁποίας θὰ διευρύνουν, θὰ πλουτίσουν καὶ θὰ βελτιώσουν τὰ ἐπιτεύγματα τῶν προηγηθεισῶν γενεῶν.

1. ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

‘Η παιδεία οὐδέποτε ήτο κοινὸν κτῆμα. ’Επὶ χιλιετίας ἀπετέλει προνόμιον τῶν δλίγων καὶ εἶχε μονομερῆ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χαρακτῆρα. Τὸ αἴτημα τῆς καθολικεύσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὅποιον μᾶς φαίνεται σήμερον αὐτονόητον, διετυπώθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Τσέχου παιδαγωγοῦ Ἀμάρου Κομενίου (1592 - 1670), ὃστις ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην δημιουργίας εἰς κάθε χώραν συστήματος σχολείων, εἰς τὰ ὄποια νὰ διδάσκωνται «τὰ πάντα» (δηλαδή, ὃχι μόνον τὰ ἔχοντα σχέσιν μὲ τὴν θρησκείαν) «εἰς πάντας» (δηλαδή, εἰς τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ). Μόνον δημως ἀπὸ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἥρχισε πραγματοποιούμενον βαθμηδὸν τὸ αἴτημα τοῦτο.

Σήμερον εἶναι γενικῶς παραδεδεγμένη ἡ ἀρχὴ ὅτι ἡ Πολιτεία ὀφείλει νὰ παρέχῃ ἵσας εὐκαιρίας ἐκπαιδεύσεως εἰς ὅλους καὶ ὅτι κάθε ἀνθρωπος ἔχει ὃχι μόνον δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ καθῆκον νὰ μορφωθῇ τόσον, ώστε νὰ ἐπιτελέσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν καλύτερον τὴν ἀποστολήν του ὡς πολίτης. Τοῦτο δὲν σημαίνει, βεβαίως, ὅτι τὰ ἀποταμα εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ συνεχίζουν τὴν φοίτησίν των εἰς τὸ σχολεῖον πέραν τῶν δρίων τῶν ἐνδιαφερόντων των ἢ τῶν πνευματικῶν δυνατοτήτων των. Οὕτε ὅτι χρήσιμοι διὰ τὸ σύνολον καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν των εἶναι ἔκεινοι μόνον, οἱ ὅποιοι θὰ κατορθώσουν ν' ἀποκτήσουν ἔνα τίτλον ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως. Κάθε ἀνθρωπος ἀποβαίνει χρήσιμος ὅταν ἀξιοποιῇ τὰς πραγματικὰς διανοητικὰς καὶ φυσικὰς ἵκανότητάς του.

‘Η ἐκπαίδευσις εἰς τὴν ἐποχήν μας ἀντιμετωπίζει πολλὰ καὶ δυσχερῆ προβλήματα. Διότι πρέπει τώρα νὰ καλύπτη πολὺ εύρυτερα πεδία γνώσεων. Διότι εἶναι μεγίστη ἡ ποικιλία τῶν κοινωνικῶν ρόλων. Διότι ὁ κόσμος, εἰς τὸν ὅποιον ζῶμεν, μεταβάλλεται συνεχῶς. Διότι ὁ ὅγκος τῶν συσσωρευθεισῶν γνώσεων ἔχει αὔξηθη τόσον, ώστε καὶ ἡ μεγαλύτερα ἀνθρωπίνη διάνοια εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν περιλάβῃ. Διότι, ἀπὸ τῆς λήξεως ἴδια τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, αὔξανει μὲ ταχύτατον ρυθμὸν ὁ πληθυσμὸς καὶ παραλλήλως μὲ αὐτὸν (εἰς ποσοστὸν δὲ πολὺ

μεγαλύτερον) αὐξάνει καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτώντων εἰς ὅλας τὰς βαθυίδας τῆς Ἐκπαιδεύσεως, δημιουργῶν ἀσφυκτικά προβλήματα χώρων διδασκαλίας, μέσων διδασκαλίας καὶ διδακτικοῦ προσωπικοῦ. Διότι τὰ συστήματα ἐκπαιδεύσεως ἔχουν ἀνάγκην προσαρμογῆς, ἐνῷ αἱ μεταρρυθμίσεις εἰς τὸν τομέα τοῦτον εἶναι πάντοτε βραδεῖας ἀποδόσεως καὶ δημιουργοῦν σοβαροὺς κινδύνους, ἂν δὲν ἔχουν μελετηθῇ μετὰ προσοχῆς.

Εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον — εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας, εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας καὶ εἰς τὰς ὑποαναπτύκτους χώρας — τὸ μεγαλύτερον καὶ δισχερέστερον πρόβλημα εἶναι τὸ ἐκπαιδευτικὸν καὶ δυοφανία διὰ τὴν καλυτέραν λύσιν του δὲν ὑπάρχει. "Ολαι αἱ χῶραι ἔχουν τώρα ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος ὅτι διὰ τὴν πρόσδον των, τὴν πνευματικήν, τὴν πολιτιστικήν καὶ τὴν οἰκονομικήν, ἀπαιτεῖται ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλυτέρα καλλιέργεια τῶν διανοητικῶν, τῶν ἡθικῶν καὶ τῶν πρακτικῶν ἵκανοτήτων τῶν πολιτῶν των. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἔχει συνειδητοποιηθῆ εὑρύτατα καὶ ἀπὸ τὰ ἄτομα. Ἡ δίψα καὶ τὸ αἴτημα τῆς μαθήσεως εἶναι σήμερον παγκόσμιον φαινόμενον.

2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

"Η Ἐκπαίδευσις εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα οὐδέποτε εὑρίσκετο εἰς ἵκανοποιητικὴν κατάστασιν, μολονότι τὸ ἀνθρώπινον ὑλικόν, ἐπὶ τοῦ δόποιου καλεῖται νὰ ἐπιδράσῃ, προσφέρει ἀξιόλογον ἔδαφος. "Οσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν ἔχουν διαπιστώσει ὅτι τὰ Ἑλληνόπουλα ἔρχονται ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τῆς φύσεως προϊκισμένα μὲ πολὺ καλάς καταβολάς. "Έχουν, εἰς τὴν μεγάλην πλειονότητά των, γοργὴν ἀντίληψιν, ἴσχυρὰν μνήμην, παρατηρητικότητα, περιέργειαν, συλλογιστικὴν ἵκανοτήτα, σπινθηροβόλον πνεῦμα, ἔφεσιν μαθήσεως καὶ διάθεσιν προόδου, ὑπερτεροῦντα, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς, τῶν παιδιῶν τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἐκεῖνο, ποὺ τοὺς λείπει καὶ ποὺ ἡμποροῦν ν' ἀποκτήσουν, εἶναι ἡ ἵκανότης τῆς συγκεντρώσεως καὶ τῆς παρατεταμένης προσοχῆς, ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ ὑπομονή.

Πολλοὶ εἶναι οἱ λόγοι τῆς μὴ ἵκανοποιητικῆς ἀποδόσεως τῆς ἐκπαιδευτικῆς προσπαθείας εἰς τὴν Ἑλλάδα. "Η πολιτεία ἐθεώρησεν ἀνέκαθεν τὴν ἐκπαίδευσιν ὡς κάτι τὸ δευτερεῦον. Διέθετε δὲν αὐτὴν πάντοτε πολὺ χαμηλὸν συγκριτικῶς ποσοστὸν τοῦ Προϋπολογισμοῦ, διότι ἄλλαι

ἀνάγκαι εκρίνοντο ή ήσαν ἐπιτακτικώτεραι κατά τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγωνιώδους καὶ πλήρους περιπετειῶν ἐθνικοῦ βίου. Συνεπείχ τούτου ὑπῆρχε μόνιμος ἀριθμητικὴ ἀνεπάρκεια τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, ἔλλειψις ἐπαρχῶν καὶ καταλλήλων διδακτηρίων, πενιχρότης ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας. "Επειτα, οὐδέποτε κατεβλήθη σοβαρὰ καὶ ἐπιστημονικὴ προσπάθεια προσαρμογῆς τῶν κατὰ παράδοσιν χρησιμοποιουμένων συστημάτων εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Δὲν ἀπεδόθη ἡ ἀπαιτουμένη προσοχὴ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, οὔτε ἐπρυτάνευσαν ποτὲ δρθιολογιστικὰ καὶ ἀντικειμενικὰ κριτήρια εἰς τὸν καταμερισμὸν τῶν σχολείων ἀνὰ τὴν χώραν.

"Ηδη ἀπὸ τοῦ 1875 εἶχον ἀρχίσει νὰ διατυπώνωνται ἐπικρίσεις διὰ τὴν κατάστασιν τῆς ἐκπαιδεύσεως, νὰ προτείνωνται διάφορα σχέδια καὶ νὰ ἐπιχειρῶνται (μεταρρυθμίσεις). Τὰ περισσότερα ὅμως σχέδια ἔμειναν ὀπραγματοποίητα, αἱ δὲ μεταρρυθμίσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀνεμένοντο θυμάτα, διέψευσαν τὰς προσδοκίας καὶ ἐπέφεραν μεγαλυτέρων σύγχυσιν. 'Ο πόλεμος, ἡ κατοχὴ καὶ αἱ δύο κομμουνιστικαὶ ἐπαναστάσεις ἐπροκάλεσαν φοβερὰν ἀποδιοργάνωσιν εἰς τὸν ἥδη εὐπαθῆ τομέα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Χιλιάδες σχολικῶν κτιρίων κατεστράφησαν. Μέγας ἀριθμὸς ἐκπαιδεύτικῶν λειτουργῶν ἐχάθη. Μεγάλαι μᾶζαι παιδιῶν διέκοψαν τὰς σπουδάς των ἢ τὰς διήνυσαν κατὰ τρόπον ἀτακτον καὶ ἀποσπασματικόν. 'Ολίγον κατόπιν ξρήσεις νὰ σημειοῦται μία ᾧνευ προηγουμένου, ἐκρηκτικοῦ χρακτῆρος, τροπὴ τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας πρὸς ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ίδια πρὸς τὴν Μέσην καὶ τὴν Ἀνωτάτην — ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς τὰς προηγμένας χώρας, αἱ ὁποῖαι ὅμως συνεκέντρωνον ἀσυγκρίτως καλυπτέρας προϋποθέσεις.

3. ΔΙΑΡΘΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρον 17) «ἡ παιδεία τελεῖ ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τοῦ Κράτους, παρέχεται δαπάναις αὐτοῦ, σκοπεῖ δὲ καὶ εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν νέων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀξιῶν τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ». 'Η στοιχειώδης ἐκπαίδευσις εἶναι δὲ ὅλους ὑποχρεωτική. Τὰ ἔτη τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως δὲν δύνανται νὰ εἶναι διληγώτερα τῶν ἔξ. Τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα εἶναι αὐτοδιαιρούμενα νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν ἐπο-

πτείαν τοῦ Κράτους καὶ ἐνισχύονται οἰκονομικῶς ὑπ' αὐτοῦ. Οἱ καθηγηταὶ των εἶναι δημόσιοι ὑπάλληλοι. Αἱ ἀρχαὶ των ἐκλέγονται παρὰ τῶν τακτικῶν καθηγητῶν αὐτῶν. Τὴν κρατικὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων ἀσκεῖ ὁ 'Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων διὰ Κυβερνητικοῦ 'Επιτρόπου.' Επιτρέπεται, κατόπιν ἀδείας τῆς ἀρχῆς, εἰς ἴδιωτας μὴ ἐστερημένους τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ εἰς νομικὰ πρόσωπα ἡ ἰδρυσις ἐκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατὰ τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς υόμους τοῦ Κράτους. Οἱ ἰδρύοντες ἴδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ οἱ διδάσκοντες εἰς ταῦτα δέον νὰ κέντηνται τὰ διὰ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους ἀπαίτούμενα ἥθικα καὶ λοιπὰ προσόντα.

'Η Ἐκπαιδευσις εἰς τὴν Ἑλλάδα περιλαμβάνει τρεῖς βασικοὺς κύκλους (Βαθμίδας) σπουδῶν : τὴν Δημοτικήν· τὴν Μέσην καὶ τὴν Ἀνωτάτην καὶ παρέχεται ἔξ ὀλοκλήρου δωρεάν εἰς τὰ δημόσια ἐκπαιδευτήρια, ἀπαγορευομένης πάσης, ὑφ' οίανδήποτε μορφήν, εἰσφορᾶς. Εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς δωρεάν παιδείας περιλαμβάνεται καὶ : ἡ δωρεάν χορήγησις διδακτικῶν βιβλίων· ἡ παροχὴ κρατικῆς ἐνισχύσεως εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια διὰ τὴν λειτουργίαν των· καὶ ἡ χορήγησις ὑποτροφιῶν εἰς τοὺς ἐπιδεικνύοντας ἴδιαιτέρων ἐπίδοσιν νέους.

'Η προσχολικὴ ἐκπαιδευσις παρέχεται ὑπὸ τῶν Νηπιαγωγείων, εἰς τὰ δόπια ἐγγράφονται νήπια συμπληρώσαντα τὴν 1ην Ὁκτωβρίου τοῦ ἔτους τῆς ἐγγραφῆς των ἡλικίαν τριῶν ἐτῶν καὶ ἔξ μηνῶν.

I. Δημοτικὴ Ἐκπαιδευσις. Αὕτη παρέχεται εἰς τὰ δημόσια ἔξατάξια Δημοτικὰ Σχολεῖα. 'Η φοίτησις εἶναι ἔξαετής, ὅση καὶ ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐκ τοῦ Συντάγματος, ἡ δόπια ὅμως δύναται νὰ παραταθῇ εἰς ἔννεαετῆ διὰ παρακολουθήσεως καὶ 3 ἐτῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἐγγράφονται εἰς τὴν πρώτην τάξιν διὰ πρώτην φοράν παιδιά ἄρρενα καὶ θήλεα, ἐφ' ὅσον τὴν 1ην Ὁκτωβρίου τοῦ ἔτους τῆς ἐγγραφῆς των ἔχουν συμπληρώσει ἡλικίαν πέντε ἐτῶν καὶ ἔξ μηνῶν.

(Παραλλήλως λειτουργοῦν καὶ ἴδιωτικὰ δημοτικὰ σχολεῖα).

II. Μέση Ἐκπαιδευσις. Αὕτη παρέχεται εἰς τὰ δημόσια ἔξατάξια Γυμνασία. Τὰ γυμνάσια, ἔξαετοῦς φοιτήσεως, διαιροῦνται εἰς δύο κύκλους : κατώτερον (περιλαμβάνοντα τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις) καὶ ἀνώτερον (περιλαμβάνοντα τὰς τρεῖς τελευταίας τάξεις). Εἰς τὸν ἀνώτερον δύνανται νὰ δργανώνωνται ἀπὸ τῆς δ' τάξεως ἐν ἡ περισσότερα τμήματα τῶν ἔξης δύο βασικῶν κατευθύνσεων : θεωρητικῆς (μὲ προέχοντα τὰ

στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας) καὶ θετικῆς (μὲν προέχοντα τὰ στοιχεῖα τῶν μαθηματικῶν καὶ θετικῶν ἐπιστημῶν). Ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὰ γυμνάσια ἀποφοίετων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου γίνεται κατόπιν ἔξετάσεων.

(Παραλλήλως λειτουργοῦν καὶ ἴδιωτικά γυμνάσια).

Εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν κατατάσσεται καὶ ἡ Τεχνικὴ καὶ Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις, ἡ παρεχομένη ὑπὸ διαφόρων τεχνικῶν, γεωργικῶν, ἐμπορικῶν, οἰκιακῆς οἰκονομίας, ναυτικῶν, παροχῆς κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐκκλησιαστικῶν, καλλιτεχνικῶν (πλὴν ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς καὶ χαρακτικῆς) καὶ εἰδικῶν καλλιτεχνικῶν σχολῶν, εἰς τὰς πλείστας ἐκ τῶν ὅποιων ἐγγράφονται, κατόπιν εἰσαγωγικῶν ἔξετάσεων, οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον δημοτικοῦ σχολείου ἢ ἀποφοιτήριον γυμνασιακῆς τινος τάξεως ἢ ἀπολυτήριον γυμνασίου, ἀναλόγως τοῦ ἐπιπέδου καὶ τῆς φύσεως τῆς διδασκομένης ὥλης.

(Παραλλήλως λειτουργοῦν καὶ ἴδιωτικαί τεχνικαὶ καὶ ἐπαγγελματικαὶ σχολαὶ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ακλάδων, πλὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ).

III. Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευσις. Αὕτη παρέχεται εἰς τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, τετραετοῦς μέχρις ἔξατοῦς φοιτήσεως, καὶ εἶναι ἔξι διλοκήρου δημοσία. Τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα εἶναι τὰ ἔξι:

α. Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον (Αθηνῶν). Ἱδρύθη τὸ 1837 καὶ περιλαμβάνει 5 Σχολάς, τὰς ἔξης : Θεολογικήν, Νομικήν, Ιατρικήν, (μετά Ὁδοντιατρικοῦ τμήματος), Φιλοσοφικήν (μετά 2 τμημάτων ξένων γλωσσῶν) καὶ Φυσικομαθηματικήν (ἐκ 5 τμημάτων).

β. Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον. Ἱδρύθη ὡς «Σχολεῖον Τεχνῶν» τὸ 1843, λειτουργεῖ ὑπὸ τὴν σημερινήν του μορφὴν ἀπὸ τοῦ 1888 καὶ περιλαμβάνει 5 Σχολάς, τὰς ἔξης : Πολιτικῶν Μηχανικῶν, Ἀρχιτεκτόνων, Μηχανολόγων Ἡλεκτρολόγων (μεθ' ἑνὸς τμήματος), Χημικῶν Μηχανικῶν (μετά τμήματος Μεταλλειολόγων) καὶ Τοπογράφων Μηχανικῶν.

γ. Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Ἱδρύθη τὸ 1925 καὶ περιλαμβάνει 8 Σχολάς, τὰς ἔξης : Θεολογικήν, Νομικήν (ἐκ 2 τμημάτων), Ιατρικήν (μετά Ὁδοντιατρικοῦ τμήματος), Φιλοσοφικήν (μετά 4 τμημάτων ξένων γλωσσῶν καὶ παραρτήματος ἐν Ιωαννίνοις), Φυσικομαθηματικήν (ἐκ 5 τμημάτων καὶ παραρτήματος ἐν Ιωαννίνοις),

Κτηνιατρικήν, Γεωπονοδασολογικήν (έκ 2 τμημάτων) και Πολυτεχνικήν (έκ 3 τμημάτων).

δ. *Πανεπιστήμιον Πατρών*. Ιδρύθη τὸ 1966 και περιλαμβάνει 2 Σχολές, τὴν Φυσικομαθηματικὴν (έκ 4 τμημάτων) και τὴν Πολυτεχνικὴν.

ε. *Ανωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν και Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν*. Ιδρύθη τὸ 1920.

στ. *Πάντειος Ανωτάτη Σχολὴ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν*. Εἶναι δημοσία ἀπὸ τοῦ 1937.

ζ. *Ανωτάτη Γεωπονικὴ Σχολὴ Αθηνῶν*. Ιδρύθη τὸ 1920.

η. *Ανωτάτη Βιομηχανικὴ Σχολὴ Πειραιῶς*. Λειτουργεῖ ὡς ίσοτιμος ἀπὸ τοῦ 1958, καταστᾶσα δημοσία τὸ 1966.

θ. *Ανωτάτη Βιομηχανικὴ Σχολὴ Θεσσαλονίκης*. Λειτουργεῖ ὡς δημοσία ἀπὸ τοῦ 1966.

ι. *Ανωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν*. Περιλαμβάνει ἐργαστήρια ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς και χαρακτικῆς και εἰς τοὺς κατόχους ἀπολυτηρίου γρυματίσιου παρέχει και θεωρητικὴν και ίστορικὴν μόρφωσιν.

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς *Ανωτάτης Εκπαίδευσεως* περιλαμβάνονται και τὰ ἔξης ἀνώτερα τερματικά :
α. *Εθνικὴ Ακαδημία Σωματικῆς Αγωγῆς*. Ιδρύθη τὸ 1939 και εἶναι τριετοῦς φοιτήσεως.

β. *Ανώταται Σχολαὶ Οἰκιακῆς Οἰκονομίας*, δύο ἐν δλῳ ἡ «Χαροκόπειος» *Αθηνῶν* και ἡ «Αριάδνη» Χανίων τριετοῦς φοιτήσεως.

γ. *Παιδαγωγικὴ Ακαδημία*, 15 ἐν δλῳ διετοῦς φοιτήσεως.

δ. *Σχολὴ Νηπιαγωγῶν Καλλιθέας*, διετοῦς φοιτήσεως.

Τέλος, ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ ιδρύματα εἶναι και αἱ ἔξης τρεῖς δημόσιαι Τεχνικαὶ Σχολαὶ :

α. *Ανωτέρα Δημοσία Σχολὴ Υπομηχανικῶν Αθηνῶν*, τετραετοῦς φοιτήσεως, μὲ τρία τμήματα (πολιτικῶν ὑπομηχανικῶν, μηχανολόγων ὑπομηχανικῶν και ἡλεκτρολόγων ὑπομηχανικῶν).

β. *Ανωτέρα Δημοσία Σχολὴ Υπομηχανικῶν Θεσσαλονίκης*, τετραετοῦς φοιτήσεως, μὲ τρία τμήματα (πολιτικῶν ὑπομηχανικῶν, μηχανολόγων ὑπομηχανικῶν και ἡλεκτρολόγων ὑπομηχανικῶν).

γ. 'Ανωτέρα Δημοσία Σχολή 'Ηλεκτρονικῶν, λειτουργοῦσα παρά τῷ Σιβιτανιδείῳ 'Ιδρύματι, τριετοῦ φοιτήσεως.

'Η εἰσδοχὴ φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν καὶ τὰ ἀνώτατα καὶ ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα γίνεται κατόπιν ἔξετάσεων, εἰς τὰς ὄποιας δύνανται νὰ προσέλθουν οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Αἱ εἰσιτήριοι ἔξετάσεις, θεσπισθεῖσαι ἀπὸ τεσσαρακονταετίας, διεξήγοντο ἐπὶ ἕτη εἰς τὰς σχολάς, εἰς τὰς ὄποιας ἐπεθύμουν νὰ φοιτήσουν οἱ ὑποψήφιοι. Τὸ σύστημα ὅμως τοῦτο προεκάλει πολλάς, ὅχι ἀβασίμους, ἀμφισβητήσεις γνησιότητος τῶν ἀποτελεσμάτων, αἱ ὄποιαι ἔφθασαν μέχρι τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης.

Μετὰ τὸ 1963 ἡ διενέργεια τῶν εἰσιτηρίων ἔξετάσεων ἀνελήφθη ὑπὸ τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας. Αἱ ἀνώταται σχολαὶ διηρέθησαν εἰς τέσσαρας ὄμάδας καὶ οἱ ὑποψήφιοι ἔξητάζοντο εἰς τὰ μαθήματα τῆς ὅμαδος, εἰς τὴν ὄποιαν ὑπῆγετο ἡ σχολὴ τῆς προτιμήσεώς των, ἐπιτυγχάνοντες δὲ εἰσήγοντο εἰς αὐτὴν ἢ εἰς μίαν ἄλλην τῆς ὄμαδος. 'Η κατάταξις καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν ἀποτελεσμάτων ἐγίνετο δι' ἡλεκτρονικοῦ ὑπολογιστοῦ. Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1965-66 ἐκρίθη σκόπιμον ν' ἀντιγραφῇ τὸ γραλικὸν σύστημα τοῦ baccalauréat (τὸ ὄποιον εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ 1809). Βάσει αὐτοῦ αἱ σχολαὶ ἐκωρίσθησαν εἰς δύο μεγάλας ὄμαδας: τὴν ὄμαδα τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴν ὄμαδα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, μὲ ἀνάλογον διαφοροποίησιν εἰς τὰ ἔξεταζόμενα μαθήματα. Οἱ ἐπιτυγχάνοντες, ἐλάχιμανον «ἀκαδημαϊκὸν ἀπολυτήριον» Α ἢ Β τύπου, τὸ ὄποιον τοῖς παρεῖχε δικαίωμα ἐγγραφῆς εἰς μίαν ἐκ τῶν σχολῶν τῆς πρώτης ἢ τῆς δευτέρας ὄμαδος. Τὸ σύστημα ὅμως τοῦτο ἀπέτυχε παταγωδῶς, διότι ἡ κατάταξις τῶν ἐπιτυγχανόντων εἰς μίαν ἐκ τῶν σχολῶν τῆς ὄμαδος σπανίως συνέπιπτε μὲ τὰς προτιμήσεις των.

'Η 'Ἐπανάστασις κατήργησε τὸ «ἀκαδημαϊκὸν ἀπολυτήριον». Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1967-68 αἱ ἀνώταται σχολαὶ διηρέθησαν εἰς 6 ὄμαδας πρὸς διευκόλυνσιν τῶν ὑποψήφιων ὅπως ἐπιτύχουν συμφωνοτέραν πρὸς τὰς προτιμήσεις των κατάταξιν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1968-69 τὸ σύστημα ἐβελτιώθη ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν σχολῶν εἰς 13 «αὐκάλους» (ἐνότητας ὅμοειδοῦς χαρακτῆρος ἢ συγγενοῦς κατευθύνσεως).

'Ο ἀριθμὸς τῶν εἰσαγομένων εἰς κάθε σχολὴν ἢ τμῆμα σχολῆς προκαθορίζεται κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας, κατόπιν γνώμης

τῶν ἀντιστοίχων ἀνωτάτων καὶ ἀνωτέρων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ τὸ ὅψος του ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας καὶ ἀπὸ τὰς δυνατότητας (ἔργαστηριακάς, κτιριακάς, διδακτικάς κλπ.) ἐκπαιδεύσεως, τὰς ὁποίας διαθέτει ἑκάστη σχολή.

4. Ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Ἄποφασιστικὴν σημασίαν ὅχι μόνον διὰ τὴν κοινωνικὴν ἐπιτυχίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προσωπικὴν εύτυχίαν (ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ψυχικῆς αὐταρκείας καὶ ἴκανοποιήσεως) τοῦ ἀτόμου ἔχει ἡ ἐκλογὴ τοῦ προσιδιάζοντος εἰς τὰς πνευματικὰς ἴκανότητας, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς κλίσεις του ἐπαγγέλματος. Κάθε ἄνθρωπος εἶναι προικισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ πολλὰς ἴκανότητας καὶ ἔχει ἔξησταλισμένην τὴν ἐπιτυχίαν, δταν τὰς ἀνακαλύψῃ καὶ τὰς ἀξιοποιήσῃ, ἐνῷ ἀντιθέτως πρέπει νὰ εἶναι βέβαιος σχεδὸν περὶ τοῦ ναυαγίου του, δταν ἀκολουθήσῃ σταδιοδρομίαν διὰ τὴν ὁποίαν δὲν διαθέτει πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς προϋποθέσεις.

Παλαιότερον, ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία εἶχε συνείδησιν τῆς ἀληθείας αὐτῆς: διὰ τοῦτο καὶ ἡ προσπέλασις εἰς τὰ προπύλαια τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων ἐγίνετο μὲ περισσοτέραν αὐτογνωσίαν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ὁ φραγμὸς τῶν εἰσιτηρίων ἔξετάσεων καὶ τοῦ «καλειστοῦ ἀριθμοῦ». Ἀκόμη καὶ διὰ τὴν φοίτησιν εἰς τὸ γυμνάσιον ἐπεκράτει ἡ ἀντίληψις ὅτι ὁ μαθητής ἐπρεπε νὰ ἔχῃ δώσει δείγματα ἰδιαιτέρας ἐπιδόσεως. Ἐνῷ τώρα ὅλαι οἱ ἐπιστήμαι θεωροῦνται κατάλληλοι δι' ὅλους καὶ ὅλοι κατάλληλοι δι' ὅλας τὰς ἐπιστήμας.

Τὴν νοοτροπίαν αὐτὴν τὴν πληρώνει πανάκριβα ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ πρῶτοι ἔκεινοι, οἱ ὁποῖοι μετὰ πολυετεῖς σπουδὰς καὶ ταλαιπωρίας κατορθώνουν ν' ἀποσπάσουν ἐν πτυχίον χωρὶς νὰ ἔχουν πλασθῆ διὰ νὰ εἶναι ἐπιστήμονες. Ἡ ζημία εἶναι τριπλῆ: Πρῶτον, χάνονται τὰ ὥραιότερα καὶ προσληπτικώτερα ἔτη ζωῆς ἐνὸς νέου. Δεύτερον, στεροῦνται ζωτικοὶ τομεῖς τῆς οἰκονομίας δυναμικοῦ, τὸ ὄποιον, δρθῶς προσανατολιζόμενον, θὰ ἤτο δυνατὸν ν' ἀποδειχθῇ πολύτιμον. Καὶ τρίτον, ἔκεινοι ποὺ ἡκολούθησαν ἀκατάλληλον δι' αὐτοὺς ἐπάγγελμα, οὐδέποτε θὰ αἰσθανθοῦν τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἴκανοποίησιν, τὴν ὁποίαν προσφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ δημιουργικὴ ἀξιοποίησις τῶν ἐμφύτων ἴκανοτήτων των, ἐνῷ θὰ ἔχουν, ἔστω καὶ ὑποσυνειδήτως, τὴν γεῦσιν τῆς ἀπο-

τυχίας καί, μὲ τὴν τάσιν μεταθέσεως τῶν εὐθυνῶν, θὰ αἰτιῶνται τὴν «κοινωνίαν» ἀντὶ τοῦ ἔαυτοῦ τῶν.

Πολλοὶ εἰναι οἱ παράγοντες, οἱ ὅποιοι συμβάλλουν εἰς τὸν ἐσφαλμένον, καὶ συνεπῶς ἐπιζήμιον, ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμόν. Κατ’ ἀρχὴν ἔλκύουν τὰ ἐπαγγέλματα, τὰ ὅποια θεώροῦνται ἀποδοτικώτερα ἢ «ἔχοντα μέλλον». "Ἐπειτα, δσα κρίνονται «εὔκολώτερα» ἢ δημιουργοῦντα «περισσοτέρας δυνατότητας». Ἐπίσης ἔκεινα, τὰ ὅποια ἀπολαμβάνουν μεγαλυτέρους «γοήτρου». "Ἐνας ποὺ ἐτελείωσε τὸ γυμνάσιον, νομίζει ὅτι θὰ εἰναι ὑποτιμητικὸν δι’ αὐτὸν νὰ ἀκολουθήσῃ πρακτικὸν ἐπάγγελμα. Ἡ ἐσφαλμένη, ἐξ ἄλλου, ἐκτίμησις τῶν ἵκανοτήτων τῶν παρασύρει πολλοὺς πρὸς κατευθύνσεις ἔξησφαλισμένης ἀποτυγίας. "Ο-ποιος ἔγραψε καλάς ἐκθέσεις ὡς μαθητῆς νομίζει ὅτι ἔχει ἀναμφισβήτητον λογοτεχνικὸν ἢ δημοσιογραφικὸν τάλαντον. "Άλλος, ὁ ὅποιος ἔσημείωσε κάποιαν ἐπιτυχίαν εἰς μίαν μαθητικὴν θεατρικὴν παράστασιν, πιστεύει ὅτι εἰναι γεννημένος ἡθοποιός.

Ολεθρία εἰναι πολλάκις ἐν προκειμένῳ ἢ παρέμβασις τῶν γονέων. Πολλοὶ γονεῖς θέλουν νὰ ἐπιβάλουν εἰς τὰ τέκνα τῶν τὴν ἰδικήν των θέλησιν, χωρὶς νὰ ὑπολογίζουν τὴν κλίσιν τῶν παιδιῶν. Ὁ ίατρὸς ἢ δικηγόρος θέλει ἀπαραιτήτως νὰ κάμη καὶ τὸν υἱόν του ίατρὸν ἢ δικηγόρον (διότι τάχα θὰ δυνηθῇ νὰ τοῦ μεταβιβάσῃ «έτοιμην πελατείαν»), ἐνῷ, ἔκεινος ἔχει κλίσιν νὰ γίνη καθηγητής ἢ ἐμποροπλοίαρχος. Ὁ μὴ τυχών παιδεύσεως, ἀλλὰ πλουτίσας, ἐπιμένει νὰ γίνῃ ὁ υἱός του πυρηνικὸς φυσικός, ἐνῷ ἔκεινος αἰσθάνεται κλίσιν πρὸς τὸ ἐμπόριον. Συχνότατα, ἔπισης, οἱ γονεῖς ἀνακαλύπτουν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἐκ στοργῆς «τάλαντα» ἀνύπαρκτα καὶ τὰ παρασύρουν πρὸς κατευθύνσεις ἐσφαλμένας.

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπαγγέλματος, ἢ ὅποια δὲν ἥμπορει νὰ γίνη προτοῦ ὁ νέος συμπληρώσῃ τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας (διότι τότε ἔχουν μορφοποιηθῆ οἱ ἵκανότητές του καὶ αἱ τάσεις του) εἰναι ἔργον λεπτότατον, τὸ ὅποιον ἀπαιτεῖ τὴν ἀρμονικὴν (καὶ ἀπηλαγμένην προΐδεασμῶν) συνεργασίαν τριῶν παραγόντων: τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, μεταξὺ τῶν καθηκόντων τῶν ὅποιων περιλαμβάνεται καὶ ἡ διάγνωσις καὶ ἐνίσχυσις τῶν ἵκανοτήτων ἐκάστου μαθητοῦ· τῶν γονέων, οἱ ὅποιοι διείλουν νὰ παραμερίζουν κάθε ὑποκειμενισμόν· καὶ τοῦ ἐνδιαφερομένου, ὅστις πρέπει ν' ἀναζητήσῃ τὴν πραγματικὴν κλίσιν του καὶ νὰ σταθμίσῃ μὲ αὐστηρότητα τὰς ἵκανότητάς του, ἔχων ὑπ' ὅψιν του ὅτι τὸ καλύτερον καὶ τὸ ὥραιότερον ἐπάγγελμα διὰ τὸν καθένα εἰναι ἔκεινο, τὸ ὅποιον

τοῦ ἀρέσει καὶ διὰ τὸ ὄποῖον συγκεντρώνει πραγματικὰς πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς προϋποθέσεις.

5. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

“Οταν ἡ Ἐθνικὴ Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις ἀνελάμβανε τὰς εὐθύνας διαικινθερνήσεως τῆς χώρας, ἐπεκράτει κατάστασις χάους εἰς τὴν Ἐκπαίδευσιν. Διότι ἡ κατεδαφιστικὴ ἐπιδρομὴ τῶν δῆθεν «μεταρρυθμιστῶν» ἐπέτεινε τὰς ὑφισταμένας ἐλλείψεις, ἐπροκάλεσε σύγχυσιν εἰς διδάσκοντας καὶ διδασκομένους καὶ ἐπεσώρευσε νέα προβλήματα, χωρὶς νὰ ἐπιλύσῃ τὰ παλαιά.

Εἰς τὴν Δημοτικὴν καὶ τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν αἱ συνθῆκαι στεγάσσεως καὶ διδασκαλίας τῶν μαθητῶν ἦσαν κατὰ σημαντικὸν ποσοστὸν δυσμενέσταται λόγῳ ἐλλείψεως κτιρίων, ὀφειλομένης εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ μαθητικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν παράλυσιν τοῦ Ὁργανισμοῦ Σχολικῶν Κτιρίων· εἰς ἀμφοτέρας τὰς βαθμίδας δὲν ὑπῆρχεν ἀπὸ μακροῦ ἐποπτικὸν προσωπικόν (ἐπιθεωρηταὶ καὶ γενικοὶ ἐπιθεωρηταί)· εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν 300 σχολεῖα ἐστεροῦντο, ἀπὸ μακροῦ ἐπίσης, διευθυντῶν (γυμνασιαρχῶν), καὶ διὰ τοὺς μαθητὰς δὲν ὑπῆρχον διδακτικὰ βιβλία.

Εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν σημαντικὸς ἀριθμὸς καθηγητῶν ἔξεμεταλλεύετο ἀγρίως τοὺς φοιτητὰς διὰ τῆς (ἀναγκαστικῆς πολλάκις) πωλήσεως τῶν πανεπιστημιακῶν συγγραφμάτων εἰς ὑψηλοτάτας τιμάς· οἱ μὴ δυνάμενοι ν' ἀγοράσουν τὰ συγγράμματα φοιτηταὶ ἐτιμωροῦντο ἐνίστεις ὑπὸ τῶν καθηγητῶν διὰ κακῆς βαθμολογίας κατὰ τὰς ἔξετάσεις· ἡ ἐκλογὴ τῶν καθηγητῶν, λόγῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος καθεστῶτος νεποτισμοῦ, δὲν ἐνεργεῖτο μὲ τὸ κριτήριον τῆς ἐπιστημονικῆς ίκανότητος· ὑπῆρχον καθηγηταί, τῶν ὅποιων ἡ ἐν γένει διαγωγὴ ἦτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου· ὁ θεσμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ εἶχεν ἐκφυλισθῆ· αἱ εἰσιτήριοι ἔξετάσεις ἐγίνοντο μὲν ἐν σύστημα, ὑπὸ τὸ δόποῖον κατελύοντο αἱ στοιχειωδέστεραι ἀρχαὶ τοῦ ἐλευθέρου ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ.

Οἱ ταχθέντες ὑπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ εἰς τὸν κεφαλαιώδη τομέα τῆς ἐκπαίδευσεως, ἀπὸ τὴν πρόοδον τοῦ ὄποιου ἔξαρτᾶται καὶ ἡ οἰκονομικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας,

είναι οι έξης : 'Εθνικὸς προσανατολισμὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως' ἔξυγίανσις καὶ βελτίωσις τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ· κάλυψις τῶν ἀμέσων ἀναγκῶν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ· παροχὴ εἰς ὅλους τοὺς νέους ἵσων εὐκαιριῶν μηρφώσεως· καὶ μεθοδικὴ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν ἐπέκτασιν, τὸν ἐκσυγχρονισμὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας της. Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀντικειμενικῶν αὐτῶν σκοπῶν, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ καὶ ὑλικὰ μέσα ἀφθονα καὶ χρόνον μακρὸν καὶ προπαρασκευὴν συστηματικήν, κατεβάθμηση σύντονος προσπάθεια, στηριχθεῖσα καὶ εἰς τὰς ὑλικὰς δυνατότητας τὰς παρασχεθείσας ὑπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς 'Εκπαιδεύσεως (τακτικοῦ καὶ ἐπενδύσεων), ὅστις κατὰ τὴν τριετίαν 1967-1969 ὑπερέβαινε σταθερῶς τὸ 10% τοῦ συνολικοῦ προϋπολογισμοῦ.

Συγκεκριμένως, διὰ τὴν Δημοτικὴν καὶ τὴν Μέσην 'Εκπαίδευσιν ἐλήφθησαν τὰ έξης μέτρα :

1. Κατεσκευάσθησαν ἄνω τῶν 2000 νέων αἰθουσῶν διδασκαλίας ἐπεσκευάσθησαν 2000 διδακτήρια· ἐτέθησαν τὰ θεμέλια πλείστων νέων σχολείων· ἀναδιωργανώθη ὁ 'Οργανισμὸς Σχολικῶν Κτιρίων διὰ νὰ καταστῇ οὕτος περισσότερον εὐέλικτος καὶ ν' αὔξηθῃ ἡ ἀποτελεσματικότης του εἰς τὴν κάλυψιν τῶν κατασκευαστικῶν ἀναγκῶν.

2. 'Ἐτέθη ἐκ νέου ἐπὶ ἔθνικῶν βάσεων καὶ ἀναδιωργανώθη ἡ Γενικὴ 'Εκπαίδευσις (Δημοτικὴ καὶ Μέση) διὰ τοῦ Α.Ν. 129/1967, ὁ ὅποιος καθώρισε τὰ τοῦ περιεχομένου τῆς διδασκαλίας, τῆς λειτουργίας τῶν σχολείων, τῆς διοικήσεως αὐτῶν, τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, τῆς ἐπιλογῆς τοῦ ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ καλπ.

3. 'Ἐπελέγησαν κατόπιν ἀδιαβλήτων διαγωνισμῶν ἐπιθεωρηταὶ καὶ γενικοὶ ἐπιθεωρηταὶ τῆς Δημοτικῆς καὶ γενικοὶ ἐπιθεωρηταὶ τῆς Μέσης 'Εκπαίδευσεως· προήχθησαν 300 λειτουργοὶ τῆς Μ. 'Εκπαίδευσεως εἰς γυμνασιάρχας· διωρίσθησαν ἄνω τῶν 5000 νέων δημοδιδασκάλων καὶ καθηγητῶν· καὶ ίδρυθη Διδασκαλεῖον Δημοτικῆς 'Εκπαίδευσεως, διετοῦς φοιτησεως, διὰ τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν διδασκάλων.

4. Καθιερώθη καὶ ἐπραγματοποιήθη ἡ δωρεὰν διανομὴ ὅλων τῶν διδακτικῶν βιβλίων εἰς τὴν δημοσίαν Δημοτικὴν καὶ Μέσην 'Εκπαίδευσιν (γενικὴν καὶ τεχνικὴν)· ἔξεδόθησαν τὰ ἀπαραίτητα διδακτικὰ βιβλία καὶ διὰ τὰς δύο τελευταίας τάξεις τῶν δημοτικῶν σχολείων (13, πέραν τῶν ἀναγνωστικῶν καὶ τῆς γραμματικῆς)· ἀνετυπώθησαν, κατό-

πιν έπιλογής, ξνω τῶν 60 διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μ. 'Εκπαιδεύσεως καὶ συνεγράφησαν ἀρκετὰ νέα.

5. 'Εξεπονήθη νέον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα καὶ διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα (διότι τὸ ἴσχυον ἦτο παλαιὸν καὶ παρουσίᾳς πλεῖστα μειονεκτήματα) καὶ διὰ τὰ γυμνάσια, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς τεθείσας γενικὰς ἀρχὰς τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας.

Τὰ ληφθέντα διὰ τὴν 'Ανωτάτην 'Εκπαιδευσιν μέτρα εἶναι τὰ ἔξῆς:

1. 'Ελυθη δριστικῶς, ἀπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1967-68, τὸ πρόβλημα τῶν συγγραμμάτων τῶν καθηγητῶν (τὸ δόποιον ἐταλαιπώρησε δεκάδας γενεῶν φοιτητῶν) διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς δωρεάν χορηγήσεως εἰς τοὺς φοιτητὰς τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν κατάρτισίν των συγγραμμάτων δαπάναις τοῦ Κράτους, ὅπερ καταβάλλει λογικὴν ἀποζημίωσιν εἰς τοὺς συγγραφεῖς - καθηγητάς. ('Απὸ τοῦ 1969-70 εἰς τὸ μέτρον τοῦτο περιελήφθησαν καὶ οἱ σπουδασταὶ τῶν Παιδαγωγικῶν 'Ακαδημιῶν).

2. 'Εξυγιάνθη, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, τὸ ἀνώτερον διδακτικὸν προσωπικὸν τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως ὡρισμένων καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν, οἱ δόποιοι ήσαν πράκτορες τοῦ κομμουνισμοῦ ἢ εἶχον ἐπιδείξει διαγωγὴν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου.

3. 'Εθεσπίσθη καὶ ὠλοκληρώθη διὰ τῆς IE' Συντακτικῆς Πράξεως «Περὶ ἐπιλογῆς καθηγητῶν τῶν 'Ανωτάτων 'Εκπαιδευτικῶν 'Ιδρυμάτων») (ώς αὕτη ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τῶν ΚΗ', ΛΓ' καὶ ΛΔ' Συντακτικῶν Πράξεων) προοδευτικὴ νομοθεσία πρὸς ἔξυγίανσιν καὶ ἐκσυγχρονισμὸν τῆς 'Ανωτάτης 'Εκπαιδεύσεως, καταπολέμησιν τοῦ νεποτισμοῦ, προώθησιν καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ ὑπάρχοντος ἐπιστημονικοῦ δυναμικοῦ καὶ ἄμβλυνσιν τῆς δυσαναλογίας μεταξὺ διδασκόντων καὶ διδασκομένων. Διὰ τῆς νομοθεσίας ταύτης δρίζεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι (ἀρθρ. 9) «κυρίαν ἀποστολὴν τῶν καθηγητῶν τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων ἀποτελεῖ τὸ διδακτικόν, ἐρευνητικὸν καὶ συγγραφικὸν ἔργον» καὶ ὅτι κάθε «τακτικὸς ἢ ἔκτακτος καθηγητὴς ὁφείλει ἐντὸς 18 μηνῶν, ἀπὸ τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1967 ἢ ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του, ὅπως θέση εἰς κυκλοφορίαν ἐπωνύμως σύγγραμμα ἢ ἐγχειρίδιον περιέχον τὰς παραδόσεις του εἰς τὸ κύριον τούλαχιστον μάθημα τῆς ἔδρας του».

4. 'Επέθη έπι νέων σοβαρών βάσεων (διὰ τοῦ Α.Ν. 553/1968) δόθει μόδις τοῦ βοηθητικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ (έπιμελητῶν καὶ βοηθῶν) τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, ὡστε νὰ συμβάλῃ θετικῶς εἰς τὴν ἐκπαιδευσιν τῶν φοιτητῶν καὶ ν' ἀποτελῇ πραγματικὸν φυτώριον διαμορφώσεως νέων πανεπιστημιακῶν διδασκάλων. Εἰς ἔφαρμογήν τοῦ νόμου τούτου ἐθεσπίσθησαν, πέραν τῶν ὑφισταμένων 2275 θέσεων ἐπιμελητῶν, βοηθῶν καὶ παρασκευαστῶν, 3986 νέαι θέσεις βοηθητικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ.

5. Η ὑξήθη κατὰ 25% ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν, εἰς τοὺς ὅποιους παρέχεται ὑπὸ τοῦ Κράτους ὑποτροφία σπουδῶν καὶ οὕτως οἱ ὑπότροφοι ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἐν δέκατον περίπου τοῦ συνόλου τῶν φοιτητῶν τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων. Ἀπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1969-70 καθιερώθησαν 620 εἰδικαὶ ὑποτροφίαι διὰ φοιτητὰς τῶν λεγομένων «καθηγητικῶν σχολῶν» (μαθηματικούς, φυσικούς, χημικούς, φυσιογνώστας καὶ ξένων γλωσσῶν), οἱ ὅποιοι ἀναλαμβάνουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὴν ὑπαίθρον ἐπὶ ἑπταετίαν.

6. 'Εθεσπίσθη ἡ χορήγησις ἀτόκων «δανείων σπουδῶν» (τῶν ὅποιων ἡ ἔξοφλησις θ' ἀρχίσῃ δύο ἔτη μετὰ τὴν λήψιν τοῦ πτυχίου) εἰς τοὺς φοιτητάς, οἵτινες δὲν εἰναι ὑπότροφοι τοῦ Κράτους, ἀλλὰ πραγματοποιοῦν ὠρισμένην ἐπίδοσιν.

7. Καθιερώθη ἀπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1968-69 νέον ἀδιάβλητον σύστημα εἰσιτηρίων ἔξετάσεων εἰς τὸ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, χάρις εἰς τὸ ὅποιον εἰσάγονται οἱ ἵκανωτεροι καὶ εἰς τὰς σχολάκις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τῆς βασικῆς προτιμήσεώς των. Πρὸς τοῦτο διεχωρίσθησαν αἱ σχολαὶ ἀναλόγως τοῦ εἰδους τῆς παρεχομένης ὑπ' αὐτῶν μορφώσεως καὶ ἐσχηματίσθησαν 13 ἐνότητες («κύκλοι») σχολῶν ὁμοειδοῦς χαρακτῆρος ἡ ὄπωσδήποτε συγγενῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς εἰδικότητος καὶ ἐπαγγελματικῆς κατεύθυνσεως, οὕτως ὡστε ἡ ἐκλογὴ τοῦ «κύκλου» καὶ ἡ ἐντὸς αὐτοῦ ἐκδήλωσις προτιμήσεων ν' ἀνταποκρίνωνται, κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥπτον, εἰς τὰς πραγματικὰς κλίσεις καὶ δυνατότητας τοῦ ὑποψήφιου. Τὸ σύστημα βαθμολογίας τῶν ὑποψήφιων καὶ διαχωρισμοῦ τῶν ἐπιτυγχανόντων καὶ κατατάξεώς των εἰς τὰς οἰκείας σχολὰς (δι' ἡλεκτρονικοῦ ὑπολογιστοῦ) ἐγγυᾶται ἀπολύτως τὸ ἀδιάβλητον τῶν ἀποτελεσμάτων.

8. "Ηρχισεν ἡ λειτουργία τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν, τὸ ὅποιον

είχε συσταθή χωρίς κακούμιαν προπαρασκευήν και ίνφιστατο εἰς τὰ χαρτιά μόνον. Ἐγένετο συμπλήρωσίς του διὰ τῆς ἰδρύσεως παρ' αὐτῷ (πέραν τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς) καὶ Πολυτεχνικῆς καὶ τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ τμήματος ἡλεκτρολόγων μηχανολόγων. Διὰ τὴν ἀνετον ἐγκατάστασιν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου ἐπελέγη ἔκτασις 2100 στρεμμάτων, ἐπὶ τμήματος τῆς ὅποιας κατεσκευάσθησαν 20 ἐργαστήρια μετά τῶν ἀπαραιτήτων ἄλλων κτισμάτων.

9. Ἐλύθη τὸ περιλάλητον ζήτημα τῆς Πανεπιστημιουπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὅποιον παρέμενεν ἐκκρεμὲς ἀπὸ δεκαπενταετίας. Ἀπεφασίθη ὁριστικῶς ὅπως αὕτη ἀνεγερθῇ ἐπὶ ἔκτασεως 1500 περίπου στρεμμάτων εἰς τὴν περιοχὴν Ζωγράφου. Πρὸς τοῦτο ἔχορηγήθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν δάνειον 1500 ἑκατομμυρίων δραχμῶν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ ἕτερον δάνειον 300 ἑκατομμυρίων, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐγγύησιν, διὰ τὴν ἀνέγερσιν εἰς τὸν χῶρον τῆς Πανεπιστημιουπόλεως καὶ τὸν ἔξοπλισμὸν τοῦ Ἀρεταίειου καὶ τοῦ Αἰγινητείου Νοσοκομείου.

10. Συνεστήθη κατὰ συνταγματικὴν ἐπιταγὴν (ἄρθρ. 17 § 4 ἐδ. δ') παρ' ἑκάστῳ ἀνωτάτῳ ἐκπαιδευτικῷ ἰδρύματι ἀνὰ μίᾳ θέσις Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου «πρὸς ἀποδοτικωτέρων συνεργασίαν τοῦ Κράτους μετ' αὐτῶν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν» καὶ καθωρίσθησαν διὰ νόμου αἱ ἀρμοδιότητές των.

11. Κατεβλήθη ἐπιτυχής προσπάθεια διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν εἰς διδακτικὸν προσωπικὸν τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων κενῶν, τὰ ὅποια προϋπῆρχον καὶ ἐδημιουργήθησαν ἐν τῷ μεταξύ.

Ἐπίσης μετερρυθμίσθη ἡ διάρθρωσις τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ ἐνισχύθη δι' ἐπιστημονικῶν στελεχῶν, ὡστε νὰ δύναται ν' ἀσκῇ ἀποτελεσματικῶς καὶ διοικητικὸν καὶ ἐπιτελικὸν ἔργον.

Διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς κατωτέρως καὶ τῆς μέσης ἐπαγγελματικῆς καὶ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐψήφισθησαν δύο νόμοι : εἰς ἀφορῶν εἰς τὴν μόνιμον ἐπάνδρωσιν τῶν δημοσίων σχολῶν τοῦ τομέως τούτου (Ν.Δ. 580/1970) καὶ ἔτερος ἀφορῶν εἰς τὴν καλυτέραν ὀργάνωσιν τῆς σχολῆς, ἡ ὅποια ἐκπαιδεύει λειτουργούς τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως (Ν.Δ. 581/1970). Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν δύο τούτων νόμων προσδοκᾶται οὐσιώδης αὔξησις καὶ βελτίωσις τῆς ἀποδόσεως τῆς κατωτέρως καὶ τῆς μέσης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ ὅποια

είναι άπαρακτήτος διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Πρέπει νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι ἡ Ἑλλὰς είναι ἡ μόνη χώρα τοῦ κόσμου, ὅπου ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις παρέχεται ἐντελῶς δωρεὰν εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας της καὶ είναι προσιτή εἰς κάθε νέον κατεχόμενον ἀπὸ τὴν δίψαν τῆς μαθήσεως καὶ πραγματοποιοῦντα ἴκανοποιητικὴν ἐπίδοσιν.

6. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Ίδρυματα ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας γενικώτερον ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀρκετά. Ἐκ τούτων κυριώτερα είναι τὰ ἔξι :

1. Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.—Η Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ιδρύθη τὴν 18ην Μαρτίου 1926 ὑπὸ τοῦ δικτάτορος Θ. Παρκάλου καὶ τὰ πρῶτα μέλη της (38 ἐν ὅλῳ) διωρίσθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ιδρυτικὴν Συντακτικὴν Ἀπόφασιν σκοπὸς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν είναι : «ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ προαγωγὴ τῶν ἐπιστημῶν, τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ καθόλου τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων διὰ τῆς συγκεντρώσεως καὶ συνεργασίας τῶν ἐπιφανεστέρων Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, λογογράφων καὶ καλλιτεχνῶν καὶ τῆς μετὰ τῶν ξένων Ἀκαδημιῶν καὶ ἄλλων ὑπερόχων λογίων καὶ καλλιτεχνῶν ἐπικοινωνίας· ἡ ἔρευνα τῶν στοιχείων καὶ τῶν προϊόντων τῆς ἐλληνικῆς γῆς καὶ ἡ καθόλου μελέτη τῆς φύσεως τῆς χώρας, ἡ ἐπιστημονικὴ ὑποστήριξις καὶ ἐνίσχυσις τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας καὶ τῶν λοιπῶν πλουτοπαραγωγικῶν κλάδων καὶ δυνάμεων τοῦ τόπου καὶ ἐν γένει ἡ προαγωγὴ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας· καὶ ἡ διὰ γνωμοδοτήσεων, προτάσεων, ἀποφάσεων καὶ κρίσεων διαφώτισις καὶ καθοδήγησις εἰς τὰ σχετικὰ ἔργα αὐτῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ἡ ἐν γένει ἐξυπηρέτησις τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς δημοσίων καὶ ιδιωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου».

Η Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀποτελεῖ Σῶμα διαιρούμενον εἰς τρεῖς Τάξεις μὲ 60 ἐν ὅλῳ μέλη : τὴν Τάξιν τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν, ἡ ὁποίᾳ περιλαμβάνει τὰ μαθηματικά, τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, τὴν Ιατρικὴν καὶ τὰς ἐφηρμοσμένας ἐπιστήμας (μέλη 25). τὴν Τάξιν τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ἡ ὁποίᾳ περιλαμβάνει τὴν φιλολογίαν, τὴν λογοτεχνίαν, τὴν ιστορίαν, τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τὰς καλὰς τέχνας (μέλη 20).

καὶ τὴν Τάξιν τῶν Ἡθικῶν καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, ἡ ὅποια περιλαμβάνει τὴν θεολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν νομικὴν καὶ τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας (μέλη 15). Τὸ σῶμα περιλαμβάνει ἐπίσης πρόσεδρα μέλη, ἐπίτιμα μέλη, ζένους ἑταίρους καὶ ἀντεπιστέλλοντα μέλη.

Παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν λειτουργοῦν ὁκτὼ Κέντρα Ἐρευνῶν.

2. Ἑλληνικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀτομικῆς Ἐνεργείας.—Ιδρύθη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1954 «πρὸς συντονισμόν, προώθησιν καὶ ἔλεγχον τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν μελετῶν, ὡς καὶ τῶν πάσης φύσεως ἐργασιῶν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἀμεσον ἡ ἔμμεσον χρησιμοποίησιν ἐν Ἑλλάδι τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας». Ἀρχικῶς ὑπήγετο ἀπὸ εὐθείας εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλον, τὸ δὲ ποῖον ἤσκει τὴν ἐποπτείαν αὐτοῦ διὰ τῶν Ὑπουργῶν Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ Συντονισμοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ 1960 ὑπῆχθη εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1968 διὰ τοῦ A.N. 451 «Περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς E.E.A.E.» καθωρίσθη ὅτι «ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀτομικῆς Ἐνεργείας ὑποκινεῖ, ὑποστηρίζει ἡ ἐνεργείη ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς ἐρεύνας πρὸς χρησιμοποίησιν τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς ἐπιστήμης, τῆς βιομηχανίας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς ἔθνικῆς ἀμύνης».

Τύπο τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιτροπὴν Ἀτομικῆς Ἐνεργείας λειτουργοῦν : τὸ Κέντρον Πυρηνικῶν Ἐρευνῶν «Δημόκριτος». Σταθμοὶ δειγματοληψίας καὶ μετρήσεων ραδιενεργείας περιβάλλοντος καὶ (παρὰ τῷ «Δημοκρίτῳ») Κέντρα ἡ Ἰνστιτούτα ἐξειδικεύσεως καὶ ἐπιμορφώσεως ἐπιστημόνων εἰς τὸν τομέα τῶν πυρηνικῶν ἐπιστημῶν.

3. Ἐθνικὸν Ἰδρυμα Ἐρευνῶν.—Συνεστήθη τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1958 πρωτοβουλίᾳ τοῦ Βασιλέως Παύλου «πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν καὶ ἐξασφάλισιν σὺν τῷ χρόνῳ περισσοτέρων εὐκαιριῶν δημιουργικῆς ἀπασχολήσεως εἰς ίκανονὺς «Ἐλληνας ἐπιστήμονας, ὡς καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν νεωτέρων Ἐλλήνων εἰς ἀπόκτησιν ἀρτίας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως καὶ ἐμπειρίας ἐπὶ συστηματικῶν καὶ ἀνωτέρου ἐπιπέδου ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν». Κατὰ τὸν κυριωθέντα διὰ Β.Δ. Ὁργανισμὸν «σκοπὸς τοῦ E.I.E. εἶναι ἡ παρ’ αὐτοῦ δργάνωσις, χρηματοδότησις ἡ κατ’ ἄλλον τρόπον ὑλικὴ καὶ ἥθικὴ ἐνίσχυσις ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν ἀνωτάτου ἐρευνητικοῦ ἐπιπέδου».

1. Τί είναι έκπαιδευσις ;
2. Πώς έπετυγχάνετο ή μάθησις εις τοὺς πρωτογόνους λαούς ;
3. Πώς έπειτα γχάνεται ή μάθησις εις τὰς πολιτισμένας κοινωνίας ;
4. Ποῖος δ σκοπός τῆς έκπαιδεύσεως ;
5. 'Υπὸ ποίου, πότε καὶ πῶς διετυπώθη τὸ αἴτημα τῆς καθολικεύσεως τῆς έκπαιδεύσεως ;
6. Ποῖα τὰ προβλήματα τῆς έκπαιδεύσεως σήμερον ;
7. Ποῖοι οἱ λόγοι τῆς μὴ ίκανοποιητικῆς ἀποδόσεως τῆς έκπαιδευτικῆς προσπαθείας εἰς τὴν Ἑλλάδα ;
8. Ποῖα προβλήματα ἀντιμετωπίζει ή Πολιτεία ἐκ τῆς στροφῆς τῶν νέων πρὸς τὴν παιδείαν ;
9. Ποῖοι οἱ φορεῖς τῆς παιδείας εἰς τὴν Ἑλλάδα ;
10. Ποῖαι αἱ βαθμίδες τῆς Ἐκπαιδεύσεως ;
11. Ποῖα τὰ ἀνώτατα έκπαιδευτικὰ ίδρυματα ;
12. Ποίας σχολάς περιλαμβάνει τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ ποίας τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ;
13. Ποῖα τὰ ἀνώτερα έκπαιδευτικὰ ίδρυματα ;
14. Πῶς εἰσάγονται οἱ φοιτηταὶ καὶ οἱ σπουδασταὶ εἰς τὰ ἀνώτατα καὶ τὰ ἀνώτερα ίδρυματα ;
15. Πῶς καθορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰσαγομένων εἰς ἔκαστην σχολήν ;
16. Τί είναι δ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμός ;
17. Ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐσφαλμένου ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ ;
18. Ποίων παραγόντων ἀπαιτεῖται ή συνεργασία διὰ τὴν δρθήν ἐκλογὴν ἐπαγγέλματος ;
19. Ποῖοι οἱ τεθέντες σκοποὶ εἰς τὸν τομέα τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ;
20. Ποῖα τὰ ληφθέντα μέτρα ὑπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς Ἐκπαιδεύσεως ;
21. Πῶς ἐλύθη τὸ θέμα τῶν διδακτικῶν βιβλίων εἰς δλας τὰς βαθμίδας ;
22. Ποίον σύστημα εἰσιτηρίων ἔξετάσεων εἰς τὰ ἀνώτατα έκπαιδευτικὰ ίδρυματα καθιερώθη ;
23. Ποῖα τὰ κύρια πνευματικὰ ίδρυματα τῆς χώρας ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XII

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. ΙΣΤΟΡΙΑ

‘Η κοινωνική άνισότης είς κάθε μορφήν συμβιώσεως ἐδημιούργησε τὸ πρόβλημα προστασίας τῶν ἀσθενεστέρων, περιθάλψεως τῶν δυστυχούντων, ἀπαλύνσεως τῶν διαφορῶν καὶ ρυθμίσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν ὄμάδων. Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα τὸ πρόβλημα ἀντεμετωπίζετο διὰ τῆς λήψεως μέτρων καταναλωτικοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χαρακτηρικος. Εἰς τὸ Βυζάντιον ἡ κοινωνικὴ δρᾶσις, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶχε προσλάβει καθαρῶς φιλανθρωπικὸν χαρακτῆρα, ἀσκουμένη ὑπὸ τῆς Πολιτείας, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀτόμων. ‘Η λύσις τοῦ προβλήματος ἐκ μέρους τῆς εἰς Κράτος ὀργανωμένης κοινωνίας ἀντεμετωπίσθη τὸ πρῶτον ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰώνος εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κράτη διὰ τῆς ψηφίσεως θιαφόρων νόμων κοινωνικῆς προστασίας πρὸς καταπολέμησιν τῆς ὄμαδικῆς δυστυχίας.

2. ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968 καθορίζει, διὰ πρώτην φοράν, τὰ κοινωνικὰ καθήκοντα τοῦ Κράτους καὶ δίδει εὐρύτατον περιεχόμενον εἰς τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Εἰς τὰ ἔρθρα 26-29 ὅρίζει ὅτι τὸ Κράτος μεριμνᾷ : διὰ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν τοῦ πληθυσμοῦ· διὰ τὴν ἀπόκτησιν στέγης παρὰ τῶν στερουμένων ταύτης; διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἀπασχολήσεως εἰς τοὺς ἐργαζομένους, καθορίζον τοὺς γενικοὺς ὅρους αὐτῆς· καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεώς των καὶ τὴν ἥθικὴν ἐξύψωσίν των.

Τὰ μακροχρόνια καὶ βραχυχρόνια προγράμματα ἀναπτύξεως τὰ

τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν (ἀπασχόλησις, ὑγεία, κοινωνική ἀσφάλισις καὶ πρόνοια, κατοικία), ἐπεξεργάζεται καὶ ἔγκρινει τὸ Κυβερνητικὸν Πολιτικὸν Συμβούλιον, τὸ συσταθὲν διὰ τοῦ Ν.Δ. 1/1968, ὡς ἑτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τοῦ Ν.Δ. 585/1970, καὶ ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, δστις προεδρεύει αὐτοῦ, τοῦ 'Αντιπροέδρου ἢ τῶν 'Αντιπροέδρων τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τῶν 'Πουργῶν Συντονισμοῦ, 'Εξωτερικῶν, 'Εθνικῆς 'Αμύνης, 'Εσωτερικῶν, Οἰκονομικῶν, 'Εθνικῆς Παιδείας, Κοινωνικῶν 'Τηρεσιῶν καὶ 'Εμπορίου.

'Η κοινωνικὴ πολιτικὴ ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν ἔννοιαν, τὴν διαλαμβανομένην εἰς τὸ Σύνταγμα, δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο μεγάλους τομεῖς: τὸν τομέα τῆς 'Εργατικῆς Προστασίας, ἡ εὐθύνη τοῦ ὅποιου ἀνήκει εἰς τὸ 'Πουργεῖον 'Εργασίας· καὶ τὸν τομέα τῆς Κοινωνικῆς Προστασίας, ἡ εὐθύνη τοῦ ὅποιου ἀνήκει εἰς τὸ 'Πουργεῖον Κοινωνικῶν 'Τηρεσιῶν. Τὸ Ν.Δ. 1/1968 καθιέρωσε (Ἄρθρ. 36 §§ 7 καὶ 8) τὴν διαιρέσιν ταύτην ἀφ' ἐνὸς διὰ τῆς ὑπαγωγῆς εἰς τὰ δύο ταῦτα 'Πουργεῖα ἀρμοδιοτήτων, αἱ ὅποιαι ὑπῆργοντο εἰς πλείονα 'Πουργεῖα καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς δριθολογιστικωτέρας κατανομῆς τῶν ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ τῶν 'Πουργείων 'Εργασίας καὶ Κοινωνικῶν 'Τηρεσιῶν.

3. ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Πολιτικὴ προστασίας τῶν ἐργαζομένων ἥρχισε νὰ ἀκολουθῆται εἰς τὴν 'Ελλάδα ἀπὸ τῆς δευτέρας κυρίως δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἔκτοτε δὲ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ μία ἐργατικὴ νομοθεσίᾳ, ἡ ὅποια δύναται νὰ θεωρηθῇ τόσον συγχρονισμένη, ὡστε πλήρης ἐφαρμογή τῆς νὰ διασφαλίζῃ ἐξ δλοκήρου τὰ συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων καὶ ἡ ἐργατικὴ νομοθεσία τῆς 'Ελλάδος νὰ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν καλυτέρων.

Δὲν εἶναι δυνατὸν ὅμως νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ἡ νομοθεσία αὕτη ἐφημορδέστο πλήρως. Καὶ τὸ φαινόμενον τῆς διαστάσεως μεταξὺ νομικοῦ καθεστῶτος καὶ καθημερινῆς πρακτικῆς ὀφείλετο, ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν διαφθορὰν τῆς συνδικαλιστικῆς ἡγεσίας (ἡ ὅποια ἀντεμετωπίσθη ὑπὸ τῆς 'Εθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ νομοθετικῆς καταργήσεως τοῦ κατ' ἐπάγγελμα «ἐργατοπατέρισμοῦ» καὶ ἐξυγιάνσεως τοῦ συνδικαλισμοῦ) καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς διοικήσεως καὶ τὴν ἔλλειψιν σώ-

ματος ἐπιθεωρητῶν καὶ ἐποπτῶν ἐργασίας μὲ δικαστικὴν συνείδησιν.

Σήμερον, χάρις καὶ εἰς τὰ μέτρα τὰ ὅποια ἐλήφθησαν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ πολιτικὴ Ἐργατικῆς Προστασίας, ἀρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας, καλύπτει δλας τὰς ἀνάγκας τῶν ἐργαζομένων.

Τὸ δύνταγμα τοῦ 1968 κατοχυρώνει πλήρως τὸ δικαίωμα τῆς ὁργανώσεως (ἀρθ. 19 § 1) καὶ τῆς διεκδικήσεως τῶν ὑλικῶν καὶ ἥθικῶν συμφερόντων τῶν ἐργαζομένων, ἀπαγορεύει δὲ μόνον τὴν προσφυγὴν αὐτῶν εἰς ἀπεργίαν διὰ τὴν ἐπιδίωξιν πολιτικῶν ἢ ἄλλων σκοπῶν ξένων πρὸς τὰ συμφέροντα ταῦτα (ἀρθ. 19 § 5).

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

‘Ο τομεὺς τῆς κοινωνικῆς προστασίας καλύπτει σήμερον ἔναντι τῶν κινδύνων καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ γήρατος, τῆς ἀσθενείας, τῆς μητρότητος, τῆς ἀναπηρίας καὶ τοῦ θανάτου τὰ 95% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας.

‘Η κοινωνικὴ προστασία ὑπάγεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῶν Υπηρεσιῶν καὶ περιλαμβάνει :

α) Τὴν πολιτικὴν ὑγείας, ἡ ὅποια συνίσταται εἰς τὴν λῆψιν προληπτικῶν μέτρων κατὰ τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ τὴν φροντίδα διὰ τὴν ιατρικήν, νοσοκομειακήν καὶ φαρμακευτικήν περίθαλψιν ὑπὸ τοὺς καλυτέρους δρους καὶ προϋποθέσεις.

β) Τὴν πολιτικὴν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. ‘Η κοινωνικὴ ἀσφάλισις ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ὑπὸ τῶν ὀργανισμῶν κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως διὰ τοὺς ἐργαζομένους.

Οἱ ὀργανισμοὶ κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας : Εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς κυρίας ἀσφαλίσεως· εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς ἐπικουρικῆς ἀσφαλίσεως· καὶ εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς προνοίας. Οἱ βασικοὶ ὀργανισμοὶ κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως εἰναι δύο : Τὸ ‘Ιδρυμα Κοινωνικῶν Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.-1937) μὲ σύνολον ἀμέσως ἡσφαλισμένων 905.000 καὶ συνταξιούχους 212.000 καὶ ὁ ‘Οργανισμὸς Ἀγροτικῆς Ασφαλίσεως (Ο.Γ.Α. - 1962) μὲ σύνολον ἀμέσως ἡσφαλισμένων 2.100.000 καὶ συνταξιούχων 410.000 περίπου. Οἱ λοιποὶ ὀργανισμοὶ κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἔχουν 535.000 ἡσφαλισμένων καὶ 162.000 συνταξιούχων.

γ) Τὴν πολιτικὴν κοινωνικῆς προνοίας. Ἡ κοινωνικὴ πρόνοια συνίσταται ἐκ τῶν συμπληρωματικῶν πρὸς τὴν προστασίαν τῆς ὑγείας καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλισιν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ περιλαμβάνει: τὴν παιδικὴν μέριμναν καὶ προστασίαν καὶ τὴν δημοσίαν ἀντίληψιν καὶ προστασίαν ἀναπήρων.

δ) Τὴν στεγαστικὴν πολιτικήν. Ἡ στεγαστικὴ πολιτικὴ ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις, οὕτως ὥστε ὅλαι αἱ οἰκογένειαι νὰ ἀποκτήσουν σύγχρονον κατοικίαν καὶ διαιρεῖται εἰς τρεῖς κλάδους: τὸν κλάδον τῆς λαϊκῆς στέγης, τὸν κλάδον τῆς προσφυγικῆς στέγης καὶ τὸν κλάδον τῆς ἐργατικῆς κατοικίας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί εἶναι κοινωνικὴ πολιτική;
2. Ποιὰ ἡ μορφὴ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα;
3. Ποιὰ ἡ μορφὴ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς εἰς τὸ Βυζάντιον;
4. Πότε καὶ πῶς ἀντεμετωπίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν κρατῶν ἡ κοινωνικὴ δυστυχία;
5. Ποιᾶ τὰ κοινωνικὰ καθήκοντα τοῦ Κράτους;
6. Τί εἶναι τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς;
7. Ποῖοι οἱ τομεῖς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς καὶ εἰς ποιὰ ὑπουργεῖα ὑπάγονται;
8. Πότε καὶ πῶς καθιερώθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐργατικὴ προστασία;
9. Ποῦ ὁφείλετο ἡ διάστασις μεταξὺ ἐργατικῆς νομοθεσίας καὶ πρακτικῆς;
10. Ποίων προστασίαν παρέχει τὸ Σύνταγμα εἰς τοὺς ἐργάτας;
11. Τί καλύπτει ὁ τομεὺς τῆς κοινωνικῆς προστασίας;
12. Ποῦ ὑπάγεται ἡ κοινωνικὴ προστασία καὶ τί περιλαμβάνει;
13. Τί σημαίνει πολιτικὴ ὑγείας;
14. Πῶς ἀσκεῖται ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις καὶ ποῖοι οἱ φορεῖς αὐτῆς;
15. Εἰς τί συνίσταται ἡ κοινωνικὴ πρόνοια καὶ τί περιλαμβάνει;
16. Ποιὰ ἡ ἀποστολὴ τῆς στεγαστικῆς πολιτικῆς καὶ εἰς ποίους κλάδους διαιρεῖται;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XIII

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

‘Ο ἀθλητισμὸς εἶναι εὐγενὲς δημιούργημα τοῦ ἑλληνικοῦ’ Εθνους κατ’ ἔξοχήν. Ἀποτελῶν ἔκφρασιν τοῦ ἴσχυροῦ ὁρμεμφύτου ἀμίλλης καὶ διακρίσεως, ποὺ ἀνέκαθεν ἐχαρακτήριζε τὴν ἑλληνικὴν φυλήν, ἀνήγθη κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα εἰς ἀφθαστον ὑψος τελειότητος. Ἐλληνικὸν καὶ πανάρχαιον εἶναι τὸ πρόσταγμα: «αἱὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἀλλων», τὸ ὅποιον συνοψίζει κατὰ τὸν λιτότερον τρόπον τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος. Χάρις εἰς τοὺς ‘Ἐλληνας ὁ ἀθλητισμὸς προσέλαβε τὴν ἀγνοτέραν μορφήν του, ἐμπλουτισμένος ἀπὸ πλήρη συνείδησιν τῆς σημασίας του διὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἀνθρώπου.

1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Τὸ βασικὸν γνώρισμα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ σύμμετρος ἀνάπτυξις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. «Εὗ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν» εἶναι ἡ χρυσῆ τῶν ‘Ἐλλήνων ρήτρα. Διὰ νὰ καταστῇ κανεὶς «καλός, ἄμα δὲ καὶ ἀγαθός», λέγει δὲ Πλάτων, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ δηλαδὴ τὸ ἰδεῶδες τῆς τελειώσεως, πρέπει «μήτε τὴν ψυχὴν ἄνευ σώματος κινεῖν μήτε σῶμα ἄνευ ψυχῆς». Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενοι οἱ ‘Ἐλληνες κατέστησαν παλαιότατα ἥδη — ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν καὶ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων — κυριώτατον παιδευμα τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις καὶ ἐκαλλιέργησαν τὸ ἀθλητικὸν πνεῦμα διὰ τῶν ἀγώνων.

Τὰ ὁμηρικὰ ἔπη ἀναφέρουν εἰς πλεῖστα σημεῖα τὴν ἐπ’ εὔκαιρίᾳ διενέργειαν δημοσίων ἀθλητικῶν ἀγώνων. Ἡ μεγάλη ὅμως ἀνάπτυξις τῆς ἀγωνιστικῆς ἐσημειώθη ἐπὶ τῶν ἴστορικῶν χρόνων, δε τέ ἐκάστη σχεδὸν πόλις τῆς ‘Ἐλλάδος ὡργάνωνεν ἰδικούς της ἀγῶνας ὀνομαζομένους ἀπὸ τῶν τόπων, ὅπου ἐγίνοντο, ἀπὸ τῶν θεῶν, πρὸς τὴν λατρείαν τῶν ὅποιων συνεδέοντο, καὶ ἐξ ἀλλων λόγων.

Πέραν ὅμως τῶν τοπικῶν τούτων ἀγάνων, ἐνωρίτατα ἥρχισαν νὰ τελῶνται καὶ «κοινοὶ» — δηλαδὴ μὲ συμμετοχὴν δλων τῶν Ἑλλήνων — ἀγῶνες. Οὗτοι διεξήγοντο κατὰ τακτὰς περιόδους. ‘Ο χρόνος τῆς τελέσεως των ἔθεωρεῖτο ἵερὸς καὶ κατὰ τὴν διάρκειάν των ἐκηρύσσετο «έκεχειρία», δηλαδὴ ἐσίγων αἱ ἔριδες καὶ οἱ πόλεμοι μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Τῶν ἀγώνων τούτων ἐπεμελοῦντο οἱ καλούμενοι «ἀγωνοθέται», προερχόμενοι ἐκ τῆς περιοχῆς, αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις ἔστελλον ἀντιπροσώπους, τοὺς «θεωρύους».

Μόνον “Ἑλληνες μετεῖχον τῶν ἀγώνων. Οἱ βάρβαροι ἦδύναντο νὰ παρίστανται, ἀλλ’ ὡς θεαταί. Αἱ γυναικες καὶ οἱ δοῦλοι ἀπεκλείοντο. ‘Ο ἀγὼν ἦτο «στεφανίτης» καὶ δὲν ἐγίνετο χάριν ὑλικῆς ἀμοιβῆς. Διὰ τοὺς “Ἑλληνας ὑψίστη δόξα ἦτο ὁ στέφανος, τὸν ὅποιον ἐλάμβανον εἰς τὸ στάδιον τῆς νίκης καὶ ἡ ἄλλη αἴγλη, μὲ τὴν ὅποιαν τοὺς περιέβαλλεν ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ ἴδιαιτέρα πατρίς των. ‘Η χρηματικὴ ἀμοιβή, ὃπου παρείχετο, ἐπίθετο ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ.

Τέσσαρες ἦσαν οἱ ἐπὶ ἔθνικῆς κλίμακος τελούμενοι («κοινοὶ» ἢ πανελλήνιοι) ἀγῶνες : τὰ Ὀλύμπια, τὰ Πύθια, τὰ Νέμεα καὶ τὰ Ισθμια.

2. Η ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΙΔΕΑΣ

Οἱ ἀγῶνες — τόσον οἱ Ὀλυμπιακοί, ὃσον καὶ οἱ ἄλλοι πανελλήνιοι καὶ οἱ τοπικοί — συνεχίσθησαν ἐπὶ 1200 περίπου ἔτη, ἐπέθη δὲ τέρμα εἰς αὐτοὺς τὸ 393 μ.Χ., ὅτε διὰ διατάγματος τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου ἀπηγορεύθη ἡ τέλεσις τῶν «έθνικῶν» (ἥτοι τῶν εἰδωλολατρικῶν) ἑορτῶν.

Κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ὁ ἀθλητισμὸς ὑπὸ τὴν ἀρχαιοελλήνικὴν μορφήν του ἐξηφανίσθη, διότι ἦτο συνδεδεμένος μὲ αἰσθητικάς, θρησκευτικάς καὶ ἡθικάς ἀντιλήψεις, τὰς ὅποιας κατεδίκαζεν ὁ Χριστιανισμός. ‘Η ἀσκησις τοῦ σώματος ἐγίνετο κυρίως διὰ σκοπούς πολεμικῆς ἀποδόσεως καὶ ἀπετέλεσε μέρος τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσεως, ἀποδίδονται δὲ εἰς αὐτοκράτορας, στρατηγοὺς καὶ διάφορα θρυλικὰ πρόσωπα κατορθώματα μαρτυροῦντα ὑπεράνθρωπον ρώμην. ‘Αλλ’ αἱ μαρτυρίαι αὐτὰ ὀφείλονται προφανῶς εἰς τὴν διάθεσιν ἐξιδανικεύσεως τῶν προσώπων τούτων. ‘Ωρισμέναι ἐπιδείξεις, αἱ ὅποιαι ἐγίνοντο εἰς τὸν ‘Ιπποδρόμον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶχον σαφῶς ἐπαγγελματικὸν καὶ ἀκροβατικὸν χαρακτῆρα.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας, εύθυς ὡς ἡρχισεν ἡ ἀντίστασις κατὰ τοῦ δυνάστου καὶ ἐσχηματίσθησαν αἱ πρῶται ὁμάδες κλεφτῶν καὶ ἀρματωλῶν, ἡ σωματικὴ ἄσκησις — διὰ πολεμικοὺς πάλιν σκοποὺς — ἀπέκτησε ζωτικὴν σημασίαν. Οἱ ἀγωνισταὶ τῆς ἐλευθερίας, οἱ ὅποιοι εἶχον καταφύγει εἰς τὰ ὅρη, ἡσκοῦντο, πλὴν τῆς σκοποβολῆς, εἰς τὸ ἄλμα, τὸν δίσκον, τὴν βολὴν σφαίρας ἥ λίθου καὶ εἰς τὸ τρέξιμον.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐνεφανίσθησαν κατὰ καιρούς ἀρκετοὶ ὑπέρμαχοι τῆς συστηματικῆς σωματικῆς ἀγωγῆς τῶν νέων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ μαθήματος τῆς γυμναστικῆς εἰς τὰ σχολεῖα. Τοῦτο ὅμως ἐπραγματοποιήθη πολὺ βραδύτερον — τὸ 1882. Ἐν τῷ μεταξύ συνέβη κατί, τὸ ὅποιον μαρτυρεῖ πόσον ζωηρὰ παρέμενεν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀρχαίας δόξης : τὸ 1859, τὸ 1870 καὶ τὸ 1875 ὡργανώθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας — προχείρως Βεβαίως — Ὁλυμπιακοὶ ἀγῶνες. Ἐκ τούτων οἱ τρίτοι ἐσημείωσαν σχετικὴν ἐπιτυχίαν, χάρις εἰς τὰς προσπαθείας τοῦ Ἰ. Φωκιανοῦ (1845-1896) διευθυντοῦ τοῦ πρώτου δημοσίου Γυμναστηρίου. Τὸ 1882 ἴδρυθη ὁ πρῶτος «Γυμναστικὸς Σύλλογος», δεστις τὸ 1886 μετωνομάσθη «Ἀθλητικὸς Σύλλογος», ἔξ οὗ τὸ 1891 προηλθεν ὁ «Πανελλήνιος Γυμναστικὸς Σύλλογος».

Τὴν 25ην Νοεμβρίου τοῦ 1892 ὁ Γάλλος παιδαγωγὸς καὶ φίλαθλος βαρῶνος Πέτρος ντὲ Κουμπερτὲν (1863-1937) ἔρριψε τὴν ἰδέαν τῆς ἀνασυνδέσεως τοῦ ὀλυμπιακοῦ πνεύματος πρὸς τὸν νεώτερον πολιτισμὸν διὰ τῆς ἀναβιώσεως τῶν Ὁλυμπιακῶν ἀγώνων, ἀλλὰ ὑπὸ διεθνῆ μορφήν. Ἡ ἰδέα αὕτη, μετά τινας δισταγμούς, ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ συγκληθέντος ἐπὶ τούτῳ ἐν Παρισίοις τὴν 16ην Ιουνίου τοῦ 1894 διεθνοῦς συνεδρίου γυμναστικῶν σωματείων, τοῦ ὅποιου μετέσχε καὶ ὁ «Πανελλήνιος Γυμναστικὸς Σύλλογος», ἀντιπροσωπευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις διαμένοντος "Ελληνος συγγραφέως Δημ. Βικέλα (1835-1908).

Κατὰ τὸ συνέδριον τοῦτο ἀπεφασίσθη ὅπως οἱ πρῶτοι Ὁλυμπιακοὶ ἀγῶνες τελεσθοῦν τὸ 1896, ὡς τόπος δὲ τελέσεως αὐτῶν ὥρισθησαν, κατόπιν προτάσεως τοῦ Δ. Βικέλα, αἱ Ἀθῆναι, πρωτεύουσα τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ἤκμασε τὸ ὀλυμπιακὸν ἰδεῶδες. Πράγματι κατὰ τὰ τέλη Μαρτίου καὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου τοῦ 1896 ἐτελέσθησαν εἰς τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον, ἀναμαρμαρωθὲν δαπάναις τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ (1818-1899), οἱ Α' Ὁλυμπιακοὶ ἀγῶνες τῶν νεωτέρων χρό-

νων, οι όποιοι έσημείωσαν μεγάλην έπιτυχίαν. Τών αγώνων τούτων μετέσχον 13 θηνη. Είς τὰ αγώνανίσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, προσετέθη ὁ Μαραθώνιος δρόμος μάκρους 42.195 μέτρων, εἰς τὸν ὅποιον ἐνίκησεν ἡ Ἑλλάς.

Σῆμα τῶν διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν αγώνων, οἱ όποιοι τελοῦνται ἔκτοτε ἀνὰ τετραετίαν, εἶναι πέντε συμπεπλεγμένοι κύκλοι, συμβολίζοντες τὰς πέντε ἡπείρους τῆς γῆς.

3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

‘Ορισμὸς τοῦ ἀθλητισμοῦ, γενικῆς ἀποδοχῆς, δὲν ὑπάρχει. Κατὰ τὸν ντὲ Κουμπερτὲν «ἀθλητισμὸς εἶναι ἡ ἐκουσία καὶ κατὰ συνήθειαν καλλιέργεια ἐντατικῆς μυᾶς ἡ προσπαθείας, στηριζομένης εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς προόδου καὶ δυναμένης νὰ προχωρήσῃ μέχρι τοῦ κινδύνου». Κατὰ τὸν Ἐλβετὸν ψυχολόγον καὶ παιδαγωγὸν Ἐδουάρδον Κλαπαρέντ (1873-1940) «τὸν ἴδιαίτερον χαρακτῆρα τοῦ ἀθλητισμοῦ συνιστᾷ ἡ ἰδιότυπος ἐκείνη ἱκανοποίησις, τὴν ὅποιαν παρέχει ὁ ἄγων ἐναντίον οἰασδήποτε δυσχερείας».

Γενικῶς δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ ἀθλητισμὸς ἀποτελεῖ ἀνωτέρων μορφὴν σωματικῆς ἀγωγῆς, χαρακτηριζομένην ὑπὸ συστηματικῆς ἀσκήσεως τῶν νέων εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ σώματος πρὸς ἀτομικὴν διάκρισιν, ὅτι εὑρύνει τὸ πεδίον τῆς αὐτενεργείας καὶ τῆς αὐτοβουλίας τοῦ ἀτόμου καὶ ὅτι βοηθεῖ εἰς τὴν τελειοποίησίν του.

‘Ο ἀθλητισμὸς ἀπαιτεῖ ἔντονον προσπάθειαν, συνεχῆ ἀσκησιν, μεγάλην πειθαρχίαν καὶ εἰδικὴν ψυχικὴν διάθεσιν. Μὲ τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν παραγόντων αὐτῶν ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀπόκτησις ἵσχυρᾶς θελήσεως, ἀποφασιστικότητος, ἀντοχῆς, θάρρους, ἐνεργητικότητος, ὑπομονῆς καὶ αὐτοκυριαρχίας. Υπεράνω ὅλων αὐτῶν τῶν ἀρετῶν κεῖται ἡ εὐθύτητης τοῦ χαρακτῆρος. ‘Ο ἀθλητισμὸς εἶναι εὐγενῆς ἀμιλλα. Δὲν εἶναι πόλεμος. Καὶ χωρὶς ἐντιμότητα εἰς τὸ παιγνίδι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ.

‘Εναντίον τοῦ ἀθλητισμοῦ ὑπὸ τὴν μορφήν, τὴν ὅποιαν ἔχει προσλάβει σήμερον, διατυποῦνται τρεῖς αἰτιάσεις, διὰ τὰς ὅποιας ὅμως δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι οἱ ἀθλούμενοι: σωματικὴ ὑπερκόπωσις, συμβολὴ εἰς τὴν πνευματικὴν ὀπισθοδρόμησιν καὶ διάδοσις τοῦ κερδοσκοπικοῦ πνεύματος. Πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶχον διατυπωθῆ ὅχι δλίγαι ἐπικρίσεις κατὰ τοῦ ἀθλητισμοῦ λόγῳ τῶν «παρεκβάσεών του».

4. Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Η έπιτυχία τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων τοῦ 1896 ἔδωσε μεγάλην ὀθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νεωτέρου Ἑλληνικοῦ ἀθλητισμοῦ. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1897 συνεκλήθη ἐν Ἀθήναις πανελλήνιον γυμναστικὸν συνέδριον μὲν συμμετοχὴν 28 ἐν δλφ σωματείων, τὰ ὅποια ἰδρυσαν τὸν ἔκτοτε δρῶντα «Σύνδεσμον τῶν Ἑλληνικῶν Γυμναστικῶν καὶ Ἀθλητικῶν Σωματείων» (Σ.Ε.Γ.Α.Σ.).

Ἐκτοτε ὡρανώθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλοὶ ἀγῶνες καὶ βραδύτερον διάφοροι φίλαθλοι συναντήσεις ἑλληνικῶν ἐθνικῶν ὁμάδων πρὸς ἔνας ὁμάδας, οἱ δὲ «Ἑλληνες ἀθληταὶ στίβου κατώρθωσαν βαθμηδὸν» ἀντιπροσωπεύσουν εὐπροσώπως πολλάκις τὸν ἑλληνικὸν ἀθλητισμὸν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Τὸ 1929 συνεστήθησαν οἱ Βαλκανικοὶ ἀγῶνες εἰς τοὺς ὁποίους ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διέπρεψαν οἱ «Ἑλληνες ἀθληταὶ». Οἱ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα δραματικὰ γεγονότα ὀλοκλήρου δεκαετίας ἐπέδρασαν, διποτέ τοιούτοις φυσικόν, ἀναστατικῶς ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ ἑλληνικοῦ ἀθλητισμοῦ.

Σήμερον, ὀλόκληρος ἡ ἀθλητικὴ προσπάθεια τῆς χώρας τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὸν ἑλεγχον τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ. Εἰς αὐτὴν ὑπάγονται: ὁ κλασικὸς ἀθλητισμός, ἡ κολύμβησις, τὸ ποδόσφαιρον, ἡ σκοποβολή, ἡ ὁπλομαχητική, ἡ καλαθοσφαίρισις, ἡ πετοσφαίρισις, ἡ ποδηλασία, ἡ κυνηγεσία, ἡ πάλη, ἡ πυγμαχία, ἡ ἴστιοπλοτία, ἡ κωπηλασία, τὰ ἱππικὰ ἀγωνίσματα, ἡ ὁρειβασία, αἱ χιονοδρομίαι, ἡ ἀντισφαίρισις καὶ ἡ ἐπιτραπέζιος ἀντισφαίρισις.

Μία ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἡ ἀναδιοργάνωσις τοῦ ἔξωσχολικοῦ ἀθλητισμοῦ, ἡ ἀπαλλαγὴ του ἐκ τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ ἀξιοποίησις ὀλοκλήρου τοῦ ἀθλητικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας. Οἱ στόχοι οὗτοι ἐπετεύχθησαν εἰς μέριστον βαθμόν. Ἐξυγιάνθη ἡ ἀθλητικὴ διοίκησις, ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ ἐβελτιώθησαν ποιοτικῶς τὰ τεχνικὰ στελέχη καὶ ἀποκατεστάθη ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν διαιτησίαν καὶ τὴν ἀθλητικὴν κρίσιν γενικώτερον.

Παραλλήλως ἡ Γενικὴ Γραμματεία Ἀθλητισμοῦ, διὰ τῶν πόρων τοὺς ὁποίους ἔξησφάλισε, ἡμινήθη νὰ ἰδρύσῃ πλῆθος νέων ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων, νὰ ἐπεκτείνῃ καὶ ν' ἀξιοποιήσῃ ἄλλας, νὰ ἰδρύσῃ κέντρα νεότητος εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν καὶ νὰ ἐνισχύσῃ ἀποτελέσματικῶς τὴν ἴδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Ἀπὸ τῆς 21ης Απριλίου 1967 μέ-

χρι τῆς 21ης 'Απριλίου 1970 διετέθησαν 1365 ἐν ὅλῳ ἑκατομμύρια δραχμῶν δι' ἀθλητικοὺς σκοπούς. Κατεσκευάσθησαν 73 νέα σύγχρονα καὶ πρότυπα ἔθνικὰ στάδια (μεταξὺ τῶν ὅποιων τὸ περίφημον Στάδιον Καραϊσκάκη· 17 κολυμβητήρια, 20 κέντρα νεότητος, 4 σκοπευτήρια, 73 δημοτικὰ καὶ 505 κοινοτικὰ γυμναστήρια· καὶ διετέθησαν σημαντικαὶ πιστώσεις διὰ τὴν δργάνωσιν ἀθλητικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ ἔθνικοῦ καὶ διεθνοῦ ἐπιπέδου. 'Αποκορύφωμα τῆς καταβληθείσης εἰς τὸν δργάνωτικὸν τομέα ἐπιτυχοῦς προσπαθείας ὑπῆρχεν ἡ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1969 τέλεσις εἰς τὸ Στάδιον Καραϊσκάκη τῶν 'Αγώνων τοῦ 9ου Εὐρωπαϊκοῦ Πρωταθλήματος.

'Υπὸ τὴν Γενικὴν Γραμματείαν 'Αθλητισμοῦ ὑπήρχθησαν ἐπίσης: ἡ 'Επιτροπὴ 'Ολυμπιακῶν 'Αγώνων, τὰ Σώματα 'Ελλήνων Προσκόπων, 'Ελληνίδων 'Οδηγῶν, 'Αλκίμων Νέων καὶ Νεανίδων καὶ ἡ Φίλιππος "Ενωσις 'Ελλάδος.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί είναι ὁ ἀθλητισμός;
2. Ποῖον τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος;
3. Ποῖον τὸ βασικὸν γνώρισμα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ;
4. Πῶς ἐγίνοντο οἱ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες κατὰ τοὺς δύμηρικούς χρόνους;
5. Πῶς ἐγίνοντο οἱ ἀγῶνες εἰς τὴν ἀρχαίαν 'Ελλάδα;
6. Ποῖοι ἡσαν οἱ ἐπὶ ἔθνικῆς κλίμακος τελούμενοι ἀθλητικοὶ ἀγῶνες;
7. Ποία ἡ μορφὴ τοῦ ἀθλητισμοῦ κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχήν;
8. Πότε κατηργήθησαν οἱ πανελλήνιοι ἀθλητικοὶ ἀγῶνες;
9. Ποία ἡ μορφὴ τοῦ ἀθλητισμοῦ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν;
10. Ποία ἡ μορφὴ τοῦ ἀθλητισμοῦ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους με-
- τὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν;
11. Πῶς ἀνεβίωσεν ἡ διλημπιακὴ ιδέα ἐπὶ διεθνοῦς κλίμακος;
12. Πότε καὶ ποῦ ἐτελέσθησαν οἱ πρῶτοι 'Ολυμπιακοὶ ἀγῶνες;
13. Ποῖον τὸ σῆμα τῶν 'Ολυμπιακῶν ἀγώνων;
14. Τί ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος;
15. Ποῖαι αἰτιάσεις διατυποῦνται ἐναντίον τῆς σημερινῆς μορφῆς τοῦ ἀθλητισμοῦ;
16. Ποῖοι οἱ τομεῖς δράσεως τῆς Γενικῆς Γραμματείας 'Αθλητισμοῦ;
17. Ποῖοι οἱ στόχοι τῆς 'Εθνικῆς Κυβερνήσεως δσον ἀφορῷ τὸν ἀθλητισμόν;
18. Ποία τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Γενικῆς Γραμματείας 'Αθλητισμοῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XIV

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΘΝΟΣ

1. Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

‘Ο πληθυσμός τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν συντριπτικήν του πλειονότητα είναι, κατὰ τὰ τελευταῖα πορίσματα τῆς ἀνθρωπολογικῆς ἐπιστήμης, αὐτόχθων καταγόμενος ἐκ φύλων, τὰ διόποια ἔζησαν εἰς τὸν ἑλλαδικὸν χῶρον τούλαχιστον ἀπὸ τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς — δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 3.000 π.Χ. Δὲν είναι γνωστὸν ποίαν γλῶσσαν ὅμιλουν οἱ τότε κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τοῦ τέλους, πάντως, τῆς 3ης χιλιετηρίδος καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 2ας καλοῦνται “Ἐλληνες καὶ ὁ βασικὸς ἀνθρωπολογικὸς τύπος των, ἀπλούμενος καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἡλλοιώθη μέχρι σήμερον, παρὰ τὰς ἐπιμεικίας, αἱ ὄποιαι ἔγιναν ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν ἥδη χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Οἱ αὐτόχθονες οὗτοι κάτοικοι τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐδημιούργησαν κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους δύο μεγάλους πολιτισμούς: τὸν κρητικὸν (μινωικὸν) ἀπὸ τοῦ 3.000 μέχρι τοῦ 1400 π.Χ. καὶ τὸν μυκηναϊκὸν ἀπὸ τοῦ 2.000 μέχρι τοῦ 1100 π.Χ. Πινακίδες ἔγγραφοι, εὑρεθεῖσαι εἰς Κνωσόν, Πύλον καὶ Μυκήνας καὶ ἀναγνωσθεῖσαι τὸ 1952, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ γλῶσσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφησαν αὗται κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς 2ας π.Χ. χιλιετηρίδος (διὰ συλλαβικοῦ ἀλφαβήτου, ὅπερ ἀπεκλήθη ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων «Γραμμικὴ γραφὴ Β»), είναι ἡ προομητικὴ ἑλληνική.

‘Ἐκ τούτου συνάγεται, κατὰ τρόπον ἐπιστημονικῶς ἀναμφισβήτητον, ὅτι τόσον ὁ κρητικὸς πολιτισμὸς κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς του, δύσον καὶ ὁ μυκηναϊκὸς ἥσαν πολιτισμοὶ ἑλληνικοί, ὅτι οἱ “Ἐλληνες εἶχον γραπτὴν γλῶσσαν 700 τούλαχιστον ἔτη προτοῦ οὐσιοθετήσουν τὸ γνωστὸν ἀλφαβῆτον των (ὅπερ ἔγινεν ἀλφαβῆτον ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν) καὶ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, δύμοῦ μὲ τὴν κινεζικήν, είναι

ή ἀρχαιοτέρα ζῶσα γλῶσσα τοῦ κόσμου, ὅμιλουμένη, γραφομένη καὶ ἔξεισσομένη ἀπὸ 3.500 ἑτῶν ἡνευ διακοπῆς.

Τοὺς δύο τούτους μεγάλους ἐλληνικούς πολιτισμούς διεδέχθη εἰς τὸν ἐλληνικὸν χῶρον μία περίοδος πολιτιστικῆς ὀπισθοδρομήσεως, διαρκείας τεσσάρων περίπου αἰώνων, διφειλομένη εἰς τὰς ἀναστατώσεις, τὰς ὄποιας προεκάλεσεν ή ἐκ βορρᾶ ἐπιδρομὴ τῶν δωρικῶν φύλων. Μετὰ τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν παρεμβολὴν ἀρχίζουν, ἀπὸ τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, οἱ ἴστορικοι χρόνοι τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τοὺς ὄποιους διεμορφώθη καὶ ἤνθησεν ὁ λασσικὸς ἐλληνικὸς πολιτισμός (τοῦ 6ου, τοῦ 5ου καὶ τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος) μὲν ἐπίκεντρον τὰς Ἀθήνας.

2. Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

‘Η ἐλληνικὴ φυλὴ ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς προνομιοῦχος φυλῆ, τελείως διάφορος κατὰ τὴν ψυχοσύνθεσιν, τὴν νοοτροπίαν καὶ τὰς ἰκανότητάς της ἀπὸ τὰς ἄλλας φυλάς, αἱ ὄποιαι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἐγγύς Ανατολῆς (Αἴγυπτον, Μεσοποταμίαν, Περσίαν, Παλαιστίνην κλπ.) ἐδημιούργησαν πρὸ αὐτῆς ἢ παραλλήλως, ἰδικούς των πολιτισμούς. Ο χῶρος, ἐντὸς τοῦ ὄποιου ἀνέπτυξε τὴν δημιουργικὴν δραστηριότητά της, οὕτε μεγάλας ἐκτάσεις γονίμου γῆς περιελάμβανεν, οὕτε ἀφθονίαν μετάλλων περιέκλειεν εἰς τοὺς κόλπους του. Ἐπέτυχον, ἐν τούτοις, ν’ ἀναπτύξουν πολιτισμὸν κατὰ πολὺ ἀνώτερον καὶ πολυμερέστερον ἔκεινου, ὃ ὄποιος ἀνεπτύχθη ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πλουσιωτέρας χώρας τῆς Ἀνατολῆς. Χωρίς, ἐπίσης, νὰ κληρονομήσῃ ἀπὸ τὸ παρελθόν σημαντικὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα, ὡς ἀφετηρίαν, ἐπραγματοποίησε πνευματικὰ καὶ καλλιτεγνικὰ ἐπιτεύγματα, τὰ ὄποια ἔκτοτε ἀποτελοῦν διὰ τὸν ἄνθρωπον τὴν κυρίαν πηγὴν ἐμπνεύσεως ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς γνώσεως καὶ τοῦ κάλλους.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν πολιτισμῶν, οἱ ὄποιοι προηγήθησαν τοῦ ἐλληνικοῦ ἢ περιέβαλλον τοὺς ‘Ἐλληνας, ἔχρησίμευσεν εἰς αὐτοὺς ὡς πρότυπον. ‘Ολοι σχεδὸν οἱ πολιτισμοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἔχαρακτηρίζοντο ἀπὸ ἀπολυταρχισμόν, ὑπερβατισμόν, κληρικοκρατίαν, ἀρνησιν τόσον τοῦ σώματος, ὅσον καὶ τοῦ πνεύματος καὶ ὑποταγὴν τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν ὁμάδα. Τὸ πολιτικὸν καθεστώς των ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς βίας ἐνσαρκουμένης ὑπὸ ἐνὸς ἀπολύτου μονάρχου, τὸν ὄποιον ὑπεστήριξε πανίσχυρον ἱερα-

τεῖον. 'Η θρησκεία των συνίστατο εἰς τὴν λατρείαν παντοδυνάμων θεῶν, οἱ δόποιοι ἡξίουν δπως ὁ ἀνθρωπος εἰναι ταπεινὸς καὶ περιφρονῆ ἔσυτὸν πρὸς μείζονα δόξαν αὐτῶν. 'Ο πολιτισμὸς εἰς τὰς φοβερὰς αὐτὰς αὐτοκρατορίας ἐχρησίμευε κυρίως ὡς δργανον ἐξάρσεως τῆς δυνάμεως τοῦ Κράτους καὶ τονώσεως τοῦ γοήτρου τῶν μοναρχῶν καὶ τῶν ιερέων.

Οἱ "Ἐλλῆνες ἐδημιούργησαν κάτι ἐντελῶς νέον. 'Ετοποθέτησαν τὸν ἀνθρωπὸν εἰς τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος καὶ ἐχρησιμοποίησαν τὸν νοῦν ὡς ὀδηγὸν τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ βασικὰ γνωρίσματά των — ἀποκλειστικῶς ἑλληνικὰ τότε — ἦσαν ἡ ἵκανότης προσαρμογῆς εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐλλόγου ἀπολαύσεως της, ἡ ἔφεσις πρὸς δρᾶσιν καὶ στοχασμόν, ἡ θετικὴ καὶ ἀκαταπόνητος ἀναζήτησις τῆς ἀληθείας, ἡ δύναμις ν' ἀντιμετωπίζουν μὲ διαύγειαν ἀκόμη καὶ τὰ ἀσχημότερα τῶν πραγμάτων. 'Η διαμόρφωσις τῆς σκέψεως των, ἡ ἐπιθυμία των νὰ μὴ ἀφήνουν τίποτε σκοτεινὸν καὶ ἀνεξέταστον, ἐπηρεάσθη ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν ἀρθαστὸν φωτεινότητα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἐντὸς τοῦ ὄποιου ἐζῶν.

3. Η ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ

Οἱ "Ἐλλῆνες διὰ λόγους φυσικῆς διαμορφώσεως τοῦ χώρου των καὶ φυλετικοῦ χαρακτῆρός των παρέμειναν πολιτικῶς διηρημένοι καὶ δὲν ἐδημιούργησαν ἐνιαῖον κράτος. 'Απέκτησαν δμας ἐνωρὶς συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητός των καὶ τῆς διαφορᾶς των ἀπὸ τὴν λοιπὴν ἀνθρωπότητα. 'Η ἀπόπειρα τοῦ ἀσιανισμοῦ νὰ τοὺς ὑποδουλώσῃ κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος προσέκρουσεν εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, τὴν δόποίαν ἐσφυρηλάτουν κατὰ τοὺς 'Αθηναίους, δπως ἀναφέρει ὁ 'Ἡρόδοτος, τοῦ «έλληνικοῦ τὸ δματιμόν τε καὶ δμόγλωσσον καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι ἥθεά τε δμότροπα» (ἡ κοινότης τοῦ αἴματος, τῆς γλώσσης, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ τρόπου ζωῆς).

'Η κοινὴ καταγωγὴ, ἡ κοινὴ γλῶσσα, ἡ κοινὴ θρησκεία καὶ ὁ κοινὸς πολιτισμὸς ὑπεγραμμίζοντο ἀπὸ τοὺς "Ἐλλῆνας πάντοτε, ὁσάκις ἥθελον νὰ ἐνισχύσουν τὸ αἰσθημα τῆς ἐθνικῆς ἐνότητός των καὶ νὰ ἐξάρουν τὴν διαφοράν των ἀπὸ τοὺς ἄλλους. 'Η κοινὴ καταγωγὴ τοὺς ἤτο γνωστὴ ἀπὸ τοὺς θρύλους μιᾶς ἡρωικῆς ἐποχῆς, τῆς δόποίας αἱ διάσημοι προσωπικότητες ἦσαν γενάρχαι πολλῶν οἰκογενειῶν καὶ ἐτιμῶντο εἰς ὀλόκληρον τὴν 'Ἐλλάδα δι' ἄσμάτων καὶ ἀγαλμάτων. 'Η κοινὴ γλῶσσα

ἀπετέλει ἀναμφισβήτητον πραγματικότητα. Μολονότι ἡ ἐλληνικὴ διηρεῦτο εἰς τέσσαρας κυρίας διαιλέκτους καὶ ἑκάστη ἔξ αὐτῶν εἶχεν ἀρκετοὺς κλάδους, ὅλαι ἥσαν μέρη μιᾶς ἐνιαίας καὶ πλουσίας γλώσσης, ἀμοιβαίως κατανοητά, παρὰ τὰς διαφορὰς λεξιλογίου καὶ προφορᾶς. Ἡ κοινὴ θρησκεία διεπιστοῦτο ὅχι μόνον ἀπὸ τὰ ὄντα ματα καὶ τὰ χαρακτηριστικά τῶν δύλυμπίων θεῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν ἵερῶν τόπων, ὅπως τοῦ Διός ἐν Ὁλυμπίᾳ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς, διο ποὺ "Ἐλληνες ἔξ ὅλων τῶν περιοχῶν συνηντῶντο διὰ τὴν τέλεσιν θυσιῶν καὶ ἀγώνων καὶ ἐλησμόνουν τὰς τοπικὰς διαφορὰς συνειδητοποιοῦντες τὴν ἐλληνικὴν ἐνότητά των. Ὁ κοινὸς πολιτισμὸς ἦτο προφανῆς εἰς ἓνα λαόν, δ ὅποιος ἀνέπτυξε τόσον ἴσχυρὰν ἐθνικὴν ζωῆν. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὅποιον εἶχε περισσοτέραν σημασίαν δι' αὐτοὺς ἐν προκειμένῳ ἦτο ἡ ἐλευθερία. Ἐπέμενον ἐπὶ τοῦ ὅτι ἥσαν ἐλευθεροὶ τόσον ἀπὸ ἔνην κυριαρχίαν, διον καὶ ἀπὸ τὰς ἰδιοτροπίας ἀνευθύνων μοναρχῶν («οὕ τινος δοῦλοι κέκληνται φωτός, οὐδὲ ὑπήκοοι») — δὲν εἶναι δοῦλοι κανενὸς ἀνθρώπου, οὔτε ὑπήκοοι, λέγει ὁ Αἰσχύλος) καὶ τοῦτο περισσότερον ἀπὸ διδήποτε ἀλλο τοὺς ἔπειθεν ὅτι δὲν ὠμοίαζον μὲ τοὺς ἄλλους λαούς, τοὺς ὅποιους ἀπεκάλουν «βαρβάρους».

Οἱ "Ἐλληνες ἐπέτυχον νὰ ὀργανώσουν ἕνα αἰσθητῶς κανονικώτερον καὶ λογικώτερον τρόπον ζωῆς, ἐν συγκρίσει μὲ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἄλλους λαούς, οἱ ὅποιοι διῆλθον ἐκ τοῦ πλανήτου. Ἡ ἔλλειψις μεγάλων ἀναστατώσεων μετὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ἡ σπάνις στυγερῶν ἐγκλημάτων καὶ ἡ ἱκανοποίησις μὲ ἀπλᾶς διασκεδάσεις καὶ μέτριον πλοῦτον, μαρτυροῦν ὅτι ἡ ζωὴ τὴν ὅποιαν διηγον, ἦτο ἀνεκτὴ καὶ ἴσως εύτυχης. Ἡ νευρικὴ ἀστάθεια καὶ αἱ συναισθηματικαὶ συγκρούσεις, αἱ ὅποιαι τυραννοῦν τὸν σύγχρονον ἀνθρώπον, ἥσαν ἄγνωστοι εἰς τοὺς "Ἐλληνας. Εἶναι λίαν εὔγλωττον τὸ γεγονός ὅτι σπανιώτατα ἐσημειοῦντο αὐτοκτονίαι εἰς τὴν Ἐλλάδα καὶ αὐταὶ διὰ λόγους πολὺ σοβαρούς.

Ο ἐλληνικὸς πολιτισμὸς ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς ἰδεας τῆς ἐλευθερίας, ἐπὶ τῆς αἰσιοδόξου ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς, τῆς ἐκτιμήσεως πρὸς τὰ ἐγκόσμια, τοῦ ὀρθολογισμοῦ, τῆς παραλλήλου καλλιεργείας τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀτόμου. Τὸ ἀτομον ἐπειθάρχει μόνον εἰς τὸν κανόνα τῆς πλειονψηφίας καὶ εἰς τοὺς νόμους, τοὺς ὅποιους ἐθέσπιζεν αὕτη. Ἡ θρησκεία ἦτο ἐγκόσμιος καὶ πρακτική, ἔξυπηρετοῦσα τὰ συμφέροντα τῶν ἀνθρωπίνων δητῶν. Ἡ λατρεία τῶν θεῶν ἦτο μέσον ἐξευγενισμοῦ

τῶν ἀνθρώπων. 'Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κληρικοκρατίαν τῆς 'Ανατολῆς, οἱ "Ελληνες δὲν εἶχον ὡργανωμένον ἱερατεῖον. 'Ἐκράτουν τοὺς ἱερεῖς των παράμερα καὶ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπέτρεπον εἰς αὐτούς νὰ καθορίζουν τὸ δόγμα ἢ νὰ ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἢ εἰς τὸν τομέα τῆς ἡθικότητος. 'Ο πολιτισμὸς τῶν 'Ελλήνων ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς πρωταρχικότητος τῆς νοήσεως καὶ ἐπὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθέρας ἐρεύνης.

4. Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ σύγχρονος ἀνθρωπος κατὰ μέγα μέρος σκέπτεται ὅπως σκέπτεται, αἰσθάνεται ὅπως αἰσθάνεται, ζῇ ὅπως ζῇ καὶ συγκινεῖται ὅπως συγκινεῖται, διότι ὑπῆρξαν οἱ "Ελληνες. "Οσα γραπτὰ μνημεῖα των καὶ δημιουργήματα τῆς καλλιτεχνικῆς εύαισθησίας των διεσώμησαν ἀπὸ τὴν καταλύτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ χρόνου, τὴν ἀναλγησίαν τῆς φύσεως καὶ τὴν βαρβαρότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔφθασαν μέχρις ἡμῶν, ἀποτελοῦν πιθανῶς τὸ ἐν δέκατον μόνον τῆς ἐλληνικῆς εἰσφορᾶς. 'Ἐπέθεσαν δύμας τὴν σφραγίδα των ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀρκοῦν διὰ τὴν ἔκτιμησιν τῆς ἀπαραμίλλου ποιότητος τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος.

'Η ἐλληνικὴ σκέψις ἀνεπτύχθη εύρεως καὶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ περιορίζεται ἀπὸ γραπτούς κανόνας, ὑποχρεωτικὰς δοξασίας ἢ δόγματα. Οἱ μόνοι νόμοι, εἰς τοὺς ὅποιους ὑπετάγῃ, ἥσαν οἱ νόμοι τῆς σαφηνείας καὶ τῆς λογικῆς. Καὶ εἰς τοῦτο ὀφείλεται τὸ δτὶ αἱ ἔννοιαι, τὰς ὅποιας ἐκληροδότησεν ἡ 'Ελλάς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα κατέστησαν μόνιμα καὶ εὔχρηστα ὄργανα. Οἱ "Ελληνες ἐμελέτησαν μὲ ἐμβρίθειαν τὴν πραγματικότητα, ποὺ τοὺς περιέβαλλε καὶ προσεπάθησαν πρῶτον νὰ τὴν κατανοήσουν καὶ κατόπιν νὰ δεσπόσουν αὐτῆς. Διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν κυριαρχίαν αὐτὴν ἐκαλλιέργησαν τὰς δημιουργικὰς δυνατότητας τῆς ἀνθρωπίσης φύσεως, ἐμελέτησαν τοὺς ἔαυτούς των, τόσον ὡς ἀτομα μὲ προσωπικὰς ἐπιδιώξεις καὶ ἀδυναμίας, ὅσον καὶ ὡς μέλη κοινότητος μὲ κοινὴν μοῖραν καὶ προσεπάθησαν νὰ εῦρουν κάποιον τρόπον συμβιβασμοῦ τοῦ ἰδεώδους τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας μὲ τοὺς περιορισμούς, τοὺς ὅποιους ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἀνθρώπον ἡ φύσις καὶ ἡ κοινωνικὴ συμβίωσις.

Οἱ φιλόσοφοι τῆς 'Ελλάδος ἐδημιούργησαν συστήματα λογικῆς καὶ ἀρχὰς ἡθικῆς, ποὺ παραμένουν ἔκτοτε ὡς ὁδηγοὶ καὶ καθώρισαν τὰ

δρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκινήθη μέχρι σήμερον ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπιστημῶν διετύπωσαν, διὰ τῆς διαισθήσεως, διὰ τῆς παρατηρήσεως καὶ διὰ τοῦ πειράματος ἐν μέρει, ἀπόψεις αἱ ὄποιαι ἀπεδείχθησαν εἰς ἐκπληκτικὸν βαθμὸν ἀκριβεῖς ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἔρευνης. Διὰ τῆς λογικῆς ἐπαγωγῆς προέτρεξαν πολλῶν διαπιστώσεων τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ τοῦ ήτοίμασαν τὴν ὁδὸν διὰ θεμελιώδεις μεθόδους καὶ ἀνακαλύψεις. Τὰ μαθηματικά, ἡ φυσική, ἡ ἀστρονομία, ἡ ἱστορική, ἡ ψυχολογία, ἡ ζωολογία, ἡ γεωγραφία, ἡ παιδαγωγική, ἀκόμη καὶ ἡ στρατιωτικὴ τέχνη, ὅφείλουν τὰς βάσεις των εἰς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα.

Τὸ αὐτὸν ἴσχυει καὶ διὰ τὰς καλὰς τέχνας. Ἡ αἰσθησις τῆς ἀρμονίας, ποὺ ἔχαρακτήριζε τοὺς "Ἐλληνας, τοὺς ὥθησεν ὅχι μόνον νὰ ἐπιδιώξουν ὅπως σχηματίσουν κατανοητὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σύμπαντος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκφράσουν τὰς σκέψεις των καὶ τὰ συναισθήματά των ὑπὸ μορφήν, ποὺ ἀπετέλεσε μόνιμον ἔμπνευσιν διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Οὐδαμοῦ ἡ ἔφεσις αὐτὴ τῆς ἀρμονίας εἶναι τόσον αἰσθητή, ὅσον εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ γλυπτικὴν. Ἡ ἑλληνικὴ ποίησις, ἀφ' ἑτέρου, καθώρισε τὴν μορφὴν καὶ τὸ περιεχόμενον ὀλοκλήρου τῆς ποιήσεως, ποὺ ἐπηκολούθησε. Καὶ ἡ ἑλληνικὴ δραματουργία — ἡ τραγῳδία καὶ ἡ κωμῳδία — ἔξακολουθεῖ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν σύγχρονον ἀνθρώπων τὴν ὑψηλοτέραν αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν. Τὸ πρόβλημα τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν μοῖραν, ἡ ὄποια παρεμβαίνει εἰς ὅλας τὰς πρᾶξεις του, συνδέεται πρὸς τὴν φύσιν του καὶ ἐπιβάλλεται ἀπὸ ἔξωτερικὰς δυνάμεις, ἐπέσυρεν ὀλόκληρον τὴν προσογὴν τῶν 'Ἐλλήνων' στοχαστῶν, ἔδωσεν ἀφορμὴν δημιουργίας τῶν συγκλονιστικωτέρων ἔργων τῆς παγκοσμίου δραματουργίας καὶ ἡχητικώτερες καὶ ἐνέπνευσεν ὅσον τίποτε ἄλλο τὴν νεωτέραν σκέψιν.

5. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Θαυμάσιον χαρακτηριστικὸν τῆς ἴστορίας τῶν 'Ἐλλήνων' εἶναι ἡ συνεχής, ἀνευ διακοπῆς, παρουσία των εἰς τὸν πολιτιστικὸν στίβον, μολονότι ἐν τῇ διαδρομῇ τῶν αἰώνων εὑρέθησαν ὑπὸ συνθήκας, αἱ ὄποιαι θὰ εἶχον ἔξουθενώσει οἰονδήποτε ἄλλο ἔθνος. Οἱ κλασσικοὶ χρόνοι (ὅ 60ς, ὁ 50ς καὶ ὁ 40ς π.Χ. αἰών) ὑπῆρξαν ἡ λαμπροτέρα περίοδος τῆς

άκτινοβολίας τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοὺς συνεχίσθη ἡ προσφορά του πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ συνένωσις ὅλων τῶν ἑλληνικῶν κρατῶν-πόλεων ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου (356-323 π.Χ.) εἰς μίαν αὐτοκρατορίαν, τῆς ὁποίας τὰ ὅρια ἔξετάθησαν μέχρι τοῦ Ὑδάσπους, παραποτάμου τοῦ Ἰνδοῦ, ἐδημιούργησεν ὅρους ἀναπτύξεως ἐνὸς νέου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τοὺς ἀποκληθέντας ἐλληνιστικοὺς χρόνους (ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 4ου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1ου π.Χ. αἰῶνος).

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα κατέστη παγκόσμιος γλῶσσα, οἱ "Ἐλληνες διεδραμάτισαν διεθνῆ ρόλον καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, ἰδίως ἡ ἀστρονομία, τὰ μαθηματικά, ἡ γεωγραφία, ἡ ιατρική καὶ ἡ φυσική, καλλιεργούμεναι ὑπὸ Ἐλλήνων κυρίως, ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν, ἀνάλογος τῆς ὁποίας μόνον ἀπὸ τοῦ 17ου μ.Χ. αἰῶνος ἐσημειώθη εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ ἴδεωδες ὅμως τῆς δημοκρατίας (τὸ ὄποιον ἀλλώστε μόνον ἐπὶ βραχὺ διαστημα καὶ σποραδικῶς εἶχε καταστῆ προηγουμένως πραγματικότης) ὑπεχώρησε. Οἱ ἑλληνιστικοὶ χρόνοι εἶναι χρόνοι πολιτικοῦ δεσποτισμοῦ, ἐντόνου ἐπιστημονισμοῦ, καλλιεργείας τῆς ἡθικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἀμφιβολίας, ἐνισχύσεως τῆς τάσεως πρὸς εὐδαιμονισμόν, ἐπιχειρηματικοῦ καὶ ἐξερευνητικοῦ πνεύματος καὶ φιλολογικῆς εὑρυμαθείας, ἀποτελοῦντες μακρυνὴν προαναγγελίαν τῆς νοοτροπίας τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἡ Ἑλλάς, μὲ τὸν κλασσικὸν καὶ μὲ τὸν ἑλληνιστικὸν πολιτισμὸν τῆς, ἔχάρισεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος νέας γνώσεις, νέας ἐννοίας καὶ νέας λέξεις. Οἱ παγκοσμίου χρήσεως ὅροι: ἀναλογία, ἀρχιτεκτονική, ἀστρονομία, γεωγραφία, γυμναστική, δημοκρατία, διαλεκτική, δρᾶμα, θεωρία, ἰδέα, ἴστορία, κωμῳδία, λογική, μαθηματικά, μοναρχία, μουσική, οἰκονομία, ποίησις, πολιτική, ρυθμός, συλλογισμός, τραγῳδία, τυραννία, φιλοσοφία, χορὸς κ.ἄ.π. εἶναι ἑλληνικοὶ καὶ διατηροῦν καὶ διὰ τὸν σύγχρονον ἀνθρωπὸν τὴν ἔννοιαν, τὴν ὄποιαν προσέδωκαν εἰς αὐτοὺς οἱ "Ἐλληνες".

Τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐπέθεσαν τὴν σφραγῖδά των ἐπὶ τοῦ κόσμου, ὁ ὄποιος ἐδημιούργηθε ὑπὸ τὴν ρωμαϊκὴν κατάκτησιν. Δύο εἶναι τὰ κοσμοίστορικῆς σημασίας γεγονότα τῶν πέντε αἰώνων τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας. Πρῶτον, ἡ βαθεῖα ἐπιδρασίς τῆς ἑλληνικῆς κληρονομίας ἐπὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἰδίως εἰς τοὺς τομεῖς τοῦ στοχασμοῦ, τῆς λογοτεχνίας καὶ τῆς τέχνης. Καὶ δεύτερον, ἡ

διάδοσις του Χριστιανισμοῦ διὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἡ ὅποια ἦτο
ἡ παγκόσμιος γλῶσσα τῆς ἐποχῆς καὶ ὁ ἐμπλουτισμός του μὲ οὐσιώδη
στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας.

Απὸ τὸ χάρος, ποὺ διεδέχθη τὴν κατάρρευσιν τῆς ρωμαϊκῆς αὐτο-
κρατορίας, ἀνεδύθη εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἔνας νέος, ὑπερχιλιετοῦς διαρκείας
πολιτισμός, ὃ βυζαντινὸς πολιτισμός οὐκοδόμοι τοῦ ὅποιου
ὑπῆρχαν ἐπίσης οἱ "Ἐλλήνες". Ο πολιτισμὸς οὗτος κληρονομήσας μόνον
τὰς διοικητικὰς καὶ νομικὰς παραδόσεις τῆς αὐτοκρατορικῆς Ρώμης,
ἦτο ἐντόνως χριστιανικὸς κατὰ τὴν θρησκείαν καὶ σαφῶς ἑλληνικός,
ἀπὸ πνευματικῆς καὶ γλωσσικῆς ἀπόψεως. Οἱ Βυζαντινοὶ ὀμήλουν καὶ
ἔγραφον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐμελέτων τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλο-
λογίαν καὶ ἡσθάνοντο ἔαυτοὺς συνεχιστὰς τῆς ἀρχαίας πνευματικῆς
παραδόσεως τῶν 'Ἐλλήνων'. Ακόμη καὶ οἱ ιεράρχαι ἔτρεφον μεγάλην
ἐκτίμησιν πρὸς τὴν ἀρχαιοελληνικὴν κληρονομίαν. Ἡ δρθόδοξος θεο-
λογία, ἀλλωστε, ἤξιοποίησεν εἰς σημαντικὸν βαθὺδὸν τὰς πλατωνικὰς
καὶ ἀριστοτελικὰς φιλοσοφικὰς ἀντιλήψεις.

Ἡ πτῶσις τῆς Κωνσταντίνουπόλεως ἐπέφερε τὸ τέλος τῆς βυζαν-
τινῆς αὐτοκρατορίας μὲ τὰς μακρὰς πολιτιστικὰς παραδόσεις της. Δὲν
ἔξηφάνισεν δῆμος τὸ ἑλληνικὸν "Ἐθνος, παρὰ τὴν ὑποδούλωσίν του εἰς
τοὺς Τούρκους, τῶν ὅποιών ὁ κατακτητικὸς δυναμισμὸς ἐνισχύετο ἀπὸ
μίαν ἀκαμπτον καὶ ἐπιθετικὴν θρησκείαν. Αἱ ἀρχικαὶ παραχωρήσεις
πρὸς τὸ «γένος» τῶν 'Ἐλλήνων' ἥρθησαν μετ' ὀλίγον. "Ολαι σχεδὸν αἱ
ἐκκλησίαι των μετετράπησαν εἰς ἴσλαμικὰ τεμένη. Ἡ ἰδρυσις σχολείων
παρημποδίζετο συστηματικῶς. Οἱ "Ἐλλήνες, ἐν τούτοις, διετήρησαν καὶ
τὴν γλῶσσάν των καὶ τὴν θρησκείαν των κατὰ τοὺς πέντε περίπου αἰώ-
νας τῆς δουλείας. Καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐπέτυχον σὺν τῷ χρόνῳ
νὰ γίνουν οὐσιαστικῶς κύριοι τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς διθω-
μανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τελικῶς ν' ἀνακτήσουν τὴν ἐθνικὴν ἐλευθε-
ρίαν μὲ πολλὰς θυσίας, διὰ τῶν ἰδίων των δῆμων δυνάμεων.

Τὰ περισσότερα εὐρωπαϊκά ἔθνη δὲν ἔχουν ἵστορίαν μακροτέραν
τῆς χιλιετίας. Ἐνῷ τὸ ἑλληνικὸν εἶναι συνεχῶς παρὸν εἰς τὴν λεκάνην
τῆς Μεσογείου ἐπὶ τέσσαρας περίπου χιλιάδας ἑτῶν καὶ κατὰ τὸ διά-
στημα τοῦτο ἔδωσεν ἔξι ἀλλήλοιδιαδόχους πολιτισμούς: τὸν κρητικόν,
τὸν μυκηναϊκόν, τὸν κλασσικόν, τὸν ἑλληνιστικόν, τὸν βυζαντινὸν καὶ
τὸν νεοελληνικὸν λαϊκὸν πολιτισμόν (ὅ διόποιος διεμορφώθη ἀπὸ τοῦ 17ου
μέχρι τοῦ 19ου αἰώνος). Ἡ κληρονομία τῶν συγχρόνων 'Ἐλλήνων εἶναι

πολυτιμοτέρα από κάθε άλλου έθνους, άλλα και ίδιαζόντως βαρεῖα, δημιουργοῦσα άναλόγους ήποχρεώσεις.

"Οτις έχει συνείδησιν τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν ηποχρεώσεων τὸ ἀπέδειξε περιτράνως κατὰ τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον, ὅπότε ἀντέστη νικηφόρως κατὰ τῆς ιταλικῆς ἐπιθέσεως ὑπὸ ὄρους δραματικῶς ἀνίσους καὶ διὰ τῆς ἀντιστάσεώς του ἐπέδρασεν ἀποφασιστικῶς ἐπὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀναμετρήσεως. 'Ο ἐλληνικὸς ἀγώνας τοῦ 1940 - 1941 εἶναι ήθικῶς ἴσοτιμος πρὸς τὸν ἀγώνα, τὸν ὁποῖον διεξήγαγον οἱ "Ἐλληνες κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος ἐναντίον τῆς ἀσιατικῆς ἐπιδρομῆς.

6. ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Τὸ Ἐλληνικὸν Κράτος εἶναι κράτος μονοεθνικόν, ἐκ τῶν ὄμοιογενεστέρων τοῦ κόσμου, τόσον ἀπὸ γλωσσικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόφεως. 'Επὶ 1000 κατοίκων αὐτοῦ οἱ 952 ὁμιλοῦν τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, οἱ 974 εἶναι χριστιανοὶ καὶ οἱ 967 ἀνήκουν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑκκλησίαν. Δὲν περικλείει ὅμως εἰς τοὺς κόλπους του ὅλους τοὺς "Ἐλληνας. 'Ο Ἐλληνις μὲν ἡ τῆς Ἀλβανίας ἀνέκαθεν ἔννοια πολὺ εὐρυτέρα τῆς ἔννοιας τῆς Ἐλλάδος ὡς κράτους, διὰ δύο λόγους :

Πρῶτον, διότι ἔξω τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας παρέμειναν καὶ παραμένουν συμπαγεῖς μᾶζαι 'Ἐλλήνων μὲν ἐλληνικὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, αἱ ὁποῖαι ἐπιθυμοῦν τὴν ἔνωσίν των μὲν τὴν Ἐλλάδα. Καὶ τοιαῦται εἶναι οἱ Κύπριοι (τὰ 80% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου) καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Βορείου Ἡπείρου (παρὰ τὰς προσπαθείας ἀφελληνισμοῦ των, τὰς ὁποίας κατέβαλε τόσον τὸ μοναρχικόν, ὅσον καὶ τὸ κομμουνιστικόν καθεστώς τῆς 'Αλβανίας).

Καὶ δεύτερον, διότι (πέραν τῶν γηγενῶν 'Ἐλλήνων τῆς Τουρκίας, οἱ ὁποῖοι δὲν περιελήφθησαν εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν βάσει τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης τοῦ 1923 καὶ οἱ ὁποῖοι διαμένουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν) ἀπὸ τοῦ 18ου ἥδη αἰῶνος εἶχον ἀρχίσει νὰ δημιουργοῦνται διὰ τῆς μεταναστεύσεως ἐλληνικαὶ παροικίαι, τόσον εἰς τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου καὶ τὴν Εὐρώπην, ὅσον καὶ εἰς τὰς ὑπερποντίους χώρας, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι περιωρίσθησαν λόγῳ ιστορικῶν συγκυριῶν καὶ ἄλλαι διωγκώθησαν εἰς σημαντικὸν βαθμόν. 'Ο ἀπόδημος

οὗτος Έλληνισμός, τὸν κορμὸν τοῦ ὄποίου ἀποτελοῦν οἱ ἑλληνικῆς καταγωγῆς πολῖται τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, ὑπολογίζεται ὅτι ὑπερβαίνει τὰ 2.500.000 καὶ περιλαμβάνει πλὴν τῶν Ἔλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ ὅλον τὸν ἀνὰ τὸν κόσμον Ἑλληνισμὸν τῆς διασπορᾶς.

7. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΥΤΟΣΥΝΕΙΔΗΣΙΣ

‘Η Ἐλλὰς εἶναι κληρονόμος μιᾶς παραδόσεως πλουσίας εἰς ἡθικὰς καὶ πολιτιστικὰς ἀξίας ἀπολύτου ἀντοχῆς καὶ κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχήν. Γνωρίζει ὅτι δὲν ἀποτελεῖ ἐποικοδομητικὴν προσφορὰν διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος οὔτε ὁ μαρξιστικὸς ὄλοκληρωτισμός, ὁ δόποιος ἀπέτυχεν ἀφοῦ ἔξηπάτησε τὴν ἀνθρωπότητα ἐπὶ ἡμισυν αἰῶνα καὶ ἔχυσε ποταμοὺς αἰμάτων, οὔτε ὁ δυτικὸς μηδενισμός, ὁ δόποιος ὁδηγεῖ εἰς τὴν διάλυσιν καὶ τὸ ἀποβαρβαρωμένον χάος. ‘Ημεῖς οἱ Ἔλληνες ὁφείλομεν νὰ ἔχωμεν συνείδησιν εὐγενοῦς καταγωγῆς καὶ νὰ ἐμπνεώμεθα ἀπὸ αὐτήν. Διότι :

1. Χωρὶς τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν δὲν θὰ ὑπῆρχεν ὁ σύγχρονος πολιτισμός.
2. Ἐχομεν συνεχῆ πολιτιστικὴν ὑπαρξίαν ἐπὶ 4.000 περίπου ἔτη.
3. Ἀπετελέσαμεν σωτήριον διὰ τὸν κόσμον φράγμα ἐναντίον τοῦ ἀσιανισμοῦ κατὰ τὸν 5ον π.Χ. αἰῶνα.
4. Ἐκαλιεργήσαμεν πρῶτοι τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν.
5. Ἐδημιουργήσαμεν μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν εὐαισθησίαν μας ἀπαράμιλλα μνημεῖα τέχνης.
6. Ἐχαρίσαμεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἀριστουργήματα τοῦ ἐντέχνου λόγου.
7. Συνελάβομεν πρῶτοι τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας.
8. Προσεφέραμεν τὴν γλῶσσάν μας, διὰ τῆς ὄποίας διεδόθη ὁ Χριστιανισμός.
9. Ἐπεβιώσαμεν δύο μεγάλων κατακτήσεων : τῆς ρωμαϊκῆς καὶ τῆς ὁθωμανικῆς.
10. ‘Τηρήσαμεν πρωτοπόροι εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀφύπνισιν τῶν ὑπουργωμένων λαῶν μὲ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

11. 'Ανετρέψαμεν μὲ τὴν αὐτοθυσίαν μας τὸ χρονοδιάγραμμα τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, τὸ ὅποῖον εἶχεν ἐκπονήσει ὁ χιτλερισμός.

12. 'Αντεμετωπίσαμεν νικηφόρως τὸν κομμουνιστικὸν ἐπεκτατισμόν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖοι οἱ μεγάλοι πολιτισμοὶ τῶν προϊστορικῶν χρόνων εἰς τὸν ἑλληνικὸν χώρον;
2. Ποῖα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν πολιτισμῶν τῆς Ἀνατολῆς;
3. Ποία ἡ στάσις τῶν Ἑλλήνων ἔναντι τῆς ζωῆς;
4. Ποῖοι οἱ πνευματικοὶ προσανατολισμοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ;
5. Ποία τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῶν Ἑλλήνων;
6. Εἴχον οἱ "Ἑλληνες συνείδησιν ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ πῶς ἐσφυρηλατεῖτο αὕτη";
7. Ποῦ ἐστηρίχθη ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμός;
8. Εἰς ποίους νόμους ὑπετάγη ἡ ἑλληνικὴ σκέψις;
9. Ποία ἡ συμβολὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπιστημῶν;
10. Ποία ἡ συμβολὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν τομέα τῶν καλῶν τεχνῶν;
11. Ποῖα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους;
12. Τί ἐχάρισεν ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν κόσμον μὲ τὸν κλασσικὸν καὶ τὸν ἑλληνιστικὸν πολιτισμόν;
13. Ποία τὰ κοσμοϊστορικῆς σημασίας γεγονότα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας;
14. Τί εἶναι ὁ βυζαντινὸς πολιτισμὸς καὶ ποῖοι οἱ οἰκοδόμοι αὐτοῦ;
15. Ποία ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν;
16. Διατί ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι ἐννοια εύρυτέρα τῆς ἐννοιας τῆς Ἑλλάδος ὡς κράτους;
17. Ποία ἡ κληρονομία τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων;
18. Διατί ὁ φείλομεν οἱ "Ἑλληνες νὰ ἔχωμεν συνείδησιν εὐγενοῖς καταγωγῆς καὶ νὰ ἐμπνεώμεθα ἐξ αὐτῆς";

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XV

Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ

“Η Έλλάς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεσοπολέμου, ἀποτελεῖ στόχον μονίμου ἐπιβουλῆς τοῦ κομμουνισμοῦ. Δυναμικὴ δύναμις ἐκδήλωσις αὐτῆς κατέστη δυνατὴ μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἔχθρικῆς Κατοχῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ἐκτὸτε καὶ εἰς διάστημα ἔξι ἔτῶν (ἀπὸ τοῦ 1943 μέχρι καὶ τοῦ 1949) δικομμουνισμός, χρησιμοποιῶν ὡς δύναμιν κρούσεως τὸ Κ.Κ.Ε., ἐπεχείρησε τρεῖς φοράς νὰ ὑπολούδωσῃ τὴν Έλλάδα διὰ τῆς αἰματηρᾶς βίας. Οὐδεμίᾳ ἄλλῃ εὐρωπαϊκὴ χώρα, ἐκ τῶν σήμερον ἐλευθέρων, ἀντεμετώπισε παρόμοιον κίνδυνον καὶ ἀπέκτησε τὴν δόδυνηρὰν ἐμπειρίαν τῆς κομμουνιστικῆς ἀπειλῆς, τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ Έλλάς.

1. ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

“Οταν κατ’ Ὁκτώβριον τοῦ 1940 ἡ Ἰταλία ἐπετέθη ἐναντίον τῆς Έλλάδος, ἡ Σοβιετικὴ “Ενωσις καὶ ὁ διεθνῆς κομμουνισμός ἤτο σύμμαχος τῆς χιτλερικῆς Γερμανίας βάσει τοῦ διαβοήτου συμφώνου Ρίμπεντροπ-Μολότωφ, τὸ ὅποῖον εἶχε συναφθῆ τὴν 23ην Αὔγουστου 1939. Συμμορφούμενον πρὸς τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τὸ Κ.Κ.Ε. ἐχαρακτήρισε τὸν πόλεμον, τὸν ὅποῖον ἡναγκάσθησαν νὰ κηρύξουν τὴν 3ην Σεπτεμβρίου 1939 ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ἐναντίον τῆς Γερμανίας ὡς «ἱμπεριαλιστικόν», παρουσίασε τὴν χιτλερικὴν Γερμανίαν ὡς θῦμα τῆς ἀγγλογαλλικῆς ἐπιθετικότητος καὶ μόλις αἱ ἐλληνικαὶ δυνάμεις ἤρχισαν νὰ σημειώνουν τὰς πρώτας νίκας κατὰ τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν Ἀλβανίαν διεκήρυξεν ἐπισήμως δὲ «ὅ ἐλληνοϊταλικὸς πόλεμος προκλήθηκε ἀπὸ τὴν βασιλομεταξικὴ σπεῖρα, ποὺ διατάχθηκε ἀπὸ τοὺς Ἑγγλέζους ἴμπεριαλιστές» καὶ «δὲ μπορεῖ νὰ ἔχει τὴν παραμικρὴ σχέση μὲ τὴν ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας μας», δὲ ἤτο «πόλεμος φασιστικὸς κατακτητικός», ἐκ μέρους μας, δὲ αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις μας δρείλουν, ὡς ἐκ τούτου, «ν’ ἀρ-

νηθοῦν νὰ πολεμήσουν καὶ δτι ἐπιβάλλεται ἡ ἀμεσος σύναψις «ξεχωριστῆς εἰρήνης» μὲ τὴν φασιστικὴν Ἰταλίαν.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἐλλάδος ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν (Ἀπρίλιος 1941) οἱ κομμουνισταὶ ὑπεδέχθησαν τοὺς κατακτητάς, συνοδευομένους καὶ ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους, ὡς συμμάχους καὶ φίλους. Ὁχι ἀδικαιολογήτως δέ. Διότι μετ' ὀλίγον ἡ G.F.P. (ἡ εἰδικὴ μυστικὴ ἀστυνομία τῶν ἀρχῶν κατοχῆς) ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῆς ἐν Ἀθήναις πρεσβείας τῆς Βουλγαρίας (ἡ ὁποία ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1941 ἦτο σύμμαχος τῆς Γερμανίας) ἔσπευσε ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερα τὰ κρατούμενα εἰς τὴν Ἀκροναυπλίαν 27 στελέχη τοῦ K.K.E. Μέχρι τῆς 22ας Ιουνίου 1941, ὅποτε ἡ Γερμανία ἐπετέθη κατὰ τῆς Σοβιετικῆς Ἔνωσεως, οἱ κομμουνισταὶ τῆς Ἐλλάδος ἤσαν συνεργάται τῶν κατακτητῶν.

Κατόπιν, τὸ K.K.E. ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ προσκηνίου, ἀφοῦ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1941, δι' ἀποφάσεώς του διεκόρυξεν δτι ἐφεξῆς «βασικὸ καθῆκον τῶν Ἐλλήνων κομμουνιστῶν εἰναι ἡ ὄργανωση τῆς πάλης γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Σοβιετικῆς Ἔνωσης». Ἡ ἐπανεμφάνισίς του ἔγινε κατὰ τὸ δεύτερον τρίμηνον τοῦ 1942 ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοῦ E.A.M. («Ἐθνικοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Μετώπου») μὲ συνθήματα πλέον ἐθνικὰ καὶ πατριωτικά, μὲ τὰ ὅποια σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέτυχε νὰ παρασύρῃ ἀρκετοὺς «Ελληνας ἐξ ὅλων τῶν πολιτικῶν παρατάξεων καὶ δχι ὀλίγους νέους, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον ἀκόμη καμμίαν πολιτικὴν τοποθέτησιν.

«Οταν βραδύτερον κατώρθωσε νὰ ἰδρύσῃ τὰς πρώτας ἐνόπλους δύμάδας του, τὰς ὅποιας ὠνόμασεν «Ἐθνικὸν Λαϊκὸν Ἀπελευθερωτικὸν Στρατόν» (E.L.A.S.), διὰ νὰ προσεταιρισθῇ νέους ὀπαδούς ἔχρησιμο-ποίησε, πέραν τῆς παραπλανήσεως, καὶ τὴν «πρόκλησιν» πρὸς ἀξιοποίησιν τῆς τερατώδους ἀρχῆς τῆς «δοματικῆς εὐθύνης», τὴν δποίαν ἐφήρμοζον οἱ Γερμανοί. Οὕτω, τὸ K.K.E. διὰ τοῦ E.L.A.S. ἐφόρευε δύο-τρεῖς μετακινουμένους εἰς τὴν ὕπαιθρον Γερμανούς καὶ κατόπιν «εἰσέπραττε» τὴν ἀμοιβήν του. Διότι τὴν ἐπομένην τῆς στρατιωτικῶς ἀσκόπου αὐτῆς ἐνεργείας, ἥρχοντο οἱ Γερμανοί, κατέστρεφον τὸ χωρίον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὅποιου διεδραματίσθη τὸ ἐπεισόδιον καὶ ἐξετέλουν ὅσους κατοίκους του συνελάμβανον. Τοῦτο ἐξηγάρκαζε τοὺς ἀγρότας νὰ καταφεύγουν προληπτικῶς εἰς τὰ βουνά καὶ νὰ ἐντάσσωνται εἰς τὸν E.L.A.S., μόλις ἐπληροφοροῦντο δτι ἐσημειώθη εἰς τὰ πέριξ ἐπίθεσις ἐναντίον Γερμανῶν.

2. Ο «ΠΡΩΤΟΣ ΓΥΡΟΣ»

Τὸ Κ.Κ.Ε. ἔθεσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς στρατηγικὸν σκοπόν του τὴν βιαίαν κατάληψιν τῆς ἔξουσίας διὰ τοῦ προσχήματος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος. Μόνον δμως ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1943 (πολὺ μετά τὰς νίκας τοῦ 'Αλαμέϊν καὶ τοῦ Στάλινγκραντ, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1942, ἐκ τῶν ὅποιων κατέστη πρόδηλον ὅτι ὁ Ἀξων οὐδεμίαν εἶχε πιθανότητα νὰ κερδίσῃ τὸν πόλεμον) ἀπεκάλυψε τὰς προθέσεις του καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν συστηματικὴν προπαρασκευὴν τοῦ ἐδάφους. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν στρατηγικὸν σκοπὸν τῆς βιαίας καταλήψεως τῆς ἔξουσίας ἔθεσε τοὺς ἔξης τρεῖς στόχους: αὐξῆσις ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τῆς ἐνόπλου δυνάμεως του καὶ φυχολογικὴ κυριαρχία εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν ὕπαιθρον· ἔξουδετέρωσις τῶν δύο ἄλλων ὑφισταμένων ἀνταρτικῶν ὀργανώσεων: τοῦ Ε.Δ.Ε.Σ. καὶ τῆς Ε.Κ.Κ.Α. (τοῦ συντάγματος 5/42 τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ)· καὶ προσεταιρισμὸς τῶν ἐλευθέρων ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ ἔξωτερικοῦ ἥ, τούλαχιστον, μαχητικὴ ἀχρήστευσίς των. Ἡ ἐπιδιωξίς τῶν συγκεκριμένων αὐτῶν στόχων, ἡ ὅποια ἤνοιξε διὰ τὴν Ἑλλάδα μίαν περίοδον ἐφιαλτικῶν δοκιμασιῶν, ἀποτελεῖ τὸν ἀποκληγθέντα «πρὸ ὥτον γῆρᾳ» τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως, βασικὸν χαρακτηριστικὸν τοῦ ὅποιου εἶναι ἡ διὰ σειρᾶς βιαίων, δολίων καὶ προδοτικῶν ἐνέργειῶν προσπάθεια μονοπωλήσεως τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος.

Οὕτω, ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1943, διεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἡ ἀρχὴ ὅτι μοναδικὴ ἔθνικὴ ὀργάνωσις ἀντιστάσεως εἶναι τὸ Ε.Α.Μ.-Ε.Λ.Α.Σ., δλαι δὲ αἱ ἄλλαι — τόσον αἱ διατηροῦσαι ἀνταρτικὰ σώματα εἰς τὴν ὕπαιθρον, ὅσον καὶ αἱ ἐπιδιδόμεναι εἰς τὴν συλλογὴν πληροφοριῶν, τὴν διενέργειαν σαμποτάζ, τὴν ἔκδοσιν μυστικοῦ τύπου, τὴν ὀργάνωσιν διαφυγῶν κλπ. — εἶναι «προδοτικά». Ἐν ἀρχῇ τὸ Κ.Κ.Ε. ἡρκέσθη εἰς τὴν ἐντατικὴν προφορικὴν προπαγάνδαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ. Κατόπιν ἐπροχώρησε διὰ τῆς Ο.Π.Λ.Α. («Ὀργανώσεως Προστασίας Λαϊκῶν Ἀγωνιστῶν») εἰς τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν τρομοκρατικῶν ἀποπειρῶν καὶ δολοφονιῶν εἰς βάρος στελεχῶν τῶν ἄλλων ὀργανώσεων. Καὶ τέλος, ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νὰ καταδίῃ διὰ τοῦ μυστικοῦ τύπου του εἰς τοὺς Γερμανούς τοὺς ἀρχγούς καὶ τὰ στελέχη τῶν ἔθνικῶν ὀργανώσεων ἀντιστάσεως.

‘Ακολούθως, ἐνῷ τὸν 'Ιούλιον τοῦ 1943 εἶχεν ὑπογράψει ὡς Ε.Α.Μ.-Ε.Λ.Α.Σ. συμφωνίαν μετά τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου νὰ μὴ εἰσ-

βάλλη εἰς περιοχὰς κατεχομένας ὑπὸ ἄλλων ἀνταρτικῶν δργανώσεων, ἐπετέθη ἀνάνδρως, ἀρχομένου τοῦ Ὀκτωβρίου κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ Ε.Δ.Ε.Σ. μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν διάλυσίν του. Ἡ ἐνέργεια αὕτη ἐπροκάλεσε κατάπληξιν εἰς τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον καὶ ἡνάγκασε τὸν στρατηγὸν σὲρ Μαίτλαντ Οὐέλσων νὰ καταγγείλῃ διεθνῶς τὸν Ε.Λ.Α.Σ. ὡς ληστρικὴν δργάνωσιν. Κατόπιν (ἐπειτα ἀπὸ δευτέραν συμφωνίαν, τοῦ Φεβρουαρίου 1944, διὰ τῆς ὁποίας ἀνελάμβανε νὰ διακόψῃ δριστικῶς κάθε ἔχθρικὴν ἐνέργειαν ἐναντίον τοῦ Ε.Δ.Ε.Σ. καὶ νὰ συνεργασθῇ μετ’ αὐτοῦ καὶ μετὰ τῆς Ε.Κ.Κ.Α. εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ στρατοῦ Κατοχῆς) ἐπετέθη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944 αἰφνιδιαστικῶς ἐναντίον τῆς ἄλλης ἀνταρτικῆς δργανώσεως, τοῦ 5/42 Συντάγματος τῆς Ε.Κ.Κ.Α., ἐπέτυχε τὴν διάλυσίν της, ἐτουφέκισεν δλους τοὺς ἀνδρας της, ποὺ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι καὶ κατεκρεούργησε τὸν ἀρχηγόν της συνταγματάρχην Δημήτριον Ψαρρόν.

Παραλλήλως, τὸν ἵδιον μῆνα (Ἀπρίλιον τοῦ 1944), ὑπεκίνησε διὰ πρακτόρων του τοὺς ὁποίους εἶχε διαπεραιώσει εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, στάσιν τῶν ἐλευθέρων ἐλληνικῶν δυνάμεων (στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ), αἱ ὁποῖαι εύρισκοντο εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ στάσις αὕτη κατεστάλη τελικῶς, ἀλλ’ ὑπῆρξε λίαν ἐπιζημία διὰ τὸ γόνητρον τῆς Ἐλλάδος καὶ διὰ τὴν στρατιωτικὴν ἴσχύν της, διότι εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν, προσωρινὴν ἔστω, ἀποδιοργάνωσιν τῶν ἐλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων κατὰ τὴν κριτιμωτέραν στιγμὴν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς ἡ δρᾶσις τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. κατὰ τῶν Γερμανῶν καθωρίζετο συνήθως δχι βάσει τῶν στρατιωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ γενικοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ βάσει τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἀποκορύφωμα τῆς τακτικῆς αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ στάσις τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς καταρρεύσεως τῶν Γερμανῶν. Τότε ἡ ἡγεσία του, ἀντὶ νὰ πλήξῃ τοὺς ὑποχωροῦντας Γερμανούς, προῆλθεν εἰς συμφωνίαν μετ’ αὐτῶν (1 Σεπτεμβρίου 1944), δυνάμει τῆς ὁποίας δ Ε.Λ.Α.Σ. ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἐμποδίσῃ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, μὲ ἀντάλλαγμα νὰ τοῦ παραδοθῇ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἡ Θεσσαλονίκη. Παρόμοιαι συμφωνίαι ἤγετῶν τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. μὲ τοὺς Γερμανούς συνήφθησαν καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, πραγματοποιηθείσης μάλιστα καὶ «συναδελφώσεως» τῶν ἐλασιτῶν μὲ τὰς χιτλερικὰς δράσας. Ἐπίσης συμφωνία τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ὑπεγράφη (20 Σεπτεμβρίου 1944) καὶ μὲ τὸν βουλγαρικὸν στρατὸν καὶ τὴν Βουλγα-

ρικήν Λέσχην (πού καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς κατηγόρησε τὴν ἔξοντωσιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης), διὰ τῆς ὁποίας οὕτος ἀνελάμβανε νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ βουλγαρικὰ στρατεύματα κατοχῆς κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ἐξ Ἑλλάδος.

"Ετσι κατὰ τὴν καταδίωξιν τῶν ὑποχωρούντων Γερμανῶν, ἐνῷ τὰ ἀγγλικὰ στρατεύματα ἐκινοῦντο πρὸς βορρᾶν, συνήντων δυνάμεις τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., αἱ ὁποῖαι ἐβάδιζον πρὸς τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Διότι ὁ Ε.Λ.Α.Σ. πολὺ περισσότερον ἐνδιεφέρετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας ἵνα καταλάβῃ τὴν ἔξουσίαν, παρὰ νὰ πολεμήσῃ μὲ τοὺς Γερμανούς.

3. Η ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΗ ΑΝΤΑΡΣΙΑ

Πεντήκοντα δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν ἐξ Ἀθηνῶν (πριοῦ κἀν δλοκληρωθῆ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, διότι ἡ Κρήτη κατείχετο ἀκόμη) τὸ Κ.Κ.Ε., μετέχον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡς Κ.Κ.Ε. καὶ ὡς Ε.Α.Μ., ἔξαπέλυσε τὴν 3ην Δεκεμβρίου 1944 κλασικοῦ τύπου ἐπανάστασιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν ἔξουσίαν. Τὸ λεπτομερές σχέδιον τῆς ἐνόπλου ἔξεγέρσεως ἔξεπονήθη ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1943 μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1944 καὶ ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἀπελευθερώσεως ἥρχισεν ἡ ψυχολογική, πολιτική καὶ στρατιωτική προπαρασκευὴ τῆς ἐκτελέσεώς του.

Οὕτω : Εἰς τὰ τμήματα τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ἐτονίζετο ἀπὸ τοὺς «καπεταναίους» — στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. — ὅτι δὲν ἔληξεν ἡ ἀποστολή των μὲ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν, διότι «ἀπομένει ἡ συντριβή τῆς ἐσωτερικῆς ἀντίδρασης» καὶ ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμα «γιὰ νέες μάχες καὶ νίκες»· εἰς τὰ τμήματα τῆς Κ.Ο.Α. («Κομμουνιστικῆς Ὀργάνωσης Ἀθηνῶν») ἐδίδετο ἐντολὴ συντάξεως καταλόγων προγραφῶν κατὰ συνοικίας, ἐπαγγέλματα καὶ σωματεῖα· εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας ἐκαλλιεργεῖτο φοβία καὶ ἐρεθισμὸς διὰ τῆς μεθόδου τῆς δολοφονίας ἐθνικοφόρων πολιτῶν ὑπὸ τῆς Ο.Π.Λ.Α., οἱ ὁποῖοι ἐκηδεύοντο ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν πομπωδῶς ὡς «ἐθνικοὶ ἀγωνιστές, ποὺ ἔπεσαν θύματα τῆς ἀντίδρασης»· καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐνετάσσοντο οἱ ὑπάρχοντες κομμουνισταὶ εἰς ἐνόπλους ὄμαδας, ἐνῷ συνέρρεον πρὸν αὐτὴν ἐξ ὅλων τῶν σημείων τῆς χώρας μονάδες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.

Τὴν 27ην Νοεμβρίου, κατόπιν μακρῶν διαπραγματεύσεων διὰ τὴν ἀποστράτευσιν τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. καὶ τοῦ Ε.Δ.Ε.Σ., οἱ ὑπουργοὶ τοῦ Κ.Κ.Ε.

καὶ τοῦ Ε.Α.Μ. εἰς τὴν Κυβέρνησιν Παπανδρέου, ἐπέδωσαν εἰς τὸν πρωθυπουργὸν γραπτὴν συμφωνίαν περὶ δημιουργίας τμήματος ἔθνικοῦ στρατοῦ (μὲ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, μονάδος τοῦ Ε.Δ.Ε.Σ. καὶ μιᾶς Ταξιαρχίας τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ἵσης πρὸς τὸ ἀθροισμα τῶν τριῶν πρώτων μὲ ἵσον διπλισμόν). Ἡ συμφωνία αὐτὴ ἔγινεν ἀποδεκτὴ καὶ ἐχαιρετίσθη ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν ὡς «συμβολὴ τοῦ Κ.Κ.Ε. στὴν ὁμαλὴ δημοκρατικὴ ἔξελιξη». Τὴν ἑπομένην ὥμας (28 Νοεμβρίου) ὁ κομμουνιστής ὑπουργὸς Ζέβγος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν πρωθυπουργὸν διὰ τὸ Κόμμα του, παρὰ τὴν ἐνύπογραφον δέσμευσίν του, δὲν ἀποδέχεται πλέον τὴν συμφωνίαν καὶ θέτει νέους ὅρους — διότι ἔχρινεν διὰ εἰχε φθάσει «ἡ κατάληη στιγμὴ γιὰ τὴν ἐπανάσταση».

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1944 ἡ «Ἐθνικὴ Πολιτοφυλακὴ» (ἡ ἀστυνομία τοῦ Ε.Α.Μ.) ὥφειλε διαλυομένη νὰ παραδώσῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ἐθνοφυλακήν. Δὲν τὸ ἔπραξεν ὥμας. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ πρωθυπουργοῦ ὅπως ληφθῇ ἀπόφασις τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου πρὸς ρύθμισιν τοῦ ζητήματος οἱ ὑπουργοὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ τοῦ Ε.Α.Μ. (Γ. Ζέβγος, Μ. Παρφυρογένης, Ἀ. Σβῶλος, Η. Τσιρικῶνος, Ἀ. Ἀγγελόπουλος καὶ Ν. Ἀσκούτσης) ἀπήντησαν μὲ τὰς παραιτήσεις των. Ταυτοχρόνως, ἀνασυνεκροτεῖτο ἡ Κ.Ε. τοῦ Ε.Α.Μ., ἀπεφασίζετο ἡ κήρυξις γενικῆς ἀπεργίας καὶ ἔζητετο ὑπὸ τοῦ Ε.Α.Μ. ἀδεια διὰ τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου τὴν 3ην Δεκεμβρίου. Ἡ Κυβέρνησις παρεχώρησε τὴν αἰτηθεῖσαν ἀδειαν, ἀλλ' ὅταν ἐπληροφορήθη τὴν ἑπομένην τὰς ἐπαναστατικὰς ἀποφάσεις τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε., ἀπηγόρευσε τὸ συλλαλητήριον. Οἱ κομμουνισταὶ ὥμας ἐπροχώρησαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου των : Συνεκρότησαν ἐνοπλον συλλαλητήριον, ἐπετέθησαν κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅπου ἔρριψαν χειροβομβίδας καὶ ἐτραυμάτισαν ἔνα φρουρὸν ἀστυφύλακα καὶ κατόπιν ἐπετέθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος ἐναντίον τῆς Ἀστυνομίας, τὴν ὅποιαν ὑπεχρέωσαν ν' ἀμυνθῆ. Ὁ «δεύτερος γερός» εἶχεν ἀρχίσει.

Ἐπὶ 33 ἡμέρας ἡ περιοχὴ τῆς πρωτευούσης ἔζησε τὰς δραματικωτέρας στιγμὰς τῆς ἱστορίας της. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐκινήθη μὲ ἄγριον πάθος διὰ τὸ ἔγκλημα, περιεφρόνησε καὶ τὸν πλέον στοιχειώδη ἀνθρωπισμὸν καὶ ἐσκόρπισεν ἀδιστάκτως τὸν θάνατον. Οἱ «Ἐλληνες κομμουνισταὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἔκείνας τοῦ Δεκεμβρίου ἀπέδειξαν διὰ διασημότερον μὲ τὸν κομμουνισμόν, μετριοπαθῆ

μᾶλλον ἐκδήλωσιν τῆς «ἐπιστημονικῆς βαρβαρότητος». Ο 'Αρχιεπίσκοπος καὶ Ἀντιβασιλέὺς Δαμασκηνὸς ὑπελόγισε τὸν ἀριθμὸν τῶν πάσης φύσεως θυμάτων εἰς 65.000. Μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειπαιᾶ ἔφονεύθησαν ἀπὸ τὴν Ο.Π.Λ.Α. καὶ τὰς ἐπικουρικὰς δολοφονικὰς ὅμαδας τοῦ Κ.Κ.Ε. 15.685 ἀνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά. Καὶ εἰς τὸν φοβερὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἔχουν λεόντειον τὴν μερίδα οἱ ἐργάται καὶ οἱ νέοι. Μεταξὺ τῶν θυμάτων τῆς κομμουνιστικῆς θηριωδίας περιλαμβάνονται καὶ 246 συνδικαλιστικὰ στελέχη μὲν εὐδόκιμον θητείαν εἰς τὸν ἄγωνα τῆς ἑθνικῆς ἀντιστάσεως. Οἱ ἐκτελεσταὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. ὑπερέβησαν καὶ τοὺς πλέον πεπωρωμένους δολοφόνους εἰς σκληρότητα. Τὰ θύματα τῶν σφαγῶν τοῦ Δεκεμβρίου περιλαμβάνουν δλοκλήρους οἰκογενείας. Πλεῦστα πτώματα εὑρέθησαν φρικωδῶς παραμορφωμένα, μὲν ἔξωρυγμένους ὁφθαλμούς, σχισμένα τὰ στόματα καὶ κομμένες τὶς μύτες.

Δὲν ἡρκέσθη ὅμως τὸ Κ.Κ.Ε. εἰς τὰς δολοφονίας, τὰς ὁμαδικὰς σφαγὰς καὶ τάς, ὅπωσδήποτε, ἀσκόπους ἀνατινάξεις καὶ καταστροφὰς κτιρίων καὶ ἐργοστασίων, ποὺ δὲν ἀπετόλμησαν κατὰ τὴν ἀποχώρησίν των οὕτε οἱ ξένοι κατακτηταί. Διέταξε καὶ ὡργάνωσεν ἐκτεταμένην καὶ πρωτοφανῆ εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ιστορίαν ὅμηρίαν. Δεκάδες χιλιάδες Ἀθηναίων καὶ Πειραιωτῶν, γέροντες, γυναῖκες, ἀσθενεῖς, ἀνθρώποι φιλήσυχοι καὶ νοικοκυραῖοι, ἐπιστήμονες καὶ ἐργάται, διανοούμενοι καὶ ἔμποροι ἀπήγοντο ἡμίγυμνοι κατὰ τὰς παγεράς νύκτας τοῦ Δεκεμβρίου καὶ ὡδηγοῦντο πεζῇ, διὰ μέσου χιόνων καὶ χαραδρῶν, μακρὰν τῶν ἐστιῶν των. Καθ' ὅδὸν ἔξετελοῦντο ἐπὶ τόπου οἱ ἔξι ἀδυναμίας βραδυποροῦντες καὶ ἀπὸ τοὺς μαρτυρικῶς προχωροῦντας ἐγίνετο κάθε τόσον ἐπιλογὴ δι' ἐκτελέσεις. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ἐκτελέσεις καὶ ἀπὸ τὴν ὅμηρίαν κατώρθωσαν ἀρκετοί νὰ διασωθοῦν: ὅσοι ήσαν εἰς θέσιν νὰ πληρώσουν λύτρα. Μὲ αὐτὰ καὶ μὲ τὸ προϊὸν τῆς διατεταγμένης ἀνωθεν λαφυραγγίας, ἡ ὁποία ἔλαβε κατὰ τὸν Δεκέμβριον ἐκπληκτικὰς διαστάσεις, ἀρκετοὶ «σύντροφοι» ἔλυσαν τὸ οἰκονομικόν των πρόβλημα καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ Κ.Κ.Ε. ἔξησφάλισε σεβαστούς πόρους διὰ τὰς μεταγενεστέρας ἔξορμήσεις του.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐφιαλτικῆς ἀνταρσίας ὁ γραμματεὺς τῆς «Κομμουνιστικῆς Ὀργάνωσης Ἀθηνῶν» Μπαρτζώτας-Φάνης ἔξεδωσε διαταγὴν ἀνατινάξεως τῆς Ἀκροπόλεως. Παραλήπτης τῆς διαταγῆς αὐτῆς ήτο ὁ διοικητὴς τμήματος τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. 'Ι. Λογοθέτης (πρώην ἐκπαιδευτικὸς) ὁ ὁποῖος ἀδυνατῶν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ τερατώδης αὐτὴ

διαταγή προήρχετο άπό τὴν ἡγεσίαν τοῦ Κ.Κ.Ε. ἀνεφέρθη εἰς τὸ Πολιτικὸν Γραφεῖον τοῦ Κόμματος ζητῶν νὰ ἔξετασθῇ μήπως ἡτο πλαστὴ καὶ προήρχετο άπὸ κανένα πράκτορα ξένης δυνάμεως. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἔλαβεν ἐπίσημον ἀπάντησιν ὅτι ἡ διαταγὴ τοῦ Φάνη ἡτο τῆς ἐγκρίσεως ὀλοκλήρου τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου. 'Ἡ Ἀκρόπολις ἐσώθη, διότι ἐν τῷ μεταξύ, μέχρι λήψεως τῆς ἀπαντήσεως, τὸ τμῆμα τοῦ Λογοθέτη εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ ὑποχωρήσῃ ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Ἱεροῦ Βράχου.

'Ἡ δεκεμβριανὴ ἀνταρσία ἀπέτυχε, παρὰ τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ἔναντι τῶν ὀργανωμένων ἔθνικῶν δυνάμεων, καὶ τὴν 10ην Ἰανουαρίου τοῦ 1945 οἱ κομμουνισταί, ὑπογραφείσης ἀνακωχῆς ἥρχισαν ν' ἀποσύρωνται ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς πρωτευούσης. 'Ἡ ἀποτυχία ὠφείλετο εἰς τοὺς ἔξης λόγους : Εἰς τὴν αὐτοθυσίαν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας καὶ τῶν μονάδων τοῦ ἔθνικοῦ στρατοῦ· εἰς τὴν δυναμικὴν παρέμβασιν τῶν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σκόμπη βρεταννικῶν δυνάμεων· εἰς τὴν εὐθὺς ἔξι ἀρχῆς ἥθικὴν καὶ πολιτικὴν ἀπομόνωσιν τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὅποιοι ἐστερήθησαν τῆς ἐνεργητικῆς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ· καὶ εἰς ὡρισμένα λάθη τακτικῆς τῆς στρατιωτικῆς διευθύνσεως τῆς ἐνόπλου ἔξεγέρσεως.

4. Ο ΣΥΜΜΟΡΙΤΟΠΟΛΕΜΟΣ

'Ἐν ἑτοῖς καὶ τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς δεκεμβριανῆς ἀνταρσίας καὶ ἀφοῦ πλέον εἶχε λήξει ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, τὸ Κ.Κ.Ε. ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν, ἔξαπέλυσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος νέαν ἔνοπλον ἔξεγερσιν, ἀνταρτικοῦ τύπου, ἡ ὅποια διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1946 μέχρι καὶ τοῦ Αὐγούστου 1949, ἐπροκάλεσε μυριάδας θυμάτων καὶ προσέθεσε νέας καταστροφὰς εἰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου, τῆς κατοχῆς καὶ τῆς δεκεμβριανῆς ἀνταρσίας συσσωρευθείσας.

'Ο «δεύτερος γῦρος» εἶχε κλείσει μὲ τὴν συναφθεῖσαν τὴν 12ην Φεβρουαρίου 1945. Συμφωνίαν τῆς Βάρκιζας, ἡ ὅποια ὑπῆρξεν ἀσυγχώρητον λάθος τῆς τότε πολιτικῆς ἡγεσίας καὶ τῶν Βρεταννῶν συμβούλων τῆς, διότι ἔδωκεν εἰς τὸ Κ.Κ.Ε. τὴν δυνατότητα ν' ἀνασυντάξῃ τὰς δυνάμεις του διὰ νέαν βιαίαν ἀναμέτρησιν. Διὰ τῆς συμφωνίας ταύτης τὸ Κ.Κ.Ε. ἐδέχθη νὰ διωχθοῦν ποινικῶς .«τὰ συναφῆ κοινὰ ἀδικήματα κατὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας, τὰ ὅποια δὲν ἤσαν

ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ πολιτικοῦ ἀδικήματος», νὰ ἀποστρατεύσῃ τὸν Ε.Λ.Α.Σ. καὶ νὰ παραδώσῃ ὡρισμένον ἀριθμὸν ὅπλων. Ἐξησφάλισεν δμας τὴν ἀτιμωρησίαν τῶν διαπραγμάτων ἐγκλημάτων, τὴν ἐλευθερίαν προπαγάνδας τοῦ κομμουνισμοῦ, τὴν ἄρσην τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου, τὴν διεξαγωγὴν δημοψήφισματος διὰ τὸ πολιτειακὸν ἐντὸς τοῦ ἔτους κλπ. Θέσασα ἔκυρην ἔξω ἀπὸ τὴν ἀρπάγην τοῦ νόμου ἡ ἡγεσία τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ συνδέσαστο μονίμως μὲ τὸν κομμουνισμὸν τὴν μᾶζαν τῶν ἐκτελεστικῶν ὁργάνων της, τὰ δποῖα θὰ ὑφίσταντο τὰς συνεπείας, διέταξε τὴν ἀπόκρυψιν ὅλων τῶν καλῶν ὅπλων τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. καὶ τὴν φυγάδευσιν ὡρισμένων βασικῶν στελεχῶν του εἰς τὰς γειτονικὰς «λαϊκὰς δημοκρατίας», ὅπου, κατόπιν εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀπετέλεσαν τοὺς πυρῆνας νέας, ἔξωθεν πλέον, ἐνόπλου ἔξορμήσεως κατὰ τῆς χώρας. Ἡ Συμφωνία τῆς Βάρκιζας ἐχαρακτηρίσθη κατόπιν ἐπισήμως ὑπὸ τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας «στρατηγικὸς ὑποχωρητικὸς ἐλιγμὸς για τὸ πέρασμα στὴν νέα ἐπίθεση».

Ἡ ἀπόφασις «γιὰ τὸ πέρασμα στὴν νέα ἐπίθεση», διὰ τὴν ἐπανάληψιν, δηλαδὴ, τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος, ἐλήφθη τὴν 12ην Φεβρουαρίου 1946, ἐν ἀκριβῶς ἔτος μετὰ τὴν Συμφωνίαν τῆς Βάρκιζας, «μὲ τὴν ρητὴν ἐπίσημη βεβαίωση τοῦ Τίτο δτὶ θὰ δώσει» εἰς τὸ Κ.Κ.Ε. «ούσιαστικὴ συμπαράσταση» — καθ' ὅμοιογιαν, ἐκ τῶν ὑστέρων, τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κ.Κ.Ε. δ ὅποιος ἀπειώπησεν δτὶ παρομοίαν «ἐπίσημη βεβαίωση» εἶχε δώσει καὶ ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ἀλβανία. Ἡ «ούσιαστικὴ συμπαράσταση» τῆς Γιουγκοσλαβίας θὰ εἶχεν ὡς ἀντάλλαγμα τὴν ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. παραχώρησιν εἰς αὐτὴν τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας, διὰ τὴν ὅποιαν ἀπὸ τοῦ 1945 δ γιουγκοσλαβικὸς τύπος, ἵσχυρεῖτο δτὶ κατοικεῖται κατὰ πλειονότητα ἀπὸ σλαβοφώνους ἔχοντας ίδιαν ἐθνικὴν συνείδησιν («Μακεδονικόν»). Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως ἤρχισε τὴν 30ην Μαρτίου 1946 μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῆς κομμουνιστικῆς συμμορίας τοῦ καπετάν Μπαρούτα κατὰ τοῦ Σταθμοῦ Χωροφυλακῆς Λιτοχωρίου. Μέχρις δμας τοῦ 'Οκτωβρίου 1947 (ἥτοι ἐπὶ 18 ὁλοκλήρους μῆνας) τὸ Κ.Κ.Ε. ἀπελάμβανε πλήρους νομιμότητος καὶ ἀνέπτυσσεν ἐλευθέρως τὴν δρᾶσίν του...

Ο συμμοριτοπόλεμος προπαρεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς δλους τοὺς τομεῖς (διπλωματικόν, στρατηγικόν, στρατιωτικόν, ψυχολογικόν, «ἐθνικόν», θεωρητικόν καὶ πολιτικόν) μὲ μεγάλην μεθοδικότητα μαρτυροῦσαν τὴν συστηματικὴν ἔξωθεν καθοδήγησιν. Ἐξαπολυθεὶς τὸν 'Απρί-

λιον του 1946 διήρκεσε μέχρι τοῦ Αύγουστου τοῦ 1949, όπότε διὰ τῶν ἀποφασιστικῶν μαχῶν, τὰς ὁποίας διεξήγαγεν ὁ ἐθνικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν (ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1949) τοῦ στρατηγοῦ Ἀλ. Παπάγου κατὰ τῶν ὡχυρωμένων εἰς τὸ Βίτσι καὶ τὸν Γράμμον συμμοριτῶν, ἐδόθη τὸ τελικὸν συντριπτικὸν πλῆγμα καὶ εἰς τὴν τρίτην ἀπόπειραν βιαίας ἐπικρατήσεως τοῦ κομμουνισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν 41 αὐτῶν μηνῶν ὁ ἄγων τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων διὰ τὴν ἔξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας τῆς χώρας ὑπῆρξε σκληρὸς καὶ πλήρης δραματικῶν φάσεων, τὸ δὲ "Ἐθνος ὁλόκληρον ὑπέστη μεγάλας δοκιμασίας.

Οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ τῆς ἐφιαλτικῆς αὐτῆς περιόδου, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς κομμουνιστικῆς δραστηριότητος, ὑπῆρξαν οἱ ἔξης :

1. Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1946 ἔξηλθεν εἰς τὸ βουνό, κατὰ διαταγὴν τοῦ Κ.Κ.Ε., ὁ Μάρκος Βαφειάδης (καπετάνιος τῆς ὁμάδος Μεραρχιῶν τοῦ Ε.Δ.Α.Σ. Μακεδονίας, κατὰ τὴν Κατοχήν), διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν καὶ τὸν συντονισμὸν τῆς δράσεως τῶν διασπάρτων ἀνὰ τὴν χώραν κομμουνιστικῶν συμμοριῶν. Καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ 1946 ἔδρυσε τὸ «Γενικὸν Ἀρχηγεῖο τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας».

2. Τὸν Μάιον τοῦ 1947 καθιερώθη ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. ἡ βιαία στρατολογία τοῦ μαχίμου πληθυσμοῦ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν δημιουργουμένων κενῶν καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συμμοριτῶν.

3. Τὸν Ιούνιον τοῦ 1947, ἀντιπροσωπείᾳ τοῦ Κ.Κ.Ε. ἀπὸ τοὺς Ν. Ζαχαριάδην καὶ Μ. Πορφυρογένην, παρέστη εἰς τὸ ἐν Στρασβούργῳ συνέδριον τοῦ Κ.Κ. τῆς Γαλλίας. Κατ' αὐτὸν ὁ Μ. Πορφυρογένης διεκήρυξεν δτὶ σκοπὸς τοῦ «Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας εἰναι ἡ δημιουργία μιᾶς λεύτερης δημοκρατικῆς Ἑλλάδας μὲ δική τῆς κυβέρνησης καὶ κρατική ὑπόσταση».

4. Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1947, ὁ Μάρκος Βαφειάδης ἐδημοσίευσεν ἐν εἶδος «Συντάγματος» τῶν συμμοριτῶν μὲ τὸν τίτλον : «Καταστατικὲς διατάξεις γιὰ τὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα», τὸ ὄποιον ἀνεκήρυξε τὴν Ἑλλάδα «δημοκρατία» καὶ ἔξέδωσε τὴν ὑπὸ ἀριθ. 1 «πράξη» του, διὰ τῆς ὁποίας καθώριζεν δτὶ «βασικὸς φορέας τῆς λαϊκῆς ἔξουσίας εἰναι τὰ λαϊκὰ συμβούλια, ἐκλεγόμενα ἀπὸ τὴν γενικὴ συνέλευση τῶν πολιτῶν».

5. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1947, ἡ 3η Ὁλομέλεια τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐκήρυξεν ἐπισήμως τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐτάχθη ἀνεπιφυλάκτως παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ «Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ».

6. Τὴν 24ην Δεκεμβρίου 1947 ἀνηγγέλθη ὁ σχηματισμὸς «Προ-

σωρινῆς Δημοκρατικῆς Κυβέρνησης» μὲ «πρωθυπουργό» τὸν καπετάν Μάρκο. Σκοπὸς τῆς κυβερνήσεως τοῦ βουνοῦ ἦτο «ἡ ἀποκατάσταση στενῶν σχέσεων μὲ τοὺς βαλκανικοὺς γείτονες τῆς Ἑλλάδας».

7. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1948 τὸ K.K.E. υἱοθέτησε τὴν τακτικὴν τοῦ «παιδομαζώματος», δηλαδὴ τῆς βιαίας ἀπαγωγῆς παιδιῶν ἡλικίας 5 ἕως 17 ἔτῶν καὶ τῆς μεταφορᾶς των εἰς τὰς «λαϊκὰς δημοκρατίας». Τὸ μέτρον τοῦτο, τὸ ὅποιον συνεχίσθη μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1949, ἀπέβλεπεν ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν μεγαλυτέρας ἡλικίας παιδιῶν ὡς μαχίμων καὶ ἀφ' ἔτέρου εἰς τὴν μετατροπήν των, διὰ καταλήγου διαπαιδαγωγήσεως, εἰς στελέχη τοῦ κομμουνισμοῦ. Τὰ οὕτως ἀπαχθέντα παιδιά ἀνῆλθον συνολικῶς εἰς 28.000.

8. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1948, ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ K.K.E. Ζαχαριάδης ἀνέλαμβανε προσωπικῶς τὴν «ἀρχιστρατηγίαν» τοῦ συμμοριτισμοῦ, ἀφοῦ προέβη εἰς ἐκκαθάρισιν τοῦ Μάρκου Βαφειάδη, τὸν ὅποιον κατόπιν κατήγγειλεν ὡς «συνθηκολόγο διπορτουνιστή», «δειλό», «προδότη», «κάθαρμα», «χαφιέ» κλπ.

9. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1949, ἡ 5η Ὀλομέλεια τῆς K.E. τοῦ K.K.E. ἀπεφάσισεν ὅτι, ἀν αἱ συμμορίαι καταστοῦν «πραγματικὸς λαϊκὸς στρατός», ἡμποροῦν νὰ νικήσουν καὶ χωρὶς ἄμεσον ἔξωθεν ἐπέμβασιν, ὅτι ἡ Βόρειος Ἑλλὰς κατοικεῖται ἀπὸ τοὺς «Μακεδόνας», λαὸν ἴδιαιτέρας ἔθνικότητος, καὶ ὅτι «σὰν ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας καὶ τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης ὁ μακεδονικὸς λαὸς θὰ βρῇ τὴν πλήρη ἔθνικὴ ἀποκατάστασή του, ἔτσι ὅπως τὴ θέλει ὁ Ἰδιος προσφέροντας σήμερα τὸ αἷμα του γιὰ νὰ τὴν ἀποκτήσει».

5. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ ΤΟΥ

Οἱ βασικοὶ λόγοι, εἰς τοὺς ὅποιους ὀφείλεται ἡ ἀποτυχία τοῦ συμμοριτοπολέμου εἶναι οἱ ἔξης :

1. 'Ἡ ἀπόφασις τῶν 'Hn. Πολιτειῶν ὅπως βοηθήσουν ὑλικῶς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς καὶ τὴν ἀκεραιότητά της, ἡ ἔξαγγελθεῖσα τὴν 12ην Μαρτίου 1947 μετὰ τὴν δήλωσιν τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως ὅτι εὑρίσκεται ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ παράσχῃ περαιτέρω ἐνίσχυσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. 'Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ἡ ὅποια ἐχάρασσε νέαν παγκόσμιον πολιτικὴν ἀνασχέσεως τοῦ κομμουνισμοῦ, εἶναι γνωστὴ ὡς «Δόγμα Τρούμαν». 'Ἡ παρασχεθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑλικὴ

βοήθεια ἐπέτρεψε τὴν αὐξησιν τῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ, τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐκπαίδευσήν του καὶ τὸν ἄρτιον ἔξοπλισμόν του.

2. Ὡς σὺν τῷ χρόνῳ προσαρμογὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὡς ἐκτελεστικῆς καὶ νομοθετικῆς ἔξουσίας, εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου, διὸποιος τοῦ ἐπεβάλλετο ἔξωθεν. Ὡς προσαρμογὴ αὕτη ἔξεδηλώθη διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως πλήρους ἐθνικῆς ἐνότητος, κατόπιν ἀρσεως ὠρισμένων ἐπιφυλάξεων τοῦ κόρματος τῶν Φιλελευθέρων ὡς πρὸς τὸν προσφορώτερον τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐπαναστάσεως καὶ διὰ τῆς λήψεως σειρᾶς νομοθετικῶν καὶ ἀστυνομικῶν μέτρων πρὸς ἔξουδετέρωσιν τοῦ συνωμοτικοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἐπαναστάσεως. Ὡς ἀνταρσία οὐδεμίαν πολιτικὴν παράταξιν καὶ οὐδεμίαν κοινωνικὴν τάξιν κατώρθωσε νὰ προσταιρισθῇ ὡς σύμμαχον.

3. Ὡς ἐπίτευξις, σταδιακῶς, μεγάλης προόδου εἰς τὸν τομέα τῆς καθαρῶς στρατιωτικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ συμμοριτισμοῦ, χάρις εἰς τὴν διόποιαν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἴστορίαν ἔνας τακτικὸς στρατὸς κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς ἐν νέον, ἀνορθόδοξον εἶδος πολέμου — τὸν ἀνταρτοπόλεμον.

4. Ὡς ἀδυναμία τοῦ Κ.Κ.Ε. νὰ «κινητοποιήσῃ τὰς πόλεις» ὑπὲρ τῆς ἀνταρσίας καὶ νὰ συγκινήσῃ ὑπὲρ τῶν σκοπῶν της τὰ μεγάλα στρώματα τοῦ λαοῦ, ἡ ἀπάνθρωπος καὶ ἐγκληματικὴ συμπειφορὰ τῶν συμμοριτῶν εἰς τὰς περιοχὰς δύο προσεκράτουν προσωρινῶς καὶ ἡ εὐθὺς ἔξαρχης ἐκφύλισις τῆς ἀνταρσίας εἰς ἐν ληστρικὸν κίνημα, τὸ διόποιον ἀπετέλει μάστιγα διὰ τὸν πληθυσμόν.

5. Ὡς ἀποκάλυψις εἰς τὰ δύματα ὁλοκλήρου τοῦ "Ἐθνους τοῦ προδοτικοῦ καὶ καθαρῶς πρακτοριακοῦ ρόλου τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς διαβοήτου 5ης 'Ολομελείας (30 Ἰανουαρίου 1949) ἐπὶ τοῦ «Μακεδονικοῦ», διὰ τῆς διόποιας τοῦτο ὑπέσχετο εἰς τοὺς σλαβοφώνους τῆς Μακεδονίας (μὴ ὑπερβαίνοντας τὰς 80.000 ἐπὶ πληθυσμοῦ 1.500.000) τὸν ἀδαφικὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τῆς 'Ελλάδος ἐν περιπτώσει ἐπικρατήσεως τῆς ἀνταρσίας.

6. Ὡς κατὰ 'Ιούλιον τοῦ 1949 ἀπόφασις τῆς Γιουγκοσλαβίας δύως σφραγίσῃ τὰ πρὸς τὴν 'Ελλάδα σύνορά της καὶ διακόψῃ τὴν παροχὴν οἰασδήποτε βοηθείας πρὸς τὸν συμμοριτισμόν. Ὡς ἀπόφασις αὕτη ὑπῆρξεν ἡ λογικὴ συνέπεια τῆς ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς 'Ενώσεως ἀνέξαρτητοποιήσεως τῆς Γιουγκοσλαβίας (ἡ διόποια ἐγνώσθη ἐπισήμως τὴν 28ην 'Ιουνίου τοῦ 1948 διὰ τῆς καταγγελίας τοῦ Τίτο ὡς ἀποστάτου) καὶ τῆς

διαπιστώσεώς της δτι ό συμμοριτισμός έβάδιζε πρός τὴν συντριβὴν καὶ δτι συνεπῶς δὲν ἡδύνατο νὰ προσδοκῇ ἐξ αὐτοῦ ἐδαφικὴν ἐπέκτασιν εἰς βάρος τῆς Ἐλλάδος.

7. 'Η ἵκανότης τῆς ἥγεσίας τοῦ στρατεύματος, ό ἡρωισμὸς τῶν στελεχῶν του — μονίμων καὶ ἑφέδρων — καὶ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας τοῦ στρατευμένου' Ἐθνους, ποὺ κατέστησαν τὸν ἔθνικὸν στρατὸν ἀποτελεσματικὸν δύπλον κατὰ τῆς ἐγκληματικῆς ἐπιβούλης τοῦ κομμουνισμοῦ. «'Η ἐπιτυχὴς ἀντιμετώπισις τῆς κομμουνιστικῆς ἀπειλῆς κατὰ τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας — ἔλεγεν ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσου τὸν Νοέμβριον τοῦ 1949 ό τότε πρόεδρος τῶν 'Ην. Πολιτειῶν Χ. Τρούμαν — πρέπει νὰ ἀποδθῇ κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὸ θάρρος τοῦ λαοῦ καὶ τῶν μαχητῶν τῆς Ἐλλάδος. »Ανευ τῆς ἐλληνικῆς θελήσεως πρὸς ἀντίστασιν εἶναι ἀμφιβολὸν ἐὰν ἡ ξένη βοήθεια ἢ ἡ διεθνῆς διπλωματία ἢ αἱ τυχαῖαι ἔξελίξεις θὰ ἡδύναντο νὰ ἐμποδίσουν τὴν προέλασιν τῶν κομμουνιστῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον. Αἱ συνέπειαι τῆς ἥττης τῆς Ἐλλάδος θὰ ἤσαν τότε ἀνυπολόγιστοι».

6. ΘΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΙ

'Ο πόλεμος, τὸν ὁποῖον ἀντεμετώπισεν ἡ Ἐλλὰς ἀπὸ τοῦ 'Απριλίου 1946 μέχρι τοῦ Αὔγουστου 1949 ὑπῆρξεν ὀλοκληρωτικὸς καὶ ἀσυνήθους καταστροφικότητος καὶ ἐπροκάλεσε μεγάλην ὀπισθοδρόμησιν τῆς χώρας. 'Ενῷ τὰ ἄλλα κράτη τῆς Εὐρώπης ἐπεδίδοντο ἀπερίσπαστα εἰς τὴν ἀνασυγκρότησίν των καὶ ἔθετον τὰς βάσεις τῆς σημερινῆς ὑλικῆς εὐημερίας των, ἡ Ἐλλὰς μετὰ ἀνάπτωλαν ἐνὸς μόλις ἔτους καὶ ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἔξουθενωτικὴν Κατοχὴν καὶ τὸ ἐγκληματικὸν δεκεμβριανὸν κίνημα, εἰσήρχετο εἰς ἔνα νέον πόλεμον διαρκείας 41 μηνῶν. 'Εξ αἰτίας τοῦ πολέμου τούτου, ό ὁποῖος τῆς ἐπεβλήθη ἔξωθεν μὲν ὅργανον τὸ Κ.Κ.Ε. δὲν ἔχασε μόνον χρόνον πολύτιμον διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσίν της καὶ τὴν ἔγκαιρον ὑψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ της, ἀλλ' ὑπέστη καὶ ἀνυπολογίστους καταστροφάς εἰς ἔμψυχον καὶ δψυχον ὑλικόν.

"Ανω τῶν 90.000 τάφων ἡνοίχθησαν εἰς τὴν γῆν αὐτὴν λόγω τοῦ συμμοριτοπολέμου. Οἱ νεκροὶ ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί καὶ ὄπλιται μας ἀνῆλθον εἰς 14.890 (ἀξιωματικοὶ 1040). Οἱ χωροφύλακες εἰς 1515. Οἱ πολιταὶ ποὺ ἔξετελέσθησαν ἀπὸ τοὺς συμμορίτας εἰς 4288

(ἐκ τῶν ὅποιων 165 Ἱερεῖς). Οἱ φονευθέντες ἐκ ναρκῶν ἴδιῶται εἰς 931. Οἱ συμμορῆται καὶ οἱ συνεργάται τῶν, μαζὶ μὲ τοὺς βιαιῶς στρατολογηθέντας, ποὺ ἔπεσαν μὲ τὸ δνειρὸν τῆς ὑποδουλώσεως τῆς πατρίδος τῶν, εἰς 70.000. (Μεταξὺ αὐτῶν, δμως, δὲν περιλαμβάνεται οὕτε ἕνας ἡγέτης τοῦ Κ.Κ.Ε.). Οἱ τραυματίαι καὶ ἀνάπηροι ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί καὶ ὁπλῖται ἀνήλιθον εἰς 32.450 (ἀξιωματικοί 1.850) καὶ οἱ χωροφύλακες εἰς 2.239. Οἱ ἀγνοούμενοι στρατιωτικοί εἰς 3.800 καὶ χωροφύλακες εἰς 159. Δηλαδὴ κάπου 130.000 ἀνθρωποι ἔχασαν τὴν ζωήν των ἢ τὴν ὑγείαν των.

Αἱ ὄλικαι ζημίαι πρέπει νὰ διαιρεθοῦν εἰς δύο κατηγορίας : εἰς τὰς θετικὰς καὶ εἰς τὰς ἀποθετικὰς ἢ ἐμμέσους ζημίας. Αἱ θετικαι ζημίαι ἀνέρχονται εἰς τὸ ἱλιγριῶδες ποσὸν τῶν 11.370.000.000 δραχμῶν, δηλαδὴ 380.000.000 δολλαρίων καὶ ἀναλύονται εἰς τὰ ἔξις ποσά : Γεωργικὰ μηχανήματα, ἐργαλεῖα καὶ προϊόντα ἀξίας 2,5 δισεκατομμυρίων. Ζῶα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀξίας ἓντα τῶν 2 δισεκατομμυρίων. Δάση, δασικὰ προϊόντα καὶ ξυλεία ἀξίας 700.000.000. Ἐργοστάσια, τεχνικὰ μέσα καὶ δργανα τηλεπικοινωνίας ἀξίας 300.000.000. Γέφυραι, ὄδοι, σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, βαγόνια, αὐτοκίνητα κλπ. ἀξίας 210.000.000. Οἰκοσκευαί, τρόφιμα καὶ μέσα διαβιώσεως λεηλατηθέντα, ἀξίας 1,5 δισεκατομμυρίου περίπου. Δημόσια κτίρια, σχολεῖα καὶ ἐκκλησίαι, ποὺ κατεστράφησαν ἀξίας 160.000.000. Οἰκοδομαὶ ὄλικᾶς καταστραφεῖσαι 24.626, μερικᾶς καταστραφεῖσαι 22.000 καὶ ἀγροτικαὶ ἐγκαταστάσεις (ἀποθῆκαι, σταῦλοι, ἀχυρῶνες) δόλικᾶς καταστραφεῖσαι 15.139, ἀξίας συνολικῆς 4 περίπου δισεκατομμυρίων. Αἱ θετικαι αὐταὶ ζημίαι ἀντιπροσωπεύουν τὰ 95% περίπου τῆς ἀμερικανικῆς βιοηθίας, ἡ ὅποια παρεσχέθη εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσίν της ἀπὸ τῆς ἀποχωρήσεως τῆς Ούνρα μέχρι τῆς 1ης Ιουλίου 1949 καὶ ἡ ὅποια ἀνήλιθεν εἰς 400 περίπου ἑκατομμύρια δολλάρια.

Αἱ ἔμμεσοι ζημίαι, αἱ ὅποιαι προεκλήθησαν ἀπὸ τὴν συντήρησιν ηὔξημένων ἐνόπλων δυνάμεων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀνταρσίας καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς πραγματοποιηθείσης ἀσφαλείας, ἀπὸ τὰς δαπάνας διὰ τὴν περίθαλψιν καὶ τὴν ἐπανεγκατάστασιν 700.000 συμμοριοπλήκτων καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν ἐνὸς περίπου ἑκατομμυρίου ψυχῶν ἐκ τῆς παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως, ὑπερβαίνουν τὰ 3,5 δισεκατομμύρια. Ἐχομεν, δηλαδὴ, σύνολον ὄλικῶν ζημιῶν ποὺ φθάνει τὰ 15 δισεκατομμύρια δραχμῶν, ἥτοι τὰ 450 ἑκατομμύρια δολλαρίων,

τὰ ὅποια ἀντιπροσωπεύουν διπλασίαν καὶ πλέον σημερινὴν ἀξίαν.

Μετὰ τὴν στρατιωτικὴν συντριβήν του ὁ κομμουνισμὸς ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀνασύνταξιν τῶν δυνάμεων του καὶ ἐντὸς δλίγων σχετικῶς ἔτῶν ἐπέτυχε νὰ ἔξελθη ἐκ τῆς ήθικῆς ἀπομονώσεως, εἰς τὴν ὃποιαν εἶχε περιαχθῆ, νὰ μεταβληθῆ εἰς σημαντικὸν παράγοντα τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας καὶ νὰ δημιουργήσῃ, διὰ τῆς διαβρώσεως τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῶν πολιτικῶν κομμάτων, τὰς προϋποθέσεις νέας βιαίας ἀποπείρας διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἔξουσίας, τὴν ὃποιαν ἐπρόλαβεν ἡ 'Επανάστασις τῆς 21ης Απριλίου 1967. 'Ο ἐκ τοῦ κομμουνισμοῦ, πάντως, κίνδυνος εἶναι διὰ τὴν 'Ελλάδα μόνιμος λόγω τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπιβάλλεται συνεχῆς ἐπαγρύπνησις καὶ ἀξιοποίησις τῆς κτηθείσης ἐκ τοῦ παρελθόντος ὁδυνηρᾶς πείρας.

1. Ποιαν θέσιν έλαβε τό K.K.E. κατά τὸν πόλεμον τοῦ 1940 καὶ πῶς ἐχαρακτήρισεν αὐτὸν;
2. Πῶς ἐδέχθησαν τοὺς κατακτητὰς οἱ κομμουνισταὶ καὶ διὰ ποῖον λόγον;
3. Πότε τὸ K.K.E. ἐστράφη ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν κατακτητῶν;
4. Ποιας δραγανώσεις ἵδρυσε τὸ K.K.E. καὶ πῶς προσηταῖται ἔτονέους διπλωμάτων;
5. Ποιος ἡτο δ στρατηγικὸς σκοπὸς τοῦ K.K.E. καὶ πότε ἀπεκάλυψε τὰς πραγματικὰς του προθέσεις;
6. Ποιῶν τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ πρώτου γύρου τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως;
7. Διὰ ποίου τρόπου προσεπάθησε τὸ K.K.E. νὰ μονοπωλήσῃ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντίστασιν;
8. Ποια ἡ στάσις τοῦ K.K.E. ἔναντι τῶν Ἐθνικῶν ὅμιλδων E.D.E.S. καὶ E.K.K.A.;
9. Βάσει ποιῶν κριτηρίων καθωρίζετο ἡ δρᾶσις τοῦ E.L.A.S. κατὰ τῶν Γερμανῶν;
10. Ποια ἡ στάσις τοῦ E.L.A.S. κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν κατακτητῶν ἐξ Ἑλλάδος;
11. Πῶς προητοιμάσθη ἡ δεκεμβριανὴ ἀνταρσία;
12. Πόσον χρόνον διήρκεσε ὁ «δεύτερος γύρος» καὶ τί ἐστοίχισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα;
13. Ποιάν διαταγὴν διὰ τὴν Ἀκρόπολιν ἐξέδωσεν ἡ «Κομμουνιστικὴ Ὀργάνωσις Ἀθηνῶν»;
14. Ποῦ ὅφείλεται ἡ ἀποτυχία τοῦ δευτέρου γύρου τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως;
15. Τί ἐπέτυχε τὸ K.K.E. διὰ τῆς συμφωνίας τῆς Βάρκιζας καὶ πῶς ἐχαρακτήρισθη αὕτη ὑπὸ τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας;
16. Πότε ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις διὰ τὸν τρίτον γύρον καὶ πότε ἥρχισεν ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς;
17. Ποῖον ὑπῆρξε τὸ στρατηγικὸν δρμητήριον τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ βάσει ποίου ἀνταλλάγματος παρεχωρήθη;
18. Ποιας φάσεις δηῆλθεν ἡ κομμουνιστικὴ δραστηριότης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμμοριτοπολέμου;
19. Ποῖοι οἱ λόγοι ἀποτυχίας τοῦ συμμοριτοπολέμου;
20. Τί εἴπεν δ X. Τροῦμαν εἰς τὸ Κογκρέσον διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ἀντιμετώπισιν τῆς κομμουνιστικῆς ἀπειλῆς κατὰ τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας;
21. Ποῖαι αἱ ἐκ τοῦ συμμοριτοπολέμου καταστροφαὶ;
22. Πόσα τὰ θύματα τοῦ συμμοριτοπολέμου;
23. Πόσοι, οἱ ἀνάπτηροι καὶ οἱ τραυματίαι τοῦ συμμοριτοπολέμου;
24. Ποῖαι αἱ ἄμεσοι ὑλικαὶ ζημίαι ἐκ τοῦ συμμοριτοπολέμου;
25. Ποῖαι αἱ ἔμμεσοι ὑλικαὶ ζημίαι ἐκ τοῦ συμμοριτοπολέμου;
26. Ποια ἡ δρᾶσις καὶ αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ κομμουνισμοῦ μετὰ τὸν συμμοριτοπολέμον;
27. Υφίσταται διὰ τὴν Ἑλλάδα κομμουνιστικὸς κίνδυνος;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XVI

ΣΥΜΒΟΛΑ, ΥΜΝΟΣ, ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ

1. ΣΥΜΒΟΛΑ

α. Σημαία. Τὸ ἱερώτερον σύμβολον τοῦ "Ἐθνους εἶναι ἡ Σημαῖα. Καθηγιασμένη ἀπὸ τοὺς μεγάλους ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνας καὶ καθημαγμένη ἀπὸ τὰς θυσίας καὶ τὰ μαρτύρια τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, πέρικλειει εἰς τὰς πτυχάς της τὴν πλέον συγκλονιστικὴν σύνοψιν τῆς ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων, ἐκφράζει τὴν ἔθνικὴν ἐνότητά των καὶ τὴν θρησκευτικὴν των πίστιν καὶ ἐνσαρκώνει ὅλα τὰ ὄράματά των. Διὰ τῆς σημαίας· τὸ "Ἐθνος, ὃς ἡθικὴ προσωπικότης, δίδει εἰς ἔκυρον τὸν πρόστασιν. Εἰς αὐτὴν οἱ πολῖται κατὰ τὴν στράτευσίν των ὅμνουν τὴν πρὸς τὴν Πατρίδα πίστιν, ὅρκιζόμενοι νὰ μὴ τὴν ἐγκαταλείψουν ποτὲ καὶ νὰ θυσιάσουν τὴν ζωὴν των διὰ τὴν προάσπισιν της.

'Εγκατάλειψις στρατιωτικῆς σημαίας εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ ἐν ὥρᾳ μάχης συνιστᾶ ἀτέμασιν τῆς μονάδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκεν ἡ σημαία, διὰ τοῦτο καὶ δταν ὑπάρχῃ κίνδυνος αἰχμαλωσίας, διατάσσεται ἡ καταστροφὴ της. Προσβολὴ τῆς σημαίας ὑπὸ ξένων ἀποτελεῖ προσβολὴν τοῦ Κράτους, διὰ τὴν ὁποίαν ζητεῖται ίκανοποίησις. Μὴ παροχὴ ίκανοποιήσεως δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων ἢ καὶ εἰς σύρραξιν ἀκόμη.

'Η σημαία παραμένει ἐν ἐπάρσει καθ' ἑκάστην, ἀπὸ τῆς 8ης πρωινῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, εἰς μονάδας, καταστήματα καὶ στρατόπεδα τοῦ Στρατοῦ Ἐγράξ, Θαλάσσης καὶ Ἀέρος, εἰς πολεμικὰ πλοῖα, ὑπουργεῖα, δημόσια, δημοτικὰ καὶ κοινοτικὰ καταστήματα, διδακτήρια πάντων τῶν δημοσίων σχολείων ἀνωτάτης, ἀνωτέρας, μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὴν διάκρειαν τῆς σχολικῆς περιόδου, συμμαχικὰ στρατηγεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπηρετοῦν ἑλληνικαὶ ἔνοπλοι δυ-

νάμεις, ἐμπορικὰ πλοῖα, πρεσβείας καὶ προϊζενεῖα. Παραμένει ἐπίσης ἐν ἐπάρσει κατὰ τὴν διάρκειαν ἀθλητικῶν ἐκδηλώσεων.

Κατὰ τὴν ἔπαρσιν ἡ ὑποστολὴν σημαίας φρουρίου ἡ στρατιωτικοῦ καταστήματος, κατὰ τὴν ὄποιαν ἀποδίδονται τιμαὶ ὑπὸ φρουρᾶς καὶ σάλπιγγος καὶ κατὰ τὴν διέλευσιν τμῆματος μὲ πολεμικὴν ἡ ἐθνικὴν σημαίαν εἰς ἐπισήμους συγκεντρώσεις καὶ ἀθλητικὰς ἐπιδείξεις, ὅσοι εύρισκονται εἰς τὸν ἴδιον χῶρον ἡ πλησίον αὐτοῦ δρέπονται νὰ λάβουν στάσιν προσχῆς καὶ νὰ στραφοῦν πρὸς τὸ μέρος τῆς σημαίας τηροῦντες σιγήν μέχρις ὅτου γίνη ἡ ἔπαρσις ἡ ὑποστολὴ ἡ διέλθῃ ἡ σημαία.

Κατὰ τὰς ἐθνικὰς ἑορτὰς καὶ ἐπετείους πραγματοποιεῖται γενικὸς σημαιοστολισμὸς τῶν οἰκιῶν, ὁ ὄποιος διατηρεῖται καὶ τὴν νύκτα, ἐφ' ὅσον ὁ σημαιοστολισμὸς ἔχει ὄρισθη διαρκείας περισσοτέρων τῆς μιᾶς ἡμέραν. Εἰς ἡμέρας ἐθνικοῦ ἡ θρησκευτικοῦ πένθους αἱ σημαῖαι κυματίζουν μεσίστιοι.

Τὰ χρώματα τῆς ἐλληνικῆς σημαίας εἶναι τὸ κυανοῦν καὶ τὸ λευκόν.

‘Η ἐθνικὴ σημαία «σχηματίζεται ἔξι ἐννέᾳ ὁρίζοντιών ταινιῶν, πέντε κυανῶν καὶ τεσσάρων λευκῶν, διατεταγμένων ἐναλλάξ. Εἰς τὴν ἀνω πρὸς τὸν ἵστον γωνίαν ὑπάρχει λευκὸς ἰσοσκελῆς σταυρὸς ἐντὸς κυανοῦ τεραγώνου, ἔχοντος μῆκος πλευρᾶς ἦσον πρὸς τὸ πλάτος πέντε ταινιῶν». ‘Η ὑπὸ τῶν κρατικῶν, δῆμοτικῶν καὶ κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν ἐπανιρομένη ἐθνικὴ σημαία φέρει ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν δψεων καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ σταυροῦ τὸ Βασιλικὸν Στέμμα, κιτρίνου χρυσίζοντος χρώματος.

‘Η ἐθνικὴ σημαία δὲν ἀνακρεμᾶται ἔξι ἔξωστῶν ἡ παραθύρων, δὲν φέρει ἐπ' αὐτῆς τὰ διακριτικὰ ὁργανώσεων, ὁργανισμῶν, συλλόγων, σχολῶν ἡ ἴδρυμάτων, δὲν χρησιμοποιεῖται πρὸς κάλυψιν ἀγάλματος ἡ προτομῆς (ἡ ὄποια γίνεται δὲ ἀπόλους ὑφάσματος μὲ τὰ ἐθνικὰ χρώματα), ἡ δὲ οἰονδήποτε διαφημιστικὸν ἡ ἐμπορικὸν σκοπόν, δὲν ἀπορρίπτεται εἰς τὰ ἄχρηστα, ἀλλὰ ἀντικαθισταμένη λόγω παλαιότητος καταστρέφεται κατὰ προτίμησιν διὰ πυρᾶς, καὶ δὲν χρησιμοποιεῖται ὡς λάβαρον σωματείων, συλλόγων καὶ ὁργανώσεων.

Αἱ πολεμικαὶ σημαῖαι τῶν μαχίμων μονάδων τῶν κλάδων τῶν ‘Ενόπλων Δυνάμεων ἀποτελοῦνται ἔξι ὁρθογωνίου ὑφάσματος, τοῦ ὄποιου ἡ ἐπιφάνεια εἶναι κυανὴ διαιρουμένη εἰς τέσσαρα ὁρθογώνια διὰ λευκοῦ σταυροῦ, ὁ ὄποιος φέρει εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ ἔξωγραφισμένην τὴν εἰκόνα τοῦ κατὰ κλάδον προστάτου ‘Αγίου (τοῦ

‘Αγίου Γεωργίου έφιππου αἱ σημαῖαι τοῦ Στρατοῦ Ἐηρᾶς, τοῦ ‘Αγίου Νικολάου αἱ σημαῖαι τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τοῦ ‘Αρχαγγέλου Μιχαὴλ αἱ σημαῖαι τῆς ‘Αεροπορίας). Τὸ Σῶμα τῆς Χωροφυλακῆς ἔχει πολεμικὰς σημαῖας ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν ‘Ενόπλων Δυνάμεων μὲ τὴν εἰκόνα τῆς ‘Αγίας Εἰρήνης. Αἱ πολεμικαὶ σημαῖαι εἶναι τετράγωνοι μὲ πλευρὰς ἐνὸς μέτρου, κατεσκευασμέναι ἐκ μετάξης μὲ ἐπίχρυσα κρόσια εἰς τὰ ἀκρα τῶν ἐλευθέρων πλευρῶν, καὶ φέρονται ἐπὶ κοντῶν μήκους 2,50 μ. ἐπενδεδυμένων μὲ κυανοῦν βελούδον καὶ περιβαλλομένων ἀπὸ κυανοῦν καὶ λευκὸν κορδόνι. Τὸ Λιμενικὸν Σῶμα, ἡ ‘Αστυνομία Πόλεων καὶ τὸ Πυροσβεστικὸν Σῶμα ἔχουν σημαῖαν μήκους 0,63 μ. μὲ ταινίας πλάτους 0,007 μ.

Τὸ κυανοῦν καὶ τὸ λευκὸν χρῶμα καθωρίσθησαν ὡς χρώματα τοῦ «ἐθνικοῦ σημείου» καὶ τῶν «σημαιῶν τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἔηρᾶς» ὑπὸ τῆς Α’ ἐν ‘Επιδαύρῳ συνελθούσης κατὰ Ιανουάριον τοῦ 1822 ‘Εθνικῆς Συνελεύσεως, ἡ ὁποία συνέταξε τὸ «Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς ‘Ελλάδος». Πρὸ τῆς ‘Εθνεγερσίας καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μακροῦ ἀντιστασιακοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς κατὰ τοῦ δθωμανικοῦ ζυγοῦ εἶχον χρησιμοποιηθῆ καὶ ἀλλα χρώματα, ὅπως τὸ ἐρυθρὸν καὶ τὸ μέλαν, αἱ δὲ σημαῖαι ἔφερον ποικίλα σήματα, παραστάσεις καὶ ἐπιγραφάς.

Αἱ χαρακτηριστικώτεραι ἐκ τῶν σημαιῶν τούτων ὑπῆρξαν: ‘Η τοῦ κλέφτου Κροκοδείλου Κλαδᾶ (1464), ἐρυθρὰ μὲ δικέφαλον ἀετόν· ἡ τῶν Μαυρομιχαλαίων (1769), λευκὴ μὲ σταυρὸν κυανοῦν· ἡ ὑπὸ τοῦ Ρήγα Βελεστινλῆ σχεδιασθεῖσα (1797), ἐρυθρά, λευκὴ καὶ μέλαινα μὲ τὸ ρόπαλον τοῦ ‘Ηρακλέους καὶ τρεῖς σταυρούς· καὶ ἡ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη (1820), λευκὴ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ‘Αγίου Γεωργίου καὶ σταυρὸν πλαισιούμενον ὑπὸ δάφνης. («Τὸ κόκκινον – ἔγραφεν ὁ Ρήγας – σημαίνει τὴν αὐτοκρατορικὴν πορφύραν καὶ αὐτεξουσιότητα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ· τὸ ἐμεταχειρίζοντο οἱ προπάτορές μας ὡς ἔνδυμα πολέμου, θέλοντες νὰ μὴ φαίνωνται αἱ πληγαὶ ὅπου ἔτρεχον αἷμα, διὰ νὰ μὴ δειλιῶσιν οἱ στρατιῶται· τὸ ἄσπρον σημαίνει τὴν ἀθωότητα τῆς δικαίας ἡμῶν ἀφορμῆς κατὰ τῆς τυραννίας· τὸ μαῦρον σημαίνει τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ ἐλευθερίας ἡμῶν θάνατον»).

‘Η πρώτη ἐπίσημος ἐλληνικὴ σημαία ὑψώθη τὴν 28ην Φεβρουαρίου τοῦ 1821 εἰς τὸ Ιάσιον τῆς Μολδαύιας ὑπὸ τοῦ ‘Αλεξάνδρου Υψηλάντου. Ἡτο δομοία μὲ τὴν σημαίαν τοῦ Ρήγα (τρίχρωμος), ἀλλ’ ἀντὶ

ροπάλου καὶ τριῶν σταυρῶν εἶχε τὰς εἰκόνας τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης μὲ τὸν σταυρὸν καὶ τὰς λέξεις : «Ἐν τούτῳ νίκα», εἰς δὲ τὴν ἑτέραν ἐπιφάνειαν εἶχε τὸν φοίνικα καὶ τὴν ρῆσιν : «Ἐκ τῆς κόνεώς μου ἀναγεννῶμαι». Ἡ ἐπίσημος ὅμως αὕτη σημαία δὲν ἐπεκράτησεν οὐδὲ εἰς αὐτὴν τὴν Βλαχίαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐπαναστάσεως ἔχρησι-μοποιήθησαν τοπικῶς πολλαὶ σημαῖαι μὲ διάφορα χρώματα (έρυθρόν, κυανοῦν, λευκὸν) καὶ ποικίλας παραστάσεις. Εἰς τὴν Πελοπόννησον ἡ πρώτη κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν ὑψωθεῖσα σημαία (21 Μαρτίου 1821) εἶναι τὸ παραπέτασμα τῆς ὥραίας πύλης τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Λαύρας, τὸ διποῖον ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ ὑψώθη ὡς σύμβολον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους. Ἔχει ἐπιφάνειαν βυσσινόχρουν κεντημένην μὲ ἄργυρον καὶ χρυσὸν καὶ στολισμένην μὲ μαργαρίτας, φέρει δὲ τὴν εἰ-κόνα τῆς Παναγίας.

β. **Ἐθνόσημον.** Διακριτικὸν σῆμα τοῦ «Ἐθνους ἀποτελεῖ καὶ τὸ Ἐθνόσημον, τὸ διποῖον φέρουν ἐπὶ τοῦ πηλικίου των οἱ στρατιω-τικοί. Τοῦτο καθιερώθη διὰ πρώτην φορὰν τὸ 1833. Σήμερον ἔχει τὸ σχῆμα ἀρχαίας ἀσπίδος, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς διποίας ὑπάρχει σταυ-ρὸς καὶ ἐπ' αὐτοῦ περικεφαλαία. Ὅπεράνω κεῖται τὸ στέμμα, κάτωθεν δὲ καὶ ἐκατέρωθεν δέσμη φύλλων δάφνης.

γ. **Θυρεός.** Οἱ θυρεὸς τῆς ἑλληνικῆς Δυναστείας, καθωρίσθη τὸ 1863, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ «Ἐθνοσήμου», ἀνευ περικεφα-λαίας, μετὰ στέμματος καὶ μὲ ἐκατέρωθεν ὡς «ύποστηρίγματα» ρο-παλοφόρους «Ἡρακλεῖς, κάτωθεν δὲ αὐτῶν ἐπὶ κυανῆς ταίνιας τὸ ρητόν : «Ισχύς μου ἡ ἀγάπη τοῦ Λαοῦ». Η δηλη παράστασις περιβάλλεται ὑπὸ πορφυρᾶς «χλαμύδος» ἔχουσης σχῆμα ἀναπεπταμένης σκηνῆς, εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχει στέμμα.

δ. **Φοῖνιξ Ἐπαναστάσεως.** Η Ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπρι-λίου 1967 ἔχει ὡς Σύμβολόν της τὸν φοίνικα, τὸν ἐκ τῆς τέφρας του ἀναγεννώμενον, πρὸ τοῦ διποίου ἵσταται στρατιώτης μὲ τὸ ὅπλον «ἀναρ-τήσατε». Η δηλη παράστασις (τοῦ χρυσοχόρου φοίνικος, μὲ ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας ἀναδυομένου ἐκ φλοιῶν, καὶ τοῦ διπλίου) εἰκονίζεται ἐπὶ κυανοῦ βάθους καὶ φέρει τὰς ἐπιγραφάς : «Ἑλλάς» καὶ «21 Ἀπριλίου». Ο φοῖνιξ, συμβολίζων τὴν ἀναγέννησιν τοῦ «Ἐθνους, ἔχρησιμοποιήθη ὡς ἔμβλημα τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν Ἐπανάστα-σιν τοῦ 1821 ἔτη, διπότε ἐκόπησαν καὶ νομίσματα μὲ τὴν παράστασίν του.

2. ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

“Ο ‘Εθνικὸς τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς δύο πρώτας στροφὰς τοῦ ἐξ 158 στροφῶν αὐτοῦ τὴν Ἑλευθερίαν», δόποιος ἐγράφη τὸν Μάιον τοῦ 1823 ἐν Ζακύνθῳ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ (1798-1857) καὶ ἐτυπώθη τὸ πρῶτον ἐν Μεσολογγίῳ τὸ 1825. (Τὸ αὐτὸν ἔτος εἶχεν ἐκδοθῆν ἐν Παρισίοις, μεσολαβήσει τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως τοῦ Stanislas Julien). ‘Η μελοποίησίς του ἐγένετο τὸ 1828 ὑπὸ τοῦ μουσουργοῦ Νικολάου Μαντζάρου (1795-1873), διστις τὸ 1844 ἀφιέρωσε τὴν μουσικήν του (δημοσιεύθεισαν τὸ 1873) εἰς τὸν βασιλέα Ὀθωνα.

‘Ο αὐτὸς τὴν Ἑλευθερίαν», γραφεὶς κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς Ἑπαναστάσεως, ὅταν πλέον τὸ ἔξεγερθὲν γένος εἴχε δώσει διὰ τῶν κατορθωμάτων του καὶ τῶν θυσιῶν του συγκεκριμένον νόημα εἰς τὸν ἄγῶνά του (ἐκπολιόρκησίς τῆς Τριπολίτεσσας, μάχη τῆς Κορίνθου, ἀπόκρουσις τῶν Τούρκων ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, ναυτικὰ κατορθώματα, μαρτύριον τοῦ Πατριάρχου) καὶ εἶχε προκαλέσει τὰς συμπαθείας τῶν Φιλελήγων καὶ τὴν ἀντίδρασιν τῆς Ιερᾶς Συμμαχίας, ἀπετέλεσε πολιτικὴν πρᾶξιν ὑψίστης σημασίας καὶ «θεμέλιον ἱερὸν ἐρμηνείας καὶ ἀξιοποιήσεως τῆς Ἑπαναστάσεως», εἶναι δὲ κατὰ μὲν τὸν Ιάκωβον Πολυλάν (1825-1896) «ὁ πρῶτος γνήσιος καρπὸς τῆς ἑλληνικῆς φαντασίας, ὅστερ» ἀπὸ εἴκοσι αἰώνες μαρασμοῦ της», κατὰ δὲ τὸν Κωνσταντίνον Παπαρρηγόπουλον (1815-1891) «ἐν τῶν μᾶλλον ὑψηπετῶν τολμημάτων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ποιήσεως».

‘Ο αὐτὸς τὴν Ἑλευθερίαν: «δρίζει τὴν Ἑλευθερίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Θρησκείαν μὲν νέα πλατύτατα ὁρία, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσιν, τὴν πίστιν τοῦ Ἐθνους καὶ τὴν Ἰστορίαν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος. Δίδει νόημα εἰς τὸν Ἀγῶνα, εἰς τὰς μάχας, εἰς τὰς σφαγάς, εἰς τὰς ἐκδικήσεις. Ἐξαίρει τοὺς ἡρωισμοὺς καὶ τὰ κατορθώματα εἰς τὸν Μοριάν, εἰς τὴν Ρούμελην, εἰς τὰς Νήσους. Ταυτίζει τοὺς ἀρχαίους καὶ τοὺς νέους Ἑλληνας, θέτει τὴν Θρησκείαν ὁδηγὸν καὶ προσγράφει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὑπερασπιστὴν ἀκόμη μίκη φοράν κατὰ τοῦ βαρβαρισμοῦ. Σιωπᾷ τὰ προσωπικὰ κατορθώματα — μόλις ὑποφαίνεται ὁ Κανάρης — ἀπὸ τὰ μαρτύρια ἐξαίρει τὸ σύμβολον τῆς θυσίας τοῦ Πατριάρχου, ἐξισώνει τὴν ἀξίαν τοῦ αἰματος ὅλων τῶν πολεμιστῶν. Διδάσκει, τέλος, τὸ διάθριον τῆς διχονοίας, τὸ ἀποτε-

λεσματικὸν τῆς ὁμονοίας, τὴν ἀξίαν ποὺ ἔχει τὸ χριστιανικὸν σύμβολον ὑπὲρ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνότητος».

Μέχρι τοῦ 1865 ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχεν ἐπίσημον 'Εθνικὸν "Γυμνον." Επὶ Καποδιστρίου ἔχρησιμοποιοῦντο κατὰ περίστασιν διάφορα θούρια, μετὰ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ "Οθωνος εἰχε καθιερωθῆ ὁ βαυαρικός, εἰς τὴν μουσικὴν τοῦ ὄποιου προσηρμόσθησαν ἐλληνικοὶ στίχοι («Τὸν Βασιλέα μας" Οθωνα τὸν Πρῶτον σῶσον, Θεέ. Αὔξησον, κράτυνον τὴν βασιλείαν του. Τὸν Βασιλέα μας σῶσον, Θεέ»). Ἡ πρώτη χρησιμοποίησις τοῦ «"Γυμνου εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» τοῦ Δ. Σολωμοῦ ὡς 'Εθνικοῦ "Γυμνου ἐγένετο τὸ 1865, κατὰ τὴν μετάβασιν τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α' εἰς Κέρκυραν (μετὰ δηλαδὴ τὴν "Ἐνωσιν τῆς Ἐπτανήσου μὲτην Ἐλλάδα) ἐπὶ κυβερνήσεως Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου. Ἐν τῷ μεταξύ, εἶχεν ἐκδοθῆ τὸ ἀπὸ 4ης Αὐγούστου 1865 Διάταγμα, διὰ τοῦ ὄποιου ὠρίζετο ὅτι «τὸ ποίημα τοῦ Δ. Σολωμοῦ θέλει παιανίζεσθαι κατὰ πάσας τὰς ναυτικὰς παρατάξεις θεωρούμενον ὡς ἐπίσημον 'Εθνικὸν ἔσμα».

3. ΕΘΝΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

α. 'Η κορυφαία 'Εθνικὴ 'Εορτὴ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἡ 25η Μαρτίου, κατὰ τὴν ὄποιαν τιμᾶται ἡ μνήμη τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ ἐορτάζεται ἡ ἀνάκτησις τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας. Κατ' αὐτὴν τελεῖται ἐπίσημος δοξολογία εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, γίνεται κατάθεσις στεφάνου εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου καὶ ἐπακολουθεῖ στρατιωτικὴ παρέλασις. Δοξολογίαι καὶ καταθέσεις στεφάνων εἰς ἡρῷα καὶ κατάληλοις διμιλίαι γίνονται τὴν ἕδιαν ἡμέραν καὶ εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς χώρας.

Ο προσδιορισμὸς τῆς 25ης Μαρτίου ὡς ἡμέρας τῆς ἐορτῆς τοῦ 'Εθνους ἐγένετο τὸ 1838 διὰ Διατάγματος τοῦ βασιλέως "Οθωνος, τὸ ὄποιον διαλαμβάνει τὰ ἔξης: «Θεωρήσαντες ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς 25ης Μαρτίου, λαμπρὰ καθ' ἐαυτὴν εἰς πάντα "Ἐλληνα διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τελουμένην ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, εἶναι πρόσετι λαμπρὰ καὶ χαρούσινος διὰ τὴν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἔναρξιν τοῦ περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τοῦ ἐλληνικοῦ "Εθνους, καθιεροῦμεν τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸ διηγεκὲς ὡς ἡμέραν 'Εθνικῆς 'Εορτῆς».

β. 'Ημέραν ἐνδόξου 'Εθνικῆς 'Εορτῆς ἀποτελεῖ ἐπίσης ἡ 28η

Οκτωβρίου, κατά την όποιαν τὸ ἑλληνικὸν "Εθνος τιμᾶ τὴν κοσμοίστορικῆς σημασίας ἐμπλοκήν του εἰς τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον (28 Οκτωβρίου 1940) διὰ τῆς ἀπορρίψεως τοῦ τελεσιγράφου τῆς φασιστικῆς Ιταλίας καὶ τὴν ἔξαμηνον νικηφόρον ἀντίστασίν του κατά τοῦ "Αξονος, ὑπὸ συνθήκας συντριπτικῶς ἀνίσους. Διὰ τῆς ἀντίστασεως αὐτῆς ἐδημιουργεῖτο διὰ τὸ "Εθνος μας ἕνας νέος σταθμὸς ἄξιος νὰ ἐμπνέῃ, νὰ γεννᾷ ὑπερηφάνειαν καὶ νὰ προβάλλεται ὡς παράδειγμα. Διὰ τὴν γενεὰν τοῦ 1940 ἴσχει τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους: «Εἰ γὰρ ἦν ἀπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι καὶ προήδεσαν πάντες...οὐδὲ οὔτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης ἢ προγόνων ἢ τοῦ μέλλοντος αἰώνος εἶχε λόγον».

4. ΕΠΕΤΕΙΟΙ

α. Τὴν 3ην Δεκεμβρίου τιμᾶται διὰ μνημοσύνου, τελούμενου εἰς τὸ Σύνταγμα Χωροφυλακῆς Μαχρυγίανη, ἡ 'Επέτειος τῶν μαχῶν τῶν Σωμάτων Ασφαλείας διὰ τὴν καταστολὴν τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας, ἡ ὅποια διήρκεσεν ἀπὸ τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1944 μέχρι τῆς 10ης Ιανουαρίου 1945. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο αἱ δυνάμεις τῆς τάξεως ἀντεμετώπισαν μὲ αὐτοθυσίαν τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν, ὑπέστησαν σοβαρὰς ἀπωλείας καὶ συνέβαλον μεγάλως εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Πρωτευούσης ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν ἀπειλήν.

β. Τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ 19 γούστου οὐρανού ἐορτάζεται ἡ 'Ημέρα Πολεμικῆς Αρετῆς τῶν Ελλήνων καὶ τοῦ Εφέδρου Πολεμιστοῦ καὶ ἡ 'Επέτειος τῆς στρατιωτικῆς συντριβῆς τοῦ κομμουνιστοσυμμοριτισμοῦ εἰς τὸ Βίτσι καὶ τὸν Γράμμον (Αὔγουστος 1949).

'Ο τετραετής ἀγών τοῦ "Εθνους ἐναντίον τοῦ κομμουνιστοσυμμοριτισμοῦ ἀποτελεῖ τὴν προσφατωτέραν ἀνάδειξιν τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς τῶν Ελλήνων καὶ τῆς ἀξίας τοῦ Εφέδρου Πολεμιστοῦ.

γ. Τὴν 21ην Απριλίου ἐορτάζεται ἡ 'Επέτειος τῆς Εθνικῆς Επαναστάσεως τοῦ 1967, διὰ τῆς ὅποιας αἱ "Ενοπλοι Δυνάμεις ἀνέλαβον τὴν εὐθύνην διακυβερνήσεως τῆς χώρας.

'Τυπεύθυνον ἀνάλυσιν τῆς θέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ "Εθνους εἰς τὴν παγκόσμιον ιστορίαν, τῆς σημασίας τῶν ἀγώνων τοὺς ὅποιους διεξή-

γαγε και τῶν αἰτίων και σκοπῶν τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21 Ἀπριλίου ἀποτελεῖ ἡ κατωτέρω Ἡμερησία Διαταγή, τὴν ὁποίαν ἀπηγόρυνε πρὸς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις τὴν 30ην Αύγουστου 1969 ὁ Πρωθυπουργός και Ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης Γεώργιος Παπαδόπουλος ἐπὶ τῷ ἔορτασμῷ τῆς Ἡμέρας τῆς Πολεμικῆς Ἀρετῆς τῶν Ἐλλήνων και τοῦ Ἐφέδρου Πολεμιστοῦ και ἐπὶ τῇ 20ῃ Ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς συντριβῆς τῶν κομμουνιστοσυμμοριτῶν εἰς Βίτσι και Γράμμου.

«Ανήκομεν εἰς ἐν Ἐθνος, διερ διὰ τῆς παρουσίας του ἔχει ἐπιθέσει ἀνεξίτηλον τὴν σφραγίδα του ἐπὶ τῆς παγκοσμίου ιστορίας. Τὸ γεγονός τοῦτο, διὰ τὸ ὅποιον αἰσθανόμεθα εὐλογον ὑπερηφάνειαν, δφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν ἐν εἰρήνῃ δημιουργικὴν ἴδιοφυτῶν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς και ἐφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἐν πολέμῳ ἀρετήν της. Διὰ τῆς πρώτης, ἡ ἀνθρωπότης ἐπλουτίσθη μὲ θεμελιώδεις πολιτιστικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι ἔξακολουθοῦν νὰ κατευθύνουν τὰ βήματά της. Διὰ τῆς δευτέρας, δὲν διεσώθημεν ἀπλῶς ἀπὸ τὸν ἀφανισμόν, ἀλλὰ κατέστημεν ἐπανείλημένως ἐν τῇ διαδρομῇ τῶν αἰώνων πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας και τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὸ Ἐθνος τῶν Ἐλλήνων κατὰ τὸν μακρὸν ιστορικὸν βίον του ἀπέδειξεν ὅτι ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ δὲν φοβεῖται τὴν θυσίαν. «Οταν διακυβεύωνται ἡ ἐλευθερία του, ἡ ἀνεξαρτησία του, ἡ ἀξιοπρέπειά του, ἀπαντᾶ ἀδιστάκτως εἰς τὸ προσκλητήριον τῆς Μοίρας. Και ἡ ἀπάντησίς του, ὑπῆρξε πάντοτε ἀποφασιστική, χωρὶς ὑπολογισμούς και ἐμποτισμένη μὲ ὑψηλὸν ἰδεαλισμόν.

Ζῶμεν εἰς μίαν γεωγραφικὴν περιοχήν, ἡ ὁποίᾳ ἀποτελεῖ ἀνέκαθεν σημεῖον διασταυρώσεως πολλῶν βλέψεων. Ἐπληρώσαμεν πολὺ ἀκριβά τὸ ἴδιότυπον αὐτὸ προνόμιον. Ἀλλὰ ἔχομεν τὴν ἱκανοποίησιν ὅτι ἔξεπληρώσαμεν ἀψόγως τὸ χρέος μας και ὅτι πολλάκις μέχρι τοῦδε ἡ στάσις μας ἀπετέλεσε σταθμὸν εἰς τὴν ιστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος και ἔκρινεν, ὅχι μόνον τὴν ἴδικήν μας, ἀλλὰ και τὴν ἴδικήν της τύχην – και κατὰ τὴν ἀρχαιότητα και κατὰ τοὺς μέσους χρόνους και κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν και προσφάτως.

Οιοσδήποτε ἄλλος λαὸς θὰ εἶχε χαθῆ ὑπὸ τὸν κατακλυσμὸν τῶν δοκιμασιῶν, τὰς ὁποίας ἔχει ὑποστῆ ὁ ἑλληνικός. Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ πρέπει νὰ μᾶς πληροῖ μὲ ἀκλόνητον αὐτοπεποίθησιν και αἰσιοδοξίαν. Ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς ιστορίας μας συνάγεται ὅτι κατὰ τὰς κρισίμους στιγμὰς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀνακτᾷ εἰς βαθμὸν ἐκθαμβωτικὸν τὴν

αἰσθησιν τοῦ χρέους, ἡ ὅποια ἔξαλείφει ὅλας τὰς ἀδυναμίας του καὶ τὸν ὑψώνει εἰς ἴστορικὸν παράγοντα.

Πρόσφατον σχετικῶς παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ στάσις τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον. Τοῦ ἐτέθη τὸ δίλημμα μεταξὺ ταπεινωτικῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν φασιστικὴν ἐπιδρομὴν καὶ ὑπερτάτης θυσίας ὑπὸ συνθήκας ἥνευ ἐλπίδος. Καὶ μὲ θυμαστὴν ὁμοψυχίαν ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς θυσίας καὶ δι’ αὐτῆς μετέβαλε — κατὰ παγκόσμιον ἀναγνώρισιν — τὸν ροῦν τοῦ πολέμου. Ἡ πολεμικὴ ἀρετὴ τῶν Ἑλλήνων μονίμων καὶ ἐφέδρων πολεμιστῶν ἤγγισε τὰς κορυφὰς κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν δοκιμασίαν.

Ολίγον κατόπιν ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ὑπεχρεώθη ν' ἀντιμετωπίσῃ νέαν ἐξουθενωτικὴν ἀπειλήν, εἰς ἀλλεπαλλήλους φάσεις, ἐκ μέρους τοῦ κομμουνιστικοῦ ἐπεκτατισμοῦ. Ἡ τελευταία φάσις, τοῦ συμμοριοπολέμου, ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς συντριβῆς τοῦ ὅποίου συμπληροῦται ἐφέτος εἰκοσατέτικη, διήρκεσεν ἐπὶ τέσσαρα περίπου ἔτη. Ὑπῆρξε καὶ αὐτὴ μία φοβερὰ δοκιμασία, τῆς ὅποιας ἡ ἐπιτυχὴς καὶ μὲ τὰ στήθη ἀποκλειστικῶς τῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν ἀπόκρουσις, περιέσωσεν δχι μόνον τὴν ἰδικήν μας ἐλευθερίαν, ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀκεραιότητα, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου τὰς θέσεις εἰς τὴν νευραλγικὴν περιοχὴν τῆς Μεσογείου.

Η παρεμβολὴ τῆς αίματηρᾶς κομμουνιστικῆς ἐπιβουλῆς ὑπῆρξεν ἡ βασικὴ αἰτία, εἰς τὴν ὅποιαν δρείλεται ἡ καθυστέρησις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μας, διότι δι’ ήμᾶς ὁ πόλεμος διήρκεσε διπλάσιον χρόνον. Πέραν τούτου ὄμως, ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, ὁ ὅποιος ἐκληρονόμησε τὴν εἰρήνην καὶ, πρὸ πάντων, ἡ ἀμβλύτης τῆς ἔθνικῆς συνειδήσεως μερίδος αὐτοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπέτρεψαν εἰς τὸν κομμουνισμὸν νὰ ἔξελθῃ τῆς ἡθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀπομονώσεώς του, νὰ διαβρώσῃ τὸν κρατικὸν μηχανισμόν, ν' ἀποκτήσῃ προγεφυρώματα εἰς τὰ λεγόμενα ἀστικὰ κόμματα καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις νέας ἐπιβουλῆς, ἡ ὅποια θὰ ἐβύθιζε τὴν Ἑλλάδα εἰς νέαν αίματηρὰν δοκιμασίαν.

Κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμὴν ἐπενέβησαν αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις καὶ διὰ τῆς Ἐπανάστασεως τῆς 21ης Απριλίου 1967 ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν καταστροφήν. Τριπλῆ εἶναι ἡ ἀποστολὴ τὴν ὅποιαν ἔταξεν ἡ Ἐπανάστασις εἰς ἔαυτην : Πρῶτον, ἡ θωράκισις τῆς χώρας ἔναντι πάσης νέας κομμουνιστικῆς ἐπιβουλῆς· δεύτερον, ἡ ἀνάκτησις τοῦ ἀπολεσθέντος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν χρόνου· καὶ τρίτον, ἡ δη-

μιουργία δημοκρατικοῦ Κράτους συγχρονισμένου καὶ προοδευτικοῦ.
"Ενοπλοι δυνάμεις καὶ λαός — φορεῖς μοναδικῆς ἴστορικῆς αληρονομίας — ἔχουν τεθῆ ἐπὶ τὸ ἔργον διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας 'Ελλάδος».

- 'Ἐκ τῶν ἄλλων ἴστορικῶν Ἐπετείων σημαντικώτεραι είναι :
- 'Η 26η Ὁκτωβρίου (1912, 'Απελευθέρωσις τῆς Θεσσαλονίκης).
 - 'Η 21η Φεβρουαρίου (1913, 'Απελευθέρωσις τῶν Ιωαννίνων).
 - 'Η 10η Ἀπριλίου (1826, "Εξοδος τοῦ Μεσολογγίου).
 - 'Η 29η Μαΐου (1453, "Αλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως).
 - 'Η 24η Ιουνίου (1824, Καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν).
 - 'Η 23η Σεπτεμβρίου (1821, Κατάληψις τῆς Τριπολιτσᾶς).
 - 'Η 10η Ὁκτωβρίου (1912, Μάχη τοῦ Σαρανταπόρου).
 - 'Η 8η Νοεμβρίου (1866, 'Ολοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου).
 - 'Η 3η Δεκεμβρίου (1912, Ναυμαχία τῆς "Ελλής).

1. Τί συμβολίζει ή σημαία ;
2. Τί συνεπάγεται ή έγκατάλειψις τῆς σημαίας εἰς χεῖρας τοῦ ἔχθροῦ ;
3. Ποιαί αἱ συνέπειαι τῆς προσβολῆς τῆς σημαίας ὑπὸ ξένων ;
4. Ποῦ καὶ κατὰ πολας ὥρας ἡ σημαία μένει ἐν ἐπάρσει ;
5. Ποια τὰ χρώματα, τὸ σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ τῆς ἑθνικῆς σημαίας ;
6. Ποῦ ἀπαγορεύεται ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἑθνικῆς σημαίας ;
7. Ποιὸν τὸ σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ τῶν πολεμικῶν σηματῶν ;
8. Πότε τὸ κυανοῦν καὶ τὸ λευκὸν χρῶμα καθαρίσθησαν ὡς χρώματα τῆς ἑθνικῆς σημαίας ;
9. Ποία ἡτο ἡ μορφὴ καὶ ποιὸν τὸ χρῶμα τῆς σημαίας πρὸ τῆς Ἐθνεγερσίας ;
10. Ποία ἡ σχεδιασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ρήγα σημαία καὶ ποία ἡ σημασία τῶν χρωμάτων αὐτῆς ;
11. Ποία ὑπῆρξε ἡ πρώτη ὑψώθεισα κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν σημαία εἰς τὴν Πελοπόννησον ;
12. Τί είναι Ἐθνόσημο ;
13. Τί είναι θυρεός ;
14. Τί είναι ὁ Φοῖνιξ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τί συμβολίζει ;
15. Τί είναι ὁ Ἐθνικὸς "Τύμνος, πότε καὶ ὑπὸ ποίου ἐγράφη, πότε ἐπιπόθη ἡ καὶ ὑπὸ ποίου ἐμελοποιήθη ;
16. Πότε καθιερώθη ἐπισήμως ὡς Ἐθνικὸς "Τύμνος ὁ «Τύμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» τοῦ Σολωμοῦ ;
17. Ποία ἡ σημασία τῆς 25ης Μαρτίου καὶ πότε καθιερώθη ὡς Ἐθνικὴ 'Εορτή' ;
18. Ποία ἡ σημασία τῆς 28ης 'Οκτωβρίου' ;
19. Ποίαν ἐπέτειον ἐορτάζομεν τὴν 3ην Δεκεμβρίου ;
20. Ποίαν ἐπέτειον ἐορτάζομεν τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Αὔγουστου ;
21. Ποίαν ἐπέτειον ἐορτάζομεν τὴν 21ην 'Απριλίου ;
22. Ποία ἡ τριπλῆ ἀποστολὴ τῆς Ἐπαναστάσεως ;
23. Ποιαί αἱ σημαντικότεραι ἐκ τῶν όλων ιστορικῶν ἐπετείων ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΧVII

ΕΘΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τὸ ἐλληνικὸν "Εθνος εἶχε τὴν ἀτυχίαν (διὰ λόγους συνδεομένους πρὸς τὰς ἀντιθέσεις μεταξὺ τῶν μεγάλων δυνάμεων καὶ πρὸς τὰς ἑκάστοτε βλέψεις τῶν), νὰ μὴ περιληφθῇ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὄλοκληρον ἐντὸς τῶν ὅριων τοῦ ἐλληνικοῦ Κράτους. Ἐχρειάσθησαν ἀλλεπάλληλοι καὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἰματηροὶ ἀγῶνες διὰ νὰ ἐπιτύχῃ σταδιακῶς τὴν περαιτέρω ἀπελευθέρωσιν ἐδαφῶν ἀμιγῶς ἐλληνικῶν, τὰ ὅποια τοῦ ἀνῆκον. Ἀκόμη ὅμως δὲν ἔχει συντελεσθῆ ἡ ὄλοκλήρωσις τῶν δικαιωμάτων του καὶ τῶν πόθων του. Ἐκτὸς τούτου καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὥρισμένων ἐκ τῶν ἐδαφῶν αὐτῶν δὲν ἔπαυσαν γείτονές τινες νὰ ἐπιβουλεύωνται τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἐλληνικοῦ Κράτους λόγῳ τῆς προνομιούχου γεωγραφικῆς θέσεώς του. Οὕτως ἡ Ἑλλὰς σήμερον ἀντιμετωπίζει ἀφ' ἐνὸς θέμα πλήρους ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς διὰ τῆς Ἔνωσεως τῆς Κύπρου καὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς Βορείου Ήπείρου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀποφασιστικῆς προστασίας τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητός της, ἡ ὅποια ἀπειλεῖται διὰ τῆς ἐπινοήσεως καὶ τῆς καλλιεργείας διαφόρων κατὰ καιρούς μύθων ἐκ μέρους τοῦ σλαβισμοῦ.

1. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ἡ Κύπρος εἶναι Ἑλλὰς ὅσον καὶ οἰαδήποτε ἄλλη περιοχὴ τοῦ ἐλληνικοῦ Κράτους. Ἀπωκίσθη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν ἥδη χρόνων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ κάτοικοι τῆς διετήρησαν τὸν ἐλληνισμὸν τῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων παρὰ τὴν διέλευσιν πλείστων κατακτητῶν ἐκ τῆς νήσου. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Κύπρου, εἰς τὴν συντριπτικὴν πλειονότητά των, εἶναι Ἑλληνες ἀπὸ φυλετικῆς, γλωσσικῆς, πολιτιστικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀπόψεως.

Μετά τούς κλασικούς, τούς έλληνιστικούς και τούς ρωμαϊκούς χρόνους, κατά τὴν διάρκειαν τῶν ὄποιων ἡ πολιτιστικὴ καὶ πολιτικὴ ἔξελιξις τῆς νήσου ὑπῆρξεν ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔξελιξιν τῶν λοιπῶν περιοχῶν τοῦ 'Ελληνισμοῦ, ἡ Κύπρος ἀπετέλεσεν ἐπὶ 8 ὀλοκλήρους αἰώνας τμῆμα τῆς ἔλληνικῆς 'Ανατολικῆς (Βυζαντινῆς) Αὐτοκρατορίας (4ος μέχρι 12ου αἰώνος). 'Ηκολούθησαν τρεῖς περίπου αἰώνες φραγκοκρατίας (1191-1489) καὶ εἰς περίπου αἰώνα ἐνετοκρατίας (1489-1571). Τὸ 1571 (1191-1489) καὶ εἰς περίπου αἰώνα χρονολογεῖται ἡ πρώτη παρουσία Τούρκων εἰς τὴν Κύπρον.

Τὸ 1873 οἱ Τούρκοι ἐπώλησαν τὴν Κύπρον εἰς τοὺς 'Αγγλους (οἱ ὄποιοι τὴν προσήρτησαν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν τῶν τὴν 5ην Νοεμβρίου τοῦ 1914 καὶ τὴν κατέστησαν «ἀποικίαν τοῦ στέμματος» τὴν 1ην Μαΐου τοῦ 1925). 'Οταν τὴν 29ην 'Ιουνίου τοῦ 1878 ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν νῆσον ὁ πρῶτος Βρετανὸς ἀρμοστής σὲρ Γκάρνετ Γούλσλεϋ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Σωφρόνιος τὸν ὑπεδέχθη διὰ τῶν ἔξης λόγων : «'Αποδεχόμεθα τὴν μεταπολίτευσιν τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὃσον ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Μεγάλη Βρετανία θὰ βοηθήσῃ τὴν Κύπρον, ὡς ἔπραξε καὶ περὶ τῶν 'Ιονίων νήσων, νὰ ἐν ᾧ θῇ μὲ τὴν μητέρα 'Ελλάδα, μὲ τὴν ὄποιαν φυσικῶς συνδέεται». Ολίγας ἔτη κατόπιν, τὴν 13ην Μαρτίου τοῦ 1897, ὁ 'Αγγλος πολιτικὸς Γλάδστων (1809-1898) ἔγραψε τὰ ἔξης πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Οὐεστμίνστερ : «Θὰ αἰσθανθῶ ἵκανοποίησιν ἄν, πρὸ τοῦ τέλους τῆς μακρᾶς ζωῆς μου, δυνηθῶ νὰ ἰδω τὸν πληθυσμὸν τῆς ἔλληνικῆς νήσου Κύπρου ἐν οὐ μεν ο ν ὁρ γαν ικῶς διὰ μιᾶς φιλικῆς διευθετήσεως, μὲ τοὺς ἀδελφούς του τοῦ ἔλληνικοῦ Βασιλείου καὶ τῆς Κρήτης».

Οἱ Τουρκούπριοι εἶναι ἀπόγονοι τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ εἰσβολῆς (20.000 περίπου) καὶ δεκακισχιλίων ἀποίκων ἐκ Μικρᾶς 'Ασίας, οἱ ὄποιοι ἔγκατεστάθησαν εἰς τὴν νῆσον μετὰ τὸ 1571, παρὰ δὲ τὴν μετανάστευσιν τῶν 'Ελλήνων πρὸς τὴν 'Αγγλίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ ἄλλας χώρας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, τὸ ποσοστὸν αὐτῶν κυμαίνεται περὶ τὸ 18%, (104.942 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1960 ἐπὶ συνολικοῦ πληθυσμοῦ 573.566). 'Η Τουρκία, καὶ ὡς αὐτοκρατορία καὶ ὡς δημοκρατία, παρηγήθη τόσον πραγματικῶς, ὅσον καὶ νομικῶς, παντὸς δικρατία,

καιώματός της έπι τῆς νήσου, ἀφ' ἐνὸς μὲ τὴν πώλησίν της εἰς τοὺς "Αγγλους (1878) καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς συθήκης τῆς Λαζάνης (1923).

'Απὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν "Αγγλων ὡς «ἀγοραστῶν» τῆς νήσου (1878) οἱ Κύπριοι δὲν ἔπαυσαν νὰ διεκδικοῦν τὴν ἐλευθερίαν των καὶ τὴν "Ἐνωσιν μὲ τὴν Ἐλλάδα — μὲ ὑπομνήματα, μὲ ταραχώδεις ἐκδηλώσεις, μὲ δημοψήφισματα, μὲ προσφυγάς καὶ μὲ ἐπαναστάσεις. Οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ εἰναι : 'Ἡ στάσις τῆς 21ης Ὀκτωβρίου 1931, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπυρπολήθη τὸ βρεταννικὸν κυβερνεῖον τῆς νήσου. Τὸ δργανωθὲν ὑπὸ τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς δημοψήφισμα τῆς 15ης Ἰανουαρίου 1950, κατὰ τὸ ὅποῖον ἐπὶ 224.757 ἐνηλίκων Κυπρίων δικαιουμένων ψήφου ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῆς 'Ἐνώσεως 215.108 ἥτοι τὰ 95,68 %. 'Ἡ κατάθεσις προσφυγῆς τῆς 'Ἐλλάδος εἰς τὸν Ο.Η.Ε. τὴν 16ην Αὔγουστου 1954 διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Κύπρου. Καὶ ἡ 'Ἐπανάστασις τῆς E.O.K.A.

'Ἡ 'Ἐπανάστασις αὐτὴ ἥρχισε τὴν 1ην Ἀπριλίου 1955, διεξήχθη ὑπὸ τῆς «Ἐθνικῆς 'Οργανώσεως Κυπρίων 'Αγωνιστῶν» (E.O.K.A.) μὲ δργανωτὴν καὶ ἡγέτην τὸν στρατηγὸν Γ. Γρίβαν (Διγενῆ), προσέλαβε τὴν μορφὴν ἀνταρτοπολέμου, ἐσημείωσεν ἀπόλυτον στρατιωτικὸν καὶ ἡθικὴν ἐπιτυχίαν καὶ διήρκεσε μέχρι τῆς 9ης Μαρτίου 1959. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ "Αγγλοι προέβησαν εἰς ἀθρόας ἐκτελέσεις ἀγωνιστῶν καὶ ὑπέβαλον ἐκαποντάδας ἐξ αὐτῶν εἰς κτηνώδη βασανιστήρια. Παρὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὅμως τῆς ἐπαναστάσεώς των, οἱ Κύπριοι δὲν ἐπέτυχον ἔκεινο διὰ τὸ ὅποῖον ἔχουσαν τὸ αἷμά των, τὴν ἀναγνώρισιν, δηλαδή, τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τὴν, κατ' ἐφαρμογὴν τούτου, "Ἐνωσιν μὲ τὴν 'Ἐλλάδα.

'Ἡ τραγικὴ αὐτὴ ἀποτυχία ὑπῆρξε τὸ ἀθροιστικὸν ἀποτέλεσμα ἀστόχων διπλωματικῶν χειρισμῶν, κακῆς ἐκτιμήσεως ὧρισμένων ρυθμιστικῶν σχεδίων, ὑπόπτου ἀδιαλλαξίας, ἐπαισχύντου συνεργασίας τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς μὲ τοὺς κατωκητητάς, ἡθικῆς ἀμβλύτηρος τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ἰδιοτελείας τῆς βρεταννικῆς πολιτικῆς, ἡ ὅποια ἐπανειλημμένως ἐπαγίδευσε τὴν Ἐλλάδα ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ 1950 ἥδη εἶχε φροντίσει νὰ ἐπανεισαγάγῃ βαθμηδὸν ὡς «παράγοντα» τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος τὴν Τουρκίαν.

(Τὸ ἀποκορύφωμα τῆς τακτικῆς αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1955 σύγκλησις ἐν Λονδίνῳ «τριμεροῦς» διασκέψεως — 'Αγγλίας,

‘Ελλάδος, Τουρκίας — διὰ τὴν «συζήτησιν» τοῦ Κυπριακοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν μετέσχεν ἀστοχώτατα ἡ ‘Ελλὰς καὶ ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τούτης ἔξαπόλυσις μὲ τὴν ἀνοχὴν τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, τὴν δην Σεπτεμβρίου, ὡργανωμένης ἐπιθέσεως τοῦ ὄχλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ τῶν ἐν Σμύρνῃ ἑλληνικῶν δυνάμεων τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. ‘Η ἐπίθεσις αὕτη, γενομένη πρὸς «ὑπογράμμισιν» τοῦ τουρκικοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν Κύπρον, ὑπεδύθη τὴν μορφὴν «δευτέρας Ἀλώσεως». Διερρήγθησαν καὶ διηροπάγγησαν ὅλα τὰ ἑλληνικὰ καταστήματα, κατεστράφησαν καὶ ἐσυλήθησαν πλεῖστοι ναοί, ἀνεσκάφησαν νεκροταφεῖα, ἤνοιχθησαν τάφοι πατριαρχῶν, ἐφονεύθησαν ἱερεῖς καὶ λαϊκοί, ἐβιάσθησαν γυναικες, ἐπροπηλακισθησαν χυδαίως “Ἐλληνες ἀξιωματικοί”.

Τὴν 19ην Φεβρουαρίου τοῦ 1959, κατόπιν συζήτησεων ἐν Ζυρίχῃ μεταξὺ τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν Ἐλλάδος καὶ Τουρκίας, ὑπεγράφη ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ τῶν πρωθυπουργῶν Μ. Βρεταννίας, Ἐλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἐλληνοκυπρίων καὶ τῶν Τουρκοκυπρίων μία συμφωνία, δλοκληρωθεῖσα διὰ τοῦ Συντάγματος τῆς 6ης Ἀπριλίου 1960, διόπερ ἐτέθη εἰς ἔφαρμογήν τὴν 16ην Αὐγούστου τοῦ ἵδιου ἔτους. Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἡ Κύπρος ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία (μὲν πρόεδρον Ἐλληνα καὶ ἀντιπρόεδρον Τούρκον), ἡ δόπια οὕτε νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν Ἐλλάδα δύναται, οὕτε νὰ διχοτομηθῇ, ἡ δὲ Μ. Βρεταννία διατηρεῖ τὴν κυριαρχίαν της ἐπὶ τῶν περιοχῶν, αἱ δόποι της περιλαμβάνουν τὰς ἐν τῇ νήσῳ στρατιωτικὰς βάσεις της.

Αι Συμφωνίαι και το Σύνταγμα, άποτελούσαι τερατώδη και πρακτικῶς ἀδυνατοῦσαν νὰ λειτουργήσῃ «λύσιν» τοῦ Κυπριακοῦ, προ-βλέπουν : Χωριστάς κοινοτικάς βουλάς, χωριστούς δήμους εἰς τὰς πό-λεις, χωριστάς ψηφοφορίας εἰς τὴν Βουλὴν τῶν 'Αντιπροσώπων (ἢ λεις, χωριστάς ψηφοφορίας εἰς τὴν Βουλὴν τῶν 35 "Ελληνες καὶ 15 Τοῦρ-κοι, ἐνῷ κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ ἔπειτεν οἱ "Ελληνες βουλευ-ταὶ νὰ εἰναι 41 καὶ οἱ Τοῦρκοι 9) ἐπὶ δημοσιονομικῶν θεμάτων, δι-καίωμα ἀρνησικυρίας (veto) τοῦ Τούρκου ἀντιπροέδρου ἐπὶ θεμάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἔξωτερικὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἄμυναν καί, δυσ-αναλόγως πρὸς τὴν ἀριθμητικὴν δύναμιν των, ὑψηλὴν συμμετοχὴν τῶν Τούρκων εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας (30%) καὶ εἰς τὰς δυνάμεις ἀσφα-λείας (40%).

Πόσον ἔξαμβλωματική, ἀδικος καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ή διὰ τῶν συμ-

φωνιών Ζυρίχης — Λαονδίνου διοθεῖσα «λύσις» εἰς τὸ Κυπριακὸν ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἔξης γεγονότων : Πρῶτον, ἐκ τοῦ ὅτι καίτοι παρῆλθεν ἔκτοτε δεκαετία ἡ «κυπριακὴ δημοκρατία» δὲν κατέστη ἀκόμη κράτος στοιχειωδῶς εὐνομούμενον καὶ ἀποτελεσματικόν . Δευτέρον, ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὸ μεσολαβῆσαν διάστημα ἐχύθη ἐκ νέου ἄφθονον αἷμα καὶ ἐδεινοπάθησαν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Τούρκοι κάτοικοι τῆς νήσου . Τρίτον, ἐκ τοῦ ὅτι τρεῖς φοράς ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία ἔφθασαν εἰς τὰ πρόθυρα ἐνόπλου συρράξεως ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Κυπριακοῦ : τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1963· τὸν Αὔγουστον τοῦ 1964· καὶ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1967 . Τέταρτον, ἐκ τοῦ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1964 ἐδρεύει εἰς τὴν Κύπρον, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας, «δύναμις εἰρηνεύσεως» τοῦ Ο.Η.Ε. Καὶ πέμπτον, ἐκ τοῦ ὅτι «ένδοκυπριακαὶ» (έλληνοτουρκικαὶ) συνομιλίαι, ἀρξάμεναι ἀπὸ τοῦ 'Ιουνίου 1968 οὐδεμίαν ἀπολύτως ἐσημείωσαν πρόοδον .

Ἡ μόνη ὁρθή, δικαία καὶ πραγματοποιήσιμος λύσις τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος (σύμφωνος καὶ πρὸς τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ πρὸς τὴν ἀκολουθητεῖσαν διὰ δεκάδας παρομοίων ἢ ἀναλόγων ἔθνικῶν προβλημάτων) εἰναι ἡ ἀναγνώρισις εἰς τὸν κυπριακὸν λαὸν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως — τοῦ δικαιώματος, δηλαδή, ὅπως ἀποφασίσῃ ἡ θέληση νὰ συγκροτήσῃ ἀνεξάρτητον κράτος ἢ ἂν ἐπιθυμῇ μὲ ἄλλο κράτος . Δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος κανὼν λήψεως ἐγκύρων ἀποφάσεων ἀπὸ τὸν κανόνα τῆς πλειονψηφίας, εἴτε ἡ μία εἴτε ἡ ἄλλη λύσις προκριθῇ, εἰναι αὐτονόητον ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς τουρκικῆς μειονότητος τῆς Κύπρου πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή, καθ' ὃν τρόπον ἀντεμετωπίσθησαν καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀνάλογα προβλήματα .

2. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἡ 'Ἑλλὰς διεκδικεῖ ἐπισήμως τὴν ἀπόδοσιν τῆς Β. 'Ηπείρου ἀπὸ τῆς 30ῆς 'Οκτωβρίου τοῦ 1828 (ἥτοι προτοῦ ἀναγνωρισθῆ διεθνῶς ὡς ἀνεξάρτητον κράτος), δόπτε δ 'Ι. Καποδίστριας διὰ ρηματικῆς διακονώσεως του διεκήρυξεν ὅτι «ἡ ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος θὰ πρέπει νὰ καθορισθῇ πρὸς Βορρᾶν διὰ γραμμῆς ἀρχομένης ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Βοϊοῦσα » ('Αφού), δηλαδή βορείως τοῦ Αὐλῶνος . Ἔκτοτε καὶ μέχρι τῆς λήξεως τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ἡ Βόρειος "Η-

πειρος περιήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τετράκις καὶ τετράκις τῆς ἀφηρέθη.
'Απὸ τῆς ἐν Παρισίοις Συνδιασκέψεως τῆς εἰρήνης (Αὔγουστος — Οκτώβριος 1946) τὸ ζήτημα τῆς Βορείου Ἡπείρου παραμένει ἔκπρεμες ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῶν Τεσσάρων, κατόπιν ἐπισήμου δηλώσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, αἱ δὲ σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας εἰναι τυπικῶς ἐμπόλεμοι, μὴ συναφθείσης μέχρι σήμερον συνθήκης εἰρήνης μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

'Η. B. "Ἡπειρος (περιλαμβάνουσα τὰς περιφερείας Κορυτσᾶς, Ἀργυροκάστρου καὶ μέρος τῆς περιφερείας Αὐλώνος μετὰ τῆς νήσου Σάσσωνος) ἀπετέλει κατὰ τὸ 1940 νότιον τμῆμα τῆς Ἀλβανίας, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς 9ης Ιουνίου τοῦ 1940 διὰ τοῦ ὅπ' ἀριθ. 194 B. Διατάγματος, ἐγκριθέντος ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ τῆς ἀλβανικῆς βουλῆς, ἀνεγνώριζεν ὅτι θὰ εύρισκετο αὐτομάτως εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν μετὰ τῶν κρατῶν, πρὸς τὰ ὅποια θὰ περιήρχετο εἰς πόλεμον ἡ Ἰταλία. Εἰς ἐφαρμογὴν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἡ Ἀλβανία μετέσχε τοῦ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος πολέμου τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας δι' ἀνεξαρτήτων ταγμάτων ἀλβανικοῦ Στρατοῦ, τὰ ὅποια ἔλαβον μέρος εἰς διαφόρους μάχας, διὰ 3.500 Ἀλβανῶν ἔθελοντῶν, οἱ ὅποιοι ἀπετέλεσαν διάδακτος δράσεως κατὰ τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων στελεχωμένας ἀπὸ Ἰταλούς ἀξιωματικούς καὶ διὰ ταγμάτων μελανοχιτώνων (ἀλβανικῆς φασιστικῆς ἔθνοφυλακῆς).

'Η. B. "Ἡπειρος πρόπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ λόγους : ιστορικούς, ἔθνολογικούς, διεθνούς ἀναγνωρίσεως καὶ κεκτημένων δικαιωμάτων.

1. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ "Ἡπειρος ἔθεωρήθη πάντοτε ἑλληνικὴ μὲ βορειότατα σύνορα τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀφού καὶ νοτιώτατα τὸν Ἀμβρακικὸν καὶ μὲ πολιτιστικὸν κέντρον τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, τὸ ἀρχαιότερον καὶ σεβασμιώτερον τῶν ἑλληνικῶν μαντείων. Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος "Ἡπειρος ἀπετέλει τμῆμα τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας, ὅταν δὲ τὸ 1204 οἱ σταυροφόροι κατέλαβον τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος Κομνηνὸς ἔδρυσε τὸ Δεσποτάτον τῆς Ἡπείρου, τὸ ὅποιον ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου μέχρι τῆς Ναυπάκτου.

Διαρκοῦντος τοῦ 17ου αἰῶνος, ὅταν ἀκόμη ἡ διθωμανικὴ αὐτοκρατορία δὲν εἶχε γίνει ὁ «μέγας ἀσθενής», εἰς ὅλους τοὺς ἐκδοθέντας χάρτας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εύρωπης, ἡ "Ἡπειρος χαρτογραφεῖται ὡς ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος, μὲ δρια πάντοτε βορείως τοῦ Αύ-

λῶνος. Άλλα καὶ ὁ Ἐρβῖκος Κίπερτ (1818-1899), ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιστημονικώτερος γεωγράφος τοῦ 19ου αἰῶνος, θεωρεῖ τὸν ποταμὸν Σκούμπη (Γενοῦσον), ὁ ὄποῖος διέρχεται διὰ τοῦ Ἐλβασάν, ὡς βόρειον δριον τῆς Ἑλλάδος, περιλαμβάνων ὀλόκληρον τὴν "Ηπειρον μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν ἑδαφῶν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου διεδραμάτισαν σημαντικὸν μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα Ἀνεξαρτησίας τοῦ ἑλληνικοῦ Ἐθνους. Δύο ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἰδρυτὰς τῆς Φιλικῆς Ἐπαρείας, ὁ Νικόλαος Σκουφᾶς (1779-1819) καὶ ὁ Ἀθανάσιος Τσακάλωφ (1788-1851), ἦσαν Ἡπειρῶται. Περὶ τὰ τέλη τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀντιπρόσωποι ἔξι ὅλης τῆς Ἡπείρου μετέσχον τῆς ἐν "Αργει Ἐθνοσυνελεύσεως, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1829. Ἐπίσης, ἀντιπρόσωποι ἔξι Ἡπείρου, μολονότι αὔτη δὲν εἶχεν ἐνσωματωθῆ ἐις τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον, μετέσχον τῶν συζητήσεων τῆς συνελθούσης ἐν Ἀθήναις τὴν 8ην Νοεμβρίου 1843 Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως, ἡ ὄποια καθιέρωσε διὰ τοῦ Συντάγματος, ὅπερ ἐψήφισε (1844), καθεστώς συνταγματικῆς μοναρχίας.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἡ "Ἡπειρος ὑπῆρξεν ἡ καρδία τοῦ Ἑλληνισμοῦ. "Ολα σχεδὸν τὰ μεγάλα ἐκπαιδευτικὰ καὶ πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς Ἑλλάδος ὀφείλονται εἰς τὸν θερμὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἡπειρωτῶν.

2. Τὰ δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Β. Ἡπείρου ἀνεγνωρίσθησαν ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν Μ. Δυνάμεων καὶ ὑπὸ τῆς Ἰταλίας. Τὸ πρωτόκολλον τῆς Κερκύρας τῆς 17ης Μαΐου 1914 (τὸ ὄποιον ἐπεκυρώθη τὴν 1ην Ἰουλίου 1914 καὶ ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Αὐστροοἴγης γαρίας) ἀναγνωρίζει σαφῶς τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τῆς Β. Ἡπείρου. "Οταν ἔξερράγῃ ὁ Πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος, αἱ δυνάμεις τῆς Ἀντάντ, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἰταλίας, ἐκάλεσαν τὴν Ἑλλάδα νὰ καταλάβῃ τὴν Β. Ἡπειρον. Πράγματι, τὴν 25ην Ὁκτωβρίου 1914 ἑλληνικαὶ δυνάμεις προέβαινον εἰς κατάληψιν τῆς περιοχῆς ταύτης, ἐνῷ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1914 ἡ Ἰταλία ἔθετε πόδα ἐπὶ τοῦ Αύλῶνος. Ἡ συνελθούσα εἰς Δίβραν τὸ 1916 ἀλβανικὴ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐψήφισε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἔξης: «'Αναγνωρίζομεν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τῆς νοτίου Ἀλβανίας, ὅπου τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῶν ἑλληνικῶν σχολείων δεσπόζει τόσον ἀπὸ ἡθικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως».

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν (28 Ἰουνίου 1919) συνήφθη μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος, τὴν 29ην Ἰουλίου 1919,

ιδιαιτέρα συμφωνία, γνωστή ως «συμφωνία Τιτόνι—Βενιζέλου», διὰ τῆς ὁποίας ή 'Ιταλία ἀνεγνώριζε τὰ ἑλληνικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς Β. Ἡπείρου καὶ ἀνελάμβανε νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ. (Μετὰ ἐτος ὅμως, τὴν 22αν Ἰουλίου 1920, ἡ 'Ιταλία ἐπωφελουμένη τῆς δυσχεροῦς διπλωματικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος, κατήγγειλε διὰ τοῦ κόμητος Σφόρτσα τὴν συμφωνίαν, ὡς μὴ ἔξυπηρετοῦσαν τοὺς ἐπεκτατικούς σκοπούς τῆς 'Ιταλίας ἐν 'Αλβανίᾳ. Τὴν καταγγελίαν ταύτην οὐδέποτε ἀπεδέχθη ἡ 'Ἑλλάς).

Τὴν 9ην Δεκεμβρίου 1919 αἱ κυβερνήσεις τῆς Μ. Βρετανίας, τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν καὶ τῆς Γαλλίας διὰ «μεμοράντουμ», φέροντος τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀντιπροσώπων των, ἀνεγνώριζον τὰ ἐπὶ τῆς Β. Ἡπείρου δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος. Τὴν 17ην Μαΐου 1920 ἡ Γερουσία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀπεδέχθη διμοφώνως τὰ κάτωθι ὑπ' ἀριθ. 324 ψήφισμα : «Ἡ Γερουσία ἀποφαίνεται : Ἐχει τὴν γνώμην ὅτι ἡ Βόρειος Ἡπειρος (συμπεριλαμβανομένης τῆς Κορυτσᾶς), αἱ Δώδεκα Νῆσοι τοῦ Αιγαίου καὶ ἡ δυτικὴ παραλία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου κυριαρχεῖ ἴσχυρὸς ἑλληνικὸς πληθυσμός, πρέπει ν' ἀποδοθοῦν ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐνσωματωθοῦν εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος».

3. 'Ο ἑλληνικὸς λαὸς τετράκις ἐντὸς τριακονταετίας ἔβαψε μὲ τὸ αἷμά του τὰ ἑλληνικὰ ἔδαφη τῆς Β. Ἡπείρου. Διαρκοῦντος τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις κατέλαβον τὴν Β. Ἡπειρον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1913. Τῇ ἐπιμονῇ ὅμως τῆς 'Ιταλίας καὶ τῆς Αὐστροουγγαρίας (αἱ ὅποιαι εἶχον ἀντικρούμενα συμφέροντα καὶ ἐπωφθαλμίων ἐκάστη δι' ἦδιον λογαριασμὸν τὴν Β. Ἡπειρον καὶ τὴν 'Αλβανίαν) ἡγαγκάσθησαν ν' ἀποσυρθοῦν. 'Η ἀξίωσίς των αὕτη ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς Φλωρεντίας τῆς 17ης Δεκεμβρίου 1913.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1914, ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Β. Ἡπείρου, τοῦ ὅποιου δὲν εἶχον ληφθῆ ὑπ' ὄψιν οἱ πόθοι, ἡρνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ πρωτόκολλον τῆς Φλωρεντίας, ἐπανεστάησε καὶ ἐδρυσεν αὐτόνομον κράτος τῆς Β. Ἡπείρου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἑλληνος Βορειοπειράτου ἥγέτου Γεωργίου Ζωγράφου, περιλαμβάνον τὴν Χειμάρρων, τὸ Ἀργυρόκαστρον, τοὺς Ἄγιους Σαράντα, τὸ Δέλβινον καὶ τὴν Κορυτσᾶν. (Τὸ ἑλληνικὸν Κράτος παρέμεινεν ἐν προκειμένῳ οὐδέτερον). Μόλις ἔξερράγη ὁ Πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος (1 Αὐγούστου 1914) ὁ ἑλληνικὸς στρατός, κατόπιν προσκλήσεως τῶν Συμμάχων, κατέλαβε πάλιν τὴν Β. Ἡπειρον καὶ τὴν ἐκράτησε μέχρι τοῦ 1917.

Τέλος, άφθονον έλληνικὸν αἷμα ἔβαψε τὰ ἵδια ἐδάφη τῆς Β. 'Ηπείρου κατὰ τὸν ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον τοῦ 1940-1941. 'Η ἀπρόκλητος ἐπίθεσις τῆς 'Ιταλίας καὶ τῆς 'Αλβανίας ἐναντίον τῆς 'Ελλάδος ἀνετράπη ἐντὸς δύο ἑβδομάδων καὶ κατόπιν ὁ νικηφόρος ἑλληνικὸς στρατὸς κατέλαβεν ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ κέντρα τοῦ βορειοηπειρωτικοῦ 'Ελληνισμοῦ: τὴν 'Ερσέκαν, τὸ Λεσκοβίκι, τὴν Κορυτσᾶν, τὴν Μοσχόπολιν, τὴν Πρεμετήν, τοὺς 'Αγίους Σαράντα, τὸ Δέλβινον, τὸ 'Αργυρόκαστρον, τὴν Χειμάρραν, τὴν Κλεισούραν. 'Η ἑλληνικὴ εὐψυχία ἀνέτρεψεν ὑπὲρ τῶν Συμμάχων τὸ ἀξονικὸν χρονοδιάγραμμα τοῦ πολέμου. Οἱ Σύμμαχοι δύμας διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν συμπεριεφέρθησαν ἀγνωμόνως πρὸς τὴν 'Ελλάδα καὶ παρεβίασαν τὰς ἀρχάς, ὑπὲρ τῶν διοίων διεκήρυσσον διά μάχονται.

4. 'Απὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς 'Αλβανίας (28 Νοεμβρίου 1912) μέχρι σήμερον, ὑπὸ οἰονδήποτε καθεστώς καὶ ἀνέτελει ἡ χώρα αὕτη (πρωτογόνου ἀποκεντρώσεως, ἡγεμονίας, ἀναρχίας, Ιταλικῆς «προστασίας», «δημοκρατίας», μοναρχίας ἢ κομμουνισμοῦ τῆς ἐσχάτης ὑποστάθμης), ὁ 'Ελληνισμὸς τῆς Β. 'Ηπείρου, δσάκις δὲν εὑρίσκετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων, ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον συστηματικῶν διώξεων ἐκ μέρους τοῦ μουσουλμανικοῦ στοιχείου τῆς καθαυτὸν 'Αλβανίας, τὸ δόποῖον ἀπέβλεπε καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἔξοντωσίν του ἢ τὸν ἔξαλβανισμόν του. Συνεπείᾳ τῶν διωγμῶν τούτων μέγας ἀριθμὸς Βορειοηπειρωτῶν ἀπώλεσε τὴν ζωήν του ἢ ἡ ναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν 'Ελλάδα καὶ νὰ μεταναστεύσῃ εἰς διαφόρους ἄλλας χώρας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μεσοπολέμου καὶ τῆς κατοχῆς καὶ μετά τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον, μέχρι σήμερον.

3. Ο «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ» ΜΥΘΟΣ

'Η Μακεδονία, γεωγραφικὴ περιοχὴ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου (μεταξὺ Μαυροβουνίου, 'Αχρίδος, Γράμμου, 'Ολύμπου, Χαλκιδικῆς, Νέστου, Πιρίν καὶ τοῦ ὄρους 'Οσογκόφσκα) ἀνῆκεν εἰς τὴν ὁθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων τοῦ 1912-1913. Μετὰ τοὺς πολέμους τούτους, τὸ ἀπελευθερωθὲν ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ τμῆμά της περιῆλθε, βάσει τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου (13 Αὐγούστου 1913), εἰς τὴν 'Ελλάδα, ἔτερον τμῆμα ἐξεχωρήθη εἰς τὴν Σερβίαν καὶ τὸ ὑπόλοιπον, μικρότερον, τμῆμα ἐδόθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας, τόσον τὸ περιελθὸν

εἰς τὴν Ἑλλάδα τμῆμα τῆς βαλκανικῆς αὐτῆς περιοχῆς, ὅσον καὶ σημαντικὸν μέρος τῆς παραχωρηθείσης εἰς τὴν Σερβίαν (περιφέρεια τοῦ Μοναστηρίου) κατέφοιντο ὑπὸ συμπαγοῦς καὶ ἀκμάζοντος, ὑλικῶς καὶ πολιτιστικῶς, ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὄποιος ὑπερεῖχε μεγάλως ἀπὸ ἀριθμητικῆς ἀπόψεως ἔναντι τῶν Τούρκων, τῶν Βουλγάρων, τῶν Σέρβων, τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν Κουτσοβλάχων κατοίκων.

Ἐπὶ τέσσαρας καὶ πλέον αἰώνας, τοὺς προηγγεντας τοῦ 200ῦ, ὁ ὄρος «Μακεδονία» ἦτο, ἐντὸς τῆς ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὄρος γεωγραφικός, μὲν μωσαϊκὸν κατοίκων, ἐκ τῶν διοίων ἐπικρατέστεροι ἥσαν οἱ Ἐλληνες, οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Βούλγαροι. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν τὸ 1893 ὁ Ντάμες Γκροῦεφ (1871-1906) ἔδρυε τὴν «Ἐσωτερικὴν Μακεδονικὴν Ἐπαναστατικὴν Ὀργάνωσιν» (τῶν «Σαντραλιστῶν»), ἐκάλει πρὸς προσχώρησιν εἰς αὐτὴν «πάντα κάτοικον τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἃνευ διακρίσεως γένους, ἐθνότητος, θρησκείας καὶ πεποιθήσεων» καὶ ἔτασσεν ὡς σκοπὸν τὴν ἀπελευθέρωσιν ὅλων τῶν κατοίκων τούτων ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἐχρησμοποίει, δηλαδή, τὸν ὄρον «μακεδονικόδη» μὲν γεωγραφικὴν ἔννοιαν. Περὶ ὑπάρξεως χωριστῆς μακεδονικῆς ἐθνότητος οὐδεὶς ἔγινετο λόγος. Ἀλλὰ καὶ μετὰ δύο ἔτη (1895), ὅπότε ὁ Μπόρις Σαράφωφ (1872-1907) ἔδρυε καθ' ὑπόδειξιν τοῦ τσαρίσκου τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδου τὴν «Ἐξωτερικὴν Μακεδονικὴν Ἐπαναστατικὴν Ὀργάνωσιν» (τῶν «Βεργοβιστῶν»), θέμα «Μακεδόνων» δὲν ἐτίθετο, ἀλλ' ἐζητεῖτο ἀπλῶς ἡ προσάρτησις τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Βουλγαρίαν (βάσει τῆς διαβοήτου συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, ἡ ὅποια ἤκυρώθη, ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου τὸν Ιούνιον - Ιούλιον τοῦ 1878, πέντε μῆνας μετὰ τὴν σύναψιν τῆς ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς Ρωσίας) καὶ ἐνεκαινιάζετο μία περίοδος ἀγρίας τρομοκρατικῆς δράσεως τῶν κομιτατζήδων ἐναντίον τῶν Ἐλλήνων κυρίως, οἱ ὄποιοι δὲν ἥσαν δυνάσται, ἀλλὰ δυναστευόμενοι. Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ Ἐλληνες τῆς Μακεδονίας εἶχον ἐπαναστατήσει τετράκις διὰ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ: τὸν Μάιον τοῦ 1821, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1822, τὸ 1854 καὶ τὸ 1878. Τόση δὲ ἦτο ἡ συνείδησις τῆς ἐλληνικότητος τῆς περιοχῆς ταύτης ὡστε κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ κατόπιν πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρετανίας Σώλσμπεργκ (1830 - 1903) εἶχε διακηρύξει: «Ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη εἰναι ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι ὅπως καὶ ἡ Κρήτη».

Μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων - κατὰ τὴν πρώτην δραματικὴν

καὶ αίματηροτάτην δεκαετίαν τοῦ 20οῦ αἰῶνος — τρία κυρίως ἔθνη εὑρίσκοντο ἐπὶ σκηνῆς εἰς τὴν Μακεδονίαν : ἡ Τουρκία, ἡ ὅποια ἡγωνίζετο νὰ διατηρήσῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν αὐτοκρατορίαν της· ἡ Ἑλλάς, ἡ ὅποια ἐπεδίωκε νὰ προστατεύσῃ τὰ ὑπόδουλα τέκνα της ἀπὸ τὰς κομιτατζήδικας ἐπιδρομάς, ἀναγκασθεῖσα νὰ δργανώσῃ πρὸς τοῦτο ἀνταρτικὰ σώματα· καὶ ἡ Βουλγαρία, ἡ ὅποια ἀπέβλεπεν εἰς τὴν δι’ ἔξοντάσεως τῶν Ἑλλήνων προσάρτησιν τῆς Μακεδονίας. (Οἱ Σέρβοι, καίτοι εἶχον ἀνεξάρτητον κράτος, ἀπούσιαζον μᾶλλον ἀπὸ τὴν μάχην).

Εἰς διασπάρτους περιοχὰς τῆς ὑπαίθρου τῆς Μακεδονίας ὥμιλεῖτο, πλὴν τῆς ἑλληνικῆς, τῆς τουρκικῆς, τῆς βουλγαρικῆς, τῆς κουτσοβλαχικῆς καὶ τῆς σερβικῆς ἐν ὑποτυπῶδες ἰδίωμα σλαβικῆς ὑφῆς (τὸ δόποῖον δὲν ἡμπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἰδιαιτέρα «γλῶσσα», συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς γλωσσολογίας), συγγενέστατον πρὸς τὴν βουλγαρικὴν μᾶλλον παρὰ πρὸς τὴν σερβικὴν· γλῶσσαν καὶ μὲ λεξιλόγιον πτωχότατον, ἀποτελούμενον ἀπὸ βουλγαρικάς, σερβικάς, ἑλληνικάς, τουρκικάς, βλαχικάς, ἀλβανικάς κλπ. λέξεις. Ἡ σχέσις τοῦ ἰδιώματος τούτου πρὸς τὴν βουλγαρικὴν καὶ πρὸς τὴν σερβικὴν γλῶσσαν εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν σχέσιν τῆς ποντιακῆς λ.χ. ἡ τῆς κυπριακῆς διαλέκτου πρὸς τὴν ἑλληνικήν. Μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου τὸ σλαβικὸν τοῦτο ἰδίωμα ἦτο προφορικῆς ἀποκλειστικῶς χρήσεως καὶ δὲν εἶχεν ἀποκτήσει γραπτὴν μορφήν. Οἱ διμιλοῦντες αὐτὸν ὑπῆρξαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ βουλγαρόφρονες ἢ ἑλληνόφρονες. Πολλοὶ ἐστάθησαν οἱ καθοριστικοὶ παράγοντες τοῦ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν ἡ τὴν Ἑλλάδα ἔθνικον προσανατολισμοῦ των. Τὸ γεγονός εἶναι, πάντως, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος, σλαβόφωνα χωρία τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς περιφερείας τοῦ Μοναστηρίου ἔδωσαν φοβερούς Βουλγάρους κομιτατζῆδες καὶ γενναίους "Ἐλληνας ἀντάρτας.

Τὸ περίφημον «Μακεδονικὸν ζήτημα» ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦτο ζήτημα ὅχι ἀποκαταστάσεως καμμιᾶς χωριστῆς ἔθνότητος διαβιούσης ἐν Μακεδονίᾳ, ἀλλὰ διανομῆς τῆς περιοχῆς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βουλγάρων κυρίως, οἱ ὅποιοι προσεπάθουν διὰ τῶν κομιτατζῆδων ν' ἀναλάβουν τὴν ἡγεσίαν τῶν σλαβοφώνων καὶ νὰ ἔξουδετεράσουν τὸν ἑλληνικὸν παράγοντα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τούς Βαλκανικούς πολέμους καὶ τὴν διανομὴν τῆς Μακεδονίας μεταξὺ Ἑλλάδος, Σερβίας καὶ Βουλγαρίας καὶ μέχρι τοῦ 1921 τὸ «Μακεδονικὸν ζήτημα» ὑπῆρχεν ἀπλῶς

ώς έκδήλωσις βουλγαρικοῦ «άλυτρωτισμοῦ», δηλαδή, ώς προσπάθεια τῶν Βουλγάρων νὰ ἐπιτύχουν ἐνσωμάτωσιν τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς σερβικῆς Μακεδονίας, εἰτέ ἀπ' εὐθείας, εἴτε διὰ τοῦ μεταβατικοῦ σταδίου τῆς «αὐτονομήσεως», κατὰ τὸ προηγούμενον τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας (1885). Μόνον μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ μπολσεβικισμοῦ ώς κρατικοῦ καθεστῶτος εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἐτέθη ὑπ' αὐτοῦ «Μακεδονικὸν ζήτημα», ώς ζήτημα ἀπελευθερώσεως ἐνὸς ίδιαιτέρου, τάχα, ξθνους καὶ ἐπλάσθη ὁ σχετικὸς μῦθος.

Οὕτω, τὸ 1921 ἰδρύετο εἰς τὴν Βουλγαρίαν μία κομμουνίζουσα ὅργάνωσις μὲ ἐπίσημον σκοπὸν ὃχι πλέον τὴν προσάρτησιν τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἀλλὰ τὴν ἰδρυσιν «ἀνεξαρτήτου καὶ ἔνιαίας μακεδονικῆς δημοκρατίας», ώς τμήματος μιᾶς μεγαλυτέρας 'Ομοσπονδίας (Φεντεράτσιας) βαλκανικῶν κρατῶν, κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Σοβιετικῆς 'Ενώσεως. Καὶ ὁ μὲν βίος τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς ὑπῆρξε βραχὺς. Τὸ σύνθημα ὅμως, διὰ λόγους ἥθικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Βουλγαρίας, τὸ ὄποῖον εἶχε συντριβῆ μετὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ Σεπτεμβρίου 1923, υἱοθετήθη τὸ 1924 (ώς σύνθημα «ένιαίας καὶ ἀνεξάρτητης Μακεδονίας καὶ Θράκης») ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. κατὰ διαταγὴν τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τὸ αὐτὸ σύνθημα ἥρνήθη νὰ τὸ υἱοθετήσῃ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα τοῦ τότε «Βασιλείου τῶν Σέρβων, Κροατῶν καὶ Σλοβένων» (μολονότι διετάχθη ὑπὸ τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς) διότι ἐφόρει ὅτι δὲν ὑπάρχει ίδιαιτέρα «μακεδονικὴ» ἔθνοτης καὶ διότι ἦτο διηγώτερον δουλόφρον ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Ε.

Μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον, τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, τὰς ἑλληνοβουλγαρικὰς συμφωνίας περὶ ἑκουσίας μεταναστεύσεως κλπ., ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι σλαβοφώνων περιωρίσθη σημαντικώτατα. Οὕτω, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928, ἐπὶ πληθυσμοῦ τῆς Β. Ἐλλάδος ἔξ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου, οἱ σλαβόφωνοι μόλις ὑπερέβαινον τὰς 80.000. Οὗτοι οὐδέποτε εἶχον ίδιαιτέραν ἔθνικὴν συνείδησιν, ἐταλαντεύθησαν δὲ πάντοτε μεταξὺ Ἐλλάδος καὶ Βουλγαρίας. Εἰς τὸν χῶρον τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας οὐδέποτε ἔζησαν ἀνθρώποι πιστεύοντες σεβαρῶς—καὶ μεταδίδοντες τὴν πίστιν των αὐτὴν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν — ὅτι δὲν εἶναι οὔτε "Ἐλληνες, οὔτε Βούλγαροι, οὔτε Σέρβοι, οὔτε Τούρκοι, οὔτε Ἀρβανίτες, ἀλλὰ «Μακεδόνες».

'Η φοβερὰ δοκιμασία τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ἀπετέ-

λεσε νέαν ἀφορμὴν ἐπαναλήψεως τῆς διαφοροποιήσεως τῶν σλαβοφώνων—δηλαδὴ τῆς ἑκδηλώσεως παρ’ αὐτῶν ἐθνικοῦ προσανατολισμοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἢ τὴν Βουλγαρίαν. Οὕτω, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς, σημαντικὸν μέρος τῶν σλαβοφώνων τῆς Ἑλλάδος συνειργάσθη στενῶς μὲ τὰς βουλγαρικὰς ἀρχάς, αἱ διοῖαι εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν Β.¹ Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Ν. Σερβίαν, ἔδρασεν ἐγκληματικῶς εἰς βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ σερβικοῦ πληθυσμοῦ καί, ὅταν ἡ πλάστιγξ ἤρχισε νὰ κλίνῃ εἰς βάρος τοῦ "Αξιονος, ἀντήλλαξε τὸν βουλγαρικὸν σωβινισμὸν μὲ τὸν κομμουνιστικὸν (ἀλακρατισμόν)". Μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν, πάντως, τῆς χώρας, ὅσοι ἐκ τῶν σλαβοφώνων τῆς κατηγορίας αὐτῆς (οἱ διοῖοι δὲν ἀντιροστούσι τὸ σύνολον, διότι πολλοὶ συμπεριεφέρθησαν ὡς "Ἑλληνες, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως) ἥσθιανον ὅτι διέτρεχον κίνδυνον νὰ τιμωρηθοῦν διὰ τὰ ἐγκλήματά των, κατέψυγον διὰ λόγους ἀσφαλείας ἄλλοι εἰς Βουλγαρίαν καὶ ἄλλοι εἰς Γιουγκοσλαβίαν. Εἰς τὰς δύο αὐτὰς χώρας προσετέθη καὶ δεύτερον στρῶμα τοιούτων φυγάδων (μαζὶ μὲ ἑλληνοφώνους) μετὰ τὴν στρατιωτικὴν συντριβὴν τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας τοῦ 1946-1949. "Ετοι σήμερον ἡ Ἑλλὰς εἶναι τὸ «ακαθάρτερον» ἀπὸ πληθυσμικῆς ἀπόψεως κράτος τῆς Εύρωπης.

Ἐν τῷ μεταξύ, μὲ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπὸ τοῦ 1945 ἐγεννήθησαν εἰς τὸ πολυεθνικὸν κράτος, τὸ διοῖον ἀπὸ τοῦ 1929 ὄνομαζεται Γιουγκοσλαβία, τερατώδεις ἐπεκτατικαὶ ὀρέξεις. Τὸ καθεστὼς τοῦ Τίτο, ἀμέσως μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου προέβαλεν ἐδαφικὰς διεκδικήσεις εἰς βάρος ὅλων ἀνεξαρτήτων τῶν γειτόνων του : Ἀλβανίας, Ἰταλίας, Αὐστρίας, Ούγγαρίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας καὶ Ἑλλάδος. Ἡ περίπτωσίς του ἀποτελεῖ τὴν ἐκπληκτικώτεραν περίπτωσιν ἴμπεριαλιστικοῦ ἐπεκτατισμοῦ κατὰ τὰς ἡμέρας μας.

Μία ἀπὸ τὰς ἑκδηλώσεις τοῦ ἐπεκτατισμοῦ τούτου ὑπῆρξεν ἡ ἀναβίωσις καὶ ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ Ἰσχνοῦ καὶ βραχυβίου κομμουνιστικοῦ μύθου τοῦ μεσοπολέμου περὶ ὑπάρξεως εἰς τὴν Βαλκανικήν, ἐκτὸς τῶν ἰστορικῶς γνωστῶν ἐθνοτήτων καὶ μιᾶς ἄλλης, τῆς (μακεδονικῆς), ὁ Ἰσχυρισμὸς ὅτι κοιτὶς τῆς ἐθνότητος αὐτῆς, ἡ διοία ἔχει ἵδιαν ἐθνικὴν γλῶσσαν, τὴν (μακεδονικήν), εἶναι ἡ νότιος Σερβία, ἡ διοία ἀπετέλεσε τὴν ὑπὸ τοῦ νέου καθεστώτος ὄνομασθεῖσαν «Ομόσπονδον Λαϊκὴν Δημοκρατίαν τῆς Μακεδονίας», μὲ πρωτεύουσαν τὰ Σκόπια, καὶ ἡ διακήρυξις ὅτι τμήματά της ζοῦν (ἀλύτρωτα) εἰς τὴν ἑλληνικὴν Μακεδονίαν

(τὴν ὅποιαν οἱ Γιουγκοσλάβοι ἀποκαλοῦν «Μακεδονίαν τοῦ Αἰγαίου» κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὴν ἰδικήν των «Μακεδονίαν τοῦ Ἀξιοῦ») καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν (τὴν λεγομένην «Μακεδονίαν τοῦ Πιρίν»). Διὰ τῆς χονδροειδοῦς ἀναβιώσεως καὶ τῆς «νομικῆς» διακοσμήσεως τοῦ μύθου τούτου ἡ Γιουγκοσλαβία ἀνέλαβεν αὐτόκλητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς δλους τοὺς σλαβοφώνους (δοσιλόγους, κομμουνιστάς, ἐλληνόφρονας), ποὺ προπολεμικῶς ἀπετέλουν τὴν πελατείαν καὶ τὸ δραμα τῆς Βουλγαρίας, ἥτις, ὡς σύμμαχος τοῦ "Αξονος καὶ ἡτημένη, εἶχε χάσει τὸ γόνητρόν την.

‘Η πρώτη ἐπίσημος ἔξαπόλυσις τοῦ μύθου αὐτοῦ εἰς βάρος τῆς Ἐλλάδος ἔγινε μὲν ἐν ἄρθρον τῆς «Μπόρμπα» (ἐπισήμου δργάνου τοῦ Κ.Κ.Γ.) ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ Μακεδονία τοῦ Αἰγαίου», τὸ ὅποῖον ἐδημοσιεύθη τὴν 21ην Ἰουνίου τοῦ 1945, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον εἰς τὸ Μπούλκες τῆς Γιουγκοσλαβίας προητοιμάζετο καὶ ὡργανοῦτο ὁ ἐναντίον τῆς χώρας μας συμμαρτιοπόλεμος τοῦ Κ.Κ.Ε., τὸ ὅποῖν εἶχεν υἱοθετήσει ἐκθύμως τὸ σχέδιον προσαρτήσεως τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας εἰς τὴν γιουγκοσλαβικήν. Εἰς τὸ σχέδιον αὐτὸν εἶχε προσχωρήσει καὶ ἡ Βουλγαρία (κατὰ τὴν μαστικὴν συμφωνίαν Τίτο — Δημητρώφ εἰς τὸ Μπλέντ, τὸν Αὔγουστον τοῦ 1947), ἡ ὅποια θὰ ἔδιδεν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν τὸ ἴδικόν της τμῆμα τῆς Μακεδονίας καὶ θὰ ἐλάμβανεν εἰς ἀντάλλαγμα τὴν περιοχὴν τοῦ Πιρότ, ἐπὶ πλέον δὲ θὰ εἶχε τὴν ὑποστήριξίν της διὰ τὴν εἰς βάρος τῆς Ἐλλάδος διεκδίκησιν τῆς Δυτικῆς Θράκης.

‘Ἐπηκολούθησεν ὅμως ἡ διένεξις τοῦ Τίτο μὲ τὴν Κόμινφορομ (Ἰούνιος 1948), ἡ ὅποια ἀνέτρεψεν ὅλα αὐτὰ τὰ σχέδια. Καὶ ἔχει μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ κατερράκωσε τὸν μῦθον τῆς ξεχωριστῆς «μακεδονικῆς» ἐθνότητος. Διότι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τὸν εἶχον δημιουργήσει — ἡ Σοβιετικὴ "Ἐνωσις καὶ ἡ Βουλγαρία — τὸν ἐστραγγάλισαν. "Ηδη τὸ 1950, ζῶντος τοῦ Στάλιν, ἔξεδόθη εἰς τὴν Σοβιετικὴν "Ἐνωσιν βιβλίον, τὸ ὅποῖον ἀπεριφράστως ὑποστηρίζει ὅτι οὕτε «μακεδονικὴ» γλῶσσα, οὕτε «μακεδονικὸν» ἔθνος ὑπάρχει καὶ ὅτι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς, ποὺ δύνομάζεται Μακεδονία, εἰναι "Ελληνες, Σέρβοι καὶ Βούλγαροι. Κατὰ τὴν ἴδιαν ἐποχὴν ἥρχισαν καὶ οἱ Βούλγαροι νὰ ὄμοιογοῦν ἀπεριφράστως ὅτι ὅλα τὰ «μακεδονικὰ» ἀποτελοῦν ἔθνολογικὴν καὶ γλωσσολογικὴν ἀπάτην. Καὶ ἔκτοτε μέχρι σήμερον δὲν παρέλειψαν καμμίαν εὐκαιρίαν ἐπαναλήψεως τῆς ὁμολογίας των.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα «Μακεδονικὸν ζήτημα» δὲν ὑπάρχει. Ἡ Γιουγκοσλαβία δύμως, παρὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1950 ἀποκατάστασιν τῶν μετὰ τῆς Ἑλλάδος σχέσεων, ἀνακινεῖ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν προσφιλῆ της μῆθον προσπαθοῦσα νὰ διατηρήσῃ τοῦτον ἐν ζωῇ, εἴτε διὰ δηλώσεων ἐπισήμων ἐκπροσώπων της, εἴτε δι' ἀρθρογραφίας τοῦ διευθυνομένου τύπου τῶν Σκοπίων, εἴτε διὰ διαφόρων «διπλωματικῶν», χονδροειδοῦς ὑφῆς, μεθόδων. Ἡ στάσις της αὕτη ἐπιβάλλει εἰς τὸ ἑλληνικὸν "Εθνος συνεχῆ ἐπαγρύπνησιν.

1. Ποια έθνικά θέματα άντιμετωπίζει σήμερον ή 'Ελλάς ;
2. Είς ποίαν έθνοτητα ανήκουν οι κάτοικοι της Κύπρου ;
3. Ποια ή πολιτική ιστορία της Κύπρου ;
4. Πότες άπειβιβάσθη εἰς τὴν νῆσον ὁ πρῶτος Βρετανὸς ἀρμοστής καὶ διὰ ποίων λόγων ὑπεδέχθη αὐτὸν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Σωφρόνιος ;
5. Τί ἔγραφεν ὁ Ἀγγλος πολιτικὸς Γλάδστων πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Οὐεστμίνστερ διὰ τὴν Κύπρου ;
6. Διὰ ποίου τρόπου ή Τουρκία παρητήθη παντὸς δικαιώματός της ἐπὶ τῆς νῆσου ;
7. Ποῖοι οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ τοῦ ἀγῶνος τῶν Κυπρίων διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν καὶ τὴν "Ἐνωσιν μὲ τὴν Ἐλλάδα ;
8. Ποῖοι οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὄποιους δὲν ἐπετύχθη ἡ "Ἐνωσίς ;
9. Ὑπὸ ποίον πολιτικὸν καθεστῶς εὑρίσκεται σήμερον ή Κύπρος καὶ διὰ ποίων συμφωνιῶν ἐπεβλήθη τοῦτο ;
10. Τί προβλέπουν τὸ Σύνταγμα καὶ αἱ συμφωνίαι διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κύπρου ὡς πρὸς τὴν διοικησιν αὐτῆς ;
11. Ποια γεγονότα ἐπιβεβαιοῦν διτι ή δοθεῖσα διὰ τῶν συμφωνιῶν Ζυρίχης-Λονδίνου, «λύσις» δὲν ἡτο δρθή καὶ δικαία ;
12. Ποια ή δρθή λύσις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ;
13. Ἀπὸ πότε καὶ πῶς ή 'Ελλάς διειδίκει τὴν ἀπόδοσιν τῆς Β. Ἡπείρου ;
14. Διὰ ποίους λόγους πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ή Β. "Ἡπειρος εἰς τὴν Ἐλλάδα ;
15. Ποῖοι ιστορικοὶ λόγοι συνηγοροῦν διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς Β. Ἡπείρου εἰς τὴν Ἐλλάδα ;
16. Διὰ ποίων διεθνοῦς σημασίας ἐγγράφων ἀνεγνωρίσθησαν τὰ δικαιώματα τῆς Ἐλλάδος ἐπὶ τῆς Β. Ἡπείρου ;
17. Πόσας φορᾶς καὶ πότε ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς κατέλαβε τὴν Β. Ἡπείρον ;
18. Ποία ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἀλβανικοῦ Κράτους ἔναντι τῶν Ἐλλήνων τῆς Β. Ἡπείρου ;
19. Ο δρος «Μακεδονία» ὑπὸ ποίων σημασίαν ἀνέκαθεν ἐχρησιμοποιεῖτο ;
20. Τί είπεν ὁ κατόπιν πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας Σάλσμπερυ εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου διὰ τὴν Μακεδονίαν ;
21. Ποίαν ἔννοιαν είχε τὸ «Μακεδονικὸν ζήτημα» ἐπὶ Τουρκοκρατίας ;
22. Πότε καὶ διὰ ποίου τρόπου τὸ «Μακεδονικὸν ζήτημα» ἔλαβε τὴν μορφὴν Ιδιαιτέρου «έθνικοῦ» θέματος ;
23. Πότε καὶ διὰ ποίου τρόπου ἡ Γιουγκοσλαβία ἐδημιούργησε τὸν μῦθον τῆς «μακεδονικῆς» ἔθνοτος ;
24. Πῶς ἔξεφυλισθη ὁ μῦθος περὶ ζεχωριστῆς «μακεδονικῆς» ἔθνοτος ;
25. Ὑπάρχει διὰ τὴν Ἐλλάδα «Μακεδονικὸν ζήτημα» ;
26. Ποια πρέπει νὰ εἶναι ή στάσις τῶν Ἐλλήνων ἔναντι τοῦ ἀνακινουμένου ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν «μακεδονικοῦ» μύθου ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΧVIII

ΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Αἱ σχέσεις μεταξύ τῶν κρατῶν ρυθμίζονται ἀπό μακροῦ βάσει κοινῶν συμφωνῶν, αἱ δποῖαι ἐπέχουν ἴσχυν κανόνων θετοῦ δικαίου καὶ ἀποτελοῦν τὸ Διεθνὲς Δίκαιον. Τὸ Διεθνὲς Δίκαιον διακρίνεται εἰς Δημόσιον Διεθνὲς Δίκαιον, τὸ δποῖον ρυθμίζει τὰς σχέσεις τῶν κρατῶν μεταξύ των καὶ εἰς Ἰδιωτικὸν Διεθνὲς Δίκαιον, τὸ δποῖον ρυθμίζει σχέσεις μεταξύ Ἰδιωτῶν ἔχούσας στοιχεῖον ἀλλοδαπότητος. Ἡ μὴ συμμόρφωσις κράτους τινὸς πρὸς κανόνα τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου δημιουργεῖ διεθνῆ εὐθύνην αὐτοῦ. Ἡ εὐθύνη γεννᾶται κανονικῶς ἐκ πράξεων τῶν κρατικῶν δργάνων καὶ κατ' ἔξαίρεσιν ἐκ πράξεων Ἰδιωτῶν ἢ ἐμφυλίου πολέμου. Ἡ διεθνῆς εὐθύνη δυνατὸν νὰ ὀφείλεται ἢ εἰς προσβολήν, δπότε ἀπαιτεῖται ἵκανοποίησις ἢ εἰς προξενηθεῖσαν ζημίαν δπότε ἀπαιτεῖται ἐπανόρθωσις.

1. ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

"Εκαστον Κράτος ἐκδηλώνει τὴν βιούλησίν του διὰ φυσικῶν προσώπων, τῶν δργάνων αὐτοῦ, αἱ πράξεις τῶν δποίων θεωροῦνται ὡς πράξεις τοῦ Κράτους. Τὰ δργανα τὰ δποῖα εἰς πᾶν Κράτος ἐπιφορτίζονται μὲ τὰς διεθνεῖς σχέσεις εἰναι : δ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους, δ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, οἱ διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ πρόξενοι.

"Ο ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους εἰναι διεθνῆς παραστάτης αὐτοῦ. "Ενεκα τῆς ἰδιότητός του αὐτῆς ἀπολαύει ὠρισμένων ἀσυλιῶν, αἱ κύριωτεραι τῶν δποίων εἰναι τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἑτεροδικία. Βάσει τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀπαραβίαστον τοῦ προσώπου δ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται πρᾶξιν ἔξαναγκασμοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν ἀλλοδαποῦ Κράτους, ὅπερ ἐπὶ πλέον ὑποχρεοῦται νὰ ἔξασφαλίζῃ εἰδικὴν

προστασίαν αὐτοῦ. Ή έτεροδικία συνίσταται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ τοῦ Διεθνοῦ Δικαίου, κατὰ τὸν ὄποιον τὰ δικαστήρια τοῦ ἀλλοδαποῦ Κράτους δὲν ἔχουν δικαιοδοσίαν, ὅπως ἐπίλαμβάνωνται ὑποθέσεων ἀναφερομένων εἰς ἀρχηγὸν ἑτέρου Κράτους καὶ καταλογίζουν εἰς αὐτὸν ποινικὴν ἥ ἀστικὴν εὐθύνην.

Ο 'Τυπουργὸς τῶν Εξωτερικῶν διευθύνει τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους ἥ τοῦ Κοινοβουλίου. Χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἔξιν τὸν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων, ἀσκεῖ ἐποπτείαν ἐπὶ τὸν διπλωματικῶν ὑπαλλήλων, προστατεύει τὰ ἔθνικὰ συμφέροντα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ διαπραγματεύεται ἐν δύναμι τῆς χώρας του.

Οι διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι εἰναιοὶ μόνιμοι ἀντιπρόσωποι ἐνὸς Κράτους ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Διὰ τὴν ἀποστολὴν διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου εἰναιοὶ ἀπαραίτητος ἡ συγκατάθεσις τῆς πολιτείας, εἰς ἣν οὗτος θὰ ἀποσταλῇ. Οι διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι ἐφοδιάζονται μὲν «διαπιστευτήρια» (ὑπηρεσιακὰ ἔγγραφα διορισμοῦ), τὰ ὄποια ἐπιδίδουν ἅμα τῇ ἀφίξει των ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Κράτους ἥ τὸν Τυπουργὸν τῶν Εξωτερικῶν. Τὸ σύνολον τῶν διαπεπιστευμένων εἰς ἐν Κράτος διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων χωρῶν ἀποτελεῖ τὸ διπλωματικὸν σῶμα.

Τὰ καθήκοντα τῶν διπλωματικῶν ὑπαλλήλων συνίστανται: εἰς τὸ νὰ διαπραγματεύωνται ἐν δύναμι τοῦ Κράτους, τὸ ὄποιον ἐκπροσωποῦν, νὰ παρατηροῦν καὶ νὰ παρέχουν πληροφορίας εἰς τὰς Κυβερνήσεις των, νὰ προστατεύουν τοὺς ὑπηκόους τοῦ Κράτους των καὶ νὰ ἀσκοῦν διάφορα δημόσια λειτουργήματα (διαβίβασις δικαστικῶν παραγγελιῶν, χορήγησις διαβατηρίων, πιστοποιητικῶν κλπ.). Οι διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι ὑποχρεοῦνται νὰ μὴ ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ Κράτους, εἰς ὁ ἀσκοῦν τὰ καθήκοντά των καὶ νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς Κυβερνήσεως αὐτοῦ διὰ τοῦ Τυπουργείου Εξωτερικῶν.

Τὰ προνόμια, τῶν ὄποιων ἀπολαμβάνουν οἱ διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι διὰ τὴν ἀκόλυτον ἀσκησιν τῆς ἀποστολῆς των, εἰναιοί: Τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ προσώπου αὐτῶν καὶ τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν των, τὸ ὄποιον ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ διπλωματικοῦ μεγάρου· τὸ ἀπαραβίαστον τῆς διπλωματικῆς ἀλληλογραφίας καὶ τῶν μέσων ἐπικοινωνίας· ἥ ἀστικὴ καὶ ποινικὴ ἑτεροδικία· καὶ ὡρισμένα προνόμια ἐκ λόγων ἀβροφροσύνης, ὅπως ἥ ἀπαλλαγὴ ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας καὶ τῶν

τελωνειακῶν δασμῶν καὶ ἡ ἐλευθέρα ἀσκησίς τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν λατρείας.

Ο διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος ἐνὸς Κράτους δύναμιζεται προ ε σβ εν τής, πλαισιοῦται δὲ καὶ ὑπὸ ἀριθμοῦ ὑπαλλήλων, τὸ σύνολον τῶν ὅποιων ἀποτελεῖ τὴν πρεσβείαν.

Οἱ πρόξενοι εἰναι ἐπίσημοι πράκτορες, οἱ δόποιοι ἐγκαθιστῶνται εἰς πόλεις καὶ ιδίως εἰς ἐμπορικοὺς λιμένας τῆς ἀλλοδαπῆς. Διακρίνονται εἰς τακτικοὺς καὶ εἰς ἐπιτίμους καὶ ἔχουν ὡς ἀρμοδιότητα τὴν προώθησιν καὶ προστασίαν τοῦ ἐμπορίου, τὴν προστασίαν τῶν ὑπηκόων τοῦ Κράτους, ποὺ ἐκπροσωποῦν καὶ τὴν ἀσκησίν δημοσίων λειτουργημάτων. Αἱ προξενικαὶ ἀσυλίαι συνίστανται εἰς τὸ ἀπαραβίαστον (προσώπου, προξενείου καὶ ἀρχείου), εἰς τὴν ἑτεροδικίαν καὶ εἰς φορολογικὴν ἀπαλλαγὴν ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἀμοιβαιότητος.

2. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΙΣ

Ἡ Ἑλλὰς διατηρεῖ πρεσβείας εἰς τὰς ἑξῆς, κατ' ἀλφαριθμητικὴν σειράν, χώρας ἐκ τῶν ὅποιων αἱ δι' ἀστερίσκου σημειούμεναι διατηροῦν ἐπίσης πρεσβείας ἐν Ἀθήναις: *Αἴθιοπίαν, Ἀλγέριον, *Ἀργεντινήν, *Αύστραλίαν, *Αύστριαν, *Βέλγιον, *Βουλγαρίαν, *Βραζιλίαν, *Γαλλίαν, *Γερμανίαν Δυτικήν, *Γιουγκοσλαβίαν, *Δανίαν, *Ἐλβετίαν, *Ηνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς, *Ηνωμένην Ἀραβικὴν Δημοκρατίαν, *Ιαπωνίαν, *Ινδίαν, Ἰορδανίαν, *Ιράν, *Ισπανίαν, *Ιταλίαν, *Καναδᾶν, Κένυαν, *Κογκό, *Κύπρον, *Λίβανον, *Λιβύην, Μαρόκον, *Μεγάλην Βρεταννίαν, *Μεξικόν, *Νοτιοαφρικανικὴν "Ενωσιν, *Ολλανδίαν, *Ουγγαρίαν, *Πολωνίαν, *Πορτογαλίαν, *Ρουμανίαν, *Σαουδικὴν Ἀραβίαν, *Σοβιετικὴν "Ενωσιν (Ε.Σ.Σ.Δ.), *Σουδάν, *Σουηδίαν, *Συρίαν, *Τουρκίαν, *Τσεχοσλοβακίαν, Τυνησίαν.

Ἐπίσης, διατηρεῖ διπλωματικὸν ἀντιπρόσωπον εἰς τὸ *Ισραήλ.

Εἰς τὰς κάτωθι χώρας ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπεύεται ἐμμέσως διὰ τοῦ ἑδρεύοντος εἰς ἀλλην πρωτεύουσαν, σημειούμενην ἐντὸς παρενθέσεως, "Ἑλληνος πρεσβευτοῦ: Ἀφγανιστάν (Τεχεράνη), Ἰνδονησία (Νέον Δελχί), Ἰράκ (Βηρυτός), Ἰσλανδία (Κοπεγχάγη), Κεϋλάνη (Νέον Δελχί), Κίνα (Τόκιο), Κορέα (Τόκιο), Λουξεμβούργον (Βρυξέλλαι), Μαλαισία (Νέον Δελχί), Νεπάλ (Νέον Δελχί), Νορβηγία (Κοπεγχάγη), Ούρουγουάη (Μπουένος Ἀιρες), Πακιστάν (Τεχεράνη), Πα-

ραχούντη (Μπουένος "Αιρες), Ταϊλάνδη (Νέον Δελχί), Φιλιππίναι (Τόκιο), Φιλανδία (Στοκχόλμη), Χιλή (Μπουένος "Αιρες).

Ἐν Ἀθήναις διατηροῦν πρεσβείας, ἐκτὸς τῶν δι' ἀστερίσκου ἀνωτέρω σημειουμένων καὶ οἱ ἔξης χῶραι : Βενεζουέλα, Ἰράκ, Κίνα ('Εθνικιστική), Νορβηγία, Ούρουγουάη, Παναμᾶς.

Δὲν διατηροῦν πρεσβείας ἔξι ἑκείνων, εἰς τὰς ὅποιας ἀντιπροσωπεύμεθα ἀπ' εὐθείας, αἱ : Ἀλγέριον, Ἰορδανία, Κένυα, Μαρόκον, Τυνησία.

Τέλος, αἱ κάτωθι χῶραι ἀντιπροσωπεύονται ἐμμέσως διὰ τοῦ ἔδρεύοντος εἰς ἄλλην πρωτεύουσαν, σημειουμένην ἐντὸς παρενθέσεως, πρεσβευτοῦ των : Ἀφγανιστάν (Ρώμη), Βιετνάμ (Ρώμη), Βιρμανία (Βελιγράδιον), Γουατεμάλα (Ιερουσαλήμ), Δομινικανὴ Δημοκρατία (Ρώμη), Ἰορδανία (Βυρηττός), Ἰσλανδία (Βόννη), Κεϋλάνη (Ρώμη), Κορέα (Ρώμη), Μαδαγασκάρη (Λονδίνον), Μάλτα (Ρώμη), Μαρόκον (Ρώμη), Νεπάλ (Λονδίνον), Πακιστάν (Βελιγράδιον), Περού (Παρίσιοι), Ταϊλάνδη (Ρώμη), Τυνησία (Ρώμη), Φιλιππίναι (Ρώμη), Φιλλανδία (Βελιγράδιον).

"Ητοι, ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπεύεται ἀπ' εὐθείας εἰς 45 χώρας καὶ ἐμμέσως εἰς 18. Σύνολον 63.

'Αντιπροσωπεύονται εἰς αὐτὴν ἀπ' εὐθείας διατηροῦσαι πρεσβείας ἐν Ἀθήναις 46, ἐμμέσως δὲ 19. Σύνολον 65.

3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι μέλος τοῦ Ο.Η.Ε. ἀπὸ τῆς συστάσεώς του, μετέχει δὲ καὶ τῶν ἔξης ὁργανισμῶν :

I. "Ολων τῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε. τελούντων Διεθνῶν Ὁργανισμῶν, ἥτοι : τῆς Παγκοσμίου Ταχυδρομικῆς Ἐνώσεως, τοῦ Διεθνοῦς Ὁργανισμοῦ Ἐργασίας, τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως Τηλεπικοινωνιῶν, τοῦ Ὁργανισμοῦ Τροφίμων καὶ Γεωργίας, τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ, Ἐπιστημονικοῦ καὶ Πολιτιστικοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν (Ούνεσκο), τοῦ Διεθνοῦς Ὁργανισμοῦ Πολιτικῆς Ἀεροπορίας, τοῦ Παγκοσμίου Ὁργανισμοῦ Ὑγείας, τοῦ Παγκοσμίου Μετεωρολογικοῦ Ὁργανισμοῦ, τοῦ Διεθνοῦς Ὁργανισμοῦ Ἀτομικῆς Ἐνεργείας καὶ τοῦ Διακυβερνητικοῦ Συμβουλευτικοῦ Ναυτιλιακοῦ Ὁργανισμοῦ.

Μετέχει ἐπίσης : τοῦ Διεθνοῦ Νομισματικοῦ Ταμείου, τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Ἀναπτύξεως, τοῦ Γενικοῦ Συμφώνου Δασμῶν καὶ Ἐμπορίου καὶ τῆς Διεθνοῦς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, δργανισμῶν τελούντων ὡσαύτως ὑπὸ τὴν αἰγιδα τοῦ Ο.Η.Ε.

II. Τῶν ἔξης Ὁργανισμῶν τοῦ Ἐλευθέρου Κόσμου : τοῦ ἀμυντικοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Συνθήκης τοῦ Βορείου Ἀτλαντικοῦ (N.A.T.O.)· τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης (ἐκ τοῦ ὅποίου ἀπεχώρησε τὴν 12ην Δεκεμβρίου τοῦ 1969)· καὶ τῶν οἰκονομικῶν Ὁργανισμῶν : Ὁργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως· καὶ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἢ Κοινῆς Ἀγορᾶς (ώς συνδεδεμένον μέλος).

III. Τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἑκκλησιῶν καὶ τῆς Ἰντερπόλ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πῶς ρυθμίζονται αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν κρατῶν ;
2. Τί καλεῖται Διεθνὲς Δίκαιον ;
3. Τί καλεῖται Δημόσιον Διεθνὲς Δίκαιον καὶ τί Ἰδιωτικόν ;
4. Τί εἶναι διεθνῆς εὐθύνη καὶ πῶς γεννᾶται αὕτη ;
5. Ποῖα τὰ δργανα τῶν διεθνῶν σχέσεων ;
6. Ποῖαι αἱ ἀσυλίαι τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους ;
7. Ποῖαι αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν εἰς τὰς ἔξωτερικὰς σχέσεις ;
8. Πῶς διορίζεται ἔνας διπλωματικὸς ὑπάλληλος ;
9. Τί καλεῖται διπλωματικὸν σῶμα ;
10. Ποῖα τὰ καθήκοντα τῶν διπλωματικῶν ὑπαλλήλων καὶ ποῖαι αἱ ὑποχρεώσεις των ;
11. Ποῖα τὰ προνόμια τῶν διπλωματικῶν ὑπαλλήλων ;
12. Τί εἶναι πρόξενοι, ποῖα τὰ καθήκοντά των καὶ ποῖαι αἱ ἀσυλίαι αὐτῶν ;
13. Μὲ ποῖα κράτη ἡ Ἑλλὰς ἔχει διπλωματικὰς σχέσεις ;
14. Εἰς ποίους διεθνεῖς δργανισμούς μετέχει ἡ Ἑλλάς ;
15. Ποῖα κράτη ἔχουν διπλωματικούς ἀντιπροσώπους ἐν Ἑλλάδι ;

Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Τὰ ἔθνη τῆς γῆς ἀποτελοῦν κατὰ τεκμήριον μίαν μεγάλην οἰκογένειαν. Μολονότι διαφέρουν πολλαπλῶς, ἔχουν πολλὰ τὰ κοινά. "Ολα ἐπιθυμοῦν νὰ ζοῦν — ἔκαστον μὲ τὸν τρόπον του — ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐτυχίᾳ. "Ολα ἐπιζητοῦν ν' ἀνταλλάσσουν τὰ προϊόντα των καὶ νὰ ἔχουν ἐμπορικὰς συναλλαγάς. "Ολα ἔχουν κάτι νὰ προσφέρουν διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ κόσμου. 'Ἐπειδὴ δύμας ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἔθνων πολλαὶ διαφοραὶ φυλῆς, χρώματος, γλώσσης, ἀναγκῶν καὶ τρόπου ζωῆς, ἀνακύπτουν συχνὰ ἐκ τῆς ποικιλίας ταύτης ἐπικίνδυνοι ἀντιθέσεις γνωμῶν. 'Ἐνίστε μάλιστα ὡρισμένα ἔθνη δὲν εὑρίσκουν ἄλλον τρόπον διακανονισμοῦ τῶν διαφορῶν των ἀπὸ τὴν βιαίαν καὶ δαπανηράν μέθοδον τοῦ πολέμου. Παρὰ τοῦτο δύμας πρέπει νὰ δεχθῶμεν δτὶ διαφορούς τὸν πόλεμον δταν δύνανται.

Πρὸς τοῦτο ἀπὸ μακροῦ τὰ ἔθνη ἐδοκίμασαν διαφόρους μεθόδους ἀπὸ κοινοῦ συζητήσεως τῶν διαφορῶν των διὰ τὴν ἐπίτευξιν φιλικοῦ διακανονισμοῦ. 'Ἐκτὸς τούτου ἀπὸ μακροῦ κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα δτὶ δύνανται νὰ καταστῇ εύτυχέστερος δ κόσμος διὰ τῆς συμπράξεως καὶ τῆς συνεργασίας ἀντὶ τῆς ἀντιθέσεως καὶ πολλὰ πειράματα ἔγιναν μέχρι τοῦδε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτῆν. "Οσον περισσότερον προώδευε τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ ταξίδια καθίσταντο εὐχερέστερα, τόσον ηὕξανεν διὰ ἀλληλογνωμία μιταξὺ τῶν λαῶν καὶ διὰ συναίσθησις τῆς ἀλληλεξαρτήσεώς των. Εἰς τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν δρείλονται ἀφ' ἐνὸς αἱ ἀπόπειραι ρυθμίσεως τῶν διαφορῶν διὰ διαιτησίας καὶ ἀφ' ἐτέρου οἱ διά-

φοροι τύποι διεθνῶν ὄργανώσεων, αἱ ὅποιαι ἴδρυθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Παρὰ τὰς προσπαθείας ὅμως ταύτας τὰ μεγάλα ἔθνη παρέμειναν καχύποπτα καὶ ἐπειδὴ διέθετον μεγάλους στρατούς, ἐφοβοῦντο δὲ ληλα. 'Εξεράγη οὖτα τὸ 1914 ὁ Πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος, ὁ ὅποῖς παρεμέρισεν ἐπὶ τι διάστημα ὅλα τὰ σχέδια συνεργασίας, ἐκτὸς ἑκείνων ἃτινα ἀπέβλεπον εἰς πολεμικοὺς σκοπούς. "Οταν ἐληξεν ὁ πόλεμος καὶ συνήφθη εἰρήνη, οἱ κυβερνῆται τῶν μεγάλων ἔθνων ἀπεφάσισαν νὰ λάβουν μέτρα ὡστε, εἰ δυνατόν, νὰ μὴ ἐκραχῇ νέος πόλεμος. Καρπὸς τῆς προθέσεως αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ἴδρυθεῖσα πρωτοβουλίᾳ ὥρισμένων ἀίδειαστῶν', 'Αμερικανῶν καὶ "Αγγλών κυρίων.

A. KOINΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ (Κ.τ.Ε.).

'Η Κ. τ. Ε. ήτο μία ἔνωσις κρατῶν ἀποσκοποῦσα τὴν διεθνῆ συνεργασίαν, τὴν εἰρήνηκήν ρύθμισιν τῶν διαφορῶν καὶ τὴν πρόληψιν τοῦ πολέμου. Τὸ Σύμφωνόν της (1919) προέβλεπε τὴν ἰδρυσιν διαφόρων ὄργανισμῶν διὰ τὴν προώθησιν τῆς ὑγείας, τῆς παιδείας καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, καθὼς καὶ διὰ τὴν παρεμπόδισιν τοῦ δουλεμπορίου καὶ τοῦ ἐμπορίου ναρκωτικῶν. 'Ἔπο τὴν αἰγίδα τῆς Κ. τ. Ε. τὸ «Μόνιμον Διεθνὲς Δικαστήριον» (τὸ ὅποῖον ήτο προσιτὸν καὶ εἰς τὰ μὴ μέλη καὶ ἡδρευεν εἰς τὴν Χάγην) εἶχεν ἀποστολὴν νὰ λύῃ διαφορὰς καὶ νὰ προσφέρῃ γνωμοδοτήσεις ἐπὶ θεμάτων σχετιζομένων μὲν τὸ Διεθνὲς Δίκαιον. 'Η Κ. τ. Ε. εἶχεν εἰδικὴν ἀρμοδιότητα νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τύρησιν τῶν διατάξεων τῶν συνθηκῶν εἰρήνης τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν προστασίαν τῶν μειονοτήτων. 'Η βασικὴ ὅμως ἐπιδίωξις τῶν μεγάλων δυνάμεων, αἱ ὅποιαι εἰσῆλθον εἰς τὴν Κ.τ.Ε., ήτο ἡ διατήρησις τοῦ «καθεστῶτος» (status quo), τὸ ὅποῖον καθωρίσθη διὰ τῶν συνθηκῶν εἰρήνης. Τὰ κύρια ὄργανα τῆς Κ.τ.Ε. ήσαν ἡ Συνέλευσις, τὸ Συμβούλιον καὶ ἡ Γραμματεία. 'Η Κ.τ.Ε. μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἐπιβάλῃ τὸν σεβασμὸν τῶν ἀποφάσεών της ἀπέτυχε εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ της καὶ διελύθη τυπικῶς τὸ 1946.

B. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (Ο.Η.Ε.)

'Ἐπωφελούμενα τῆς πείρας τῆς κτηθείσης ἐκ τῆς Κ.τ.Ε. τὰ ἔθνη, τὰ ὅποια συνεμάχησαν ἐναντίον τοῦ "Αξονος" κατὰ τὸν Δεύτερον Παγκό-

σμικρού Πόλεμου (1939 - 1945), ἀπεφάσισαν διποτέρων διεθνή δργάνωσιν. Τρία ἡ τέσσαρα ἔτη πρὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου, συνεκλήθησαν συνδιασκέψεις τῶν ἡγετῶν τῶν ἐθνῶν αὐτῶν ἡ ἀντιπροσώπων των διὰ νὰ ἴδρυσουν δργανώσεις περιθάλψεως καὶ νὰ σχεδιάσουν μίαν νέαν παγκόσμιον τάξιν πραγμάτων. Τὸ 1945 συνῆλθεν εἰς τὸν "Αγιον Φραγκούσκον γενικὴ διάσκεψις τῶν δυνάμεων καὶ ἐπειτα ἀπὸ μακράς συζητήσεις ὑπεγράφη τὴν 26ην Ιουνίου δὲ Καταστατικὸς Χάρτης, λαμβάνων ὑπ' ὅψιν τὰς πραγματικότητας τῆς παγκοσμίου καταστάσεως, προέβλεψε καὶ τὴν χρῆσιν βίας διὰ τὴν ἀνάσχεσιν ἐπιθέσεως. Ταυτοχρόνως, ἀνεγνώρισε τὴν ἀνάγκην ἀναπτύξεως φιλικῶν διεθνῶν σχέσεων, ἐναρμονίσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν κρατῶν καὶ περιορισμοῦ πολλῶν ἐκ τῶν αἰτίων πολέμου. Ὁ Ο.Η.Ε. εἶναι διεθνῆς δργανισμός, τοῦ διποίου μετέχουν σήμερον 134 κράτη, δηλαδὴ ἡ μεγίστη πλειονότης τῶν θεωρουμένων κυριάρχων κρατῶν τοῦ κόσμου. Τὰ ἀρχικὰ μέλη του (μεταξὺ τῶν διποίων καὶ ἡ Ἐλλάς) ἀνήρχοντο τὸ 1945 εἰς 51. Αἱ μετέχουσαι τοῦ Ο.Η.Ε. κυβερνήσεις διατηροῦν τὴν κυριαρχίαν των, δὲ ο.Η.Ε. δὲν εἶναι ἀνώτερός των. Οὕτως δὲ Ο.Η.Ε. δὲν ἀποτελεῖ εἶδος «ὑπερκυβερνήσεως».

Κατὰ τὸν Καταστατικὸν Χάρτην του δὲ Ο.Η.Ε. ἔχει τέσσαρας σκοπούς : τὴν διατήρησιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας δι' ἀποτελεσματικῶν συλλογικῶν μέτρων· τὴν ἀνάπτυξιν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, στηριζομένων εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἴσοτητος τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν· τὴν καλλιέργειαν διεθνοῦς συνεργασίας διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν, πολιτιστικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν προβλημάτων· καὶ τὴν δημιουργίαν ἐνδές κέντρου διὰ τὴν ἐνοποίησαν τῶν ἐνεργειῶν τῶν κυβερνήσεων πρὸς ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τούτων.

Ο Ο.Η.Ε. περιλαμβάνει 6 ἀνώτερα δργανα, τὰ ἔξης : τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν· τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας· τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον· τὸ Συμβούλιον Κηδεμονιῶν· τὸ Διεθνὲς Διαιτητικὸν Δικαστήριον· καὶ τὴν Γραμματείαν.

Γ. Ο Ο.Η.Ε. ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΣ

Κατὰ τὰ 25 ἔτη, τὰ ὄποια διέρρευσαν ἀπὸ τῆς ἴδρυσεώς του, δὲ Ο.Η.Ε. ἡσχολήθη μὲ τὴν Ἐλλάδα εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις :

1. Τὸ 1946 ἡ Ἑλλὰς προσέφυγεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, βάσει τῶν ἀρθρῶν 34 καὶ 35 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ο.Η.Ε., καὶ κατήγγειλε τὴν ἐκ μέρους τῆς Ἀλβανίας, τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας ὑποστήριξιν τῶν κομμουνιστικῶν ἐπιθέσεων εἰς τὰς βορείους ἐπαρχίας της. Κατόπιν τῆς προσφυγῆς ταύτης συνεκροτήθη τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1947 Ἐιδικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ο.Η.Ε. διὰ τὰ Βαλκάνια, ἡ ὁποία παρηκολούθησεν ἐπὶ τόπου τὰς κομμουνιστικὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰς ἔχαρακτήρισεν ὡς «ἀπειλὰς κατὰ τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς Ἑλλάδος», δικαιώσασα οὕτω τὸν ἀγῶνα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τῆς ξένης ἐπιβούλησ.

2. Τὸ 1948, διαρκοῦντος τοῦ «παιδομαζώματος» ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστοσυμμοριτῶν, καὶ κατὰ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα ἔτη, ἡ Βαλκανικὴ Ἐπιτροπὴ μὲ τὰς ἐτησίας ἐκθέσεις τῆς πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Ο.Η.Ε. ἐδικαίωσε τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰσηγήθη τὴν ἄμεσον ἀπόδοσιν τῶν ἀπαχθέντων Ἑλληνοπαίδων, ὡς καὶ τῶν κρατουμένων εἰς τὰ κομμουνιστικὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως Ἑλλήνων στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον συλληφθῆ αἰχμάλωτοι ὑπὸ τῶν συμμοριτῶν. Τόσον δόμως αἱ ἀλεπάλληλοι ἀποφάσεις τοῦ Ο.Η.Ε., δύσον καὶ αἱ παράλληλοι ἐνέργειαι τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, δὲν ἔγιναν σεβασταὶ ἐκ μέρους τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν ὑπευθύνων διὰ τὸ παιδομάζωμα κομμουνιστικῶν χωρῶν.

3. Ἀπὸ τοῦ 1947 μέχρι τοῦ 1952 τὸ Ταμεῖον Παιδῶν τοῦ Ο.Η.Ε., τὸ γνωστὸν ὡς «Ούνισέφ», ἐβοήθησεν ὑλικῶς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν περίθαλψιν, διατροφὴν, ἐπένδυσιν καὶ ὑπόδησιν 600.000 βρεφῶν, παίδων, μαθητῶν, σπουδαστῶν καὶ ἐπιτόκων, θυμάτων κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ συμμοριτοπολέμου. Σημαντική, ἐπίσης, ὑπῆρξεν ἡ ἐνίσχυσις τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῆς «Ούνισέφ» κατὰ τὴν περίοδον τῶν τρομακτικῶν σεισμῶν τῆς Ἐπτανήσου κατ' Αὔγουστον τοῦ 1953.

4. Ἀπὸ τοῦ 1954 μέχρι τοῦ 1964 αἱ διάφοροι Ἐπιτροπαὶ καὶ τὰ ἀλλα συλλογικὰ ὅργανα τοῦ Ο.Η.Ε. ἡσχολήθησαν, κατόπιν προσφυγῶν τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος, ἀλλ’ ἀνευ ἴκανοποιητικοῦ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τοὺς ἐνωτικοὺς πόθους τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ ἀποτελέσματος.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Διατί οπάρχουν ἀντιθέσεις μεταξύ τῶν κρατῶν;
2. Ποιος είναι διάρχαιότερος τρόπος λύσεως τῶν διαφορῶν;
3. Διὰ ποίου τρόπου ἡ διεθνὴς κοινωνία ἐπιδιώκει τὴν ἀποφυγὴν τοῦ πολέμου;
4. Πότε καὶ ὑπὸ ποίων ιδρύθη ἡ Κ.τ.Ε.;
5. Ποιος ὁ σκοπὸς τῆς Κ.τ.Ε.;
6. Διὰ ποίου δργανισμοῦ ἀντικατεστάθη;
7. Τί είναι διΟ.Η.Ε.;
8. Ποιοι οἱ σκοποὶ τοῦ Ο.Η.Ε.;
9. Ποῖα τὰ δργανα τοῦ Ο.Η.Ε.;
10. Εἰς ποίας περιπτώσεις διΟ.Η.Ε. ἡσχιλήθη μὲ τὴν Ἑλλάδα;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ II

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Πέραν τοῦ 'Οργανισμοῦ 'Ηνωμένων 'Εθνῶν ὑπάρχει καὶ σειρὰ ἄλλων 'Οργανισμῶν οἰκονομικοῦ, κοινωνικοῦ, τεχνικοῦ ἢ πολιτιστικοῦ χαρακτῆρος. Οἱ 'Οργανισμοὶ οὗτοι συνδέονται μὲ τὸν Ο.Η.Ε. διὰ μιᾶς συμφωνίας μὲ τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον, καίτοι μερικοὶ ἰδρύθησαν ἀνευ τῆς ὑποδείξεως τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ἄλλοι προϋπήρχον αὐτοῦ. 'Εκαστος ἀπολαμβάνει οὐσιαστικῆς αὐτονομίας ὡς πρὸς τὴν ἐπιλογὴν τοῦ προσωπικοῦ, τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν καὶ τὴν χάραξιν πολιτικῆς. Οἱ συνδεόμενοι μὲ τὸν Ο.Η.Ε. διεθνεῖς 'Οργανισμοὶ ἀνέρχονται εἰς 14. 'Εκ τούτων ἔχουν διεθνῆ χαρακτῆρα (λόγῳ συμμετοχῆς εἰς αὐτοὺς χωρῶν τοῦ δυτικοῦ κόσμου, χωρῶν τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ καὶ χωρῶν τοῦ τρίτου κόσμου τῶν «ἀδεσμεύτων») οἱ ἔξης δέκα (κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἰδρύσεως):

1. *Παγκόσμιος Ταχυδρομικὴ Ενωσις.* 'Ιδρύθη τὸ 1875 καὶ ἔχει σήμερον 129 μέλη - χώρας.

2. *Διεθνὴς Οργανισμὸς Εργασίας.* 'Ιδρύθη τὸ 1919 καὶ συνδεθεῖς ἀπὸ τοῦ 1946 μὲ τὸν Ο.Η.Ε. ἀποτελεῖται νῦν ἐξ 118 μελῶν - χωρῶν.

3. *Διεθνὴς Εγωσις Τηλεπικοινωνιῶν.* 'Ιδρύθη τὸ 1934, ἀναδιωργανώθη τὸ 1947 καὶ περιλαμβάνει σήμερον 128 μέλη - χώρας.

4. *Οργανισμὸς Τροφίμων καὶ Γεωργίας.* 'Ιδρύθη τὸ 1945 καὶ ἀριθμεῖ σήμερον 117 μέλη - χώρας.

5. *Ἐκπαιδευτικὸς Επιστημονικὸς καὶ Πολιτιστικὸς Οργανισμὸς τῶν Ηνωμένων Εθνῶν (Οὐνέσκο).* 'Ιδρύθη τὸ 1946 καὶ ἀριθμεῖ 124 μέλη - χώρας.

6. *Διεθνὴς Οργανισμὸς Πολιτικῆς Αεροπορίας.* 'Ιδρύθη τὸ 1947 καὶ ἀριθμεῖ 116 μέλη - χώρας.

7. Παγκόσμιος Όργανισμος 'Υγείας. 'Ιδρυθη τὸ 1948 καὶ ἀριθμεῖ 128 μέλη - χώρας.

8. Παγκόσμιος Μετεωρολογικὸς Όργανισμός. 'Ιδρυθη τὸ 1951 καὶ ἀριθμεῖ 120 μέλη - χώρας.

9. Διεθνῆς Όργάνωσις 'Ατομικῆς 'Ενεργείας. 'Ιδρυθη τὸ 1957 καὶ ἀριθμεῖ 100 μέλη - χώρας.

10. Διακινητικὸς Συμβούλευτικὸς Ναυτιλιακὸς Όργανισμός. 'Ιδρυθη τὸ 1958 καὶ ἀριθμεῖ 66 μέλη - χώρας.

'Οργανισμοὶ διεθνοῦς χαρακτῆρος, τελοῦντες ἐπίσης ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε., ἀλλὰ οἰκονομικοῦ περιεχομένου, εἰναι οἱ ἔξης τέσσαρες :

1. Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον. 'Ιδρυθη ὡς ἀνεξάρτητος ὄργανος τὸ 1945 καὶ συνεδέθη μὲ τὸν Ο.Η.Ε. τὸ 1947. Μετέχουν αὐτοῦ 117 κράτη.

2. Διεθνῆς Τράπεζα 'Ανασυγκροτήσεως καὶ 'Αναπτύξεως. 'Ιδρυθη τὸ 1946 καὶ περιλαμβάνει 111 μέλη - κράτη.

3. Γενικὸν Σύμφωνον Δασμῶν καὶ 'Εμπορίου. 'Τπεγράφη τὸ 1948 ὑπὸ 23 χωρῶν, αἱ ὅποιαι τὸ 1949 ἀνῆλθον εἰς 90.

4. Διεθνῆς Οἰκονομικῆς Επιτροπῆς. Συνεστήθη τὸ 1956. Συνδέεται πρὸς τὴν Διεθνῆ Τράπεζαν 'Ανασυγκροτήσεως καὶ 'Αναπτύξεως καὶ μετέχουν αὐτῆς 86 κράτη.

'Η 'Ελλὰς μετέχει καὶ τῶν δέκα τεσσάρων τούτων 'Οργανισμῶν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί εἰναι διεθνεῖς 'Οργανισμοί ;
2. Πόσοι καὶ ποῖοι οἱ συνδεόμενοι μὲ τὸν Ο.Η.Ε. διεθνεῖς 'Οργανισμοί ;
3. Ποῖοι ἐκ τῶν διεθνῶν 'Οργα-
- νισμῶν ἔχουν οἰκονομικὸν χαρακτῆρα ;
4. Εἰς ποίους ἐκ τῶν διεθνῶν 'Οργανισμῶν μετέχει ἡ 'Ελλὰς ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Η ΑΦΕΤΗΡΙΑ

’Από τῆς λήξεως τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ό όποιος ἐπροκάλεσε τεραστίας καταστροφὰς ίδιως εἰς τὴν Εὐρώπην, τὰ κράτη τοῦ ἐλευθέρου κόσμου κατέληξαν εἰς τὴν διαιπόστωσιν ὅτι ἐπιβάλλεται στενοτέρα συνεργασία τῶν, τόσον ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου διὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ζημιῶν, δσον καὶ ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ διὰ τὴν δργάνωσιν τῆς ἀμύνης των ἔναντι τοῦ κομμουνιστικοῦ ἐπεκτατισμοῦ, ό όποιος κατέστη ἀπειλητικὸς ἀμέσως μετὰ τὸν τερματισμὸν τῶν ἐχθροπραξιῶν.

’Εκ τῆς διαιπόστωσεως ταύτης προῆλθε πλῆθος ’Οργανισμῶν, τὴν ἀφετηρίαν τῶν όποιων ἀπετέλεσαν : τὸ Πρόγραμμα Εὐρωπαϊκῆς ’Ανορθώσεως τοῦ 1947 (κοινῶς γνωστὸν ως Σχέδιον Μάρσαλ) καὶ ἡ Συνθήκη τῶν Βρυξελλῶν τοῦ 1948.

Οἱ ’Οργανισμοὶ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἀπαρτίζουν τρεῖς κατηγορίας, ἀναλόγως τῶν ἐπιδιώξεών των. Εἰναι : ἀμυντικοί, πολιτικοί καὶ οἰκονομικοί.

Α. ΑΜΥΝΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

’Ο βασικὸς ἀμυντικὸς ’Οργανισμὸς τῆς Δύσεως εἰναι ό ’Οργανισμὸς τῆς Συνθήκης τοῦ 1949, Βορείου Ατλαντικοῦ (N.A.T.O.). Οὗτος ίδρυθη τὴν 4ην Απριλίου τοῦ 1949, όπότε συνῆλθον εἰς Ούάσιγκτων οἱ ὑπουργοὶ ’Εξωτερικῶν Βελγίου, Γαλλίας, Δανίας, ’Ηνωμ. Πολιτειῶν, ’Ισλανδίας, ’Ιταλίας, Καναδᾶ, Λουξεμβούργου, Μ. Βρεταννίας, Νορβηγίας, ’Ολλανδίας καὶ Πορτογαλίας καὶ ὑπέγραψαν τὴν Συνθήκην τοῦ Βορείου ’Ατλαντικοῦ, δυνάμει τῆς

όποιας (άρθρ. 5) «ένοπλος έπιθεσις έναντιον ένος ή πλειόνων εκ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἐν Εύρωπῃ ή Ἀμερικῇ θέλει θεωρηθῆ ώς ἐπίθεσις έναντιον ἀπάντων καὶ συνεπῶς ἐν περιπτώσει τοιαύτης ένόπλου ἐπιθέσεως ἔκαστον ἐξ αὐτῶν, ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἀναγνωριζομένου δικαιώματος ἀτομικῆς ή συλλογικῆς αὐτοαμύνης, θὰ συνδράμῃ τὰ ὑφιστάμενα τὴν ἐπίθεσιν ἐν ή πλείονα μέρη διὰ τῆς ἀμέσου λήψεως τόσον ἀτομικῶς, δύσον καὶ ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῶν ἑτέρων μερῶν τῶν μέτρων, ἅτινα θεωρεῖ ἀναγκαῖα, περιλαμβανομένης τῆς χρήσεως ένόπλου βίας, πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ διατήρησιν τῆς ἀσφαλείας τῆς περιοχῆς τοῦ Βορείου Ἀτλαντικοῦ».

‘Η Συνθήκη τοῦ Βορείου Ἀτλαντικοῦ ἐτέθη ἐν Ισχύi τὴν 24ην Αύγουστου 1949. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1952, ἔγιναν δεκταὶ ώς μέλη τῆς Συνθήκης ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία καὶ τὸν Μάϊον τοῦ 1955 ἡ Ὀμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γερμανίας.

‘Ο Ὀργανισμὸς τῆς Συνθήκης τοῦ Βορείου Ἀτλαντικοῦ (N.A.T.O.) ἔχει ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1952 (ὅπότε συνῆλθεν εἰς τὴν Λισσαβῶνα τὸ Συμβούλιον τοῦ) τὴν ἔξης διάρθρωσιν :

Τὸ κύριον σῶμα τοῦ Ὀργανισμοῦ εἶναι τὸ Συμβούλιον (‘επιφορτισμένον μὲ τὴν εὐθύνην τῆς μελέτης ὅλων τῶν θεμάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὅρων τῆς Συνθήκης). Τὸ Συμβούλιον εἶναι συμβούλιον κυβερνήσεων, εἰς τὸ ὅποιον τὰ μέλη τοῦ N.A.T.O. ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τοῦ ‘Προύργου των τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ (ἢ) τοῦ ‘Προύργου των Ἐθνικῆς Ἀμύνης ή ὑπὸ ἄλλου ἀρμοδίου ‘Προύργου. Τὸ Συμβούλιον συνέρχεται κανονικῶς ἐπὶ ὑπουργικοῦ ἐπιπέδου δίς η τρὶς τοῦ ἔτους.

‘Απὸ τοῦ 1957 λειτουργεῖ παρὰ τῷ N.A.T.O. Πολιτικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀποστολὴ τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἐκπόνησις τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῶν πολιτικῶν θεμάτων, τὰ ὅποια ἡ ἀπασχολήσουν τὸ Συμβούλιον. Τὸ 1963 συνεστήθη μία Ἐπιτροπὴ Ἀμυντικοῦ Σχεδίασμα τῶν σχεδίων ἀμύνης τῶν κρατῶν–μελῶν. “Οπως τὸ Συμβούλιον, οὕτω καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ αὗτη συνέρχεται ἐπὶ ὑπουργικοῦ ἐπιπέδου.

Τῶν συνεδριάσεων τοῦ Συμβουλίου, τὸ ὅποιον ἔχει ἔδραν τὰς Βρυξέλλας, προεδρεύει ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ N.A.T.O., πλὴν τῆς ἐναρκτηρίου καὶ τῆς τελευταίας, ὅπότε παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸν ἔκαστοτε πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου.

‘Η Στρατιωτική Επιτροπή ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Γενικῶν Ἐπιτελείων ὅλων τῶν κρατῶν—μελῶν καὶ συνέρχεται ἀπαξὴ ἢ δῖς τοῦ ἔτους, διατηρεῖται ὅμως (εἰς ἐπίπεδον στρατιωτικῶν ἀντιπροσώπων) ἐν μονίμῳ λειτουργίᾳ.

Β. ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Πολιτικός Όργανος δῆμος δευτερευούσης σημασίας καὶ ἀποκλειστικῶς εὐρωπαϊκός εἶναι τὸ Συμβούλιον Ἐνδρώπης, τὸ ὄποιον ἰδρύθη τὸ 1949 (διὰ τῆς ἀπὸ 5ης Μαΐου τοῦ 1949 συμβάσεως τοῦ Λονδίνου) καὶ ἔχει ὡς σκοπὸν «τὴν ἐπίτευξιν μεγαλυτέρας ἐνότητος μεταξὺ τῶν μελῶν του διὰ τὴν προάσπισιν καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν κοινὴν κληρονομίαν καὶ διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προοδίου των».

Τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης μετέχουν τὸ Βέλγιον, ἡ Γαλλία, ἡ Δανία, ἡ Ἰρλανδία, ἡ Ἰταλία, τὸ Λουξεμβούργον, ἡ Μ. Βρεταννία, ἡ Νορβηγία, ἡ Ὀλλανδία, ἡ Σουηδία, ἡ Τουρκία (1949), ἡ Ἰσλανδία (1950), ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γερμανίας (1951), ἡ Αὐστρία (1956), ἡ Κύπρος (1961), ἡ Ἐλβετία (1963) καὶ ἡ Μάλτα (1965).

Ἡ Ἐλλὰς προσχωρήσασα εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης τὸ 1949 ἀπεχώρησε τούτου, λόγω τῆς μεροληπτικῶς ἀνθελληνικῆς στάσεώς του, τὴν 12ην Δεκεμβρίου 1969 καὶ κατήγγειλε ταυτοχρόνως τόσον τὴν ἀπὸ 5 Μαΐου 1949 σύμβασιν τοῦ Λονδίνου, ὅσον καὶ τὴν ἀπὸ 5 Νοεμβρίου 1950 σύμβασιν τῆς Ρώμης περὶ προστασίας τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

1. Όργανος Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως.

Σημαντικός Οἰκονομικός Όργανος μικρὸς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως (Ο.Ο.Σ.Α.), ὁ ὄποιος συνεστήθη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1961, ὑποκαταστήσας τὸν ἀπὸ τοῦ 1948 λειτουργοῦντα Ὄργανον μικρῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας.

Τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. μετέχουν 22 χῶραι αἱ ἔξης: Αὐστρία, Βέλγιον,

Γαλλία, Γερμανία, Δανία, 'Ελβετία, 'Ελλάς, 'Ην. Πολιτεῖαι, 'Ιαπωνία, 'Ιρλανδία, 'Ισλανδία, 'Ισπανία, 'Ιταλία, Καναδάς, Λουξεμβούργον, Μ. Βρεταννία, Νορβηγία, 'Ολλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία, Τουρκία καὶ Φιλλανδία.

Οι σκοποί τοῦ νέου τούτου 'Οργανισμοῦ, δύος καθορίζονται εἰς τὴν ὑπογραφεῖσαν τὴν 14ην Δεκεμβρίου τοῦ 1960 σύμβασιν, εἶναι οἱ ἔξης : ἐπίτευξις τοῦ ἀνωτάτου δυνατοῦ ὅρου οἰκονομικῆς προόδου καὶ ἀπασχολήσεως καὶ συνεχῆς βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μελῶν μὲ παράλληλον διατήρησιν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος, ὑποβοήθησις τῆς ὑγιοῦς οἰκονομικῆς προόδου εἰς δλας τὰς χώρας ἐν τῇ ἔξειλικτικῇ πορείᾳ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ συμβολὴ εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἐπὶ πολυμεροῦς καὶ ἀνευ διακρίσεων βάσεως συμφώνως πρὸς τὰς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις.

2. Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης (*Koinή Ἀγορά*).

'Η Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης (E.O.K.) ἡ συνήθως ἀποκαλούμενη Κοινή Ἀγορά, ὑφίσταται ἀπὸ τῆς 1ης Ιανουαρίου 1958 καὶ βασίζεται ἐπὶ τῆς συνθήκης, τὴν ὁποίαν ὑπέγραψαν αἱ 6 εὐρωπαϊκαὶ χῶραι ἐν Ρώμῃ τὴν 25ην Μαρτίου τοῦ 1957.

'Η συνθήκη αὕτη προβλέπει τὴν ἐντὸς περιόδου 12 ἑτῶν βαθμαίαν τελωνειακὴν ἔνωσιν τῶν χωρῶν τούτων, τὴν λῆψιν μέτρων διὰ τὴν ἐλεύθεραν διακίνησιν τῶν ἐργατῶν, τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν ἐντὸς τῆς Κοινότητος, τὴν υἱοθέτησιν κοινῆς πολιτικῆς εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὰς μεταφοράς, τὴν ἐναρμόνισιν τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, τὴν δημιουργίαν ἐνὸς κοινωνικοῦ Ταμείου διὰ τὴν ἐπανεκπαίδευσιν τῶν ἐργατῶν καὶ τὴν ἰδρυσιν μιᾶς Τραπέζης διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῆς ἀναπτύξεως τῶν καθυστερημένων περιοχῶν τῆς Κοινότητος. 'Η συνθήκη ἀπαγορεύει τὴν σύναψιν συμφωνιῶν ἢ τὴν χρησιμοποίησιν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι περιορίζουν, ἐμποδίζουν ἢ διαστρέφουν τὸν ἐλεύθερον συναγωνισμόν. Αἱ ἐπιδιώξεις αὕται δύνανται ν' ἀναχθοῦν εἰς δύο μεγάλους στόχους : τὴν τελωνειακὴν ἔνωσιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἔνωσιν.

Τὴν 9ην Ιουλίου τοῦ 1961 ὑπεγράφη ἐν Ἀθήναις συμφωνία, διὰ τῆς ὁποίας ἡ 'Ελλάς συνεδέθη μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα. 'Η συμφωνία, ἀφοῦ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῶν κοινοβουλίων τῶν ἔξι χωρῶν—μελῶν τῆς E.O.K., ἐτέθη ἐν Ἰσχύ ἀπὸ τῆς 1ης Νοεμβρίου τοῦ 1962. Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν, οἱ ὁποῖοι

έτεθησαν ύπό της «συμφωνίας συνδέσεως» συνεστήθη είδική 'Επιτροπή Συνδέσεως, ή όποια αποτελεῖται ἐκ μελών του Συμβουλίου καὶ τῆς 'Επιτροπῆς τῆς E.O.K. καὶ ἔξ ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. 'Η συμφωνία συνδέσεως τῆς 'Ελλάδος ύπηρξεν ἡ πρώτη τοιαύτη συμφωνία, μὲ δευτέραν μέχρι τοῦδε (1960) τὴν συναφθεῖσαν βραδύτερον (12 Σεπτεμβρίου 1963) μὲ τὴν Τουρκίαν.

'Η συμφωνία συνδέσεως τῆς 'Ελλάδος μὲ τὴν E.O.K. προβλέπει τὰ ἔξης : 'Εντὸς 12 ἑτῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ίσχύος της αἱ χῶραι τῆς E.O.K. θ' ἀφοπλισθοῦν κατὰ στάδια ἔξ ὀλοκλήρου δασμολογικῶς ἔναντι τῆς 'Ελλάδος μὲ ἀμεσον μείωσιν τῶν δασμῶν των ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων κατὰ 50% διὰ τὰ βιομηχανικὰ καὶ κατὰ 45% διὰ τὰ γεωργικὰ προϊόντα μας. 'Αντιθέτως, ή 'Ελλάς θ' ἀφοπλισθῇ ἔξ ὀλοκλήρου δασμολογικῶς ἔναντι τῶν χωρῶν τῆς E.O.K. ἐντὸς 22 ἑτῶν προκειμένου περὶ εἰδῶν παραγομένων καὶ εἰς τὴν 'Ελλάδα (διὰ τὰ ὅποια μειοῦνται ἀμέσως κατὰ 5% οἱ δασμοὶ) καὶ ἐντὸς 12 ἑτῶν προκειμένου περὶ εἰδῶν μὴ παραγομένων εἰς τὴν 'Ελλάδα (διὰ τὰ ὅποια μειοῦνται ἀμέσως οἱ δασμοὶ κατὰ 10%). Σταδιακῶς, ἐπίσης, καὶ διακερμένως δί ἔκαστην τῶν δύο περιπτώσεων (εἰκοσιδιετίας καὶ δωδεκαετίας) θὰ γίνη ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ κοινοῦ ἔξωτερικοῦ δασμολογίου.

Οὕτω, ἐντὸς 22 ἑτῶν (ἥτοι τὸ 1984) δὲν θὰ ὑφίσταται δασμὸς οὔτε ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων εἰς τὰς χώρας τῆς E.O.K. οὔτε ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας τῶν προϊόντων τῶν 6 χωρῶν εἰς τὴν 'Ελλάδα. 'Εντὸς τοῦ αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος ἡ 'Ελλάς καὶ ὅλαι αἱ χῶραι τῆς E.O.K. θὰ ἐφαρμόζουν τὸ ἴδιον δασμολόγιον ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν των ἀπὸ κάθε τρίτην χώραν. 'Επίσης, θὰ ἔχῃ καθιερωθῆ κοινὴ φορολογικὴ πολιτική, ἐλευθερία διακινήσεως τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου, κοινὴ γεωργικὴ πολιτική, κοινὴ πολιτικὴ ἐπὶ τῶν μεταφορῶν, κοινὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ καὶ κοινὴ πολιτικὴ ἐπὶ τοῦ ἔξωτερικοῦ ἐμπορίου.

3. Εὐρωπαϊκὴ Ζώνη 'Ελευθέρων Συναλλαγῶν.

Δύο καὶ πλέον ἔτη μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οικονομικῆς Κοινότητος ἵδρυθη ἡ Eὐρωπαϊκὴ Ζώνη 'Ελευθέρων Συναλλαγῶν (E.Z.E.S., ἀγγλ. E.F.T.A.) ύπό τῆς Αὐστρίας, τῆς Δανίας, τῆς 'Ελβετίας, τῆς M. Βρεταννίας, τῆς Νορβηγίας, τῆς Πορτογαλίας καὶ τῆς Σουηδίας διὰ τῆς συμβάσεως τῆς Στοκχόλμης,

ἡ ὁποία ἐτέθη ἐν ίσχυΐ τὴν 3ην Μαΐου τοῦ 1960. (Τὴν 27ην Μαρτίου 1961 συνεδέθη πρὸς ταύτην καὶ ἡ Φιλλανδία).

‘Η E.Z.E.S. ἔταξε δύο σκοπούς : τὴν ἐλευθέραν διακίνησιν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων μεταξὺ τῶν κρατῶν—μελῶν’ καὶ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ ἐδάφους διὰ μίαν εὐρυτέραν συνεργασίαν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ὡς συνόλου. ‘Ο πρῶτος ἐκ τῶν σκοπῶν τούτων ἐπετεύχθη τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ 1966, δταν πρακτικῶς ἤρθησαν ὅλοι οἱ δασμοὶ μεταξὺ τῶν κρατῶν—μελῶν τῆς E.Z.E.S.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πότε καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἴδρυ-
θησαν οἱ ’Οργανισμοὶ τοῦ ’Ελευ-
θέρου Κόσμου ;
2. Πόσαι καὶ ποῖαι αἱ κατηγορίαι
τῶν ’Οργανισμῶν τοῦ ’Ελευθέ-
ρου Κόσμου ;
3. Ποιῶν ’Οργανισμῶν τοῦ ’Ελευ-
θέρου Κόσμου μετέχει ἡ ’Ελλάς ;
4. Τί εἰναι Κοινὴ ’Αγορά, ἀπὸ πότε
ὑφίσταται καὶ ποῦ βασίζεται ;
5. Ποιοὶ οἱ στόχοι τῆς E.O.K. ;
6. Τί προβλέπει ἡ συμφωνία συν-
δέσεως τῆς ’Ελλάδος μὲ τὴν
E.O.K. ;
7. Τὸ 1984 ποῖον οἰκονομικὸν κα-
θεστώς θὰ ύφισταται μεταξὺ[;]
τῶν κρατῶν τῆς E.O.K. ;
8. Τί εἰναι ἡ Εύρωπαϊκή Ζώνη
’Ελευθέρων Συναλλαγῶν ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

1. Κομεκόν.

Είς ἀπάντησιν τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ίδρυθη τὸν 'Ιανουάριον τοῦ 1949 ὑπὸ τῆς Σοβιετικῆς 'Ἐνώσεως τὸ Συμβούλιον 'Αμοιβαίας Οἰκονομικῆς Βοηθείας, τὸ κοινῶς γνωστὸν ὡς Κομεκόν. Ή Κομεκόν περιλαμβάνει τὴν Σοβιετικὴν "Ἐνωσιν καὶ τὰς κομμουνιστικὰς χώρας τῆς 'Ανατολικῆς Εὐρώπης (πλὴν τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς 'Αλβανίας) καὶ ἔχει ὡς κυρίαν ἀποστολὴν τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐντὸς τοῦ συνασπισμοῦ οἰκονομικῆς συνεργασίας καὶ τὴν εὐθυγράμμισιν τῶν οἰκονομιῶν των.

Τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς τοὺς διὰ τῆς Κομεκόν ἐπιδιωκομένους ὑπὸ τῆς Σοβιετικῆς 'Ἐνώσεως σκοποὺς εἶναι ἡ ἀπροθυμία τῶν χωρῶν τῆς 'Ανατολικῆς Εὐρώπης δύναμης ἐνταχθοῦν πληρέστερον εἰς τὴν σοβιετικὴν οἰκονομίαν καὶ περικόψουν τὰ ίδιακά των οἰκονομικὰ σχέδια.

2. Ὁργανισμὸς τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας.

Ο Ὅργανισμὸς τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας είναι η συνεστήθη ὑπὸ τῆς Σοβιετικῆς 'Ἐνώσεως ὡς ἀντιστάθμισμα τοῦ 'Οργανισμοῦ τῆς Συνθήκης τοῦ Βορείου 'Ατλαντικοῦ (N.A.T.O.). Τὸν Μάιον τοῦ 1955 ἡ Σοβιετικὴ "Ἐνωσις καὶ αἱ κομμουνιστικαὶ χώραι τῆς 'Ανατολικῆς Εὐρώπης (ἐκτὸς τῆς Γιουγκοσλαβίας) συνῆλθον εἰς Βαρσοβίαν καὶ ὑπέγραψαν ἐν εἰκοσαετοῦς διαρκείας Σύμφωνον, τὸ ὅποῖον ἔθεσε τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῶν χωρῶν τούτων ὑπὸ ἐνιαίαν διοίκησιν καὶ προβλέπει τὴν παροχὴν στρατιωτικῆς βοηθείας πρὸς οἰονδήποτε μέλος, τὸ ὅποῖον θὰ ὑποστῇ ἔνοπλον ἐπίθεσιν. Αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις τοῦ 'Οργανισμοῦ τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας τελοῦν ἀπὸ τῆς συστάσεώς του ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἐνὸς Ρώσου ἀρχιστρατήγου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί είναι ή Κομεκόν, ποίας χώρας
έχει μέλη καὶ ποία ἡ ἀποστολή
της;
2. Τί είναι τὸ Σύμφωνον τῆς Βαρ-
σοβίας;
3. Ποῖοι οἱ σκοποὶ τοῦ Συμφώ-
νου τῆς Βαρσοβίας;

(

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε

ΑΛΛΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

1. Ἐργθρός Σταυρός.

Διεθνὲς κίνημα, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν πρόληψιν τῶν ἀνθρωπίνων δοκιμασιῶν διὰ τῆς προσφορᾶς πρακτικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς κατηγορίας πληθυσμῶν καὶ εἰς ὀλόκληρα ἔθνη. Ὑπολογίζεται ὅτι εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον 100 ἐκατομμύρια ἀτόμων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, μετέχουν τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ τούτου κινήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται διὰ τῶν κατὰ χώρας Ὁργανώσεων τοῦ Ἐργοῦ Σταυροῦ, τῆς Ἐνώσεως των Ὅργανώσεων των Ὁργανώσεων τοῦ Ἐργοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐργοῦ Σταυροῦ. Τὸ νιοθετηθὲν ὑπὸ τοῦ κινήματος σύμβολον εἶναι εἰς ἀπλοῦς ἐρυθρὸς σταυρὸς ἐπὶ λευκοῦ φόντου. Αἱ μουσουλμανικαὶ χῶραι, πλὴν τοῦ Ἰράν, χρησιμοποιοῦν τὴν ἐρυθρὰν ἡμισέληνον, τὸ Ἰράν τὸν ἐρυθρὸν λέοντα καὶ ἡ Ἰαπωνία τὸν ἐρυθρὸν ἥλιον. Αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον ἔθνικαὶ ὄργανώσεις Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἀνέρχονται εἰς 74.

Ἡ πρωτοβουλία τοῦ κινήματος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ διείλεται εἰς τὸν Ἐλβετὸν φιλάνθρωπον Ἀνρὶ Ντυνάν (1828-1910), ὃ ὁποῖος τὸ 1863 συνεκάλεσεν εἰς τὴν Γενεύην μίαν διεθνῆ διάσκεψιν, ἵτις ἀπηγύθυνεν ἔκκλησιν πρὸς ὅλους τοὺς λαοὺς ὅπως σχηματίσουν ὅμαδας ἐθελοτῶν διὰ νὰ βοηθοῦν τοὺς τραυματίας καὶ ἀσθενεῖς στρατιώτας ἐν καιρῷ πολέμου. Τὸ ἐπόμενον ἔτος (1864) συνεκλήθη εἰς τὴν Γενεύην νέα διάσκεψις, ἵτις ἔξεπόνησε τὴν πρώτην Σύμβασιν τῆς Γενεύης ὑπογραφεῖσαν τότε ὑπὸ 12 κυβερνήσεων.

Ἡ Σύμβασις αὕτη προέβλεπε τὴν μεταχείρισιν ὡς οὐδετέρου τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τὴν ἀνθρωπιστικὴν μεταχείρισιν τῶν τραυματιῶν, τὴν οὐδετερότητα τῶν πο-

λιτῶν, οἱ ὄποῖοι τοὺς βοηθοῦν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ἐνὸς διεθνοῦς ἐμβλήματος διὰ τὴν ἐπισήμανσιν τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν ἐφοδίων. Τρεῖς νέαι συμβάσεις συναφεῖσαι ἔκτοτε ἐπεξέτειναν τὴν προστασίαν πρὸς τὰ θύματα τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου, τοὺς αἰχμαλώτους πολέμου καὶ τοὺς ἀμάχους πληγυσμοὺς ἐν καιρῷ πολέμου. 'Ο Ερυθρὸς Σταυρὸς ἀναλαμβάνει τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν αἰχμαλώτων μετὰ τῶν οἰκείων των, συγκροτεῖ ἐπιτροπὰς διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν στρατοπέδων αἰχμαλώτων, προβαίνει εἰς ἀναζητήσεις ἀγνοουμένων, μεσολαβεῖ μεταξὺ τῶν ἑθνικῶν δργανώσεων 'Ερυθροῦ Σταυροῦ τῶν ἐμπολέμων κρατῶν κλπ.

'Η "Ἐνωσις τῶν Ὀργανώσεων τοῦ Ερυθροῦ Σταυροῦ" (τῆς ὄποίας ἡ Γραμματεία ἐδρεύει ἐν Γενεύῃ) ίδρυθη τὸ 1919 καὶ ἀποτελεῖ ὅμοσπονδίαν, διὰ τῆς ὄποίας αἱ ἑθνικαὶ ἐρυθροσταυρικαὶ δργανώσεις διατηροῦν ἐπαφὴν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἀλληλοβοηθοῦνται. Αὐτὴ ἀξιολογεῖ τὰς ἔξ δόλοκλήρου τοῦ κόσμου πληροφορίας, αἱ ὄποιαι ἐνδιαφέρουν τὸ κίνημα καὶ συντονίζει τὴν διεθνῆ δρᾶσιν τοῦ 'Ερυθροῦ Σταυροῦ εἰς περιπτώσεις καταστροφῶν, τὰς ὄποίας ἀδυνατεῖ ν' ἀντιμετωπίσῃ ἡ δργανώσις τῆς πληγείσης χώρας.

'Η Διεθνὴς 'Ἐπιτροπὴ τοῦ Ερυθροῦ Σταυροῦ ἀπαρτιζομένη ἔξ 25 'Ελβετῶν πολιτῶν, ἔξαγγέλλει τὰς ἀρχὰς τοῦ κινήματος καὶ μεριμνᾷ διὰ τὴν τήρησίν των, ἀναγνωρίζει τὰς ίδρυμένας νέας ἑθνικὰς δργανώσεις 'Ερυθροῦ Σταυροῦ καὶ ἐργάζεται διὰ τὴν ἀποδοχὴν καὶ τήρησιν ἐκ μέρους τῶν κυβερνήσεων τῶν δρων τῶν Συμβάσεων τῆς Γενεύης. Μία ἐκ τῶν ἐκ παραδόσεως λειτουργιῶν τῆς Δ.Ε.Ε.Σ. εἶναι καὶ ἡ δρᾶσις της ὡς οὐδετέρου μεσάζοντος μεταξὺ ἑθνῶν ἡ δύσμαδων ἐν συγκρούσει.

'Απὸ τοῦ 1867 συγκαλεῖται ἀνὰ τετραετίαν Διεθνὴς Διάσκεψις τοῦ Ερυθροῦ Σταυροῦ ἔξ ἀντιπροσώπων τῶν ἑθνικῶν δργανώσεων, τῆς 'Ενώσεως, τῆς Διεθνοῦς 'Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν κυβερνήσεων, αἱ ὄποιαι ἔχουν ὑπογράψει τὰς συμβάσεις τῆς Γενεύης. Κυρία ἀποτολὴ τῆς Διασκέψεως εἶναι ἡ ἑξέτασις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμβάσεων ἐν τῇ πράξει, ἡ ἀναθεώρησίς των, ἀν παρίσταται ἀνάγκη, καὶ ἡ ἐκπόνησις νέων.

'Η 'Ελλὰς ὑπέγραψε τὴν Σύμβασιν τῆς Γενεύης (τὴν πρώτην) τὸν Ιανουάριον τοῦ 1865, ἥτοι διάγονος μῆνας μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ὑπὸ τῶν 12 κυβερνήσεων. 'Η πρώτη δργανώσις 'Ερυθροῦ Σταυροῦ εἰς τὴν χώραν μας ('Ελληνικὸς Σύλλογος τοῦ Ε.Σ.) ίδρυθη τὸ 1877, ἐπισημο-

ποιηθεῖσα διὰ Β.Δ. καὶ ἀναγνωρισθεῖσα ἀμέσως ὑπὸ τῆς Διεθνοῦς 'Επιτροπῆς. Νόμος ψηφισθεὶς τὸ 1928 ἐκύρωσε τὸ ἰδρυτικὸν Β.Δ., κατωχύρωσε τὴν αὐτοτέλειαν καὶ αὐτονομίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν ἔχαρακτήρισε νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου. Νέος νόμος τοῦ 1945 προσέδωσεν εἰς τὸν Ε.Ε.Σ. μεγαλυτέραν αὐτοτέλειαν καὶ αὐτονομίαν λόγῳ τῶν διεθνῶν ὑποχρεώσεών του καὶ τὸν κατέστησεν ἴδιοτυπον νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου.

Ο 'Ἑλληνικὸς 'Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἔχει ἀναπτύξει ἀξιόλογον δρᾶσιν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως του καθ' ὅλας τὰς δοκιμασίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐκ πολεμικῆς αἰτίας, θεομηνῶν, ἐπιδημιῶν κλπ. Καὶ ὡς γνωστὸν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῶν 90 περίου ἐτῶν ἡ 'Ἑλλὰς πολλὰς ὑπέστη καὶ μεγάλας δοκιμασίας πάσης φύσεως. Τὸ 1924 ἰδρυσε τὸν 'Ἐρυθρὸν Σταυρὸν τῆς Νεότητος, ὁ ὄποιος ἐπίσης ἔχει ἀναπτύξει ἀξιόλογον δρᾶσιν καὶ ἔχει συμβάλει εἰς τὴν ἀνθρωπιστικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς μαθητικῆς νεότητος. Ο Ε.Ε.Σ. διευθύνει τὸν Σταθμὸν Α' Βοηθειῶν, Σχολὰς 'Αδελφῶν Νοσοκόμων, 'Επισκεπτριῶν 'Αδελφῶν καὶ 'Εθελοντῶν, Νοσοκομεῖον, πρότυπα 'Ιατρεῖα, Κέντρα 'Αντιφυματικοῦ ἀγῶνος κλπ.

2. Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν 'Εκκλησιῶν.

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν 'Εκκλησιῶν (Π.Σ.Ε., ἀγγλ. W.C.C.) συνεστήθη ἐπισήμως τὴν 23ην Αὐγούστου τοῦ 1948, ὁπότε συνηλθον εἰς τὸ "Αμστερνταμ ἀντιπρόσωποι 147 'Εκκλησιῶν ἐκ 44 χωρῶν. Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν 'Εκκλησιῶν, κατὰ τὴν Θεμελιώδη διακήρυξιν του, «εἶναι μία ἀδελφότης 'Εκκλησιῶν, αἱ ὄποιαι ὁμολογοῦν πίστιν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα κατὰ τὰς Γραφὰς καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκπληρώσουν ὅμοι τὴν κοινὴν ἀποστολήν των εἰς δόξαν τοῦ ἐνὸς Θεοῦ, Πατρός, Γενοῦ καὶ Ἅγιου Πνεύματος». Μέλος τοῦ Π.Σ.Ε. δύναται νὰ γίνῃ πᾶσα 'Εκκλησία ἀποδεχομένη τὴν διακήρυξιν ταύτην καὶ πληροῦσα ὡρισμένας προϋποθέσεις, τὰς ὄποιας ὅρίζει ἡ Συνέλευσις ἡ ἡ Κεντρικὴ 'Επιτροπή. Σήμερον (1970) ἀνήκουν εἰς τὴν Π.Σ.Ε. πλέον τῶν 230 προτεσταντικῶν, ἀγγλικανικῶν, ὁρθοδόξων καὶ παλαιοκαθολικῶν 'Εκκλησιῶν.

Τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν 'Εκκλησιῶν μετέχει καὶ ἡ 'Εκκλησία τῆς 'Ελλάδος.

3. Διεθνής Οργάνωσις Ἐγκληματολογικῆς Αστυνομίας.

‘Η Διεθνής Οργάνωσις Ἐγκληματολογικῆς Αστυνομίας, ή γνωστή κοινώς ως Ἰντερπόλ, ἐδρεύει ἐν Παρισίοις καὶ ἰδρύθη ἐπισήμως τὸ 1956 (ώς συνέχεια τῆς ἀνεπισήμου «Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς Ἐγκληματολογικῆς Αστυνομίας», ή ὅποια εἶχεν ἰδρυθῆ τὸ 1923 καὶ ἤδρευεν ἐν Βιέννη) μετέχουν δὲ αὐτῆς διὰ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν 100 κράτη τοῦ κόσμου, μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ ἡ Ἑλλάς.

‘Αποστολὴ τῆς Ἰντερπόλ εἶναι: ἡ ἔξασφάλισις τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας καὶ τῆς συνεργασίας ὅλων τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν τῶν κρατῶν-μελῶν διὰ τὴν πάταξιν τῶν ἐγκλημάτων τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς νομοθεσίας, ἡ ὅποια ἴσχύει εἰς κάθε χώραν καὶ συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Διακηρύξεως τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου· καὶ ἡ καθιέρωσις καὶ ἀνάπτυξις ὅλων τῶν θεσμῶν, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ συμβάλουν εἰς τὴν πρόληψιν καὶ τὴν καταστολὴν τῆς ἐγκληματικότητος. Κατὰ τὸ καταστατικὸν τῆς Ἰντερπόλ «ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ ἀνάμεξις τῆς εἰς ὑποθέσεις πολιτικοῦ, στρατιωτικοῦ, θρησκευτικοῦ ἢ φυλετικοῦ χαρακτῆρος».

‘Η Ἰντερπόλ διερευνᾷ ὅλα τὰ ἐγκλήματα τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου, διὰ τὴν διαλεύκανσιν τῶν ὅποιων ἀπαιτεῖται διακρατικὴ ἀστυνομικὴ συνεργασία. Κυρίως δύναται διὰ τοὺς δύο μεγάλους τομεῖς τῆς ἐγκληματικότητος: τὸ ἐμπόριον ναρκωτικῶν καὶ τὰς παραχαράξεις χαρτονομισμάτων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί εἶναι ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρός;	7. Τί εἶναι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν;
2. Πότε, ὑπὸ ποίου καὶ διὰ ποῖον λόγον ἰδρύθη ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρός;	8. Τὸ ποίας προϋποθέσεις γίνεται δεκτὸν μέλος εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πόσα σήμερον εἶναι τὰ μέλη του;
3. Ποῖον εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ;	9. Τί εἶναι ἡ Ἰντερπόλ;
4. Ποια ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ;	10. Ποιά ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἰντερπόλ;
5. Πότε καὶ πῶς ἰδρύθη ὁ Ἐλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρός;	11. Ποῖα ἐγκλήματα διερευνᾷ ἡ Ἰντερπόλ;
6. Ποια ἡ δρᾶσις τοῦ Ἐλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ;	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑΙ

I. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ	9
1. Ἡ κοινωνική συμβίωσις	9
2. Ὁ πολιτισμός	11
3. Ἡθική, δίκαιον, κράτος	12
II. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ	19
1. Άι ἀνατολικαὶ αὐτοκρατορίαι	19
2. Τὰ ἑλληνικὰ κράτη - πόλεις	20
3. Ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία	21
4. Ὁ φεουδαρικὸς μεσαίων	22
5. Νεώτερα κράτη καὶ αὐτοκρατορίαι	23
III. ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	26
1. Οἱ θεμελιώδεις σκοποὶ τοῦ κράτους	26
2. Άι λειτουργίαι τοῦ κράτους	27
IV. ΚΡΑΤΟΣ, ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΣ	30
1. Στοιχεῖα τοῦ κράτους	30
2. Ὄμοσπονδιακαὶ ἐνώσεις	32
3. "Εθνος καὶ πατρὶς	32
V. ΜΟΡΦΑΙ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΩΝ	35
1. Μοναρχία	36
2. Δημοκρατία	37
3. Ὄλοκληρωτισμός	42
VI. ΘΕΩΡΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	46
1. Ἀναρχισμός	46
2. Σοσιαλισμός	47
3. Κομμουνισμός	48

4. Φασισμός	49
VII. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΤΟΜΟΝ	51
1. Ἡ ιδιότης τοῦ πολίτου	51
2. Δικαιώματα καὶ ἐλευθερίαι	52
3. Καθήκοντα τοῦ πολίτου	56
VIII. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ	58
1. Ἡ δημιουργία τῶν Συνταγμάτων	58
2. Προϋποθέσεις κάθε Συντάγματος	60

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

I. ΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	62
1. Ἡ δημοκρατία εἰς τὴν ιστορίαν	63
2. Άι θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς δημοκρατίας	66
II. ΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	70
1. Λεῖψη ἀντιπροσώπευσις	70
2. Διάκρισις τῶν ἔξουσιῶν	71
3. Κομματικὴ ζωὴ	71
4. Κατοχύρωσις ἐλευθεριῶν	72
5. Κυριαρχία τοῦ νόμου	72
III. ΨΗΦΟΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ	75
1. Τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου	75
2. Ἐκλογαὶ καὶ συστήματα ἐκλογῶν	78
IV. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ	80
1. Ἀναγκαιότης τῶν κομμάτων	80
2. Κατηγορίαι κομμάτων	81
3. Κομματικὰ συστήματα	83
V. Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ	87
VI. Ο ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ	90
1. Ἄπολυταρχισμός, δικτατορία, δλοκληρωτισμός	90
2. Ὁ κομμουνιστικὸς δλοκληρωτισμός	92
3. Τὰ βασικὰ γνωρίσματά του	94
4. Ἀρνησις τῆς δημοκρατίας	97
VII. Η ΣΥΝΟΔΟΙΠΟΡΙΑ	100

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

I. Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΕΛΛΑΣ 1821 - 1967	103
1. 'Η πολιτική δργάνωσις κατά τὸν Ἀγῶνα	103
2. Τὰ Συντάγματα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος	106
3. 'Ἐπιφάνεια καὶ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος	114
II. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 21 ^{ΗΣ} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1967	117
1. 'Η ιστορικὴ ἀναγκαιότης τῆς Ἐπαναστάσεως	117
2. 'Η ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952	121
3. Βασικαὶ καινοτομίαι τοῦ νέου Συντάγματος	124
4. 'Η μορφὴ τοῦ πολιτεύματος	127
5. 'Η διάχρισις τῶν ἔξουσιῶν	128
6. 'Ο Βασιλεὺς	129
III. Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ	132
1. 'Η Βουλὴ	132
2. Τὸ νομοθετικὸν ἔργον	138
3. Τὸ ἐλεγκτικὸν ἔργον	142
4. 'Η Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως	146
IV. Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ	149
1. 'Η Κυβέρνησις	149
2. 'Ο Πρωθυπουργὸς	152
3. 'Υπουργὸί καὶ 'Τυφουργοὶ	153
V. Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ	156
1. "Ορια καὶ λειτουργία τῆς	156
2. Τὸ δίκαιον καὶ τὰ εἰδη αὐτοῦ	157
3. 'Οργάνωσις καὶ τρόπος ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης	158
4. 'Ἐγγυήσεις ἀνεξαρτησίας	161
5. 'Ο πολίτης ἔναντι τῆς δικαιοσύνης	162
VI. Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	165
1. 'Αποκέντρωσις	165
2. Αύτοδιοικησις	166
3. Δημόσιοι ὑπάλληλοι	168
VII. ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ - ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΙΣ	171
A. ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ	171
1. Τὸ ἔνοπλον Ἔθνος	171
2. Διάρθρωσις καὶ Διοίκησις	172

3. Στρατός, Ναυτικόν, 'Αεροπορία	173
4. 'Τυποχρέωσις στρατεύσεως	173
5. 'Εκπαίδευσις τῶν 'Ενόπλων Δυνάμεων	175
6. Στρατολογία	177
Β. ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΙΣ	178
1. Σῶμα Χωροφυλακῆς	178
2. Σῶμα 'Αστυνομίας Πόλεων	179
3. Πυροσβεστικὸν Σῶμα	180
4. 'Αγροφύλακή Αιμενικὸν Σῶμα	180
VIII. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	182
I. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ πολίτου	182
A. Δικαιώματα	182
B. Καθήκοντα	184
1. Καθήκοντα πρὸς τὸ Κράτος	185
2. Προσωπικὰ καθήκοντα	188
3. 'Ηθικὰ καθήκοντα	190
II. Πολιτικὰ Κόμματα	192
1. 'Ιστορικὴ ἔξελιξις	192
2. Τὰ κόμματα κατὰ τὸ Σύνταγμα	192
3. Τὸ ιαθῆκον συμμετοχῆς εἰς κόμματα	194
III. Ψῆφος καὶ ἐκλογαὶ	195
1. Η καθολικὴ ψηφοφορία	195
2. Σημασία τῶν ἐκλογῶν	197
3. 'Εκλογικὰ συστήματα	197
IV. Κοινὴ γνώμη καὶ ἐνημέρωσις	199
1. 'Η σημασία τῆς ἐνημερώσεως τοῦ λαοῦ	200
2. Παράγοντες διαμορφώσεως τῆς κοινῆς γνώμης	201
3. Τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως	201
4. 'Ελευθεροτυπία καὶ δημοσιογραφία	203
5. Πολῖται καὶ τύπος	204
IX. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	207
I. 'Ο. προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους	207
II. Σκοποὶ ἔξδων τοῦ Κράτους	209
III. Πηγαὶ ἔσδων τοῦ Κράτους	210
A. Φόροι - ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι	210
1. "Αμεσοὶ φόροι	211
2. "Ἐμμεσοὶ φόροι	212
B. "Άλλαι πρόσδοτοι τοῦ Κράτους	213
Γ. Δημόσια δάνεια	214
IV. Οἰκονομικὴ 'Ανάπτυξις	216
1. Πρόγραμμα Οἰκονομικῆς 'Αναπτύξεως	218

2. Προϋπολογισμὸς Ἐπενδύσεων	219
X. Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ	223
Α. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησίᾳ	223
Β. Ὁρθόδοξία καὶ Ἑλληνισμὸς	227
Γ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος	228
Δ. Σχέσεις Κράτους καὶ Ἐκκλησίας	231
XI. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ	234
1. Τὰ σύγχρονα προβλήματα	235
2. Ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις	236
3. Διάρθρωσις τῆς ἐκπαίδευσεως	237
I. Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις	238
II. Μέση ἐκπαίδευσις	238
III. Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις	239
4. Ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς	242
5. Ἡ Ἐπανάστασις καὶ ἡ ἐκπαίδευσις	244
6. Πνευματικὰ ίδρυματα	249
XII. Η KOINΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	252
1. Ἰστορία	252
2. Οἱ τομεῖς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς	252
3. Ἐργατικὴ Προστασία	253
4. Κοινωνικὴ Προστασία	254
XIII. Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	256
1. Ἡ ἑλληνικὴ ἀθλητικὴ παράδοσις	256
2. Ἡ ἀναβίωσις τῆς διλυμπιακῆς ἰδέας	257
3. Ἡ σημασία τοῦ ἀθλητισμοῦ	259
4. Ὁ σύγχρονος ἑλληνικὸς ἀθλητισμὸς	260
XIV. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΘΝΟΣ	262
1. Ἡ προϊστορία τοῦ	262
2. Ὁ χαρακτήρα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος	263
3. Ἡ συνείδησις τῆς ἔθνικῆς ἐνότητος	264
4. Ἡ προσφορὰ τῶν Ἑλλήνων	266
5. Ἡ πολιτιστικὴ συνέχεια	267
6. Ἐλλάς καὶ Ἑλληνισμὸς	270
7. Ἡ ἑλληνικὴ αὐτοσυνείδησις	271
XV. Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ	273
1. Οἱ κομμουνισταὶ καὶ διπόλεμος	273
2. Ὁ «πρῶτος γῦρος»	275
3. Ἡ δεκεμβριανὴ ἀνταρσία	277
4. Ὁ συμμοριτοπόλεμος	280

5. Οι λόγοι τῆς ἀποτυχίας του	283
6. Θύματα καὶ καταστροφαὶ	285
XVI. ΣΥΜΒΟΛΑ, ΥΜΝΟΣ, ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ	289
1. Σύμβολα	289
2. Ἐθνικὸς "Ὕμνος	293
3. Ἐθνικαὶ Ἑορταὶ	294
4. Ἔπετεῖοι	295
XVII. ΕΘΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	300
1. Τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου	300
2. Τὸ ζήτημα τῆς Βορείου Ἡπείρου	304
3. Ὁ «μακεδονικὸς» μῦθος	308
XVIII. ΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	316
1. Ὅργανα διεθνῶν σχέσεων	316
2. Διπλωματικὴ ἐκπροσώπησις	318
3. Συμμετοχὴ εἰς Ὅργανισμοὺς	319
 ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ	
 Ο ΚΟΣΜΟΣ	
I. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ	321
Α. Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν	322
Β. Ὅργανισμὸς τῶν Ἕνωμένων Ἐθνῶν	322
Γ. Ὁ Ο.Η.Ε. καὶ ἡ Ἑλλάς	323
II. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	326
III. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	328
Α. Ἡ ἀφετητία	328
Β. Ἀμυντικὸς Ὅργανισμοὶ	328
Γ. Πολιτικὸς Ὅργανισμοὶ	330
Δ. Οἰκονομικὸς Ὅργανισμοὶ	330
1. Ὅργανισμὸς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως	330
2. Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης	331
3. Εὐρωπαϊκὴ Ζώνη Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν	332
IV. ΚΟΜΜΟΤΥΠΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	334
1. Κομεκὸν	334
2. Ὅργανισμὸς τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας	334
 345	

V. ΆΛΛΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	336
1. Ἐρυθρὸς Σταυρὸς	336
2. Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἑκκλησιῶν	338
3. Διεθνὴς Ὀργάνωσις Ἐγκληματολογικῆς Ἀστυνομίας	339
ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	340

’Επιμελητής ’Εκδόσεως : ΜΑΡΙΑ ΓΑΒΡΙΛΗ (Απ. Δ.Σ. 4512/6-8-70)

024000019712

ΕΚΔΟΣΙΣ Β', 1970 (XII) ΑΝΤΙΤΥΠΑ 75.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2060/28-11-1970

*Εκτύπωσης - Βιβλιοθεσία : *Ιω. Καμπανᾶς Α.Ε. - Φιλαδελφείας 4 - Αθήναι 110

1821 - 1971

«Ή προκοπή σας και ἡ μάθησίς σας νὰ μὴν γίνη σκεπάρνι μόνον διὰ τὸ ἄτομόν σας, ἀλλὰ νὰ κοιτάζῃ τὸ καλὸν τῆς Κοινότητος καὶ μέσα εἰς τὸ καλὸν αὐτὸ εύρισκεται καὶ τὸ δικό σας»

(Θεόδωρος Κολοκοτρώνης)